6
4- f
14
M

M. 12/4

Ex Bibliotheca
[M]ajori Coll. Rom.
Societ. Jesu

6-4-f-14

II
15
E

22.3.13

THOMAE LI-
NACRI BRI-
TANNI

De emendata ſtructura Latini ſermonis libri ſex.

*

Cum Indice copioſiſsimo in eoſdem.

VIRTVTE DVCE, COMITE FORTVNA.

SEB. GRYPHIVS EXCVDE-
BAT LVGDVNI,
ANNO
1541.

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EM. ROMA

BIBL. NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

1173—

1173—

THOMAE LI-
NACRI AN-
GLI,

De emendata ſtructura liber primus, ſiue de octo partibus.

PARTES *orationis in lingua Latina publice ab idoneis autoribus receptæ ſunt octo,* Nomen, Pronomen, Verbũ, Participium, Præpoſitio, Aduerbium, Interiectio, Coniunctio. Veteres *(ut uidentur) ſex erant contenti, qui* Participium Verbo, *&* Interiectionem Aduerbio *adnumerarunt. Sed ex his octo, inclinabiles flexiles'que ſunt quatuor,* Nomen, Pronomen, Verbum, *&* Participium. *Immobiles, inflexileſq;, reliquæ,* Præpoſitio, Aduerbium, Interiectio, Coniunctio. *Accidunt inclinabilibus omnibus, numerus & perſona.* Nomini *autem,* Pronomini *&* Participio, *præterea caſus & genera.* Verbo *&* Participio *etiam tempus.* Vni Verbo, *modus.*

DE NOMINE.

NOMEN *eſt pars orationis, quæ caſibus inflexa ſignificat aliquid ſine ulla temporis, aut certæ perſonæ adſignificantia.* Nominum *uariæ ſunt ſpecies, aliæ à uocibus, aliæ à rebus ſumptæ.* A' *uocibus, principale, ut candidus: & deriuatum, ut candidior.* Etiam Simplex, *ut pes: &* Compoſitum, *ut bipes.* Deriuati *generis, aliud* Denominatiuum *eſt, quod uidelicet à nomine ducitur, ut à* **Nominis diuiſio.**

lapis,lapillus. Aliud Verbale, *quod à uerbo, ut ab amo, amator.* Aliud Participiale, *ut fugitans, appetens.* Aliud Aduerbiale, *ut à cras, craſtinus.* Sit *&* Pronominale *aliud, ut à noſter, noſtras, niſi certam adſignificet perſonam.*

A' rebus ſumptæ ſpecies ſunt, Proprium, Appellatiuum, *& quod generali appellatione Adiectiuum appelles licet.* Proprium. Pro*prium eſt, quod rem non multis communem, ſed uni indiuiduo propriam ſignificat, ut* Maro, Roma, Tyberis, Caucaſus, Bri*tannia.* Propriorũ ſpecies. *Huius quatuor ſunt genera, ſic Priſciano diſtincta.* Prænomen. *Prænomen, quod uel differentiæ cauſa præponitur, uel ueteri ritu: quòd* Romani *poſtquam Sabinos aſciuiſſent in ciuitatem, eorum nomina ſuis præpoſuerunt, inuicemq; Sabini ipſorum. Talia erãt* Aulus, *&* Publius, *&* Marcus, *multaq; alia, quæ non antè pueris, quàm uirilem togam ſumerent: puellis, quàm nube*Nomen. *rent,* Tito Probo *autore, ſunt impoſita.* Nomen, *quod ſuum* Cognomen. *cuique eſt, ut* Paulus, Tullius. Cognomen, *quod cognationis eſt commune, ut* Scipio, Gracchus, Fabius. *Hoc tamen cum de plu*Agnomen. *ribus dici poßit, abuſiue dici proprium uideri poteſt.* Agnomen, *quod ab aliquo euentu eſt impoſitum, ut* Africanus, Iſauricus, Germanicus. *Diomedi nomen eſt, quod Priſciano cognomen, & contrà. Ait enim,* Nomen *proprie eſt gentilitium, id eſt, quod originem gentis uel familiæ declarat, ut* Portius, Cornelius, Iulius. Cognomen, *quod uniuſcuiuſque proprium eſt, & nominibus gentilitijs ſubiungitur, ut* Cato, Scipio, Cæſar. *Ego (quod ſciam) apud eruditi ſeculi ſcriptores agnomen non legi, ſed pro eo cognomen: ut Salluſtius,* Maſiniſſa *rex* Numidarum *in amicitiam receptus à* Publio Scipione, *cui poſtea Africano cognomen ex uirtute fuit, multa & præclara rei militaris facinora fecerat. Et Cicero de Senectute,* Teq; *non cognomentum ſolum Athenis deportaſſe, ſed humanitatem & prudentiam intelligo. Varro de re ruſtica,* Nam eo prælio hoſtes ita fudit ac fugauit, ut eo Nerua prætor, imperator ſit appellatus, & auus

cogno

cognomen inuenerit,ut diceretur Scropha. Vergilius,Cui nunc cognomen Iulo. Vbi tamen Seruius cognomen pro agnomine poſitum cenſet.

Appellatiuum eſt, quod rem multis communem ſignificat, ut animal,homo, candor, color. Appellatiuorum uim obtinent & adiectiuorum Neutra: ut in illo Salluſtij, Quibus diuitiæ bono & honeſto potiores erant. Et Vergilij, Dulce ſatis humor. Et eiuſdem, Triſte lupus ſtabulis. Item, Quid, & Quod, ut Terentius, Quid illic rerum gerit? Idem, Quid hic tibi negotij eſt? Cicero ad Atticum, Ego ad Publium Lupum & Caium Coponium prætores miſi, ut ſe uobis coniungerent, & militum quod haberent,ad uos deducerent. Et Quodcunque,ut Idem, Vos hortor,ut quodcunq; militum contrahere poteritis,contrahatis. Nominum uim obtinent, ſiue appellatiuorum, ſiue alterius cuiuſquam generis malis, interim & infiniti uerborum modi, ut, Scire. in illo, Scire tuum nihil eſt. Interim Infiniti ſenſus. Voco autem Infiniti ſenſum, Infinitum ipſum cum ſuo accuſatiuo: ut in hoc ſermone, Apparet hunc eſſe ſeruum domini pauperis miſeriq;: pars illa (hunc eſſe ſeruum domini pauperis.) Simili modo & in quos Infiniti ſenſus ſoluitur: ut in eo Martialis, Hoc ſcio, quòd ſcribit nulla puella tibi: illud (quòd nulla puella ſcribit tibi.) Scire tamen licet, tum hæc infinita uerba,quæ nominum uice funguntur, tum ſenſus in quos ſoluuntur, uſitatius uel in recto uſurpari, ut in iam dicto exemplo (Scire tuum nihil eſt) uel in accuſatiuo, ut in hemiſtichio quod ſequitur (Niſi te ſcire hoc ſciat alter.) & in illo Cæſaris, Damnatum pœna ſequi oportebat, ut igni cremaretur. Rarius in ablatiuo. Salluſtius, Audito regem in Siciliam tendere. Plinius,Teſtato quoniam potum in urſinam rabiem agat. Item in genitiuo. Plinius, Flores uero odoresq; de die in diem gignit. Magna,ut palàm eſt, admonitione hominum, quæ ſpectatiſſime floreant, celerrime marceſcere. Videtur enim illud (celerrime

Neutra adiectiuorum.

Quæ nominũ habeant uim.

Infiniti ſenſus.

Audito. Teſtato.

marceſcere, quæ, &c.) in gignendi caſu poſitum pro τὸ τάχιστα μαραίνεσθαι.

Collectiuum. Ex *appellatiuis* Collectiuum *eſt, quod ſingulari numero aliquam multitudinem ſignificat, ut populus, gens, turba: quibus contrariam naturam habent, quæ in multitudinis numero rem unicam ſignificant, ut* Athenæ, *mœnia, in nominato hactenus genere.*

Adiectiuorum ſpecies. *Adiectiuum nomen in uniuerſum id uoco, quod ſine altero, cui adhæreat, conſiſtere in oratione non poteſt.* E*ius uariæ ſunt ſpecies, quas ſtrictim hic perſequemur. Sunt igitur aliæ affirmatæ affectionis uel negatæ, quæ propriè* Adiectiua *dicuntur, ut albus, par, dodrantalis, centum,* R*omanus, cæcus, imprudens. Accipiatur enim breuitatis cauſa, affectionis uocabulum latius hoc loco. Aliæ quæ de tali affectione quærunt, quæ* I*nterrogatiua dicuntur, ut qualis, quantus, quot, cuias. Sunt & quæ cum neutris horum (mea ſententia) connumerari queant,*

Syncategoremata. *quæ* Syncategoremata *dicas, cuiuſmodi ſunt* Partitiua, Particularia, & Vniuerſalia.

Adiectiuum propriè dictum, aliud Commune *eſt, quod affectionem multis communem ſignificat, nec poteſt (ut dictum eſt) per ſe citra proprium uel appellatiuum in oratione conſiſtere, ut albus, alba, album. Aliud* Proprium, *quod affectionem uni indiuiduo propriam ſignificat, ut* Gradiuus, M*arti:* Enoſigæus, N*eptuno:* Q*uirinus,* R*omulo.*

Ambigua. *Sunt & quæ inter iam dicta genera, id eſt* Appellatiua & Adiectiua, *mediam obtinent naturam, quæ* Ambigua *uocant, ut rex, ciuis, conſul, pater, ſeruus, hiſtrio, & uerbalia in tor & trix finita: quippe quæ modo appellatiua ſunt, quoties nimirum uel per ſe ſubſiſtunt, uel alia ſuſtinent, ut in illo* T*erentij, Regem elegantem narras.* E*t* Ouidius, V*ictus meretricis amore.* M*odo adiectiua, quoties uidelicet alteri innituntur, ut in illo* V*ergilij,* H*inc populum late regem belloq; ſuperbum.* I*dem in* M*oreto,*

Excubi

Excubitorq́; diem cantu prædixerat ales. Mart. Nec *odit exploratores nubila maſſa ſocos.* Cicero, *Quum ex perſona mihi ardere oculi hominis hiſtrionis uiderentur.* Et Horatius, *Verum ita riſores ita commendare dicaces Conueniet Satyros.* Et *Lucan. Victrici uiſcera dextra.* Cicero *ad Atticum, Quo autem die Caßij uictrices literæ in Senatu recitatæ ſunt.*

Interrogatiuum *eſt, per quod de re quapiam quærimus.* Eſt *autem duplex, aliud Subſtantiæ, per quod de proprio, appellatiuo uel demonſtratiuo pronomine quæritur, ut quis, uter, nunquis, ecquis, pro num aliquis. Aliud Accidentis, per quod de adiectiuo quæritur.* Hoc *autem multiplex eſt.* Nam *aliud de qualitate quærit, ut qualis: aliud de magnitudine, ut quantus: aliud de numero: ut quot: aliud de ordine, ut quotus: aliud de poſſeſſore, ut cuius cuia cuium: aliud de patria ſecta'ue, ut cuias: aliud de modo ratione'ue, ut cuiuſmodi: aliud de uno multiplicato, ut quotuplus, & aliter quotuplex: aliud diſtributiuum dici poteſt, ut quotenus.* Cicero *ad Atticum, In ripa neſcio quotenorum iugerum. Quanquam hic pro quot & infinite accipitur, ut mox apparebit. Aliud de annorum numero quærit, ut quotennis.* H*æc uerò, ſicut omnia ferè, quibus aliquid interrogamus, ſiue nomina ſint, ſiue aduerbia, interdum nihil quærunt: ſed aut cum ſuo uerbo, uerbis alijs ſubijciuntur, & eorum tranſitum excipiunt, fiuntq́; infinita: ut* Scio *quid conêre.* Dic *quid uelis.* Vocenturq́; *ideò (ſi libet) quo ab alijs, de quibus agẽdum eſt, diſcernantur,* I*nfinita ſubiuncta. Aut nos ad aliquid notum, uel certe in oratione prius poſitum remittunt, efficiunturq́;* Re*latiua, olim* Prouocabula *dicta.*

Interrogatiua duplex.

Infinita ſubiuncta. Relatiua. Prouocabula.

R*eferuntur autem* R*elatiua hæc ad ea, de quibus, cum interrogatiua ſunt, quærunt.* Q*uæ ſubſtantiæ relatiua ſunt, ad appellatiua, propria, & demonſtratiua pronomina, ut homo, uel Socrates, uel iſte qui ad nos uenit.* N*am quis, cum relatium ſit, s amitttit.*

Quæ

Quæ accidentis ſunt, ad ſui generis adiectiua. Quantus, ad magnus, paruus, bicubitus, bipedalis: ut, Statua magna, quanta erat Rhodi. *Quod, ad duo, tria, quatuor. Quotus, ad primus, ſecundus, tertius. ut* Venerat *tertius, quotus tu. Quoteni, ad bini, terni, quaterni. Quotuplus, ad duplus, triplus, quadruplus. Quotuplex, ad duplex, triplex, quadruplex. Quotennis, ad biennis, triennis, quadriennis. Item ad bimus, trimus, quadrimus: quibus adnumerari poſſe uidentur annotinus & ornotinus, præterea annuus & anniculus.* Plinius, *Vetuſtas oleo tædium affert, non item & uino, plurimumq; ætatis annuo eſt.* Idem de capris, *Concipiunt* Nouembri *menſe, ut* Martio *pariant, turgeſcentibus uirgultis, aliquando anniculæ, ſemper bimæ, in trimatu inutiles.* Idem, *Ergo plãtaria inſtituunt, anniculasq; transferunt, & iterum bimas. Ad cuius cuia cuium, tum pronomina poſſeßiua, meus, tuus: tum nominum genitiui, ut* Melibœi, Aegonis. *Caper* Aegonis, *cuia eſt uitula.*

Redditiuum *eſt, quod relatiua ipſa uel præcedit, uel ſequitur. ut* Talis *erat* Hermolaus, *qualis erat* Theodorus. *Quot homines, tot ſententiæ. Sunt autem numero hæc, talis, tantus, tot, huiuſmodi, eiuſmodi, iſtiuſmodi, & ad quotus, totidem. ut* Plin. in x 1. Murium *iecuſculis fibræ, ad numerum lunæ dierum in menſe congruere dicuntur, totidemq; inueniri quotum lumen eius ſit.* Cæterum Redditiua, *quoties indicantes quippiam his utimur,*

Demonſtratiua. Demonſtratiua *ſunt, ueluti ſi quempiam digito demonſtrans, dicam,* Talis *erat* Theodorus. *aut,* Non *tanti æſtimo: indicans capillum. Sæpe etiam admirantes, his utimur, in illo,* Tantæ *molis erat* Romanam *condere gentem.*

Poſſeßiuum *nomen eſt, quod aliquid ſignificat ueluti poßidentis, uel eius ad quod ſpectat quippiam, ut* Euandrius, *paternus, herilis.*

Materiale *eſt, quod aliquid ueluti ex materia ſignificat, ut faginus, ilignus, abiegnus, colurnus, lapideus, teſtaceus, aureus.*

Locale

Locale ſiue adiectiui genus(quod Græci οἰκειωματικὸν *uocãt) eſt,quod aliquid ut ex loco ſignificat, ueluti hortenſis,marinus, maritimus,montanus,cœleſtis.*

Patrium nomẽ eſt, quod aliquid ex patria ſignificat,ut Ebo-*racenſis,* Romanus. *Eſt enim patria, ut* Nonius Marcellus *cen-ſet,urbs uel ciuitas parentum.Itaque* Vergilium *noue illud pro-tuliſſe ait, —qui ſanguine nobis Hanc patriam peperere ſuo: cum de* Latio *id dicat.* Patria.

Gentile eſt, quod aliquid ut ex gente uel natione ſignificat, ut Græcus,Latinus,Britannus,Cyprius. *Illa enim,*Hiſpanien-*ſis,*Sicilienſis, Romanenſis, Corinthienſis, οἰκειωματικὰ *potius, quàm gentilia dixeris, cum non tam aliquid his gentibus ortum, quàm in ijs uerſatum ſignificent, ut* Hiſpanienſis *negotiator & exercitus,licet genere ſint* Romani.

Numerale uarias habet ſpecies. Eſt enim & Cardinale,quod numerum abſolute ſignificat, ut unus,duo, tres. Et Ordinale, quod numerum in ordine,uel ut apte Laurentius *præcipit,quod ultimum eius numeri ſignificat, ut primus, ſecundus, tertius. Et Diuiſiuum ſiue diſtributiuum, Græci* διαιρετικὸν *uocant, quod ſingulis multorum eundem numerum diſtribuit, ut ſingu-li,bini,terni,quaterni,ut non immerito oratoribus in multitudi-nis numero eorum ferè ſit uſus.* Plinius *de ceruis, Octonis men-ſibus ferunt partus. Idem de canibus,Gerunt in uteris ſexage-nis diebus. Et de equis, Partum in eo genere undenis menſibus ferunt, gignunt duodecimo. Et de ijſdem, Viuunt annis quin-quagenis. Rarius ſingularium:ut,Idem in decimoſeptimo,Tra-duces Gallica cultura binis utrinque lateribus, ſi pars quadra-geno diſtet ſpatio : quaterni, ſi uiceno, inter ſe obuij miſcentur. Idem uiceſimoquinto, Altera maior folijs laterum modo incluſa, quia ſeptena eſt. Idem uigeſimoſexto,Septuageno coitu dura-re ad libidinem tactu herbæ, cuius nomen ſpeciemq; non ponit. Sunt & quæ diuerſæ rei, quàm appellatiui, quod cum his con-*

Cardinale. Ordinale. Diuiſiuum.

Numeralia in rius. ſtruitur, numerum indicent, in rius terminata, ut ternarius, quaternarius, quinarius. Lapis centenarius, qui eſt centum librarum. Homo centenarius, qui eſt centum annorum. Grex centenarius qui eſt centum capitũ. Cohors quadringentaria, quæ eſt c c c c. militum. Sunt & quæ unum in ſe multiplicatum ſignificant, ut duplum, triplum, quadruplum, quæ ad numerum, uel pondus proprie referri Priſciano placet.

Partitiuum eſt, quod uel multa ſingillatim, uel unũ ut ex multis ſignificat. Multa ſingillatim, ut unuſquiſq;, quiſque, uterq;, neuter. Vnum ut ex multis, ut alter, alius, cætera, & reliquus.

Vniuerſale nomen eſt, quod totam naturam eius, cui additur, uerbo ſubijcit, ut omnis, cunctus, nemo, nullus, nihil.

Idem faciunt aliquãdo & Infinita ea, quæ ex ſimplicibus interrogatiuis fiunt, uel geminatis, ut quiſquis, qualiſqualis, quantuſquantus, quotuſquotus, uteruter, quotquot. Vel adiectione, cunq;, ut quicunq;, qualiſcunq;, quantuſcunq;, quotcunq;, quotuſcunq;. Vocentur autem uniuerſalia infinita. Huc quodammodo referantur uniuerſus & totus. Quorum totus, ad quantitatem continuam, ſicut omnis ad diſcretam refertur. Vniuerſus pro ſimul totus, uel ſimul omnis, accipitur. (Totus. Omnis. Vniuerſus.)

Particulare nomen eſt, quod appellatiui, cui additur, partem aliquam, non totam eius naturam uerbo ſubijcit. Aliter, Quod minus certam definitamq; rem exhibet, quàm proprium: ut aliquis, quiſquam, quiſpiam, ullus, quidam. (Quidam.) Quorum poſtremo, rem nobis aliquo modo certam, incertè ſignificamus. ut Terentius, Fuit olim quidam ſenex mercator, nauem is fregit apud Andrum inſulam. Idem, Interea mulier quædam abhinc triennium ex Andro commigrauit huc uiciniæ. Rurſus, Et fingunt inter ſe quandam nunc fallaciam, ciuem Atticam eſſe hanc.

Reliquis uerò rem tanquam nobis etiam incertam, incertè pronuntiamus. Terentius, Atque aliquis dicat, nihil promoueris. Eſt tamen ubi tranſlatitie his utare, ut in diſtributione, Hominum

minum quidam boni ſunt, quidam mali: uel aliqui boni, aliqui mali. Cicero, Dicimus grauedinoſos quoſdam, quoſdam torminoſos. Non quia iam ſint, ſed quia ſæpe. Diuerſi ab his generis particularia ſunt, nec nomen adhuc ſortita, quilibet & quiuis. Significant enim proprium unum è multis, ſed indifferenter hunc uel illum. Vocentur autem (ſi libet) particularia infinita. **Quilibet. Quiuis. Particularia infinita.**

Additur his alteruter, quod unum ſimili ratione ex duobus ſignificat. Plinius nat. hiſt. Alterutrum fore in cauſa, hoc eſt plenilunium aut interlunium, nõ erit dubium. Lucanus: Placet alea fati alterutrum merſura caput. Cicero, Quod ſi in alterutro peccandum ſit. **Alteruter.**

Ex his nominis generibus, ea quæ comparationem recipere poſſunt, poſitiones uel abſoluta, uel principalia dicuntur, ut candidus, lætus. **Principale.**

Cõparatiua uerò, quæ exceſſum abſoluti ſui, unius plurium'ue reſpectu ſignificant, ſoluiq; poſſunt in abſolutum cum aduerbio magis, ut doctior illo, uel illis: id eſt magis doctus.

Superlatiua uerò, quæ exceſſum poſitionis ſuæ ſignificant, ſemperq; reſpectu plurium quàm duorum. Soluuntur hæc in abſolutum cum aduerbio, maxime, ut Doctiſſimus poëtarum, id eſt maxime doctus.

DICTVM EST ACCIDERE *nomini genus, caſum, numerum. Quorum genus in ſex diuiditur: Maſculinum, fœmininum, neutrum, commune, epicœnum, dubium. Horum maſculinum eſt, quod ſolis maribus debetur, in ijs quæ ſexus diſcrimen recipiunt, ut Theodorus, uir, poëta. Vbi uerò ſexus diſcrimen abeſt, quod uel maſculini generis adiectiuis, uel proprijs, appellatiuis'ue maſculinis, in publico Latinæ linguæ uſu, coniungi ſolet, ut lapis, niger, qui. Fœmininum eſt, quod ſolis debetur fœminis, ubi ſcilicet ſexus diſcrimen adeſt, ut mulier, poëtris, Cornelia. In alijs, quod fœminini generis adiectiuis, uel proprijs, appellatiuis'ue fœmininis iungi ſolet, ut petra, nigra, quæ. In* **Genera. Maſculinum.**

quibus

quibus uero ſexus facile diſcernitur, ſiquæ uoces ſunt, quæ maribus pariter fœminisq; conueniant: communis duûm generis merito ſunt, ut bos, ſus. At in quibus obſcurior diſcretio eſt, altero ſæpe genere, utrunq; ſexum confudit uſus, appellauitq; huiuſ-

Epicœnum. *modi uoces promiſcui generis, Græci* ἐπίκοινον *uocant, ut paſſer, miluus, quæ ſub maſculino: aquila, muſtela, quæ ſub fœminino, utrunq; genus comprehendunt.*

Sunt contraria quæ nulla ratione, ſed ſolo autorum arbitrio, ab alijs maſculine proferuntur, ab alijs fœminine. Ideoq; dubij generis appellantur, ut margo, cortex, dies.

Neutrum genus eſt, quod nec mari nec fœminæ proprium eſt, quodq; in communi loquendi uſu, nec marium, nec fœminarum adiectiuis appellatiuis'ue, ſed ſibi proprijs iungi ſolet, ut ſaxum, iumentum, nigrum, quod.

Commune trium, uel communiſſimum genus eſt, quod uocibus cuiuſq; generis iungi poteſt, ut uelox, fœlix, potens.

CASVS, ſi ad uocem ſpectes, & finem declinatarũ ab uno nominatiuo uocum uariatum, in uno numero reperientur plurimum quatuor, ut in ſecunda & tertia declinationũ formis, à nominatiuo Dominus, domini, domino, dominum, domine. A nominatiuo Lebes, lebetis, lebeti, lebetem, lebete. In reliquis plurimum tres, ut à nominatiuo plurali Poëtæ, poëtarum, poëtis, poëtas. A nominatiuo Manus, manui, manum, manu. A nominatiuo Dies, diei, diem, die. Sin ad res, ſiue perſonas quas exhibent, longe plures. quod docti ueterum fortaſſe uidentes, datiuo octauum, ablatiuo ſeptimum adiecerunt, ſicuti alijs fortaſſe alios, ſed quorum appellationes ad nos non uenerunt. Nos eorum duntaxat ſex, quæ publice recipiuntur, deſcriptiones quaſdam ponemus.

Nominatiuus igitur eſt, qui rem ſignificat abſolute, citraq; omnem circunſtantiam: ac ſemper uel finitis uerbis à priori iungitur, uel ei, quod eiuſmodi uerba præcedit, ſub eiuſdem perſonæ ratione innititur. Hic niſi propter nominatiuum multitu-

dinis,

dinis,caſus non diceretur,ſed rectus:ſicut reliqui omnes,obliqui. Rectus.
Genitiuus eſt, qui rem ſignificat, ut cuius ſit quippiam: po= Obliquus. Genitiuus.
teſtq; in poſſeßiua ſubinde uerti.ut Filius heri,herilis filius:enſis Euandri,Euandrius enſis. Hic & patrius & gignendi caſus di= citur,priſcis etiam interrogandi caſus dicebatur.

Datiuus ſiue dandi caſus eſt, qui id ſignificat, cui damnum, Datiuus.
gratificatio,mißio,paritatis uel æqualitatis collatio,denique ac= ceßio fit. Sub huius uoce aliqui octauum comprehenderunt. Octauus.
quem tum incidere uolebant, cum quod aliàs per accuſatiuum cum præpoſitione uſurpabant, per hunc caſum proferebant, ut in illo,It clamor cœlo.

Accuſatiuus, qui etiam incuſatiuus uel cauſatiuus dicitur, eſt Accuſatiuus.
qui rem ſignificat,tum infinitis uerborum à priori,tum actiuo= rum tranſitioni accommodatam.

Vocatiuus,qui & ſalutatorius dicitur, eſt qui uocandis appel Vocatiuus.
landis'ue perſonis eſt accommodus,ut Tityre. Iungiturq; uocan di aduerbijs,ut heus Angele,ò Hermolae:nunquam uerbo,ideoq; abſolute ſemper conſiſtit,quaſi cum aduertentiam effecerit,offi= cio defunctus.Itaq; etiam ſenſus in ſermone uicem obtinet.

Ablatiuus eſt,qui aliquid ſignificat,tãquam in quo,cum quo, Ablatiuus.
uel abs quo. Item per,uel propter quod aliquid fiat. Et eſt paſ= ſiuorum perſonæ agenti, item pretio,cauſæ,& inſtrumento,ſi= gnificandis accommodatus.Hic,Latinus & ſextus & compara= tiuus dicitur. Eundem nominum, itemq; pronominum caſum, aliqui ſeptimum dixerunt,quando ſcilicet, ut Priſcianus refert, ſine præpoſitione legitur.

NVMERI DVO SVNT, *Singularis, qui unum dunta=* Numerus Singularis.
xat ſignificat, ut pater. Huius uim habent & quæ pro nomini= bus ſumuntur,uerba infiniti modi, ut ſcire, uelle: & ſenſus qui= dam,ut quod legis,uel legas,ut ſcribas.Et quæ ἰδικῶς, *uel* τεχνι= κῶς *accipiuntur, ut Tullius: in illo, Tullius eſt cognomen. & Pergama:in illo,Pergama eſt plurale.Multitudinis numerus eſt,* Pluralis.

qui multa ſignificat, ut patres. Huius uim merito obtinent duo *uel plura propria, uel appellatiua, copulatiua coniunctione connexa: ut, Socrates & Plato, ignis & aer, quo nunus mihi figuratæ uiderentur huiuſmodi conſtructiones, Socrates & Plato docent, niſi conſtructionem in uocibus naturaliter ſpectandam ſcirem. Sed de hac re alibi fortaſſe plura.*

DE PRONOMINE.

Pronomen. PRONOMEN *eſt pars orationis, quæ inflexa caſibus, indiuiduã maxime eſſentiam ſignificat, ſine ulla quidem temporis, ſed nunquam ſine definitæ perſonæ differentia.* Aliter, Pronomen *eſt pars orationis, quæ caſibus inflexa, certius aliquid quàm proprium nomen ſignificat, idq́; ueluti demonſtratum, relatum, uel poſſeſſum, cum aliqua ſemper perſonæ differentia.*

Species pronominis ſunt quatuor, Demonſtratiua, Relatiua, Poſſeßiua, & Gentilia uel patria.

Demonſtratiua Pronomina *ſunt, quæ aliquid ueluti indicatum ſignificant. Sunt autem numero octo, ego, tu, hic, iſte, ille, is, & ipſe: & unum in obliquis, ſui.* Ex *ijs,* Ego, *loquentem tantum indicat perſonam.* Tu, *ad quam ſermo dirigitur.* Reliquorum *tria* (Hic, Iſte, Ille,) *tertiam omnino perſonã demonſtrant: non tamen eandem: ſed* Hic, *præſentem ei qui loquitur:* Iſte, *præſentem ei ad quem fit ſermo. Similes loci differentias demonſtrant localia ab ijs declinata,* Hic, *iſthic: hinc, iſthinc: huc, iſthuc.* Terentius, *Tu ſi hic ſis, aliter ſentias.* Vergilius, *Per caput hoc iuro.* Cicero *in Anton.* Remoue *pauliſper iſtos gladios.* Quinque *uerò cum uno compoſito,* Idem, *in relatiua tranſeunt, quando ſcilicet aliquid, quod in oratione præceßit, repetunt.* Vnum *etiam,* Ipſe, *quod alioqui diſcretionem quandam ab alijs perſonis adnotat, trium perſonarum ſignificationem repræſentat.* Primæ, *ut*

Idem.

Ipſe.

*mæ,ut in illo Vergilij, Quæq; ipſe miſerrima uidi. Secundæ, ut in illo Ouidij, Nil mihi reſcribas,attamen ipſe ueni. Tertiæ, ut in illo Terētij,Ipſus ſe fallit,haud ego.*Hoc Græci Epitagmaticon *uocant,*Donatus *ſubiectiuum,quòd reliquis omnibus pronominibus ſubijci poteſt, ſuperq; nominibus, tum proprijs, tum appellatiuis,ut iam patebit.* Et *pronominibus quidem: ut,Ipſe ego cana legam tenera lanugine mala.* Cicero *in* Tuſc. *Tibi ipſi pro te erit maxima corona cauſa dicenda.* Idem, *Sed quia profitentur ipſi illi,qui eos ſcribunt, ſe neq; diſtincte, neq; eleganter,neq; ornate ſcribere,lectionem ſine ulla delectatione negligo.* Terentius,*Atq; iſthuc ipſum nihil pericli eſt.* Vergilius, *Ipſi te fontes,ipſa hæc arbuſta uocabant.*Cicero *in* Tuſc. *At idipſum odioſum eſt,ſine ſenſu eſſe.*Idem,*Ex tuo ipſius animo con iecturam feceris.* Idem,*Cum uerò perſpicuum ſit, nihil poſſe in eo eſſe, qui ipſe non ſit, quid poteſt eſſe in eo odioſum, qui nec careat,nec ſentiat?* Proprijs *autem & appellatiuis:ut* Idem,*Sed uideamus* Herculem *ipſum, qui tum dolore frangebatur, cũ immortalitatem ipſam morte quærebat. Omnibus perſonis iungi poteſt & compoſitum,idem.Primæ,ut* Cicero,*Atque idem contendo cum ad naturam eximiam, &c. Secundæ, ut* Terentius, *Tu tamen idem has nuptias perge facere ita ut facis. Tertiæ, ut* Vergilius,*Atque idem iungat uulpes,& mulgeat hircos.*

Reſtat ex demonſtratiuis unum, nempe, Sui, Reciprocum à quibuſdam dictum, quòd tranſitum à tertia perſona in ipſam rurſus reflectit: qua ratione tertiæ etiã perſonæ merito eſt,quòd ſolius eius tranſitum remittit. Eadem ratione & obliquos duntaxat recipit,utiq; quòd non niſi in tranſitu perſonæ legitur.

Sunt qui relatiuum putent, ſed errore, cum ſenſum à priore non deſideret.

Poſſeßiua pronomina ſunt,quæ aliquid ceu poßidentis ſignificant.Sunt autem quinque,meus,tuus,ſuus,noſter,ueſter.

Gentilia uel Patria pronomina ſunt, quæ non ſolum natio-

Epitagmaticon.

nem uel patriam, ſed etiam partes ſectam'ue ſignificant, ut noſtras & ueſtras, quæ ideo inter pronomina ſunt poſita, quòd certæ perſonæ differentiam ſecum afferunt.

Genera pronominum. GENERA *pronominum ſunt quatuor, Maſculinum, fœmininum, neutrum, & commune duûm. Maſculinum eſt, quod uel marem demonſtrat, ut egò, quum uir loquitur: uel maſculinis iungi ſolet, ut meus. Fœmininum uerò, quod fœminam demonſtrat, ut ego, quum fœmina loquitur: uel cum fœmininis iungi ſolet, ut mea. Neutrum eſt, quod neutrum aliquod demonſtrat, & nominibus neutris iungi ſolet, ut illud. Commune duûm ut noſtras, ueſtras.*

Perſona duplex. Prima perſona. PERSONA *duplex eſt: altera ſermonis, altera conſtructionis. de hac alibi agemus. Illa triplex eſt. Prima, quæ rem tantum ut loquentem demonſtrat, ut ego. Itaque nihil miri ſi quæ uerba ad ea pertinent, quæ omnino loquela careant, prima deſtituuntur. Huiuſmodi ſunt quorundam actiuorum paſſiua, ut aratur, arantur. Indicio eſt, quòd talium rerum, cum per Proſopopœiam finguntur loqui, non dubitant autores etiam uerbis, quæ ijs proprie debentur, primas perſonas tribuere.*

Secunda perſona. *Secunda perſona eſt, quæ rem ſignificat, ad quam ſermo dirigitur, ut tu. Qua ratione efficitur, ut tum omnis uocatiuus ſecundæ ſit perſonæ, cum quicquid uocamus, id omnino alloquamur: non tamen contrà, quicquid alloquimur, id continuo uocemus* Tripho. *(quæ res fortaſſe Triphonem fefellit, qui pronomen, tu, tantum eſſe uocatiui caſus putabat) tum ad quæ ſermo dirigi non poteſt, ea prorſus uocatiuis careant. Eiuſmodi nomina ſunt interrogatiua, relatiua, infinita, partitiua & particularia. Nam uniuerſalium quibuſdam, præſertim eorum, quæ ſic proprie dicuntur, neſcio cur uocatiuus deſit: fortaſſe etiam nec particularium quibuſdam deſit, ut in illo Vergilij, Exoriare aliquis noſtris ex oßibus ultor. Pronomina uero eiuſmodi ſunt, ego, & quæ tertiæ perſonæ ſunt primitiua. In illo enim Ciceronis, O' nox illa quæ*

tenebras

tenebras attuliſti: non tam demonſtratio aliqua (quæ propria ſit pronominibus) quàm nobilitatis ſiue emunentiæ indicatio quædam ſignificatur. Simile quid uidetur in illo Tibulli, Idem, ſi fas eſt, mos precor ille redi.

Tertia perſona. Quod. Qui, quæ, quod. Ariſtarchus. Cur infinitum pronomen dicatur.

Tertia perſona eſt, quæ aliquid ſignificat, ut de quo ſermo habetur. Sub hac comprehenduntur omnia nomina, etiam pronomina & participia, præter ego & tu, & uocatiuos. Quod, à Græcis poſtpoſitiuus articulus dicitur: à Latinis, alijs prouocabulum, alijs pronomen infinitum, alijs relatiuũ nomen (eſt enim ſubſtantiæ relatiuum) nempe, qui, quæ, quod. Ideo inter pronomina à Latinis grammaticis eſt coniectum, quòd fortaſſe iccirco inter nomina ponendum non cenſuerunt, quòd & quorundam pronominum declinationem imitetur, & Græci articulo pro eo utantur, nec eius unius cauſa numerum partium augendum exiſtimarent. Diſtat tamen à pronomine, quòd nullam in ſe certam perſonæ differentiam includit (quod proprium, ut Ariſtarcho placet, pronominis eſt) ſed omnibus coniungi promiſcue poteſt, unde & infinitum pronomen à ueteribus appellatum eſt, ad Infiniti uerbi ſimilitudinem, quòd item cum nullam perſonam habeat, omnibus iungi perſonis ſine diſcrimine poteſt. Cæterũ cum multis nominibus apud ueteres appellatur, nos interim prouocabulum qui, uel relatiuum qui, diſtinguentes uidelicet ab alijs, tum ſubſtantiæ relatiuis, qualia ſunt pronomina: tum accidentis, qualia ſunt qualis & quantus, claritatis cauſa uocabimus.

DE VERBO.

Verbum quid.

VERBVM *eſt pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, eſſe aliquid agere'ue, aut pati ſignificat. Aliter, uerbum eſt pars orationis cũ tempore & modis ſignificatiua.*

Verbi diuiſio uaria.

Verborum, quod ad ſignificationem ſpectat, tria ſunt genera, actiuum, paſſiuum, & neutrum. Vocis ratione, duo: principa-

le,ut edo:declinatum,ut eſurio. Terminationis ratione tria maxime,in o,in r,& in m.Significationis pariter & terminationis reſpectu,quinque: nempe actiuum,paßiuum,neutrum,commune,& deponens. Conſtructionis ratione duo,abſolutum, ut frigeo:tranſitiuum,ut uro.*

Actiuum eſt quod o, finitum, ab agente in aliud ceu patiens transfundit actionem, tranſpoſituſq; patiente in nominatiuum, & agente in ablatiuum cum à,uel ab præpoſitione,eundem ſenſum non repugnante publico dicendi uſu, paßiua uoce reddere poteſt. Actiuorũ tres ſpecies. *Habetq́; tres ſiue gradus,ſiue ſpecies, genera'ue dicere mauis. Alia enim paßiuam interpretationem in omni perſona & numero recipiunt, ueluti ea,quorum actio in rem præditam loquela ſiue rationalem recipitur, uel (ut Priſcianus interpretatur) quæ fateri poteſt id, quod in ſe fit, ut doces, uel docet me, doceor à te,uel ab illo. Alia in tertia duntaxat utriuſque numeri: ut ea,quorum actio in id tantum proprie tranſit, quod loqui non poteſt. doctißimus Theodorus,* ὁλοενεργητικὰ *uocat. Sicuti aro agrum & agros:aratur ager,arãtur agri. Nauigo Tyrrhenum æquor,& Tyrrhenum æquor nauigatur à me. Poto flumẽ & poto flumina: potatur flumen,& potantur flumina. Cicero, Quo in genere etiam in republica multa peccantur. Lucanus, Plus cinerum Hæmoniæ ſulcis telluris aratur. Ouidius, Quot piſcibus unda natatur. Hæc tamen in Proſopopœia primas & ſecundas perſonas accipere poſſunt. Alia in tertia duntaxat ſingulari talem interpretationem admittunt,ut ea, quorum actio in aliquid cognatæ tantum ſignificationis tranſit,quo modo tertia perſona quorundam, quæ aliàs neutra abſoluta ſunt, paßiuam interpretationem recipit, ut curritur ſtadium. quanquam nihil prohibet, quo minus hæc quoque, ſi opus ſit, pluratiue proferantur. Tametſi Diomedes repugnat, ſed nulla nixus ratione. Cur enim non curruntur ſtadia,ſicut curritur ſtadium, dicas?*

Aliter,& breuius,Actiuorũ triplex eſt ratio.Alia quæ in tres

perſo

perſonas tranſit,ut amo,doceo,me,te,illum. Alia quæ in tertiam duntaxat,ſed utriuſq; numeri,ut aro campum,& campos. Tertia quæ in aliquid cognatæ ſignificationis trāſit, modo in quid tranſeat explicetur,ut curro ſtadium, uiuo uitam durā: hactenuſq; actiuum eſt.

Paſsiuum eſt, quod r, finitum tranſpoſitis perſonis interpretari retro actiua uoce poſsis: ſic,Docemur à præceptore,præceptor docet nos. Paſsiuorum,ſicuti actiuorum,triplex eſt ordo. **Paſsiuorum triplex ratio.** *Vnus eorum, quæ à primo actiuorum genere ducuntur, quæ omnes perſonas & numeros recipiunt,ut doceor. Ad quem ordinem illa quoq; ſignificationis ſaltem gratia referantur, Vapulo,* **Neutralia paſsiua.** *ueneo, fio, liceo,quæ neutralia paſsiua Priſcianus uocat, Græci* ἀυτοπαθητικά. *Alius eorum quæ à ſecundo, quæ tertias utriuſq; numeri perſonas habent,ut aratur,arantur: quæ etiam per Proſopopœiam(ut dictum eſt)primas & ſecundas recipere poſſunt. Tertius eorum quæ à tertio, quæ tertiam ferè ſingularem recipiunt,ut ſtatur, curritur, dormitur.* **Impersonalia.** *Impersonalia ideo dicta, quòd ſine patientibus perſonis à fronte expreſsis ferè legantur.*

Commune eſt, quod or, finitum actiuorum, paſsiuorumq; ſignificationem complectitur,ut ueneror,moror.

Neutrum eſt,quod o,uel m,finitum,nihil ut in patientis perſonam transfundit. Itaq; nec reciprocam interpretationem paſsiuam recipit,niſi ſicuti paulo antè dictum eſt. Sunt autē neutrorum uariæ ſpecies, ſubſtantiæ una, nempe Sum es eſt. **Sum.** *Altera eorum, quæ Græci* ἀυτοτελέςερα *dicunt, Latini abſoluta, uel* **Abſoluta, abſolutiua, ſiue ſupina.** *abſolutiua: ſic utiq; appellantes,quòd per ſe ſenſum abſoluant. Veteres, ut Diomedes refert, ſupina uocarunt. Talia ſunt du-* **Abſoluta duplicia.** *plicia. Alia, quibus actio ipſo uerbo completa ſignificatur, ut curro,ambulo, pluit. Qua ratione quæcunq; uerba ad quæſtiones factas per,ago uel facio,redduntur, cuiuſcunq; alias ſint generis, huiuſmodi uerborum naturæ ſunt: quòd ſic uidelicet ſola uerbi actione, ſatiſfactum quæſtioni uidetur: ut,Quid agis, uel*

ficis? Amo,ſcribo,loquor,diſco. Alia quibus paßio in ipſo uerbo completa ſignificatur, quæ ἰδιοπαθῆ Græci uocant, ut palleo, rubeo. Talia ſunt & pleraque eorum,quæ ueteres inchoatiua uocarunt. Laurentius Valla continuatiua,ut palleſco, nigreſco.

Deponens. Deponens eſt, quod or finitum, uel actiui ſignificationem obtinet,ut tueor,contemplor,loquor:uel neutri,ut philoſophor, labor. Abſolutum uerbum quid ſit,iam dictum eſt.

Tranſitiuum. Tranſitiuum id dicimus,quod in aliquem caſum fertur,diuerſum ab eo,qui ipſum præceßit,ut lego,egeo,placeo,careo.

Quæ uerbo accidant. Tempus. Tempus triplex. VERBO ACCIDVNT QVATVOR:tempus,modus, (quem ſtatum & qualitatem aliqui appellarunt)perſona, numerus. Tempus eſto, quod certam actionis qualitatem ſecundum prius & poſterius demonſtrat. Diuiditur grammatico in tres partes, præſens,præteritum, & futurum. Actionis nomine hoc loco & paßionem & neutram affectionem intelligi poſtulo.

Præſens. Præteritum. Triplex præteritum. Imperfectum. Præſens tempus,quod & inſtans grammaticis dicitur,eſt quo actio nunc geri ſignificatur,ut ſcribo. Præteritū eſt,quod præteriiſſe actionem ſignificat. Huius triplex eſt ratio. Nam aliud imperfectum dicitur,quo prius quidem aliquid agi ſignificatur, non tamen abſolutam perfectam'ue actionem eſſe. Aliter, Quo continuatio præteriti alicuius,non perfectio ſignificatur,ut Vergilius, Hic templum Iunoni ingens Sydonia Dido Condebat: Erat enim adhuc in opere. Et Plinius in præfatione,Et ea,quæ mirando non ſatiamur, pendente titulo inſcripſiſſe, ut Apelles faciebat,aut Polycletus: tanquā inchoata ſemper arte & imperfecta.

Perfectum. Aliud perfectum, quod præteritam abſolutamq; ſignificat actionem, quod idem Plinius paulo infrà uerbis illis oſtendit, Tria non amplius (ut opinor) abſolute traduntur inſcripta (ille fecit.)

Duplex perfecti uox in paßiuis. Hoc in paßiuis communibus, & deponentibus duplex eſt,itaq; etiam duplici circuitione explicatum. Alterum, quo proximè præteritum aliquid ſignificatur, ut pranſus ſum. Alterum quo ulterius præteritum, ut pranſus fui. non enim, ſi modo

modo pranſus ſis, pranſus fui, commode dixeris. **Aliud plus** *quàm perfectum, quod præteriſſe actionem, ſed reſpectu præ-teriti imperfecti, perfecti'ue ſignificat.* Plus quàm perfectum quid. Futurum eſt, quod rem *in futurum gerendam ſignificat: ut, Naſcetur pulchra Troianus origine Cæſar.* Futurum. Hoc promiſsiuum modum uocarunt aliqui, *quòd aliquãdo non tam planè futurum aliquid denuntiat, quàm aliquid promittit, ſeu uelle quid facere oſtendit: ut* Vergilius, *Ibo, & Chalcidico quæ ſunt mihi condita uerſu Carmina paſtoris Siculi modulabor auena.* Promiſsiuus modus. Et Ouidius, *Ibimus ò nymphæ, monſtrataq; ſaxa petemus.* Huius aliud genus facit Pomponius, *nempe quod exactum uocat, ut Videro, abiero.* Pomponius. Futurum exactum. Quanquam *Donatus talia ſubiunctiua pro indicatiuis poſita putat, ut in illis, Dictum & factum, inuenerit aliquam cauſam, quam ob rem eijciat oppido. Et alibi, At ſi pergis, abiero ego. Inuenerit pro inueniet, & abiero pro abibo.* Hoc genus Græci non habent, *ſed utuntur pro eo, participio præteriti cum futuro uerbi (ſum)* γεγραφὼς ἔσομαι, ἐγνωκὼς ἔσομαι. Ariſtotelis Topicorum, δείξαντες ὅτι παντὶ ὑπάρχει, καὶ ὅτι τινὶ ὑπάρχει δεδειχότες ἐσόμεθα. quod Latine ut ſaltem huc quadret, ſic interpretere, Qui aliquid omni ineſſe monſtrauit, etiam alicui ineſſe monſtrauerit. Demoſthenes, θεάσεσθε ὃν τρόπον ὑμᾶς ἐστρατηγηκότες· πάντα ἔσεσθε ὑπὲρ φιλίππου. Videturq; *ex præterito & futuro miſtum, ut interpretatiò indicat: ſed & diuerſorum modorum commune.* Indicatiui: *ut* Vergilius, *Suggere tela manu, non ullum dextera fruſtra Torſerit in Rutulos.* Terentius, *Sed ſi te æquo animo ferre accipiet, negligentem feceris.* Et interrogatiue: *ut* Vergilius *in nono, Vnus homo, & ueſtris ò ciues undiq; ſeptus Aggeribus, tantas ſtrages impune per urbem Ediderit? iuuenum primos tot miſerit Orco?* Subiunctiui. *ut* Ouidius, *Sic ne perdiderit, non ceſſat perdere luſor.* Cecil. Plin. *ad Vrſum,* Ero enim *ſecurior dum legam, ſtatimq; timebo quum legero.* Significat *enim planè,* ὅτι ἀνεγνωκὼς ἔσομαι. De optatiuo non ſuccurrit exẽ-

b 5 plum,

plum, eoq; minus, quòd nec ſimplicis in hoc modo futuri facile inuenias. Id euenit propter iſodynamon potentialis cum promiſſiuo modo, ſiue futuro tempore, quorum utroq; ſignificatur uoluntas, uel debitum, ut in modis latius apparebit.

Grocinus.

Grocinus ut in omni literarum genere, ita in hoc quoque curioſus, aliter tempora diuidere ſolebat.

Grocini temporum diuiſio.

Nam præſens, præteritum, & futurum, ſingula duplicia fecit, hoc modo, Præſens imperfectum, ut ſcribo: præſens perfectum παρακείμενον *Græce dictum, ut ſcripſi: hactenus cum Stoicis ſentiens, ut ex Priſciano accipimus. Deinde futurum imperfectum, ut ſcribam. Futurum exactum ſiue abſolutum: ut, ſcripſero. Rurſus præteritum imperfectum: ut, ſcribebam, perfectum: ut, ſcripſeram.*

MODVS *Latine, ſicuti Græcè* τρόπος*, latius patere uidetur, quàm id quod Græci* ἔγκλισιν *uocant. Itaque nec mirum eſt ueteres, qui ſub uerbi appellatione, quicquid agere, pati'ue ſignificat, intelligebant, etiam participialia, uerborum modis adnumeraſſe: atque ea, gerundi modum, ut alium fatendi, alium imperandi appellaſſe. Nos cum Græcis uerbi uocabulo arctius contracto, etiam modum ad* ἔγκλισιν *contrahimus, quam ipſi ſic definiunt, ut ſit uoluntas uel affectio animi per uocem ſignificata: ubi rectius adſignificata uel conſignificata (mea quidem ſententia) dixeris.*

Hunc Græci, Latiniq; in quinque, ad ſummum ſex diuiſerũt. Indicatiuum, qui aliàs & finiendi, & interrogandi, & fatendi, & pronuntiatiuus dicitur. Imperatiuum ſiue imperandi, Hypotheticon, quem cum imperatiuo coniungunt. Optatiuum, ſiue optandi. Subiunctiuum, ſiue ſubiungendi. Et Infinitum, quem etiam alij uerbum infinitum, Gellius Indefinitum uocat. Stoici nomẽ potius uerbi putarũt, quòd nec ſolui (ut uidetur) in aliud, ſicut reliqui modi poßit, nec uoluntatis ullius, aut affectionis ſit adſignificatiuus, cæteros omnes Syncategoremata & Symbamata dicunt. Nobis alium his adijcere uiſum eſt, in quo eſt Latini ſer

ni ſermonis non ſolum lepos, ſed etiam compendium, cum quod alias per, debeo, uel, poſſum, eſt interpretandum, una uoce dixiſſe liceat, ut mox oſtendemus.

Eſt igitur indicatiuus, qui rem ut indicatam narratam'ue ſignificat. ut, Nos patriam fugimus. Hunc & per interrogationem, & dubitationem ſæpiſsime uſurpamus. ut, Quis leget hæc? An in aſtu uenit? Hic modus omnia recipit tẽpora, diſcretis etiã uocibus, ut in ipſorum temporum exemplis palàm fecimus.

Imperatiuus eſt, qui rem ut imperatam iuſſam'ue ſignificat. Huic ex perſonis prima non datur, quòd nimirum cum imperatio ſine ſecunda conſiſtere non poſsit, nemo ſibi ut loquenti cõmode imperet. Tertia tamen datur, qua in abſentem imperari aliquid ſignificetur. Nuſquam tamen ſine ſecundæ conſortio, ad quam uidelicet imperatio fiat. Interdum per tertiam permiſſio tantum ſignificatur. Vnde permiſsiuus modus dicitur.

Ex temporibus uerò (mea quidem ſententia) futurum hic modus non habet, quòd ad gerendum aliquid, opinione ſaltem imperantis, ſemper ſit imperatio. Itaque etiam futuri temporis aduerbijs coniungi omnibus ſuis temporibus poteſt, ut ſcribe nunc, uel cras: nunquam præteritis. non enim dicas, ſcribe, aut ſcripſeris heri. Sed nec Græci, propria ſaltem uoce, futurum in hoc modo habent. Fuitq; hæc uetus opinio, ut Apollonius ipſe fatetur, qui tametſi aliter ſentit, mihi tamen ratione ulla non perſuadet. Reliquorum temporum (id quod conſtat) præſens & præteritum recipit: & præſens quidem duplici uoce & ſua, præteritum una & cum ſubiunctiuis communi. Præſens. ut Vergilius, Nudus ara. Item, Primus humum fodito, primus deuecta cremato. Item, Laudato ingentia rura, Exiguum colito. Horatius, Non ſatis eſt pulchra eſſe poëmata, dulcia ſunto: Et quocunq; uolent, animum auditoris agunto. Cur enim has uoces, quæ in to, tor, tote exeunt, futura eſſe uelint grammatici, ipſi uiderint. Ego certè non uideo qui eas coniun- Præſens & præteritum imperatiui.

ctas cum alteris uideam, quas fatentur præſentis eſſe: ut Propertius, *Aut ſi es dura, nega: ſin es non dura, uenito.* Vergil. *Tityre dum redeo (breuis eſt uia) paſce capellas. Et potum paſtas age Tityre, & inter agendũ, Occurſare capro (cornu ferit ille) caueto. Sed nec Porphyrio, qui iam poſitos uerſus enarrãs, Sunto, inquit, & agunto, Sint & agant ſignificant. Nec Seruius (ut uidetur) qui ſuper illud Vergilij, Nullus amor populis, nec fœdera ſunto. Sunto, pro ſint interpretatur, et eam formã à tertia plurali præſentis indicatiui deduci ait, o litera metri cauſa adiecta.* Idem Diomedes *facit, & Mandatiuũ à nonnullis uocatum ait.*

Mandatiuus modus.

Præteriti exemplum ſit illud Ciceronis ad Atticum, Sed amabo te nihil incommodo ualetudinis tuæ feceris. Et Martialis, Dic quotus es, quanti cupias cœnare, nec ullum Addideris uerbum, cœna parata tibi eſt. Idẽ, Viue uelut rapto, fugitiuaq; gaudia carpe: Perdiderit nullum uita reuerſa diem. Et paßiua illa, quæ fatetur Priſcianus præteriti eſſe, licet actiua neget, dictum ſit, determinatum ſit. Et Quintil. Inſtitut. De pueris inter quos educabitur ille huic ſpei deſtinatus, idem quod de nutricibus dictum ſit. Idem etiam de præſentibus annis præceptũ ſit, ne quod cuiq; diſcendum eſt, ſero diſcere incipiat. Et permißiue: ut Vergilius, Si ſine pace tua, atq; inuito numine Troës Italiã petiere, luant peccata, nec illos Iuueris auxilio. Quibus tamen omnibus præteriti formis, ſiquis penitus inſpiciat, perfectio, abſolutioq; potius, quàm actio ulla præterita ſignificatur, ne quis non gerendum aliquid imperari putet. Ego uerò & plus quàm perfectum, ſaltẽ permißiue, apud nos quoq; non minus, quàm apud Græcos, legere uideor. ut in illo Vergilij in quarto, Verum anceps pugnæ fuerat fortuna: fuiſſet: Quem metui moritura?

Plus quàm perfectum imperatiui.

Hypotheticos.

Hypotheticos, qui aliter Authypotactos dicitur, eſt cum nos una cum alijs ad aliquid ſubeundum ſummittimus. Hic primam perſonam multitudinis duntaxat recipit: ut, Eamus, & in media arma ruamus. Hunc nonnulla ratione Latini cum imperatiuo coniungunt:

iungunt: & quòd ut gerendum ſemper aliquid ſignificat, & quòd ſine ſecunda perſona adhibita non conſiſtit. Tempora uidetur habere poſſe eadem, quæ imperatiuus.

Quæ optandi modo à grammaticis tribuuntur uoces, rem ueluti optatam ſignificant, nec refert facta'ne ſit, an fiat, an faciēda ſit (quod poſteriores ueterum fefellit) incerta tamen eſſe ei, qui optat, omnino uidetur. Itaque Græcis nullo tempore deficitur: ſed nec Romanis ante Donatum, ut Priſcianus in VIII. *refert. Is enim primus leuiſſima ratione inductus, præſens & præteritum ſuſtulit, quorum tamen uſus frequentiſſimus eſt. Cuius Priſcianus cum non eſſet ignarus, mirum eſt contra tum Græcos, tum Latinorū ueteres, unum Donatum ſequi uoluiſſe, nec exemplo ſaltem, quod ipſemet ex Lucano protulit, admoneri potuiſſe, —Dij uota ſecundent, Et fibris ſit nulla fides, ſed conditor artis Finxerit iſta Tages. In quo quis præſentis exempla non uidet? Quis uerò ueterum lectioni aſſuetus, ut Priſcianus fuit, ferè omnium huiuſmodi temporum non ubiq; aduertat? Præſentis ſine ſigno: ut Terentius, Dij illum perdant: &, Dij te eradicent. Et cum ſigno: ut, Vtinam ſic ſint, qui mihi male uolunt. Cicero ad Atticum, Atque utinam ipſe Varro incumbat in cauſam. Imperfecti: ut Terentius, Vtinam iſthuc uerbum ex animo diceres. Perfecti: ut, Vtinam hic ſurdus, aut hæc muta facta ſit. Pluſquamperfecti: ut, O' utinam tunc cum Lacedæmona claſſe petebat, Obrutus inſanis eſſet adulter aquis. Vergilius, Feciſſentq; utinam. De futuro ſua præſertim & propria uoce magis eſt incertum: quanquā Priſcianus in illo Vergilij, Hac Troiana tenus fuerit fortuna ſequuta: uerbum, fuerit, tam præteriti, quàm futuri ait eſſe poſſe. Quare illud Hypſipyles ad Iaſonem, Credula res amor eſt, utinam temeraria dicar, Criminibus falſis inſimulaſſe uirum. Et Cicer. ad Atticum, Eſt mihi præcipua cauſa manendi, de qua utinam aliquando tecum loquar. cum ſimilibus, ad præſens potentiale, quod ſæpe (ut anteà eſt dictum) futuro*

Optandi modus.

futuro eſt iſodynamon, reijciendum: quæ res multis fortaſſe impoſuit, qui idcirco putarunt eiuſmodi uoces eſſe futuri.

Potentialis modus. Potentialem uocamus, quem Græci per ἂν coniunctionem & uerbum duplicis modi, aliàs indicatiui, aliàs optatiui explicant, quo minus illis modum unum ſtatuere licuit. Nobis, quibus id non obſtat (quippe qui optatiui uoce tantum utimur) ratio unum modum ſtatuendi non deſit: & alioqui ſic faciamus oportet, niſi confundere diuerſiſsimas affectiones uolumus, quales ſunt huius de quo nunc agimus, & optatiui. Siquidem in altero indicatio eſt potentiæ debiti'ue, aliquando uoluntatis: in altero tantum ſignificatur optatio. Rurſus ille per interrogationẽ ſæpe uſurpatur, ſicut etiam optatiue aliquãdo, ut paulò antè diximus: hic per interrogationem accipi non poteſt. Nec eſt (ut arbitror) quod aliquem torqueat, quo minus hic duos eſſe modos concedat, propterea quòd una ſit utriuſq; uox, non magis quàm ubi optatiuum & ſubiunctiuum duos facit, quorum non minus, ut clare liquet, una eſt uox. Hæc uerò noſtra ſententia cui placebit, poteſt, ſi uolet, hunc, quem nouamus modum, potentialem appellare. Cui diuerſa ſententia erit, ſiue optatiuum eſſe contendat (nam ſubiunctiuum eſſe, ut Priſcianus non recte cenſet, nulla ratio efficit) ſiue uoces quinque temporum, quæ publice ſubiunctiuo tribuuntur, triplici ſignificato donet, optandi, potentiæ, ſubiunctiui (hoc autem eſt indicandi, cæterum ſub altero uerbo ſubiecti, ut pòſt dicetur) dũmodo ſignificationis ipſius & uſus admonitus, Latinius loqui incipiat, me certè non offendet. Cæterum, quò melius hunc quem uolumus, quaſi de facie agnoſcat, exempla per ſingula tempora ponemus. De præſenti huius rationis. Cicero de prætura urbana, Siquis noui quid inſtituerit, is non omnia, quæ antè acta ſunt, rata eſſe patiatur. id eſt, non debet pati rata eſſe, ut Priſcianus ipſe interpretatur. Plinius de Aeſopo hiſtrione, & filio eius, Non ſit tamen (ut uerum fatear) facile inter duos iudicium turpitudinis. Vergilius,

Quicquid eris:nam te nec ſperent tartara regem, Nec tibi regnandi ueniat tam dira cupido. Vbi, *ſperent*, *poſſunt ſperare*, & ,*ueniat*,*poteſt uenire*,ſignificant. Iuuenalis, *Expectes eadem à ſummo minimoq; poëta.* pro *potes expectare*. Quintilianus, *Non expectes, ut ſtatim gratias agat, qui ſanatur inuitus.* pro *debes expectare*. Columella, *Non enim dubium eſt Marſici,Surrentiniq;.& Albani,atq; Cecubi agri uites,omnium,quas terra ſuſtinet, in nobilitate uini principes eſſe: fœcunditas ab ijs fortaßis deſideretur.* Huius perpetuo modi eſt,& quod in illa figura legitur. Terentius, *Nibil eſt adhuc quod uereare Clinia.* Cicero ad Quintum fratrem, *Nihil eſt quod uerear de eius eruditione.* Idem, *Quod labores nihil eſt.* pro *debes laborare*. Horatius, *Non eſt quod multa loquamur.* Et per interrogationem. Vergil. *An memorem portus Lucrinoq; addita clauſtra?* Idem, *Quis cladem illius noctis,quis funera fando Explicet,aut poſſit lacrymis æquare labores?* Vbi ſimul interpretatio huius temporis eſt. Horatius, *Spectatum admißi riſum teneatis amici.* Liuius, *Quis enim rem tam ueterem pro certo affirmet?* Et ſub infinita particula. Cicero Attico, *Ex eius nuntio Macijq; meditabor, quo modo cum illo loquar.* Quintilianus, *Ego dubito, an id proprium potius appellem.*

De imperfecto:ut Terent. *-Diceret, Quid feci?quid commerui,aut peccaui pater?* pro *poterat dicere*. Idem, *Fundam tibi nunc nimis uellem dari, ut illos procul hinc cæderes ex occulto: facerent fugam.* pro *deberent,aut uellent facere*. Vergilius, *Progeniem ſed enim Troiano à ſanguine duci Audierat, Tyrias olim quæ uerteret arces.* pro *deberet uertere*. Et per interrogationem. Idem, *Quid facerem? neque ſeruitio me exire licebat.*

De præterito perfecto. Horatius, *Illum & patris crediderim ſui fregiſſe ceruicem.* Terentius in Andria, *Vbiuis facilius paſſus ſim, quàm in hac re me deludier.* pro *poſſum crediſſe*, & *poſſum paſſus eſſe*. Idem in Hecyra, *Denique hercle aufugerim*,

potius quàm redeam, ſi eò mihi redeundum ſcirem. Vergilius, *Non ego te menſis & dijs accepta ſecundis Tranſierim Rhodia, & tumidis Bumaſte racemis.* pro *poſſum, uel debeo trãſiſſe.* Terentius, *Vbi ſi paululum quid te fugerit, ego perierim.* pro *debeo periſſe.* Horatius, *Non tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera.* Quintilianus, *Qualis adhuc fortaſſe nemo fuerit.* pro *debet fuiſſe.* Qua periphraſi uſus eſt Plinius ubi dicit, *Pœnitentia hoc primùm debet inueniſſe.* pro *inuenerit.* Talia ſunt, *Non improbe ſperauerim, conceſſerim, prope dixerim,* & ſimilia. Et per interrogationẽ. Iuuenalis, *Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?* Et infinite. Valerius Maximus, *Itaq; Corneliam, neſcio utrum feliciorem dixerim, quòd talem uirum habuerit, an miſeriorem, quòd amiſerit.* Plus quàm perfectum. Vergil. *–Faces in caſtra tuliſſem, Impleſſemq́; foros flammis. matremq́;, patremq́; Cum genere extinxem, memet ſuper ipſa dediſſem.* pro *uolueram, uel debueram ferre, implere, extinguere, dare.* Cicero de Prætura urbana, *Voconia lex te uidelicet delectabat. Imitatus eſſes illum ipſum Voconium, qui hæreditatem lege ſua ademit nulli,* id eſt, *debueras imitari.* Qua periphraſi uſus eſt Iuuenalis, *–Agmine facto Debuerant tenues olim migrare Quirites.* Exempla huius temporis in potentiæ ſignificatione, rara inuenio, fortaſſe quòd periphraſis eius magis uſurpetur. Cicero ad Atticum, *Sed cum hæc ſcribebam quinto Calendas, Pompeius iam Brunduſium potuerat ueniſſe.* Videtur tamen eiuſmodi eſſe illud Ciceronis ad Aulum Cecinnam, *Dicerem quæ antea futura dixiſſem, ni uererer, ne ex euentu fingere uiderer.* Videtur enim pro, *potuiſſem dicere*, accipiendum eſſe illud, *dixiſſem.* Per interrogationem, exemplum autoris modo non ſuccurrit. Sed tale omnino inueniatur, quale ſit, *An te non ſalutato diſceßiſſem? Aut, quò te inuito me contuliſſem?* In hoc modo ſingularis quædam natura duorum temporum obſeruatur. Præteriti imperfecti, & præteriti plus quàm perfecti. quorum

Præteriti imperfecti, & plus quàm perfecti in hoc modo proprietas.

quorum prius duorum temporum aduerbijs, præſentis & futuri rectè coniungitur, Nunc ſcriberem, cras, uel perendie ſcriberem. Poſterius trium, præteriti, præſentis, & futuri, Heri, uel olim ſcripſiſſem. Hodie, uel nunc ſcripſiſſem. Cras, uel poſthac ſcripſiſſem. Futurum huius rationis maxime uidetur in incerto ob ſocietatem quandam & cum futuro exacto, & cum præterito eiuſdem modi, cum quo ut in uoce (præterquam in prima perſona) ita in ſignificatione ferè recurrit. In illo enim Vergilij, – Tamen hæc quoq; ſiquis Inſerat, aut ſcrobibus mandet mutata ſubactis, Exuerint ſylueſtrem animum. uidetur uel præteriti quædam ſimul, & futuri ſubeſſe ſignificatio, quæ futuri eſt exacti, quaſi ἐκδεδυκότα ἔσονται: uel potentialis præteriti huius de quo agimus modi, quaſi ἐκδύσαιεν ἄν, ut Priſcianus Græcè interpretatur, hoc eſt exuiſſe debent.

Subiunctiuus eſt, qui alteri ſemper uerbo, & plærunq; coniunctioni, uel relatiuo Qui, uel infinitiæ particulæ eſt ſubiunctus, ac ſignificatũ indicatiui maxime repræſentat. Huius futurum paſſiuum geminã periphraſim recipit. Alterã ex participio cum futuro ſubiunctiui uerbi ſum, ut amatus fuero. Alterã cum futuro indicatiui eiuſdẽ, ut amatus ero. Cicero ad Terentiã, Cum eo ſi locuta eris, intelliges. Idem, Quum profectus erit, faciã te certiorem. Ouidius, Cum fuerit lectus Scyron, toruuſq; Procuſtes. **Subiunctiuus.**

Infinitus modus eſt, qui agere, aut pati ſignificat, ſed citra omnem numeri aut perſonæ differentiã: qua ſcilicet ratione infinitus eſt appellatus. Huius cum quinque ſunt tempora, Latina lingua duabus uocibus actiuis, quatuor eorũ refert, una præſens & præteritum imperfectum, ut amare: altera præteritum perfectum & plus quàm perfectum, ut amauiſſe. Futurũ unicum repe ritur fore. Reliqua tum actiua, tum paſſiua circuitione ſupplet, ut amaturum eſſe, amandum eſſe: quæ periphraſes per genera & numeros pro ratione eorum quibus adhærent, uariantur in omnibus uerbis, ut amaturũ uel amaturã eſſe, amandum uel aman= **Infinit' modus.**

dam eſſe. Etiam per nominatiuum caſum, amaturus uel amandus eſſe: præter tertium paßiuorū genus, in quo hæc neutra tantum uoce proferuntur, cuius generis eſt Amatum iri cum ſimilibus, quæ futuris paßiuorum ſunt iſodynama, potius quàm uera futura: non tamen eorum actiua amatum ire, & ſimilia, tantundem ualent, quantum actiuum futurum amaturum eſſe. Soluuntur in hunc ferè reliqui modi. Indicatiuus, ut ſcribis, aio uel iudico te ſcribere. Imperatiuus, ut ſalue, iubeo te ſaluere. Optatiuus, ut utinam ualeas, opto te ualere. Potētialis, ut impleuiſſem, potueram, debueram, uel uolueram implere.

Amatum iri.

Solutio reliquorū modorū in infinitum.

Aliter, & compendio de modis, Modi, ſi uocū diſcrimen ſpectes, quatuor tantū ſunt. Primus, qui in prima perſona ſingulari actiuæ uocis, per o, bam, i, ram, bo uel am, finitur. Secundus, qui & in ſecunda ſingulari præſentis temporis actiuæ uocis per a, e, uel i, uel ſolas, uel etiam ſyllaba to adiecta definit. ut, ama, uel amato: doce, doceto: lege, legito: audi, audito. Tertius, qui in prima ſingulari actiuæ uocis, em uel am, rim, ſem, ro, finales uoces recipit. Quartus, qui per re uel ſe, in actiua uoce terminatur, ut amare, amauiſſe.

Cuiuſque horum uarius eſt uſus. Primi ad res indicandas narrandas'ue: uocaturq́; Indicatiuus, finitiuus uel pronuntiatiuus, ut Arma uirumq́; cano. Idem modus & per interrogationē uſurpatur. ut, Sed uos qui tandē, quibus aut ueniſtis ab oris? Secundi, ad res imperandas: uocaturq́; Imperatiuus, cuius ſuprà poſuimus exempla. Idem in tertia maxime perſona aliquādo permitti rem ſignificat, & Permißiuus appellatur. ut, Viuat Arturius iſthic. Tertius, aliàs rebus optandis conuenit, qua ratione optatiuus dicitur. ut, O' tantum libeat mecum tibi ſordida rura, Atque humiles habitare caſas. Aliàs poſſe, uel debere fieri aliquid oſtendit, ut ſuprà uarijs exemplis docuimus. Aliàs uelle aliquid, ut apparet ex illo Vergilij in Georgicis, An deus immēſi uenias maris. Reſpōdet enim ad illud, -Vrbes'ne inuiſere Cæſar, Terrarumq́;

Indicatiuus.

Imperatiuus.

Permiſsiuus modus.

Optatiuus.

rarumq; uelis curam. Eſtque hactenus hic modus innominatus. Nos primi potentialem uocauimus. Aliàs ſignificationẽ indicatiui,ſed altero uerbo ſubiuncti exhibet,ſicq; ſubiunctiuus rectè dicitur. Priuatim hic tertius in prima multitudinis perſona ſubmittere ſe quẽquã cum alijs ad aliquid gerendũ ſignificat.ut eamus.Vocaturq; hic Græco nomine Hypotheticos uel Authypotactos.In tertia uerò præſentis & præteritorum perfecti & plus quàm perfecti,permiſſiue accipitur, ut antè monſtratũ eſt, ſicut in tertia præſentis & præteriti etiã imperatiue. ut in illo Martialis,Perdiderit nullũ uita reuerſa diem. Quartus actionẽ ſignificat citra omne perſonæ,aut numeri diſcrimẽ: ponitur uice nominis nonnunquam, ut, ſuprà eſt traditum. Paſſiuis quoq; modorum uocibus ſignificationes ad portionem applicentur.

Subiunctiuus modus.

Hypotheticos uel Authypotactos.

Infinitus.

PERSONA *in uerbo prima eſt,quæ de loquente dicitur, ut,lego.Secunda,quæ ei,ad quem fit ſermo,accõmodatur,ut,legis.Tertia,quæ ei,de quo loquens agit,conuenit,ut,legit.*

NVMERVS *uerbi duplex eſt.Singularis, qui de nominibus & pronominibus ſingularibus dicitur. Multitudinis,qui de pluralibus.*

DE PARTICIPIO.

PArticipium eſt pars orationis, quæ partem capit à nomine,partem à uerbo,partem ab utroq;.Capit enim à nomine genera & caſus:à uerbo ſignificationẽ & tempus: ab utroq; numerum & perſonã.

Significatio ſiue genus participiorũ eſt triplex,Actiuum,ut, amans.Paſſiuum,ut,amandus.Neutrum,ut,ſedens,profectus.

Triplex participiorũ genus.

Tempora participiorum ſunt tria,Præſens,præteritum, & futurum. Actiuæ ſignificationis tempora ſunt tria, Præſens in ns, ut, amans:futurum in rus,ut,amaturus: & in deponentibus actiuis præteritum in tus, uel in ſus, ut, locutus,orſus. Paſſiuæ ſignificationis ſunt itidem tria, Præſens & futurum una uoce

in dus,ut,amandus:præteritum in tus, uel in ſus, uel in xus, ut, amatus,læſus, flexus. Neutrorum uerò tria,præſens, ut ſedens: futurum,ut ſeſſurus:& in neutris deponentibus etiam præteritum,ut profectus. Huius formæ ab actiuis,uel neutris etiam nō deponentibus notantur quædam, Auſus, gauiſus, fiſus, ſolitus,

Tranſgreſsiua. *præterea cœnatus & pertæſus, quorum uerba ueteres Tranſ=*

Neutropaſsiua *greßiua uocarunt,poſteriores Neutropaßiua. Talia ſunt & licitum,libitum,placitum,& complacitum.*

De præſenti paßiuo,quoniam id grammatici uidentur adhuc non admittere,ueniam dabit lector,ſi paulò pluribus agam,quò res controuerſa,ſit nécne,Latinis eiuſmodi participiū ſemel decidatur. In quo mihi Laurentij authoritas (uiri de lingua Romana non minus propè dixerim meriti, quàm olim de imperio Romano Camillus)nō paruo adiumento erit. Qui participium hoc genus, primùm cunctanter, mox planè admittit, cæterum cum alio genere omnino à participijs diuerſo confundēs. Quod mihi docendum cum ſit, haud ſcio unde melius, quàm ex ipſius uerbis in primo elegantiarum libro incipiam. Ea ſic ſe ad uerbum habent, Neſcio,inquit,an dicendum ſit gerūdium eſſe participium præſentis temporis,more Græcorum: cuius rei hoc argumentum eſt,quòd idem eſt in legēdo,& in ipſo legere,(quod Græci melius ἐν τῷ ἀναγινώσκειν) & in legendis libris,uidelicet qui legūtur(nam ſic corrigo locum corruptum,cum aliter nihil probet de præſentis ſignificatione,ſiue rei adminiſtratione) In his uerbis, quis non uidet, quòd primùm quaſi dubitans dixit, nempe gerundium eſſe participium præſentis temporis, eius rei poſtea argumentum afferre: pergensq; mox ex nominatiuo & uocatiuo eius participij inuentis, quod cunctanter dixerat, ſine cunctatione confirmat: & obiter quid ſibi uelit per rei adminiſtrationem, oſtendit his uerbis, Nolunt autem Grammatici gerūdium habere rectum caſum,ſed quatuor tantum obliquos. Fortaſſe & caſu recto non caret, ut apud Lucretium, atque

Vergi

Virgilium, Voluenda dies en attulit ultro. Voluenda, non tempus futurum intelligit, ſed rei adminiſtrationem, dies uidelicet quæ uoluitur, non quæ uolūda eſt, aut quæ uoluetur. Vnde indicatur gerundium eſſe participium præſentis temporis. Iuſiurandum enim poteſt uideri eiuſdem caſus, etiam uocatiui. Hactenus Laurentius. In his cum indicari dicat gerundiū eſſe participium præſentis temporis, conſtat planè eum hoc tempus eſſe confirmare. Et alioqui nō omnes (arbitror) caſus, & genera, & numeros gerundio tribuiſſet, niſi ad participiū eſſe credidiſſet. Ita Laurētium quidem præſens paſſiuum participiū ſtatuere, & cum gerūdio cōfundere, ex his liquet. Nos ea primum diſtingui, & ſeparata inter ſe genera eſſe doceamus. Deinde id quod Laurentius per omnia genera, & caſus inclinat, participium eſſe, mox etiam præſentis temporis oſtendere tentemus. Iam primùm conſtat paſſiuum participium, ſiue id præſentis ſit, ſiue futuri, nuſquā ſignificare actiue poſſe. At participialia, ſiue ut Laurentius noue uocat gerūdia, tū actiue accipi, tū paſſiue poſſe, ipſe etiam fatetur, ut cuius hæc ſint uerba, Cum ſubſtantiuis ſociata ſunt, paſſiue accipiuntur: diſiuncta uerò actiuè, nonnunquam paſſiue. Addit etiā, quibus rem confirmet, de ijs quæ in do, & dum finiuntur exēpla. Atqui paſſiuū participiū, ſiue præſentis ſit tēporis, ſiue futuri, actiue prorſus accipi non poteſt. Ita gerundium quod uocat, & participiū, pro eodem ſumi prorſus non poſſunt. Præterea hæc, quæ actiue & paſſiue accipi poſſe ait, cū ubi actiue ſignificant, nec certū numerū, perſonam'ue habeāt, & conſtructionem ſuorum uerborū ſeruent, ubi paſſiue, & abſolute ponātur, nec cū proprijs appellatiuis'ue intrāſitiue iungātur, quis ea non plurimū differre ab ijs, quibus omnia ſunt cōtraria, dixerit? Eiuſmodi porrò ſunt hæc, quæ nos præſentis participia cenſemus: quippe quæ certū numerū, perſonā, & ſignificatū ſemper habeant, & nunquā ſine proprijs appellatiuis'ue adiūctis legātur. Accedit, quòd ſignificatio præſentis participij paſſiui &

participialis,ſiue gerundi paſſiui,quominus eodẽ putentur, omnino diuerſa eſſe uidetur. In illo enim, Vritq; uidendo fœmina:ſiue intelligatur generalis aliquis ablatiuus agentis perſonæ, ut,uir,uel aliquis, ſiue addatur,tametſi uſu addi nõ ſolet,ſignificatur tamen,dũ fœmina uidetur à uiro,uel ab aliquo,urit illũ: quod ſæpe uſu uenit. At in illo,Videndo uiro urit,ſignificatur, dum uir uidetur,urit illũ:quod uſu uenire nõ experitur. Quid, quòd ueteres id demũ participiale,ſiue gerundi appellarũt,quo Græcorũ infinitũ cũ articulo interpretabantur, idq; per omne uerborũ genus,ut τοῦ ζῆν ἕνεκα, uiuendi cauſa, ἐν τῷ ὁρᾶν, καὶ ἐν τῷ ὁρᾶσθαι,in uidẽdo & uidẽdo. μεταξὺ τοῦ γινώσκειν, inter cognoſcẽdum. Cum participium potius per gentile ſuum participiũ exponatur, τύπτων uerberans, τύψων uerberaturus, τυφθεὶς uerberatus, τυπτόμενος uapulans uel uerberandus, eo modo quo uoluenda dies,& iuſiurandum,licet parum in uſu ſub hoc caſu ſit. τυφθησόμενος uerberãdus ſiue uapulaturus,ſicut προσαγορευθησόμενος ſalutandus:in talibus,Eo ad ſalutandum fratrẽ, ad ſalutandam ſororẽ,ad ſalutandos affines. Nec eſt quòd cuiquam gerundi,& participiũ paßiuum iccirco idẽ eſſe credãtur, quòd eundẽ ſenſum per utrunq; genus interpretari licet, ut, Legendo noſtra,& legendis noſtris. Inter accipiendum de cõmodis ſuis rationes,inter accipiendas rationes. Sic enim actiuum quoque participiũ præſentis cum gerundi ſit idẽ,cum ſit idẽ ſenſus dicentis,Legendo noſtra proficies,& legens noſtra proficies. Et quãta quæſo ſit abſurditas eiuſdẽ poſitionis, quatuor caſus ſingularis formæ,ſine numero & perſona eſſe,& uerborũ ſuorum conſtructionẽ ſeruare,& ab omni uerborũ genere deduci poſſe, reliquos tum ſingulares,tum plurales,tantũ à paßiuis? In ſumma,gerundi ſiue participiale per o, finitum,cum omnium grãmaticorum conſenſu, communem habeat ultimam ſyllabam, participium eſſe non poteſt,cuius caſus per o, finitos eorundem grammaticorum conſenſus longam eam habere contenderit,nemine

mine

mine in hunc diem aliter præcipiente obſeruantéue. Nemo enim (arbitror) in illis, De accuſatore conſtituendo, in agro colendo, Do, ſyllabam communem eſſe affirmauerit. Et quòd gerundi quidem diuerſum omnino ſit ab eo, quod Laurentius præſentis participium uocat, his puto rationibus quiſque ſibi perſuaſerit.

Nunc quod ille præſentis participium alicubi uocat, eiuſmodi participiũ uerè eſſe oſtendere tentemus. Primùm igitur participium id eſſe, inde maxime intelligatur, quòd in ablatiuo conſequentiæ ſæpe legitur. ut in illo Ciceronis, Orationẽ Latinam legendis noſtris efficies profectò pleniorem. Conuenit autem inter grammaticos omnes, tum Græcos, tum Latinos, cum ablatiuum cõſiſtere ſine participio non poſſe. At in talibus nullũ aliud reperiri participiũ poteſt. Legi autem eiuſmodi ablatiuos in cõſequentia, declarat tum redditum illis ſtatim uerbum cum nominatiuo diuerſæ rei, ut in omnibus id genus ablatiuis fit: tum ipſa interpretatio omnium talium ablatiuorum propè communis per Dum, uel Cum, ut in multis talibus licet perſpicere: Legendis ueteribus proficis, dum leguntur ueteres. Et participium quidem eſſe hinc puto liqueat. Aequè præſentis eſſe temporis comprobat eadem interpretatio, ut quæ per uerbum præſentis temporis fiat, non futuri. Defringendo ramo, dum defringitur. Sicut interpretatio futuri, per uerbũ futuri, non præſentis. Vergilio cras enarrando tu diſcedis, id eſt, cum cras legetur. Quòd ſi alicubi in imperfectũ præteritũ reſoluitur, ut Defringẽdo heri, uel olim ramo, feciſti iniuriã, pro dum defringebatur, confirmat magis noſtram ſententiã, cum participium præſentis tam Græcis, quàm Latinis etiam imperfecti ſignificationẽ unà cõprehendat. Iam utrunq;, & participiũ, & præſentis temporis eſſe indubitato probat duplex interpretatio, & huius quod præſens uocamus, Græce per præſens paſſiuũ, & Græci præſentis paſſiui per hoc Latine. Nã & illa etiam Laurentij exempla, Defringendo ramo fit iniuria domino fundi: & Orationem Latinam legendis noſtris efficies

pleniorem,ſic Græce ad uerbum uertuntur, ῥηγνυμένου κλάδου, & ἡμετέρων ἀναγνωσκομένων. Aliam uariam recipiunt Græce ad uerbum interpretationẽ, ſicut occupatio iuris dicendi, ἀσχολία δίκης λεγομένης, ſiue δικαζομένης, & τοῦ λέγεσθαι ſiue δικάζεσθαι δίκην: ſicut etiam Latine, dicendi iuris, dicendi ius. Rurſus inter accipiendas rationes, μεταξὺ τοῦ λαμβάνεσθαι τοὺς λόγους: & μεταξὺ τοῦ λαμβάνειν τοὺς λόγους, ſed & μεταξὺ λαμβάνων τοὺς λόγους. Itidem in committendo prælio, ἐν τῇ μάχῃ συντιθεμένῃ, & περὶ συντίθεσθαι τὴν μάχην, & περὶ συντιθέναι τὴν μάχην. Et præſens Græcum Latine ſic, φίλου τυπτομένου ἐλυπούμην, Amico uerberando dolebam. Quod Priſciano confirmat, quum illud Homeri, οὔτις ἐμεῦ ζῶντος, καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομένοιο σοὶ κοίλαις παρὰ νηυσὶ βαρείας χεῖρας ἐποίσει, ita Latine uertit, Nullus me uiuo, & ſuper terram uidendo. Præterea participiũ eſſe præſentis temporis in paßiua ſignificatione confirmat Donatus ſuper illud Terentij, Vix ſum apud me, ita animus commotus eſt metu, ſpe, gaudio, mirando hoc tam ſubito & repentino bono. Vbi ait Mirando, participium eſſe, & pro dum miror, accipi: quæ planè præſentis eſt interpretatio, cuius generis paßim ſunt exempla. Terentius, Niſi eos qui in opere faciundo facile ſumptum exercent ſuum. Plinius ad Pompeium Falcidium, Abſtinui cauſis agendis. Cicero ad Quintum fratrẽ, Sed res multis querelis de republica interponendis tranſacta eſt. Idem ad Appium Pulchrum, Quid enim ad me non perſcripſit, te non ſolum autoritate orationis, ſed etiam opera, conſilio, domum ueniendo, conueniendis meis, nullum onus officij cuiquam reliquum feciſſe? Idem, Quid tam difficile, quàm in plurimorum controuerſijs dijudicandis ab omnibus diligi? Idem, Exercenda eſt memoria ediſcendis ad uerbum quàm plurimis & noſtris ſcriptis, & alienis. In nominatiuo raro legitur, quòd eo fortaſſe euenit, quòd cum efficere aliquãdo ambiguitatem poſſet, præſens'ne eſſet an futurum, per actiuum loqui autores maluere. Quod Vergilius in illo, Olim uoluentibus annis: feciſſe uidetur. Nam Homerus,

merus, περιπλομένων ἐνιαυτῶν dixit. Verum illud Voluenda dies, nominatiuum eſſe, diſsimulari non poteſt, & præſentis eſſe temporis facile declarat tum interpretatio ipſa, ut prædictum eſt, tum uerbum Attulit, ſequens, quod futurum id dici non patitur. De præſentis paſsiuorum participio, quæ pro noſtra facerent ſententia, hæc habuimus.

DE PARTICIPIALI VERBO.

NVNC de illo genere agamus, quod ueteres inter uerbi modos (ut prædiximus) numerarunt, participiale uerbum, uel gerundi modum, uel ſupinum appellantes. Nam gerundium uel gerundiuum, nulla uideo analogia nominatum eſſe. Nos potius participijs adnumerandum, quàm uerbo cenſemus, cum conditiones, unde maxime participiũ ſortitum nomen eſt, huic quoque generi pleraque competant. Capit enim ut participium, à nomine, genus & caſum: à uerbo, agendi, uel patiendi, uel neutrius cuiuſdam notæ ſignificationem. Cæterum cum temporum diſcrimen diſcretis uocibus non recipiant, nec certos numeros & perſonam ſicut participia, quo minus iuſta eſſe participia poſſunt, uocentur recepto nomine participialia quidem, quòd ſimulia participijs ſunt: ſicut prouerbialia dicimus, quæ ſimulia ſunt prouerbijs: Participialia uerò uerba, ut diſcernantur à participialibus nominibus, de quibus mox. Horum terminationes ſunt: di, ut amandi: do, ut amando: dum, ut amandum: um, ut amatum: u, ut amatu.

Participialia nomina uocant participia ipſa, quoties à propria ſignificatione, qua rem uerbi cum tempore, caſu, & cõſtructione ſignificant, ſunt mutata. Fiunt autem ex præſentibus actiuæ uocis participialia nomina, alia communis generis, quoties ſcilicet pro uerbalibus in tor, uel trix, uſurpantur, & genitiuis iungũtur, ut Fugitans litium, Appetens alieni. Cuius gene- **Participialia nomina. In ns.**

ris alibi multa in cõſtructione genitiui ſunt poſita, quibus etiam adnumerentur ut communis generis, Continens pro continuus: Diligens pro eo qui ſedulam dat operam: Euidens pro manifeſtus: Indulgens pro eo cui indulgetur. Alia neutri, ut accidens, contingens, antecedens, conſequens, decens, conueniens, præſens, continens pro firmamento rationis. Alia maſculina, ut oriens, occidens, profluens pro flumine: & cõfluens, ubi duo flumina coëunt. Alia fœminina, ut continens pro terra quæ nõ eſt inſula: animans, conſonans, prægnans, ſi modo hoc à uerbo uenit: & ſerpens, quod modo in fœmineo genere legitur. ut Plin. Nota eſt in Punicis bellis ad flumen Bragadam à Regulo imperatore balliſtis tormẽtisq;, ut oppidum aliquod, expugnata ſerpens C X X. pedum lõgitudinis. Modo in maſculino. ut Vergil. –Serpens amplexus uterq; Implicat. Ex præteritis autem paſſiuis, cum in uoce paſſiua ſignificant actionẽ, ut ea quæ Laurẽtius recenſet, circunſpectus, conſyderatus, diſertus, cautus, tutus, ignotus, argutus, falſus, contentus, tacitus, profuſus, fluxus, ſcitus: quæ omnia niſi ſic ſignificẽt, participia manẽt. Ex futuris in rus fit participiale nomẽ, quoties (ut Laurẽtio placet) nõ tẽpus innuit, ſed qualitatem, atq; animi uoluntatem. ut in illo Senecæ, Nullam autem mentionem fecit cometarum, non prætermiſſurus ſiquid explorati apud illos habuiſſet. Et Quintiliani, Neque omnino huius rei meminit uſquam poëta, ipſe profecto non taciturus de tanta ſua gloria. Et Cecilij Plinij, Puellæ noſtræ confero quinquaginta millia nummûm, plus collaturus, niſi à uerecundia tua, ſola mediocritate munuſculi impetrari poſſe confiderem, ne recuſares. Cui ſimile eſt illud Quintiliani in x. de Terẽtio Varrone, Plures hic libros & doctiſſimos cõpoſuit peritiſſimus linguæ Latinæ, & omnis antiquitatis, & rerũ Græcarũ, noſtrarumq;, plus tamen ſcientiæ collaturus, quàm eloquentiæ. A qua Laurẽtij interpretatione, quatenus ſcilicet uoluntatem animi ſignificari his dicit, non ualde abhorret noſtra, qui illa ſicut aoriſton Græcum

In tus, ſus, uel xus.

In rus.

cum

*cum ἂν potentiali particula,per debens,uolens uel potens,quæ omnino cum futuro ſocietatem quandam habent , potius inter= pretanda cenſcã,*Non *taciturus,non debens , uel non uolens ta= cere.*Non *prætermiſſurus , non debens prætermittere.*Collatu= *rus,potens conferre,aut debens cõferre.*Et *Martial.*Antoni Pha *rio nil obiecture* Photino,*id eſt non potens obijcere.*Et Quin= *til.*Detinet, *atque obruit ingenia melius alijs uacatura.pro po= tentia,uel debentia uacare.* Non *eſt ab hoc loco alienum illud monuiſſe,hæc,quæ ſocietatem quandam habere cum futuris di= xi,generalius aliquid quàm uere futura ſignificare.*Quod *ex eo intelligi licet,quòd qui dicit,*Omnes *poſt occaſum ſolis huc uen turos excludam:eos duntaxat qui uenient,ſignificat,nõ qui uo= lunt,debent,aut poſſunt uenire.*Confirmare *uidetur hanc inter= pretationem noſtram ille Martialis uerſus , Victurus geniũ de= bet habere liber:ubi & participiale pro interpretatione,& in= terpretatio pro participiali poni poſſe uidetur,uicturus,pro de= bens uiuere : & debet habere,pro habiturus eſt.* Ex *futuro in* **In dus.** *dus fit participiale nomẽ,quoties mea ſententia & ſimili modo eſt interpretandũ,& Græce per ea quæ in* τέος *finiuntur,eſt uer- tendũ:ut, ſi illud Senecæ in paßiuam uocem ſic mutes ,* Nullam *fecit cometarum mentionem , non præmittendam ſiquid explo= rati apud illos cõperiſſet.ita id interpretandum cenſcam, nõ de= bentem prætermitti.*Et *Græce ad uerbum* οὐ παραλειπτέαν. *Sic apud autores alia multa paßim, Latine Græceq; interpretanda legas.* Terentius, Eijciunda hercle *eſt hæc animi mollities. id eſt,eijci debet.*Et *Iuuen.* Res *memoranda nouis annalibus. de= bens memorari, uel quæ debeat memorari.* Et *Vergilius ,* Quid *memorandum æque* Baccheia *dona tulere. æque debens memo= rari , uel quod æque debeat memorari. & Græce ad uerbum,* ἐκριπτέα ἐσὶν αὐτὴ ἡ μαλακότης. Et πρᾶγμα διὰ μνήμης χητέον, Et τί οὕτω μνημονευτέοι πορίχον τὰ τοῦ βάκχου δῶρα. Priſcia= *no quoque hanc interpretationem confirmante , cuius uerba ex*

octauo

octauo, ubi de modis agit, hæc ſunt, Amandus, da, dum, ὁ φιλητέος, ἡ φιλητέα, τὸ φιλητέον, id eſt, qui, uel quæ, uel quod debet amari. Ac ne quis gerundi hæc putet, idem in x, nomina eſſe teſtatur, ubi docet multa tum nomina eſſe, tum participia. Eius uerba ſunt, dicendus, ὁ λεχθησόμενος καὶ ὁ ῥητέος. legendus, ὁ ἀναγνωσόμενος καὶ ὁ ἀναγνωστέος. amandus, ὁ φιληθησόμενος καὶ ὁ φιλητέος. Nec aliter Latine licet interpretari Græcum nomen in τεος, quàm per hoc participiale: ut, Luciani illud καταπεμπτέος δὲ ὁ Γανυμήδης πάλιν ἐς τὴν Ἴδην. Demittendus autẽ rurſus eſt Ganymedes in Idã. Nec fallere quanquam debet, quòd participiale hoc, eodẽ nõnũquã in loco & participiale eſſe poteſt, & participiũ. ut in illo, Ecce iterũ Criſpinus adeſt mihi ſæpe uocandus Ad partes. licet enim interpreteris, uel qui ſæpe à me uocari debet ad partes, propter uaria uitia, uel q ſæpe à me uocabitur.

Participiale in dum.

Huius participialiũ generis dixerim & quod in caſibus tantum nominatiuo & accuſatiuo, genere dũtaxat neutro per dum finitur: quod ſcilicet ſimili id modo et Græce per τεον uertitur, et Latine per debet cũ infinito paſſiuo, præterquã in deponẽtibus, & pauciſſimis neutris, interpreteris licet, ut mox apparebit. Eò differt ab illis, quòd cũ ea tantũ paſſiue uſurpẽtur, & adiectiuorum cõſtructionẽ ubiq; ſeruent, ut in ſuprà poſitis exemplis liquet, hoc tũ actiue accipi, tum paſſiue poteſt. Et paſſiue qdẽ ab omni alio caſu eſt abſolutũ, præterquã datiuo, qui omnibus huius terminationis participialibus eſt cõmunis. ut Cæſar, Quibus rebus quàm maturrime occurrendũ putauit. Terentius, Herus ſi redierit, molendũ mihi eſſe. pro moli debere, & occurri debere. Et Iuuenalis, Viuendũ eſt rectè, tum propter plurima, tum de ijs præcipue cauſis. id eſt, uiui debet rectè. Actiue etiam uerbi ſui caſum recipit. porrò actiue hoc loco latius accipi poſtulo, ut, ſe ad neutra & deponentia extendit, ut, Recordandũ eſt beneficij, parcendum eſt ſupplicibus: pro parci debet ſupplicibus. Plinius, Vtendũ Græcis erit uocabulis. Recipit autẽ & accuſatiuũ,

priſcis

priſcis quidem ſæpe. ut Varro de re ruſtica, Canes potius cum dignitate acres & paucos habendũ. Idem, Singulis ubi pariant, faciendum haras quadratas. Idem, In fœtura dandũ potius hordeaceos panes quàm triticeos. Lucretius, Externas quoniã pœnas in morte timendũ. Cæteris rarius. Vergilius, Pacem Troiano ab rege petendũ. Cicero Attico, Iterandũ eadẽ iſta mihi. Cæſar de bello Gallico, Sequanis qui intra fines ſuos Ariouiſtũ receptiſſent, quorũ oppida omnia in poteſtate eius eſſent, omnes cruciatus eſſe perferendũ. Cornelius Celſus, Imponendum eſt, quæ ſunt puri mouendo. Quibus exemplis ſignificatur debere haberi, debere fieri, debere dari, debere timeri, debere peti, debere perferri, debere imponi. Declarat quod dicimus, quòd ſæpe hãc interpretationem pro eiuſmodi participialibus poſitam ab autoribus reperias. ut Cornelius Celſus: Paulatim ergo debebit omiſsis his legibus, eò tranſire ut arbitrio ſuo uiuat. poterat enim dici, Paulatim eò tranſeundum eſt. Excepimus paulò ante ab hac interpretatione deponentia, & quædam neutra, ut quæ, propterea quòd paſsiuum de ſe infinitum non creant, commode per Debet, & paſsiuum infinitum interpretari nequeas, per Oportet, & actiuum infinitũ (ſicut grãmatici faciunt) queas: id'que Græcorũ exẽplo, qui ſuũ θετικὸν quod huic de quo agimus, reſpõdet, per δεῖ uel χρὴ explicant. Veſcẽdum eſſet homini fructibus, oporteret hominẽ ueſci fructibus. Vtendũ erit Græcis uocabulis, oportebit uti Græcis. Recordandũ eſt beneficij, oportet recordari beneficij. Itẽ, Carendum eſt culpa, oportet carere culpa. Non eſt gaudendũ alterius incommodis, non oportet gaudere alterius incommodis. Sic & illa, quæ accuſatiuos adſciuere, actiue ſoluere licet, Habendũ eſt canes acres, oportet habere canes acres. Quod ſi cui poſtremum hoc participialium genus, participiale potius uerbũ ſiue gerundi modum, ſiue ſupinum nominari placet, ſicut Seruius (petendum) in illo, Pacem Troiano ab rege petendum: nominat, huic ego non admodum refragor,

gor, dummodo intelligat ab alijs, quæ eodem nomine à me ſuprà ſunt nuncupata, omnino eſſe diuerſum: quum illa pro infinito Græco cum articulo (ut ſuprà dictum eſt) ubique uſurpentur: hoc, pro aduerbio, quod Græci θετικὸν *uocant, ut,* Vadendum *pro* βαδιστέον. Nauigandum *pro* πλευστέον. Veſcendum *pro* σιτητέον. Petendum *pro* αἰτητέον,

DE PRAEPOSITIONE.

PRAEPOSITIO *eſt pars orationis, quæ certam eorum, quibus additur, habitudinem, ut loci, termini, ordinis, cauſæ, uel actionis determinat, ſicréq;, quibus coniungi ſolet, ijs præponitur, ut,* Aduenio ad urbem, redeo ab urbe. *Aliter,* Præpoſitio *eſt pars orationis, quæ præpoſita alijs partibus ſignificationem earum aut complet, aut mutat, aut minuit.* Complet, *ut* intercipio, demiror. Mutat, *ut* aufero. Minuit, *ut* ſubrideo.

Præpoſitiones quot numero. *Sunt quæ extra compoſitionẽ uſu ſint receptæ numero plus minus quinquaginta:* Ad, apud, ante, aduerſus uel aduerſum, cis, citra, circum, circa, circiter, cõtra, erga, extra, intra, inter, infra, iuxta, ob, penes, per, pone, poſt, prope, propter, præter, ſecundũ, ſupra, ſecus, trans, ultra, uerſus. A, ab, abs, abſque, cum, coram, de, è, ex, pro, præ, palam, ſine, tenus. In, ſub, ſuper, ſubter, & clã, & procul, *ut quibuſdam placet: harum pleræque uarie conſunduntur: de quibus, quæ mihi ſuccurrent, nunc ſubijciam.*

Ad. AD, *motum ad aliquid ſignificat, ut* Ad te ibam. *Item iuxta, uel prope. ut* Curtius, Erat ad ripam fluminis ingens arbor. Liuius, Habes hortos ad Tyberim. *Idem,* Ad Senam caſtra alterius conſulis erant. *Idem,* Ad Capuam caſtra locant. *Apud. ut* Cicero, Decem fiſcos ad Senatorem quendam relictos. *Idem,* Ad Marcũ Leccã te habitare uelle dixiſti. Vergilius, Prima quod ad Troiã pro charis geſſerat Argis. Liuius, Dum hæc ad Veios geruntur

runtur. Contra. *ut* Cicero, *Ne ad eam meditere, imparatum te offendam.* Et propter. *ut* Propertius, *Panditur ad nullas ianua nigra preces.* Aliquando utilitatem quandam, uel contra, uel aduerſus: *ut in talibus,* Ad parotidas, ad tormina. Item in comparatione: ut, Nihil ad tuum equitatum. Terentius, Sed nihil ad noſtram hanc. Circiter. Cicero ad Quintum fratrem, Sanè frequentes fuimus omnino ad ducentos. Cæſar in comment. Ex ijs qui arma ferre poſſent, ad millia nonaginta duo. Summa omnium fuerunt ad millia CCCLXVIII. Pro circa. Cicero ad Atticum, Tu quoniam iturum te in Aſiam eſſe putas, ad quæ tempora te expectem, facias me certiorem, uelim. Hircius de bello Aphricano, Cum iam ad ſolis occaſum eſſet. Item Varro de re ruſtica, Nam refert, in agro ad quam partem cœli quiſque locus ſpectet, ſicut ad quod tempus quæque res facillimè creſcat. In quo exemplo, priore loco pro Verſus, poſteriore pro Circa, accipitur. Aliter uerò in talibus. ut Cæſar, Is dies erat ad quintum Calendas Aprilis, Lucio Piſone, Aulo Gabino COSS. Idem, Siquid uellent, ad Idus Aprilis reuerterētur. Videtur enim ſignificari ipſe quintus dies ante Calēdas, & ipſe dies Iduum. Innuere uidetur hæc præpoſitio & breuitatem quandam, ut in eo quod dicimus, Ad tempus. ut Quintilianus, Fingere nimirum ad tempus uidebor. Varro, Qui cum ad tempus latitaſſet, tandem ſub ſponda iacens inuētus. Accipitur & pro ante. Suetonius, Ad pedes ſtare paſſus eſt. Et quaſi pro In. ut Ad diem uenit. ubi defectus articuli, ambiguitatem facit. Significat enim ipſo die, uel ſtatuto die. Pro poſt. ut Cicero ad Atticum, Aut neſcio quid interſit, utrum illuc nunc ueniam, an ad decem annos. Item ad eundem, Solebat me pungere, ne Sampſicerani merita in patriam, ad annos ſexcentos maiora uiderētur quàm noſtra. Aliquando acceßionem, uel Vltra, ſignificat. ut in illis, Ad hæc; Ad hoc, quæ pro coniunctionibus multi accipiunt. Præterea iungitur actioni. Cicero, Hic autē locus ad agendū amplißimus.

Sunt

Sunt & alia ſignificata, ſed quæ facilius ex ipſis intelligentur exemplis, quàm interpretatione per alia uerba, qualia ſunt in illis, Canit ad lyram. Studet ad lucernam. Pinxit ad exemplar. *Et in illo Horatij,* Ad ſtrepitum citharæ ceſſantum ducere curã. *Et Ouidij,* Mortua crede mihi, tamen ad tua uerba reuixi.

APVD, *quæ hoc præcipue ab* Ad, *differt, quòd poſt uerba motus nõ adhibetur, & tũ ad locũ, tum ad perſonã refertur.* Ad locum. *ut Terentius,* Apud forũ modo è Dauo audiui. Ad perſonam. *Cicero ad Attic.* Ego cum triduo cum Pompeio, & apud Pompeium fuiſſem. *Item pro* A. *ut Cicero,* Apud maiores noſtros factitata. *Idem,* Huius ſententiæ grauitas à Platonis autoritate repetitur: apud quem ſæpe hæc oratio uſurpata eſt.

ADVERSVS *uel aduerſum & pro* Erga, *ponitur. Terentius,* Et id gratũ fuiſſe aduerſum te, habeo gratiã. *Et pro* Contra. *Idem in Phormione,* Ego te complures aduerſus ingenium meũ menſes tuli, pollicitantẽ & nihil ferentem. *Et pro* Cõtra, *uel* Eregione. *Plinius,* Et Leruia aduerſum Antipolim.

CIS, *cui aduerſatur* Vls, *quæ iã exoleuit: &* Citra, *cui opponitur* Vltra, *inuicẽ ex ſe intelliguntur.* Cis *tamen ferè montiũ & fluminũ nominibus iungitur. ut Liuius,* Cis montes caſtra Ligurũ. *Itẽ* cis Tiberim, & cis Alpes *dicimus.* Citra *tum iiſdẽ quibus* Cis *iungitur, idemq́; ualet. Cæſar,* Qui ſunt citra Rhenum. *tum pro* Sine, *accipitur. Quintilianus,* Tũ nec citra muſicen, grãmatice poteſt eſſe perfecta. *Pro* Intra, *quoq́;, ſed ut ad rem refertur, non locum. Seneca,* Edi citra eruditatem, bibi citra ebrietatem.

CIRCITER, *& ad tempus refertur. ut Cicero ad Atticũ,* In quibus ſcriptum eſſet te in Epirum iturum circiter Calendas Sextiles. *Plautus in Moſtell.* Redito huc circiter meridiem. *Et ad numerum. ut Curtius,* Multi eo bello capti, circiter duo milia deſyderati.

EXTRA, *præpoſitioni* Intra, *opponitur, alteraq́; ex altera intelligitur. Nam & foris eſſe aliquid ſignificat. Horatius,*

Iliacos

Iliacos intra muros pugnatur & extra. Et pro, præter, legitur. Terentius in Phormione, Extra unam ancillulã. Plinius de Cornelio, Extra ſupradictos ſcripſit Theophraſtus apud Græcos.

INTRA, præter id quod aduerſatur, Extra, ut in Horatij exemplo, etiam quaſi citra aliquid, uel non ultra, uel non exiens ſignificat. ut Cicero ad Sulpitium, ueluti citat Gellius, Sed tamen quoniam effugi eius offenſionem, qui fortaſſe arbitraretur, me hanc rempublicam non putare, ſi perpetuo tacerem, modice hoc faciam, aut etiam intra modum. Horatius, Tutus & intra ſpem ueniæ cautus. Celſus in quarto, Sed interdum omne malum intra dolorem eſt, isq; modò tarde, modò celeriter ſoluitur. interdum uſq; ad perniciem procedit. Idem in tertio, Ex phreneticis alij hilares, alij triſtes ſunt, alij facilius continentur, & intra uerba deſipiunt: alij conſurgunt, & uiolenter quædam manu faciunt.

INTER, & pro, in medio, legitur. ut Inter os & offam. Et pro, inuicem, Ad, uel In. Vergilius, Conuerſiq; oculos inter ſe, atq; ora ferebant. Et pro, in ſocietate, uel cœtu, uel in numero. ut Inter uicinos, inter æquales, inter reges. Et pro, in tempore. ut Inter quietem, inter pugnandum, inter cœnam. Cicero, Si hoc tibi inter cœnã & in illis immanibus poculis tuis accidiſſet. Idem Trebatio, Illuſeras heri inter ſcyphos, quòd dixeram.

OB, &, propter, ſignificat. Vergilius, Cunctus ob Italiam terrarum clauditur orbis. Et, antè. ut Plautus in Moſtellaria, Glaucoma ob oculos obijciemus. Cicero pro Rabirio, Mors ob oculos ſæpe uerſata eſt.

PENES, autore Feſto, perſonam & dominium, ac poteſtatem ſignificat. Apud, uerò perſonam cum loco. Ouidius, Me penes eſt unum uaſti cuſtodia mundi. Horatius, Quem penes arbitrium eſt, & ius, & norma loquendi. Etiam paulò aliter: ut Fides eſto penes autores. Aliquando ad locum refertur. ut in Rhetoricis ad Herennium, Ita petulans eſt, atque acer, ut ne ad ſolarium quidem (ut mihi uidetur) ſed penes ſcenam, & in eiuſ=

modi exercitatus ſit locis.

PER, *tranſitum per aliquid ſignificat. ut Terẽtius, Per impluuium fucum factum mulieri. Referturq́; ad locum, & tempus. per noctem, per tramites. Aliquando periphraſis eſt, ſolius, quaſi ſine alio ſignificet. Cicer. Reliqua per nos agemus. Martialis, hoc per me didici dicere, Cæſar aue. Cato in re ruſt. Contrito in mortario per ſe utrunq;. Aliquando cauſam, uel impedimentum inſinuat. ut Terentius, Si fieri poteſt, ut ne pater per me ſtetiſſe credat. id eſt mea cauſa, uel me impediente. Cicero libro decimo epiſtol. Et poſtquam de meo curſu reipublicæ ſum uoce reuocatus, nunquam per M. Antonium quietus fui. Idem libro primo epiſtol. Senatus haberi ante Calendas Februar. per legem Pupiam, id quod ſcis, non poteſt. Aliter quoq; ſumitur, ut cum in iureiurando obteſtandoq́; adhibetur. Ouidius, Perq́; nouem iuro numina noſtra deas. Vergilius, Per caput hoc iuro. Terentius, Quod ego per hanc te dexteram oro, obteſtorq́;. Aliquando pro, ſub, quodam modo accipitur. ut Liuius, Per ſpeciem uenandi urbe egreßi. Idem, Cum appropinquaret ianuæ rex, ut per cauſam aliquã in anguſtijs ſuſtineret à tergo agmen. Et pro, in, paulò tamen aliter quàm ſuprà. Suetonius in Cæſare, Nam uiſus erat per quietem matri ſtuprum intuliſſe. Plautus in Menæhmis, Non potuiſti per tempus magis aduenire, quàm nũc aduenis. Cuius contrarium uidetur ſignificare, poſt tempus. Cicero pro Quintio, Ego pro te hoc conſulo poſt tempus, & in aliena re: quoniam tu in tua re, cum tempus erat, conſulere es oblitus. Item pro, ad, uel, in. ut Suetonius, At negante quodam per contumeliam facile hoc ulli fœminæ fore.*

PROPTER, *& cauſæ effectrici inſeruit. ut Vergilius, Te propter Libycæ gentes, Numadumq́; tyranni Odere infenſi Tyrij: te propter eundem. Et, prope, uel, iuxta, ſignificat. Idem, Propter aquæ riuum uiridi procumbit in ulua. Idem, Atheſim ſeu propter amœnum. Terent. Propter hunc aßiſte. Cicero in*

Rhetoricis, Fluuius Eurotas qui propter Lacedæmonem fluit. Idem in Piſonem, Mihi hic uir clariſſimus qui propter te ſedet.

PRAETER, *aliàs exceptionem dicit. ut* Horatius, *Graijs ingenium, Graijs dedit ore rotundo Muſa loqui, præter laudem nullius auaris. Aliàs, contrà, ſignificat, ut præter ſpem, præter opinionem, præter ætatem. Terentius, Adeon' impotenti eſſe animo, ut præter ciuium Morem, atq; legem, & ſui uoluntatem patris, Tamen hanc habere ſtudeat cum ſummo probro? Aliàs, ſupra, uel, ultra. Plinius, Præter hominem, ſomniare equos, canes, boues, pecora, capras, palàm eſt. Terentius, Et quia erat præter cæteras egregia forma, ac liberali. Aliàs, ante. ut Cicero in Verrinis, Præter oculos ſoli ferebant.*

POST, *& ad rem refertur. Vergilius, Tu poſt carecta latebas. Et ad tẽpus: qua ratione illa dicta ſunt, poſtea, &, poſt illa, id eſt, poſt ea tempora, & illa tempora. Etiam illa (poſt hominum memoriam.) Cicero in Verrem, Quod nemo unquam poſt hominum memoriam fecit. Idem pro Milone, Vnius poſt homines natos fortiſſimi uiri, id eſt, poſt id quod homines poſſunt meminiſſe, & poſtquam homines ſunt nati.*

SECVNDVM, *& pro, iuxta, uel, poſt, legitur. ut Seruius Sulpitius, Duo uulnera accepiſſe, unum in ſtomacho, alterum in capite ſecundum aurem. Aliàs pro, poſt. Cicero, Proxime autẽ & ſecundum deos, homines hominibus maxime utiles eſſe poſſunt. Idem ad Atticum, Secundum te, nihil eſt mihi amicius ſolitudine. Idem ad eundẽ, Spem oſtendis ſecundum comitia. Aliàs loco, pro. ut Secundum te litem do. Idem ad eundem, Serranus quoq; horum loco ſententiam rogatus, multa ſecundum cauſam noſtram diſputauit. Aliàs pro, In. ut Secundum quietem. Pro per, uel, iuxta. Idem, Scribis tibi in animo eſſe obſeruare Cæſarem: & ſi ſecundum mare ad me ire cœpiſſet, confeſtim in Samnium ad me uenturum. Et pro, ſuper. ut Salluſtius in Iugurtha, Secundum ea uti deliberetis, ut è republica, &c. Aliàs imi-*

tationem quandam dicit, ut Secundum Pythagoram uiuo. Etiam, Græco more pro κατὰ ponitur, ut Secundum Platonem. Quintilianus, Ego tamen ſecundum conſuetudinem ſæpe dixi dicamq́; perfectum oratorē eſſe Ciceronē. Quod genus, aliqui per, iuxta, proferunt, Iuxta Platonem, Iuxta Ariſtotelem.

SVPRA, *pro ὑπὲρ, uelut opponitur, Infra. Vergilius, Olli ceruleus ſupra caput aſtitit imber. Et pro, ultra. Idem, Rara ſit, an ſupra morem ſit denſa, requiras. Sic & uiginti ſupra centum dicimus.*

Rurſus A, *& motum à loco ſignificat: Vergil. Et iam Argiua phalanx inſtructis nauibus ibat A Tenedo. Et ad agētem cauſam refertur, ut Victus à Scipione. Et pro, poſt, accipitur. Plinius, Virus equi à coitu ſtatim collectum. Et pro, de. ut Terent. A uilla mercenarium uidi. Sic Paulus, Ab haſta Pompeia, uel à nouo caſtro, dicimus potius, quàm de haſta Pompeia, uel de nouo caſtro. Quanquam ſic quoq; loqui aliquos inuenias, nec indoctos. Et uice, pro. Cicero, Vt nemo contra ciuium perditorum popularem, turbulentamq́; dementiam, à ſenatu, & à bonorum cauſa ſteterit cōſtantius. Item pro ἕνεκα, ſiue, quantum ad, uidetur interdum accipi. Idem ad Atticum, Sumus flagitioſe imparati cum à militibus, tum à pecunia: quam quidem omnem non modo priuatam quæ in urbe eſt, ſed etiam publicam quæ in ærario eſt, illi relinquimus. Idem ad Atticum, Qui ſic inopes & ab amicis, & ab exiſtimatione ſunt. Columella, Diem deinde, quo domituram auſpiceris, bonum à tempeſtatibus & religionibus matutinum eligito. Idem de bobus, Apenninus duriſſimos, omnemq́; difficultatem tolerantes, nec ab aſpectu decoros. pro, quantum ad milites, pecuniam, tempeſtates, aſpectum. Et aliter, ut in tali ſermone. Cæſar, Opportuno atq; occulto loco à millibus paſſuum circiter duobus, Romanorū aduentū expectabant. pro interuallo duûm millium paſſuū. Idem, Poſitis caſtris à millibus paſſuum quindecim, auxilia Germanorum expectare conſiſtunt.*

ſiſtunt. Et, *uerſus.* Plin: XXXIII. *de coticulis,* Quod *à ſole fuit, in ijs melius, quàm quod à terra. pro uerſus ſolem, & uerſus terram.* Et, *ſeparationem. ut* Defendo *à frigore myrtos, abhorreo à bello.* Aliter *quoq; in illo* Cæſaris *cum ſimilibus,* Amplitudo *cornuũ & figura & ſpecies multum à noſtrorũ boum cornibus differt.* Hæc *ſtudioſe cõquiſita, ab labris argento circuncludunt. pro eo quod eſt à parte labrorũ.* Idem, Ab *Decumana porta irrumpere conantur.* Et *miniſterium aliquod per circuitionẽ explet, ut* A' *manu, à ſtudijs, à commentarijs, à libellis, à rationibus: pro miniſtro uel ſeruo, qui præeſt ſtudijs, commentarijs, libellis, rationibus.* Suetonius, Super *hos* Polybium *à ſtudijs,* Narciſſum *ab epiſtolis, &* Palantem *à rationibus, quos decreto quoq; ſenatus, non præmijs modo ingẽtibus, ſed & prætorijs, quæſtorijsq; ornamentis ornari libenter paſſus eſt.*

Synonyma huic ſunt AB, & ABS, *uſu tamen omnino inter ſe differunt, ut* Priſcianus *in primi* Virgiliani *carminis examine præcipit. Ait enim,* A', & Abs, *uocali ſequente non adhiberi.* Ab *uerò non modo uocalibus ſequentibus, ſed etiam conſonantibus quibuſdam, quæ uidelicet non male ſonent, ſi, ab, præcedat.* Plautus, Da *puere ab ſummo.* Idem, Numnam *hinc ab nobis domo eſt?* Cæſar *in* Commentarijs, Hoc *conſilio probato ab ducibus.* Idem, Ne *id quidem* Cæſar *ab ſe impetrari poſſe.* Cicero *quoq;,* Ab *tuo & ab* Cordilio *ait.* Abs *uerò præcedere,* Q. *ut* Abs *quiuis homine. &,* T. *ut* Abs *te.* Abſq; *uerò pro, ſine, accipitur.* Terentius, Nam *abſq; eo eſſet, rectè ego mihi uidiſſem.*

CUM, *comitatum ſignificat. ut* Vergilius, —Feror *exul in altum* Cum *ſocijs, natoq;, penatibus, & magnis dijs.* Alibi *circunſtantiam inſtrumenti: qua ratione ſemper tacetur.*

DE, *ſignificat materiã ſiue* περὶ *(neceſſe eſt enim* Græcis *interdum uti) ut* Cæſar *ſcripſit de grammatica.* Et, *à, uel, ex. ut* Terent. Liceret *diſcere id de me.* Idẽ Andr. Clamat *de uia.* Verg. Templum *de marmore ponam.* Cicero *ad* Attic. Emi *domum de*

Craſſo.Plautus in Penul.De te quidem didici hæc omnia. Cicero ad Atticum,Poſtea Meſſala de Pompeio quæſiuit. Et,propter. Terent. Quantum nos amas de fidicina hac?Et,Lætus eſt de amica.Cicero in Acad. Et niſi de uia feſſus eſſet, continuo ad uos uenturum fuiſſe. Idem, Vt primo Punico bello Regulus captus, cum de captiuis commutandis Romam miſſus eſſet.Plaut.in Trucul. Nam mihi de uento miſerè cōdoluit caput. Et, ſecundum, uel,pro. Vergilius, Nanq; humeris de more habilem ſuſpenderat arcum. Item Cicero ad Atticū, Id ego ita fieri uolui,de Caij Duronij ſententia,quem & amiciſſimum Miloni perſpexeram, &c. Idem,Quid ſentis igitur? Nihil niſi de tua ſententia. Et, per. ut Quintil.ex Cicerone pro Murena, Vigilas tu de nocte, ut tuis conſultoribus reſpondeas.Horatius,Vt iugulent homines ſurgunt de nocte latrones. Cicero ad Quintum fratrem,Properando etiam citius quàm ſi de nocte uigilaſſent, perueniant quò uelint. Aliter quoq; accipitur, & quaſi pro,quantum ad,uel, quo ad. ut Cicero ad Terentiam,De familia quo modo placuiſſe amicis ſcribis, faciemus.id eſt quod ad familiam attinet. Terent. De uxore ita ut poſſedi nihil mutat Chremes. Et pro, poſt. ut Cæſar,Cum de tertia uigilia Petreius & Afranius caſtra mouiſſent. Idem,De media nocte miſſus equitatus. Idem, Reliquos de media nocte proficiſci iubet.

E & EX, ad materiam referuntur. Vergilius, In foribus pugnam ex auro, ſolidoq́; Elephanto Gangaridum faciam. Et,poſt, uel,ab, ſignificant. Idem, Tempore iam ex illo caſus mihi cognitus urbis. Et, ſecundum, uel, pro, quo modo dicimus ex dignitate,ex uſu,è republica,ex ſententia,ex pacto. Terentius, Hunccine erat æquum ex illius more, an illum ex huius uiuere? Idem Eunucho, Ad omnia hæc magis opportunus, nec magis ex uſu tuo nemo eſt. Cicero Acad. Conſcendens nauem ſapiens num comprehenſum animo habet, atq; perceptum ſe ex ſententia nauigaturum? Idem Attico, Statues ut ex fide, fama,

req;

req; mea uidebitur. Et *culpam uel uitium inſinuat.* Cicero, *E renibus laborat.* Terentius, *Laborat è dolore.* Et, A, uel, In. ut Cæſar, *Ex uinculis cauſam dicere.* Et Cicero, *Ex tempore officium quæritur.* Et, A, uel, Per. ut Terentius, *Grauida è Pamphilo eſt.* Et, propter. ut Cecilius Plinius, *In Narnienſi uerò balneum etiam ex epiſtolis meis.*

PRO *&, cauſam, ſignificat. ut* Terentius, *Ego te pro iſtis dictis, &c. ſcelus ulciſcar.* Et, ante. Salluſtius, *Quòd niſi Catilina pro curia ſignum dare maturaſſet.* Suetonius, *Religato pro foribus cane.* Et *quaſi pro ratione uel modo. ut* Ouidius, *-Grauius Saturnia iuſto, Nec pro materia fertur doluiſſe.* Vergil. *Pro ſe quiſq; uiri.* Cæſar Comment. *Pro multitudine autem hominum, & pro gloria belli atq; fortitudinis, anguſtos ſe fines habere arbitrabantur.* Idem, *Pro tempore & pro re, conſilium caperet.* Salluſtius in Iugurtha, *Quòd ſinguli pro opibus quiſque quàm plurimas uxores, denas alij, alij plures habeant.* Vergilius, *Nunc te marmoreum pro tempore fecimus.* Et, In. ut *Pro tribunali.* Item, *quaſi in defenſionem uel auxilium ſignificant.* Vergilius, *Stabant pro templo.* Item, *Pro curribus aſtant.* Ouidius Triſt. *Mulciber in Troiam pro Troia ſtabat Apollo.* Terentius, *Pro iſto haud ſtares. Sic dicimus,* Cicero pro Milone, Rabirio, uel Ligario. *Modo ueluti loco alicuius uel iure ſignificat. ut* Terentius, *Pamphilum pro uxore habere hanc peregrinam.* Idem, *Hoc tibi pro ſeruitio debeo.* Silius, *Cerno equidem, nec pro nihilo eſt, mihi fœdera rumpi. Sic ſæpe dicitur, pro nihilo habeo, pro nihilo duco.* Terentius, *Nunc hæc plane eſt pro noua.* Plinius, *Iunipero ſpina pro folio eſt.* Salluſt. *Audacia pro muro habetur. id eſt loco filij & muri. Cauendum tamen ne rei ueræ in hoc ſignificato hanc præpoſitionem præponamus, ut ſi filius ſis, dicat aliquis, Habeo te pro filio.*

PRAE, *ſignificat, ante.* Liuius *in primo, Propter Tyberim fluuium, qua præ ſe armentum agens nando traiecerat. Sic dici-*

tur, Præ me fero, præ te fers: pro eo quod eſt, Ante me, ante te. Et, propter, uel, ob. ut Præ nequitia Apulei, præ luxuria cuncta profuderat. Terentius, Miſera præ amore excluſit hunc foras. Idem, Vide quàm iniquus ſis præ ſtudio, dum id efficias quod cupis. &c. Modò quaſi in comparatione. Liuius de bello Macedonico, Sed quia iſta præ ijs, quæ à te tuisq́; quotidie alia ſuper alia facinora eduntur. Idem, Paruam Albam præ ea, quæ conderetur, fore. Sic iungitur cum quàm. ut Plautus in Aulularia, Sed hoc etiam pulchrum eſt, præquam ubi ſumptus petunt. Cum ut. Terentius, Ludum iocumq́; fuiſſe illum alterum, præ ut huius rabies quæ dabit. quanquam hæc ad conſtructionem potius. Reliquæ ſunt de ijs, de quibus agere inſtitueram̃, quatuor, In, ſub, ſuper, & ſubter. De quibus, quoniam conſtructionem cum ſignificato mutant: præterea duabus alijs, quarum cõſtructio uariat, alio loco agemus.

DE ADVERBIO.

Aduerbium. ADVERBIVM *eſt pars orationis quæ ut proprij, uel appellatiui adiectiuum, ſic ipſa uerbi maxime, aliquãdo etiã adiectiui ſignificationem, uel determinat, ut Recte facio, ualde grauis: uel deſtruit, ut Non ſcribit, non grauis. hoc etiam cum appellatiuis iungitur, ut Non homo. Sunt autem aduerbiorũ genera multa.* Localia. *Nam & Localia duplicia. Interrogandi, ut Vbi, unde, quò, quà, quorſum, & quæ ad ea redduntur.*

Ad, Vbi: hic, iſthic, illic, ibi, intus, foris, ubique, utrobique, paſſim, uſquam, nuſquam, neutiquam. Item ſupra, infra, ſubtus, extra, intra, cum in aduerbia migrant. Ad, unde, hinc, abhinc, pro ab hoc loco. Iſthinc, illinc, inde, eminus, cominus, alicunde, ... unde, undequaque, undecunque, indidem, ſuperne, inferne. Quo: huc, iſthuc, illuc, eò, illò, aliquò, quoquò, quocunque, intrò,

intrò, foras, uſque, quod abſolutionem ſpatij tum in loco, tum in tempore ſignificat: ut Vſque ad Cordubam, uſque ad noctem.

Ad, Quorſum: horſum, iſthcrſum, illorſum, prorſum, rurſum, quoquouerſus, quaquauerſus, peſſum, ſurſum, deorſum. Ad, Quà: hàc, iſthàc, illàc, quaquà, quacunque. Ad, Quò: & unde, ſimul, ultro, citro.

Et Tẽporis, rurſus, duplicia: et interrogãdi, ut quãdo, quãdiu, quandudum, quampridẽ, quouſq;, quoties: & quæ his reddũtur.

Ad, Quando: hèri, hodie, cras, pridie, poſtridie, perendie, nudiuſtertius, nudiuſquartus, quintus, ſextus, ſeptimus, & deinceps. Diu, noctu, interdiu, nunc, iam, nuper, aliquando, aliàs, olim, pridem, dudum, quod tum ad breuitatem temporis refertur, ut Terentius, Narro huic, quæ tu dudum narraſti mihi. Tum longitudinem. Plautus, Quàm dudum è foro aduenisti domum? Non ita dudum. Quod Priſciani etymologiæ conſentit, qui dudum, quaſi diu dum, dici putat. Tum pro tunc, cui etiã addatur eius redditiuum Quum. Interim, interea, ſero, tempori, ſerius, temperius. Ouidius, Temperius cœlo modo ſerius incidis undis. **Dudum.** **Tum.** **Temperius.**

Prius & poſterius. Statim, continuo, protinus, illico, antehac, poſthac, commodum. Apuleius, Commodùm limen euaſerant, & fores ad priſtinum ſtatum integræ reſurgunt. Primum, cum alijs cumprimum, quamprimum, utprimum. Eueſtigio, extemplo, actutum, repente, derepente, ſubito, ocyus. **Commodum.**

Ad, Quandiu: tantiſper, pauliſper, aliquantiſper, parumper, ſemper, uſque pro aſsidue. Ouidius, Vſque metu micuere ſinus. Terentius, Vt animus in ſpe atque in timore uſque antehac attentus fuit. Aeternum, ætatem, diu, iandudum, iampridem, cum ſcilicet præſenti iungitur, ut in conſtructione dicetur. præterea, iamolim.

Ad, Quoties: ſæpe, raro, ſubinde, identidem, plerunque, quotidie, quotennis, in dies, nunquam, toties. Et quæ numeralia dicunt, Semel, bis, ter, quater, quinquies, ſexies, & ſic deinceps mul

lies, pluries, infinities. Si modo legantur apud idoneos ueterum.

In diem. In horam. Ad, Quouſque: adhuc, etiam pro adhuc, hactenus, In diem, In horam. Quorum alterum, quaſi ipſius tantum dici ratione habita ſignificat. Alterum, quaſi unius tantum horæ. Quintilianus, Non ut feræ uolucres, præſentis modo cibi memores in diem uiuunt. Salluſtius, Panem in diem mercari. Cicero Philip. Hæc quæ in horam uiuunt, non modo de bonis ciuium, ſed ne de utilitate quidem ſua cogitauerunt. Ponitur, in diem, aliquando & pro in ſpatium unius tantum diei. Ouidius Metam. -Currus petit ille paternos, In'que diem Alipedum ius & moderamen equorum.

In dies. In horas. Item, In dies, In horas, quæ per ſingulos dies, & per ſingulas horas ſignificant, ſed ferè cum incremẽto aliquo. Itaq; ferè comparatiuis, uel uerbis incrementum ſignificantibus iuncta leguntur. Cicero, Cum id malum ſerperet in dies magis. Liuius, Creſcente in dies multitudine. Vergilius, Gallo cuius amor tantum mihi creſcit in horas, Quantum uere nouo uiridis ſe ſubijcit alnus. Aliquando tamen cum alijs. Cecilius Plinius, Expectantem in horas. Videntur etiam hæc poſteriora quaſi pro die & hora accipi. Plinius decimo, Condit in theſauros maxillarum cibum Sphingiorum & Satyrorum genus, inde ſenſim ad mandendum manibus exprimit. Et quod formicis in annum ſolenne eſt, his in dies uel in horas. Huius generis ſunt æternũ, ſemper, ætatem. Nec ignoro ex his multa etiam ad, quandiu, reſponderi poſſe.

Ordinis. Proxima his ſunt, quæ Ordinis dicuntur. ut Inde, deinde, dehinc, deinceps, nouiſſime, poſtremo, in primis, primum, imprimum, inuicem & uiciſſim pro ſecundo loco, denique, demum,

Omnino. tandem, ad ſummam, in ſumma, omnino, ut Cæſar de bello Gal. Sibi autem mirum uideri quid in ſua Gallia, quam bello uiciſſet, aut Cæſari aut omnino populo Romano negotij eſſet. Tria tamen illa, (Deniq;, demum, tandem,) etiam ſermonis abſolutionem cum celeritate nonnunquam indicant. Vergilius, Nil noſtri miſerere, mori me deniq; cogis. Plinius natur. hiſtor. Ea demum ſola auium

la auium non niſi uolando paſcitur. Cicero, Quouſque tandem abutere patientia noſtra Catilina? Fungitur horum uice interdum, breuiterq́;. Plinius de Luſcinijs, Breuiterq́; omnia tam paruulis in faucibus, quæ tot exquiſitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit. Breuiterq́;.

Sunt & quæ Diuiſiua, *uel* Diuidendi *uocentur, ut bifariam, trifariam, multifariam, aliquotfariam.*

Et Interrogatiua *ſiue* Interrogãdi, *à iam dictis diuerſa, Cur, quare, Quin pro cur non, quid ita, quianam pro cur, quamobrem, quemadmodum, quomodo, ecquid, quod Donato ſignificat aliquantulum'ne. Et quò pro ad quem uſum uel quam utilitatem. Horatius, Quò mihi fortunam, ſi non conceditur uti? Et unde: ut,* Iuuenalis, *Vnde tibi frontem libertatemq́; parentis? Præterea quantum, & quàm pro quantum.* Alia interrogādi ſpecies. Ecquid.

Scire licet omnia interrogandi aduerbia, cuiuſcunq; ſint generis, non minus quàm interrogatiua nomina, infinite uſurpari poſſe, ut Video *cur uenias. Sunt in aduerbijs & alterius generis infinita tum particularia tum uniuerſalia, ut quālibet, quantumcunq;, quantumlibet, quantumuis, & quanuis pro quantumuis.*

Sunt & Vocandi *aduerbia, ut heus.*

Et Reſpondendi, *ut heu.*

Et Negandi, *ut non, haud, nequaquam, ne pro nō.* Terentius, Hoc modo te obſecro, ut ne credas à me allegatum hunc ſenem. *niſi potius totum illud, ut ne, ἵνα μὴ ſignificat* Parum, *pro non, uel non ſatis. Salluſtius,* Nobis *ea res pro magnitudine parum comperta.* Parum.

Affirmatiue reſpondendi, Etiam, *ſic, ita, quidni?*

Concedentis *uel de opinione cedentis, ut* Quid *iſthuc?* Terentius, *Quid iſthuc, ſi ita animum induxti tuum? Seruio præterea concedentis ſunt, licet & eſto.*

Affirmationis uel Confirmationis, *ut Certe, profectò, ſanè, planè, prorſus, adeò, nempe, utique, nimirum, ſcilicet. Cicero ad* Confirmationis.

Atticum,

Atticum, Si taceo oppreſſus & captus, quo dolore eſſe debeo? Quo ſum ſcilicet. Videlicet, ilicet. Et næ diphthongo ſcriptum. ut Terentius, Næ iſta iſtum haud nouit. Cicero in Philippicis, Næ tu ſi id feciſſes, melius famæ, melius pudicitiæ tuæ conſuluiſſes. — Scilicet. Næ.

Quidem. *Et, quidem, aliquando, ut Cicero, Aut enim nemo, quod quidem magis credo: aut ſi quiſquam eſt, ille ſapiens fuit. pro certe magis credo. Et, equidem, quod ideo inter hæc potius conieci, quàm inter coniunctiones, quòd ſenſus non coniungit. Perſius, Per me equidem ſint omnia protinus alba.*

Iurandi, ut Hercule, mehercules, Pol, ædepol, Caſtor, ecaſtor, diusfidius, mediusfidius.

Hortandi, ut eia, age, agite, agedum, ehodum, ſodes, ſultis, amabo, amabote.

Prohibendi, ut ne.

Optandi, ut utinam, ſi, oſi, ſiſi, ut, ô. Differunt hæc à uerbis optandi, quòd hæc, notæ uelutiq; nomina ſint optandi: Verba rem aliquam definitam, cum optandi affectu ſignificant. Simile quiddam intelligatur in, homine, &, uno. hoc nanque nomen eſt numeri: homo etiam ſubſtantiam ſignificat, cui incluſa ſit unitas. Simule notatur diſcrimen inter, ego, &, ſcribo, & inter, age, &, ſcribe, &, doctiſſimus, ac, ualde.

Excluſionis ſiue ſolitudinis, tantum, ſolum, tantummodo, ſolummodo, duntaxat, modo, demum.

Congregandi, ut ſimul, unà, pariter, uniuerſim, coniunctim. Cæſar, Huius omnis pecuniæ cōiunctim ratio habetur, cum quibus aliquid confine habent. Vniuerſaliter, generaliter, in uniuerſum, in totum, generatim.

Et quæ Negatæ ſolitudinis, ſiue ea congregandi uocare uelis, Non ſolum, non tantum, non modo, nedum.

Separandi, ut ſeorſum, ſegregatim, priuatim, egregie, ſpeciatim, nominatim: ut, Cicero ad Seruium, Duo quidem nominatim rogo, primum, ut ſiquid ſatis datum erit, amplius eo nomine non peti

peti cures.

Sunt & diuerſitatis, ut aliter, ſecus.

Eligendi, ut potius, potiſsimum, imo, & ſatius.

Qualitatis, ut docte, pulchre, fortiter, ſapienter.

Quantitatis, ut parum, minime, maxime, ad ſummum, ſummum, longiſsime, omnino. Columella, Ea extet minime tribus pedibus. Cicero pro Milone, Vnus aut ad ſummum duo inuenti ſunt, qui Milonis cauſam non probarent. Idem ad Atticum, Scies igitur fortaſſe cras, ſummum perendie. Plinius, Pars noſtra terrarum, de qua memoro, ambiente, ut dictum eſt, oceano uelut innatãs, longiſsime ab ortu & occaſu patet. Cæſar de bello Gal. Erat omnino in Gallia ulteriore legio una. pro ad ſummum. **Minime.** **Ad ſummum.** **Summum.** **Omnino.**

Præterea ſi modo aduerbia ſint, ac nõ potius nomina ad Græcorum imitationem per eclipſim dicta: modicum, paulùlum, minimum, plurimũ. Sunt & qui (ut plurimũ) uſurpent, ſicut Græci ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, *quod (plurimum) ueteres dixerunt.*

Comparandi, ut magis, minus, maxime, minime. aliter quoque, comparationis ſiue collationis ſunt, tam, &, quam, tantum ſiue intantum, & quãtum. Item cum pro, tam, &, quam, ſumuntur, æque, &, ac, ſed proprie in quantitate. Suetonius, Cæſari nihil æque ac iudicis acerbitas profuit.

Intendendi, ut ualde, perquã, longe, prorſus, penitus, omnino, magnopere, impenſe, impẽdio, apprime, & aliquãdo bene, male, peius, peſſime, admodum, adeò pro ualde, & in primis pro ualde.

Remittendi, ut ſenſim, paulatim, pedetentim, uix, ægre;

Et quæ Rei non planè peractæ appelles, ut penè, fere, temerè pro fere, propemodum, & tantum non: ut, Suetonius in Tib. Tantum non aduerſis tempeſtatibus Rhodum enauigauit. Et quod idem ſignificat modo non, ut Terentius in Phorm. Senem per epiſtolam pellexit, modo non montes auri pollicens. **Rei non peractæ.**

Demonſtrandi, ut En, ecce. Et aliter demonſtrandi, ut ſic: ueluti cum dicimus, Sic percute, ſic pronuntia.

Expla

Explanandi ſiue declarandi, Græci διασαφήσεως uocant, ut id eſt, hoc eſt, & ſiue aliquando. Cicero ad Atticum, Tum reliqua uidebimus, id eſt quo, & qua, & quãdo. Idem ad eundem, Qui dum urbem, id eſt patriam amamus, dumq; rem conuenturam putamus, ita nos geßimus ut planè interclusi captiq; ſimus. Quintilianus, Vt Ariſtarchus & ætate noſtra Palæmon, qui uocabulum, ſiue appellationem nomini ſubiecerunt.

Id eſt.

Dubitandi, ut forſan, forſitan, fortaßis, fortaſſe, forſit, fors. Vergilius, Quos illi fors ad pœnas ob noſtra repoſcent Effugia. Horatius, Dißimile hoc illi eſt, quia non ut forſit honorem, Iure mihi inuideat quiuis, &c. Vſurpantur hæc ubi incertum eſt, factáne res ſit, necne. Vt Horatius, —Et fortaſſe cupreſſum Scis ſimulare. Terentius, Bona fortaſſe.

Euentus, ut fortè, fortuito, caſu, forte fortuna. Vtimur his, ubi factum quid indicatur, ſed fortuito. Vergilius, Fortè ſub arguta conſederat ilice Daphnis. Terentius, Forte fortuna affuit hic meus amicus.

Perſonalia, ut mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, uobiſcum. Sic dicta, quòd certas perſonas includãt, ſi modo hæc aduerbia ſunt: & non potius conſtructio præpoſitionis cum pronomine, quod relatio declarat: ut Tecum qui mihi. Sed fortaſſe feſellit grammaticos, quòd præpoſitio cum ſuo caſu ſæpe eſt ἰσοδύναμον aduerbio. Perſonalia (ut quibuſdam placet) ſunt meatim, tuatim, ſuatim, noſtratim, ueſtratim, id eſt, more meo, tuo, ſuo, noſtro, ueſtro. Horum non admodum dißimile eſt humanitus. Plinius, Vrſi autẽ, ut dictum eſt, humanitus ſtrati, id eſt, more humano: cum reliqua eius formæ ſignificent potius, id quod ea quæ Græce in θεν deſinunt, ut radicitus, funditus, diuinitus, antiquitus: pro à radice, fundo, Deo, antiquo.

Humanitus.

Similitudinis ſunt, ſic, ita, itidem, ſicut, ſicuti, & ut: quæ omnia in qualitate quempiam conferunt: Sicuti quomodo & quemadmodum in ratione & modo. Huc pertinent & quaſi, ceu, tanquam,

quam, uelut, ueluti, & uti. Sed hæc imaginem potius exhibere Laurentio placet: Vt, uerò, atq; Vti, generalia eſſe. Eſt etiã quod Græci ἀποσατικὸν uocant, ut, pro ὥστε, ſicut in tali ſermone, Sic ſtudijs incumbit, ut ſanitatis ſit immemor.

DE INTERIE-CTIONE.

INTERIECTIO eſt uox, quæ ſub rudi inconditáq; uoce affectum animi demonſtrat. Hanc ideo ſeparatam ab aduerbio Priſcianus ait, quòd uidetur in ſeſe affectum uerbi habere, & plenam motus animi ſignificationem, etiam ſi uerbum non addatur, demonſtrare: quod certe aduerbia non faciunt, ut quæ conſiſtere ſine uerbo præter admodum pauca, non poßunt.

Habet autem uarias Species, ſed maxime à Grammaticis confuſas. Interiectionum ſpecies.

Exultantis uel Lætitiæ, ut euax, uah, ô. Plautus, Euax iurgio uxorem tandem abegi. Terentius Heaut. Vah ergo mea Antiphila. Idem, O factum bene.

Dolentis uel lugentis, ut heu, hoi, hei, ô, ah. Vergilius, Heu quæ nunc tellus, inquit, quæ me æquora poſſunt Accipere? Idem, Hei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo Hectore. Terentius Eunucho, I, intro. hoi hei. Vergilius, O dolor, atque decus magnum. Idem, Ah ſilice in nuda connixa reliquit.

Timentis, ut hei, attat. Terentius in Andria, Hei uereor nequid Andria apportet mali.

Admirantis, ut papæ. Terentius, Papæ, noua figura oris.

Vitantis, ut apage, apageſis. Terentius, Apageſis, egòn' formidoloſus?

Laudantis, ut euge. Martialis, Effecte gnauiter, cito, nequiter euge beate.

Vocantis ſub incondita uoce, ut eho, oh, io. Terentius, Oh

qui

qui uocaret? Ouidius, ecquis, io ſyluæ, crudelius, inquit, amauit?

Silentium iniungentis, ut, au, ſt. Terentius, Au obſecro mea Pythias. Idem, Au ne comparandus hic quidem ad illum eſt.

Deridentis uel Ironiæ, ut hui. Terentius, Hui tam cito? Idem, Hui tu mihi illam laudas?

Ex improuiſo aliquid deprehendentis, ut atat. Terentius, Atat hoc illud eſt, hinc illæ lacrymæ. Idem, Atat data hercle mihi ſunt uerba.

Ridentis, ut ha ha he. Terentius in Eunucho, Ha ha he defeſſa iam ſum miſera de te ridendo.

Exclamantis, ut ô, proh, proh nefas. Lucan. Proh ſi remeaſſet in urbem. Terēt. Iuppiter magne ô ſceleſtum atq; audacē hominem. Seneca, O paupertas felix quæ tanto titulo locum fecit.

DE CONIVNCTIONE.

CONIVNCTIO *eſt pars orationis, quæ clauſulas in ſermone apte coniungit. Aliter, Coniunctio eſt pars orationis, quæ clauſularum inter ſe connexum declarans, plurimum ad orationis claritatem confert. Aliter, Quæ tantum habitudinem clauſularum inter ſe in ſermone definit. Et coniunctionis quidem officium, hoc eſt, quum abuerbia ſicubi ſenſus iungunt, dictiones etiam reſpiciant, ut quæ ſimulitudinis uocantur.*

Coniunctionis multæ ſunt ſpecies: uel ut ueteres locuti ſunt, poteſtates.

Copulatiuæ, quibus ea nectimus quæ coniuncta ſignificare uolumus. Aliter, Quæ copulant tam uerba, quàm ſenſum, quales ſunt, Et, que, atque, ac, quoque, etiam, præterea, alioqui, item, itemq;, cum & tum: ſed ubi ſequitur tum. nam ubi præcedit, aduerbia ſunt temporis. Præterea TVM *multiplicatum, ut Tum ueſperi, tum mane. Quinetiam, ſed, &, ſuperq;, inſuper, adhoc,*

Adhoc. *adhæc, ut quibuſdam placet. Salluſtius, Adhoc pleraque tempora in*

ra in uenando agere, leonem atque alias feras primus, aut in primis ferire. Idem, Adhæc accedebat munificentia animi, ingenij ſolertia. Hoc amplius, & his amplius, pro Præterea. Quintilianus Inſtitutionibus, Hoc amplius, intro & intus loci aduerbia: eo tamen intus, & intro ſum, ſolœciſmi ſunt. Idem, His amplius apud eundem, Nam quis te iuuenum confidentiſſime. Adeò, pro Etiam. Cicero pro Planco, Inſector, poſco, atq; adeò flagito. Simul, pro Et, uel Etiam. Huc referantur & horum contraria, nec, neque, neu, ne'ue. Cicero Lentulo, Peto à te, ne id à me, ne'ue in hoc reo, ne'ue in alijs quæras. Sunt autem quæ his copulantur, aliquando ſenſus energia, ſiue re uera, ſiue ut loquuntur, actu: ut Vergilius legit, & idem ſcribit. Aliquādo poteſtate tantum, ut Ego lego & tu. Siquis enim plenam conſtructionem faciet, duo ſenſus etiam re ipſa apparebunt, ut, Ego lego & tu legis. Ex his quatuor, nempe &, que, nec, neque, cū geminantur, Suſpenſiuæ priore loco aptè dici poſſunt, quòd aliā eiuſdem poteſtatis expectari faciant, uel affirmatiuam: Et fugit & pugnat. uel negatiuam. Iuuenalis, Et lateri parcas, nec quantum iuſſit anheles. Sunt ex his quæ explanationē quandam præcedentiū inferant, ſicuti διασαφητικὰ aduerbia. ut Vergil. -Manet alta mente repoſtum Iudicium Paridis, ſpretæq; iniuria formæ. Quaſi nempe iniuria ſpretæ formæ: uel, id eſt, iniuria ſpretæ formæ. Grammatici Epexegeſim uocant.

Hoc amplius. Adeò. Suſpenſiuæ. Que. Epexegeſis.

Diſcretiuæ, quibus ea quæ diſcreta intelligi uolumus, connectimus, ut ſed, ſedenim, at, aſt, atqui, quidem, autem, uerò, porrò, quin pro ſed, cæterùm, uerum, uerumetiam, uerumenimuero. Quòd, cum Si, uel Niſi. ut Iuuenalis, Quòd ſi uexantur leges & iura. pro uerùm ſi, uel atſi. Terentius in Phormione, Quòd ni fuiſſem incogitans, ita eum expectarem ut par fuit. Ex his nonnullæ copulatiuæ leguntur. Itaque etiam Priſciano & Græcis inter copulatiuas numerantur, ſicuti, quidem, autem, uerò. Mihi ſeparatas eſſe magis placuit, & diſcretiuas appellari, quòd

Quòd ſi. Quòd niſi.

tali officio maxime fungantur, ut Achilles quidem fortis fuit, Vlyſſes uerò aſtutus.

Diſiunctiuæ, quibus ea iungimus, quorum alterum, non utrũque affirmamus. Quales ſunt Aut, uel, ue, ſiue, ſeu. Hæc quoque cum geminantur, ſuſpenſiuæ priori loco dici poſſunt, ut Vel ſcribit uel dictat.

Rationis redditiuæ ſunt, quas Priſcianus proprie cauſales uocat, quibus id quod ſubijcitur, rationem eſſe eius quod præceſſit, ſignificamus, ut nam, nanque, enim, etenim, quòd pro quia, quo pro quia præcipue poſt non. propterea quòd, quippe, utpote, ſiquidem, ut pro utpote.

Continuatiuæ ſunt, quæ (ut rectè definit doctiſſimus Theodorus) conſequentiam aliquam ſine ſubſiſtentia ſignificantes, ſenſus coniungunt imperfectos. ut Si dies eſt, lux eſt. Aliter, Quæ conſequentiam omnino, eſſentiam ſub conditione, ſiue ex hypotheſi ſignificant. Aliter, Quæ eſſentiam non niſi ex pacto ſignificant. Sunt autem hæ, ſi, ſin, niſi, ni, & aliquando quum & ſiue, cum ſi & ue (ex quibus componi uidetur) ſignificationẽ habet.

Subcontinuatiuæ ſunt, quæ conſequentiam rerum cum ſubſiſtentia ſignificant, ut Quoniam febricitas, cales. Eiuſmodi ſunt quoniam, quia, quando, quatenus. Quintilianus Inſtit. Qu[illegible] huc incidimus, paulo plus ſcholis denus. Poſtquã, & Cum, pro poſtquam, antequam, priuſquam, quãdiu, quoad: & quod utrũque horum ſignificat, donec & donicum. Donicum. *Cato, Sed uſque [illegible]icebit uellas, donicum iu ſemen uideris ire. Poſſunt tamen multa ex his cum poſtponuntur, pro rationis redditiuis accipi, ut Salutem debeo tibi, quoniam tu me ſeruaſti. Nec excidit poſteriora horum inter aduerbia temporis poſuiſſe me. Sed ſunt & coniunctiones tenuiſſimo planè ab aduerbijs diſcrimine: atque haud ſcio an Latinis hoc unico quòd ſcilicet coniunctiones cum ſunt, uerbum ſuum in ſubiunctiuo inferunt. Græcis facilis eſt diſcretio, ut qui ἂν δυνητικῷ adiecto coniunctiones eas faciant.*

ὅταν,

ὅταν, ἐπειδὰν, πρὶν ἄν, ἕως ἄν, μέχρις ἄν dicentes.

Definitiuæ, quæ præcedentis uerbi ſignificationem determinant, ut quod Plinius ad Seruia. Gaudeo & gratulor, quòd Fuſco Salinatori filiam tuam deſtinaſti. Cicero in Salluſtio, Credo quòd non omnes tui ſimiles incolumes in urbem ueniſſent.

Perfectiuæ uel abſolutiuæ, quas alicui fini perfectioniq; præponimus, ſunt hæ, ut, uti, & quo pro ut, qui pro ut, ne & ut pro ne non. Terentius, Sed uim patris ut queas ferre. Et ut ne pro ut Vt ne.
non. Cicero pro Milone, Opera datur, ut iudicia ne fiant. Et Priſciano interprete Quatenus. Horat. —Iubeas miſerũ eſſe, libenter Quatenus id faciat. Acroni pro quãdiu eo loci ponitur.

Dubitatiuæ ſunt, quas ibi adhibemus, ubi de duobus dubitamus, ut ne, an, an'ne, num, nunquid, utrum, nec'ne. Quædam ex his & in ſolutionibus problematum Græco more adhibentur, cum uel de duobus ambigimus, utrum optemus: uel non pro certo affirmamus quod attulimus, ſed ad legentis iudicium referimus, ut ex interpretibus. Donatus in Hecyra, Sed reprimã me, Aegrè.
ne ægre quicquam ex me audiat. Vtrum, inquit, ægre pro male, an ægre pro inuita.

Collectiuæ, uel illatiuæ, quas etiam rationales uocat Priſcianus, ſunt, quibus conſequi aliquid ea quæ propoſita ſunt, ſignificamus, ut ergo, ideò, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, ideoq;, ideo. Et quod, pro Poſt quod, uel Quare. ut Terentius, Quòd te per hanc dexteram oro. Item Propterea, & Ea re. Cicero, Ea re ſtatim ad te Ariſtocritum miſi.

Aduerſatiuæ, quibus non obſtare, nec impedimento eſſe quod dicimus, ſignificamus, ut etſi, quanquam, quamuis, licet, tametſi. Et redditiuæ earundem, tamen, attamen, ſed tamen.

Quas Græci ἐπιλεκτικὰς uocant, quasq; tum adhibemus, cum ex duobus propoſitis alterum præferre nos ſignificamus, ſunt Quàm, & quum pro quàm accipiuntur Ac, & Atque.

Terentius, Quæ ſeſe inhoneſte optauit parare hic diuitias potius, quàm in patria honeſte pauper uiuere.

Quæ Elattoticæ *Græce uocantur, id quod minus eſt concedi dignum, indicant, ut ſaltem: & quum pro Saltem, accipiuntur At, certe, uel, ut, Ne uel latum digitum ceßit.*

Sunt & quas Expletiuas *ueteres dixere, tales ſcilicet tum demum merito cenſendæ, cum additæ uel detractæ nihilo plus aut minus efficiũt, ut,* Enim *in* Atenim, & Sedenim, & Enimuero, *& cum inchoat clauſulam. Cicero ad Quintum fratrẽ, Atenim inter hos ipſos exiſtunt graues cõtrouerſiæ. Vergilius, Sed enim Troiano à ſanguine duci Audierat. Terentius, Enimuero Daue nihil eſt loci ſegnitiæ, neque ſocordiæ. Idem in Adelphis, Enim non ſinam. Et nam, aliquando. Vergilius, Nam quis te iuuenum confidentißime noſtras Iußit adire domos?*

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENdata ſtructura liber Secundus: ſiue, de Partium Enallage.

ET DE OCTO *quidem orationis partibus, carumq; ſpeciebus, quatenus nimirum ad conſtructionis rationẽ potißimum attinent, hactenus dictũ eſto. Supereſt quoniã eædem ab autoribus uarie confundũtur, & aliæ pro alijs uſurpantur (Græci generaliter* Enallagen, *priuatim antimeriam uocant) ut de hac quoque aliquid dicamus. Prius tamen admonitis, qui legent, ne quicquid hic ab autoribus uſurpatum aſſeretur, licere ſibi utcunq; putent, ſi modo ueteribus, quos ſibi imitandos proponunt, ſimiles eſſe in dicendo ſtudent. Quis enim id ſperet, qui quod illi quauis neceßitate, interdum uerò humano lapſu*

lapſu, dum aliò fortaſſe fuêre intenti, uel etiam incuria, ſemel aut iterum, in ſumma rariſsime admiſerunt, promiſcue & fami=liariter utitur? Imò *uerò ſit diſsimillimus neceſſe eſt.* Declarant *id facile, qui talia maxime affectant, ut docti alioqui, ſed iudicio corruptiſsimo, ne dicam infœlici. quos tamen ab alijs intelligi, quàm à me nominari, malo.* Sed *illuc reuertor. Sicuti quod paſ=ſim legis ſecurus reponas: ita quod rarum, aut infrequēs eſt, non niſi quatenus uſurpatum ab alijs eſt, ſequendum cenſeo. ita enim perpetuò rarum manſerit.* Hoc *mihi pro multis locis, quorum eſt commune, dicendum fuit, nec ſcio an alibi opportunius.* Fit *ergo* Antimeria, *ſiue partiũ* Enallage, *quatuor modis.* Nam *aut declinabilis pars ponitur pro non declinabili: aut non declina=bilis pro declinabili: aut declinabilis pro declinabili: aut nõ de=clinabilis pro non declinabili.*

PRIMVM GENVS.

IN *primo genere* Nomen *præpoſitionis loco ponitur, ut ſe=cundum pro* κατὰ. Quintilianus, *Secundum conſuetudinem.* Et *loco aduerbij, adiectiuum quidem, ut recens pro recenter.* **Adiectiuum pro aduerbio.** Vergilius, *Sole recens orto, aut noctem ducentibus aſtris.* Talia *ſunt,* Toruum *clamat, ſublime uolat, magnum ſtridens. pro re=center, torue, ſublimiter, ualde.* Præterea *nonnulli datiui in o, ut certò, ſedulò, optatò, auſpicatò, pſeudulò, falſò, uerò: pro cer=tè, ſedulè, optatè, auſpicatè, pſeudulè, falſè, uerè.* Poſtremum *autem horum, id eſt,* Verò, *ut* Hermolaus *refert, modò pro ad=uerbio confirmandi, ſiue ut idem uult, conſentiendi, ut,* Ego *ue=rò maneo.* Cicero, Ego *uerò* Serui *uellem, ut ſcribis, in meo gra=uiſsimo caſu affuiſſes: ubi, quid ſi pro* ἴτωι Græco *accipi di=cas?* Accipitur Donato *& pro particula quæ ironiam iuuet, ut* Egregiam *uerò laudem, & ſpolia ampla refertis,* Tuq; *puerq; tuus.* Modò *pro coniunctione, ut cum* Quidem, *cam præce=dit.* Præterea *ut expletiua uel ornatiua eſt. ut* Terentius, Id *uerò eſt quod ego puto mihi palmarium me reperiſſe.* Vbi *ait*

Donatus, niſi ornatiuum eſſet, nihil ſignificaret. Idem & pro interiectione ſtomachantis accipi ait in illo Eunuchi, Moue uerò ocyus te nutrix.

Appellatiuum uerò pro aduerbio, ut Nec uox hominem ſonat. pro eo quod eſt, humaniter. Et Bacchanalia uiuunt, pro bacchanaliter. Quanquam hoc genus per illos ablatiuos, more uel ritu: uel etiam eiuſmodi uerba, qualia ſunt exhibet, repræſentat, præfert, interpretari licet: ſic, Sonat ritu, uel more hominis: uel repræſentat, uel præfert hominem. Quemadmodum Vergilius locutus uidetur in decimo, Frons hominē præfert. Quid. *Item Quid pro Quorſum, uel Ad quid. Virgilius, Quid tibi odorato referam ſudantia ligno, Balſamaq́; , & baccas ſemper frōdentis acanthi? Quid nemora Aethiopum molli canentia lana? Idem, Quid maiora ſequar?* Nullus. *Et Nullus, pro Non. Cicero, Philotimus non modo nullus uenit, ſed ne per literas quidem, aut per nuntium certiorem fecit me, quid egerit. Idem, Quærit ex proximo uicino, num feriæ quædam piſcatorum eſſent, quòd eos nullos uideret. Et Terentius, Etſi nullus dixeris.* Nomē pro interiectione. *Et nomen pro interiectione, ut Malum, in illo Terētij, Qui, malum, alij?*

Et nomen, ſiue pronomen pro coniunctione, ut Idem, pro Etiam, autore Laurentio. Cicero, Eſt huic coniuncta beneficētia, quam eandem uel benignitatem, uel liberalitatem appellare licet. Quintilianus, Si cauſam ueneficij dicat adultera, non Marci Catonis damnata iudicio uidetur, qui nullam adulteram, non eandem eſſe ueneficam dixit. Columella, Nullum enim temerè uidemus locum, qui modo pigrum contineat humorem, non eundem uel nigri, uel cinerei coloris.

Et pronomen uel prouocabulum pro aduerbio, ut Hic, cum in loco: & hoc, eò, illò, quò, cum ad locum ſignificant: & Quà, ſiue per locum ſignificet, ſiue pro partim accipiatur, ut Cicero ad Quintum fratrem, Ita omnia conueſtiuit hedera, quà baſim Quà. *uillæ, quà intercolumnia ambulationis. Plinius ad Marcum,*

Medium

Medium tempus diſtentum impeditumq́; , quà officijs maximis, quà amicitia principum egiſſe. Quòd, *quoque pro* Cur, *uel* Quamobrem, *in illa dicendi figura, cum ſimilibus, qualis eſt* Vergilius *in* Bucolicis, *Si ad uitulam ſpectes, nihil eſt quòd pocula laudes.* Cicero Terentiæ, *In uiam quòd te des hoc tempore, nihil eſt.* Idem, *Credo ego uos mirari, &c. quid ſit quòd ego potiſsimum ſurrexerim.* Plautus in Aulul. *Iam ad te reuertor: nam eſt quòd te uiſam.* Et *pronomen uel prouocabulum pro coniunctione, ut* Quò, *pro* Quia, & Eò, *pro* Propterea. Terent. *Non Pol quò quenquam plus amem, aut plus diligam, eò feci.* Cæſar in Commentarijs, *His Cæſar ita reſpondit, eò ſibi minus dubitationis dari, quòd eas res quas legati Heluetij commemoraſſent, memoria teneret.* Et Quòd, *pro* Quia. Cicero ad Atticum, *Quòd ſcribis de Hermathena, per mihi gratum eſt ornamentum Academiæ proprium meæ: quòd & Hermes commune omnium, & Minerua ſingulare eſt inſigne eius gymnaſij. Secũdo enim loco* Quòd, *pro* Quia, *legitur.* Idem, *Vtinam illum diem uideam, quum tibi agam gratias, quòd me uiuere coëgiſti.* Et *pro* Sed uerum, *uel* At, *quo modo ferè cum* Si, *uel* Niſi, *iungitur.* Terentius in Phormione, *Quòd ſi tibi res ſit cum lenone quicum mihi.* Idem, *Quòd ni fuiſſem incogitans.* Vergilius, *Quòd niſi & aſsiduis terram inſectabere raſtris.* Et *pro* Quare, *uel* Itaque. Terentius, *Quòd te per hanc dexteram oro.* Nec *me præterit* Donatum *per* Eclipſim *præpoſitionis* Poſt, *huiuſmodi loca interpretari.* Accipitur *etiam & pro quadam tantummodo continuatione, ſiue connexione, quoties* Vtinam, *adiunctum habet.* Cicero Terentiæ, *Quum ſcribo ad uos, aut ueſtra lego, conficior lacrymis, ſic ut ferre non poſsim: quòd utinam minus uitæ cupidus fuiſſem, certè nihil aut non multum in uita mali uidiſſemus.* Terentius, *Rogitas qui mihi tam audacis facinoris cõſcius ſis? Quòd utinam ne Phormioni id ſuadere in mentem incidiſſet. Quaſi atque utinam, uel utinam autem fuiſſem: & atque utinam, uel utinam*

Quòd.

Prouocabulum uel pronomen ꝑ cõiunctione.

Quòd.

nam autem ne incidiſſet. Et *pro* ὅτι, διαβεβαιωτικῶς. *ut in talibus, Scio quòd ſcribis uel ſcribas.* Et *pro* καθότι, *uel* καθόσον, *ſiue quatenus.* Terentius, *Hæc omnia confingam, quòd erit mihi bonum, atque commodum.* Cicero Attico, *Nunc uerò cenſeo, quod commodo tuo facere poteris, uenias ad id tempus quod ſcribis.* Plautus in Menæhmis, *Non ædepol ego te, quod ſciam, unquam ante hunc diem uidi.* Id *eſt, quantum.* Terentius, *Tu'ne has pepuliſti fores? Non equidem iſtas, quod ſciam.* Idem, *Prodidiſti te, atq; illam miſeram, & gnatum, quod quidem in te fuit. pro quantum quidem in te fuit: niſi potius Græcum illud ſignificari putas* τὸ σὸν μέρος. Cicero Terentiæ, *Tu uelim quod cum commodo ualetudinis tuæ fiat, quàm longiſſime poteris, obuiam nobis proceres. id eſt, quantum.* Quintilianus, *Ego, quod conſuetudo obtinuerit, ſcribendum quicque iudico, quo modo ſonat. pro quoad, uel quatenus.* In *illo enim cum ſimilibus ubique prouocabuli naturam ſeruat* κατ' ἐναλλαγὴν πτώσεως. Terentius, *Sed ſiquid ſit, quod mea opera opus ſit, aut tu plus uides, quàm ego, manebo. uidetur enim* Quod, *pro* In quo, *poſitum.*

Et *uerbum, uel potius ſenſus pro aduerbio, ut* Amabo, & *amabote, ſodes, ſis, ſultis.* Cicero Attico, *Sed amabote nihil incommodo ualetudinis tuæ feceris.* Item, *Secundo loco, pro* Deinde. Cicero Lentulo, *Facile ſecundo loco me conſolatur recordatio meorum temporum, quorum imaginem uideo in tuis rebus.* Non *enim præceſſit primùm, aut primo loco.*

Et *uerbum pro coniunctione, ut* Licet, & Licebit, *cum pro* Quamuis, *leguntur.* Martialis, *Tu Cæſar uel nocte ueni, ſint aſtra licebit,* Non *deerit populo, te ueniente, dies.*

Et *participium pro aduerbio, ut libens pro libenter.* Plautus, *Duorum labori hominum parſiſſem libens.* Terentius, *Ego uerò ac lubens.* Vergil. *–At bellua Lernæ Horrendum ſtridens. pro horrendè.* Et *participium uel participiale nomen pro interiectione. ut in illo, Nauibus infandum amiſſis.*

SECVNDVM GENVS.

SEcundum genus, quo indeclinabile pro declinabili poni diximus, ex his ſpectandum eſt. Præpoſitio pro uerbo legitur, ſed Græco more, ut Nec fuga iam ſuper ulla. pro ſupereſt. Et pro participio, ut O' mihi ſola mei ſuper Aſtyanactis imago. pro περιοῦσα.

Aduerbium pro nomine adiectiuo. Terent. Sic uita erat. Idem, Eſt dijs gratia cum ita eſt ut uolo. In his Sic, & Ita, pro Talis, accipiũtur. Idem, Atq; hæc perinde ſunt, ut illius animus eſt, qui ea poßidet. Corn. Balb. & C. Oppius Ciceroni, Nedum hominũ humilium, ut nos ſumus, ſed etiã ampliſsimorũ uirorum conſilia. Hic pro talia & qualia & quales, ponuntur Perinde, ita, & Vt. Terent. Vtut erat, manſum tamen oportuit. ubi Vtut, pro Qualiſcunque, ponitur. Quàm, præterea ponitur pro quantum, ut alibi dicemus. Iam alia non pauca pro nominibus poſita legas. Terentius in Phormione, Vt bene ſit tibi. Idem, Alijs quia deſit quod ament, ægrè eſt. Vergilius, Terrorũ & fraudis abunde eſt. Martialis, Ohe iam ſatis eſt, ohe libelle. In his enim, bene, ægre, abunde, & ſatis, pro nominatiuis nominum ſunt poſita. Pridie quoque, & poſtridie, & ante, cum præpoſitionibus ſubijciuntur. ut Cicero ad Atticum, De Quinto fratre nuntij nobis triſtes, nec uarij uenerant ex ante diem Non. Iunij uſque ad pridie Calendas. Idem alibi, Ibi uolo eſſe uſq; ad pridie Calendas Maias. Plinius, Coitus à Delphini exortu, ad pridie Nonas Ianuarij. Item Partim, pro Quidam, ut Partim hominum uenerunt, pro pars hominum, id eſt, quidam homines. ſic enim interpretatur Gellius. Et, Cum partim hominum, pro cum quibuſdam hominibus. Et Cato ex eodem, Ibi pro ſcorto fuit, ſurrectauit è cõuiuio cum partim illorũ. Et Quintus Claudius, quem tamen inſolentius uſum hac particula Gellius ait. Ego tamen arbitror Claudium lingua ſui temporis non incõmode uſum. Eius uerba ex XXXIII. Annal. hæc affert, Sed idcirco me feciſſe,

Vtut.

Pridie. Poſtridie.

Partim.

e 5 quod

quod utrum negligentia partim magiſtratuũ, an auaritia, an calamitate populi Romani eueniſſe dicam, neſcio. Non diſsimili

Amplius. Plus. Minus. *ratione mihi tria illa Amplius, Plus, Minus, cũ in aduerbia tranſierunt, pro comparatiuis nominibus uſurpari uidẽtur. Quod ex ſubiectis autorum exemplis eruditis uiris æſtimandum relinquimus. Certe Lod. Viues, alterum lumen literarum exoriens, non improbat. Plinius x. Plus uicena quina oua incubanda ſubijci uetant. id eſt, plura quàm uicena, ut ego interpretor. Idem, Torrentes uerò amplius centum. id eſt, plures quàm centum. Idem, Incubant totidem dies, nunquam plus ternos. Liuius, Hoſtium plus mille cæſi, Romanorum minus mille. pro plures quàm ternos, plures quàm mille, & pauciores quàm mille. Idẽ, Victi amplius ducentis cecidere. pro plures. Cælius Ciceroni, Amplius quadraginta diebus manſit. id eſt, pluribus quàm quadraginta. Aulus Hircius, Amplius duorũ milliũ terga uerterunt. ubi etiam ſubdendus ablatiuus Numero, ut ſit, plures numero duorũ millium. Cæſar, Vna ex parte leuiter accliuis aditus in latitudinem non amplius ducentorũ pedum relinquebatur. pro non amplior ſpatio ducentorum pedum. Quæ nunc ſubijciã, aliter ſunt curanda, cum tamen non incõmode huc referantur. Cæſar, A millibus paſſuum minus duobus caſtra poſuerunt. id eſt, à paucioribus paſsibus, quàm duobus millibus. Non enim à paucioribus millibus quàm duobus accipiendum. Liuius, Amplius ſex millia hominum capta. pro plures quàm ſex millia hominũ capti. ut ſit in illo Amplius, Enallage partis pro parte. In Capta, Enallage generis pro genere. In illo uerò Plus millies audiui, non pro nomine accipitur illud plus, ſed pro aduerbio Sæpius. Non admodum diſsimili ab his ratione leguntur duæ præpoſitiones*

Supra. Intra. *Supra, & Intra. Liuius de II. bel. Punico, Carthaginenſium ſociorumq́; cæſa eo die ſupra millia uiginti. pro plures quàm uiginti millia cæſi. ut uel ſubaudiatur Quàm, & Supra, ponatur pro plures: præterea Cæſa, pro Cæſi: uel præpoſitio cum ſuo*

caſu,

caſu,loco ſit nominatiui,ſicut in illo aduerbium cum appendi=ce, Amplius numero duorum millium terga uerterunt. Item Pli=nius (ut corrigit & interpretatur fœliciſſimus in utroq; gene=re Budæus) Huius uillam intra quàm modicam, quadragies pi-ſcinæ uendiderunt. pro minorem quàm modicam. Infra, uerò & Supra, cum aduerbiantur,pro aduerbijs comparatiui gra=dus Inferius, & Superius. Cicero,Stomachi autem partes, quæ ſunt infra quàm cibus deuoratur, dilatantur, & arteria aſpera oſtium habet adiunctum linguæ radicibus,paulò ſupra quàm ad linguam ſtomachus adnectitur. pro inferius quàm ubi, & ſupe=rius quàm ubi.Eſt enim eiuſmodi ſubaudiẽdũ aduerbium. Ali=ter quoque uicem appellatiuorum ſupplent aduerbia. ut in his Perſius,Heſternũ cras abijt.Idem,Euge tuũ & belle. Martialis, Audieris cum grande σοφῶς. Niſi quis proxima hæc, δεικῶς ac=cipi dicat,qua ratione uox quælibet pro nomine accipi poteſt. **Infra. Supra.**

Et uice pronominis, ut Hinc illæ lacrymæ. Vergilius, Huc delecta uirûm ſortiti corpora furtim. pro in hunc equum.Idem, Huc ſe prouecti deſerto in littore condunt. Et loco prouoca=buli,ſed ad tempus relati.Cicero Attico, Tuas x. Calend. ac-cepi literas,quibus omnia cõſilia differs in id tempus, cum ſcie=rimus quod actum ſit. Quum, pro quo. Vergilius,En erit un=quam ille dies mihi,quum liceat tua dicere facta? Cicero ad At=ticum,Vtinam illum diem uideam,quum tibi gratias agã, quòd me uiuere coëgiſti. pro quo dic. Et loco prouocabuli cum præ=poſitione. Vergilius,Genus unde Latinũ.pro à quo. Terentius, E` prædonibus,unde eam emerat. pro à quibus. Cicero, En cri=men,en cauſa cur regem fugitiuus,dominum ſeruus accuſet. Hic Cur, propter quam ſignificat. Varro de re ruſtica, Loca calida prope areã faciunt,quò ſuccedant homines. pro in quæ. Hoc ge nere Enallages ueteres paſſim libenter uti uidentur. **Aduerbiũ loco prouocabuli.**

Coniunctio pro nomine. Vergilius VI. –Illius ergô Veni=mus,& magnos Herebi tranauimus amnes. Siſenna, ut Gellius

citat

Coniunctio loco pronominis cum præpoſitione.

citat, Milites ut lex Calphurnia conceſſerat, uirtutis ergò ciuitate donati. pro illius cauſa, & uirtutis cauſa. Item loco pronominis cum præpoſitione. Cicero Terentiæ, *Eſt autem in officio adhuc Orpheus, præterea magnopere nemo cæterorum ſeruorum.* Idem pro Cn. Pompeio, *Eundem ab hoſtibus metui, præterea neminem.* Vtrobique *Præterea*, pro *præter* cum ponitur. Cicero Seruio Sulpitio, *A me uerò ita diligitur, ut tibi uni concedam, præterea nemini. id eſt, præter te.*

TERTIVM GENVS.

Tertium genus in quo ſcilicet declinabilium partium alia ponitur pro alia, ex his uideatur. Nomen ponitur pro participio, ut *prudens.* pro *prouidens.* Plinius, *Ille contrà urinam ſpargit prudens, hanc quoque leoni exitialem.* Ita & *gnarus ſe peti* apud eundem legitur, pro *ſciens.* Et apud Vergilium, *Sibila*, pro *Sibilantia*, ut, *Sibila lambebant, linguis uibrantibus ora.* Et apud eundem *coruſca*, pro *coruſcantia.* ut in Georg. *Coruſca fulmina molitur dextera.*

Pronomen loco nominis, ut *ſuus* pro *proprius.* Vergil. *Sunt hic etiã ſua præmia laudi.* Terentius, *Suus cuique mos eſt.* Plin. de mulis, *Sed eſſe id animal ibi ſui generis.* Sic dicimus, *Et ſuus eſt Homeri mos.* Et, *Is*, pro *Talis*, uel *tantus.* ut Vergilius, *Non ea uis animo.* *Eo* quoque & *Quo*, ſimiliter *Hoc*, & *Quo*, ſæpiſsime pro *Tanto*, & *Quãto*, legimus. ut in illis, *Eo magis, eo minus. Hoc magis, hoc minus. Quo magis, quo minus.* ut, Cæſar in Comment. *Eo grauius ferre, quo minus merito populi Romani accidiſſet.* Tale eſt illud Ciceronis ad Appium, *Equidem pro eo quanti te feci, quicquid feceris approbabo.*

Is.

Rurſus uerbum pro nomine, ut ſuprà eſt dictum. Ouidius, *Sæpe uale dicto rurſus ſum multa locutus.* Perſius, *Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter.* Idẽ, *Et noſtrũ illud uiuere triſte.* Martialis, *Velle tuum nolo Dindyme, nolle uolo.*

Participium pro nomine. Salluſtius, *Alieni appetens, ſui profuſus*

fuſus. Ars enim non recuſat appetitor & profuſor. Aliter quoq; pro nomine accipitur participiũ, ut alibi diximus. Et pro uerbo. Salluſtius, Prius quàm incipias, conſulto: & ubi conſulueris, maturè facto opus eſt, pro cõſuli et fieri, ut Priſcianus interpretatur. Terentius, Ita facto opus eſt. Idem in Hecyra, In arcem tranſcurſo opus eſt. Vbi tamen Donatus pro tranſcurrere interpretatur. Sed poteſt & pro tranſcurri accipi. In illis autẽ. Volo datum, factũ oportuit, infinitũ Eſſe, ſubauditur. Suntq; infiniti præterita, ut quibus etiã perfectio ſignificetur, non ſolum actio. Participium pro uerbo.

QVARTVM GENVS.

R*Eliquum eſt quartum genus, ubi ſcilicet indeclinabile pro indeclinabili ponitur, quod ex his ſpectetur. Præpoſitio pro aduerbio. Abſque. ut Terentius, Quàm fortunatus ſum cæteris rebus, abſque hæc una foret. id eſt,* χωρὶς, *uel ſeorſum, uel ſecus.* Antè. *Vergilius, Antè leues ergo paſcentur in æthere cerui. pro* Prius. Circa. *Cicero Attico, Noſtram ambulationem & laconicum, eáq; quæ circa ſint, uelim cum poteris inuiſas.* Circiter. *Caßius Hemina ex Gellio, Lapidem quadratum circiter in media arce iunctum candelis. Cicero Attico, Verùm hæc in Arpinati ad ſextum circiter Idus Maias non defleamus, ne & opera, & oleum philologiæ noſtræ perierit. Sed con ferramus tranquillo animo.* Circum. *Vergilius, Anna uides toto properari littore circum.* Contrà. *Idem, Et Veneris contra ſic filius orſus, Vbi inuicem ſignificat, autore Donato.* Coràm. *Idẽ, Coràm quem quæritis adſum.* Clàm. *Idem, Clàm ferro incautum ſuperat.* Extrà. *Perſius, Pinge duos angues: pueri, locus eſt ſacer, extrà Meijte. Quintilianus, Sint extrà licet uſus bellici, tranſeamus, quòd Archimedes obſidionem Syracuſarum in longius traxit.* Iuxtà. *Salluſtius in Iugurt. Hyemem atque æſtatem iuxtà pati. pro* Aeque: *quo Terentius ſimiliter utitur, Noui æquè omnia tecum. Columella, Nec nimis iuxtà ſatæ fruges.* Ponè. *Vergil. -Pars cætera pontum Ponè legit. Et ponè ſequens*

quens,pro à tergo,uel poſt tergum. Propè. Terentius, *Propè adeſt,cum alieno more uiuendum eſt mihi.* Hæc *tamen duo accentu diſtinguuntur à præpoſitione.* Pòſt. Vergil. *Pòſt mihi non ſimili pœna cõmiſſa luctis. pro poſtea.* Palàm. Terentius, *Sin falſum,aut uanũ,aut fictũ eſt,cõtinuò palàm eſt.* Præ. Idẽ, *I præ,ſequar.* Suprà. Salluſtius, *Pauca ſuprà repetam.* Secundum. Plautus Amphitryone, *I tu ſecundum, ſequar.* Subter. Vergilius, *-Subter (mirabile dictu)* Tot linguæ. Plaut. *Hinc atq; hinc, ſuper ſubterq́; premor anguſtijs.* Super. Vergilius, *Satis una ſuperq́; Vidimus excidia.* Secus. Cicero Attico, *Quintus frater purgat ſe mihi per literas, & affirmat nihil à ſe cuiquam de te ſecus eſſe dictum. pro male uel inimice.* Vltra. *Nil ultra facies.* Vſque, *cum præpoſitioni adiungitur, ut Vſque ſub obſcurum noctis,uſque ex Aethiopia.*

Et præpoſitio pro coniunctione. Salluſtius, *Præter rerũ capitaliũ condẽnatis.* Hic Præter, *ſi recte ſcribitur (nam aliter ſcriptum hodie reperitur) pro præterquã accipitur, quæ etiã à* Donato *inter cõiunctiones numeratur,copulatq́; illud* Condẽnatis, *cum datiuo,qui præcedit* Multitudini. Priſcianus *eo loco pro* Sine, *accipit,& ablatiuo coniungit, quod ab alio fortaßis, ſed perperã notatũ accepit. Alioqui nec mirũ magnopere eſt, inter tot quærenda æſtimandaq́;, lapſum in tantilla re fuiſſe, ut mihi quoq; obiter in tot tricis caueam.* Cæterum *pro* Præterquã, *uel* Niſi, *utitur* Varro *de re ruſtica,dicens,* Præter *ſi aliter nequeas.*

Aduerbium pro præpoſitione.ut Vergilius, *Tale intus tẽplo diuûm patriaq́;* Latinus *Sede ſedens.Sed hoc* θλιικοφανὲς *eſt.In proſa uerò* Quintiliano *autore ſolœciſmus.*

Et pro coniunctione,ut quæ congregandi ſunt,præſertim geminata pro copulatiuis. Quintilianus, *Simul ut pleniori obſequio demererer amantißimos mei: ſimul ne uulgarẽ uiã ingreſſus,alienis demũ ueſtigijs inſiſterẽ.* Vergilius, *Vnà ingens Periphas, & equorum agitator Achillis Armiger Automedon, unà omnis*

omnis Scyria pubes Succedũt tecto. Itẽ Quum,*pro Poſtquã.* Quum.
Plautus in Trucul. Iam bienniũ eſt, quũ mecũ eſſe ille cœpit. Et *pro copulatiua* Et.*Vergil. Vix hæc ediderat, quũ effuſis imbribus atra Tempeſtas ſine fine furit.Liuius de bell.Punico, Dies haud multi interceſſerãt,quum legati uenerũt.pro & atra tẽpeſtas & legati.Cicero de Orat.Vix annus interceſſerat ab hoc ſermone cohortationis meæ, quũ iſte accuſauit Caium Norbanum. pro & iſte.* Et Simul,*pro Poſtquã,ſiue aduerbiũ eſt,ſiue coniunctio.Ouidius,Nam ſimul aſpexit,dicta acceptaq; ſalute. Idẽ, Nam ſimul exta deo data ſunt, licet omnia fari. Cæſar, Noſtri ſimul in arido conſtiterunt, ſuis omnibus conſecutis in hoſtes impetum fecerunt.* Et Vt,*pro Poſtquã. Vergilius, Vulgi quæ uox ut uenit ad aures.* Frequenter *præterea uſurpatur* Vbi, *pro Poſtquã. ut Vergilius, Ille ubi naſcentẽ maculis uariauerit orbẽ.Terentius,Vbi ea cauſa,quamobrẽ hæc faciunt, erit adempta,deſinent.* Statim,Protinus, & Cõtinuo,*ſubiecta negationi, quaſi pro* Ideo,*accipi Laurentio placet. Quintilianus, Neq; id ſtatim legenti perſuaſum ſit, omnia quæ omnes autores dixerunt,utiq; eſſe perfecta.Idem,Non autem ut quicquid præcipue neceſſariũ eſt,ſic ad efficiendum oratorem maximi protinus erit momẽti. Cicero, At ſi illæ ſeditiones ſaluti huic ciuitati fuiſſent, non continuo ſiquis motus populi factus eſſet,id Caio Norbano in nefario crimine & fraude capitali eſſe ponendum. Simili modo in interrogatione.Quintilianus,Continuo'ne ſi ille ſtultè cogitauit,nobis ſtultè dicendum eſt?*

Simul. Vt. Vbi. Statim. Protinus. Continuo.

Coniunctio pro aduerbio, ut Atque, *pro* Statim, *autoribus Feſto & Gellio. ut in illo Vergilij in Georgic. Atque illum in præceps prono rapit alueus amni.* Item Et, *pro* εἶτα *Græco. Cicero Attico, Vide quàm turpi leto pereamus, & dubitari poteſt quin ille ſeu uictus, ſeu uictor redierit, cædem facturus ſit? Verg.-Et quiſquã numẽ Iunonis adoret Præterea? aut ſupplex aris imponat honorem?* Etiam,quoque *pro ſic,uel ita,legitur.* Etiam.

Atque. Et.

Cicero

Cicero pro Roſcio, Si non, quomodo tabulas conficis? Si etiam, quamobrem cum cætera nomina in ordinem referebas, hoc nomen triẽnio amplius, quod erat in primis magnum, in aduerſarijs relinquebas? Item, quoque pro ſic, uel ita, legitur. Cicero de Diuin. Qui magis anguibus quàm lacertis, quàm muribus? quia ſunt hæc quotidiana, angues non item. Sed, pro Imo. Plautus, Habet gladium, ſed duos. id eſt, imo duos.

Item.

Sed.

Latiſsime etiam patet ea Enallages pars, quæ per ſpecies partium inter ſe fit. Cuius nunc per ſingulas orationis partes exempla ſubijciemus.

In nomine igitur, propria pro ſuis poſſeſsiuis, poëtis nonnunquam uſurpantur. ut Vergilius, Et Dardana ſuſcitat arma. pro Dardania. Idem, Laticemq́; Lyæum. pro Lyæium, ut Seruius rectè notauit. Horatius, Vos ô Pompilius ſanguis.

Et proprium pro adiectiuo, ut Tullius eloquio, uiribus Milo. Significatur enim magnus eloquio, ualens uiribus, uel eiuſmodi aliquid.

Item appellatiuum pro partitiuo, ut pars pro alij. Salluſtius, Pars ingenium, alij corpus exercebant.

Abſolutum pro cõparatiuo. Terentius, Paulo qui eſt homo tolerabilis, ſcortari crebro non uult. pro tolerabilior. Cicero Attico, Si rectè ſcriptũ eſt, ut non ſolũ glorioſis conſilijs utamur, ſed etiam paulo ſalubribus. Sic legi uidetur & Duplicia, pro duplo plura. Columel. Vt ab ijs arcendus, ita cohortandus eſt ad inſtrumentorum ferramentorumq́; curam, ut duplicia quàm numerus ſeruorum exigit, refecta & repoſita cuſtodiat.

Duplicia.

Rurſus comparatiuum pro abſoluto, ut Quintilianus affirmat, dicens, Vtimur uulgò comparatiuis pro abſolutis, ut cum ſe quis infirmiorem eſſe dixerit. Veteres grãmatici ferè omnes, minus aliquid per comparatiuum, quàm per ipſum poſitiuum aliquando ſignificari uolũt. Et Theodorus apud Græcos, ueluti caſtigatius aliquid per comparatiuum aliquãdo ſignificari ait. Sed nonnulla

nonnulla ueterum grammaticorum exempla recte reijcit Valla. Sicubi tamen ita per ſe poſitum comparatiuum ſignificet, maxime id in Quintiliani exemplo cum ſimilibus uidebitur. Nam omnino diuerſum aliquid ſignificare uidetur, qui ſe infirmiorē dicit, quàm qui ſe infirmum. Alioqui cur potius illo, quàm hoc utitur? Accedit quòd comparatiua ſic poſita, ſecundam tranſitionem, id eſt ablatiuum menſuræ recipere poſſunt, quales ſunt aliquanto, multo, paulo, ut Terentius, Siqua eſt habitior paulo, pugilem eſſe aiunt. quod planè poſitiuū non facit. Quo minus eiuſmodi comparatiuū pro ipſo prorſus poſitiuo accipi uidetur, ſed in ſua ipſius ui mitigata per aliquam ſubauditionem ſubſiſtere, ut qui ſe infirmiorem dicit, quàm iuſta ualetudo poſtulet, ſubaudiat, & ſiqua eſt habitior paulo, quàm mediocris ſtatus exigit, intelligat. Leguntur tamen comparatiua tria pro ſuis abſolutis: Superior pro præcedenti, etiam ſi proxime præceßit. Poſterior pro ſequente, etiam ſi continenter ſuccedit. Plures pro multi. Cicero, Cum ſint duo genera decertandi, unum per diſceptationem, alterum per uim. Cumq; illud ſit proprium hominis, hoc belluarum, confugiendum eſt ad poſterius, ſi uti non licet ſuperiore. Idem, Quemadmodum officia ducerētur ab honeſtate atq; ab omni genere uirtutis, ſatis explicatum arbitror libro ſuperiore. De, plures, pro, multi, paßim legas exempla. Non ignorandum ſuperlatiua ſubinde abſolute, id eſt, ſine prima ſua tranſitione legi, cum aliàs, ut Quanquam mihi ſemper frequens conſpectus ueſter multo iucundißimus, hic autem locus ad agendum amplißimus, ad dicendum ornatißimus eſt uiſus, tum uel maxime, cum, quàm, intendendi aduerbium præ ſe poſitum habent. Quippe ita nec genitiuum ſuperlatiui debitum, nec ea in quæ eiuſmodi genitiuus ſolui ſolet, admittunt: non enim quàm doctiſſimus omnium quiſquam dixerit, ſed abſolute, quàm doctißimus.

Tria comparatiua pro ſuis abſolutis. Superior. Poſterior. Plures.

Accipitur comparatiuum pro contrario poſitiui cum minus, ut in illo Phormionis, Quàm inique comparatum eſt, hi qui mi-

nus habent, ut ſemper aliquid addit ditiorib. hoc eſt minus pauperibus, ut Donatus *interpretatur. Qua ratione illud cum ſimilibus interpretandum uidetur, Mare Ponticum eſt dulcius cæteris maribus, id eſt minus amarum. Et illud Curtij, Mare Caſpium dulcius cæteris, ingentis magnitudinis ſerpentes alit.*

Comparatiuum pro ſuperlatiuo, ut idem Curtius, (ſi rectè ſcriptum eſt) Duo *maiora omnium nauigia ſummerſa ſunt.*

Superlatiuum pro abſoluto, ſed ubi eius abſolutum non eſt nomen. Terentius, Quem ego infra infimos omnes puto homines. Idem, Tute ſcis poſt illa, quàm intimum habeam te.

Superlatiuum primus pro eius comparatiuo prior. Cicero ad Seruium, Duo quidē à te nominatim rogo. Primùm ut ſiquid ſatis datum, amplius eo nonunc non peti cures. Suet. Aug. Ad modum priſtinum ſplendorem redegit, duabus lectionibus. Prima, ipſorum arbitratu, quo uir uirū legit. Secunda, ſuo & Agrippæ. Col. *Ab æquinoctio primo, quod menſe* Martio *circa octauum* Calend. Aprilis *in octaua parte Arietis conficitur. Vult enim comparatiuus potius partiri duo: Superlatiuus tria uel plura.*

Diuiſiua ſiue diſtributiua pro Cardinalibus maxime apud poëtas & in ſingulari numero, ut Vergilius, Gurgite ſepteno rapidus mare ſummouet amnis. pro ſeptem gurgitibus. Leguntur ſic & apud oratores, ſed raro. Plinius in XXVI. *Prodigioſa ſunt quæ circa hoc tradit Theophraſtus, autor alioqui grauis, Septuageno coitu durare libidinē tactu herbæ, cuius nomen ſpeciemq́; non poſuit. pro ſeptuaginta coitibus. In plurali uerò tum apud oratores, tum poëtas ſæpe: ut, Vergilius, Tot lecti proceres bis denis nauibus ibant. pro bis decem. Idem, Per duodena regit mundi Sol aureus aſtra. pro duodecim. Idem, Bis quinos ſilet ille dies. pro bis quinque. Et, Bis denis Phrygium conſcendi nauibus æquor. pro bis decem. Cicero, (ut Seruius citat) Binos habebam, iubeo promi utroſq;.*

Duplices. Gemini. *Cum hoc poſtremo, duo alia, duplices, &, gemini, in uſu conueniunt: quippe quæ nonnunquam pro duo,*

duo, & , ambo, legantur. Vergil. Et duplices tendens ad ſydera palmas. Idem, Agnouit prolem ambiguam geminosq; parentes.

Sed redeamus ad diuiſiuorũ in plurali pro cardinalibus apud oratores uſum, apud quos uidetur promiſcuus. Plinius de Mauſoleo, Patet ab auſtro & ſeptentrione ſexagenos ternos pedes. Idem alibi, Ariſtolochia uel agaricon obolis ternis ex aqua calida. pro obolis tribus, ut Idem in eodẽ, Pota tribus obolis ſanguinis excreationes. Idem, Viuunt Loconici annis denis, fœmina duodenis: cætera genera quindecim annis, aliquãdo uiginti. pro quindenis & uigenis. Idem, Pauo à trimatu parit primo anno unum aut alterũ ouum, ſequenti quaterna. pro ſingula aut bina.

Cardinalia pro ordinalibus, ut Cicero ad Terentiam, De naui exeũtibus nobis, Achaſtus cum literis præſto fuit, uno & uigeſimo die. Idẽ de Senectute, Qui uno & octogeſimo anno ſcribẽs, mortuus eſt. In his enim, uno, pro, primo, poſitum uidetur, fereq; ita legas, non aliter. Ordinalia pro cardinalibus. Iuuenal. Sexta ceruice feratur. pro ſex ceruicibus. Item pro his, quibus multiplicatio ſignificatur. Plin. in XVIII. Naſcitur qualicunq; ſolo cum centeſimo grano: ipſumq; pro lætamine eſt. pro centuplo grano. Varro, de Re ruſt. Vt ex eodem ſemine aliubi cum decimo redeat, aliubi cum quintodecimo, ut in Hetruria & locis aliquot in Italia. In Sybaritana dicunt etiã cum cẽteſimo redire ſolitum. Ordinalia pro cardinalibus.

Accipitur & certus numerus pro incerto, ut Vergil. O terq; quaterq; beati. Et Cicero, Sexcenta poſſum decreta proferre. Et Terentius, Sexcentas perinde potius ſcribito dicas. Ibi enim, ter, & , quater, pro ſæpe. In his, ſexcenta & ſexcentas, pro multa & multas.

Item partitiuum pro numerali aliàs cardinali. Cicero pro Cluentio, Qui cum ad unum iam & alterũ diem deſideraretur. Totum enim illud, unum, & , alterũ, pro duobus eſt accipiẽdum. Idem Attico, Quid enim eſt tantũ in uno aut altero die. pro uno aut duobus. Aliàs ordinali. Idem Philip. ſecũda, Proximo, altero,

tertio, deniq; reliquis cõſecutis diebus. pro ſecundo, tertio. Idem *ad Cornificium, Liberalibus literas accepi tuas, quas mihi Cornificius altero & uigeſimo die, ut dicebat, reddidit.* Liuius *ab urbe cond. Anno trigeſimo altero, quam Roma condita erat.* Idem *de bel. Macedonico, Altera die quam à Brunduſio ſoluit.*

Et, uterque, loco collectiui. Salluſtius, *Vterque graues inimicitias cum illo exercebant.* Horatius, *Miſsi magnis de rebus uterque legati.*

Quidam, pro aliquis, ut in Georgicis, Et quidam ſeros hyberni ad luminis ignes Peruigilat. Cicero de Orat. *Habes enim meum de oratore Brute iudicium, quod aut ſequêre, ſi probaueris: aut tuo ſtabis, ſi aliud quoddam eſt tuum.*

Aliquis pro quiuis, uel quicunque.

Contrà, aliquis, pro quidam, ut in illo Ouidij, Atque aliquis de dijs non triſtibus optat Sic fieri turpis. Item aliquis pro quiuis uel quicunque. Terentius, *Olim iſthuc, olim cum ita animum induxti tuum, hoc quod cuperes aliquo pacto efficiundum. pro quouis uel quocunque pacto. Poſt negationem uerò ſæpe tranſit in uniuerſale* Laurentio *autore, ut Non uidit me aliquis. pro nemo me uidit.*

Item quis pro aliquis, idq; honeſte, ubi has particulas ſi, ſiue, niſi, quo pro quanto, quum, & aliud, ſtatim ſequitur: ut Siquis, ſiue quis, niſi quis, quo quis, cum quis, aliud quid: quorum exempla paſsim inuenias.

Et, quiſquam, pro quiuis. Cicero *ad Terentiam, Niſi uos fortiores cognoſcerem, quàm quẽquam uirum, pro quenuis uirum.*

Et pro collectiuo, ut Plautus, *Neque noſtrum quiſquam ſenſimus cum peperit.*

Et, quicunque, pro quiuis. Quintilianus, *Næ ego illud quidem Apoſiopeſin ſemper uoco, in quo res quæcunq; relinquitur intelligenda.*

Item, qui, pro quis. Vergilius, *Qui nunc concurſus ad amnem?* Cicero, *Qui concurſus ex oppidis finitimis undiq;?* Liuius,

Qui

Qui finis erit diſcordiarum? Item, qui, pro qualis, uel quantus: ſicut, is, pro talis uel tantus. Ouidius, *Hæc ego dum ſtulte meditor, quæ ueſtra libido eſt.*

Et, quo, pro quanto, præſertim ante comparatiua. Terentius, *Memini uidere, quo æquior ſum Pamphilo, ſi ſe illam in ſomnis, quàm illum amplecti maluit.*

Item, nemo, pro ullus. Cicero Dolabellæ, *Contingit enim tibi, quod haud ſcio an nemini, ut ſumma ſeueritas animaduerſionis non modo non inuidioſa, ſed etiam popularis eſſet.*

Item (Eius generis) *pro eiuſmodi.* Plin. natur. hiſt. *Purpuræ, murices, eius denique generis uere pariunt.*

Præterea quæ patronymicorum Græcorum forma ducuntur à locis, pro poſſeſsiuis uſurpata ſubinde legas. Vergilius,

Sicelides Muſæ paulo maiora canamus. Ouidius,

Quid mihi cum Leſbo? Sicelis eſſe uolo.

Heſternus & Craſtinus, pro pridianus & poſtridianus: ut, Vergilius, *– Nunquam te craſtina fallet* Hora. *pro poſtridiana.* Terentius, *Cum iure heſterno panem atrum uorent.*

Ex *pronominibus demonſtratiuum ſæpe apud autores accipitur pro poſſeſsiuo.* Plautus, *Duorum labori hominum parſiſſem libens, mei te rogandi, & tui reſpondendi mihi.* Rectum *enim eſſet meo & tuo.* Terent. *Cuium puerum hic appoſuiſti? Veſtri. cuius ueſtri? Pamphili. ubi ueſtri pro poſſeſsiuo, uel certè primitiuo ueſtrum poſitum eſt: Sicuti noſtri, pro primitiuo noſtrum.* Specierum pronominis Enallage.

Reciprocum primitiuum pro relatiuo, ut in illo Terentij, *Orat te, ſi ſe amas, hera, ut ad ſe uenias.* Iuſtin. *Trecẽtos exules, iudices rectoresq; ciuitati dedit: apud quos cum potentiſsimi quiq; rei eius ipſius criminis poſtularentur, quòd per iniuriam ſe in exilium exegiſſent. In priori enim exemplo uidetur illud ſe, in* (ſi ſe amas) *pro eam uel ipſam poſitum, ut ex ſentẽtia ritè ordinata magis apparet. ſic,* Hera te orat, ut ad ſe uenias, ſi ſe amas.

*pro ſi eam amas.Sic enim locutus uidetur Cæſar in Comment.*Ei *legationi Ariouiſtus reſpondit, Siquid ipſi à Cæſare opus eſſet, ſeſe ad eum uenturum fuiſſe. Siquid ille à ſe uelit, illum ad ſe uenire oportere.* In Iuſtini *exemplo, ſe,pro eos uel ipſos, ut inſpicienti liquet.* In *illo quoque* Martialis, *de* Pantagatho, *Sis licet inde ſibi tellus placata leuisq;, Artificis leuior non potes eſſe manu.* Quis *non uidet,ſibi,pro,illi,poſitum? Cæterum in prioribus exemplis æſtimetur num utroq; modo loqui liceat.*

Reciprocum *poſſeſsiuum pro relatiuis tertiæ perſonæ.*Cicero *ad* Octauium,*Cur aut ingratus crudeliter,aut immemor beneficij ſui ſcelerate circunſcribus Senatum? pro beneficij eius.* Terentius *in* Hecyra,*Mater quod ſuaſit ſua, adoleſcens mulier fecit,mirādum'ne id eſt?* Et Vergilius, *Tum breuiter Barcen nutricem affata Sichæi: Nanq; ſuam patria antiqua cinis ater habebat.* In *quibus, ſuam,&, ſua, pro, eius,* Donatus *notat.* Et Ouidius *in* Heroid. *Reſpice Laërtem ut iam ſua lumina condas. pro, eius lumina.* Et Plinius, *Vinea ſi macruerit, ſarmenta ſua comburito. Hæc tamen,ut Solœcophane uitanda cenſeo.*

Rurſus *poſſeſsiuum pro primitiuo.* Terentius,*Vt facile ſcires deſiderio id fieri tuo.ubi tui potius poſcit ſenſus,&* Donatus *ita cenſet.* Idem,*Nam negligētia tua atq; odio id fecit tuo.pro tui.*

IN *uerbi etiam ſpeciebus non minor permutatio eſt: ubi & actiuum pro neutro legas abſoluto,ſiue ipſo paſsiuo.* Vergilius, *Siſtunt amnes, terræq; dehiſcunt. Siſtunt enim pro ſtant accipitur,uel ſiſtuntur.* Plin. *Vbi cū alijs iunxere,gignunt.* Varro *ex* Gellio, *In priori uerbo graues proſodiæ, quæ fuêre, manent,.reliquæ mutant. Sic &* Corn. Cel. *de tempeſt.Peſsimæ, quæ uariant maxime.* Vergilius, *–Et iam nox humida cœlo Præcipitat.*Idem,*Ingeminant auſtri,& denſiſsimus imber.* Terentius, *At illa ſi iam lauerit, mihi nuntia.* Idem, *Quæ res tibi uortat male. pro mutantur,uariantur,præcipitatur, ingeminantur,lota ſit,& uertatur: niſi in ambobus his generibus, eclipſim potius*

potius pronominis, ſe, dicas, ut ſit, Præcipitat ſe, ingeminant ſe, lauerit ſe, uortat ſe, præterea ſiſtunt ſe, iunxere ſe. Quam interpretationem ſecutus eſt Seruius dicens, Accingunt operi. pro accingunt ſe operi. Quo modo uerbum, probo, ſæpe legitur. Ad eundem modum & , nubo, uſurpatum uidetur: quòd quæ tradita marito erat, ſe nubebat, hoc eſt uelabat. Quam rationem non aduertentes, paßiuum putarunt: quum tamen non recipiat pro agente ablatiuum cum præpoſitione, ſed datiuum πόριποιητικῶς. *Terentius, Qui ex te auditum aiebāt, filiam meam nubere gnato tuo. In illis quoq;, perfregit brachium, uulnerauit pedem, per actiuum intelligitur paßiuum: nempe perfractum eſt ei brachium, uulneratus eſt ei pes.* Nubo.

Et abſolutum pro actiuo, ut Ardebat Alexim, pro amabat, ut Priſcianus interpretatur. Idem in Buc. Et mutata ſuos requierunt flumina curſus. Idem in VII. Diues inacceſſos ubi ſolis filia lucos Aßiduo reſonat cantu. Terentius, Vna omnes foras ſe proruunt. Vbi ait Donatus, Neutrale pro actiuo poſitum. Vergilius, Et ſpumas ſalis ære ruebant. hoc tamen fit per detractionem præpoſitionis, è, ab eruebant.

Paßiuum pro actiuo, ſed rarius. Vergil. Bellantur Amazones armis. Idem, Expoliantur eos, & corpora nuda relinquunt. pro expoliant. Idem, Et placidam paci nutritor oliuam. pro nutrito. Sed hæc antiquitatem redolēt: apud quam uidetur ſingulis actiuis datum eſſe ſuum medium, ſiue commune, ſicut apud Græcos.

Diuerſum omnino ab his genus eſt, quum nomen & uerbum pro uerbo πόριφραστικῶς *ponuntur, frequentißimum apud autores genus, maxime tamen à nobis hic propter conſtructionis rationem notatum, quæ minus clare nonnunquam ſub hoc genere perſpicitur. Tranſit enim aliquando in infinitos uerborum modos, ut in illis. Cicero pro lege Manil. Equitibus Romanis honeſtißimis uiris afferuntur quotidie literæ, quorum magnæ, & c. Bithyniæ, quæ nunc ueſtra prouincia eſt, uicos exuſtos eſſe com-*

plures. Idem, Miſit ad me puerum, ſe ad me uenire. Plinius x x. Vrro, quæ ſale aut aceto piſa eſt areſfactáq;, uermiculis non infeſtari, autor eſt. Et Ouidius, Signa dedit ueniſſe Deum. Et Cicero ad Varronem, In ſpem uenio, aduentum tuum appropinquare. In his, Afferuntur literæ, pro, nuntiatur. Miſit puerum, pro, nuntiauit. Autor eſt, pro, affirmat. Signa dedi, pro, ſignificaui. In ſpem uenio, pro, ſpero, poſita ſunt. Talia quoq; ſunt, Do fidem, pro iuro uel confirmo, ut Donatus exponit. Stat ſententia, pro placet. Et metum capio, pro metuo. Suetonius, Quos metus ceperat, nihil nō auſurum eum in ſummo magiſtratu. Huc reducantur & illa, Compertum habeo, exploratum habeo, pro comperi & exploraui. Huc etiam referas & honeſtas huiuſmodi periphraſes, Oratum uelim, pro orem. Miſſum facio, Effectū dabo. Terentius, Miſſa iſthæc faciamus. Idem, Quin iam effectū dabo. pro mittamus & efficiam. In omnibus tamen his uidetur perfectius & abſolutius aliquid per participia ſignificari. Aliquando in infinitas particulas cum uerbis ſubiunctiuis, ut in talibus. Terentius, Nunc quam rem uitio dent, quæſo animum aduertite. Vbi, animū aduertite, pro, aduertite, uel intelligite, eſt poſitum, ne duo accuſatiui ad uerbum, aduertite, cui unus ſatisfacit, referantur. Eſt enim ſenſus infinitæ particulæ ſemper loco accuſatiui. Vergilius, Deniq; quid ueſper ſerus uehat, unde ſerenus, &c. Sol tibi ſigna dabit. Subijciūt ſibi eiuſmodi periphraſes & alias particulas, ut in talibus. Cicero Attico, Vt alicui des negotium, qui quærat. Idem, Si puero negotiū dederis ut quærat. Eſt quando aduerbium & uerbum, pro uerbo ſumūtur. Terentius, Alijs quia deſit quod ament, ægre eſt: tibi quia ſupereſt, dolet.

Eſt etiam ubi interiectio ex duabus partibus pro uerbo accipitur, ut in illo Ciceronis, Me miſerum te iſta uirtute, fide, probitate, in tantas ærumnas propter me incidiſſe. pro miſeret, uel uehementer dolet. Et in illo eiuſdem, O tempora fore, quum dubitet Curtius conſulatum petere.

Nec

NEc minus inter participij ſpecies Enallagen reperias. Nam & actiuum ponitur pro paſsiuo, ut Iuſtinianus, Ille plauſtrum equo uehenti, regnum delatum fuerat, in templo Iouis poſitum maieſtati conſecrauit regiæ. Sic & Gellius, Qui ornarent introire ſolitos equo uehentes. pro uecto & uectos. Sic uector, pro uecto ponitur. Sic etiam dicitur Euidens, pro eo quod aperte uidetur & intelligitur, Et indulgentior & indulgentiſsimus, pro eo nonnunquam cui indulgetur. Et —horrentia Martis Arma, pro horrenda poſitum uidetur.

Et contrà, paſsiua pro actiuis, ſicut quæ à Laurentio notantur, Circumſpectus, conſyderatus, inconſyderatus, diſertus, cautus, tutus, argutus, falſus, cōtentus, tacitus, profuſus, ſcitus, diſcretus, complacitus, inueteratus, iuratus, excretus, exoletus, adultus, defectus, ignotus. Non tamen hæc omnia ubiq; ſumuntur actiue. Sed quædam interdum paſsiue. Cautus, ut Cicero, Quo res mulieri eſſet cautior. Tutus, ut Tutus à periculo. Falſus, Terentius, Falſus es animo. Tacitus, Vergilius, Quis te magne Cato tacitum, aut te Coſſe relinquat? Ignotus uel frequentius, Vergilius, Ipſe ignotus egens.

Ponitur & paſsiuum participium pro actiuo. In Synecdoche non rarò. Horatius, Leuo ſuſpenſi loculos, tabulamq; ſiniſtro. Vergil. Tum breuiter Dido uultum demiſſa profatur. Ouidius, Siue aliqua eſt oculos in me deiecta modeſtos. Non incommode tamen talia per ablatiuum in conſequentia interpretere, Suſpenſis loculis, demiſſo uultu, deiectis oculis, præſertim cum pro aoriſtis, ſiue indefinitis Græcorum actiuis, poſita uideantur: quæ per eiuſmodi ablatiuum commodiſsime interpretamur.

DE alterius pro altera præpoſitionū abuſu, quas alioqui in ſpecies diſtinguere non ſatis fuit promptum, dictum ſuprà eſt. Quare nunc de aduerbijs dicendum, in quibus nonnunquam notatur Enallage, ut cum ea quæ loci, pro ijs quæ temporis ſunt, ponuntur. Quod tamen contrà non fit, ut Priſcianus monet. Te-

rentius, Hic ego illum contempſi præ me. Idem, Ibi homo cœpit me obſecrare, ut ſibi liceret diſcere id de me. In quibus exemplis, hic, & ibi, pro tunc accipit Comicus. Quinetiam appellatio ipſa, loci, pro tempore ſæpe legitur. Terentius, Atque alia multa, quæ nunc non eſt narrandi locus. pro eo quod eſt, narrandi tempus. Ad quem modum etiam, numeri, appellationem pro rhythmo ponit Vergilius, Et numeros memini, ſi uerba tenerem.

Aduerbia qualitatis, pro aduerbijs intendendi, ut bene, male, peius, pro ualde & ualdius. Cicero, Habetis orationem bene longam. Terentius, Male mulctabo illam. Cicero, Addebat etiam id quod ad rem pertinere credebat, ſcriptores illos male mulctatos. Idem, Quo neminem ueterani peius oderunt. Ouidius, Queſtaq; peius amo.

Ponitur &, non duntaxat, pro non ſolum. Liuius in XLVI. Nec animum nobis duntaxat fidelem ac bonum præſtitit, ſed omnibus interfuit bellis, quæ geſſiſtis. Paulus, Cum tutor non rebus duntaxat, ſed etiam moribus præponatur. Rarus tamen eſt hic abuſus.

Et, nequicquam, pro non. Catullus, Ruffe mihi fruſtra nequicquam credite amice. Perſius, Nequicquam fundo ſuſpiret nummus in imo.

Præterea, qua, pro quacunque. Ouidius, Nunc mihi qua totum Nereus circunſonat orbem, Perdendum eſt mortale genus. Idem, Qua terra patet, fera regnat Erynnis. Idem, Qua latum Nereus ceruleus ambit humum.

Et, interim, pro aliquando. Quintilianus, Et interim excuſantur hæc uitia.

Item, olim, pro aliquando. Horatius, – Vt pueris olim dant cruſtula blandi Doctores.

Item, tanquam, pro ſicut. Terentius, Tanquam philoſophorum habent diſciplinæ ex ipſis uocabula. Plinius IX. Vt tan-

quam

quam in uictu frugum noſcitur ratio, ſic omnes, qui iſtis gaudent, præmia uitæ ſuæ calleant.

Item, ne, pro non. Cicero, *Ne ſim ſaluus, ſi aliter ſcribo ac ſentio.* Idem, *Miſi ad te exemplum, ut ſi minus placeret, ne remitteres.*

Aduerbium temporis pro aduerbio ſolitudinis, Modo, pro tantum. Terentius, Scis te mihi ſæpe pollicitum eſſe, Chærea, aliquid inueni modò quod ames. Quintil. Veteres enim, quorum fuerunt Ariſtoteles & Theodectes, uerba modò & nomina, & coniunctiones tradiderunt.

Adeò, tam, perinde, &, ita, pro ualde. Terẽtius, Iuuenem adeò nobilem. Plin. A' pluuijs ſerenitatem non perinde certam. Quintil. Videlicet ut corpora infantium nec caſus, quo in terram toties deferuntur, tam grauiter affligit, nec illa per manus & genua reptatio. Ita, uerò præſertim poſt negationem. Cicero, Nec ita multo poſt edictũ Bruti affertur & Caſſij. Quintilianus, Nec res eſt ita magni temporis ac laboris.

IN *coniunctionibus uerò uel frequentius Enallagen uideas. Statim in ipſis copulatiuis.*

Que, pro, etiam. ut Plinius XXXV. *Ab hoc eodem factum Herculem, qui hodieq; materiæ nomen in urbe retinet.*

Et, quoque, pro etiam, uel ut Seruius exponit, pro ſimiliter: ut Tu quoq; littoribus noſtris Aeneia nutrix.

Item copulatiua pro diſiunctiua. ut Vergilius, Aut pelago Danaûm inſidias, ſuſpectaq; dona Præcipitare iubet, ſubiectiſq; urere flammis, pro aut ſubiectis.

Et diſiunctiua pro copulatiua, ut, uel, pro etiam. Terentius, Vel rex mihi ſemper agebat gratias.

Rurſus copulatiuæ pro rationis redditiuis. Vergilius, Audieras, & fama fuit. pro nam, uel quia fama fuit. Similiter in illo Quintiliani, Has primum audiet puer: harum uerba effingere imitando conabitur. Et natura tenaciſſimi ſumus eorũ, quæ rudibus

dibus annis percepimus. pro nam, uel quia. Et in illo Ouidij, *Nil aliud Veſtam quàm puram intellige flammam: Nataq; de flamma corpora nulla uides. pro nata enim.* Nec aliter in illo Ciceronis, *Non ſolum nobis nati ſumus, ortuſq; noſtri partem ſibi patria uendicat. pro ortus enim.*

Copulatiuæ pro electiuis, ut, atque, & ac, pro, quàm. Terentius, Ne'ue aliorſum atque ego feci acceperit. Sed de ijs in conſtructione plenius.

Neque, pro, & non, diuiſis. Terentius in Phormione, Neque cum æquum ait facere. Sed hoc Græcum eſt.

Item, at, pro ſaltem. Cicero pro L. Flacco, Si non propinquitatis, at ætatis ſuæ. Si non hominis, at humanitatis rationem haberet.

Nam, pro autem, uel ſimuli diſcretiua. ut Cicero in Salluſtiũ, Nam quòd in uxorem, & filiam meam tam petulanter inuectus es. Non ignorandum hanc & ingreſſum tantum rei aliquando ſignificare. ut Terentius, Eo pacto & gnati uitam, & cõſilium meum cognoſces, & quid facere in hac re te uelim. Nam is poſtquam exceßit ex ephebis, &c.

Niſi, pro quàm. Salluſt. Nihil aliud ſe fatigando, niſi odium quærere. Terentius, Nihil uolo aliud niſi Philumenam. Cicero, Cura igitur nihil aliud niſi ut ualeas. Idem, Quid eſt aliud Gigantum more bellare cum dijs, niſi naturæ repugnare? Rectum enim in his omnibus uidetur, ſi, quàm, loco niſi, ponas.

Non eſt admonitu alienum & quòd, ut nõ, pro niſi uel quin, honeſta uarietate accipitur. Cicero pro lege Manil. Non enim poſſunt una in ciuitate multi rem atq; fortunas amittere, ut non plures ſecum in eandem trahant calamitatem.

Videtur quoq; &, An, pro ſiue accipi in illo Liuij in primo, Eò ex finitimis populis turba omnis ſine diſcrimine, liber an ſeruus eſſet, auida rerũ nouarũ perfugit. niſi in genitiuo totũ illud, (liber an ſeruus eſſet) ſub appellatiuo illo, diſcrimine, intelligas.

Item

Item una illa, ſiue, pro duabus, ſi, &, uel. Cicero Attico, Et Hilarum ſuum libertum ueniſſe à Sexto cum literis ad conſules, ſiue quo alio nomine ſint. pro uel ſi quo alio nomine ſint.

Vt quoque pro, quòd, Priſciano autore legitur in tali figura, qualis eſt Terentij Phorm. Si eſt ò patrue, culpam ut Antipho in ſe admiſerit, non cauſam dico. Et Plin. XVIII. Neque eſt ut putemus ignorari ea ab animalibus, quæ quidem quæ præparauerint contra ſerpentium dimicationem quæ poſt prælium ad medendum excogitauerint, indicauimus.

Sunt & aliæ rationes, ſed ad tropon potius referendæ, quales ſunt, cum, triſtis, pro ſimulis triſti accipitur. ut Terentius, Accipio triſtis, terram intuens modeſte. Et, turbatus, pro ſimulis turbato. Vergilius, Nanq; ut conſpectu in medio turbatus inermis. Simile eſt cum, dicimus, &, loquimur, pro dicere & loqui ſolemus, uſurpamus. Et cum ſpeciali utimur pro generali. ut Ouidius, Iuppiter è terra genitam mentitur. ubi mentitur, pro dicit poſitum eſt. Idem, Iuſſit & extendi campos, ſubſidere ualles. ubi extendi & ſubſidere pro, fieri, poſita ſunt. Hæc autem Enallages ratio, eſt Græcis familiariſſima. Et interpretes ipſius ignaros, nonnunquam torquet. Præterea cum factum pro dicto ponitur. ut Vergilius in Bucolicis, Paſiphaën niuei ſolatur amore iuuenci. pro canit, ut ſic dicam, ſolatam, uel adiungit ſolatam. Rurſum, Tum Phaëtontiadas muſco circundat amaræ Corticis, atque ſolo proceras erigit alnos. Vbi circundat, & erigit, pro canit circundatas & erectas. Non aliena ab his ſunt talia, quali Plinius utitur, Tertium molybdenam in plumbo dicendam. Intelligitur enim in tractatione uel capite de plumbo.

Thomæ

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENdata Structura liber Tertius: ſiue de Conſtructione Nominis, & Pronominis.

AC DE Enallage tum partium ipſarum generalium, tum quæ ſub his comprehenſa ſunt, generum, hactenus dictum eſto. Deinceps de ipſa partium inter ſe emẽdata ſtructura, quæ etiam conſtructio dicitur, agamus. Eſt igitur conſtructio, debita partium orationis inter ſe compoſitio, ſicuti recta grammatices ratio exigit. Porrò recta grammatices ratio ea eſt, qua ueterum probatiſsimi plurimum, cum loquendo tum ſcribendo ſunt uſi. Hanc, cum admodum ſit uaria, diuiſiſſe in genera, ſicuti in alijs artibus fieri ſolet, ut docendi compendio plurimum cõducet, ita fateor uereri me, ne à proprio artis fini nonnullos retardet, dum huc auocati, curioſius iſta quàm ex uſu ſit, diſquirent. cuiuſmodi uitio utiliſsimas ſaluberrimasq; artes ad garrulitatem, uerbaq; propemodum rediſſe ſcimus. Sed cum mea culpa non erit, ſiquod ago, peruerſa ingenia in aliam partem, atq; ego deſtinaui, rapiant: & ſimul ſperem uertendum mihi uitio non eſſe; ſi aliarum artium ſcriptores imitatus, breuitate diluciditateq; (quam apta generum diſtinctio maxime profectò præſtat) fœlicioribus ingenijs conſulam, tentabo confuſam conſtructionis laxitatem in certa genera diducere. Quod tamẽ ſi minus apte præſtitero, quiſquis ad publicam utilitatem id corriget, huic tantum aberit, ut ueluti correptori ſuccenſeam, ut etiam tanquam adiutori debere me ſim profeſſurus.

Conſtructio.

Sunt ergo conſtructionis duo prima genera. Alterum, cui nec deeſt quippiam, nec redundat, nec loco ſuo abeſt, nec immutatur. quod non immeritò Iuſtum appelletur. Alterum contrà, cui deeſt aliquid

aliquid,uel redundat,uel loco ſuo abeſt, uel immutatur, non tamen ſine ſummorum in Romana lingua uirorum exemplo,quod figuratum dici poteſt. Horum quoniam utrunque tractare ſeorſum ſtatuimus,prius in duplex rurſus genus diducimus. Alterum,quod ex perſonæ ratione totum pendet,quam ab argumento proſopicen appelles. Alterum, quod perſonæ diſcrimen non agnoſcit. Perſonam hoc loco generaliter appello,quicquid rationem exhibet alicuius ut ſubſiſtentis, uel uocati, uel agentis, uel patientis: uel cui accedit decedit'ue quippiam,uel cauſæ,uel loci,uel temporis,uel inſtrumenti, uel denique quod caſus alicuius propriam rationem præfert. uoceturq́ (ſi non diſplicet)hæc, Conſtructionis perſona. Sicuti altera, quæ ab hac eſt diuerſa, ſermonis: nempe quæ loquitur ad quam ſermo dirigitur,de qua ſermo habetur. Perſona.

Proximum genus,quod perſonæ differentiam non agnoſcit, rurſus in duas ſcinditur ſpecies. Vnam,quæ non declinata Syncategoremata recipit, unde & Syncategorematicen non incommode dixeris. Voco generatim Syncategoremata, quæ nec ſolidum quippiam ſignificant,nec in oratione niſi cum alijs iuncta conſiſtunt. Quod genus ſunt non declinatæ partes omnes,& ex declinatis interrogatiua,& partitiua, & particularia, & uniuerſalia nomina,& quædam etiam pronomina. Alteram,quæ in uocibus duntaxat pro linguæ Romanæ proprietate iungendis, tota uerſatur. Hæc in delectu & ordine tota conſiſtit. Delectu, ut cum ſuperlatiuis(quiſq;)potius ſubijcis quàm(omnis.)Ordine, cum dicis, Quam urbem ſtatuo,potius quàm, Vrbem quam ſtatuo. Videturq́ hæc reliquorum generum communis, quinetiam cum figurato interdum ſe communicare. Itaque nec certo aliquo loco à nobis, ſed ſparſim,prout occaſio eius erit, tractabitur. Vocetur autẽ(ſi placet)Latina,quoniam Latinæ linguæ ſit propria. Omnibus his generibus illud primum commune eſt quòd in uocibus, non in rebus eorum congruentia ſpectatur. Syncategoremata.

Neque

Neque enim ſi indicata muliere dixeris, Hic me cædit, *incõgrua ſtatim partium conſtructio arguitur, niſi mulieris uocabulum cum pronomine ſubaudias. Qua ratione tectum ſolœciſmũ committi nemo neget. Si enim uiri uocabulum ſubaudias, ad conſtructionis certè congruentiam nihil deſyderatur: rebus tamen uocabula parum rectè reddideris. Verum id genus in Barbariſmum potius cadit. Similis adhibenda & in talibus diſcretio eſt, Siquis ad unum loquens, dicat uenite: aut ad multos, diſcede. nam ſi in priore ſubaudiat, tu, in poſteriore, uos, Solœciſmum faciat. Sin illic, uos, hic, tu, non Solœciſmum, ſed Barbariſmum. Commune quoq; & illud eſt, quòd in duabus minimum uocibus, eorum natura ſpectatur. Id quod ex uocabuli ipſius tum ui, tum definitione facile intelligitur, nec ferè planè pluribus, niſi Syncategorema uel numerale ſit quod tertio loco adijcitur, ut* Centum niuei iuuenci, Nullus uir bonus, Quidam homo diues, Omnes boni ciues, Hic uir prudens, Ad oceanum uſq;. *Cæterum ex duabus his uocibus, quibus minimis conſtare conſtructionẽ diximus, in proſopicis, altera ſubiecti, & tanquam baſis rationẽ ſuſtinet, ueluti propria nomina & appellatiua: altera, eius quod huic ſemper innititur, ac de ea dicitur, eoq́; ſine ea conſiſtere in oratione non poteſt, ut adiectiua, & quæ adiectiuorum naturam imitantur, & uerba, & quædam Syncategoremata.*

Sed quam ex Perſonæ ratione pendere diximus, quæ ſcilicet latiſſime patet, & ideo cæteras tractanda naturaliter præuertitur, ea duplex eſt. Aut enim uoces ex quibus conſtat, ad eandem perſonam referuntur, eandemq́; repræſentãt, aut diuerſas. Priorem quoniam in eadem perſona ſubſiſtitur, intranſitiuam, ſiue (ſi Græcè mauis) ταυτοπροσωπικὴν ἢ ἀμετάβατον *appelles. Poſteriorem quoniam ab una in alteram fit tranſitus, tranſitiuam, ſiue Græcè* μεταβατικήν. *Harum ſicuti nomina ipſa, ſic naturæ proprietates diuerſæ ſunt: quippe quibus unica perſona ſubeſt, hæ in ijs conſtructionis accidentibus, quæ inter ſe habent com=*

munia,

munia, neceſſe eſt concordent, ut in progreſſu per exempla patebit. Voco *conſtructionis accidentia generatim, caſum, genus, numerum, perſonam, modum, & tempus: quòd in his ferè omnis legitima conſtructio uerſetur.* Contrà, *quæ ad diuerſas referuntur,* Apollonio *authore, ſub diuerſis accidentibus coniungi partim poſſunt, partim omnino debent: quippe qui caſum & perſonam adeò recurrere cenſet, ut ubi eadem ſit perſona, idem ſit omnino ponendus & caſus: contrà́q; ubi idem ſit caſus, eadem ſubſit & perſona.* Sed *huic perdifficilem inijcit ſcrupum accuſatiuus, ſiquando infinitum uerbum tum præcedit, tum ſequitur, ut* Chremetem *percußiſſe* Demeam: *ubi diuerſas eſſe perſonas conſtat, nempe agentis & patientis, ſub eodem tamen caſu.* Sed *facile fortaſſe tanto uiro, cui etiam ſubſcribat* Theodorus Gaza, *patrocinabitur, qui librum de partibus, quem huic neceſſario præpoſuimus, accurate legerit.* Nam Apollonius *fortaſſe, ſicuti hi qui ſextum & ſeptimum caſum ſub una uoce comprehenſos uolunt, ſic geminum uult eſſe accuſatiuum.* Verùm *nos certe à ſcrupis id genus, quantumlibet blandiantur, deinceps conſulto abſtinebimus, cum ſint ad oſtentationem, quàm ad deſtinatum nobis ſcopum magis accõmodati.* Illæ *igitur elocutiones,* Cui *nũc cognomen* Iulo, & Cui *Africano fuit cognomen, &* Fauſtulo *fuiſſe nomen ferunt: cum ſimilibus, niſi eas contra rationem authorum uſus aſſerat,* Solœcophanes *ſint: cum datiuus ille priorum, & nominatiuus cognomen, uel nomen, eandem perſonam repræſentent.* Itaque *etiam & à rectis illis arguuntur, cui* Iulus, & *cui Africanus fuit cognomen.* Cuiuſmodi *elocutionum etiam plurimus eſt apud autores uſus.* Cicero, *Argentarius* Sextus Clodius, *cui nomen* Phormio. Quintilianus, Notũ *eſt quid* Gliconi *acciderit, cui* Spuridum *fuit cognomen.* Terentius, Hecyra *eſt huic nomen fabulæ.* Sed *de tranſitiua & intranſitiua mox latius, ſi prius quæ mihi ante omnem de his diſputationem præſumẽda uidentur, appoſuero.* Ea *igitur ſunt huiuſmodi,* Ver=

bum definiti numeri & perſonæ conſiſtere in oratione ſine nominatiuo à fronte non poteſt. N*ec rurſus nominatiuus aut ſolus, aut à uerbo omnino abſolutus.* N*ec adiectiuum nomẽ, aut quod adiectiuorum naturam conſtruendo imitatur, ſine proprio uel appellatiuo, cui innitatur.* N*ec prouocabulum* Q*ui, relatiuum'ue pronomen, ſine aliquo quod à priore ſenſu repetat, præterea ſine uerbo ſuo, eoq́; à uerbo eius quod repetit planè diuerſo.* N*ec rurſus duo uerba in eodem ſenſu, quorum ſcilicet neutrũ ſit infiniti modi, ſine nomine uel aduerbio infinitò, ut* T*eneo quid erret: præ gaudio, ubi ſim, neſcio.* N*am ſi uel coniunctio, uel ſimilitudinis aduerbium expreſſum ſuppreſſum'ue interueniat, duo omnino ſenſus poteſtate & uiribus ſunt,* D*ictat & cantat.* V*iuit ſicut ſcribit.* N*ec præpoſitio extra compoſitionem, citra nominis uel pronominis caſum.* V*ocatiuus ſubijcere ſibi uerbum, ſicuti nominatiuus non poteſt, propterea quòd agentis, uel patientis, uel ſubſiſtentis repræſentare perſonam nequit.*

I*am quod omni intranſitiuæ commune eſſe diximus, agè per ſingulas examinemus: additis etiam ſiqua uel quarundam putemus communia, uel ſingularum propria, mox de trãſitiuis acturi.* E*rgo quatuor non amplius modi ſunt, quibus intranſitiue conſtrui quæpiam obſeruãtur.* A*ut enim uerbum cum eo ſtruitur, cui innititur: quæ prima* I*ntrãſitiua idcirco iure appelletur, quoniam omnis quantumlibet pleni ſermonis, ſit ueluti fundamentum.* A*ut adiectiuum cum proprio uel appellatiuo de quo dicitur: quæ ſecunda.* A*ut prouocabulũ* Q*ui, relatiuum'ue pronomen, cum eo quod à ſuperiore repetitũ, ſecum repræſentant: quæ tertia.* A*ut quod apponitur, cum eo cui apponitur: quæ quarta.* V*eteres hanc* E*pexegeſin uocant,* N*eoterici appoſitionem.*

Prima intranſitiua.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

S*ed cum publice receptæ appoſitiones, participiũ* E*us quod aliàs in uſu non eſt, omnino ſubauditum habeant, nos alias non diſsimiles eis elocutiones, in quibus tamẽ adhibitum participium eſt, Grammaticorum pace, huc reduximus.* C*uiuſmodi ſunt hæ,*

Cicero

Cicero deſignatus cõſul, Scipio dictus Africanus. Etiã in quibus uerbum inter ea, quæ ſub eandem cadunt perſonam, eſt interpoſitum, ut Cæſar erat dictator, Octauius dicebatur Auguſtus. Sed in his propria uel appellatiua tertium locum occupant. In quibus enim adiectiuum hũc locum tenet, ut, Terra eſt immobilis: doctorum iudicio arbitrioq; relinquo, uelint'ne eas ad ſecundam intranſitiuam, an ad hanc quartam reduci. Ipſe interim de his, quoniam nomine aliquo docenti eſt utẽdum, quaſi quartam efficiant, uerba faciam: quando ſi ad ſecundam referam, fortaßis nomina confundam, duas nimirum eius rationes, primam ſecundamq; ſtatuere coactus. Ergo cum tot non amplius intranſitiuæ conſtructiones ſint, uerbum certè cum eo, cui à fronte coniungitur, ſi is nominatiuus eſt, duo tantũ habet accidentia communia, numerum & perſonam. Itaque in totidem cum eo conueniat neceſſe eſt, ut Aeneas ait. Sin accuſatiuus eſt, cui uerbum infiniti modi ſuccedat, ſicuti nullum habent commune accidẽs, ita translatitie coniungi inter ſe poſſunt, Te iſſe, uos iſſe, hunc iſſe, hos iſſe. Adiectiuum cum proprio uel appellatiuo ſuo, quoniam caſum, genus, & numerũ eum eo cõmunia poßidet, in eiſdem quoque cõſentiet, ut Elephas Indus, Troianæ opes. Idem ſtatuendũ de omnibus, quæ adiectiuorũ conſtructionẽ imitãtur. Cuiuſmodi ſunt ex nominibus, interrogatiua, relatiua, uniuerſalia, partitiua. Ex pronominibus, demõſtratiua & poſſeßiua. Itẽ participia, ut, Quis Deus? quãta gula? neutra acies, hic uir, noſter herus, uinea putãda, ager colẽdus, homo armatus. Prouocabulum Qui, uel relatiuũ pronomẽ, cum eo quod à ſuperiore repetitũ aperte ſecum uel tacite exhibet, tria item habet accidẽtia cõmunia, in quibus etiam neceſſario cum eo conſentiet, caſum, genus, & numerũ: Qui Vergilius, Is locus, Idẽ uir. Sũt qui perſonam prouocabulo adijciant: ſed qua ratione, non uideo, cum prouocabulũ adeò nullius ſit perſonæ, ut qui pronominibus id adnumerarũt, ideo infinitũ appellarint, quòd nullam perſonam

repræſentet. Id autē quod apponitur, cum eo cui eſt appoſitū, ſi quidem id adiectiuorū conſtructionē habet, in tribus ad ſummum conuenit, caſu, genere, & numero. Itaq; in totidem cōſentiet, ut Apollonius dictus difficilis, Et Apollonius erat Alexandrinus, Redeo inde iratus. Et in alijs caſibus (fit enim ferè per omnes) ut Mei redeuntis irati, Tibi eunti inuito, Me ire inuitū. Sin appellatiuum eſt, ſiue continuo ſuccedat, ſiue uerbum ullum participium'ue intercedat, caſu certè omnino conſentiet. Homerus fons poëtarum, & Homerus dictus fons poëtarum. Quæ incedo regina, Iouis'que & ſoror et coniunx. Illud ergo Virgilij, Vera'ne te facies, uerus mihi nuntius affers? niſi aliqua ratione accurate leniatur, uideri poteſt Solœcophanes. Omnibus his intranſitiuarum generibus commune eſt, quòd in ſingulis, non ſolum unum uni coniungi poteſt, ſed etiam unum duobus. Quod cum multis modis fiat, natura & proprie dupliciter autore Gaza fit. Vno, cum id quod unius rationem obtinet, ſecundo loco ponitur & pluratiue. ut in prima, Socrates & Plato philoſophātur. In ſecūda. Socrates & Plato Athenienſes. Et adiectiuis ipſis ut uidetur, appellationem præcedentibus. Ouidius de Triſtibus, Magna minorq; feræ: niſi appoſitionem dicas. In tertia, Quos Socratem & Platonem laudant. In quarta, Socrates & Plato philoſophi, Allia Serpyllumq; herbas. Altero modo, cum quod unius rationem habet, ſingulariter duobus uel præponitur uel interponitur, ut Philoſophatur Socrates & Plato, Socrates philoſophatur & Plato. Mihi uerò ſecunda hæc ratio omnino figurata eſt, ut proximo libro apparebit.

Copulatiua coniunctio. Sunt qui dubitent, ubi copulatiua coniunctio propria uel appellatiua tum præcedit, tum intercedit, num adiectiuo, uerbo & prouocabulo, tam ſingulari liceat, quàm plurali uti. Sed fruſtra, ut autorum uſus docet, qui & ſingulari utuntur. ut Cicero, Quæ quidē abs te cum dies uenerit, & ego & Cicero meus flagitabit. Et Columella, Nam ſi neglecta eruditas eſt, & inflatio uentris

uentris, & inteſtinorum maior dolor ſequitur, qui nec cibos capere ſinit. Seneca, Eſt autē noxia aqua, in Theſſalia circa Tempe, quam & feræ, & pecus omne deuitat. Et plurali, idq; honeſtius, ut Seruio placet in illo Vergilij, Ventusq; gubernatorq; uocabant. Idem, Egregiam uerò laudem & ſpolia ampla refertis, Tuq; puerq; tuus. Ouidius, Mulciberis capti Marsq;, Venusq; dolis. Columella, Ita ut & actor & familia peccent. Terentius, Hæc ſi neque ego, neque tu fecimus.

At primæ, tertiæ, & aliquatenus quartæ, illud commune eſt: Quòd in ſingulis, ſenſus quoque pro baſi eſſe poteſt. In prima: ut Tempori uenire præſtat, quàm ſerò. In tertia: ut In tempore ad eam ueni, quod omnium eſt primum. In quarta: ut Quintilianus, Cogitet oratorem inſtitui, rem arduam, etiam cum ei formando nihil defuerit. Item, Venire in tempore, omnium eſt primum. Tertiæ uerò & ei quam precario uocamus quartam, quòd nonnunquam ibi prouocabulum, hic uerbum cum poſteriore aliquo iungitur, cui in accidentibus adſimuletur: uerum eo demum poſteriore, quod cum priore cum quo conſtrui deberēt, ſit idem. Adderem (ut Dialectici loquuntur) præſertim ſubiecto, niſi quicquid ſupra grammaticum putem, toto opere conſulto refugiam. Sed ſi illud uel pachymeros lector attingat, utile mihi ad quædam alia fortaſſe fuerit. Cæterum quòd poſterius illud, cui interim concordat uerbum uel prouocabulum, idem ſit cum eo quod hæc præcedit, declarat: quòd ubi hoc incidit, uerbum non aliud eſt quàm uel ſubſiſtendi, uel uocandi. Exemplum uerbi eſt illud Plinij, Iuſtum erat duæ libræ in ſemodios. Terentius, Amantium iræ amoris redintegratio eſt. Relatiui autem illud Salluſtij, Eſt locus in carcere quod Tullianum appellant. Sed de his diffuſius in figuris, quo magis attinent. Nam rectum planè in his eſt ut cum ſuperiore conformentur: quemadmodum magnorū authorum exempla docent. Plinius, Proditur certè in Creta expugnato oppido, quod uocabatur Arcadia,

ceſſaſſe fontes. Cicero de natura deorum, *Propius à terra Iouis ſtella fertur, quæ Phaëton dicitur.* Liuius, *Herculi ſacrificium fecit in eo loco quē Pyram (quòd eo loco mortale corpus eius dei ſit crematum) appellaut.* Quintus Curtius, *Darius ad eum locum, quem Amanicas pilas uocant, peruenit.* Pomp. Mela, *Ab eo flumine, quod Saliam uocant.* Ouidius, *Vnus erat toto naturæ uultus in orbe, Quē dixere Chaos.* Cicero de Oratore, *Tū etiam eloquentem conſtat fuiſſe Scipionē Naſicam, qui eſt Corculum appellatus.* Secundæ autem cum tertia & aliquatenus quarta commune eſt, quòd in ſecunda & quarta, Interrogatiua, relatiua, & infinita: in tertia prouocabulū *Qui*, ſenſus ſui proprium uel appellatiuum ſemper præcedunt. Interrogatiuum in ſecunda, ut *Qualis tabella eſt? Quis homo eſt? & Quas fabulas narrat?* Relatiuū in ſecūda, ut *Quantam turbam non uidi.* Infinitū in ſecūnda, ut *Scio quis homo ſit, & Qualis tabella ſit, & Quas fabulas narret.* In quarta ſicut in tali ſermone, *Talis eſt Budæus, qualis erat Hermolaus Barbarus.* Prouocabulum in tertia, ut *Qui homo mihi fabulas narrat.* Secundæ autem cum quarta illud aliqua ex parte conuenit, quòd utrobique adiectiuū cum proprio uel appellatiuo de quo dicitur, in tribus cōſentit, ut ſuprà apparuit. Differunt in eo, quòd hic ſemper uerbum participium'ue interuenit, ibi non. Rurſus hic adiectiuum natura ſemper ſequitur, niſi (ut iam dictum eſt) interrogatiuum, infinitum, uel relatiuū ſit: ibi aliàs ſequitur, aliàs præcedit, ut *Vir bonus, bona fortuna.* Niſi forte aut patriū gentile'ue ſit, quod ſequi magis uidetur propenſum, *Plato Athenienſis, Virgilius Mantuanus, Eraſmus Roterodamus, Budæus Pariſienſis.* Aut tranſitionem aliquam ſibi annexam habeat. nam tum ſequi omnino potius debet, ut *Vir ignarus omnium, Homo peritus rerum.* Participium quoque ſequi proprie uidetur, ut *Ariſtoteles ambulans, Plato nauigans.* Secundæ uerò cum tertia illud cōuenit, quòd eas per tranſitiuam interpretari nonnunquam licet, adiectiuo ipſo

Secundæ, tertiæ, & quartæ commune.

Secundæ & quartæ commune.

Secundæ & tertiæ commune.

ipſo uel prouocabulo uerſo in neutrum,& appellatiuo in genitiuum:quæ locutio, maioris etiam eſſe uehementiæ uidetur. Adie*ctiuum tamen in hoc genere plærunq; generalem aliquã ſignificare qualitatem ſolet.* Quod *genus ſunt multum,minimum, exiguum,paululum,tantum,quantum,aliquid,nihil: ut,* Multa *eruditio,multum eruditionis:* Paulula *opera,paululum operæ:* Maior *eloquentia,plus eloquentiæ:* Minor *ſapientia,minus ſapientiæ.* Vſurpantur *tamen & alia ad eundem modum, ut* Quis *animus,quid animi :* Id *tempus, id temporis :* Abditæ *res, abdita rerum.* Relatiui *exemplum ſit,* Qui *ager,quod agri.* Cicero,Et *militum quòd haberent, ad uos deducerent. Sicuti contrà in paucis,qualia ſint medius,primus, poſtremus, ſummus cum ſynonymis,ſimilem tranſitiuam per intranſitiuam efferimus.* Terentius, Mediam *mulierem complectitur. pro eo quod eſt, medium mulieris.* Vergilius, Medioq; *ex hoſte recepi.* Cicero, Quibus *in extremis ſcriptum erat. pro quarum in extremis,* Idem, Cum *ipſa prima æſtate* Euphratẽ *tranſiturus ſit.* Illud *ſecũdæ proprium uidetur, quòd tertium declinabile eodem ſenſu recipit, ſed* Syncategorema,*ut quidam uir doctus.* Quartæ *illa priuatim ſunt propria, primum quòd dictio, quæ appoſiti uicem ſuſtinet, quicquid illi ſucceſſerit, cum proprio uel appellatiuo,cui apponitur, omnino cõuenit, potiſſimum ſi ea dictio adiectiuum ſit. ut* Plinius, Boues *animalium ſolæ, etiam retrò ambulantes, paſcuntur.* Idem *de coturnicibus,* Quem *ſolæ animalium ſentiunt præter hominem.* Terentius, Qui *eſſe primos ſe omnium rerum uolunt.* Vergilius, -Nemorumq; Ioui *quæ maxima frondet* Aeſculus. Plinius, *Sequitur natura auium, quarũ grandiſſimi, & penè beſtiarum generis ſtruthiocameli.* At *ſi participiũ ſit,aliàs cum eo quod primo loco ponitur concordat.ut* Iuſtinus *de Semiramide,* Puer *credita eſt.* Plinius, Areſcit´ue *in gemmas carbunculis ſimiles, & igneo colore fulgentes,* Lyncurium *uocatus.* Vergilius,Atque *habitæ* Graijs *oracula quercus.* Aliàs *cum*

Secundæ proprium.

Quartæ proprium.

eo quod ſuccedit. Liuius, Gens uniuerſa Veneti appellati. Cicero, Non omnis error, ſtultitia eſt dicenda. Sunt tamen hæc quoque figurata, cum iuſtior omnino ſit cum priore concordia. Deinde quòd appellatiuum, quod apponitur, interdum diſsidet ab eo cui apponitur. Aliàs numero, ut cum dictioni quæ uoce ſit pluralis, ſignificato ſingularis, apponitur appellatiuũ ſingulare cui ſit etiam plurale: Thebæ urbs Bœotiæ, & Thebæ ſunt urbs Bœotiæ. Item contrà cum ſingularem habenti apponitur appellatio pluralis tantum numeri. Vergilius, Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexin Delicias domini. Diſsidet nonnunquam eiuſmodi appellatiuum & perſona, ut cum pronomini primæ uel ſecundæ perſonæ apponitur aliquid quod ſit tertiæ, ut Ego homuncio hoc non facerem? Et, Illi uictor ego & Tyrio conſpectus in oſtro, Centum quadriiugos agitabo ad flumina currus. Quo genere quando duo ſunt nominatiui, is qui prior natura eſt, id eſt, cui fit appoſitio, propterea uerbo quod ſequitur, accidentia præſcribet: quòd is demum eſt, qui interrogatiuo Quis, uel Quid, cum uerbo præponitur, reſpondet. ut in illo, Ego homuncio hoc non facerem? Quis hoc non faceret? ego. Sicuti rurſus alter nominatiuus reſpondet, cum eiuſmodi quæſtio participio Ens, quod in omni tali appoſitione eſt ſubauditum, poſtponitur: ut, Ego quis, uel ego ens quis, hoc non facerem? homuncio. Itaque cum in utraque conſtructione, tum ea quæ primam intranſitiuam efficit, tum ea quæ quartam, prior nominatiuus ſubiecti ſiue baſis uicem ſuſtineat, meritò in utraque accidentium legem ei quod aſtruitur, præſcribit. Fruſtra igitur hic recentiores nouam, & ueteribus tum Græcorum tum Latinorũ inauditam conſtructionis figuram, euocationem ſuam excogitarunt, quam (ſiqua in tali dicendi genere eſſet) auocationem potius appellarent. Sed quod de uerbo poſt eiuſmodi appoſitionem eſt præceptum, idem de prouocabulo Qui, ſicubi id ſequitur, eſt ſtatuendum: quippe ad id, quod prius natura eſt, refertur.

tur. Vergilius, Nos tua progenies cœli quibus annuis arcem. Cicero, Hic ego ille uehemens conſul, qui uerbo ciues in exilium eijcio, quæſiui à Catilina. Idem in ſecunda quoque appoſitione ſeruabitur. Plinius de uiris illuſtribus, Ludos Conſualia ſimulauit, ad quos cum utriuſque ſexus multitudo aduenißet, dato ſuis ſigno, uirgines raptæ ſunt. Vergilius, Ille ego qui quondam gracili modulatus auena Carmen, & egreſſus ſyluis uicina coëgi, Vt quãuis auido parerẽt arua colono. Brutus ad Ciceronẽ, Ego uerò is ſum (ut iſtuc reuertar) qui non modo non ſupplicẽ, ſed etiam coërceam poſtulantes ut ſibi ſupplicetur. Sicubi autẽ uerbũ, relatiuum'ue in eiuſmodi locutione aliter legũtur, Enallage eſt, ut in figuris docebimus. Præterea quod ubi infinitus modus ijs quæ apponũtur, interuenit, ſi nominatiuus ſequatur, non debet accuſatiuus ante infinitũ præponi, nec ſubaudiri: nec contrà, ſi accuſatiuus præcedat, nominatiuus ſequi. Non enim aut Volo aſcribi primum, aut Volo me aſcribi primus, dicas: ſed uolo me aſcribi primum, & uolo aſcribi primus. Hoc loco non alienum ſit adijcere, primi generis appoſitionem multifariam fieri poſſe. Nam & dictionis ad dictionem, ut ſuprà uidere licet. Et ſenſus ad dictionem. ut in illo Ouidij, Vnus erat toto naturæ uultus in orbe, Quem dixere chaos, rudis indigeſtaq; moles, Nec quicquam niſi pondus iners, congeſtaq; eodem, Non bene iunctarum diſcordia ſemina rerum. Quintilianus in ſuperius poſito exemplo, Cogitet oratorem inſtitui, rem arduã, etiam cum ei formando nihil defuerit. Et integri ſenſus ad ſenſum, ut Studes philoſophiæ, id quod me magnopere delectat. Si modo hic appoſitio ſit, cum aliter non ſuccurrat talis generis exemplum. Interdum aliquot dictionum, ſiue imperfecti ſenſus, ad ſenſum perfectum. Vergilius, -Coëgi, Vt quamuis auido parerent arua colono, Gratum opus agricolis. Idem, -Tris Eurus ab alto In breuia & Syrtes urget, miſerabile uiſu. Interdum ad aliquid ſubauditum fit appoſitio. ut in illo Vergilij,

Primi generis appoſitio multifariam.

& ſimilibus,-Quò ſæpe ſolemus Paſtores *ouiũ teneros depel= lere fœtus.* Et Horatius, *Maxima pars uatum,pater & iuuenes patre digni,* Decipimur *ſpecie recti.* Nec *eſt in eiuſmodi ſer= mone, quãuis uocandi uel ſubſiſtendi uerbũ non adſit, quemad= modũ &* Apollonio,*& qui ab eo diſcedere neſcit,* Cæſariẽſi Pri *ſciano uidetur,*Solœciſmus. Non *indignũ etiam ſcitu eſt,fieri pri mam appoſitionẽ modò ſpeciei ad genus.* Salluſtius, In *tugurio mulieris ancillæ.* Idem, Vrbem Romám *ſicuti ego accepi.* Verg. *Tum gemini fratres,&c.* Cratilluſq;,*acerq;* Coras. Modo *gene ris ad ſpeciem.* Liuius, *Super* Numicum *amnem.* Idem, *Prope* Tyberim *fluuium.* Vergil. Cratilluſq;,*acerq;* Coras,*Argiua iu= uentus.* V*trobiq; tamen declarandæ rei cauſa.* Et *uoces quæ ſub unius perſonæ repræſentatione conſtruuntur, ad iam dictum mo dum, in orationem congerentur.* Nunc *quemadmodũ quæ ad diuerſas referuntur,inter ſe iungendæ ſint,idq; per ſingulas par tes quæ ſic iungi poſſunt,eſt agendũ:interiectis,ubi occaſio erit, quæ* Latinæ *conſtructionis ſunt propria.*

Omnibus trãſitiue cõiunctis commune. Omnibus *igitur tranſitiuè coniunctis commune eſt, quòd uox à qua tranſitus perſonæ fit, natura præcedere poſtulat eam, in quam tranſitus fit :* Pater Pamphili, Filia Chremetis. Dixi *na= tura. nam ſi rhetorum ſtructura auribus potius conſulens , hoc non ſeruat , nihil id ad grammaticum.* Excipienda *ſunt ab hoc præcepto interrogatiua, relatiua, & infinita ea quæ ſubiuncta uocauimus. præterea negatiua nomina, quæ dictionem à qua fit in ipſa tranſitus, unà cum ijs quibus intranſitiue adhærent, na= tura præcedũt.ut* Cui *non riſere parentes.* Quemnã *hic laudat?* Vtram *mauis?* Quali *digna tabella?* Quantas *ſollicitudines mihi fecit?* Neminis *miſereri.* Nulli *dixeris.* Nullum'*ne habes uitium?* Priorem *locum uindicat & poſſeſſor , quoties à poſſeßione ſua in ipſum fit tranſitus, ſcilicet quo ſit reciproco locus.* Cicero, Sed *illum ulciſcentur mores ſui.*

Appellatiua in genitiuos. Tranſeunt Appellatiua *omnia in genitiuos propriorum &*

appell

appellatiuorum, eorum præcipue quæ uel poßidentis perſonam exhibent, uel totius, uel eius ad quod quicquam quoquo modo ſpectat: Codex Vergilij, *Caput* Ciceronis, *Diſcipulus* Platonis, *Vmbra platani, Examen apum, Amphora uini, Iugerum agri, Cibus hominis, Luteum oui, Clunes leporis. Ac uidentur quidem omnes hi genitiui poſſeſſoris perſonam exhibere, propterea quòd ſiquis per Proſopopœiam ipſis loquelam det, ſinguli, quod ſub nominatiuo eſt ſignificatū, dicere ſuū poßint: ut,* Vergilius *ſuum* Codicem, Cicero *ſuum caput*, Plato *ſuum diſcipulum: atque ad eundem modum reliqui. Itaque & per poſſeßiua pleraque efferuntur,* Euandrius *enſis,* Herilis *filius,* Paterna *domus. Appellatiuorum uerò in genitiuos tranſitus etiam reciprocat, uel per ſe, uel additis adiectiuis, uel pronominibus: Apes huius examinis aluei'ue, Vinum unius amphoræ, Ager trium iugerum,* Homo *uel hoſpes non multi cibi, ſed multi ioci: Ouū pauci lutei, Lepus magnarum clunium, Proba antiqui moris fœmina. Quæ uerò ambigua diximus, quoties pro appellatiuis accipiuntur, meritò in genitiuos, ſicut appellatiua, feruntur:* Rex hominum, Pater deorum, Pellex Iunonis. *Aliquando in datiuum.* Lucanus, Vrbi *pater eſt, urbiq; maritus.*

Verbalia in genitiuos.

Item Verbalia, *potißimum quæ ſub appellatiuorum ſpecie ab actiuis uerbis ducuntur: Amator ſtudiorū, Amatrix uirtutū,* Tegmen *fagi,* Textura *uirginis,* Lectio *præceptoris,* Vſus *rerū,* Dogma *Platonis.* Nec *in hos modò genitiuos, qui ſcilicet poßidentium, ſiue agentiū ſpeciem referunt: ſed etiam ſicut ipſa tum actiue, tum paßiue accipi poſſunt, in alios qui patientiū ſpeciem exhibent, & quos ferè per ablatiuum cum præpoſitione De, interpreteris.* Terent. *Amor, miſericordia huius, nuptiarū ſollicitatio:* Tum *patris pudor, qui me tam leni paſſus eſt animo uſq; adhuc. pro pudor de patre, & miſericordia de hac, et ſollicitudo de nuptijs.* Cæſar, Multi *ex noſtris uulnerabātur, magnusq; inceſſerat timor ſagittariorum.* Salluſtius, Sed *gloriæ inter ipſos*

maximum

maximum certamen erat. Cicero, *Neque enim ualde aduentus eius eſt opinio.* Seneca, *Nullam ſecit cometarum mentionem. pro de ſagittarijs, de gloria, de aduentu, de cometis.*

In genitiuum uaria adiectiuorum genera. *Tranſeunt in hunc caſum & uaria adiectiuorum genera, ueluti partitiua omnia: Alter Aiacum, Singulæ ſororũ, Sola auium, Vterq; noſtrum, Quiſque uel unuſquiſque ueſtrum. Et interrogatiua quædam: Quis deorum? Vter Atridarum? Quot hominũ?*

Et particularia nonnulla, Quidam uel aliquis noſtrũ. Si quiſquam, uel ullus ueſtrum. Et quæ particularia infinita diximus, ut quilibet, uel quiuis ueſtrum. Et quæ infinita uniuerſalia uocauimus, Quiſquis fuit ille deorum, quicunque hominum. Illud non ignorandum, partitiua quoties non habẽt cum quo intranſitiue conſtruantur, à genitiuo qui ſequitur, genus ſuum contrahere: quod ratione euenit. nam cum ex his ſint, quæ alteri omnino adhærẽt, niſi cui hæreant expoſitũ ſit, neceſſe eſt aliunde id mutuentur. Senſus autem in ea, quam propoſuimus ratione, nihil ſuggerit, niſi quod ex genitiuo accipias: ut in illis exẽplis, Solæ auium, Singulæ ſororum. pro ſolæ aues, de numero auium: & ſingulæ ſorores, de numero ſororum. Quoties uerò cum aliquo intranſitiue cõſtruuntur, ab eo quoq; genus, cæterorũ adiectiuorum ritu, ſortiuntur. Mutatur partitiuorũ genitiuus, modò in ablatiuum cum præpoſitione È, uel Ex. Ouidius in Arte, Eſt Deus è uobis alter, & alter erit. Modò cũ De. ut Idem, Solus de ſuperis, qui tua terga uides.

Infinitiuorum ſubiũctiuorum conſtructio. Quid. *Quæ infinita ſubiuncta uocauimus, ſiue nomina ſint, ſiue aduerbia, ea ex modis uel ſubiunctiuos uel potentiales perpetuò poſtulant. Terentius, Scio quid conere. Idem, Nec quid agam ſcio. hæreo an agã. Vergilius, Nanque uidebat uti bellãtes Pergama circum, Hac fugerent Graij, premeret Troiana iuuẽtus. Cicero ad Atticum, Itaque id ipſum dubito, an excuſationem aliquam ad Silium parem. Raro aliter legas, niſi aut mendum ſit, ut in illo fortaſſe ad Atticum, Ille alter ita nihil eſt, ut planè quid erit, neſciat. ubi*

Quod

Quod, uidetur ſcribendum. Aut apud poëtas Græcorum more, qui huiuſmodi particulas indicatiuis iungunt. ut Plautus, Obſer uatote quàm blande mulieri palpabitur. Et Terentius in Adelphis, Nunc uide utrum uis argentum recipere, an cauſam meditari tuam. Et alibi, Quid fiet rogas? quæ tamen figurate ſunt dicta, ut etiam Donatus ſentire uidetur, qui in illo Eunuchi, Vide'n' otiũ, & cibus quid faciat alienus? Legitur, inquit, Et quid facit, ut ſit figura per modos, pro quid faciat. Et in illo Hecyræ, Idq́; ſi nunc commemorare uelim, quàm fideli animo, & benigno in illam, & clementi fui, uerè poſſum: Indicatiuum pro ſubiunctiuo poſitum eſſe ait, nempe Fui, pro fuerim. Aut priuatim poſt unum aut alterum uerbum: cuiuſmodi ſunt Dico, & quæro. Terentius, Quin tu uno uerbo dic, quid eſt quod me uelis. Martialis, Dic quotus es, quãti cupias cœnare. ubi utriuſque modi exemplum eſt. Cicero ad Atticum, Sed quæro quid illi opus erit, Athenis permutari ut poßit. Quorum uerborum, quanquã multa ſunt exempla, uidentur omnia diſtinctione defendi poſſe, nec præceptum conuellere, ſi ea poſt imperatiuum Dic, ſtatim adhibeatur. Sicuti in illa dicẽdi figura, quæ non minus uellicare præceptum uidetur, Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos. Ordo ipſe defendit à uitio, ſic, Oculus neſcio quis. Tale eſt illud Plinij, Tum mihi neſcio quis in aurem ſuſurrauit. Nec ſi Gellius aliter nonnunquam loquitur (ut in illo primi libri, Video quouſque progreſſus eſt) id mihi pro lege ſit. In hoc tamen genere obſeruaſſe uideor pro futuro ſubiunctiui, periphraſin eius frequẽtius poni, ueluti pro ſcripſeris, ſcripturus ſis: quod fortaſſe ob amphibologiam uitandam accidit. Cicero ad Atticum, Etſi id ſcire cupio, quod ad tempus rectè ad te ſcriberem, id eſt quandiu Romæ futurus ſis. Idem, Tu quæſo quid agas, ubi quoque hoc tempore futurus ſis, quales res Romæ reliqueris, &c. cura ut ſciamus. Rarius per futurum ipſum. Quintilianus, Præcipue illa infigat animis, quæ in œconomia, quæ in decoro rerum,

quid

quid perſonæ cuique conuenerit. quanquam etiam Conuenerit, hoc loco abſolutum uideri futurum poteſt. His non obſtant, quæ

Siquis. per Siquis, ferè ſub Indicatiuo efferũtur. ut Cicero ad Atticum, Velim tamen ſiquid eſt de Antonij aduentu quod audieris, ſcribas ad me. propterea quòd Siquis, eiuſmodi infinitum non eſt. Raro cum ſubiunctiuo. ut Idem Attico, Sed quæſo ut ſcribas quàm ſæpiſsime, non modo ſiquid ſcies, aut audieris: ſed etiam ſiquid ſuſpicabere. Niſi illud Audieris, futuri etiã abſoluti dixeris. Acriter tamen attendendum in infinitis aliquando eſt, ne

Qui. prouocabulum Qui, nobis pro infinito imponat, ut Audiui quæ legiſti. ubi ſi Quæ, ut prouocabulum ceperis, rectè habet, pro illa quæ legiſti. Si pro infinito legeris, non Legiſti, dicendum erat, ſed legeris. Nam quoties accuſatiuus præcedit, qui tranſitum uerbi excipiat, omnino prouocabuli uox eſt, quæ ſub ſpecie Infiniti Quis, ſequitur. Infinitum enim cum ſuo uerbo, ἀμέσως tranſitionem uerbi, accuſatiui uice excipiunt. Atq; hac ratione illud Ouidij defenditur, E de ſimul cauſam cur de cœleſtibus unus Sitq; quod à tergo, ſitq; quod antè uides. ſi illud Cur, in Propter quam, ſoluas.

Qui. Prouocabulum Qui, ſiue relatiuum ſubſtantiæ (de quo in partibus inter pronomina propter ueterum conſuetudinem meminimus) quoties continuato cum præcedentibus ſermone legitur, ſubiunctiuis uerborum, quàm indicatiuis frequentius iungi uidetur. Vergilius, Omnia uentorum concurrere prælia uidi, Quæ grauidã latè ſegetẽ ab radicibus imis Sublime expulſam eruerẽt, ita turbine nigro Ferret hyems, culmumq; leuem, ſtipulaſq; uolantes. Horatius, Dicitur & plauſtris uexiſſe poëmata Theſpis, Quæ canerẽt agerentq; peruncti fæcibus ora. Cicero, Nam Pompeius non dubitat ea, quæ de republica nũc ſentiat, mihi ualde probari. Idem, Sum enim ſolus, aut cum altero, cui neque ad illos reditus ſit, neque ab ijs ipſis quicquã ad ſpem oſtendatur. Idem, Dices, Quid igitur proficis, qui anticipes eius

rei

rei moleſtiã, quam triduo ſciturus ſis? Legitur ſic quoq; & cum indicatiuis, ſed minus frequenter. ut Idem, Erant in his literis, quas ad me Philotimus ſcripſerat. Idem, Quare cum me afflictum & confectum luctu audies, exiſtimato me ſtultitiæ meæ pœnam ferre grauius quàm euenti, quòd ei crediderim, quem eſſe nefarium non putaram. Idem, Nunc illum qui pedem porta, quoad hoſtis cis Eufratem fuit, non extulerit, honore augeri: me in cuius exercitu ſpem illius exercitus habuit, idem non aſſequi, dedecus eſt noſtrum. In quo ſermone ſi rectè ſcribitur, utriuſque modi eſt exemplum. Coniungitur ſub eadem ratione & potẽtiali. Vergilius, Progeniem ſed enim Troiano à ſanguine duci Audierat, Tyrias olim quæ uerteret arces. Vbi uerò talis continuatio non eſt, indicatiuum potius uult. Vergilius, Vrbs antiqua fuit, Tyrij tenuere coloni, Quã Iuno fertur terris magis omnibus unã Poſthabita coluiſſe Samo. Idem, Nec procul hinc Rhœſi niueis tentoria uelis Agnoſcit lacrymans, primo quæ prodita ſomno Tydides multa uaſtabat cæde cruentus.

Rurſus ubi cauſam ſignificat, ſubiunctiuis tantum iungitur. Terentius in Andria, Satin' ſanus es, qui me id rogites? Idem in Phormione, Rogitas, qui tam audacis facinoris mihi ſis cõſcius? Verg. Nos delubra deûm miſeri, quibus ultimus eſſet Ille dies, feſta uelamus fronde per urbem. Idem, Haud credo inuiſus cœleſtibus auras Vitaleis carpis, Tyriam qui adueneris urbẽ. Cornelius Nepos in uita Pompeij Attici, At ille, qui amicis officia præſtanda ſine factione exiſtimaret, ſemperq́; à talibus conſilijs ſe remouiſſet, reſpondit ſiquid Brutus, &c. Idem Corn. Nepos, Atticus, qui ciuitatem conſeruatam cuperet, pecuniam numerauit de ſuo. Quod ſiquando cum indicatiuis ſic legitur, rarũ id arbitror. ut Cicero Att. Epheſum ut uenerim noſti, qui etiam mihi gratulatus es illius diei celebritatẽ. In hac loquendi figura, Quintilianus & alij illius ætatis, particulam Vt, pro Vtpote, relatiuo præponunt. ut Quintilianus in primo Inſtitutionum, Et

omnia

Vt qui. *omnia noua offendit, ut qui ſolus didicerit quod inter multos ſciendum eſt.* Columella, *Locum neq; pinguem neq; ſtercoratum, ſed apricum deſyderant, ut quæ macerrimo ſolo per ſe maritimis plærunque regionibus naſcantur.* Sub Quippe, etiam indicatiuo. ut Salluſtius, *Quippe quæ probitatem, induſtriam, aliaſq; bonas artes, neq; dare, neq; eripere cuiquam poteſt.* In illa uerò particularium periphraſi Eſt qui, Sunt qui, Eſt quando Eſt ubi, uterque uſurpatur modus. Indicatiuus: ut Horatius, *Sunt quos curriculo puluerem Olympicum collegiſſe iuuat.* Subiunctiuus: ut Idem, *Sunt quibus in Satyra uidear nimis acer.* Columella, *Sunt qui teneræ laurus caulium libram, cum abrotani macerati pari portione dent, cum aquæ calidæ duobus ſextarijs, atque ita faucibus infundant, eademq; pabulo, ut ſuprà diximus, obijciāt.* Ouidius Faſtorum, *-Sed erunt qui me finxiſſe loquātur, Nullaq; mortali numina uiſa putent.* Niſi hæc proxima potentialis modi, pro indicatiui futuris dicas.

Quippe qui. Eſt qui. Sunt qui.

Vllus. De particulari uerò Vllus, quod ad Latinitatis proprietatem ſpectat, priuatim obſeruatur, nec ſermonem id inchoare, nec niſi in negatione, interrogatione uel ſubiunctione ferè adhiberi. In negatione: Terentius, *Nec mora ulla eſt, quin uxorem illam ducam.* Ouid. *-Neque enim mandata dediſſem Vlla.* Poſt Sine, quoq; & Citra, cum pro Sine, accipitur, quoniam latentem negationis uim habent, adhibetur. Itaque *ſine ulla laude, gratia, fruge, & citra ullum incommodum* dicimus. In interrogatione: Vergil. *Creditis auectos hoſtes, aut ulla putatis Dona carere dolis Danaûm?* In ſubiunctione: Cicero ad Atticum, *De mulieribus noſtris, in quibus eſt tua ſoror, quæſo uideas, ut ſatis honeſtum nobis ſit, eas Romæ eſſe, cum cæteræ ulla dignitate diſceſſerint.* Item, *Si ulli remiſeris, erraueris.* Videtur & poſt uniuerſalia infinita adhiberi poſſe, ut *Quiſquis uel quicunque exules ullos acceperit.* Et poſt Quàm, comparationis. ut Iuſtinianus, *Prius quàm ulla nauis littore excederet, hoſtias cædit.* Cel. *Plus*

alim

alimenti eſt in carne quàm in ullo alio. Huius *naturam imitatur* &, *unquam, aduerbium,* Nemo *unquā,* Quis *unquam,* Si *unquā.*

Quiſquam *quoq; ſimilem in pleriſq; uſum habet: nam & in negatione & interrogatione & ſubiunctione legitur.* Vergil. -Non *illa quiſquam me nocte per altum* Ire, *neq; à terra moueat conuellere funem.* Idem, *An quiſquam nobis tali ſit munere dignus?* Cicero, Hunc *hominem parum gratum quiſquam putet?* Terent. *Si quiſquam eſt, qui placere ſe ſtudeat bonis quamplurimis.* Cicero Attico, *Quòd ſi non modo tu, ſed quiſquam alius fuiſſet.* Idem, Socijs *multo fidelioribus utimur, quàm quiſquam uſus eſſet.* Vniuerſalia *infinita, cuiuſmodi ſunt quiſquis & quicunq;, ſi orationem inchoant, alium ſenſum poſtulant.* Vergil. Quicquid *erit, ſuperanda omnis fortuna ferendo eſt.* Ouidius, Quicquid *erit, melius quàm nunc erit.* Iuuenal. Quocunq; *in triuio, cuicunq; eſt obuia, narrat.* In *illo enim* Martialis, Non *quicunq; capit ſaturatas murice ueſtes,* Nec *niſi delicijs conuenit iſte color.* Videtur, *quicunq;, poſitum pro quiuis, uel quod* Græcè *dicitur* ὁ τυχὼν. *Cum uero ſenſum aliquem ſequuntur, alium non deſiderant.* Plinius, Naſcitur *qualicunq; ſolo.*

Quiſquis & Omnis *id* Latinæ *conſtructionis diſcrimen habent: quòd omnis ferè poſitiuis ac comparatiuis iungi notatur,* Omnes *boni, utiliora omnia.* Rarò *autem ſuperlatiuis. ut* Cecil. Plin. *ad* Romanum, Poſt *longum tempus epiſtolas tuas tres pariter accepi, omnes elegantiſſimas. ubi tamen poni, quiſque, non poteſt.* Idem *in panegyr.* Nec *uideri poteſt optimus, niſi qui omnibus optimis in ſua cuiuſq; laude præſtantior eſt.* Quintil. *in* IIII. Demus *aliquas (nam id exigit ratio nonnunquā) etiam'ne potentiſſimas omnes, id eſt totam cauſam?* Trebonius Ciceroni, Non *enim neſcis quanti te faciam, & quàm pro noſtro ueterrimo, ueriſſimoq; amore, omnibus tuis etiam minimis commodis, non modo tam bono gaudeam.* Terentius, Quem *ego infra infimos omnes puto homines.* Vergilius, Extrema *per omnia duco.*

Horum tamen poſtremorum poſitiones nomina non ſunt, quo minus mirum eſt ita uſurpari.

Quiſque uerò uel ſuperlatiuis, uel his quæ horum ſimilem habent naturã, qualia ſunt ex numeralibus ordinalia cum ſuo interrogatiuo uel infinito, quotus, uel poſitiuis his quæ ſuperlatiua publico uſu non recipiunt, uel duobus pronominibus, ſui, & ſuus, uel obliquis relatiui ſubſtantiæ ferè iunctum inuenias: Optimus quiſq;. Et aliquando in diuerſo caſu à ſuperlatiuo, ut Maximo quiſq; animo. Validiſsimi quiſq; corporis. Quarto quoq; anno. Quotus quiſq;. quo ſermone nullus uel rarus ſignificatur. Cicero Tuſcul. Quotus enim quiſque philoſophorum inuenitur, qui ita ſit moratus? Idem de Diuin. Quota enim quæque res euenit prædicta ab iſtis? Strenuus quiſque. Vnus quiſque. Et ut Laurentius cenſet, quoniam ſuperlatiuum non habent, Singularis quiſq;, Principalis quiſque. Item pro ſe quiſq; uiri. Et, Trahit ſua quẽq; uoluptas. Quintilianus, Cui quodq; loco ſit aptiſſimum. Raró abſolutis alijs, uel comparatiuis. Sueton. Ferebatur & uagari noctibus ſolitus, atq; inualidum quenq; obuiorũ, uel potulentum corrigere, ac diſtento ſago impoſitum, in ſublime iactare. Tacitus, Trepidatione uulgi inualidus quiſq; obtritus. Quintilianus, Erit etiam eò obſcurior, quò quiſq; deterior.

Ex interrogatiuis, uter, potius comparatiuis iungitur, ijsq; partitiuorum ritu uſurpatis, de qua ratione mox dicetur.

Quis ſuperlatiuis. Quintil. Ita non tantum utrum ſit melius, ſed quid ſit optimum quæritur. Et iterum, Ex duobus uter dignior, ex pluribus quis digniſsimus. Declarat autem comparatiua in talibus partitiue ſumi, quòd licet illis genitiuum addere: ut Vter horum dignior. Nam comparatiue etiam cum, quis, iunguntur: ut Quis doctior illo? Quid melius turdo?

Superlatiuorũ conſtructio.

Superlatiua quoq;, quæ partitiuorum naturam aliqua ex parte imitantur, quòd ſcilicet unum ex multis ſignificant, in genitiuum feruntur, ſed hunc pluralem, ut grauiſsima corporum. Niſi aut

aut collectiuum ſit:ut -Danaûm fortiſsime gentis Tydide. *Aut per Metonymiam accipiatur.* Cicero pro Rabir. *Virum unum totius Græciæ facile doctiſsimum* Platonem. Plinius, *Craſſus orator fuit in primis nominis Romani.* Interpretantur autores *genitiuum hunc, modo per, è, uel, ex.* Cicero, *Acerrimum autem ex omnibus noſtris ſenſibus eſſe ſenſum uidendi.* Salluſt. *Sed Hiempſal, qui minimus ex ipſis erat.* Modò *per, inter. ut* Inter & A=cheidas *longe pulcherrima matres.* Modò *per, antè. ut* Primus *ibi ante omnes magna comitante caterua.* Plinius, *Fideliſsimi ante omnia homini canes atque equi.* Neque *ſanè intereſt* Grammatici, *ad idem, an ad diuerſum genus referantur, modò conſtructionis legem ſeruent.* Quamuis *enim uera (ſiquis rem exigere ad unguem uelit) in his eſſe affirmatio non putetur, niſi ad idem genus referantur, negatio tamen certè poteſt: ut,* Eſt *timidiſsimus hominum, non quadrupedum. Sum breuiſsimus noſtrum trium, non illorum. Hæc non eſt pulcherrima ſuarum ſororum.* Fortaſſe *etiam in tali figura, ubi ſubeſt affirmatio: ut, Sum maximus noſtrum trium, potius quàm illorum.* Quanquam *in affirmatione quoque pro ueris eiuſmodi elocutiones uſurpare autores inuenias.* Plinius xxv. *Mithridates maximus ſua ætate regum, quem debellauit* Pompeius, *omnium ante ſe genitorum diligentiſsimus uitæ fuiſſe, argumentis, ſuperq́; fama intelligitur.* Idem xxxiiii. *de Cadmia, Oſtracitis tota nigra & cæterarum ſordidiſsima.* Macrob. *Age Serui non adoleſcentium, qui tibi æquæui ſunt, ſed ſenum quoque omnium doctiſsimus.* Qualis *loquendi licentia & in alijs quibuſdam deprehenditur.* Plautus Stich. *Neuter neutri inuidet.* Cæſar *in* Comment. *Cum uterque utrique inſidiaretur.* Et *quod imitatione* Græca *dictum eſt,* Cicero Attico, *Familiaritas autem tanta, quanta cum* Siculo *nullo.* Et Plinius *in opuſculo de uiris illuſtrib. Aduerſus ingentem* Gallum *prouocatorem, ſolus* Valerius *tribunus pleb. omnibus territis proceſsit.* Et Valer. Maxim. *Omni ciue temporibus*

ſuis maior. Quæ fere omnia, tametſi moroſius diſquirenti deprehenduntur falſa, pro ueris tamen ab ipſis autoribus ſunt uſurpata. Nec legibus grammatices reclamant. Sicui autem hæc falſa ex ipſa ſaltem elocutionis natura non uidentur, is reputet falſa illa, quæ nos per hanc ſignificari cenſemus, aliter quàm ſic enuntiari non poſſe: & autores quædam aliter alibi interpretari. ut Cicero, Quorum uterq; ſuo ſtudio delectatus contempſit alterum. Quintilianus, Cum enim uterque alteri obijciat, palam eſt utrunq; feciſſe. Idem, Ita fiet, ut cum æquali cura linguam utranque tueri cœperimus, neutra alteri officiat. Quo modo hos duos ſemper locutos Laurentius putat. Sed quod ad conſtructionem ſuperlatiuorum etiam attinet, illud non ignorandum, quòd ea quoque, ſicuti partitiua, quoties non habent cum quo ametabatos, id eſt, ſub eodem caſu conſtruantur, genus à genitiuo qui ſequitur, ſortiuntur. ut Luc. Minimas rerum diſcordia turbat, Pacem ſumma tenent. Plinius, Ampliſſima arborum ad hoc æui exiſtimatur Romæ uiſa. Niſi in neutro genere ponantur. ut Luc. Cogunt tamen ultima rerum Spem pacis tentare ducem. Liuius, Vt nihil belli domiq; poſtea niſi auſpicato gereretur, concilia populi, exercitus uocati, ſumma rerum, ubi aues non adeſſent, dirimerentur. Ouid. Sic ego ſum rerum non ultima Sexte tuarum, Tutelæq; feror munus opusq; tuæ. Priuatim uerò ex

Proximus. *ſuperlatiuis, proximus, peculiariter datiuo iunctum legitur. Saluſtius, Proxima Carthagini loca. Et accuſatiuo. Cicero in Piſonem, Proximus Pompeium ſedebam. Et cum præpoſitione. Ouidius, Proximus ad dominam nullo prohibente ſedeto.*

In pluralem gignendi caſum feruntur & Numeralia, tum cardinalia, præſertim cum partitionem quandam ſubindicant, tum ordinalia omnia: Tres fratrum. Quatuor iudicum. Primus, ſecundus, tertius librorum Aeneidos. Ordinalia tamen alio ſenſu, & cum auferendi caſu ſub præpoſitione iunguntur. Primus ab Hercule, Tertius ab Aenea. Alio etiam ſenſu cum dandi caſu,

ut

ut Nulli pietate ſecundus. quo ſermone uel primus omnium, uel par cuiuis ſignificatur.

Quod ad Latinam conſtructionem ſpectat, obſeruatur numeralium inter ſe legitima quædam diſpoſitio, quæ non inutiliter hoc loco tradetur. Nam in cardinalibus uocatis à decem ad ſedecim, minor numerus ſemper præcedit, idq; in compoſitione, undecim, duodecim, tredecim, quatuordecim, quindecim, ſedecim. Ab his ad uiginti dupliciter proferuntur, & ſine copula ad iam dictorum modum, ſeptemdecim, octodecim, nouẽdecim: & cum copula, maiore numero præcedente, decem & ſeptem, decem & octo, decem & nouem. Horum poſteriora etiam alijs nominibus efferuntur, duodeuiginti, quo ſignificantur octodecim: & undeuiginti, quo ſignificantur nouemdecim. quæ ratio ante omnes quæ in ginta finiuntur, uſurpari poteſt: Duodetriginta, undetriginta: Duodequadraginta, undequadraginta, & ſic ante alios. A uiginti uerò ad centũ, ſi coniunctionẽ adhibueris, minor numerus præponi debet, unus & uiginti, duo & uiginti, tres & uiginti. Plin. de Epimenide, Puerum æſtu & itinere feſſum, in ſpecu ſeptem & quinquaginta dormiſſe annos. Sin coniunctionem ſubtraxeris, maior præcedet, ut uiginti unus, uiginti duo, uiginti tres. Idem, Ex fœminis, Liuia Rutilij nonaginta ſeptẽ annos exceßit. Supra centum, & cum copulandi coniunctione, & ſine ea, naturalem ordinem ſeruant, nempe ut maior præcedat, Centũ unus, centum duo, centum tres. Mille unus, mille duo, mille tres. Item, Centum & unus, centum & duo, centũ & tres. Quintil. de Gorgia, Is beneficio longißimæ ætatis (nam centum & nouẽ uixit annos) cum multis ſimul floruit. Plin. VII. Epigenes centum uiginti duos annos impleri negauit poſſe, Beroſus centum ſeptemdecim. Idem, Fauentiæ una mulier centũ uiginti quinque, Parmæ duo, centum triginta. Scire tamen licet in ipſis millibus numerandis eam ſeruandam eſſe rationem, quæ intra centum eſt præcepta, Sex & uiginti millia, uel uiginti ſex millia.

Cardinalia.

Colum. Fit in aſſem ſumma ſortis & uſurarum, XXXII. millium quadringentorum octoginta nummorum. Idem, Has ſummas inter ſe multiplicabis uicies & ſemel ducentos & unum, atq; ita efficies quatuor millia ducentos & uiginti unum. Similis ratio & in his quæ diſtributiua, item quæ ordinalia uocantur, & ſupra uiginti obſeruatur, & ſupra centũ. In diſtributiuis nanq;, ſine copulandi particula, uigeni uel uiceni ſinguli dicimus, uiceni bini, uiceni terni, uiceni quaterni. Et cum copulandi particula, Singuli & uigeni, Bini & uigeni, Terni & uigeni, & ita deinceps uſq; ad centũ. Rurſus à centum, Centeni ſinguli, Centeni bini, Cẽteni terni. Milleni ſinguli, Milleni bini, Milleni terni. Plin. Centum denum, homines quatuordecim. Centum uigenum quinum, homines quatuor. ubi tamen centenum, pro cẽtum ſcribendum arbitror. Et cum copulatiua, Centeni & ſinguli, Centeni & bini, Cẽteni & terni. Milleni & ſinguli, Milleni & bini, Milleni & terni.

Diſtributiua.

Trinus. Trinus, na, num, huius generis non uidetur, cum plurimum pro tribus legatur. Cæſar Commẽt. Trinis cathenis uinctus. Tacitus, Trina bella ciuilia, plura externa, atq; plerunq; permiſta: quamuis & pro ternus legatur. Cicero pro Murena, Trinos ludos ædiles fecerunt. Liuius, Trinis caſtris exuti. pro ternos & ternis. Cicero Attico, Literasq; reddidit trinas. Plin. de pyrali, Mutationes, & in alias figuras tranſitus trinis aut quadrinis diebus. pro ternis.

Ordinalia. Et in ordinalibus ſine copulatione, Viceſimus primus, Viceſimus ſecundus, Viceſimus tertius. Cum copulatione uerò, Primus & uiceſimus, Secundus & uiceſimus, Tertius & uiceſimus. Pro primus tamen & ſecundus ante, uiceſimus, ſæpius legimus, unus & duo: ut Vnus & uiceſimus, duo & uiceſimus, uſu magis, quàm ratione probante. Plin. Quantas enim dimetiens habeat ſeptimas, tantas habere circulum duo & uiceſimas. Cicero, Plato uno & octogeſimo anno ſcribens, eſt mortuus. Fabius IIII. Annaliũ ex Gellio, Primum ex plebe alter conſul factus eſt, duo & uiceſimo anno poſtquã Galli Rom

li Romam ceperunt. A' *centum uerò, Centeſimus primus, Centeſimus ſecundus, Centeſimus tertius. Milleſimus primus, Milleſimus ſecundus, Milleſimus tertius.* Vel *Cẽteſimus & primus, Centeſimus & ſecundus, Centeſimus & tertius. Milleſimus & primus, Milleſimus & ſecundus, Milleſimus & tertius.* Plinius, *Ab anno urbis, quingenteſimo ſeptuageſimo nono.* Idem de tonſoribus, *In Italiam ex Cilicia uenere poſt Romam conditam annò quadringenteſimo quinquageſimo quarto.* Cicero Attico, *Item poſt Leuctricam pugnam die ſeptingẽteſimo ſexageſimo quinto.* Cicero pro Milone, *Centeſima lux eſt hæc ab interitu* P. *Clòdij, & opinor altera.* Non *tamẽ uſq; adeò religioſe ſupra centum obſeruatur ratio cum coniunctione.* Idem *enim* Plin. *in* VII. *natur. hiſt. ei quod de* Epimenide *citauimus, hæc uerba ſubiecit,* Vt *tamen in ſeptimum & quinquageſimum atque centeſimum duraret annum.* Columel. *Satiatq; ſemodius cibi in diebus ſingulis uicenas & centenas turtures.* C*æterum in his duobus generibus intra uiginti, ibi poſt duodecim ſtatim ex duobus integris dicimus, Ternideni, Quaternideni, Quinideni, Senideni.* In *tribus uerò etiam conuerſo ordine, ut* V*allæ placet,* Deni *quaterni,* Deni *quini,* Deni *ſeni. Quo ordine duntaxat dicuntur, quæ deinceps habentur,* Deni *ſepteni,* Deni *octoni,* Deni *noueni.* Hic *uerò* T*ertius decimus, Quartus decimus, Quintus decimus, Sextus decimus, Septimus decimus, Octauus decimus,* N*onus decimus.* Plinius, N*anque octauo decimo die excludunt, ſtatimq; concipiunt.* Et Papinius *in ſyluis,* Primo *autem ſeptimum decimum Germanici noſtri triumphum adoraui.*

Similis diſpoſitio & in aduerbijs eſt obſeruanda, V*ndecies, duodecies, tredecies, quatuordecies, quindecies, ſedecies, ſeptieſdecies, octieſdecies, nouieſdecies, prætereà uicies.* Et *uicies ſemel, uicies bis.* Item *ſemel & uicies, bis & uicies, & deinceps pro ratione iam dicta.* Plinius VII. I*dem ſella curuli ſemel & uicies ſedit.* Columella, *Quinquies & uicies duceni quadrageni*

ſinguli fiant ſex millia & uiginti quinque. De his ſine copula Plinius mox. *Peculiariter ad hoc genus pertinet, quòd ultra nõgenta nonaginta nouem millia bis a duerbijs uti ueteres animaduertas.* Quod Plinius exemplo ſaltem monet. Eius uerba in trigeſimo tertio hæc ſunt, *Non erat apud antiquos numerus ultra centum millia. Itaque hic & hodie multiplicatur, ut decies centena millia, aut ſæpius dicantur.* hæc Plinius. Vltra hunc numerum ſic proceditur numerando, *Vndecies, duodecies, tredecies, quatuordecies centena millia, & ſic deinceps uſque ad uicies à quo tricies, quadragies, quinquagies, uſque ad centies. Ab hinc ducenties, trecenties, quadringenties, quingenties, uſque ad mullies centena millia.* Valerius Maximus, *Filiam in matrimonium cum decies centum millibus talentûm.* Iuſtinianus II. *Naues quoque decies centum millia numero habuiſſe fertur.* Suetonius, *Patet in circuitu ad bis & tricies centum millia paſſuum.* Ipſe Plinius in ſecundo, *Pars noſtra terrarum, de qua memoro, ambiente, ut dictum eſt, oceano uelut innatans, longiſsime ab ortu & ab occaſu patet, hoc eſt, ab India ad Herculis columnas Gadibus ſacratas, octogies quinquies centena ſeptuaginta octo millia paßuum, ut Artemidoro placet autori: ut uerò Iſidoro, nonagies octies centena decem & octo millia paſſuum.* Sed intra ſupradictum numerum (quam partem præcepti doctiſsimus Budæus egregie obſeruauit) ſine hac per aduerbia multiplicatione locutos ueteres doceamus. Cecil. Plin. ad Romatium, *Offero tibi ad implendas equitis facultates, trecenta millia nummûm.* Idem ad Fabatum, *Adijcis poſſe eos nongentis millibus uenire.* Aemilius Probus in Pauſania, *Quòd eo duce Mardonius Satrapes regius, natione Medus, regis gener, in primis omnium Perſarum & manu fortis & conſilij plenus, cum ducentis millibus peditum fugatus eſt.* Cicero ad Rufum, *Nam de ſeſtertijs nongentis millibus certe ita relatum eſt, ut tu ſiue frater tuus referri uoluit.* Quintilianus IX. *Et ne illa quidem teſtimonia recito,*

cito, quæ dicta ſunt de ſeſtertijs ſeptingentis millibus. Horatius, *Si ſeptingentis ſex, ſeptem millia demas.* Mart. *Quadringēta tibi non ſunt.* Varro, *Et unæ quadrigæ conſtiterint millibus quadringentis.* Cæſar de Britannia, *Huius eſt longitudo lateris, ut fert illorum opinio, ſeptingentorum millium.*

Priuatim de quibuſdam numeralibus obſeruantur hæc. Mille cum non ſolum, ut cætera numeralia, adiectiuum ſit omnis generis & pluralis numeri, ſed etiam appellatiuum neutri generis & numeri ſingularis, quod olim Macrobio autore declinabatur, mille millis: duplicem merito ſortitur conſtructionem & intranſitiuam, ſicut adiectiua: ut, *Mille homines, mille iumenta:* & trāſitiuam in genitiuum, ſicut appellatiua. Cicero in Philip. *Inuentus eſt qui Lucio Antonio mille nummûm ferret expenſum.* Et pro Milone, *In quibus propter inſanas illas ſubſtructiones facile mille hominum uerſabatur.* Millia quoq; utpote ab hoc ſingulari declinatum, appellatiuū eſt, & in genitiuū tranſit: ut, *Millia paſſuum, millia ſtadiorum, millia ſeſtertiûm uel nummûm.* Suetonius, *Octoginta millia nummûm diurna erogauit.* Cicero, *Si doceo, iudices, eos qui quadraginta millia modiûm lucri faciunt.* Sicubi autem in ſimili caſu continenter cum alio appellatiuo legatur, apud idoneum præſertim autorem, ſuſpectus planè habendus eſt locus: cum & ratio refragetur, ut mox oſtendam: & frequens paßim autorum uſus reclamet: & quod non minimum argumentum eſt, in uerſu nihil tale (quod ſciam) legitur. Nam quod ex IX. Vergilij quidam afferunt, *Tot millia gentes Arma ferunt Italæ.* Ego (gentis) potius lego, ut ſit gentis Italæ, nulla nec carminis nec ſenſus, ut opinor, iniuria. Accedit qđ opportuna res ad corruptelam utroque genere fuit, & numeri ipſius ratione, cum ueteres tum mille, tum millia per M literam ſignarint, & appellatiuorum, quorum genitiuos potißimum menſurā quamlibet ponderis magnitudinis'ue ſignificātes, per ſyncopen ferè, ut Priſcianus teſtatur, proferebant, uel certis

notis, uel certe dimidiatos ſcribebant. Quæ poſtea uel à librarijs male excepta, uel à ſciolis male ſuppleta, cæteris minus curioſis errandi occaſionē dedere, ut cū pro duo mullia ſeſtertiūm, talentūm uel modiūm, II. M. HS. *uel talent. uel ſeſt. uel mod. ſcriptum inuenirent, illi duo mullia ſeſtertia, uel talenta, uel modios ponerent: Cum duo appellatiua ſub unius perſonæ ratione iungi continenter non poßint, niſi ut Valla mederi uitio conatur, per appoſitionem. Quæ tamen nullum habere locum in talibus uidetur: cum nec generalitatis contrahendæ cauſa, ut mulier ancilla: nec uariæ ſignificationis determinandæ, ut canis ſydus: nec ſignandæ proprietatis, ut Ariſtides uir iuſtißimus: adiectus is numerus uideri in talibus poßit, qui alioqui præponi in tali loquendi genere ſemper notatur, cum appoſitio natura ſequi debeat id cui apponitur. Ita tali medela datur potius neglgentiæ ſecuritas, quàm uindicatur à uitio corrupta loquendi ratio.*

Vnus, quoque, ut Priſcianus obſeruat, hanc peculiarem habet in conſtructione proprietatem, quòd pluralis eius numerus ijs duntaxat pluralibus iungitur, quæ pro ſingularibus intelliguntur. Salluſtius, Hi poſtquam in una mœnia conuenere. pro in unā urbem. Vergilius, –Satis una ſuperq́; Vidimus excidia. pro unū excidium. Lucanus, –Totumq́; in partibus unis Bellorum fecere nefas. pro in una parte. Liuius, Hæc tum ſacra Romulus una ex omnibus peregrina ſuſcepit. pro unum ſacrum. Ita cum in prolepſi eiuſmodi pluratiuum nomen ponitur, in prolepſeos partib9 plurale huius numeralis ſubijcimus, unas & alteras, non unam & alteram, dicentes, ut Cicero Appio, Nam quas ex itinere antè quàm ex Aſia egreſſus es, ad me literas miſiſti: unas de legatis à me prohibitis proficiſci, alteras de Apameorum ædificatine impedita, legi perinuitus.

Diſtributiua cum ijs nominibus quæ ſingulari numero deficiuntur, cardinalium loco iungi ſola poſſunt, cardinalibus xcluſis. Binæ literæ, terna arma, quaterni codicilli: non duæ, tria, quator,

quatuor, dicendum. Adhibentur præterea ubi ſingulis multorum ſimulem aliquem numerum diſtribuimus, ueluti exempla in primo libro docent.

Quæ in arius finiuntur, cum ijs quæ numerantur, iungi non ſolent. Non *enim dicitur centenarius annus. Sed cum ijs ad quæ pertinent, aut referuntur ea, quæ numerãtur: ut,* Homo *centenarius, qui centum eſt annorum. Lapis centenarius, qui centum eſt librarum.* Cicero *ad* Atticum, *Cohortes habet quadringentarias.* Numerum *tamen centenarium, denarium & ternarium dicimus, ſicui hoc ſcitu non indignum uidetur.*

Feruntur *in genitiuum diuerſæ perſonæ, & ex adiectiuis uerbalibus quæ per ax finiuntur:* Audax, *capax, edax, ferax, fugax, pertinax, rapax, ſagax, ſpernax, tenax.* Papin. *in* Sil. Audax *ingenij.* Ouidius, *Sanctius ijs animal mentisq; capacius altæ.* Idem, Tempus *edax rerũ.* Vergilius, Illa *ferax olei eſt.* Seneca, Eſto *uitiorum fugax.* Tacit. Opum *contemptor, recti pertinax.* Plinius, Omnium *utilitatum & uirtutũ rapaciſſimi.* Horatius, Vtiliumq; *ſagax rerum.* Sil. Ductor *Piſo uiros ſpernaces mortis agebat.* Horatius, Iuſtum *& tenacem propoſiti uirum.*

Ex *ijs quæ in idus terminãtur,* Auidus, *callidus, cupidus, inuidus, impauidus, prouidus, timidus, trepidus, & ualidus.* Plinius, Vt *eſt natura hominum nouitatis auida.* Tacitus, Nemo *illa tempeſtate militaris rei callidior habebatur.* Ouidius, Cupidus *ſtudiorum.* Plautus, Cupidus *leno auri.* Sil. Impauidus *ſomni ſeruat pecus.* Iuuenalis, Et *ſubiti caſus improuidus.* Liuius, Trepidi *rerum ſuarum.* Horatius, Timudusq; *procellæ.* Tacitus, Validus *animi & corpore ingens. Similiter ijs indigus & prodigus.* Vergilius, Haud *opis indiga noſtræ.* Lucanus, Terra *ſuis contenta bonis, neque indiga mercis* Externæ. Horatius, Et *animæ magnæ prodigum* Paulum *ſuperante* Pœno.

Et *pauca terminata in ius, non tamen omnia uerbalia:* Anxius, *conſcius, dubius, deuius, egregius, inſcius, neſcius, nuntius, obnoxius,*

xius,præſcius.Sil.Anxia fati. Vergil. *Et mens ſibi conſcia recti.* Idem, *Nec ſum animi dubius.* Sil. *Sed deuius æqui.* Papin. *Tu tamen egregius facti.* Vergil. *Etiamq; tremens,etiam inſcius æui.* Ouid. *Viri quaſi neſcia quærit.* Verg. *Tam ficti prauiq; tenax, quàm nuntia ueri.* Liuius, *Spei liberā,obnoxiam timoris.* Vergilius, *Præſcia futuri da: non indebita poſco.* Conſcius tamen alia

Conſcius. ratione in datiuum. Terentius, *Egomet,quæ mihi ſum conſcia.*

Ex participialibus quoq; multa eorum quæ in ens,uel ans, finiuntur: ut, Abundans, amans, audiens, appetens, abſtinens, cupiens, efficiens, experiens, ferens, fugiens, fugitans, fidens, furens, metuens, negligens, obſeruans, patiens, potens, præſtans, proſpiciens, reuerentior, ſitiens, ſeruans. Vergilius, *Quàm diues pecoris niuei,quàm lactis abundans.* Iuuenalis, *Viue bibentis amans.* Seneca, *Amantes tui ama.* Plautus, *Audiens imperij.* Horatius, *Abſtinēs ducentis ad ſe cuncta pecuniæ.* Salluſtius, *Alieni appetens,ſui profuſus.* Plautus, *Cubat complexus,cuius cupiens maxime eſt.* Cicero, *Virtus eſt efficiens utilitatis.* Ouidius, *Experiensq; laborum.* Tacitus, *Corpora hominum ſalubria & ferentia laborum.* Cæſar, *Nemo erat tam tardus & fugiens laboris.* Terentius, *Herus eſt perliberalis & fugitans litium.* Vergilius, *Fidens animi atque in utrunq; paratus.* Idem, *Nanque furens animi.* Columel. *Cum ſit molliſſimum genus & ſeruitutis indignantiſſimum.* Iuuenalis, *Metuens uirgæ iam grandis Achilles.* Tacitus, *Vitellius amicorum inimicorumq́; negligens.* Salluſtius, *Corpus patiens inediæ.* Vergilius, *Tempeſtatumq́; potentem.* Statius, *Haud tulit armorū præſtans animuq́; Corebus.* Ouidius, *Nec reuerentior ulla deorum.* Silius, *Et ſemper famæ ſitiens.* Vergilius, *Et ſeruantiſſimus æqui.*

Et ex ijs quæ in tus,uel ſus exeunt, Conſultus, contentus, doctus, indoctus, eruditus, expertus, falſus, lapſus, mactus, mutatus, oneratus, præfectus, profuſus, ſuſpenſus, uictus. Horatius, *Conſultus iuris & actor cauſarum.* Liuius, *Contentus libertatis.* Horatius,

tius, Indoctusq́; *pilæ diſci'ue trochi'ue quieſcit*. Idem, *Docte ſermonis utriuſq́; linguæ*. Vergilius, *Expertos belli iuuenes Aſcilua trecentos*. Plautus, *Falſus animi*. Idem, *Ita me amor lapſum animu ludificat*. Martialis, *Macte animi quē rarus habet, morumq́; tuorum*. Apuleius, *De repente animi mutatus*. Pacuuius ex Nonio Marcello, *Oneratus frugum & floris liberi*. Plinius, *Præfectus prætorij eius*. Salluſtius, *Profuſus ſui*. Apuleius, *Oppidò ſuſpenſus animi*. Tacitus, *Animi ualidus*. Vergilius, *Immemor heu uictus animi*. *Hæc cum participia ſunt, alijs etiam caſibus merito iunguntur, ſed qui ex uerborum natura haud difficulter intelligantur, ut* Paucis cōtento, *Arci præfecto*, Doctus iter melius, Victus à Scipione, Macte uirtute eſto. *Reliqua quæ in patrium caſum feruntur, quoniam de uerbalibus & participialibus ſeorſum egimus, quæ ſuccurrent, per ordinem literarum exequemur, potius quàm parum tuto per locos.*

Leguntur igitur cum hoc caſu iuncta, Amens, *auarus, alienus*. Vergilius, *Iſq́; amens animi, & rumore accenſus amaro*. Horat. *Præter laudem nullius auaris*. Cicero Acad. *Et uno nomine omnia, quæ eſſent aliena firmæ & conſtantis aſſenſionis, à uirtute ſapientiáq́; remouebant*. Benignus. Horatius, *Vini ſomniq́; benignus*. *Item* Cæcus, *certus, incertus, certior, compos*. Quintilianus Inſtit. *At ſiquis tam cæcus animi eſt ut de alijs dubitet*. Gellius, *Certus rei, incertus uitæ*. Tacitus, *Sententiæ Vitellij certior fieret*. Valerius Maximus, *Imperatores cōpotes Victoriarum*. *Item* Elegans, *æmulus, expers*. Gellius, *Elegantiſſimus uerborum Latinorum*. Ouidius, *Vt tamen exemplis intelligat æmula laudis*. Idem, *Perq́; nouem luces expers undæq́; cibiq́;, Sedit humo nuda*. *Et* feſſus. Vergilius, *Expediunt feſſi rerum*. *Et* gnarus. Columel. *Armorum militæq́; gnaros*. *Præterea* Integer, *imperitus, inops, inanis, inſolens, ignarus, immunis*. Horatius, *Integer uitæ, ſceleriſq́; purus*. Terentius, *Imperitos rerum, eductos liberè, in fraudem illicis?* Ouidius, *Illuc mentis inops*.

Idem

Idem, Sanguinis atq; animæ corpus inane fuit. Hoc & cum ablatiuo iungitur. Cicero Attico, *Nulla enim abs te per hos dies epi-* Inane. *ſtola inanis re aliqua utili & ſuaui uenerat.* Salluſtius, *Inſolens malarum artium.* Vergilius, *Ignarosq; uiæ mecum miſeratus agreſtes, Ingredere.* Idem: *Proſpicit ignarus rerum, ignarusq; ſalutis.* Ouidius, *Immunibus huius Eſſe mali dabitur.* Item *Largus, liber, liberalis.* Vergilius, *Largus opum, lingua melior, ſed frigida bello Dextera.* Salluſt. *Laudis auidæ, pecuniæ liberales.* Terẽtianus, *Libera legis.* Illa quoq;, *Maturus, memor, immemor, miſer.* Verg. *Atq; æui maturus Aceſtes.* Terent. *Vt memor eſſes ſui.* Idẽ, *Nam iſthæc cõmemoratio, quaſi exprobratio immemoris beneficij eſt.* Plaut. Ciſtel. *Petulantia mea, me animi miſeram habet.* Item *Proſper, pauper, parcus, particeps, præceps, peritus, prudens, imprudens.* Horatius, *Proſperam frugum, celeremq; pronos Voluere menſes.* Idem, *Horũ ego ſemper optarẽ pauperrimus eſſe bonorũ.* Suetonius, *Pecuniæ parcus ac tenax.* Iuuenalis, *Qui te participem ſecreti fecit honeſti.* Verg. *Et præceps animi Tinarus.* Horatius, *Agricolam laudat iuris legumq; peritus.* Idem, *Rerumq; prudens, & in ſecundis temporibus dubijsq; rectus.* Terentius, *Imprudens harum rerum.* Item *reus & rudis.* Ouidius, *Spretarumq; agitur legum reus.* Perſius, *Arator luciferi rudis.* Cicero, *Græcarum literarum rudis.* Adhæc *Sanus, ſatur, ſecurus, ſerus, ſollicitus, ſterilis, ſuperſtes.* Plautus, *Satin' tu ſanus mentis atq; animi tui es?* Vergilius, *Securus amorum Germanæ.* Terentius Adel. *Sed poſtquam intus ſum omnium rerum ſatur.* Horatius, *O' ſeri ſtudiorũ.* Tacitus in 11. *Virtutum ſterile ſeculum.* Vergilius, *Cum tibi ſollicito ſecreti.* Plinius nat. hiſtor. *Marcus Perpenna & Lucius Voluſius Saturnius, omniũ quos in Senatu ſentẽtiam rogauerunt, ſuperſtites fuere.* Præterea *uecors & uanus.* Apuleius, *Iam uecors animi tectũ ſcandulare conſcendit.* Vergilius, *Aut ego ueri uana feror.* Sunt ex ijs nonnulla & quæ cum alijs iuncta caſibus apud autores leguntur, præſertim

ablatiuis.

ablatiuis. Cicero ad Brutum, *Me uelim de tuis rebus conſilijsq́; facias diligentiſsime certiorem.* Liuius,*Præda compotem.* Plautus, Dono *te ob iſthuc dictũ,ut expers ſis metu.* Cicero de Oratore,*Inops uerbis.*Plinius,*Caprificus omnibus immunis eſt,quæ adhuc diximus.* Ouidius, *Ambroſiæ ſucco ſaturos.* Cicero, *Alienum eſt dignitate tua.* E*t cum præpoſitione.* I*dem,* Non *alienus à* Sceuolæ *ſtudijs.*

DANDI CASVM *adſciſcunt cum multa ex iam dictis (quanquam alia quapiam ratione)nempe aliqua ex ijs,quæ iam dicentur: ut* Amator *illi, præceptor mihi,uſibus capax.*Cecilius Plinius, V*illa uſibus capax, non ſumptuoſa. Tum generaliter quibus lucrum,damnum,uoluptas,gratia,ſummiſsio deniq; commodi, incommodi'ue acceſsio alicui ſignificatur.* H*æc enim omnia metabaticos in datiuos tranſeunt, eorum aduerſus quæ ſic ſe habent: ut* V*tilis,damnoſus,periculoſus, difficilis, fidus,gratus,iucundus,*Supplex *tibi. Fidus uerò & in genitiuum.*Verg. *Præterea regina tui fidiſsima, dextra Occidit ipſa ſua.* Datiuum *adſciſcunt & quæ ſimilitudinem,paritatem, uel ſimul eſſe ſignificant,& quæ ex*(con)*præpoſitione componuntur.Præterea ex ijs quæ ad aliquid dicuntur, quæ æquiparantia uocant: ut Similis, diſsimilis,par, impar, æqualis,æquus, contrarius,aduerſus, ſocius, contubernalis, commilito, conſeruus, cognatus, communis, uicinus, finitimus, propinquus, amicus, inimicus,& cum his* Proprius, & I*dem ſiue nomen id uoces ſiue pronomen.* Q*uinetiam ex his multa genitiuis iuncta reperias, partim poſſeſsionis lege: ut amicus* Senecæ, *inimicus* C*æſaris.partim aliter.* Lucanus, Q*uem metuis,par huius erat.* Vergiliu*s*, *Atque impar congreſſus* A*chilli.* Terentius, *Domini ſimilis es.* Cicero Academ. *Eorum quatuor,quæ ſuprà dixi diſsimile.*I*dem,*Commune *animantium omnium eſt coniunctionis appetitus,procreandi cauſa.*Hoc *uerò præter datiuum & genitiuum etiam cum auferendi caſu & præpoſitione iunctum legitur.* Cicero,Hoc enim one

Nomina in datiuum.

Fidus.

Communis.

nim onere, quod mihi tecum eſt commune. Idem, *Quibus eſt cum oratoribus illa ex repugnantibus ſententijs communis cōcluſio.* Horat. –*Niſi nos uicina Triuici Villula cepiſſet.* Iuſtin. *Chalybes fluuij huius finitimi appellati.* Ad hæc uerbalium quæ in lis, & participialium quæ in dus ſyllabis finiūtur, præſertim quæcunq; à paßiuis uerbis declinantur, paßiuorum datiuum recipiunt, ut amabilis, docibilis, execrabilis, legibilis, penetrabilis, amandus, docendus, uiſendus. Statius, –*Nulli penetrabilis aſtro Lucus erat.* Horatius, *Nulli flebilior quàm tibi Vergili.* Idem, *Hic tibi ſit potius, quàm tu mirabilis illi.* Vergilius, *Nec dictu affabilis ulli.* Silius, *Superisq; habitabile ſaxum.* Ouidius, *O mihi poſt nullos unquam memorande ſodales.*

IN ACCVSATIVVM *tranſeunt ex adiectiuis nominibus ea, quibus generalis menſura ſiue dimenſio ſignificatur, latus, longus, craſſus, profundus, altus: Sed eius dictionis, quæ priuatam menſuram ſignificat.* Plinius naturali hiſtoria, *Caulis palmum altus.* Idem, *In hoc cœli circumplexu æquinoctij die media, umbilicus, quem gnomonem uocant, ſeptem pedes longus, umbram non amplius quatuor pedes longam reddit.* Præterea in genitiuū. ut Columella, *In morem horti areas latas pedum denûm, longas pedum quinquagenûm facito.* Idem, *Atque ita menſe ultimo Aprilis ſeritur tantum, quantum ſinguli cyathi ſeminis locum occupent decem pedum longum, & quinque latum.*

Item in ablatiuum. Idem, *Auarius quidam dupondio & dodrante altum ſulcum, latum pedum quinq;, deinde ter tanto ſpatium crudum relinquunt.* ubi etiam accuſatiui eſt uſus. Plinius XXXV. *Longum ſeſquipede, latum pede.* Alia rurſus in modum infinitum, ut bonus, dignus, indignus, aptus, ineptus. Virgilius, *Cur non Mopſe, boni quoniam conuenimus ambo, Tu calamos inflare leues, ego dicere uerſus.* Pomponius Mela, *Verum aſpici cognoſciq; digniſſimum.* Ouidius, *Sed puer eſt, ætas mollis & apta regi.* Eodem modo Cereus pro aptus. Horatius,

Cereus

Tercus in uitium flecti. Pro actiuo tamen infinito, proſa ſcribentes accuſatiuo gerundi modi cum præpoſitione potius utuntur: Vehemens ad dicendum, Piger ad ſalutandum. Cómmodus, incommodus, utilis, inutilis ad militandum. Pro paſſiuo autem, uel ultimo gerundi modi, quod per u, finitur, ut Optimum factu, digniſſimum memoratu, horridum uiſu. Horatius, -Sapiens, uitatu, quidq; petitu Sit melius, cauſas reddet tibi. Plin. ad Apol. Quæ & tibi auditu & mihi relatu iucunda erunt. Vel paſſiuo eo, quod per dum terminatur, cũ præpoſitione ad. Cicero, Quod non facile ad credendum eſt. pro eo quod eſt creditu, uel ut credatur. Vtrunq; modum interim & per prouocabulum Qui, non ineleganter interpretari autores uideas. Priorem: ut Terentius, Nam ſi ego digna hac contumelia ſum maxime, at tu indignus qui faceres. Poſteriorem: Cicero, Non erit idoneus, qui ad bellum Aſiaticum regiumq́; mittatur.

ABLATIVVM *uerò diuerſæ perſonæ adſciſcunt ſibi hæc, Dignus, indignus, plenus, uacuus, diues, dis, locuples, fœtus, fœcundus, uiduus, caſſus, orbus, truncus, extorris, præditus. Terentius, Dignus es odio cum ſuſpicione iſthac tua ſcelus. Iuuenalis, -Quanquam plena omnia gypſo Chryſippi inuenias. Cicero, Cum ſumus neceſſarijs negotijs curisq; uacui. Horatius, Diues agris, diues poſitis in fœnore nummis. Pomponius Mela, Tantum pecore ac finibus dites. Cicero pro Roſc. Locuples metu. Vergilius, Loca fœta furentibus auſtris. Plautus, Amor & melle & felle eſt fœcundiſſimus. Horatius, Viduus pharetra riſit Apollo. Vergilius, Nunc caſſum lumine lugent. Ouidius, Orba parente ſuo, quicunque uolumina tangis. Idem, Et generat truncas pedibus pernicibus alis. Vergilius, Finibus extorris complexu auulſus Iuli. Cicero pro Rabirio, Senectute affectũ, morbo præditum. Terentius, Qui filium haberem tali ingenio præditum.* Nomina in ablatiuum.

Imitantur hæc & duo participia, captus & contentus: Illud quoties parti iungitur, ut Mente captus, oculis captus. Vergil.

Atque oculis capti fodêre cubilia talpæ. Hoc, ut Horatius, *Centena dediſſes Huic parco paucis contento.* De hoc uero, ut cum genitiuo iungitur, ſuprà eſt dictum, cum quo etiam ſuperiorum nonnulla legas. Ouidius, *Militia eſt operis altera digna tui.* Vergilius, *Deſcendam magnorum haudquaquam indignus auorum.* Salluſtius, *Ager aridus & uacuus frugum.* Tacitus, *Annonæ fœcunda.* Vergilius, *Diues opum uariarum.* Idem, *Trunca pedum primo.* Idem, *Quæ regio in terris noſtri non plena laboris?* Hoc tamen, ut Quintilianus ait, ſuo tempore ablatiuo iunxerunt, *plenus uino* dicentes, non autem *uini*, ut ueteres. Qui igitur ueteribus eſſe ſimilis cupit, uidet in hoc quid ſequatur. Diuerſitatis quoque nomina ablatiuos ſibi cum præpoſitione ſubijciunt:

Alius. *Alter ab illo, Aliud ab hoc, Diuerſus ab illo.* Alius, uerò & ſine præpoſitione. Horatius, *Alius ſapiente bonoq́;.* Item numeralium quæ ordinalia dicuntur, *Primus à Dardano, Secundus ab Homero.*

De Cõparatiuis & Superlatiuis. Ablatiuis iunguntur & comparatiua omnia, idq́; uel ſingularibus, uel pluralibus: ut *Frigidius glacie, leuius uentis*, niſi partitio potius ſignificetur, quàm collatio. ſic enim in genitiuum partitiuorum ritu feruntur, ut *Maior iuuenum*. Soluitur cõparatiuorum ablatiuus in Quàm, coniunctionem electiuam, & nominatiuum eiuſdem uocis: ut *Doctior Platone, doctior quàm Plato.* Quam ſolam conſtructionem uidentur diminutiua comparatiuorum habere. Plinius, *Duriuſculum ſe fecit, quàm uolebat exiſtimari à uernariolis tuis & famulis.* Terentius, *Thais, quàm ego ſum, maiuſcula eſt.* Genitiuus autem per È, uel Ex, partitiuorum ritu. Cæſar Comment. *In teſtamento Ptolemæi patris hæredes erant ſcripti, ex duobus filijs maior.* Et Ouidius, *Cũ minor è pueris iuſſu ſtudioq́; uidendi Conſtitit ad geminæ limina prima foris.* Et per Inter. Quintil. in gladiat. *Qui inter eos, ut apparet, fortior fuit.* Admittit cõparatiuus nonnunquã & alterum ablatiuum, nempe eius dictionis quæ menſuram exceſſus ſignificat: ut *Multo antiquior Socrate, nihilo ſegnior illo.*

Voce

Vocetur autem (ſi libet) hæc comparatiui tranſitio ſecūda: ſicut quæ in priorem eſt ablatiuum, prima. Verum poſterior ablatiuus, aliorum quoque quorundam eſt communis, ſicut ſuperlatiuorum nonnunquā. Quintilianus, *Declamandi ratio ut eſt ex omnibus nouiſsime inuēta, ita & multo eſt utiliſsima.* Catullus, *Tanto peſsimus omnium poëta, quanto tu optimus omnium patronus. Cæterum, comparatiua cum duplicem habeant ablatiuum, alterum per e, alterum finitum per i, obſeruat* Laurentius, *cum fœmininorū ablatiuis intranſitiue ſunt cōſtructa, ſæpius ea per e, legi: ut* Secundiore fama, lætiore fortuna. *Cum alijs potiùs per i.* Iuuenalis, *Conſtat leuiori bellua ſumptu.*

Notatur uerò & per comparatiuū collatio quadruplex. Vna ſubſtantiæ ad ſubſtantiam diuerſam, ut Homo eſt mitior leone.

Altera ſubſtātiæ ad tempus, uel ad ſeipſam temporis ratione uariatam, ut Sum hilarior ſolito. *Terētius,* Ah quanto nunc formoſior uidere quàm dudum? *Tertia adiectiui ad diuerſum adiectiuū, ut* Eſt magis fortis quàm doctus, magis fœlix quàm prudens. *Hoc modo comparatiuum cum comparatiuo nonnunquā committimus, etiam cum aduerbio* Magis, *autore* Priſciano: *ut* Fuit Achilles Aenea fortior magis quàm iuſtior. *Et* Hieronymus *noſter de paupertate,* Quidam ex fratribus parcior, magis quàm auarior. *Et ſine aduerbio* Magis. Quintilianus, *Sit ſalubrior ſtudijs, quàm dulcior.* Columella *libro* VI. *At ſi longior fuerit quàm latior. Eadem ratione & per* An, *utimur.* Gel. *Per incertus ſtolidior, an uanior.* Solin. *Calamitoſior, an beatior fuerit Auguſtus, ambiguum. Quarta collationis ratio eſt, cum ad opus uel affectionem alicuius fit cōparatio. Et ea triplex. Aliàs per ablatiuū nominis, ut* Ditior opinione hominū, *id eſt, quàm ut homines opinētur. Et paulò aliter, ut* Cauſa uel lis minor dignitate noſtra, *pro quàm ut deceat, uel quàm quæ deceat dignitatem noſtrā.* Maior prætoria cognitione ſumma. *pro quàm ut prætor cognoſcat. Aliàs per* Quàm, *dupliciter, modo cum* Vt,

apoſtatico, & actiue: ut, Notius *eſt quàm ut ego id præcipiam.* Quintilianus, *Sed nec bonus præceptor maiore ſe turba quàm ut ſuſtinere poßit, onerauerit. qua ratione exempla quædã modo interpretati ſumus.* Et *paßiue*, Notius *eſt quàm ut à me præcipiatur.* Quintilianus, *Sed hoc apertius eſt, quàm ut probandum ſit.* Modo *per relatiuum* Qui: Notius *eſt quàm quod ego præcipiam, &* Notius *eſt quàm quod à me præcipiatur.* Quintilianus, *Ideò ne ſuſcipiendæ quidem plures ſunt cauſæ, quàm quibus ſuffecturum ſe ſciat.* Illa *uerò,* Maior *uiginti annis, minor uiginti annis: pro eo quod eſt ſupra uel infra ætatem uiginti annorum, monadica puto.* Nam *maior uiginti annorum, per defectum potius ablatiui* Aetate, *dicitur, uel ut* Priſcianus *interpretatur, per defectum* Illo qui eſt, *ut ſit,* Maior *illo qui eſt uiginti annorum.* Maior *uerò & maximus natu, & grandior natu cum ſimilibus, ſicut maior & maximus ætate, dicuntur.* Eſt *enim illud* Natu, *monoptoton.*

De *comparatiuorum pariter ſuperlatiuorumq; natura, illud prætereundum non arbitror, quòd præter hactenus dictas conſtructiones, etiam poſitionum ſuarum caſus nonnunquam recipiunt, diuerſæ uidelicet perſonæ: ut,* Dignum *laude, & dignius & digniſſimum laude.* Auidus *habendi, & auidior & auidißimus habendi.* Amicus *nobis, & amicior & amicißimus nobis.* Horatius, *-Sapiẽs, uitatu, quidq; petitu Sit melius, cauſas reddet tibi.* Aliquando *diuerſum & à poſitionis ſuæ caſu & ſuo.* Salluſtius, Nulla *arte cuiquam inferior.* Plinius *de* Pado, Nulli *amnium claritate inferior.* Pleraq; *etiam adiectiua in ablatiuum feruntur eius rei ſecundum quam, uel ratione cuius de quopiam affirmatur.* Andria *genere,* Syrus *natione.* Fuſcus *colore,* Prudens *conſilio.* Vergilius, Forma *pulcherrima* Dido. Martial. Caſtus *moribus, integer pudore,* Velox *ingenio, decore fœlix.* Et *quæ apertius per Synecdochen dicuntur.* Idem, Crine *ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus.*

PRO

PRONOMINVM CONSTRVCTIO.

PRONOMINA ſuapte natura tranſitionē in alia nō faciunt, habēt tamen aliàs in coniunctione cum alijs partibus proprietatē quandā, grāmatico nō prætermittendā. Duplices enim demonſtratiuorum primæ & ſecūdæ perſonæ genitiui, pro duplici ſignificatione, certarū uocum tranſitionē recipiunt, certarū reſpuunt. ut enim qui per is uel um finiūtur, quarundā uocū tranſitioni priuatim ſunt addicti: ita qui per i, terminātur, certas uoces habēt, quibus ſuccedāt. Quippe quoties poſt uerba participia et participialia, uſus genitiui utriuſuis horū pronominū incidit, ijs qui per i, finiūtur, eſt utendū, quorū etiā naturam & Sui, genitiuus ſequitur: ut, Me tui pudet, nil noſtri miſerere, oblituſq; ſui eſt Ithacus. Itē, Vt pleniore obſequio demererer amātiſsimos mei. Excipiūtur, quod ſciā, ex omni numero uerborū duntaxat tria: quorū duo Intereſt & Refert, quòd ex eo nomine cōpoſita ſunt, quod in hoc genus genitiuos trāſire nō poſsit, ut mox dicetur: poſſeſsiua alterius generis, id eſt, eorū qui per is uel um finiūtur, cum ipſo nomine quod in ſe cludūt, intrāſitiue conſtructa accipere ſolēt: ſic, Intereſt & refert mea, tua, noſtra & ueſtra, quibus addūtur ſua & cuia. Cicero Rufo, Quin ego omnia faciam, quæ intereſſe tua, aut etiā uelle te exiſtimē. Idē in eadē, Et quod tua nihil referebat. Idē ad Curionē, Quod eos ſcire, aut noſtra, aut ipſorū intereſſet. Terētius, Mea nil refert, dum potiar modo. Idē, Quid tua, malùm, id refert? Cicero pro Murena, Ea cædes crimini potiſsimū datur ei, cuia interfuit, nō ei cuia nihil interfuit. Quòd autē ex nomine Re, uel Res, cōponātur ea uerba, de Intereſt quidē, declarāt uerba Plauti, quibus id ſolute pronūtiat, Vtrunq; ueniat nec'ne, nihil in re eſt mea. Et Terentius in Andria, Si in re utriq; eſt ut fiant, accerſi iube. Nec eſt quod datiuus ille ſcrupum ulli inijciat, cum eundē quoq; uerbo Refert,

Mei intereſt. Mea refert.

ſubiectum inuenias. Quod etiã ex eo nomine cõpoſitũ eſſe docet, prima eius ſyllaba longa. Horatius, *Vel dic quid referat intra naturæ fines uiuẽti.* Tertiũ eſt ipſum Eſt, ſimplex. *Quod tamen aliter eiuſmodi poſſeßiua nõ recipit, niſi cum pro* Intereſt, *legitur. ut,* Plautus *in* Amphitryone, *Quid eſt mea?* Legi etiam pro Intereſt, *declarat illud* Ciceronis *ad* Atticũ, *Scio quãti* Reipublicæ *ſit, omnes copias in unũ locũ primo quoq; tempore cõuenire.* Itẽ Columella, *Nam nõ eſt noſtri negotij alterũ imperare, & alterũ docere. Simuli modo & poſt adiectiua ferè omnia, quæ in genitiuum ſtrũtur, ijſdẽ genitiuis, id eſt, i, finitis utendũ.* Expers *tui, fidißima tui, compos ſui, æmulus mei.* Terẽtius, *Hãc meritam eſſe, ut memor eſſes ſui.* Cicero ad Terentiã, *Reliquum eſt, quod ipſæ optime conſiderabitis, ueſtri ſimules fœminæ ſint'ne* Romæ. *Ex adiectiuorũ numero demuntur numeralia, partitiua, particularia & ſuperlatiua, quæ quoties in genitiuũ multitudinis ſtrũtur, eos demũ horũ pronominũ genitiuos recipiunt, qui per um finiuntur.* Vnus *& primus noſtrum, ſinguli, uterq;, unuſquiſq;, quidã uel aliquis ueſtrum, & maximus natu noſtrũ.* Terentius, *Ne cui ueſtrũ ſit mirũ, cur partes, &c.* Illud enim Quintiliani *quod ſuprà poſui,* Vt *pleniore obſequio demererer amãtißimos mei: cum ſimilibus, abſoluti nõ ſuperlatiui propria cõſtructio eſt. Poſt appellatiua uerò (ut ſumma quadam cõplectar) ſiue ſubſiſtẽdi uerbũ intercedat, ſiue nõ, ijs qui per is & um finiũtur, uel quæ generaliter horũ loco accipi poſſunt, poſſeßiuis utẽdũ: ut* Fundus, *ager, codex, pes, oculus meus, tuus, ſuus, noſter, ueſter, uel noſtrũ & ueſtrũ, uel eſt meus, tuus, ſuus, noſter, ueſter, uel noſtrũ & ueſtrũ.* Plautus, *Da diem hunc ſoſpitem rebus mis agundis.* Cicero Philippica III. *Frequentia ueſtrum incredibilis.* Gellius *quoque ex antiquis codicibus* Salluſtianis, *maiores noſtrũ, ſcribendum eſſe contendit. Sed mis & tis priſcis quidem uſitata, poſtea exoleuerunt.* Itaq; *eorũ loco, poſſeßiuis neceſſario nunc utimur. Cæterum ſiquod per appella*

pellatiuum ſignificatur, aut pars ſit generalis, non ſpecialis eius quod ſignificatur per pronomen, aut planè extra id quod ſignificatur per pronomẽ, nec ab eo poſſeßum, per genitiuos in I, loquendum eſt. Exemplum partis, quam uoco generalem: ut *Dimidium, pars, aliquid, nihil, multum, reliquum, reſiduum, plurimum mei, tui, ſui, noſtri, ueſtri.* Cicero de Oratore, *Ex quo uereor, ne nihil ſim tui, niſi ſupploſionem pedis imitatus.* Exemplum eius, *quod extra eſſe nec poſſeßum intelligo, & reſpectu cuius* (autore Laurentio) *genitiuus pronominis accipitur paßiue: ut Cura, ſollicitudo, memoria, copia, dolor, poteſtas, utilitas, uſus, uis, faſtidium, fauor, deſpectus mei, tui, ſui, noſtri, ueſtri, pro his nimirum ipſis, quæ non in nobis de alijs, ſed in alijs de nobis habentur.* Nam *ſi penes nos ſint, & de alijs habẽtur, dicendum potius eſt, cura, ſollicitudo, memoria, copia, dolor, poteſtas, utilitas, uſus, &c. meus, tuus, ſuus, noſter, ueſter, uel noſtrum & ueſtrum.* Prioris rationis exempla ſunt: illud Quintiliani, *Amore mei uicit & matrem.* Item Terentius, *Hem tot mei ſolius ſollicitiſunt cauſa.* Et Cicero Attico, *Vehementerq; tua ſui memoria delectatur.* Horatius, *Ne ſtudio noſtri pecces.* Alterius rationis exempla. Vergilius, *Nate meæ uires, mea magna potentia.* Item, *Et noſtro doluiſti ſæpe dolore.* Rurſus, *Ad urbem Sidoniã puer ire parat mea maxima cura.* Sunt ſanè non adeò multa, in quibus tum genitiuis in i, tum poſſeßiuis uti permittitur: ut, *Cauſa, fama, imago mea, tua, ſua, noſtra, ueſtra, & mei, tui, ſui, noſtri, ueſtri.* Per poſſeßiua tamen eſt locutio uſitatior. Terẽtius, *Mea cauſa, cauſam hanc ſuſcipite.* Illud non modo de utriſque genitiuis, uerùm etiam poſſeßiuis obſeruatum eſt, quòd præter iam ſubijciendos, nullum uſquam ex omni genitiuorũ numero, præter fortaſſe unum, poſt ſe per appoſitionem recipiunt: nempe *ipſius, ſolius, unius, duorum, trium, & ſic deinceps, omnium, plurium, paucorum, cuiuſque, & generaliter participiorum.* Cicero pro Murena, *Ex tuo ipſius animo conie&cturam feceris.* Idem in

Gabinium & Piſonem, Dico mea unius opera rempublicam eſſe liberatam. Idem Attico, *Solius enim meum peccatum corrigi non poteſt.* Quintilianus, *Deinde cum ſatis uires eorum explorauerint, ſuæ ipſorum fiduciæ permittūt.* Liuius *octauo ab urbe condita, Noſter duorum euentus oſtendat, utra gens bello ſit melior.* Plinius in Paneg. *In ſua cuiuſque laude præſtantior.* Cicero de Oratore, *Si uoluntati omnium ueſtrum parui.* Brutus ad Ciceronem, *Qui ueſtris paucorum reſpondeat laudibus.* Horatius, *Cum mea nemo ſcripta legat, uulgo recitare timentis.* Cato ad Ciceronem, *Libenter facio ut tuam uirtutē, innocentiā, diligentiam cognitam in maximis rebus domi togati, armati foris pari induſtria adminiſtrari gaudeam.* Sed participium poſt poſſeſſiua hæc, ſæpe uertitur in prouocabulum *Qui, &* uerbum. Ouidius, *Nunc mea ſcripta legis, qui ſum ſummotus ad Hiſtrū.* pro *ſummoti.* Sic pro illo *Vulgo recitare timentis, qui uulgo recitare timeam,* dixeris. Alterius rationis, id eſt, finitorū per i, rariora ſuccurrunt exēpla: ut *Mei ſolius immemor. Sui ipſius memor.* Cicero ad Lentulum, *Quocunq; tempore mihi poteſtas præſentis tui fuerit.* Idem de Oratore, *Lucium Craſſum, quaſi colligendi ſui cauſa, ſe in Tuſculanum contuliſſe.* Ouidius Heroid. *Copia placandæ ſit modo parua tui.* Dixi *Niſi fortaſſe unū,* propter illud Terētij in Heautont. *Inopis te nunc miſereſcat mei.* quod puto monadicon.

Obſeruatio de noſtri & ueſtri. *Priuatim de Noſtri, & Veſtri, illud ſcire licet, quòd quoties appoſitio pluralis eos ſequitur, cedere debent genitiuis in um. ut enim miſertus, aut neſcius, aut contemptor noſtri dixeris: ita miſertus, neſcius, & contemptor noſtrum duorum, uel omnium dicendum.*

PRONOMINVM RECIPROCATIO.

Tranſitus quoque à perſona quapiam in ſeipſam, quæ reciprocatio grammaticis dicitur, per aliud planè quàm pronomina fieri non poteſt. Fit itaque à prima perſona in ſeipſam

tranſitus per idem omnino pronomen,ut Ego *quæ mihi ſum conſcia. Simili modo à ſecunda perſona in ſeipſam,* Tu *qui tibi es conſcius. Sed à tertia in ſeipſam, per diuerſum omnino pronomen neceſſe eſt fiat.* Vnicum *enim primitiuum pronomen eſt* Sui,*quod cum ſolis,tum uerò omnibus tertijs perſonis in eodem præſertim ſenſu, ipſorum in ſe tranſitionem regerit, quod præterea ipſum inchoare ſenſum nunquam poteſt.* Hoc *per uarios caſus,uarijs exemplorum formulis oſtendiſſe,non ab re puto diſcentium erit.* Dicimus *igitur,* Cicero *reminiſcitur ſui,parcit ſibi, diligit ſe, fruitur ſe, loquitur ſecum, agnoſcit contemptum ſui.* Et *altero interueniente uerbo multifariam,* Hortatur *te redire ad ſe,uel ut redeas ad ſe.* Dicit *te læſiſſe ſe, uel quòd læſiſti ſe.* In *his tamen formulis, ubi duo ſunt uerba citra ullam infinitam particulam,* Græci *antimetabaſin,*Priſcianus *retranſitionem uocat: in qua ſcilicet prius uerbum in ſe non ſuam, ſed ſecundi uerbi tranſitionem retorquet, ut exempla poſita docent.* Et *ſub infinito nomine alio interueniente uerbo. ut* Dubitant *quid ſibi expediat.* Et *ubi non tam liquido unicus cernitur ſenſus, ut* Dedit, *quod ſibi erat chariſſimum.* Obtinet *enim hic quoque relatiui ſenſus unius duntaxat caſualis uicem, eiuſq́; ad uerbum* Dedit,*relati,quod eclipſin ſupplenti,facile pateat.* Eſt *enim plenū,* Dedit *illud, quod ſibi erat chariſſimum.* Vbi *totus prouocabuli ſenſus explicatio eſt demonſtratiui pronominis* Illud. Quæ *enim ſequuntur, inter unius uerbi ſenſus potius ſunt numeranda.* Non *magis alijs diſplicet eius negligentia, quàm ſibi.* Et *ita te amat,ut ſe.*Siquis *enim zeugma impleat,& plenos hos ſermones reddat,uidebit in altera parte totam eſſe reciprocationem. uerbi gratia,*Quàm *ſibi diſplicet eius negligentia:&,*Vt *ſe amat.*Sed *in quibus alterū interuenit uerbum, etiam per relatiua illa* Ipſe, *ille, & is, loqui autores deprehendas.* Quintilianus *in* Declamation.Non *petit ut illum miſerum putetis,niſi & innocēs fuerit.*Idem,Neque *ignorauit,quæ cum manerent pericula.* Quan-

quam hæc rectius planè haberent, ſi ſe dixiſſet, cum nihil aliud ſit, ad quod referri reciprocum poßit. In illis enim Ciceronis, aliud eſſe uidetur ad quod referri poßit. ut pro Rabirio, Nec enim cuiquam eius conſilium uehementius, quàm ipſi diſplicet. Et pro Marcello, Eſt uerò fortunatus,cuius ex ſalute non minor penè ad omnes,quàm ad illum uentura ſit lætitia. Aliquando fit tranſitus à tertia perſona non in ſeipſam,ſed in aliquid quod ſignificatur ab ea poſſeſſum:uel contrà,ab eo quod à tertia perſona poßidetur,ad ipſam.quibus utriſque modis dum in una clauſula tranſitus fit, per poſſeßiuum Suus, omnino loquendum eſt. Poſterioris modi exempla ſunt, Indiget Ciceronis ſuus filius. Martialis,Et ſua riſerũt ſecula Mæonidẽ. Cicero ad Atticum, Sed illum ulciſcentur mores ſui. Inducitur à Cicerone ſuus Dicæarchus.Et quod poſſeßũ eſt,poſito in obliquo:Rumor eſt Cæſari inſidiari familiares ſuos.Et, Fama eſt Alexandrum occidiſſe familiares ſuos. Nam illa,Rogat me Cicero,ut ſuus habitet apud me filius, uel ſuus audiatur à me filius: non planè huius ſunt generis. In quibus uidelicet ut per ſuus, ita per eius, ipſius, uel illius,loqui poßis. Prioris modi,hoc eſt in quo tranſitus à tertia perſona in aliquid à ſe poßeſſum ſignificatur,exempla uarijs caſibus & formulis hæc ſint:Cicero reminiſcitur clictum ſuorum. Parcit erroribus ſuis & familiarium ſuorum. Diligit rem ſuam. Scripſit calamo ſuo.Et altero interpoſito obliquo tertiæ perſonæ,ad quem refertur poſſeßio: Percußiſti illum gladio ſuo. Relinquam legentibus iudicium ſuum. Commonefecit illum uitij ſui.Item altero uerbo interpoſito, Hortatur te redire, uel ut redeas domum ſuam. Dedit quod præcipuum erat rerum ſuarum. Scit quid doleat inimicus ſuus.Quæ nanque ſequũtur,ſi rectè inſpiciantur, unius uerbi ſunt exempla. Ita fauet tibi ut intimis ſuis. Adeſt ut accipiat præmium ſuum. Mauult hîc eſſe quàm in patria ſua.Et participio interueniẽte,modò poſito: ut Video hominem ferentem agrum ſuum. modò ſubaudito: ut Vidi columbam

bam triſtem in periculo pullorũ ſuorũ. Et *quauis præpoſitione intercedente: ut, Comitatus es illum ad ædes ſuas. Percontabor illum de regno ſuo. Cepi columbam cum pullis ſuis, uel in nido ſuo, uel extra, uel prope, uel iuxta nidum ſuum. & ita per omnes præpoſitiones: in quo maxime genere, etiam per genitiuos illos tertiæ perſonæ, eius, ipſius, illius, promiſcue, autore Valla, loqui licet: Cepi columbam cum pullis eius, uel in nido eius.*

Cæterum ubi tres ſunt tertiæ perſonæ, quoniam ambiguum erit ad quam potiſſimum referatur poſſeſſio, qui amphibologiã uitare uolet, per hos potius genitiuos loquetur, quoties ad ſecũdo loco poſitam refertur poſſeſſio: ut, Cepit columbam cum pullis eius, potius quàm ſuis. Cepit furem cum ſocijs eius, uel ipſius, potius quàm ſuis. Amat Deum propter bonitatem ipſius, potius quàm ſuam. Cum uerò ad primo loco poſitã poſſeſſio refertur, per Suus, potius: ut, Tuetur hominem Deus propter bonitatem ſuam, potius quàm eius.

EST ET *alius in pronomine perſonarum tranſitus, huic proximo affinis, nempe cum duarum mutuus inter ſe tranſitus ſignificatur, quæ Græcis Allelopathia dicitur. Hæc præcipue per duo aduerbia inuicẽ & mutuo, & unã plurimũ præpoſitionẽ Inter, cum aliquo pronomine fit, hoc modo, Amamus nos mutuo. Diligitis uos inuicem. Diſſidẽt inter ſe. Diſſidemus inter nos. Eædẽ locutiones & per partitiuũ Alter, geminatũ proferri ſolẽt, ſed figurate: ut, Amamus alter alterũ, Amatis alter alterum, Amant alter alterũ. Verum de Inter, peculiariter obſeruat Laurentius (cui pleraq; in hoc genere referimus accepta) quoties nominatiuus uel accuſatiuus præcedit, per Sui, loqui autores. Cicero, Delectat hoc ipſo, quòd inter ſe omnes partes corporis quodã lepore cõſentiunt. Idem Offic. Damonẽ & Pythiã Pythagoreos ferunt hoc animo inter ſe fuiſſe. Idem tamen ad Atticum, ſi rectè ſcriptum eſt, aliter loquitur, cum dicit, Vna ſpes eſt ſalutis, iſtorum inter iſtos diſſenſio. Cum uerò antecedit* Allelopathia Obſeruatio de inter.

genitiuus,datiuus uel ablatiuus,per pronomẽ Ipſe, *potius loqui ſolere. ut* Cicero,Nec *mihi cæterorũ iudicio uidetur ſolum, ſed etiã ipſorũ inter ipſos cõſenſu.* Quintilianus,Circa *quem inexplicabilis & grammaticis inter ipſos & philoſophis pugna eſt.* Idem,Nam *magnis quoq; autoribus incidunt aliqua uitioſa,& à doctis inter ipſos etiam mutuo reprehenſa.*

EX DEMONSTRATIVIS *quatuor illa* Hic, *iſte, ille,& is,aliquãdo nõ tam extra poſitũ aliquid, quàm continuo in ſermone dicendum demonſtrant.* Terentius, Vereor *ne illud grauius tulerit* Phædria,*ne'ue aliorſum atq; ego feci,acceperit, quòd heri intromiſſus non eſt.* Idem, Vtinam *iſtud uerbum ex animo ac uere diceres,potius quàm te inimicum habeam.* Idem, Sed *hoc mihi moleſtum eſt:nam iſthæc cõmemoratio,* Quaſi *exprobratio eſt immemoris benefici.* Cicero, Sed *ſi hoc fuit liberis noſtris gratius,nos uiuere.* Terentius,Nam *id arbitror apprime in uita eſſe utile,ut nequid nimis.* Et *pluraliter,* Sed *ijs,quas ſem per intellexi in te ſitas,fide & taciturnitate.* Videtur *& idem in illo* Terentij,*ſi rectè ſcriptum eſt,demonſtratiue accipi,*Ego *dudum nonnihil ueritus ſum* Daue *abs te,ne faceres idem* Quod *uulgus ſeruorum ſolet,dolis ut me deluderes.* Aliquando *de abſente dicitur demonſtratiuum: ſed uel recens præſente, uel de quo paulò antè habitus eſt ſermo,ut in illis,*Proh Deum *immortalem,negat* Phanium *hanc eſſe ſibi* Demipho *cognatam.* Item, Neq; *meo cordi eſſe quenquam chariorem hoc* Phædria.Item *in* Andria,Sed *hic* Pamphilus *firmauit fidem.* Vbi *uult* Donatus Hic, *additum,ut oſtendatur de illo fuiſſe ſermonem.* Horũ Ille, *&* Iſte, *priuatum uſum habent.*Prius,*cum ob eminentiam quãdam rem omnibus notam præſumi uolumus.* Cicero, Naſica *ille prudens,bis conſul.*Poſterius *contrà, cum alicuius rei cum contemptu ſtomacho'ue mentionem facimus.*Terentius, Munus *noſtrum ornato uerbis, & iſtum æmulum quoad poteris, ab ea pellito.*Idem, Cum *milite iſto præſens,abſens ut ſies, me ames.*

Obſeruatio de ille & iſte.

Idem

Idem, Iſte Chærea, iſte ephebus frater Phædriæ.

RELATIVA *ſunt, quibus repetitio fit præcedentis in oratione cuiuſpiã, quoties ſcilicet ipſum, & non aliud intelligi uolumus: quod p aliã orationis partẽ, quàm relatiuũ, fieri cõmode nõ poteſt. Siquis enim dicat, Emi agrum, & agrũ relinquam tibi: incertũ ſit, an de uno eodemq; agro ſit ſermo. Sin, quem relinquã tibi: nemo dubitet de eodẽ eſſe ſermonẽ. Hanc horũ pronominum uim pragmatici recentiores cum ignorauerint, inſtrumenta omnia participijs illis præfatus, prælibatus, prædictus, & ſimilibus dehoneſtarunt. Sunt autem relatiua Vt in proximo libro diximus, numero ſex, ſimplicia quinque, & unum compoſitum, ut in ſubiectis exẽplis uidere licet. Hic, ut Florus, Poſtremus omnium regnum fuit Tarquinius, cui cognomẽ Superbo ex moribus datum. Hic regum auitum quod à Seruio tenebatur, rapere maluit, quàm expectare. Ille, ut Cicero in Tuſculanis, Democritũ illum magnum quidem uirum, ſed leuibus & rotundis corpuſculis efficientem animum concurſu quodam fortuito, omittamus. Nihil eſt enim apud illum, quod non atomorum turba conficiat. Iſte, ut Terentius, Quorum æmulari exoptat negligentiã Potius, quàm iſtorum obſcuram diligentiam. Is, ut Salluſtius, Igitur de Catilinæ cõiuratione quàm ueriſſime potero, paucis abſoluam. Nam id facinus in primis ego memorabile exiſtimo ſceleris nouitate atque periculi. Idem, ut Cicero ad Appium Pulchrum, Omnino tibi agit gratias, ſed idem ſcribit meas literas maximum apud te pondus habituras.* Relatiuum.

Priuatim de Hic, & Ille, obſeruatum eſt, cum ad duo antè poſita referũtur: Hic, ad poſterius & propius, Ille, ad prius & remotius referri. Plinius, Ouium ad ſummum genera duo, Tectum & Colonicum: illud mollius, hoc in paſcuo elegantius. Columella, Quaſi ſit agricolæ cõtrarium paſtoris propoſitũ: cum ille quàm maxime ſubacto & puro ſolo gaudeat, hic nouali graminoſoq;. Ille fructum è terra ſperet, hic è pecore. Peculiariter Hic. Ille.

Ille

Ille, ſæpe cum cõiunctione Quidem, *iungitur, cum uidelicet aliquid concedimus, à quo mox aliud remouebimus.* Cicero, *Qui autem ſummum bonum in uirtute ponunt, præclare illi quidem. Sed hæc ipſa uirtus amicitiam & gignit & cõtinet.* Legitur *tamen & ſine exceptione.* Hic, *uerò &* Is, *eleganter poſt prouocabuli ſenſum locantur.* Salluſtius, *Scilicet quem res tanta, atque tam atrox, non permouet, eum oratio accendet?* Terentius, *Quã ego animo egregiè charã pro uxore habuerim, Bene & pudice eius doctum atque eductum, ſinam Coactum egeſtate ingenium immutarier?* Idem in Eunu. *Quòd tibi nunc uir uideatur eſſe, hic nebulo magnus eſt, Ne metuas.* Virg. *Cui non riſere parentes, Nec deus hunc menſa, dea nec dignata cubili eſt.* In *hoc tamen genere demonſtratiua potius, quàm relatiua uidentur.* Ibi *planè relatiua ſunt, cum poſt copulatiuam coniũctionẽ, quaſi in epexegeſi ponuntur: ut* Alexander *paruis copijs fretus ſuperauit* Darium *cũ infinito exercitu, & id in adoleſcẽtia. uel, & hoc in adoleſcẽtia.* Itẽ, *Veſtis pauca, & ea detrita & ſordida.* Et, *Paucis nummis ſuperbit, nec ijs ſuis.* In *his tamen ultimis, proprium locum habet* Is, *non* Hic.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA *Structura liber quartus: ſiue, de conſtructione* Verbi & *Participij.*

Verborum tria genera.

VERBORVM *conſtructio maxime nõ modò uaria, uerùm etiã perplexa planè eſt, ſiquis genera ipſa, à quibus conſtructionis ratio maxime ducitur, parum ritè diſtinguat. Sunt autẽ ea in uniuerſum tria, nempe actiuum, paſsiuum, & neutrum.* Quæ *enim deponens et cõmune uocant, uocis magis*

gis

gis, quàm ſignificationis gratia, diuerſum ſortita ſunt nomen: ſiquidem deponens, actiui uel neutri: commune, actiui & paſſiui ſignificationem obtinent. Qui igitur unam tantum in actiuis rationem contemplati, cæteras ad neutra relegant, ut genera ipſa confundunt, ita conſtructionis proprietates neceſſariò miſcent. Idem faciunt & qui generalium conſtructionum præceptis uel omiſſis, uel ſatis adhuc ſibi non perſpectis, ordines quoſdam comminiſci ſunt inducti, quibus omnem uerborum conſtructionem explicarent, cum interim nec unius ferè ordinis uerba ſatis comprehendant, nec ullum penè ordinem conſtituant, ſub quo alterius ordinis uerba non ueniant. Nos his incommodis mederi conati, primùm genera quæ memorauimus, ita diſtinximus, ut triplicem ſtatuerimus actiuorum rationem. Vnam, eorum quæ omnibus numeris & perſonis paſſiuam interpretationem recipiant, ut quæ in rem præditam loquela, uel (ut Priſcianus interpretatur) in id quod fateri poteſt, quod in ſe fit, tranſeant: ut Doceo, *uerbero. Alteram, eorum quæ in tertia utriuſque numeri eiuſmodi interpretationem recipiant, ut quæ in ea tranſeant, quæ quoniam fateri nequeunt quod in ſe fit, nec primæ nec ſecundæ perſonæ paſſiuæ uocis uſum dederunt. Tertiam, eorum quæ in aliquid cognatæ duntaxat ſignificationis tranſeant, ſi modo in aliquid: ut* Curro, nauigo. *His paſſiua triplicia in libro de partibus, quem huic neceſſariò præpoſuimus, ex aduerſo reddidimus. Quod reliquum uerborum eſt, quoniam nec actiui generis eſt, nec paſſiui, ipſa rei natura inducti in neutra meritò coniecimus. Ita tametſi deponentium & communium meminerimus, tamen conſtructionem eorum ad hæc tria genera referemus.* Actiuorum triplex ratio.

Rurſus quò tota mihi expeditior ratio ſit, generalibus uerborum conſtructionibus (hæ ſunt quæ omni uerborum generi adijci à tergo poſſunt) ſeorſum poſitis, proprias trium quæ memorauimus generum, per ſe reddidimus: nec has confuſe, uel

utcunque

utcunq; ſors tulit, ſed primum ſimplices, deinde cõpoſitas. Quò uerò adhuc dilucidior tota mihi tractatio ſit, Impersonaliũ quæ uocant, numerum aſtrinxi, ut quæ paucis demptis ad perſonaliũ normam omnia reuocarim. In quam ſanè non tam meam, quàm ueterum omnium ſentẽtiam, ut Priſcianus *&* ante eum Apollonius *autores ſunt, gaudeo doctos quoſdam ex Germanis* Hiſpaniſq; *non alio, quàm ipſa ueritatis ui impulſos quadantenus conceſſiſſe. Adhæc, cum pleræque præceptionum, uarias & perplexas exceptiones recipiant, placuit quò minus generalium præceptionum claritatem turbarem, eas in unam ueluti ſummam includere: quam idcirco idiomaton appellauimus, quòd quorundam uerborum priuatas conſtructiones continet: hic quoque quoad potui, ordinis ratione aliqua captata, cum hæc ipſa partim in genera, partim in literarum ſeriem digeſſerim. Sed cum hæc fortaſſe ijs, qui res ipſas expectabunt, nimium uiſus fuero præfatus, quod inſtat aggrediamur.*

Actiui conſtructio. .OMNE *igitur actiuum uerbum, qua utique eſt actiuum, in accuſatiuum patientis perſonæ tranſit: ut* Doceo puerũ, aro campum, uiuo uitam. *Quæ ratio adeò recurrit, ut quicquid in accuſatiuum huiuſmodi tranſit, etiam ſit actiuum, quod etiam paſſiuum ex ſe declinari natura certè patiatur, præter admodũ pauca, eaq; ex uſu, qualia ſunt,* Volo, malo, facio, *& quæ ab eo compoſita ſeruant* A: *ut* Calefacio, liquefacio, *præterea* doleo. *Priuatim uerò actiuorum quædam in actionem tranſire poſſunt, atque infinitum modum pro accuſatiuo habere. Talia ſunt hæc cum ſynonymis,* Cupio, uolo, malo, nolo, paro, cogito, affirmo, nego, cogo, incipio, inſtituo, cenſeo, ſentio, ſcio, iudico, exiſtimo, puto, dubito, dico, oſtendo, indico, audeo, timeo, ſuadeo, iubeo, impero, opto, diſco, debeo. *ut* Volo diſcere, *&* te diſcere. Nolo ire, *&* te ire. Puto te audiſſe. *Horum autem quædam in infinitũ ſtrũtur modum, qui ſolui per* Vt, *uel* Quòd *poteſt. Talis autem infinitus eſt, qui accuſatiuum ante ſe uel poſitum, uel ſubauditũ*

habet:

habet:quippe is demum ita ſolui poteſt: ut Memini me ſomniaſſe, Aio illum rediſſe, Rogo te adeſſe: Memini quòd ſomniaui, Aio quòd rediſti, Rogo ut adſis. Quædam in infinitum, qui ſolui ſic non poteſt: ut Incepi ſcribere, Audeo affirmare, quæ ſic tantũ dicuntur. Quædam in utrunq; : ut Scio legere, & te legere. Doceo tacere, & te tacere. His generibus commune eſt, quoties infinitus modus ipſius perſonæ actio paßio'ue eſt, quæ finitũ uerbum præcedit, poſſe id & poſt ſe ſimulem illi perſonæ caſum per appoſitionem (ut antè eſt traditum) recipere: ut Poſſum reſiſtere ſolus. Videor ſcripſiſſe hæc primus. Spero uideri tibi amicus. Et cum nominatiuum habet poſt ſe, accuſatiuum minimè habere præ ſe. Contraq́; , cum infinitus modus non eius quæ finitum uerbum præcedit, ſed alterius perſonæ actio eſt, ut nec nominatiuum poſt ſe recipere, ita planè ante ſe accuſatiuum diuerſæ illius perſonæ neceſſario habere debere: Iubeo illum ſaluere. Volo te reſcribere. Cæterum non ignorandum infinitum hunc uariè ſolui poſt uaria uerba ſolere. Modo (ut Græci uocant) ὁρικῶς, id eſt, ut uerbi generalitatem definit per (quod,) & uerbum aliàs indicatiuum uel ſubiunctiuum, ut Laurentio placet: Video te ſapere, uideo quòd ſapis & ſapias. Aliàs ſubiunctiuũ duntaxat: Iubeo te redire, iubeo quòd redeas. In hoc genere cenſet idem Laurentius prioris rationis eſſe, Credo, opinor, puto, gaudeo, lætor, uoluptatem capio, cum ſimilibus. Poſterioris illa, Mando, iubeo, impero, exigo, uolo, poſtulo, moneo, ſino, permitto, & ſynonyma. Tibullus, Hanc Venus ex alto flentem ſublimis Olympo Spectat, & infidis quòd ſit acerba, monet. Ouidius de Triſtibus, Delicias ſiquis, laſciuaq́; carmina quærit, Præmoneo nunquam ſcripta quòd iſta legat. Idem in epiſtolis, Sapphus, Non ut ames oro, ſed quòd amare ſinas. Modo (ut ijdem Græci dicunt) τελικῶς, quando aliquid ut finem ſignificat, per, Vt, ſicut hæc proxima: Iubeo ut pergas. Volo ut narres. Terentius, Orare iußit ſi ſe ames, hera, ut ad ſeſe uenias. Sunt ex priore genere, quæ cum in

futurum infinitum trāſeant, honeſtam eius per infinitū (fore uel futurum eſſe) periphraſim accipiāt: Confido, *auguror, ſpero, ſuſpicor, uel ominor homines aliquando ueterum lectione delectandos eſſe. &* Confido, *ſpero, ſuſpicor, uel ominor fore uel futurum eſſe, ut homines ueterū lectione aliquādo delectentur.* Sunt *ediuerſo quædam tertiæ actiuorum perſonæ, quæ ut poſt ſe accuſatiuum, ita ante ſe infinitum loco nominatiui accipiunt.* Ea *ſunt,* Decet, *Delectat,* Iuuat. *Vergil.* –Iuuat *euaſiſſe tot urbes* Argo*licas.* Liuius, Me *quoq; iuuat, ueluti ipſe in parte laboris periculiq; fuerim, ad finē belli Punici perueniſſe. Soluūtur autē eiuſmodi infiniti per (quòd) & ſubiunctiuū:* Iuuat *euaſiſſe,* Iuuat *quòd euaſerim.* His *additur, oportet, quod ſimili modo infinitū ante ſe pro nominatiuo habet:* Meminiſſe *oportet.* Recipiunt *tamen hæc nihilominus & alios nominatiuos, ut Ouidius in epiſt.* Tune *te plus ſolito laſciuia noſtra iuuabat.* Verg. Non *omnes arbuſta iuuant.* Ouidius, Lude, *decent animos mollia regna tuos.* Seneca, Agricolam *arbor perducta ad fructum delectat.* Decet, *uerò & cum datiuo nonnunquā legitur.* Cicero *de* Oratore, Quandoq; *id deceat prudentiæ tuæ.* Terentius *in* Adelphis, Vt *uobis decet.*

PASSIVA *omnia cuiuſcunque ſint generis, in ablatiuum agentis perſonæ cum, à, uel, ab, præpoſitione tranſeunt.* Hora*tius,* Laudatur *ab ijs, culpatur ab illis.* Ouidius, Non *tamen illa legi poterant patienter ab ullo.* Plinius Ad Atticum, Amariq; *ab illo laboraui.* Verti *poteſt ablatiuus hic in datiuum ubiq;, Græco (ut Seruio placet) more.* Vergilius, Nec *cernitur ulli.* Cicero, Honeſta *bonis uiris, non occulta quæruntur.* Poſt *paſſiua uerò participia, uel frequentior eſt datiui uſus quàm ablatiui.* Vergi*lius,* Nulla *tuarum audita mihi, nec uiſa ſororum.* Idem, Præterea *duo nec tuta mihi ualle reperti.*

PASSIVORVM *naturam & quinque illa imitantur,* Va*pulo, ueneo, liceo, exulo, & fio.* Quintilianus *decimo inſtitutionum,* An *ab re fuſtibus uapulaſſet?* Idem, Fabricius *reſpondet ſe*

à ciue

à ciue ſpoliari malle, quàm ab hoſte uenire. Macrobius Saturn. *libro ſeptimo, Si propter hoc à conuiuijs exulabit philoſophia, procul hinc faceſſant & alumnæ eius, honeſtatem dico & modeſtiam, nec minus cum ſobrietate pietatem.* Cicero, *Tacitus uerò ille ſinus teterrimus, ut quanti quiſq; ſe ipſe faciat, tanti fiat ab amicis.* Legũtur hæc & ſine ablatiuis à tergo. Iuuenalis, *Si rixa eſt ubi tu pulſas, ego uapulo tantũ.* Plautus in Menæch. *Menæchme.* MEN. *mane ſanè, die ſeptimi Venibunt ſerui, ſupellex, fundi, ædes, omnia Venibunt, quiqui licebunt præſenti pecunia.* Horatius, *Contra Leuinũ Valeri genus, unde Superbus Tarquinius regno pulſus fuit, unius aßis Non unquam pretio pluris licuiſſe.* Mart. *Paruo cum pretio diu liceret.* Et Quintiliani illud, *Proditionis damnatus cum aduocato exulet.* Iuuen. *Hic fiunt homines.* Recipiunt paßiua & modos infinitos. Modo poſt ſe, ut Iuuen. *–Cõtemnere fulmina pauper Creditur.* Modo ante ſe, & nominatiui loco. Verg. *Cur dextram iungere dextræ non datur?* Plinius in naturali hiſtoria, *Locuſtas pennarũ attritu ſonare creditur.* Idem, *Qualem fuiſſe Quinti Sertorij ceruam traditur.* Hic poſterior modus, id eſt, ubi infinitus modus finitũ uerbum præcedit, uerti in priorem, ubi ſcilicet is ſequitur, poteſt: ſic, *Locuſtæ pennarum attritu ſonare credũtur.* Et, *Qualis fuiſſe Quinti Sertorij cerua traditur.* Rurſus prior in poſteriorẽ, hoc modo, *Creditur pauperem fulmina contemnere.* Vtranq; figuram contulit Plinius in eundem ſenſum, in II. *Soluiq; rerum naturæ intellectum, & confundi omnia, ſi aut ipſe ſol lapis eſſe, aut ûnquam lapidem in eo fuiſſe credatur.* Videor, tamen paßiuum, alteram tantum harum rationũ recipit, id eſt, in qua infinitum ſequitur. ut Terentius in Heaut. *Quod mihi uidere præter ætatem tuam facere, & præterquam res adhortatur tua.* Et in Eunucho, *Multo formoſior uidêre mihi quàm dudum.* Priſcianus hoc ſignificato abſolutum uocat, pro δοκῶ Græcè.

COMMVNIA *ſicuti actiuorũ paßiuorumq; ſignificatio-*

nem obtinent, ita utriuſq; generis conſtructionem ſibi uendicant: Oſculor te, & à te. Criminor te, & à te. Huius generis pauca à grammaticis notantur, Criminor, Experior, Hortor, Interpretor, Largior, Moror, Oſculor, Veneror, Stipulor. Quibus annumeratur Fugor, ut Columella, Sed quiſquis ædificia uolet in decliuibus areis extruere, ſemper ab inferiore parte auſpicetur: quia cum ex depreßiore loco fuerint orſa fundamēta, non ſolum ſuperficiem ſuam facile ſuſtinebunt, ſed & pro fulctura & ſubſtratione fungentur aduerſus ea, quæ mox ſi fortè uillam prolatare libuerit, ad ſuperiorem partem applicabuntur.

EX NEVTRIS, *ea quibus uel paßio inter ipſa ſignificatur, quæ idiopathē Græci uocāt, uel actio in ipſis cōpleta, deniq; abſoluta omnia, nominatiuo à priori contēta ſunt, nec tranſitum in alium ferè caſum faciunt, quòd ſcilicet per ſe ſenſum abſoluant: ut Palleo, palleſco, nauſeo, ructo, curro, ambulo, iaceo, ſto.*

Quædam in infinitū ferri uidētur: ut Ceſſo, perſeuero, deſino, & pergo pro perſeuero. Terentius, Ceſſo huc intro irrumpere? Idem, Pergin' ſcelesta mecum perplexe loqui? Idem, Et deſinant maledicere. Ouidius, Deſinite ad citharas turba uenire meas.

Quædā nominatiuo ipſo (quòd ferè is certus eſt) abiecto, ſeipſis ſenſum perficiunt: ut, Pluit, tonat, fulminat, ningit, coruſcat, hyemat, diſſerenat, rorat, lapidat, gelat, ueſperaſcit. Plin. XVIII. Cum in cacuminibus montiū nubes conſident, hyemabit. Si cacumina pura fient, diſſerenabit. Liuius, Veijs de cœlo lapidauerat. Pluit tamen cum ablatiuo iunctū legitur, ſed rei quæ alienæ ſit ſignificationis, ut Plinius, Relatum eſt in monumēta lacte & ſanguine pluiſſe. Illud præcepto non obſtat, quod apud eundem legimus, Quanto tu ore patris laudes tonas? Quippe quod per tranſlationē dicitur. Rorat uerò cùm accuſatiuo legitur. Plinius, Mirumq; dictu periculū eo die eſt, ſi rorauerit quantulumcunq; imbrem, aut ſi afflauerit. Peculiariter abſoluta, quæ motum totius corporis ſignificant, quoties ut pleniorē efficiant ſenſum, in

actionem tranſitũ faciunt, participiale in tum uolunt: ut Eo *peri-ditum.* Curro *adiutum.* Quod *etiam in aliud participiale cum præpoſitione uerti poteſt: ut eo uiſum, & ad uidendum.* Sunt *& quæ infinitos uerborum modos recipiunt, paſſiuis ſimiliter, id eſt, tum à priore, tũ à poſteriore: ut,* Apparet hic uir eſſe pro-bus. Et, Apparet hunc eſſe ſeruum domini pauperis miſeriq;. *Soluunturq; hi infiniti eodem modo, quo ij qui paſſiuis iungun-tur.* Apparet quòd hic uir ſit probus. Apparet quòd hic ſit ſeruus domini pauperis. *Cæterum abſoluta omnia, quibus intra ipſa fi-nita ſignificatur actio, accuſatiuum* ἐπιβατικῶς *recipere per ſe poſſunt, ſed eius rei, quæ uel cognatæ ſignificationis ſit: ut* Cur-ro curſum, Viuo uitam. *Vel ad mẽſuram pertinet huiuſce ſigni-ficati: ut,* Curro multum. Quãtum percurriſti? Percurri ſtadium. Vixi ætatem. *Cicero in Catone maiore,* Tertiam enim ætatẽ ho-minum uiuebat. *Idem pro Sylla,* Cum Lentulo & Catilina & Cethego fœdiſſimam uitam & miſerrimam turpiſſima morte propoſita degeret. *Quintilianus,* Qui uitam beatam uiuere uolet, philoſophetur oportet. *Vergilius,* Longam incomitata uidetur Ire uiam. *Martialis,* Te tamen ut uideam, duo millia non piget ire: Vt te non uideam, quattuor ire piget. *Qua ratione actiua nimirum cenſeri poſſunt, cum etiam paſſiuam interpretationem recipiant, ut in multis uidere licet.* Ouidius, Iam tertia uiuitur ætas. *Plinius in duodecimo,* Sine queis uita degi non poſſit. *Ci-cero de Finibus,* Ea uita quæ ex ſummo bono degitur. *Martialis,* Tota mihi dormitur hyems. *Terentius in Adelphis,* Excurſo ſpa-tio. *Quinetiam abſolute accepta, id eſt citra ullum accuſatiuum, hæc eadem paſſiuam uocem accipiunt: ut,* Curritur, ſtatur, itur. *Ouidius,* Viuitur ex rapto. *Iuuenalis,* Curritur ad uocem iu-cundam & carmen amicæ Thebaidos. *Sic tamen idipſum ſub-auditum habent pro nominatiuo, quod abſoluta eorum in o, pro accuſatiuo: ut,* Curritur, *pro* curſus curritur. *Sicut* Curro, *pro* curro curſum. *Talia enim, qualia ſunt, tum illud* Ciceronis ad

Trebatium, Sed nihil à me inſeruitum eſt temporis cauſa. Tum ad uxorem, Minus eſt erratum à uobis: deſiderare nominatiuum non uidentur. Sunt enim, nihil, & minus, nominatiui. quod declarant actiua, Nihil inſeruiui, Minus erraſtis. Ita uidelicet dicta, ſicut aliquid uel multum inſeruiui, uel erraui. Vocauimus hæc in tur finita, alibi tertium paßiuorum genus: ſicut illa in o, tertium actiuorum. Ablatiuum tamen perſonæ actricis, modo his damus, quoties uidelicet ipſam definire in animo eſt, ut Cæſar de bello Gallico, Cum ab hoſtibus conſtanter ac non timide pugnaretur. pro eo quod eſt, cum hoſtes pugnarent. Modò omittimus, ubi uidelicet de ea definienda non laboramus: ut, Itur in antiquã ſyluam. Sic enim tralatitius ad omnem perſonã & numerum eſt ſermo, ut ex interpretatione actiua patet. Statur enim cum per ſe pronuntiatur, pro eo quod eſt, ſto, ſtas, ſtat, ſed & ſtamus, ſtatis, ſtant, accipi indifferenter poteſt, prout materiæ cõditio poſtulat. Nec tamen cum hoc genus paßiua per actiua interpretamur, protinus ea eſſe actiuæ ſignificationis putabimus, ſicut ueteres grammatici cenſent: Non magis profectò quàm alia paßiuorum genera, quorum non minus ſignificatio reddi per actiua poteſt: ut, Cædimur ab hoſtibus, Cædũt nos hoſtes. Doceor à te, Doces me. Doceris à me, Doceo te. Illud nõ omittendũ, in huius generis paßiuorum tẽporibus ijs quæ Latini nõ aliter, quàm periphraſi, hoc eſt, circuitione explicãt, participiũ ſub neutro genere duntaxat uſurpari: ut, Reclamatum eſt, Itum eſt, Conclamatum eſt. Mihi quoq; placet à pleriſq; per o, finitis uerbis, nõ modo neutris, eiuſmodi paßiua uerba trahi poſſe: quãdo omnia quoq;, ſicuti alibi diximus, abſolutè, ideoq; ut neutra uſurpari poſſunt. Ab actiuis, ut ſi quærenti, quid agatur reſpondeas, legitur aut ſcribitur. Terentius, Tum ſiquis eſt, qui dictum in ſe inclementius exiſtimat. Cicero ad Atticum, Cum ad me aditum eſſet ab ijs, qui dicerent à ſe intolerabilia tributa exigi. (Adeo) enim Priſciano actiuum eſt. Quod ex paßiuo eius probat apud Ouidium

in quarto Faſtorum, Sol aditus, Quam quæris, ait, ne uana labores, Nupta Iouis fratri tertia regna tenet. Plinius de canibus, *Quidam ſi unus gignatur, nono die cernere: ſi gemini, decimo, & ab ea quæ fœmina ſit, ex primipara genita, citius cerni.* Idem quoq; in decimooctauo ait, *Si inter arbores uitesq; aretur.* Mihi uerò (Aro) actiuum eſt, tametſi in prima perſona paßiuum non recipit. Et planè neceſſe eſt ab actiuis quoq; hæc deduci, tametſi non tanquam ab actiuis, ſed abſolutis: cum aliter reſpōdere apte ad quærentem quid agatur, ſubinde non poßis. A neutris uerò præterquam fortaſſe ab ijs quæ in ſco deſinunt. ut Vergil. *Itur in antiquam ſyluā.* Terentius, *Quid agitur? ſtatur.* Idem, *In ignem poſita eſt: fletur.* Plautus, *Quaſi cum calcetur, cochleæ in occulto latent.* Verùm accuſatiuus is, quem abſolutis dedimus, in ablatiuum autoribus ſæpe mutatur. Plaut. in Mil. *Diu uideor uita uiuere.* Idem in Perſa, *Vt memineris, dum uita uiuas.* Seneca, *Non licet inquam ire recta uia.* Suetonius in Aug. *Morte obijt repentina.* Difficilior in reliquis neutris, cōſtructionis ratio eſt, nempe ijs, quæ tranſitum in aliam perſonam faciunt: atq; haud ſcio an eiuſmodi, quæ aliter quàm per ſingula tradi commode nō poßit. Quod tametſi promptum non eſt, non tamen ideò referendus pes eſt: cum haud fruſtra, ut auguror, ab æquis æſtimatoribus ueniam ſperauero, ſi plurima complexus, pauca relinquā, quæ haud difficulter ſtudioſi ſuis locis inſerāt. Nec ignoro per quoſdam locos à pleriſq; ſolere hæc tradi, dicētibus quæ ad fauorem, occurſum, auxilium, famulatum, obſequium, reſiſtentiam, & ſimilia pertinent, hæc datiuum poſcere. Mihi ſatius uiſum eſt ſingillatim ea recenſere tentare, quàm nihil minus uerborum, ſi locos eiuſmodi ponerem, exceptionibus conſumere.

FERVNTVR igitur huius generis in datiuum hæc, *Parco, obedio, ſeruio, inſeruio, placeo, diſpliceo, obtempero, ſatisfacio, benefacio, malefacio, acquieſco, ſubuenio, ſuccurro, occurro, obſiſto, obſtrepo, reclamo, obſto, repugno, faueo, ſtudeo, aſpiro, no-*

eeo, officio, adſto, hæreo, adhæreo, incumbo, impendet, imminet, tempero pro moderor, propinquo, fido, confido, inuigilo, inſto, ſuccenſeo, præſideo, præſto, præualeo, præniteo, benedico, maledico, conſulo pro conſilium do & proſpicio. Præterea quæ à uerbo (Sum) *componuntur: ut* Adſum, *obſum, deſum, præter poſſum. Sunt & alia, quæ in datiuum feruntur, ſed ferè cum infinito à priore, de quibus mox.*

Ex ijs quæ enumerauimus, ea quæ per o, finiūtur (ſicuti abſoluta quæ diximus) paßiuū tertiæ perſonæ recipiunt: ut Seruitur, *placetur, reclamatur. Quibus illa etiam cōmunia ſunt, quæ tum de recto à priore deſiderato, tum de ablatiuo cum præpoſitione à tergo & admiſſo & omiſſo in tertio paßiuorum genere ſuprà diximus, præterq; datiuus ipſius neutri in o. ut* Cicero *de* Officijs, Occurritur *autem nobis & quidem à doctis & eruditis. pro docti & eruditi occurrunt. Idem ad* Lentulum, Eius *oratio- ni uehementer ab omnibus reclamatum eſt. pro, omnes reclamarunt. In horum numerū referūtur tria illa, tametſi ſub uoce actiua,* Benefit, Malefit, Satisfit. *Quibus autem neutris ſpatiū interuallum'ue ſignificatur, hæc accuſatiuū ſibi ſubijciunt eius dictionis, quæ ſpatij uel interualli menſuram ſignificat: ut,* Patet, *porrigitur, diſtat, abeſt cum ſynonymis.* Vergilius, *Dic quibus in terris, & eris mihi magnus* Apollo, *Tres pateat cœli ſpatium non amplius ulnas.* Cicero, *Cum abeſſem ab* Amano *iter unius diei.* Ouidius, *Millia qui nouies diſtat ab urbe decem.* Cicero *ad* Tironem, *Is locus eſt citra* Leucadem *ſtadia centum uiginti.* Curtius, *Aedificia non ſunt admota muris, ſed ferè ſpatium unius iugeris abſunt. Idem accuſatiuus & actiuis, paßiuisq; aliquando ſuccedit: ut,* Columella, *Campeſtris locus alte duos pedes & ſemiſſem infodiendus eſt. Accliuis regio tres. Præruptio uerò collis uel in quatuor pedes uertendus. Vbi etiam præpoſitio adiecta cernitur. Sæpe etiam hoc genus per ablatiuum interpretantur autores.* Ouidius *in* Ibin, *Iugeribusq; nouem ſummus qui*

diſtat

diſtat ab imo. Vergilius, *Nec longis inter ſe paßibus abſunt.* Plinius in v. *A' tergo eius mons* Libanus *orſus, centum quinquaginta ſtadijs* Zamyram *uſque porrigitur.* Idem *de* Palmira *urbe, Abeſt à* Seleucia Parthorum,*quæ uocatur ad* Tigrim, D. *triginta ſeptem millibus paſſuum. A' proximo uerò* Syriæ *litore,* C C. *quinquaginta duobus millibus paſſuum.* Et Damaſco, X X V I I. *millibus.*

IN ABLATIVVM *uerò tranſeunt hæc, Affluo, abundo,exubero,gaudeo,careo,egeo,indigeo, ſuperſedeo.* Plautus, *Adeò ut frumento affluam.* Quintilianus, *Abundat dulcibus uitijs.* Vergilius in Georgicis, *Nec requies quin aut pomis exuberet annus, Aut fœtu pecorum.* Ouidius, *Morte carent animæ.* Terentius, *Vt malis gaudeant alienis.* Ouidius, *Arte egeo nulla.* Valerius Maximus, *Malo uirum pecunia,quàm pecuniam uiro indigentem. Huius quoque paßiuum protulit* Plinius, *de auibus* Seleucidibus, *Nunquam conſpectis niſi cum præſidio earum indigetur.* Cicero Sulpitio,*Superſedeas hoc labore itineris.* Idem *in arte* Rhetorica,*Exemplorũ multitudine ſuperſedendum eſt.* Ex *ijs nonnulla & genitiuum admittunt.* Lucilius,*Quarum abundemus rerum,& quarum indigeamus.* Terent. *Omnes labores mei leues fuere,præterquam tui carendum quòd erat. Sed hæc antiquiora.* Cicero,*Quid eſt quod in hac cauſa defenſionis egeat?* Terentius,*Quaſi tu huius indigeas patris.* Gaudeo *uerò,& cum accuſatiuo legitur, ſed uetuſte.* Terentius, *Quem ſcio mea ſolide ſolum gauiſurum gaudia.*

AT CVM *infinito à priori intranſitiue iunguntur hæc,* Accidit,Contingit,Euenit,Conuenit.*ut* Terentius, *Non conuenit unà ire cum amica imperatorem in uia.* Placet,*libet,licet,*Eſt *pro licet.ut* Vergil. *Cernere erat.* Expedit,*liquet,patet,cònſtat, ſufficit,uacat.* Ouid. *Non uacat exiguis rebus adeſſe* Ioui. Reſtat,*præſtat.* Salluſt. *Non'ne emori per uirtutem præſtat, quàm uitam per dedecus amittere?* Supereſt,*dolet.* Terent. *Dolet dictũ*

imprudenti adoleſcenti & libero. ſubauditur enim, eſſe. Et, *certũ eſt.* Vergil. *Certũ eſt in ſyluis inter ſpelæa ferarum Malle pati.* Item Terent. *Ita facere certum eſt.* Et, *ſtat*, pro *certum eſt.* Vergil. *Stat caſus renouare omnes.* Horum pleraq; cum datiuo ſicuti neutra illa, quæ ſingillatim enumeraui, iunguntur. Exempla horum à me deſyderari ſcio, ſed cum dubia eſſe non arbitrer, non eſt conſilium his quærendis tempus conſumere, quod magis dubijs eſt reſeruandum. Quod genus eſt, quod hoc loco æſtimandũ cenſeo, nunquid infinitus modus quando eum datiuus ſequitur, pro nominatiuo horum ſit habendus. ut in illo Horatij, *Eia quid ſtatis? nolũt. Atqui licet eſſe beatis.* quum datiuus ille, *beatis*, cum datiuo, *uobis*, qui poſt uerbum, *licet*, neceſſariò ſubauditur, eiuſdem ſit perſonæ. Sed planè hæc locutio naturalis non eſt, ſed figurata, datiuo poſteriore in accuſatiui loco per Enallagen poſito, & ad finiti uerbi datiuum pro infiniti accuſatiuo relato, *Licet eſſe beatis*, pro *Licet eſſe beatos.* Quo etiam modo autores paſsim loquuntur. Terent. *Expedit bonas eſſe uobis.* Et Quintil. *Procuratorem tibi eſſe non licuit.* Non omittendum Laurentio autore, *Eſt*, cum pro, *Licet*, accipitur, niſi cum negatione ab oratoribus non uſurpari: ſed docebimus in helleniſmis etiam apud oratores tum in affirmatione, tum negatione legi. Sunt qui obſeruent, *ſtat*, &, *certum eſt*, ex temporibus præſens ſemper poſcere, ut tum in ſuprà poſitis exemplis, tum in illo, *Stat conferre manum.* Fit tamen hoc in plerìſq; uel per ſubauditionem alterius uerbi, uel per Enallagen, ut in figuris dicetur.

PRIVATIM uerbum *Sum* uariam, præter cætera neutra, cõſtructionem recipit. Nam & in patrium caſum fertur eius rei, quæ poſsidentis rationem exhibet: ut *Pecus eſt Melibœi.* Exhibet autem poſsidentis perſonam, quicquid, modo loqui poſsit, de præcedente appellatiuo uel proprio, poſſeſsiuum pronomen, *meus*, affirmare poteſt, ut in propoſito exemplo genitiuus, *Melibœi*, reſpectu nominatiui, *pecus*, eiuſmodi perſonam repræſen-

tat,

tat, cum poſſit Melibœus dicere, Pecus eſt meum. Tranſit & in datiuũ, cum id per, habeo, interpretari licet: ut Eſt mihi iniuſta nouerca. pro eo quod eſt, Habeo iniuſtam nouercam. Vergilius, Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis Fiſtula. Recipit autem & alium ſubinde datiuum ab hoc omnino diuerſum, nempe ſignificantem id quod accedit, aliàs ſuper iam dictum: ut Eſt mihi lucro, uoluptati, curæ, uſui, honori, infamiæ. Aliàs ſolum: ut, Exemplo eſt Regulus. Et, Ea res quæſtioni diu fuit. Sed in his datiuus pro nominatiuo poſitus uidetur, quòd nominatiuum eius loco poſitum in eiuſmodi elocutione non raró inuenias. ut Plinius in præfatione, Et ob id magna inuidia fuere ea omnia. Cicero ad Quintum fratrem, Tanta inuidia ſunt conſules propter ſuſpicionem pactorum à candidatis præmiorum. Ouidius in Faſtis, At Deus obſcœna nimium quoq; parte paratus, Omnibus ad lunæ lumina riſus erat. Idem de Triſtibus, Quò uereare minus, ne ſim tibi crimen amicus: Inuidiam, ſi qua eſt, autor habere poteſt. Idem alibi, Tu procul abſenti cura futurus eris. Terentius in Phormione, Quantus metus eſt mihi, uenire huc ſaluum nunc patruum Geta? Cicero Attico, Me in cuius exercitu ſpem illius exercitus habuit, idem non aſſequi dedecus eſt meum. Non diſſimile certè uidetur & illud Ciceronis pro lege Manilia, Veruntamen illis imperatoribus laus eſt tribuenda, quod egerunt: uenia danda, quod reliquerunt. Videtur & accuſatiuum ſic uſurpaſſe Cicero ad Atticum, Accipiam dolorem, mihi illum iraſci: ſed multo maiorem, non eſſe talem, qualem putaſſem. Sed hic aliud eſt uerbum. Cæterum frequentiſſimus eſt datiui uſus, etiam aliis uerbis non paucis communis: ut, Do pignori, & do tibi pignori. Habet me deſpectui. Plinius naturalis hiſtoriæ, Sanqualẽ auem atq; Mimuſculũ augures Romani magnæ quæſtioni habent. Datur nuptui. Cano receptui. Plaut. Menæch. Bene merentẽ tibi habes deſpicatui. Idem, Aliam poſthac inuenito, quã habeas fruſtratui. Horat. Nec timuit ſibi, ne uitio

ne uitio quis uerteret olim. Vergil. *Venturum excidio Libyæ.* Terentius, *Poſtulare id ſibi apponi gratiæ.* Idem in Adelph. *Tu nunc id tibi laudi ducis, quod feciſti inopia.* Vergil. *Fiſtula, Damœtas dono mihi quam dedit olim.* Verum poſt hæc omnia uerba datiuum per, in, uel, ad, cum accuſatiuo interpretantur aliqui, quaſi octauus ſit caſus. In pignus. In deſpectum, ad nubendum, in uitium, ad opus, in excidiũ. Item, ut Donatus uult, In gratiã. Qualis etiam interpretatio & poſt uerbum, Sum, accommodari interdum poteſt: ut, Ne ea res infamiæ ſibi eſſet. pro, ad infamiã. Poſſunt nõnulla ex iis & per proprium caſum uerbi explicari, iuxta prius poſitum Ciceronis exemplum. Per accuſatiuum ſic, Do tibi pignus. Et Venturum excidium Libyæ. Et Id ſibi apponi gratiam. Et Tibi ducis laudem. Et Quam mihi dedit donum. Et, Ne ea res ſibi eſſet infamia. Tranſit non minus tum uerbum ipſum, tum etiam participium eius ens (quod tamen ſemper ſupprimitur) & in ablatiuum eius appellatiui, quod perſonæ, quæ præceſſit, omnino partem aliquam corporis animi'ue ſignificet, utiq; quum adiectiuum aliquod adiunctum habet, quod qualitatem aliquam rei per appellatiuũ ſignificatæ demonſtret, & cum ipſo appellatiuo intranſitiue conſtruatur. Et uerbũ quidẽ: ut Cæſar erat procero corpore, & acri ingenio. Suet. in Cæſare, Reliqua militia ſecundiore fama fuit. Terent. Leno ego ſum, at ita, ut uſquam fuit fide quiſquã optima. Participiũ ens. ut Idem, - Fortè unã aſpicio adoleſcentulã Forma. SO. bona fortaſſe. SI. & uultu Soſia, Adeò modeſto, adeò uenuſto, ut nihil ſuprà. Quo genere etiã per, habeo, exponitur. ut Cæſar habebat procerũ corpus, & acre ingenium. Et Adoleſcentulã habentẽ formã, & uultum, &c. Dixi Eius appellatiui, quod perſonæ quæ præceſſit, omnino partem aliquã corporis animi'ue ſignificet, nequis ſicut Gellius, rectè dictũ putet, Picus Quirinali lituo erat. De quo in ſyllepſi plenius. Et hic quidem per ablatiuum ſermo, ferè perpetuus eſt oratorum: quem tamen etiam per genitiuum ſæpe prolatum legas.

gas. ut Cæſar erat proceri corporis, & acris ingenij. Plin. Animal ſtridoris horrendi. Columella, Veruntamen ab aſpectu non aliter probari debet, quàm ut ſit ampliſsimi corporis, ceruice ualida, robuſtis ac latis coſtis, pectore muſculoſo et uaſto, fœmoribus lacertoſis, ceruicibus compactis, coloris nigri uel maculoſi. Vbi ambæ conſtructiones (ut ſæpe alibi apud eum) ſunt mutæ.

Interdum adiectiuum huiuſmodi cum aliquo, quod præcedit, intranſitiue conſtruitur, & appellatiuum ipſum in ablatiuo ponitur. Quæ ratio hiſtoricis frequens eſt. Salluſtius, At ex altera parte C. Antonius pedibus æger, quòd prælio adeſſe nequibat, M. Petreio legato exercitum permittit. Et Cornelius Celſus, At imbecillis ſtomacho, quo in numero magna pars urbanorum, omnesq́; penè cupidi literarum ſunt. Plinius, Inuenimus in monumentis, Salamiæ Eutimenis filium, in tria cubita triennio adoleuiſſe, inceſſu tardum, ſenſu hebetem, & iam puberem factum, uoce robuſta, abſumptum contractione membrorum ſubita trienn io circumacto. Martial. Caſtus moribus, integer pudore, Velox ingenio, decore felix. Idem, Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus. Nonnunquam in accuſatiuo, ſed Græco more & poëtis duntaxat: ut Nuda genu. Hic modus multorum etiam abſolutorum, & omnium paſsiuorum cum ſuis participijs communis eſt: ut Lædor uel læſus manū. Pallet uel pallens labra. Extenditurq́; nōnunquā ad extrinſecus poſita, præſertim per participia præteriti temporis. ut Ouid. Illa ſuper ſuras tunicam collecta miniſtrat: Horatius, —Hæc recinunt iuuenes dictata ſenesq́;, Læuo ſuſpenſi loculos, tabulamq́; ſiniſtro. Ouid. —Viridesq́; manu ſiccata capillos, Fluminis Alphei ueteres narrauit amores. Vidēturq́; per hæc participia explicari Græcorū indefinita tempora, quaſi σπάξασα & ξηράνασα, ut in ſuperiore libro diximus.

TRIA neutrorum generis defectiua ſunt, quæ in genitiuos, ut Grammaticis placet, ferantur, intereſt, refert, & eſt. Liuius, Si nihil intereſt regis, peto ut, dum dico, uinculis liberer. Salluſtius

Iugurth.

Iugurth. Faciendum aliquid, quod illorum magis quàm ſua re=tuliſſe uideretur. Cicero Attico, Scio quanti reipublicæ ſit om=nes copias in unum locum primo quoq; tempore conuenire.

DEPONENTIVM *uerborum quæcunq; actiuæ ſignifi=cationis ſunt, actiuorum iure, in accuſatiuos perſonæ patientis tranſeunt. Vergilius, Syluestrem tenui Muſam meditaris auena. Talia ſunt, Aucupor, alloquor, conſolor, deprecor, æmulor, fa=teor, furor, gratificor, hortor, imaginor, lucror, metor, nāciſcor, operior, percontor, queror, reor, truncor, uenor. Quæ ſiquis col ligere literarum ordine ad communem utilitatem uelit, non inu=tilem laborem ſumat. Longe uerò utiliſsimum, ſi omne deponen=tium genus ſic colligere tentet: cum doctis quoq; nonnunquam imponant, qui ea ſub actiuorum uoce nonnunquam uſurpent. Quædam infinitum poſt ſe recipiunt: ut Molior, inficior, reor, opinor, uereor, hortor, gratulor. Vergilius, Hortamur fari. Oui=dius, Gratulor Oechaliam titulis accedere noſtris. Duo ſunt quæ in genitiuum uel accuſatiuum tranſeunt, Reminiſcor & obliui ſcor. Vergil. Oblituſq; ſui eſt Ithacus. Idem, Hinc iam obliui=ſcere Graios. Terentius, Eius reminiſcor. Miſereor uerò in ge=nitiuum. Vergil. Miſerere laborum. Rariſsime uerò in datiuum. Cicero in Tuſcul. Patris pestibus miſerere.*

SED *quibus neutrorum abſolutorū ſignificatio eſt, ea quo=que quoniam ſignificato ſuo auditori ſatisfaciunt, nominatiuo à priori contenta, caſum in tranſitione non exigunt. Talia ſunt, Altercor, aurigor, bacchor, cachinnor, crapulor, concionor, cun ctor, digladior, defetiſcor, expergiſcor, epulor, fabulor, confabu=lor, frumentor, gradior, geſticulor, digredior, cōgredior, progre dior, ingredior pro gradior, graſſor, iocor, lacrymor, lignor, la=bor, luctor, meridior, nictor, nugor, naſcor, renaſcor, orior, exo=rior, obſonor, otior, proficiſcor, poëtor, prælior, pergræcor, pro phetor, præuaricor, ratiocinor, reuertor, rhetoricor, rixor, ruſti=cor, ſcortor, ſpatior, ſermocinor, tumultuor, triſtor, uerſor, uilli=*

cor,

cor,uerecundor,uociferor,uelitor. *Huius etiã generis abſoluta quæ motũ ſignificant,ſicuti ſimilia neutra,in penultimũ participiale feruntur:*Proficiſcor,gradior,reuertor uiſum.*ſoluto etiã hoc ſupino in alterum, ſicuti in neutris,*Reuertor ad uidendum.

Reliquum deponentium neutrorum genus, quod ſcilicet ab agente in aliam perſonam tranſitum facit, ſicuti ſimilia neutra, partim in datiuum fertur: Auxilior,aſſentior, aſſentor, adulor, aduerſor,blandior,dominor,fœneror,famulor,grator, inſidior, iraſcor,lenocinor. Plinius, *Cum illi neceßitas lenocinetur.* Medeor,moderor,medicor. Vergilius,*Et ſenibus medicantur anhelis.* Hoc & *accuſatiuum recipit.* Vergilius, *Sed non* Dardaniæ *medicari cuſpidis ictum.* Minor, minitor, obſequor, palpor. Plautus, *Obſeruatote quàm blande mulieri palpabitur.* Refragor,ſuffragor. *Adulor autem & cum accuſatiuo legitur.* Tacitus, *Tigillinum aut quem alium potentium adulatus eſt.* Hoc & *actiua uoce legitur.* Valerius Maximus, *Si Dionyſium non adulares,illa non eſſes.* Et *huius paßiuum.* Cicero in Offic. *Nec adulari nos ſinamus.*Palpo *quoq; pro* palpor,*accuſatiuo iungitur.* Iuuenalis, *Quem munere palpat charus.* Gratulor *quoque cum accuſatiuo.* Cicero in Verrem, *Et uoce maxima uictoriam gratulatur.* *Partim uerò tranſit hoc genus in ablatiuum : ut* Vtor,abutor,fruor,fruiſcor *pro* fruor. Metell.Domit.*Ego neq; aqua nec igni careo, ſed ſumma gloria fruiſcor.* Fungor. Liuius,*Quòd annixurus pro ſe quiſq; ſit,ut cum ſuam uicem functus officio ſit,parentum,etiam patriæ expleat deſiderium.* Defungor,ueſcor,potior. *Præterea alia fortaßis ratione,* Delector, lætor.*ut Aſpice uenturo lætentur ut omnia ſeclo.* Hoc & *accuſatiuo iunxit* Cicero ad Marium,*Vtrunque lætor,& ſine dolore corporis te fuiſſe,& animo ualuiſſe.* *Alia etiam,*glorior. Cæſar de bel. Gall. *Quòd ſua uictoria tam inſolenter gloriarentur.*

HACTENVS *uerborũ primas & ſimplices tranſitiones, per quinq; uel potius tria genera perſtrinximus.* *Deinceps geminatas*

minatas (διαβάσεις Græci uocant) referemus. quæ tamen in uno actiuorum genere maxime ſpectantur. Ex ijs igitur quædam præter accuſatiuum, etiam in genitiuum uel ablatiuũ feruntur. Ea ſunt quæ ad accuſationem,crimenq́; pertinent:ut Arguo,accuſo,ago,alligo,arceſſo,aſtringo,damno,condemno,incuſo,inſimulo,poſtulo pro accuſo.Cicero pro L.Sylla, Qui alterum coniurationis accuſet. Aemul.Probus, Accuſatus hoc crimine. Idem in Pauſania,Accuſatus capitis abſoluitur.Terent.Hic furti ſe alligat.Plaut. Ita eum furto alligat.Idẽ in Penulo,Furti ſe aſtringit. Suetonius in Cæſare,Ne hoſpitem aut negligentiæ,aut ruſticitatis uideretur arguere.Solinus,Peccato argutus. Et in rhetoricis ad Herenn.Arceßitur Cepio maieſtatis. Cicero de Offic. Nequem unquam innocentem iudicio capitis arceſſas.Et in rhetoricis ad Herenn. Maiores noſtri ſiquando peccati mulierem damnabant.Cicero in Tuſcul. Capite damnatos morte mulctauit.Idem ad Tironem,Etiam ſceleris cõdemnat generum ſuum. Idem ad Curionem, Quare ſi in me iniquus es iudex,condemnabo ego te eodem crimine. Plautus, Qui alterum incuſat probri, ipſum ſe intueri oportet. Terent. Si herum inſimulabis auaritiæ, male audies. Hypſipyle Iaſoni, –Vtinam temeraria dicar Criminibus falſis inſimulaſſe uirum.Sueton.in Cæſare,Conſularem & triumphalem uirum repetundarum poſtulauit, Simulem his conſtructionem habet,abſoluo.Cicero ad Herenn.Caius Cælius iudex abſoluit iniuriarũ eum,qui Lucilium poëtam in ſcena nominatim læſerat. Liu. Latæ deinde leges,quæ conſulem regni ſuſpicione abſoluerent. Sunt ex ijs & quæ Syncategorematicôs conſtruantur. Gell. Quàm Timarchum de pudicitia grauiter inſigniterq́; accuſauerit. Cicer.ad Heren.Lex uetat eum,qui de pecunijs repetundis damnatus ſit,in concione orationem habere. His accedit &,multo.Qu.Curtius,Is quoq; inſulas præſidijs occupat, pecunia multat. Sunt tamen certa nomina, ut rectè Laurentius notauit, quæ poſt huiuſmodi uerba, non niſi

in ab

in ablatiuo poni ſoleant, qualia ſunt huiuſmodi partitiua, Vterque, neuter, nullus, alter, alius, & ambo. Quibus fortaſſe accedant & ſuperlatiua: ut Accuſes'ne hunc furti, an ſacrilegij, an utroq;, uel ambobus, uel neutro? Item, Accuſes'ne hunc furti, an ſacrilegij, an inceſti, an omnibus, uel an nullo, uel an maximo ex ijs? Ex quo apparet non inepta coniectura eorũ, qui genitiuos poſt huiuſmodi uerba per eclipſin ablatiui alterius appellationis Crimine, uel ſimilis cuiuſquam pronuntiatos putant. Quædam in accuſatiuũ & genitiuum tranſeunt: ut Admoneo, commoneo. Salluſtius, Sed quoniam tanti uiri tempus admonuit. Quintilianus, Grammaticos ſui officij commonemus. Admoneo uerò, & cum præpoſitione συγκατηγορηματικῶς. Cicero in quarto epiſtolarum, Putaui ea de re te eſſe admonendum. Quædam cum accuſatiuo etiam datiuum recipiunt, ſed eius rei quæ ad quæſtionem Cui, apte redditur: ut, Confero, comparo, do, reddo, impero, præcipio, ueto, prohibeo, nuntio, indico, uindico, addico, mitto, remitto, oppono, obijcio, ſpondeo, promitto, ſubmitto, ſubijcio, cum ſynonymis. Item, Dedo, deuoueo. Cæſar Comment. Neque adhuc hominum memoria repertus eſt quiſquam, qui eo interfecto, cuius ſe amicitiæ deuouiſſet, mori recuſaret. Ouidius, Deuoueo capiti triſtia bella tuo. Et ſine datiuo: Idem in Ibin, Illum ego deuoueo, quem mens intelligit Ibin. Præterea quæ à Præ, uel Ante, componuntur, utique actiua: ut Præpono, antepono hunc illi. Idem faciunt & deponentia ſimilis generis: ut Loquor, fatur, teſtificor, polliceor, gratificor hæc amicis. Etiã obſequor: ut Terentius, Cœpi his omnia facere, obſequi quæ uellẽt. Ex ſuprà dictis quædam pro datiuo accuſatiuum cum Ad, recipiunt, Scribo, reſcribo: Mitto, remitto.

SVNT *quæ alterum recipiunt accuſatiuum, cuiuſmodi ſunt hæc, Doceo, erudio, edoceo, peto, poſco, repoſco, poſtulo, rogo, oro, exoro, obſecro, precor, flagito, exigo, exuo, celo, induo, cingo, percontor, admoneo, hortor, moneo. ut Cicero ad Trebatiũ,*

Sitij cauſam te docui: Statius Thebaid. Et quæ te leges præcepta'q; fortia belli Erudijt, genitrix nimium didiciſſe queretur. Gellius, Græcas literas eruditus. Salluſtius, Per legatos cũcta edoctus. Tacitus, Experimentis cognitum eſt Barbaros malle Romam petere reges, quàm habere. Plinius, Qui Luſitaniã & Taraconenſem accolunt, iura Cordubam petunt. Vergilius, Pacem te poſcimus omnes. Plautus, Quàm tu uirginem me repoſcis? Cicero, Hoc te uehementer etiam atque etiam rogo. Terentius, Primum hoc te oro. Plautus, Hanc ueniam illis ſine te exorem. Cicero, Hoc te obſecrat. Lucanus, Dux etiam uotis hoc te fortuna precatur. Cicero pro Plancio, Dicendum eſt id, quod ille me flagitat. Idem de legibus, Te ueritatem exigant. Vergilius, Troianos exue ceſtus. Ouidius, Hoc te celauimus unũ. Hoc aliter quoque Cicero in epiſtolis, Baſſus noſter de hoc me celauit. Martialis, Dum mutat cultus, induiturq; togam. Vergilius, Et inutile ferrum Cingitur. Plautus, Sunt quæ te uolumus percontari. Terentius, Ridiculum eſt te admonere me iſtud Clitipho. Cicero in Catilinam, Quod te iandudum hortor. Terentius, Ni metuam patrem, habeo pro illa re illum quod moneam probé. Sunt ex ijs non pauca, quæ pro altero accuſatiuo ablatiuum cum prępoſitione recipiant. Cæſar de bello Gallico, Qui de ſuo aduẽtu doceant. De ijs, quibus peti aliquid ſignificatur, mox plura.

ALTERVM *etiam accuſatiuum accipiunt & quæ uocandi actiua uocantur: ut Vocas me Didymum. Nomino te Iulium. Et cum his facio & præſto: ut Facio te arbitrum. Præſta te eum mihi, qui à teneris unguiculis es cognitus. Sunt & quæ accuſatiuum ablatiuo excipiant, qualia ſunt, Spolio, priuo, emungo, uiduo, ſepono, onero, exonero, fraudo, leuo, uacuo, impertio, participo, impleo, compleo, expleo, imbuo, inſtruo, libero, munero ſiue muneror, dignor, afficio, proſequor, communico, expedio, oblector, delibuo, abdico, conficio & conficior. Vergilius, Poſtquam illum uita uictor ſpoliauit Achilles. Cicero, Graui teſte*

priuatus

priuatus ſum, patre tuo clariſsimo uiro. Horatius, *Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto.* Terentius, *Emunxi argento ſenes.* Cicero in epiſtol. *Homines nequiſsimi quibus te onerarunt mendacijs?* Terentius, *Hos quoque amicos eius exonerastis metu.* Idem, *Ego nunc mihi ceſſo, qui non humerum hunc onero pallio?* Vergilius, *Quē regno Heſperiæ fraudo, & fatalibus armis.* Idem, *Ego te hoc faſce leuabo.* Terentius, *Plurima ſalute Parmenonē ſummum ſuum impertit Gnatho.* Plautus, *Nam ille non potuit, quin aliquam familiarem ſuo ſermone participauerit.* Hoc & in genitiuum. Idem, *Paternum ſeruum ſui participat conſilij.* Vergilius, *Impleuitq; mero pateram, pinguisq; ferinæ.* Idem, *Vterumq; armato milite complent.* Terentius, *Atque animum eius expleam gaudio.* Columella in x. *Quibus liquoribus mundam lanā imbuere oportebit.* Idem, *Nonnulli ſtrenue fabricant nauigia, nec conſummata, proinde inſtruūt armamentis miniſtrisq;.* Horatius, *Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem Teſta diu.* Terētius, *Obſecro te quàm primū hoc me miſerū libera metu.* Et cum præpoſitione. Cicero, *Nihil antiquius fuit, quàm ut te à ſceleratorum hominum calumnijs liberarē.* Macrob. *Regni eum ſocietate munerauit.* Cicero in Oecono. *Homo ex eo numero hominū, qui apud nos hoc nomine dignantur.* Item Vergilius, *Haud equidem tali me dignor honore.* Cicero, *Magno me dolore affeciſſent tuæ literæ.* Hoc & abſolute legitur: ut, *Hoc magis afficit.* Sic & paſsiuū eius. Columel. *Pulmo totus afficitur.* Cicero in Ver. *Iſte iratus hominē uerbis uehemētioribus proſequitur.* Plaut. *Cōmunicabo te ſemper mēſa mea.* Terent. *Te hoc crimine expedi.* Solinus, *Vnguentis eum delibuit.* Liuius, *Dictator magiſtratu ſe abdicauit.* Cicero, *Plagis cōfectū ante oculos tuos cecidiſſe.* Quædā ex ijs & cum genitiuo ſuper accuſatiuū cōſtruūtur. Plaut. *Hæ res uitæ me ſoror ſaturāt.* Verg. *Poſtquā dextra fuit cædis ſaturata.* Liuius, *Adoleſcentē ſuæ temeritatis implet.* Plaut. Amph. *Erroris ambo ego*

illos & dementiæ cõplebo. Cicero in Ver. Cõpletus iam mercatorũ carcer eſſet. Vergil. Implentur ueteris Bacchi, pinguiſq; ferinæ. In ablatiuũ ſuper accuſatiuũ ſtrũtur & quæ prælationẽ, exceſſum'ue ſignificãt, ſed eius rei quæ menſurã exceſſus demõſtrat: ut Præfero hunc multo. Paulo illum ſuperat. Aliquanto eũ præcedit. Iuuenalis, Tota cohors pede non eſt altior uno. Item eius rei, in qua eſt prælatio uel exceſſus: ut Præcellit uirtute. Valerius Maximus, Deforme exiſtimans, quos dignitate præſtaret, ab ijs uirtute ſuperari. Nõ deſunt ex actiuis & quæ præter accuſatiuum, ablatiuum quoque cum præpoſitione A uel ab συγκατηγορηματικῶς ſuſcipiant. Talia ſunt quæ ablationem, ſeparationem'ue ſignificant: ut Aufero, eripio, adimo, auello, furor à te. Idem ablatiuus & in datiuum mutari poteſt: ut Adimo tibi. Itẽ quibus peti, interrogari'ue aliquid ſignificatur: quippe quæ pro altero accuſatiuorum ablatiuum cum præpoſitione nonnũquam recipiunt: ut Peto, poſco, poſtulo, rogo, oro, quæro, flagito, interrogo à te. Sicuti ex deponẽtibus, Sciſcitor & percontor à te. Cicero pro Sylla, Hanc à me orationẽ flagitaſſent. Plaut. in Bac. Ego quidẽ ab hoc certè exorabo. Virg. Veniámque oremus ab ipſo. Lucan. Vxor & à charo poſcet ſibi fata marito. Cicero de reſpon. Aruſp. Niſi à ſenatu præſidium poſtulaſſent. Fab. in IX. Quod precatus à dijs immortalibus ſum. Cicero rhetor. II. Ab aduerſarijs percontabitur accuſator. Idem ad Memmium, Nunc à te illud primum rogabo. Salluſt. in Iug. À Metello petendi conſulatum gratia, miſsionem rogat.

Caſum in diabaſi etiã paſſiuis communem

EORVM quæ hactenus memorauimus actiuorum, exceptis ijs quæ uocãdi dicuntur, cõmunis etiam paſsiuis eſt caſus, qui in diabaſi eſt poſitus. Accuſaris à me furti uel furto. Redduntur nobis à te literæ. Doceor à te literas. Spolior à te ueſte. Superaris ab hoc multo. Aufertur à te ueſtis. Cũ ſcilicet ſignificatur alterum auferre à te ueſtem. Induitur togam. Petor à te ueniam, non autem Petitur à te ueniam, propter cauſam alibi aſsignatam.

COM

COMMVNES OMNIVM VERBORVM CONSTRVCTIONES.

QVAE deinceps ſequuntur conſtructiones, omni uerborũ generi cõmunes ſunt. Quippe omne uerbum in datiuum ferri poteſt eius perſonæ, in cuius gratiã, uel cõmodũ, uel horum cõtraria, uerbi actio cedit. ut Verg. Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos. Idem, Poſt mihi nõ ſimili pœna cõmiſſa luetis. Ouidius, Diruta ſunt alijs, uni mihi Pergama reſtãt. Iuuenalis, –Mœchis foliata parãtur, His emitur quicquid graciles huc mittitis Indi. Verg. –Tibi res antiquæ laudis, & artis Ingredior. Terẽtius, Siquid peccat Demea, mihi peccat. Itaq; hunc datiuum ueteres per In gratiam, uel in detrimentum, ſæpe interpretantur. Cõmunus in datiuum.

OMNE præterea uerborum genus ablatiuo iungi poteſt eius rei, quæ inſtrumenti rationem obtinet. Alo lacte. Cædo uirgis. Placeo obſequio. Curro pedibus. Coerceor uinculis. Premor onere. Etiam alijs ſingulorum generum conſtructionibus adhibitis. Alo te lacte. Coerceor à te uinculis. Placui illis obſequio. Similiter eius rei, quæ cauſam ſignat, ob quam, ſiue propter quam uerbum de nominatiuo dicitur: ut Verberat hunc, odio. Vituperat, inuidia. Non donat, penuria. Non prodit, pudore. Pulſus eſt uel exulat, inuidia. Qua fortaſſe ratione dicuntur illa Gaudeo, Lætor, Delector tuis commodis. Cõmunes in ablatiuum. In inſtrumentum.

IAM omne uerborum genus ablatiuum ſibi ſubijcere poteſt eius rei, quæ pretij rationem obtinet, ſed ita ſi appellatiuum ſit: ut, Vendidit hic auro patriam. Horatius, Eritq; tuus nummorum millibus octo. Liuius, Multo ſanguine ac uulneribus ea Pœnis uictoria ſtetit. Perſius, Et centum Græcos uno centuſſe licetur. Mart. Paruo cum pretio diu liceret. Pauci appellatiuorum genitiui ſunt, qui poſt non multa uerba pretij rationem habent, Flocci, nauci, nihili, lucri, pili, aſſis, cũ uerbo facio: ut Floc- In pretium

ciſacio,nihiliſacio,lucriſacio. Plautus *in Curcul.* Reſpicio uos, nibili meam gratiam facere.Idem in Ruden. Minacias ego iſtas flocci non facio.Vergilius, Non aſsis faciunt. Catull. Nec pili facit. Legitur & in Plauto, Vt præter operã reſtim ſumpti fecerim.Et Terunci faciam. Simile accidit & uerbo pendo. Terentius, Ego illum flocci pendere. Idem Aeſtimo. Catullus, Omnes unius æſtimemus aſsis. Cæterum ex adiectiuis octo uel nouem maxime notauit Laurentius, quæ ſi ſecum appellatiuum adhibitum non habent,in genitiuo poni ſemper ſolent.Sunt autem ſimplicia quatuor,Tanti,quanti,pluris,minoris. Compoſita quinque,Quantiuis,quantilibet,quanticunq;,tantiuis & tantidem,ſi modo poſtremum hoc, adiectiuum eſt:ut Res tanti ualet,quanti uendi poteſt. Liuius, Mancipia minora annis uiginti,quæ poſt proximum luſtrum decem millibus æris, aut pluris ueniſſent, ea quoque decem tanto pluris, quàm quanti eſſent, æſtimarentur.Iuuenalis, Atq; ideo pluris quàm Coſſus agebat. Plinius x x x v. Neminem minoris docuit talento. Horatius, Quanti emptæ?Paruo.Quanti ergo? Octußibus.Eheu! Iuuenalis,Tanti tibi non ſit opaci omnis arena Tagi. Plinius tamen in x i i. hoc in ablatiuo poſuit,ſi rectè ſcriptum eſt, Tanto nobis deliciæ & fœminæ conſtant.Iuuenalis,Quanticunq; domus cõſtet. Quintilianus, In paſtu cadauerum hoc unum ſupererat,ut deuectum tantidem uenderes. Cicero in Verrem,Aiebat te tantidem æſtimaſſe,quanti ſacerdotem. De Tanti, tamen non inutile notatu ſit, quòd aliquando non tam planè ad pretium referri uidetur,quàm aliquid quod magni ponderis ſit & æſtimationis: ut in illo Didus ad Aeneam, Non ego ſum tanti, quod non mediteris inique,Vt pereas, dum me per freta longa fugis. &, Vix Priamus tanti, totaq́; Troia fuit. Plinius, Tu qui te Deum credis aliquo ſucceſſu tumens,tanti tamen perire potuiſti. Sin eiuſmodi adiectiua appellatiuum,quo pretium indicatur,ſecum habent,in ablatiuo uſurpentur,præter Tantidẽ,quod ablatiuo

tiuo caret. Et *item* Pluris, *quod adhuc notarim.* Liuius XXII. Hic *miles magis placuit, cum pretio minore redimendi captiuos copia fieret.* Iuuenalis, *Quanto metiris pretio, quod ni tibi deditus eſſem, Deuotusq; cliens, uxor tibi uirgo maneret.* Nec *obſtat præcepto, uel quod* Liuius XXXVII *ait, Sed nequaquã tantum relictum eſt, quantæ ſummæ damnatus fuerat. uel* Terentius in Andria, *Cum faciem uideas, uidetur quantiuis pretij. uel* Plautus in Epidico, *Fateor me eſſe minimi pretij. Cum in illo* Liuij *non tam pretium, quàm multa ſignificetur, ut etiã* Laurentius *monuit: in alijs appellatiuũ aliquod* Homo, *uel* Res, *ſubaudiatur, ut ſit,* Homo *uel res minimi pretij: quale eſt illud, Agrum in his regionibus meliorem, nec pretij maioris habet nemo. pro neque agrum maioris pretij.*

QVATVOR *item adiectiua ſunt, quorũ genitiui in pretio ſignificãdo poſt duo illa* Intereſt, & Refert, *uſurpantur.* Ea *ſunt duo ex iam dictis, quãtus, & tantus, & cum his magnus & paruus.* Cicero Tironi, *Quanquam magni ad honorem noſtrum intereſt quàm primum ad urbem me uenire.* Terentius *in* Phorm. *Quid tua, malùm, id refert?* Magni. Rurſus *duo hæc poſteriora cum tribus ſuperlatiuis,* Maximus, *minimus, plurimus, alijs quoq; uerbis, cuiuſmodi ſunt,* Facio, *æſtimo, pendo, puto, curo, in pretio indicando genitiuos ſuos ſubijciunt.* Aemul. Prob. *in uita* Catonis, *Magniq; opera eius æſtimata eſt in prælio apud Senam, quo cecidit Haſdrubal frater* Hannibalis. Terẽt. in Andr. *Meritò ſemper te maximi feci Chreme.* Idem Heaut. *Tu illum nunquam oſtẽdiſti quãti penderes.* Idem Adelp. *Ego quoque à meis amari, & magni pendi poſtulo.* Catul. *Noli ſpernere, nec putare parui.* Terentius, *Tu fortaſſe quid de me fiat, parui pendis.* Cicero *in epiſtolis, A' me minimi putabantur. Duobus autem primis* Intereſt, & Refert, *apte (ut* Laurẽtius *uult) iungũtur, ſiue accuſatiuos, ſiue etiam aduerbia dicere mauis,* Multum, *plus, plurimum, parum, paulum, pauxillũ, nihil, aliquid, & ſimilia: ut* Mul-

tum refert. Plurimum intereſt. Plinius ad Pomp. Fal. Plurimum intereſt, quid eſſe Tribunum putes. Et in eadem, Plurimum intereſt, quid eſſe Tribunatum putes.

SANE *pauca quædam notantur, quibus addere appellatiuum, uel demere pro arbitrio poſſis: Magnus, paruus, minimus, paululus, nimius. Terentius, Quid agas niſi ut te redimas captū quàm queas Minimo? ſi nequeas paululo, at quāti queas. Vergilius, Hoc Ithacus uelit, & magno mercentur Atridæ. Horatius, Quanti emptæ? Paruo. Seneca, Conſtat paruo fames, magno faſtidium. Lucanus, Aere merent paruo. Terentius Hecy. Quàm minimo pretio ſuam uoluptatē expleat. Plautus, Paciſci cum illo paula pecunia potes. Valerius Maximus libro v. Magno ubiq; pretio uirtus æſtimatur. Duo ſunt quibus addi appellatiua non ſolent Caro, & Vili. Plautus in Epidico, Quāti eam emit? Vili. Declarat idem & uilipendo. Prioris loco, aduerbium legitur: ut in epiſtola Bruti ad Ciceronem, Valde care æſtimas tot annos: niſi caro ſcribendum eſt.*

Rurſus quatuor ſunt comparatiua, quæ ad pretium demonſtrandum ipſa non adhibentur, ſed loco ſuo aduerbia de ſe ſufficiunt: Carius, uilius, melius, peius. Martialis, Carius ergo cacas.

In pōdus liquidiue menſurā.

HVIC *affine præcepto eſt, quanquam non tam multorum uerborum commune, Quòd poſt non pauca uerba dictio qua pondus, liquidi'ue menſura ſignificatur, in ablatiuo ponitur. Plinius naturali hiſtoria, Iocinori priuatim Teucria bibitur, recens drachmis quatuor in poſcæ hemina. Betonicæ in aqua calida cyathis tribus ad cordis uitia: in frigida, cyathis duobus. Idem, Agaricum uictoriati pondere tritum, & in mulſa quinq; cyathis datum. Idem, Ariſtolochia obolis ternis ex aqua calida, aut lacte aſinæ pota.*

In præpoſitionē cū ſuo caſu.

PRAEPOSITIO *quoq; cum ſuo caſu omni uerborum generi ſuccedit: ut, Sum in agris. Iaceo ante pedes, & iuxta muros, & prope flumen. Doceo & doceor in ludo, & cum alijs, & ſub tecto.*

ſecto.Occurri ante ædes,& circa meridiem.Lætor,iocor cū amicis,in feſto,ſine inuidia:& ſic de alijs præpoſitionibus.

PRIVATIM *uerò quæ ex his præpoſitionibus* A, *ab, ad, con,de,è,ex,& in,componuntur, modò præpoſitiones ipſæ uim ſuam ſeruent,pleraq; ſimulem omnino præpoſitionē cum ſuo caſu recipiunt, & actiua quidem præter legitimum ſuum accuſatiuum,ut in ſubiectis autorum exemplis uidere licet.* Communis in certas præpoſitiones.

Abſtineo.Cicero in Salluſt.*Facilius ſe à uiris abſtinuerunt.*

Accommodo. Idem de Orat. *Africano illi ſuperiori coronam in conuiuio ad caput accommodant.*

Addo. Idem ad Rufum, *Etſi meo iudicio nihil ad tuum prouinciale officium addi poteſt.*

Adijcio. Plautus Mercat. *Ne ad illam me animum adieciſſe aliqua ſentiat.*

Adhibeo. Cicero in Tuſculanis, *Quòque uetat Chryſippus, ad recentes quaſi tumores animi remedium adhibere, id nos fecimus.*

Aduoco. Terentius, *Amicos aduocabo ad rem hanc.*

Adiungo.Cicero in Philip.*Cæſar ſe ad neminem adiunxit.*

Admoueo.Cæſ.de bel.ciu.*Ad turrim hoſtium admouent.*

Adhortor.Cicero in Philip. *Vt ad defendendam rempublicam te adhortarer.*

Affero. Plautus Epidico, *Non meminiſti me inaurem ad te afferre natali die?*

Appello.Terentius,*Poëta quum primum animum ad ſcribendum appulit.*

Applico. Cicero de Oratore, *Si ſe ad aliquem quaſi patronum applicuiſſet.*

Auerto. Suet.in Ner. *À philoſophia eum mater auertit.*

Impono. Pallad. *Imponitq; leues in ſtipite Phyllidis umbras.* Plaut.in Bacchid. *In te ergo hoc onus omne impono.*

Induco. Terentius, *Iſthuc in animum inducas tuum.*

Includo. Cicero in Verrem, Includuntur in carcerem condẽnati. Idem, In paucis uillis incluſas eſſe uidetis.

Inijcio. Terentius, Quæ ſeſe in ignem inijcere uoluit. Plautus, Tragulam inijcere in te adornat.

Expedio. Terentius in Hecyra, Qui te citius expedias ab ijs ærumnis.

Expello. Cælius ad Ciceronem, Nam me cum expuliſſet ex Italia Pompeius.

Extraho. Terent. in Hecyra, Et quanta ærumna extraxeris.

Exuo. Statius IX. Thebaidos, - Magnoq; è uulnere telum Exuit ipſe gemens.

Exonero. Plautus, Atque ita profectò ut ex hoc exoneres agro. Deeſt autem accuſatiuus.

RELIQVA uero ex iam dictis præpoſitionibus compoſita, quæ actiua non ſunt, ipſam præpoſitionem cum ſuo caſu ſine accuſatiuo omnino recipiunt: ut

Abſum. Cicero, Cum abeſſem ab Amano. Idem, Quomodo igitur iucunda uita poteſt eſſe, à qua abſit prudentia, abſit moderatio?

Adſum. Cato, Mulier ad rem diuinam adſiet.

QVAEDAM uerò actiuorum non utrunque pariter ut iam dicta uerba, hoc eſt accuſatiuum & caſum cum præpoſitione, ſed ex ijs alterum recipiunt.

Abhorreo. Suet. in Calig. Nec abhorret à ueritate. Catullus, Sæuaq; abhorrebas priſci præcepta Catonis.

Adeo. Suetonius, Libera & fœderata oppida ſine lictoribus adibat. Terentius, Edicit, ne uir quiſpiam ad eam adeat. Cicero in tertio epiſtolarum, Ad me adire quoſdam memini.

Aſpicio. Verg. Iuppiter omnipotens precibus ſi flecteris ullis, Aſpice nos. Plautus in Capt. Agedum aſpice nos.

Euado. Suet. in Tiber. Carmilius me euaſit. Cicero pro Sylla, Cum ex inſidijs euaſeris.

Exeo,

Exeo. Terentius, Cum limen exirem. Idem, Poſtquam exceſſit ex ephebis. Cicero epiſtolarum quarto, Ne aut tibi exire ex urbe neceſſe ſit.

Intro. Suetonius in Veſpaſiano, Aedem Serapidis ſummotis omnibus ſolus intraſſet. Cicero pro domo ſua ad Pontifices, In Capitolium intrare.

Inuado. Salluſtius in Catilin. Tanta uis morbi, uti tabes pleroſque ciuium animos inuaſerat. Cicero, Qui in fortunas huius inuaſerant. Sic uſurpari poſſe uidentur & compoſita ab Inter. Cicero, Magno me metu liberabis, dummodo inter me atque te murus interſit.

PRIVATIM *ex ijs quæ de Ad, con, & in, componuntur, tum actiuis, tum neutris, multa non modo præpoſitionem ipſam (ut dictum eſt) cum ſuo caſu recipiunt, uerùm etiam loco eius datiuum. ut,*

Accedo. Ouid. Tum uerò poſtquam ſolitas acceſſit ad iras Cauſa recens. Idem, Accedit fatis matris miſerabilis infans.

Accido. Terentius, Iſthuc uerbum uerè in te accidit. Cicero in Lælio, Nihil mali accidiſſe Scipioni puto.

Accommodo. Quintilianus, Auribus accommodent curam.

De accuſatiuo cum præpoſitione ſuprà dictum eſt exemplũ: itaq; nec repeto, ſicut nec in ſubiectorum quibuſdam.

Adhæreo. Plaut. in Penul. Ne ad fundas uiſcus adhæreſceret. Apuleius, Quæ clauſtris adhærent.

Adhibeo. Verg. in VIII. *Hos caſtris adhibe ſocios.*

Adijcio. Ouid. Adijce præceptis hoc quoq; Naſo tuis.

Adiungo. Vergilius, –Vlmiſq; adiungere uites Conueniat.

Addo. Ouidius in quarto Metam. Additur his Niſeus.

Admoueo. Valerius VII. *Qui in equæ genitalẽ partẽ manũ miſſam cum in eum locum uentum eſſet, naribus equi admouit.*

Adeſſe. Vergilius, –Cum creber ad aures Viſus adeſſe pedũ ſonitus. Cæſar, Omnibus his pugnis Dolabella affuit. Hoc & ablatiuo

ablatiuo cum In,*iungitur.*Cicero de Oratore, In Pauli *pugna non aſſuerat.*

Affero.Plautus in Epid. *Affer domum auxilium mihi.*

Appropinquo. Hircius *libro* v. *Donec ad ipſas portas ac murum appropinquaret.*Cæſar *de bello Gallico*;Cum *iam muro appropinquaſſent.*

Adſcribo. Horat. Et *adſcribi quietis ordinibus patiar deorum.*Hoc *&* cum In,*iungitur.ut* Cicero *in* Philip.Tu *uerò adſcribe me talem in numerum.*

Aſſueſco. Cæſar *libro* v i. *Sed aſſueſcere ad homines & mãſuefieri ne paruuli quidem excepti poſſunt.*Virgil.Vbi *libera colla* Seruitio *aſſuerint.*

Comparo.Valerius *libro* v i i.Quàm *porro ſubtiliter* Anacharſis *leges aranearum telis comparabat.*

Confero. Cicero pro lege Corn. *Cum legibus conferemus.* Iuuenalis,Confer *& his,ueteris qui tollunt grandia templi* Pocula.Cæcilius Plinius,Quis *ex iſtis,qui tota uita literis aßident, collatus illi,&c.*Aliter *quoque* Confert,*pro utile eſt, uel auxilio eſt,uel addit.*Fabius *libro tertio,*Interim *confert admirationi multum etiam infirmitas.*Idem,Scio *quæri etiam, natura'ne plus ad eloquentiam conferat,an doctrina.*

Immineo. Cicero in Philippica *ſeptima*, Qui *in* Gallia *delectus habent? qui in noſtras fortunas imminent?*Ouidius,Imminet *his aër.*

Incedo. Terentius, Noua *nunc relligio unde in te iſthæc inceßit,cedo?* Vergilius,Regibus *inceßit magno diſcordia motu.*

Includo. Cicero *ad* Atticum, Topotheſiam *quam poſtulas* Miſeni *&* Puteolorum,*includam orationi meæ.*

Impono.Iuuen. Imponit *finem ſapiens & rebus honeſtis.*

Inſideo.Virgilius, Inſideat *quantus miſerè deus.*Cicero *pro* lege Corn.Sed *in animis omnium penitus inſideat.*

Incumbo.Cicero *epiſtolarum decimo*, Vt *in rempublicam cogitatione,*

cogitatione, curáque incumberes. Idem, Mi Plance incumbe toto pectore ad laudem. Virgilius, Incumbens tereti Damon ſic cœpit oliuæ. Plinius naturali hiſtoria, Nanque in illo caua in ſe cõuexitas uergit, & cardini ſuo. hoc eſt undique terræ incũbit.

Inſilio. Plautus in Rud. Ambæ in ſcapham inſiluimus. Lucanus, Sed cæca nocte carinis Inſiluit Cæſar.

Inſum. Terentius, In amore hæc omnia inſunt uitia. Suetonius in Tito, Cui non minus authoritatis ineſſet.

Illabor. Virgilius, Mediáque minans illabitur urbi. Idem, Senſit medios illapſus in hoſtes.

Inſiſto. Plautus in Milite, Age nunc iam inſiſte in dolos. Fabius, Simul ne uulgarem uiam ingreſſus, alienis demum ueſtigijs inſiſterem. Terentius, Quam inſiſtam uiam. ubi legitur, qua inſiſtam uia, ut dubitari poßit de illo Alienis ueſtigijs, datiuí ne ſit, an ablatiui. Idem accidit aliquando & De, præpoſitioni.

Detraho. Ouidius de Triſtibus, Detrahat authori multum fortuna licebit. Et ſine accuſatiuo eclipticôs. Cicero ad Appium, Ego ſi in prouincia detrahere de tua fama unquam cogitaſſem. Idem de reſponſis Aruſp. Qui in concione detrahat de Põpeio.

EX ijs uerò quæ de Ab, à, de, ex, componuntur, non pauca ablatiuum citra præpoſitiõnem accipiunt.

Abſtineo. Cicero, Qui me oſtreis & murenis abſtinebam, à beta & malua captus ſum.

Auerto. Virg. Nec poſſe Italia Teucrorum auertere regem.

Auello. Idẽ, Fatale aggreſſi ſacrato auellere tẽplo Palladium.

Abſum. Suetonius in Cæſare, Italia abeſſet.

Amolior. Lucan. Humeris iã põdere feßis Amolitur onus.

Detrudo. Virgilius, Detrudunt naues ſcopulo.

Deſiſto. Idem, Mé ne incœpto deſiſtere uictam?

Deijcio. Cæſar, Heluetij ea ſpe deiecti.

Emoueo. Virgilius, Emoti procumbunt cardine poſtes.

Egredior. Idem, Eſt urbe egreßis tumulus.

Exire.

Exire. Idem, Neque ſeruitio me exire licebat.

Exigo. Italia exigitur.

SIMILEM constructionē habēt, quāquā non ex ſimilibus præpoſitionibus cōpoſita, Arceo, Sepono, Summoueo, Pello: ut, Italia pellerētur. Italia ſummouit. Vergilius, Arcebat longe Latio. Suetonius Domit. Philoſophos omnes urbe Italiaq; ſummouit. Horatius, Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto. Sicuti quæ ex Ad, con, in, & per, componuntur, etiam harum præpoſitionum qualibet non adhibita, caſum tamen eius admittunt: ut,

Aduenio. Vergilius, Tyriam qui adueneris urbem.

Accedo. Idem, Quas uento acceſſerat oras.

Concludo. Terentius, Vt ab illa excludar, hac concludar.

Infigo. Vergilius, Hærent infixi pectore uultus.

Perlabor. Idem, Atq; rotis ſummas leuibus perlabitur undas.

HAC maxime ratione uidentur Exulo & expedio, ablatiuum ſibi ſubijcere.

Expedio. Terentius in Hecyra, Teq; hoc crimine expedi.

Exulo. Cicero in Tuſculanis, Telamonem pulſum, patriaq; exulantem. Terentius, Domo exulo.

Communis in urbem oppidumue.

PRIVATIM quoq; urbium & oppidorū propria, poſt quoduis accommodatū uerbum ſuccedere citra præpoſitionem poſſunt. Vtique quod tanquam ad locum ſignificat, uel quod ad quæſtionem factam per Quò, redditur, in accuſatiuo: ut, Eo Romam, Tarentum, Carthaginem. Quorum naturam duo etiam appellatiua imitantur, rus & domus. Terentius, Ego rus ibo. Ouidius, Quò ruitis? ueſtras quiſque redite domos. Vergilius, Ite domum ſaturæ, uenit heſperus, ite capellæ. Quod uerò ueluti à loco ſignificat, uel ad quæſtionem Vnde, reſpondetur: in ablatiuo. Veni Roma, Tarento, Thebis. Adde etiam rure & domo. Eodem caſu uſurpantur nonnunquam & quæ ueluti per locum ſignificant, ſiue quæ percontanti Qua, reddas: ut, Tranſiui Roma, Tarento, Rure, Domo. Hoc tamen modo loquendi utimur

mur & in alijs quàm urbium nominibus. ut Horatius, Ibam *forte uia quadam, ſicut meus eſt mos.* Aliquando *etiam præpoſitione cum urbium nominibus addita. ut* Hircius *de bello* Hiſpanico, Et *ad Cordubam ſe recepit.*

At quæ in loco ſignificant, uel ad quæſtionem Vbi, *referuntur, ſi primæ nominum declinationis, uel ſecundæ ſint, & ſingularis numeri, in genitiuo uerba ſequi ſolent: ut* Fui Romæ, Tarenti, *uel* Londini. *Quorum naturam appellatiua quatuor imitantur,* Domi, *militiæ, belli, humi.* Horatius, *Me primis urbis belli placuiſſe domiq́;.* Cicero *Officiorum ſecundo;* Præterea *quibuſcunque rebus uel belli uel domi poterunt, rempublicam augeant.* Salluſtius, *Sed mihi multa legenti, multa audienti, quæ populus* Romanus *domi militiæq́; mari atque terra præclara facinora fecit.* Liuius, *Quibus artibus domi militiæq́; & partum, & auctum imperium ſit.* Humi, *quoque ad imitationem horum uſurpatum eſt, non tamen eodem omnino ſignificato, cum aliàs ſuper humum ſignificare uideatur. ut* Vergilius, *Qui legitis flores, & humi naſcentia fraga.* Horatius, *Serpit humi, tutus nimiũ, timidusq́; procellæ.* Aliàs *in humum, uel ad humum. ut* Idem, Procumbit *humi bos.* Statius, *Sternet humi populos, miſerúmque exhauriet orbem.* Comprobat *hanc interpretationem, quòd etiam autores ſic loquantur.* Curtius, Plura *in humum innoxia cadebant.* Tacitus, *Proiectus in humum.* Ouidius, Vipereos *dentes in humum pro ſemine iactos.* Aliàs *intra humum.* Columella, Cumulisq́; *exaggeruntur, ut latius ſeſe frutex humi diffundat.* Sin *uel pluralis numeri ſint, uel genitiuum in is mittant, proſa ſcribentibus, ut* Seruius *obſeruat, in datiuo uerbis ſuccedunt.* Plinius, *Cum ſpectare antiqui moris ſupplicium* Tiburi *concupiſceret.* Suetonius, Lentulus Getulicus Tiburi *genitum ſcribit.* Cicero *ad* Atticum, Conuẽto Antonio Tiburi. Idem *ad eundem,* Sextũ *nuntiauit cum una ſola legione fuiſſe* Carthagini. Liuius, Neglectum Anxuri *præſidium.* Simili *modo* Ruri. Columella,

Ruri

Ruri moretur. Terentius (ut cuius, quanquã poëtæ, proſæ quàm uerſui propior ſit oratio.) Ruri ferè ſe continet. In quo Feſtus ſentire cum Seruio uidetur. Eius uerba ſunt, Ruri eſſe, non rure eſſe dicendũ, teſtis eſt Terẽtius in Phormione, cum ait, Ruri ferè ſe continebat, ubi agrum de noſtro patre colendũ habebat. Poëtis uerò in ablatiuo. Horatius, Romæ Tibur amem, uentoſus Tibure Romam. Idem, Quinq; dies tibi pollicitus me rure futurum. Verg. in quarto, -Tyria Carthagine qui nunc Expectat. Perſius, -Rure paterno Eſt tibi far modicũ. Iuuenalis, Magna tamen fama eſt cuiuſdã rure paterno Viuentis. Priſcianus ſine exceptione tum uerſu, tum proſa ſcribẽtibus, in ablatiuo ponenda cẽſet: ſed quàm uerè, facile exiſtimari ex propoſitis licet. Cæterum non infrequens eſt eorũ in ablatiuo uſus etiam apud oratores. Cicero in Philipp. Cum tu Narbone menſas hoſpitũ conuomeres. Idem de natura Deorũ, Sepultus eſſe dicitur Lacedæmone. Idem ad Seruium Sulpitium, Commẽdo tibi domum eius, quæ eſt Sicyone. Plinius naturali hiſtoria, Effectum Sicyone primum, deinde in tota Græcia. Non eſt ignorandum, quòd eorum de quibus egimus, genitiuus Domi, quinque tantum pronomina, Meæ, tuæ, ſuæ, noſtræ, & ueſtræ, & unum nomen Alienæ, iungi ſecum patitur: ut Domi meæ, tuæ, ſuæ. Domi alienæ.

Cõmunis in datiuum gratiæ.

OMNE *præterea uerbum in datiuum ferri poteſt eius perſonæ, in cuius gratiam uel detrimentũ actio uerbi cedit. ut Vergilius, Cui pẽdere ſua patereris in arbore poma. Idem in Georgicis, Cuncta mihi Alpheũ linquens, lucosq; Molorchi. ſignificatur enim, In cuius gratiam. In meam gratiam, uel honorem.*

Communis in datiuum.

DICTIO *præterea qua tempus rei gerendæ ſignificatur, ſi ueluti ad quæſtionem Quandiu, redditum ponitur, cuicunque uerbo ſuccedit, & continuatũ aliquod tempus neceſſariò ſignificare uidetur, & per accuſatiuum uel ablatiuum efferri poteſt. Vergilius, Hic iam ter centum totos regnabitur annos. Cicero pro reditu ſuo, Qui totos dies de officio, & de uirtute diſſerunt.*

Suetonius in Auguſto, In lectum deinde tranſgreſſus, non amplius cum plurimum, quàm ſeptem horas dormiebat, & ne eas quidem continuas, ſed ut in illo temporis ſpacio ter aut quater expergiſceretur. Plinius naturali hiſtoria, Sub arctico uertice, nemo ſex menſibus uidet ſolem. Suetonius in Calig. Vixit annis XXIX. *imperauit triennio & decem menſibus, diebusq; octo.*

At ſi ueluti ad quæſtionē, Quando, redditur, in ablatiuo plurimum uſurpabitur: ut Veni hora prima. Cicero, Superioribus diebus ueni in Cumanum. Idem pro Roſcio, Criminatio tua, quæ eſt, Roſcium cum Flauio pro ſocietate decidiſſe. Quo tempore? Abhinc annis quindecim. Dicimus tamen tanquā eiuſmodi quæſtioni reddentes, etiam præpoſitione adhibita, Veni ad diem ſtatutum, & in ipſo tempore. Et in Epiſtola Ciceronis ad Terentiam, Athenis ad quintumdecimum Calendas Nouembris. Rarum omnino in accuſatiuo. ut Plinius ad Cannium Rufum, In hac tamen tranquillitate annum quintum & ſexageſimum exceſſit. Cicero pro Milone, Profectus eſt id tempus, cum iam Clodius, ſiquidem eo die Romam uenturus erat, &c. Sed hic Græca uidetur eclipſis. Si tamen alicuius harum, Ante, poſt, intra, uel circiter, circunſtantia in eiuſmodi ſermone eſt explicanda, ipſis præpoſitionibus omnino poſitis utendum: ut Veni poſt, uel ante feſtum, & circiter Calendas. Abſoluā opus intra paucos dies. Hoc tamen ultimum & per ablatiuum honeſte ſæpe interpretamur. Terentius, Paucis diebus, quibus hæc acta ſunt, Chryſis uicina hæc moritur. Plinius, Filix biennio moritur, ſi frondem agere non patiaris. Cicero, Qui his paucis diebus factus eſt pontifex. Idem, Triduo aut ad ſummum quatriduo periturum. Sic dicitur Memoriā noſtra, & memoria patrum noſtrorum. Cæſar, Hic pagus unus cum domo exiſſet, patrum noſtrorum memoria L. Craſſum conſulem interfecerat. pro intra memoriam. Videtur & præpoſitionem, poſt, cum ſuo accuſatiuo per ablatiuum interpretatus Cicero ad Caſſium, cum dicit, Vt te quem iam diu

metuit, quem ſæua pudebunt Supplicia. Plautus, *Neminis miſereri certum eſt, quia nemo miſeret mei.* Terentius, *Neq; ſe id pigere.* Vbi circa infinitum duo ſunt accuſatiui, quorum prior agentis eſt perſonæ. Cicero Rhet. II. *Deinde utrum facinus ſit, quod pœnitere fuerit neceſſe.* Et in alio ſignificato, nempe pro, parum eſt, uel, uidetur, ut Gellius & Donatus interpretantur. Terentius, *Me quantum hic operis fiat, pœnitet.* Idem, *An pœnitebat flagitij, te autore quod feciſſet Adoleſcens, ni miſerum inſuper etiam patri indicares?* Cicero, *Nec pœnitet me quantũ profecerim. Mœrorem minui, dolorem nec potui, nec ſi poſſem, uellem.* Item pro pudet. Vergilius, *Nec te pœniteat calamo triuiſſe labellum.* Liuius, *Nec me eorum ſententia eſſe pœnitet.* Vel pro tædet. Cicero in Catone, *Num igitur ſi centeſimum uixiſſet annum, ſenectutis eum ſuæ pœniteret?* Non ignorãdum quibuſdam ex ijs duplicia præterita dari. Legimus enim puduit, & puditum eſt. Sillius decimo, *Mens abijt, puduitq; fugæ.* Plautus, *Neque me, neq; te tuis intus puditum eſt factis.* Statius ſeptimo, *Nec pigitum, paruosq; lares, humilesq; ſubire.* Quibuſdam unicum & paſſiuæ uocis. A' miſeret, enim miſertum eſt, Et à tædet, uel potius pertædet, pertæſum eſt. Terentius in Heauton. *Sic me Dij amabunt, ut tuarum miſertum eſt fortunarum.* Vergilius, *Si non pertæſum thalami, tedæq; fuiſſet.* A' miſeret, & tertij ordinis paſſiuum legitur. Cicero pro Ligario, *Caue te fratrum pro fratris ſalute obſecrantium miſereat.*

Notantur & ſex tertiæ uerborum perſonæ, quæ quoties infinitis uocatorum imperſonalium, aut etiam tertij generis paſſiuorum iunguntur, abſolutorum formam ſuſcipiunt. Ea ſunt hæc, Incipit, Cœpit, Deſinit, Debet, Solet & Poteſt. ut Quintilianus in ſexto, *Vbi primum cœperat non cõueniri, quæſtio oriebatur.* Idem, *Sed ut perueniri ad ſummam, niſi ex principijs nõ poteſt.* Idem, *Mihi quoq; profectò poterit ignoſci. Tædere ſolet auaros impendij. Solet quæri à multis. Debet fleri ante hoſtium Thai-*

 dis.

dis. Cicero, *Non poteſt iucunde uiui, niſi cum uirtute uiuatur.*

VERBORVM IDIOMATA.

NVNC *quæ promiſimus certorum uerborum, quæ uarijs caſibus iunguntur, idiomata quædam, id eſt, priuatas quaſdam rationes aggredicmur. Ea igitur in duplex genus diducimus. Alia enim pro diuerſa ſignificatione in uarios caſus feruntur, alia ex uſu tantum autorum. Quorum generum nonnulla quæ reperiuntur communia ſparſim in ijs duobus prout alterutrius magis uiſa erunt, tractabuntur, ſeruato in generibus literarum ordine. Ergo quæ pro diuerſo autorum uſu, in uarios feruntur caſus, talia ſunt.*

ABSTINEO *genitiuo.* Horatius, *Abſtineo, dixit, irarum calidæq; rixæ.* Et *ablatiuo.* Ouidius, *Eſt uirtus placidis abſtinuiſſe bonis.* Iuſtinus, *Contenti uictoria, imperio abſtinebant.* Ablatiuo & accuſatiuo. Liuius, *Romano bello fortuna Alexandrum magnum abſtinuit.* Ablatiuo cum præpoſitione. Lucanus, *A trepido uix abſtinet ira magiſtro.* Et cum accuſatiuo adiuncto. Liuius, *Bellum ab innoxio populo abſtineat.* Et datiuo, loco ablatiui cum præpoſitione. Plaut. *Abſtine iſti hanc tu manum.*

Admoneo in genitiuum. Salluſtius in Iugurtha, *Sed quoniam tanti uiri tempus admonuit.* Ouidius de Triſtibus, *Otia delectet, admoneantq; mei.* In accuſatiuum. Cicero ad Treb. *Sed ut ego quoque te aliquid admoneam.* Terentius, *Ridiculum eſt te iſtud me admonere.* In ablatiuum cum præpoſitione, de. Cicero Epiſtolarum libro IIII. *Putaui ea de re te eſſe admonendum.* Idem pro lege Manilia, *De quo uos paulò antè admonui.*

Antecedo in datiuum. Cicero in Officijs, *Quantum natura hominis pecudibus, reliquisq; beſtijs antecedat.* In accuſatiuum. Suetonius in Auguſto, *Et magnificentia omnes anteceſſit.*

Anteeo in datiuum. Plautus in Amphitryone, *Virtus omnibus rebus anteit profectò.* In accuſatiuum. Salluſtius in Iugurtha, *Et cum omnes gloria anteiret.*

Anteſtat

Anteſtat in datiuum. Gellius, Qui geſtus & uocis claritudine & uenuſtate cæteris anteſtabat. In accuſatiuum. Apuleius, Tunc inter eos unus, qui robore cæteros anteſtabat.

Attendo in datiuum. Suetonius in Galb. Inter liberales diſciplinas attendit & iuri. In accuſatiuũ. Cicero pro Archia, Quoniam me in hoc nouo genere dicendi tam diligentèr attenditis.

Affluo in ablatiuum. Plautus, Atque adeò ut frumento affluam. In datiuum. Ouidius, Affluit incautis deſidioſus amor.

Adſcribo datiuo. Horatius, Adſcribi quietis ordinibus patiar deorum. Et accuſatiuo cum, in. Cicero in Philip. Tu uerò adſcribe me in talem numerum.

Aſſentio & aſſentior datiuo. Cicero, Senatus mihi aſſenſus eſt. Et datiuo cum accuſatiuo. Idem de Oratore, Cætera aſſentior Craſſo. Idem, Nam neq; ego aſſentior illud Theophraſto.

CELO & CELOR *in accuſatiuum. Ouidius in epiſtola Canaces, Hoc te celauimus unum. In ablatiuum cum præpoſitione. ut Cicero pro Deiotaro, De armis, de ferro, de inſidijs celare te uoluit. Idem in epiſtola ad Metellum, Debes exiſtimare te maximis de rebus, à fratre eſſe celatum, In datiuum. Terentius in Phormione, Si hoc celetur patri, in metu ſum. Aemilius Probus, Id Alcibiadi celari diutius non potuit.*

Confido in datiuum. Cæſar de bello Ciuili, Cui maxime confidebat. In ablatiuum. Idem de bello Gallico, Multum natura loci confidebant.

Conduco in datiuum. Columella, Id minime conducit agricolæ. Cicero Lentulo, Id reipublicæ rationibus putem conducere. In accuſatiuum cum, ad. Plautus Capt. Ad uictum conducunt. Item in accuſatiuum cum, in. Plautus Ciſtell. Quod tuam in rem bene conducat. In accuſatiuum, ſed alia ſignificatione. Iuuenalis, Conducunt foricas.

Compleo in genitiuum. Cicero in Verrem, Completus iam mercatorum carcer eſſet. In ablatiuum. Vergilius, Vterumq;

armato milite complent.

Conqueror *accuſatiuo.* Suetonius *in* Auguſto, *Vicem ſuam conqueſtus eſt.* Idem *in* Claudio, *accuſatiuo cum, ob: Ipſe quodã libello conqueritur ob hanc eandem ualetudinem. Ablatiuo cum* De. Idem *in* Auguſto, *Tiberio quoq; de eadem re ſedulò uiolentius apud ſe per epiſtolam conquerenti, ita reſcripſit.*

DECET *datiuo.* Tacitus, *Decere nobis terram.* Cicero *de* Oratore, *Quandoq; id deceat prudentiæ tuæ. Accuſatiuo.* Ouidius, *Lude, decent animos mollia regna tuos. Huius compoſitum dedecet, & accuſatiuo cum præpoſitione. ut* Cicero *in* Officijs, *Vt ſiquid dedeceat in illos, uitemus ipſi.*

Diſcrucior *in genitiuum.* Plautus *in* Aulularia, *Diſcrucior animi. In accuſatiuum & ablatiuum, ut* Diomedes *ait,* Diſcrucior *animum & animo.*

Do *accuſatiuo & datiuo ſimul.* Plautus *in* Trinum. *Eſt ager ſub urbe hic nobis, eum dabo dotem ſorori.* Vergilius, *Dono mihi quam dedit olim. Item accuſatiuo cum, in.* Terent. *Me præcipitem in piſtrinum dabit.* Idem, *Vtinam mihi eſſet aliquid hic, quò me præcipitem darem. pro in quod.*

Doleo *in accuſatiuum.* Ouidius *de* Triſtibus, *Tu uerò tua damna dole.* Statius *in* Theb. *Bellorum extrema dolemus.* Sueton. *Se quoq; reſpondit uicem eorum dolere.* Hoc tamen Priſcianus *pro inuicem exponit. In ablatiuum.* Vergilius, *Et noſtro doluiſti ſæpe dolore. In accuſatiuum cum, propter, in eodem ſignificato.* Quintilianus *in nono,* Nec poteſt ei credere aut propter *eum dolere & iraſci iudex, cui putat hoc uacare. In datiuum.* Terentius, *Aut hoc tibi doleret itidem ut mihi dolet. In ablatiuum cum, de, ſed in ſignificato, propter.* Ouidius, *Sum miſer, & de me quòd doluere nihil.*

Diſſentio *tibi, & à te.* Quintilianus Inſtitutionibus, *Huic opinioni neque omnino accedo, neque planè diſſentio.* Columella, *Sed ego plurimorum opinioni diſſentiens, pretioſum uinitorem*

in pri

in primis eſſe cenſco. Cicero M. Marcello, *Non quin ab eo ipſo diſſentiam, ſed quòd ea te ſapientia eſſe iudicem, ut meum conſilium non anteponam tuo.*

Dico *in Epexegeſi quiddam peculiare habet. Nam & in accuſatiuo uſurpatur. Cicero ad Atticum, Nam fuit apud me Cornelius, hunc dico Balbum. Idem, Itaque Cæſaris amici, me dico & Oppium, diſrumparis licet. Et in alijs caſibus. Quintilianus, Incipiamus ab eo, qui cum frequentiſsimus eſt, tum longe pulcherrimus, translatione dico. Horatius Sermonibus, Tutior at quanto merx eſt in claſſe ſecunda, Libertinarum dico.*

FACIO *genitiuo. Cicero ad Atticum, Tranquilliſsimus autem animus meus, qui totum iſtud æqui boni facit. Item infinito. Idem in Philipp. Facite hoc meum cõſilium, legiones nouas non improbare. In ſubiunctiuum cum, ut, cum ueluti periphraſis alterius eſt uerbi. Cicero ad Atticũ, Non faciam, ut enumerem miſerias omnes, in quas incidi per ſummam iniuriam. Terentius, Ne faceres idem quod uulgus ſeruorum ſolet, dolis ut me deluderes. Cæſar in Comment. Omnibus Gallis idem eſſe faciendum, quod Heluetij fecerunt, ut domo emigrent. Columella, Hoc enim & ſalubrius, & elegantius eſt, quàm illud quod quidam faciunt, ut palis in parietes uehementer actis uimineos quallos ſuperimponant. pro Non enumerabo, Emigrandum eſt, Superimponere. Simili ratione uſurpatur huius uerbi paſsiuum, fio. Iuuenal. Vnde fit ut malim fraterculus eſſe gigantum. Horat. Inde fit ut raro, qui ſe uixiſſe beatum Dicat, & exacto contentus tempore uitæ Cedat, uti cõuiua ſatur, reperire queamus. Significat enim, Vnde malo, Vnde raro reperire quimus. Similis periphraſis & per uerbum, eſt, inuenitur. ut Terentius in Phor. Si eſt patrue, culpam ut Antipho in ſe admiſerit, Ex qua re minus rei foret, aut famæ temperans. Idem, Si uis mihi uxorẽ dare, quã deſpondiſti, ducam. Sin eſt ut uelis manere illam apud te, dos hic omnis maneat Demipho. pro, Si admiſit, Sin uis. Non diſsimilis periphraſis eſt*

ſis eſt & in illo Catonis,*Eſt interdum præſtare populo,mercatu ris rem quærere,ni tam periculoſum ſiet. pro* Præſtat *interdum.*

Fido *in datiuum.* Vergil. IX. Et *fidere nocti.* Et *in ablatiuum.* Idem *in* VII. *Moliri iam tecta uidet,iam fidere terra.*

Faſtidio *in genitiuum.* Plautus *in* Aulularia,*Abijt,neque me certiorem fecit, faſtidit mei.* In *accuſatiuum.* Vergilius *in* Bucolicis,*Inuenies alium,ſi te hic faſtidit Alexis.*

Fungor *in accuſatiuum.* Suetonius *in* Auguſto,*Qui ſuam uicem præſidendo fungerentur.* Idem,*Senatoria munera fungerentur.* Terentius *in* Adelphis, *Liberalis functus eſt officium uiri.* In *ablatiuum.* Idem,*Et tuo officio fueris functus.*

Gaudeo *in datiuum.* Cicero *ad* Baſil.*Tibi gratulor,mihi gaudeo,te amo,tua tueor.* In *ablatiuum cum præpoſitione.* Terent. *in* Hecyra,*Vt tacita mecum gaudeam.* In *ablatiuū.* Idem *in* Andria,*Vt malis gaudeat,atq; ex incommodis alterius,ſua ut comparet commoda.* In *ablatiuum cum,de.* Cicero *ad* Marium, *De* Burſa *te gaudere certo ſcio.* In *accuſatiuum cum,propter.* Idem *de finibus,Eſt autem à te ſemper dictum,nec gaudere quenquam niſi propter corpus,nec dolere.* Et *ibidem,Vt is qui propter me aliquid gaudeat.* In *accuſatiuum.* Idem *de claris oratoribus, Simul illud gaudeo,quod & æqualitas ueſtra,&c.* Plaut. *in* Moſtell.*Hæc qui gaudent,gaudeant perpetuo ſuo ſemper bono.* Cælius Ciceroni IX.*epiſtolarum,In theatrum Curionis Hortenſius introijt,puto ut ſuum gaudium gauderemus.* Terent.*in* Andria, *Hunc ſcio mea ſolide ſolum gauiſurum gaudia.*

Grauor *in accuſatiuum.* Suetonius *in* Auguſto,*Ampla & operoſa prætoria grauabatur.* In *ablatiuum.* Vergil. *Pluuia cùm fortè grauantur.* Seruius,*Grauor,grauiter fero.*

HABITO *in ablatiuum cum,in.* Terentius,*In hac habitaſſe platea dictum eſt Chryſidis patrem.* In *ablatiuum.* Vergilius, *Habitabāt uallibus imis.* Propertius,*-& ipſe Straminea poſſet dux habitare caſa.* Vergilius,*Lucis habitamus opacis.* In *accuſatiuum.*

tiuum. I*dem,*H*abitarunt* D*ij quoque ſyluas.*

INCIDO *in æs & ære.* L*iuius tertio ab urbe cond.* L*eges in æs inciſas in publico pre poſuerunt.* C*icero in* V*errem,* I*nciſum in ære nobis tradiderunt.* C*æcilius* P*linius in* P*anegy.* I*ncidenda in ære cenſuiſtis.*F*requentior eſt tamen accuſatiui uſus.*

I*nceßit in datiuum.*V*ergilius in* G*eorgicis,*R*ebus inceßit magno diſcordia motu.*L*iuius,*G*rauior cura patribus inceßit.* V*alerius* M*aximus,* N*ec mihi cuncta complectendi cupido inceßit.* E*t in accuſatiuum.*L*iuius,*M*agnus plebem metus inceßit.* I*dem,* T*imor deinde patres inceßit.* C*urtius,* N*on mediocres omnium animos formido inceſſerat.* E*t cum,in,præpoſitione.* T*erentius,* N*oua nunc relligio unde in te iſthæc inceßit,cedo?*

I*lludo in datiuũ.*V*ergilius,*C*ertantq́; illudere capto.* I*n accuſatiuum.*I*dem alibi,*V*erbis uirtutem illude ſuperbis.*

I*nſulto in accuſatiuum.* S*alluſtius,* M*ultos à pueritia bonos inſultauerat.*I*n datiuum.* S*uetonius in* C*æſare,* E*x eo inſultaturum omniũ capitibus.*E*t abſolute.*V*ergilius,*C*ernis ut inſultent* R*utuli?*I*d eſt,per cauillationẽ irrideãt, ut* S*eruius interpretatur.*

I*nuado in datiuum.* V*arro,* T*anta porro inuaſit cupiditas bonorum pleriſq;.*E*t accuſatiuo.* S*alluſtius in* I*ugurthi.* M*ilites* I*ugurthini ſigno dato caſtra hoſtium inuadunt.* V*ergilius,*I*nuadunt urbem ſomno uinoq́; ſepultam.* E*tiam cum præpoſitione, in.*C*icero,*N*on potui magis in arcem illius cauſæ inuadere.*I*dẽ,* A*ccuſant hi,qui in fortunas huius inuaſerunt.*S*alluſtius in* C*atil.* T*anta uis auaritiæ in animos eorum,ueluti tabes inuaſerat.*

I*nuideo in genitiuum.* P*lautus in* M*oſtel.* Q*ui inuident, ne unquam eorum quiſquam inuideat prorſus commodi.*I*n accuſatiuum & datiuum.* V*ergilius,* L*iber pampineas inuidit collibus uuas.* C*icero,*O*ptimam nobis naturam inuidiſſe uideantur.* P*linius,*N*eq; ut multi,inuideo alijs bonum,quo ipſe careo.* I*n ablatiuum.* L*ucanus,*I*nuidet igni rogi miſeris.* I*n ablatiuum cum, in.* C*icero pro* L*ucio* F*lacco,* P*urpureã* T*yriam,in qua tibi in-*

uideo. Huius etiam paßiuum legitur. Plinius, Non'ne ſi inuideris, maior es eo qui inuidet? Horatius, -Ego cur, acquirere pauca Si poſſum, inuideor?

Impleo in genitiuum. Liuius, Adoleſcentem ſuæ temeritatis impleuit. Vergilius, Implentur ueteris Bacchi pinguisq́; ferinæ. In ablatiuum. Idem, Impleuitq́; mero pateram. Lucanus, Implentur ualido tyrone cohortes. In ablatiuum cum, de. Martialis, Hos niſi de flaua loculos implere moneta Non decet: argentum uilia ligna ferant.

Interdico cum datiuo & ablatiuo. Suetonius in Auguſto, Alteri ob ingratum & maleuolum animum domo, & prouincijs interdixit. Et paßiue. Cicero in Catone, Male rem gerentibus, patrijs bonis interdici ſolet. Cæcilius Plinius, Priſco in biennium Italia interdictum. Et ablatiuo ſine datiuo: ut Interdicunt aqua & igne. Et datiuo ſine ablatiuo. Cicero ad Pontifices pro domo ſua, Veluti iubeatis, ut M. Tullio aqua & ignis interdicatur. Suetonius Claudio, Hi, quibus magiſtratus interdicerentur. Actiuum uerò & accuſatiuo cum datiuo. Suetonius Domit. Interdixit hiſtrionibus Scenam. Liuius trigeſimoquarto, Fœminis duntaxat uſum purpuræ interdicemus. Iuſtin. Cui paulo antè omnem humanam opem interdixerant. Ouidius, Cui quondam regia coniunx orbem interdixit. Item accuſatiuo cum ablatiuo. Cæſar de bello Gallico, Omni Gallia Romanos interdixiſſet. Et datiuo ſoli. Cicero in Verrem, Pater improbus, cui nemo interdicere poſſet. Sed hic pro obſiſtere, uel obſtare ponitur.

Impertio & impertior in accuſatiuũ & ablatiuũ. Terentius in Adelphis; Sed ceſſo heram his malis impertiri? Idem in Eunucho, Plurima ſalute ſuum ſummũ Parmenonẽ impertit Gnatho. Et accuſatiuo cũ datiuo. Cicero, Huic rei aliquid tẽporis impertias. Item datiuo cũ ablatiuo &, de. Cicero in Officijs, Sæpe idoneis hominibus, & indigentibus de re familiari impertiendũ eſt.

Iubeo accuſatiuo. Terentius in Heauton. Imò filium potius

iube

iube. Plautus, Si reſpexeris, donec ego te iuſſero. Et *abſolute: ut Populus iuſsit. pro decreuit. In hoc tamen aliquid ſubaudiri uidetur.* Et *infinito.* Vergilius, *Infandum regina iubes renouare dolorem.* Et *datiuo.* Macrobius Saturn. *Sacrorum cuſtodibus iuſsit, ne mulierem intereſſe permitterent.*

LOQVOR, *datiuo & accuſatiuo.* Ouidius, *Nec dubites illi uerba ſecunda loqui. Accuſatiuo & ablatiuo, intercedente, cum.* Idem, *Et modo cum chara cõiuge multa loquor.* Et *ablatiuo per ſe.* Suetonius Claud. *Etiam heroicis loquutus eſt uerſibus.* Et *altero accuſatiuo cum præpoſitione, ad.* Plautus Merc. *Decide caput, ſi falſum ad te loquor.*

Ludo in accuſatiuum. Suetonius in Cæſare, *Troiam luſit turba duplex maiorum minorumq́; puerorum.* Idem Aug. *Aliquando ut uincat, ludit aſsidue aleam. In ablatiuum.* Idem, *Vel talis, uel par impar ludere.* Idem Claud. *Alea ſtudioſiſsime luſit.* Plautus in Moſtel. *Scis ſolere illac ætate tali ludo ludere.*

MIROR *in accuſatiuum.* Vergilius, *Miratur portas. In genitiuum.* Idem, *Iuſtitiæ'ne prius mirer, belli'ne laborum?*

Miſceo datiuo. Lucanus ſexto, *Turbæ ſed miſtus inerti.* Et *ablatiuo, interpoſito, cum.* Columella, *Nonnulli pellem ſerpentis obrutam cum uino miſcent.* Et *interpoſito, in.* Vergilius, *—Craſſumq́; cruorem Ore reiectantem, miſtosq́; in ſanguine dentes.* Et *ſine præpoſitione.* Ouidius, *—Quæ ſanguine miſta recenti Coxerat ære cauo.*

Moderor in accuſatiuum. Suetonius in Auguſto, *Nec ſucceſſum uictoriæ moderatus eſt. In datiuum.* Salluſtius in Catil. *Fortuna, cuius libido gentibus moderatur.* Cicero pro Cælio, *Quod & pudor tuus moderatur orationi meæ.* Lucilius, *Syderibus quæ ſola fuga moderantur Olympi.*

Miſereor in genitiuum. Vergilius, *Nil noſtri miſerere, mori me denique cogis. In datiuum rariſsime.* Cicero in Tuſculanis, *Perge, aude, nate illacryma, patris peſtibus miſerere.*

Nitor

NITOR *in ablatiuum. Vergilius,* Ille, *uides, pura iuuenis qui nititur haſta.* In *accuſatiuum cum, ad. Quintilianus,* Altius *tamen ibunt, qui ad ſumma nitentur.*

OBLIVISCOR *accuſatiuo. Cicero ad* Atticum, *Suauiſſimam habui recordationẽ clariſſimi iuris iurandi, quod ego non eram oblitus.* Vergilius, Hinc *iam obliuiſcere* Graios. *Cicero ad* Atticum, *Quod laudas, quia obliuiſci me ſcripſi antefacta & dicta noſtri amici. Ego uerò ita facio.* In *genitiuum. Vergilius,* Oblitusq́; *ſui eſt* Ithacus.

Obtrecto in datiuum. Suetonius in Tib. *Germanico uſque adeò obtrectauit. Cicero pro lege Manilia, Qui huic obtrectant legi.* In *accuſatiuum. Valerius Maximus libro ſeptimo, Quod ſtultum & inutile ſit eas obtrectare uires, quas ipſe foueris.*

Occumbo in datiuum. Vergilius, Seu certè occumbere morti. In *accuſatiuũ. Suetonius in* Aug. *Voluntariã occubuiſſet necem.*

Oleo in accuſatiuum. Cicero in Antonium, *Vinum redolentibus.* Plautus *in* Moſtel. *Metuo ne oleant argentum manus.* In *ablatiuum. Ouidius, Per lucos ſacros, & olentia ſulphure fertur.* Vergilius, *Redolentq́; thymo fragrantia mella.*

PALPO & PALPOR *in accuſatiuum.* Iuuenalis, *Quem munere palpat Charus.* In *datiuum.* Plautus *in* Amphitryone, *Obſeruatote quàm blande mulieri palpabitur.*

Pertæſus in genitiuum. Macrobius, Pertæſus neceſſitatis. Vergilius, *Si non pertæſum thalami, tedæq́; fuiſſet.* In *accuſatiuum. Suetonius in Auguſto, Pertæſus, ut ſcribit, morum peruerſitatem eius.* Et *in Cæſare, Quaſi pertæſus ignauiam ſuam.*

Potior genitiuo. Cicero, Illius regni potiri. Salluſtius in Iugurthi. *Prius quàm legatos conueniret, Adherbalis potiretur.* Idem, *Romani ſignorum & armorũ potiti ſunt. Ablatiuo.* Virgilius, *Egreſſi optata potiuntur* Troës *arena. Ouidius,* Tuq́; *tuis armis, nos te potiremur Achille. Accuſatiuo, ſed antique: Hic potitur gaudia.*

Præire in datiuum. Cicero pro Milone, Incitati ſunt, ut uobis uoce præirent. Quintil. Doctores non poſſe ſemper præire ſingulis legentibus. In accuſatiuũ. Liuius, Agedum pontifex publicus populi Romani præi uerba, quibus me pro legionibus deuoueã.

Præſtolor in accuſatiuum. Terẽtius in Eunucho, Quem præſtolare Parmeno? Plautus in Caſina, Te æcaſtor præſtolabar. In datiuum. Cicero libro primo Inuect. Qui tibi ad forum Aurelium præſtolarentur.

RECORDOR *in accuſatiuum. Cicero in Philippicis, Recordare igitur diem M. Antoni illum quo dictaturam ſuſtuliſti. In ablatiuũ cum, de. Idem pro Plancio, Quin iſtis ueſtris lacrymis de illis recordor, quas pro me ſæpe, & multum profudiſtis.*

Refercio genitiuo. Cicero, Referto prædonum mari. Et ablatiuo cum, de. Idem, De nugis referti libri.

SATVRO *in genitiuum. Plautus in Sticho, Hæ res uitæ me ſoror ſaturant. Et ablatiuum. Varro de re ruſtica, Dum agnoſcant matrem agni & pabulo ſe ſaturant.*

Subeo in datiuum. Vergilius, Iamq́; propinquabant tectis, muroq́; ſubibant. In accuſatiuum. Idem, -Hæc, inquit, limina uictor Alcides ſubijt. In accuſatiuum cum, ad, Ad tecta ſubibant pauperis Euandri.

Satisfacio in datiuum & accuſatiuum: ut Satisfaciet tibi hæc. Et accuſatiuo per ſe. Cato de re ruſtica, Quin pecuniã ſatisfaceret. In datiuum quoq; & ablatiuum cum, de. Seneca, Lacrymas ſollicita mater abſtergit, cui de pædagogo ſatisfactum eſt.

VTOR *hac re, & hanc rem. Cicero, Præpoſteris utimur conſilijs. Terentius, Mea bona utantur.*

Vlciſcor accuſatiuo. Cicero, Sed illum ulciſcentur mores ſui. Terentius, Vt te ulciſcar ſcelus.

In ſecundo genere ex multis hæc annotauimus.

AVSCVLTO *pro obtempero, datiuo. Terentius, Pamphilum'ne*

lum'ne adiutem, an auſcultem ſeni. Et *datiuo uel accuſatiuo pro audio,ut* Idem, Auſculta *pauca.*

ACCEDO *pro aduenio, uel adeo, accuſatiuo cum præpoſitione.* Terentius, *Accedo ad pediſſequas.* Et *ſine præpoſitione.* Vergilius, *Vos & Scylleam rabiem, penituſq; ſonantes Acceſtis ſcopulos.* Pro *addor uel adiungor, datiuo uel accuſatiuo cum præpoſitione, ad.* Ouidius, *—Poſtquam ſolitas acceſſit ad iras Ira recens.* Aliquando *datiuo & ablatiuo cum præpoſitione, à, uel, ab.* Liuius, *Hæc tibi à me dotalia dona accedent.* Pro *aſſentior, datiuo tantum.* Fabius, *Nec Celſo accedo.*

Animaduerto pro obſeruo uel aduerto, in accuſatiuum. Cato *de re ruſtica, Vicini quo pacto niteăt, id animaduertito.* Pro *punio, accuſatiuo cum* In. *Suetonius in Auguſto, Peruſia capta in plurimos animaduertit.*

CAVEO *pro prouideo, datiuo.* Cicero *ad Appium, Melius enim ei cauere uolo, quàm ipſe alijs ſolet.* Et *accuſatiuo, pro* Vi*to uel declino.* Suetonius *in Galba, Caueret periculum. Ablatiuo cum præpoſitione, pro defendere uel munire ſe.* Idem *in* Calig. *Vt à Caſſio caueret.* Ablatiuo *cum, de, pro meminit ad cautionem.* Idem *in Auguſto, Cum de numero, & de cōditione ac differentia eorum, qui manumitterentur, curioſe cauiſſet.* Et *in Tiberio, Quòd nihil de ijs Auguſtus teſtamento cauiſſet.*

CEDO *pro diſcedo ablatiuo, ut Cede bonis, & Cedo iure.* Et *datiuo cum ablatiuo: ut, Cedo tibi bonis.* Hic *ablatiuus in accuſatiuum uerti poteſt: ut,* Vergilius, *Cedat ius proprium regi.* Papinius, Hortantur, *ceduntq́; locum. Sed tum pro concedo ponitur.* Item *pro diſcedo uel abeo, ablatiuo cum, ex.* Lucil. *Quandoq; pudor ex pectore ceſſit.* Pro *contingit, tantum datiuo.* Vergilius, *Ceſſerit Auſonio ſi fors uictoria* Turno. Item *pro dare locum, uel parēre.* Vergilius, *Cede Deo.* Pro *loco alicuius eſſe, ablatiuo cum, pro.* Columella *duodecimo, Nam pro pulmentario cedit ſicuti ficus.* Diuerſum *omnino ab hoc uerbum eſt, quod pro*

Dic,

Dic,uel Da legitur,ut Terētius,Cedò,cuium puerum hic appoſuiſti?&,Quin tu mihi argentū cedo? Non diſsimile eſt & illud eiuſdem in Heaut. Dum nos ſermones cedimus,illæ ſunt relictæ.

Conſulo te illud,& de illo,pro peto conſiliū. Plautus in Menæh. Ibo & conſulam hanc rem amicos,quid faciendū cenſeant. Lucan. in octauo, Rectoremq́; ratis de cunctis conſulit aſtris. Conſulo huic rei, pro prouideo uel proſpicio. Idem in quarto, Conſulite externis auguſto in tēpore rebus. Conſulo in te iſthuc, pro ſtatuo uel inſtituo. Terentius,Peſsime iſthuc in te atq; in illum conſulis. Conſulo boni,pro in bonam partem accipio. Plinius,Quærebat argentum auaritia,boni conſuluit interim inueniſſe minium,rubentisq́; terræ excogitauit uſum.

Conduco hoc,pro eo quod eſt,pretio ad tempus accipio. Iuuenalis, Conducunt foricas. Conducit huic uel in hoc, pro utile eſſe. Cicero ad Lentulum, Id reipublicæ rationibus putem conducere. Plautus in Capt. Vt potiſsimum quod in rem rectè conducat tuam,id petam.

Contingere tibi uel in te,pro accidere. Vergilius,Quęis ante ora patrum Troiæ ſub mœnibus altis Contigit oppetere. Cicero, Atq; in magnis animis ingenijsq́; id plærunque contingit. Contingere hoc,pro tangere. Vergilius, Funemq́; manu contingere gaudent.

Conuenit pro conueniens uel aptum eſt,datiuo. Ouidius,Con uenit illa tibi,conuenit illa mihi. Datiuo & accuſatiuo cum,inter,pro conuenientia uel concordia eſt,ut Iuuenalis, Sæuis inter ſe conuenit urſis. Et datiuo cum ablatiuo præpoſita præpoſitione,cum,ferè eodem ſignificato,pro conſentiens eſt. Terentius in Adelphis,Hæc fratri mecū non cōueniunt. Et ablatiuo cum præpoſitione, de: Quintilianus, Quanquā de hoc parum conuenit.

DEFICIT tibi, pro deeſt. Vergilius, Cum iam glandes atq; arbuta ſacræ Deficerent ſyluæ. Deficit te aliquid,pro deſtituit. Cicero pro Roſcio, Tēpus te citius quàm oratio deficeret.

Et paſsiuè

Et paſſiuè. Columella, Quibus ſi deficitur agricola. Deficio à te ad hunc, pro eo quod eſt, à partibus tuis diſcedo. Suetonius, Prius à Galba ad Senatum defecerat.

Differt pro diſſidet uel aliud eſt, ablatiuo cum præpoſitione ab, cuius paſſim ſunt exempla. Et datiuo. Horatius, —Niſi quòd pede certo Differt ſermoni ſermo uerus.

EVADO hunc & ex hoc, pro effugio. Suetonius in Tiberio, Camilius me euaſit. Cicero pro Sylla, Cuius ex inſidijs euaſeris. Euado gradus uel ad gradus, pro aſcēdo. Vergilius, Sic fata, gradus euaſerat altos. Idem alibi, Euado ad ſummi faſtigia templi.

IMPONO tibi & in te aliquid, pro ſuperpono uel do. Vergilius, Vidit thuricremis cum dona imponeret aris. Idē, Finemq; imponere curis. Plautus in Bacch. In te ergo hoc onus omne impono Lyde. Impono huic nomen. Tacitus, Vt degeneri Pſeudophilippi nomen impoſitum. Impono tibi, pro decipio. Quintilianus, Spes tibi perpetuæ laudis impoſuit.

Incumbo pro inhæreo & innitor, datiuo. Vergilius, Incumbens tereti Damon ſic cœpit oliuæ. Idē, Validis incūbite remis. non autem in remos, uel ad remos, autore Valla. Et pro obnixè operam do, uel impenſe me comparo, accuſatiuo cum, ad. Cicero, Mi Plance incumbe toto pectore ad laudem. Idem, Ad illud bellum incumbite. Idem, Quare incumbamus ô noſter Tite ad illa præclara ſtudia. Accuſatiuo cum, in, non multum diuerſo ſignificato à iam dicto. Cicero, Vt in Rempublicam omni cogitatione, curaq; incumberes. Item, Incumbe per Deos immortales in eam curam & cogitationem, quæ tibi laudem & dignitatem afferant. Idem, Pergite adoleſcētes, & in hæc ſtudia in quibus eſtis, incumbite. Et in malam partem. Idem Marco Catoni, Incumbit in eius perniciem. Item accuſatiuo cum, in, pro uiolenter incidere uel irruere. Quintilianus, Magna uis uenti in mare incubuit. Et datiuo. Vergilius, Incumbere mari. Eidem caſui iungitur & pro ſuperiacio. Vergilius, Incubuitq; thoro, dixitq;

xitq; nouiſſima uerba.

Intereſt pro in re eſt, uel utile eſt, genitiuo rei animatæ. ut Cicero, Intereſt omnium rectè agere. Idem ad Curionem, Quod noſtra aut ipſorum intereſſet. Plinius, Nec intereſt hominũ, nec capit humanæ coniectura mentis. Et genitiuo menſuræ, uel pretij. Cicero, Permagni intereſt, quo tẽpore hæc epiſtola tibi reddita ſit. Accuſatiuo cum Ad. Idem ad Luccium, Equidem ad noſtram laudem non multum uideo intereſſe, ſed ad properationem meam intereſt, non te expectare dum ad locum uenias. Et abſolutè. Plinius, Seri etiam radices illitas fimo intereſt. Intereſt uerò ab inter & ſum, cũ præſens eſſe ſignificat, datiuo. Cicero Bruto, Qui noſtro ſermoni interfuit. Et ablatiuo cum præpoſitione In. Idem ad Plancum, Siquid erit, in quo me intereſſe neceſſe ſit, nunquã deero. Et accuſatiuo cum præpoſitione. Cicero in Rhetoricis, Siquo die Romæ iſta cædes facta eſt, ego Athenis eo die fui, intereſſe in cædem non potui. Et pro interponi, abſolute. Liuius, Id morari uictoriam rati, quòd intereſſet amnis. Præterea pro differentia eſt, accuſatiuo cũ Inter. Cicero, Inter hominẽ & belluam hoc maxime intereſt. Aliquando ſine Inter. Seneca, Nihil intereſt hos & illa. niſi diuiſim legas. Item pro differt, datiuo. Terentius, Stulto intelligens quid intereſt? Et cum ablatiuo. Idem, Hoc pater ac dominus intereſt. Et cũ genitiuo. Cicero Attico, Quoniam νεμωᾶν intereſt τοῦ φθονεῖν.

LABORO de ijs, pro ſollicitus uel anxius ſum, uel curo. Cicero pro Deiot. Sed cum de illo laboro, tum de multis ampliſſimis uiris. Laboro ex hoc, pro æger ſum. Idem ad Papir. Petum, Quòd ex pedibus laborares. Terentius, Laborat è dolore.

MANEO ablatiuo. Vergilius, Tu modo promiſſis maneas, ſeruataq; ſerues Troia fidem. Et datiuo. Idem, Parce metu Cytherea, manent immota tuorum Fata tibi. Et accuſatiuo. Idem, Maneat noſtros ea cura nepotes. Tibul. At te pœna manet, niſi deſinis eſſe ſuperba.

n Metuo

Metuo te & à te. pro timeo. Terẽt. Hei mihi metui à Chryſide. Idem, Metuebant omnes iam me. Metuo tibi, id eſt, in commodum uel utilitatem tuam, uel ſollicitus ſum de te.

OPVS eſſe, pro carere uel indigere, ablatiuo & datiuo. Cicero in epiſtolis, Autoritate tua nobis opus eſt. Itẽ ablatiuo & accuſatiuo cũ præpoſitione Ad, datiui loco. Terẽtius, Nihil iſthac opus eſt arte ad hãc rẽ quã paro. Et ablatiuo tãtũ. Idẽ, Quid uerbis opus eſt? Et datiuo cum ablatiuo ſub præpoſitione In, ſi locus rectè eſt ſcriptus. Cicero, Si qua in re opus ei fuerit, iuueris. Aliquando pro Neceſſarius, accipitur, & poſt uerbum intelligitur, alio nominatiuo uel accuſatiuo numerũ uerbo cõferente. Cicero, Dux nobis & author opus eſt. Terentius, Alia quæ opus ſunt comparet. Cicero ad Terentiã, Si quid opus erit, ſi quid acciderit noui, facies ut ſciã. Liuius, Ad comparanda ea quæ opus erant. Cicero ad Atticũ, Video mihi opus eſſe uiaticũ. Idem, Dices nũmos mihi opus eſſe ad apparatum triumphi. Poteſtq́; altera ratio mutari in alteram: ſic, Dices mihi opus eſſe nũmis: & Video opus eſſe uiatico: &, Ad hanc rem nihil opus eſt ars.

PARCO pro remitto, condono, uel ignoſco, datiuo. Vergilius, Parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos. Item pro abſtineo. Suet. in Tiber. Neque tormentis, neque ſupplicio cuiuſquam pepercit. Vergilius, Parce metu Cytherea. Pro ſeruo autem, accuſatiuo & datiuo. Vergilius, Argenti atque auri memoras quæ multa talenta, Gnatis parce tuis.

Pepigi tibi & tecum, pro pactum feci, uel pacto promiſi. Suetonius in Cæſare, E competitoribus non alios adiuuare, aut ad honorẽ pati peruenire, quàm qui ſibi pepigiſſent propugnaturos abſentiam ſuam. Idem in eodem, Cum aduerſarijs autem pepigit ut dimiſſis octo legionibus, &c.

Pergo accuſatiuo. Cicero ad Atticum, Sed pergo præterita: pro prætereo. Et infinito. Terẽtius, Tu tamen idem has nuptias perge facere ita ut facis.

Præſtat

Præſtat cæteris & cæteros, pro præualet. Cicero de Oratore, *Multū cæteris hominibus omniū gentiū præſtiterunt.* Quintil. *Præſtat tamen ingenio alius aliū.* Et *pro melius eſt, abſolute.* Verg. *Sed motos præſtat cōponere fluctus.* Præſto *me talem, pro exhibeo uel præbeo.* Cicero Lēt. *Sed præſta te eū, qui mihi à teneris (ut* Græci *dicūt) unguiculis es cognitus.* Præſto *hæc, pro cō fero.* Cæcil. Plin. *Plura hic mihi præſtitit, quàm parētes.* Et Præſto *uitiū, pro eo quod eſt prohibere, ne cui ex uitio rei acceptæ fiat damnum.* Et *abſolute, pro caueri & prohiberi. ut* Cicero *in* Tuſc. *Cum id quod ab homine non potuerit præſtari, euenerit.*

RECIPIO *me ad urbem, uel ad meos, uel in caſtra, uel proximo caſtello: alibi pro fero, alibi pro colloco.* Hirtius *de bel.* Alexandr. *Victor ſe* Brunduſium *incolumi exercitu & claſſe recepit.* Idē *de bel.* Hiſpan. Et *ad* Cordubā *ſe recepit.* Et *ibidem,* Proximo *ſe recepit caſtello.* Idem *de bel.* Afric. *Se ad ſuos recepit.* Et *ibidem,* Se *recepit in caſtra. Aliter uerò conſtruitur, cum uel promittere, uel quaſi cum fideiuſſione promittere ſignificat.* Cicero *ad* Craſſum, *Quæ tibi promitto, ac recipio ſanctiſſime eſſe obſeruaturum.* Et *ad* Brut. *In ea cauſa exponenda ſatis etiam de probitate dixi, ſed tamen ſeparatim ex me recipio fore eum tibi & uoluptati & uſui.*

Renuntio *datiuo & accuſatiuo, pro aperte nūtio et oſtendo.* Terent. *Quaſi nō tibi renuntiata ſint hæc ſic fore.* Et *accuſatiuo per ſe, pro declaro.* Cicero *pro lege* Manil. *Nam cū propter dilationē comitiorū ter prætor primus centurijs cunctis renuntiatus ſum.* Et *datiuo per ſe, pro recuſo uel renuo: ut* Renuntio *liti.*

Reſpondere *pro dicere quod rogatur, & pro conſentire & parem eſſe, datiuo uel accuſatiuo cum* Ad. Terentius, *Iam tu hoc reſponde mihi.* Cæcil. Plin. *Cum ad eos breuiſſime reſpondiſſem.* Plinius *natur. hiſtor. Structuram ad normam & libellam & ad perpendiculum reſpondere.* Vergilius, *Dictis reſpondet cætera matris.* Cicero Tuſc. *Nec tamem ſiqui magnis ingenijs in eo ge-*

nere extiterunt,non ſatis Græcorum gloriæ reſponderunt.Vergilius,Illa ſeges demum uotis reſpondet auari Agricolæ. Aliter quoque & abſolute.Idem,Contra elata mari reſpondet Gnoſia tellus. pro offert,uel oſtendit ſe,uel obijcitur.

SAPIO *& abſolute legitur, quaſi ſapiẽs uel intelligens ſum. Mart. Nubere uis Priſco,non miror Galla,ſapiſti. Et tranſitiue,pro intelligo.Plautus in Pſeud.Ego meam rem ſapio. Aliter quoq;,ut in talibus, Sapit mel, Sapit demorſos ungues. pro ſaporem habet uel repræſentat.*

Sufficio pro ſatis ſum,datiuo. Vergilius, -Nec ſufficit umbo Ictibus. Lucanus, Sufficitq; omnibus unda. Et modo infinito. Vergilius, Nec nos obniti contrà,nec tẽdere tantum Sufficimus. Item accuſatiuo cum præpoſitione. Quintil. Ad quas nec mens, nec corpus,nec dies ipſa ſufficiat.Pro ſubminiſtro,datiuo,et accuſatiuo. Vergilius,Ipſe pater Danais animos,uireſq; ſecundas Sufficit, atque deos in Dardana ſuſcitat arma. Idem, Ipſa ſatis tellus cum dente recluditur unco, Sufficit humorem. Pro ſubſtituo uerò,accuſatiuo duntaxat. Vergilius in Georg. Atque aliam ex alia generando ſuffice prolem.

Supereſſe pro reliquum eſſe uel reſtare,datiuo. Ennius, Inde ſibi memorat unum ſupereſſe laborem. Aliter quoque : ut Plautus in Aſinaria,Sicut tuũ uis unicũ gnatũ tuæ Supereſſe uitæ ſoſpitem atque ſuperſtitem. Et pro uincere. Vergilius,Ferrea quæ blando nequeant ſupereſſe labori. Et pro adeſſe:ut Ego illi ſuperſum.Pro abunde eſſe uel abundare,abſolute. Vergilius, Auxilio urbes Italæ populiq; ſuperſunt. Nam datiuus ille Auxilio,alterius eſt rationis,& multorum uerborũ communis:ut,Sũt auxilio,Venit auxilio. Et pro durare. Vergilius,Primus ego in patriam,mecum modò uita ſuperſit.

Sto ablatiuo. Vergilius,Omnis ſpes Danaûm,& cœpti fiducia belli, Palladis auxilijs ſemper ſtetit. Item cum Per,pro impedimento eſſe. Cæſar Comment. Vbi cognouit per Afranium ſtare,

ſtare, quò minus prælio dimicaretur. Liuius *ab urbe cond.* Per *duces non per milites ſtetiſſe, ne uincerent.*

Studeo pro do operam & faueo, datiuo. Quintilianus, *Abdicatus medicinæ ſtuduit.* Ouidius, *Cui ſtudeat, deus omnis habet.* Item *ablatiuo cum* In. Gellius, *Siquis in ea re ſtudebat.* Item *accuſatiuo cum* In. Quintilianus, *Poëtæ ut pictores in id ſolum ſtudent, ut deſcribere fabulas menſuris ac lineis ſciant.* Pro *cupio, uolo uel affecto, accuſatiuo.* Terentius, *Vt omnes mulieres æque ſtudeant, ac uelint omnia.* Cicero Philip. *Vnum ſentitis, unum omnes ſtudetis.* Terentius, *Horum ille nihil egregie præter cætera ſtudebat.*

TIMEO *hunc ut inimicum:* Vergilius, *Timeo Danaos & dona ferentes.* Timeo *tibi, ut amico.* Terētius, *Syre tibi male timui.* Timeo *de te, utroque modo.* Cicero *ad Trebatiū, Valde me hercle de te timueram.* Lucanus, *De ſuperis ingrate times.*

Tollo ſuſtuli, pro aufero & accipio & nutrio in accuſatiuū: ut Suſtulit hic matrem, ſuſtulit ille patrem. Horatius, *Cum flueret, lutulentus erat, quod tollere uelles.* Terentius, *Quicquid periſſet, decreuerūt tollere.* Pro *aufero uerò, & in ablatiuum cū* De. Cicero in *Lælio, Solem enim de mundo tollere uidentur, qui amicitiam è uita tollunt.* Pro *ſuſcipio uel accipio, in ablatiuū cū* Ex. *ut* Suet. *Deceſſitq́; Pyrgis, morbo aquæ intercutis, ſublato filio Nerone ex Agrippina Germanici genito.* Tollo.

VACO *in hoc & ad hoc, pro do operam, uel potius otium habeo.* Ouidius *de Ponto, In nullum mea mens grande uacabat opus.* Et *in eodem, Corporis ad cultum uix uacat illa ſui.* Seneca *in primo epiſtol.* Non *uaco ad iſtas ineptias.* Vaco *culpa & à culpa, pro uacuus ſum.* Cicero, *Nullum eſt tempus, quod iuſtitia uacare debet.* Seneca *epiſtola* XCVIII, *Nulla ætas uacauit à culpa.* Etiam *abſolute, pro uacuus ſum.* Cæſar *in* Commēt. *Id ea maxime ratione fecit, quòd noluit eū locum, unde Heluetij diſceſſerant, uacare.* Et *ſine ullo nominatiuo pro otium eſt. ut* Iuuenalis, Vaco.

uenalis, Si uacat, & placidi rationē admittitis, ædā. Sic & infinito iungitur. Virgil. Et uacat annales noſtrorū audire laborum.

Valeo uiribus, pro potens ſum. Cicero, Alios uidemus uelocitate ad curſum, alios uiribus ad luctandum ualere. Valet tanti, uel minimo, pretium ſignificat. Paulus, Sed æſtimandum fundum quanti ualet. Vlp. Quaſi minimo ualeret hæreditas. Varro tamen in pretij ſignificatione accuſatiuo iunxit, dicēs, Denarij, quòd denos æris ualebant: Quinarij, quòd quinos.

Sæpe etiam per Metalepſin uerba conſtructionem mutant. ut Virgilius, Nam me decedere fleuit: pro doluit. eſt enim natura abſolutum. Et per Enallagen appellatiui pro adiectiuo. ut ſi dicas, Da te mihi uirum, Præſta te mihi uirum. pro eo quod eſt fortem. Non enim accipiunt hæc duplicē accuſatiuū natura.

Reliquorum ab indicatiuo modorum & participiorum ac participialium conſtructio.

INDICATIVI *tranſitionē, reliqui etiā uerbi modi ſibi uendicant. Itemq; participia proprie dicta, & participialia uerba, ſiue gerundi modus, quem etiā participijs annumeramus. Itaq; ſi quædā participia pro uerborū cōſtructione cōfirmāda aliquādo citauimus, nihil ſit miri. Cæterum participia utranque ſibi conſtructionē defendunt, Tautoproſopicē, ſiue Ametabaton: ut Mecœnas atauis edite regibus: Et Res audita mihi, non credita. Et Metabaticē, Amās uirtutē. Superaturus hoſtē. Auditus et audiēdus à me & mihi, paratus decernere, uolens abire, uadēs uiſum.*

EST *participijs alia quoque intranſitiua conſtructio, adeò propria, ut niſi ipſo poſito uel ſubaudito, cōſtare non poſſit, nēpe ablatiui cōſequentiæ: quod nomē ex eo uidetur ſortitus, quòd ſemper intranſitiuam primam, quæ tamen ſit ex nominatiuo & uerbo finito, ſibi reddi poſtulat. hoc præterea obſeruato, ut eiuſmodi nominatiuus diuerſæ omnino rei ſit, quàm cuius eſt ablatiuus,*

tiuus, niſi Græco more loquare, ut alibi dicetur. Et participio quidē poſito: ut Henrico octauo Anglos regēte, hæc ſcripſimus. Subaudito uerò, ut Henrico rege hæc prodidi. Aliquando ſolum participium in conſequētiæ ablatiuo legitur, ſed in præterito & in neutro genere. Plinius, De ſatu arborū abunde mōſtrato. Idem alibi, Cerebro ueneficium eſſe Hiſpaniæ credunt, occiſorum in ſpectaculis capita cremant, teſtato, quoniam potum in urſinam rabiem agat. Quintilianus, Excepto, quòd pedes mihi triſyllabos non uidetur excedere. Salluſtius, Audito regem in Siciliam tendere. Quanquam in his poſterioribus exemplis, ſenſus qui participia ſequuntur, nominū uicem ſupplere uidentur. Obſeruat Laurētius præſentis participiū ſub hoc caſu per E, quàm per I, potius eſſe proferendū. Soluitur hic ablatiuus uarijs modis, per Cum. ut Iuuenal. –Animante tuba galeatum ſero duelli Pœnitet. pro Cū animat tuba. Per Dum: ut Iuuenal. Ad cœnam ſi inteſtatus eas, adeò tot ſata, quot illa Nocte patent uigiles te prætereunte feneſtræ. pro dum præteris. Aliquando per Si. ut Iuſtinianus, Sperans ut aut cōcordante ciuitate, dux belli ab omnibus legeretur, aut diſcordia inter ordines facta, ab altera parte in auxilium uocaretur. pro ſi concordaret, et ſi facta eſſet. Ouidius, Proximus ad dominam nullo prohibente ſedeto.

MODO *per Quanquam, uel Quamuis. Plinius de uiris illuſtribus, Lex reſiſtente Appio Claudio tamen lata eſt. pro quamuis reſiſteret. Cicero pro Milone, Qui nondum libera ciuitate, tamen populi Romani comitijs liberatus eſt. pro quamuis nondum libera eſſet ciuitas.*

MODO *per Poſtquā, uel Cū pro poſtquā, præcipue in præterito. ut Cic. ad Atticū, Etſi mihi uidetur iſte qui umbras timet, ad cædē ſpectare, tamē niſi explicata ſolutione non ſum diſceſſurus. pro poſtquam explicuero. Et Plin. Etenim prædicta ratione uentorū, ne ſæpius eadē dicātur, tranſire cōuenit ad reliqua tempeſtatum præſagia. id eſt, poſtquam prædicta eſt. Ouidius, Nunc*

mihi naufragio quid prodeſt dicere facto, Qua mea debuerat currere cymba uia? pro Poſtquam factum eſt naufragium.

Præterita quędam in accuſatiuum.

QVOD *autem ad participiorum Metabaſin attinet, ſunt quædam præterita, quæ in accuſatiuũ feruntur, Exoſus, peroſus, pertæſus. Vergil. Iuppiter omnipotens, ſi non exoſus ad unum Troianos. Sueton. in Cæſare, Et quaſi pertæſus ignauiam ſuam. Columel. IX. Neq; ea curatorem fraudulentũ tantum, ſed etiam immundam ſegnitiem peroſa eſt. Sueton. in Auguſt. Pertæſus, ut ſcribit, morum peruerſitatem eius. Horum duo & cum datiuo leguntur, Peroſus & exoſus. Suetonius in Tiber. Deos obſecro, ut te nobis conſeruent, ut ualere nunc & ſemper patiantur, ſi non populo Rom. peroſi ſunt. Gellius II. Nõ omnes modo dijs exoſos nos eſſe. Sunt rurſus alia, quæ in ablatiuum ſine præpoſitionibus his À, uel Ex, Græco more tranſeunt. Ea ſunt, Natus, Prognatus, Satus, Cretus, Creatus, Ortus, Editus. Plin. XII. Reſtant terra edita. Terentius, Bonam bonis prognatam. Vergilius, Sate ſanguine diuûm. Idem, Quo ſanguine cretus. Ouid. Venus orta mari, mare præſtet eunti.*

NON *eſt hoc loco prætereundum compendium quod affert orationi participium, cum duo, quorum alterum tempore præcedit quæ aliàs per duo uerba & coniunctionem ſunt dicenda, ipſum multo aptius ſine copulatiua interpretatur. Salluſt. in Iugurth. In primis Adherbalem cruciatum necat. pro eo quod cruciat & necat. Aliter etiam copulatiuæ uicem ſupplet, ut in ea figura quam Laurentius notauit. Circundedimus caſtris foſſam & uallum, ne uenientes hoſtes nos opprimant. quod aptius eſt quàm ut uulgus loquitur, Veniant & opprimant.*

Participialium actiuorum conſtructio.

PARTICIPIALIA *uerba (quæ etiam gerundi modum & ſupina ueteribus appellari alibi diximus) quæcunq; à uerbis ducuntur non paſſiuis, ſeu malis, paſſiuam ſignificationem non habentibus, uerborum ſuorum conſtructiones (ut dictum eſt) ſeruant. Hoc illuſtrius fiet ijs, quæ ſubijciuntur, exemplis.*

Genit

Genitiuus, qui poſt appellatiua & quædam adiectiua ſuccedit. ut Cicero, Equidem efferor ſtudio patres ueſtros, quos colui & dilexi, uidendi. Idem, Hic dies attulit initium dicēdi quæ uellem. Vergilius, Et quæ tanta fuit Romam tibi cauſa uidēdi? Plinius, Oues lauandi, hoc idem tempus. Huius participialis loco, infinitus nonnunquam ponitur modus. ut Vergilius, Et iam tempus equûm fumantia ſoluere colla. Idem, Studium quibus arua tueri. Cæſar Commentar. Poſtero die conſilium ceperunt ex oppido profugere.

Datiuus: ut Quintil. declamat. Placeamus licet nobis fortuna noſtra pater, pauperi ſoluendo non ſumus. Idem, Maximi tamen uirorum, & quibus artis ſuæ ſoluendo non ſit humanitas. Et ſine tranſitione. Cicero Philipp. Nec tu ſoluendo eras. Idem de Orat. Cum eſt inficiando reus. Apul. Cum Charite nubendo maturuiſſet. Dubitari poßit, inquit Laurentius, an hæc dandi caſus ſint, an auferendi. Cæterum paßiua interpretatio per participiū, declarat datiui potius eſſe. Corn. Celſ. Et tranſeundum ad medicamenta, quæ puri mouendo ſunt. Et Liuius, Portorijs quoq; & tributo plebe liberata, ut diuites conferrent, qui oneri ferundo eſſent. Plinius, Telum uerò perfodiendo tergori, quo ſpiculauit ingenio? Atq; ut in capaci, cum cerni non poßit exilitas, ita reciproca generauit arte, ut fodiendo acuminatum pariter, ſorbendoq; fiſtuloſum eſſet. Columella, Mediaſtinus qualiſcunque ſtatus poßit eſſe, dummodo perpetiendo labori ſit idoneus. In his, Mouendo, ferundo, perfodiendo, & perpetiendo, paßiua partici pia dandi caſus ſunt, ſimuli planè figura cum prædictis enuntiata. Imò uerò illa Soluendo & Inficiando non minus fortaſſe paßiua ſunt per duplicē eclipſim dicta, ſicut in figuris indicabimus, ut ex omnibus quæ dicta ſunt, forte illud tantum Nubendo participiale ſit. Quod etiam datiui eſſe caſus, uidetur ex illa non omnino dißimili conſtructione. Plinius: Ita enim uocatur, prius quàm cibo matura ſit. Quæ ſimiliter (ut mihi uidetur) figurari

potuiſſet:ſic,Prius quàm comedendo matura ſit.

Accuſatiui, cum præpoſitioni ſubijcitur, tranſitio rara reperitur, propterea quòd libentius id in paßiuum participium, præſertim ubi in accuſatiuum foret tranſitus, autores uertunt. Succedit hic caſus quatuor præpoſitionibus. Ad:ut,Cicero, Hic autem locus ad agendum ampliſsimus, ad dicendum ornatißimus eſt uiſus. Inter: ut Vergil. -Et inter agēdum Occurſare capro (cornu ferit ille) caueto. Verū poſt hanc præpoſitionē, aliquando participiale hoc tranſitum in aliud facit, propterea quòd in paßiuum participiū mutari rarò ſolet. Liuius, Et ipſe inter ſpoliandum corpus hoſtis, ueruto percuſſus. Idem, Inter accipiendum de ſuis commodis rationes. Ob:ut Cicero in primo Verrin. A quo pecuniam ob abſoluendum hoc acceperas. Iure conſul. XLVIII.Dig.Lege Iulia repetundarum teneantur, qui cum aliquam poteſtatem haberent, pecuniam ob iudicandū, uel non iudicandum decernēdum'ue acceperint. Ante:ut Vergilius,-Nanque ante domandum Ingentes tollent animos.

ALTERIVS generis in dum finiti duplex eſt tranſitio. Altera in datiuum à quocunque uerbo genus hoc ſit deductum: ut Vigilandum eſt nobis. Seruiendum eſt mihi. Gaudendum eſt illis. Altera uerbi, à quo ducitur propria: ut Seruiendum eſt mihi amicis. Gaudendum eſt nobis hac re. Vtendum eſt mihi hac ueſte. Hanc tranſitionem, quæ ab actiuis trahuntur, rarius admittunt. Sed mutat potius eam autorum uſus in participium paßiuum, pro Alendum eſt canes, Alendi ſunt canes: dicentes rariſsime aliter.

ABLATIVVS in do, uerbi ſui caſum ſubijcit ad hunc modum, Hos accuſando, illos occidendo, totam ciuitatem labefactaſti. Hic multis præpoſitionibus ſubijcitur In: ut In denegando. Cicero pro Mil. Huius interfector ſi eſſet in confitendo. Et cum tranſitione: In tribuendo ſuum cuique. De: Cicero ad Atticum, Tu quid cogites de tranſeundo in Epirum, ſcire ſanè uelim.

uelim.E, uel Ex: ut, Ex defendendo, quàm ex accuſando uberior gloria comparatur. A, uel ab. Cicero, Ex quo ardeſcit ſiue amor ſiue amicitia: utrunque enim dictum eſt ab amando. Et alibi, In quo iſti nos iureconſulti impediunt, à diſcendoq; deterrent. Cum: ut Quintilianus, Sed ratio rectè ſcribendi iuncta cum loquendo eſt. Pro: ut Plautus in Aul. Heu ſenex, pro uapulãdo hercle ego abs te mercedem petam.

ITEM accuſatiuus in tum uel ſum, qui poſt uerba motus adhibetur. ut Virg. Aut Graijs ſeruitũ matribus ibo. Terent. Cur te is perditum? Virg. Suſpenſi Eurypilũ ſcitatum oracula Phœbi Mittimus. In illis enim, Do uenum, Do nuptum filiam, & ſimilibus, latens ſubeſt motus. ut Horatius, Spectatum admiſſi riſum teneatis amici? Plautus in Aul. Coctum ego, non uapulatum dudum conductus ſum. Hoc participiale & per participium in rus nonnunquam Græco more effertur: ut Venio petiturus, Venio oraturus. Et per participiale in Dum, Venio ad orandum. Accuſatiui in tum uel ſum cõſtructio.

Ablatiuus autem in tu uel ſu actiuus, à quo ſcilicet futurum participium trahitur, raro aliàs in uſu, abſolute tantum legitur. ut Cato de re ruſtica, Primus cubitu ſurgat, poſtremus cubitum eat. Plautus in Menæch. Obſonatu redeo. Statius in Achil. Quem nunc uenatu rediturum in limine primo. Ablatiui in tu uel ſu conſtructio.

AT QVAE à paſſiuis participialia ducũtur, omnia (quod ſciam) abſolute leguntur. Subiungitur autem quod in Difinitur, nominibus. Iuſtinus, Quod ad te imperator Antonine non tam cognoſcendi, quàm emendandi cauſa tranſmiſi. Idem, Athenas quoque erudiendi gratia miſſus. pro Vt emendaretur, Vt erudiretur. Rarum tamẽ hoc aliàs inuẽtu, niſi illud Ciceronis in Officijs eiuſmodi eſt, Ad rem autem gerendã qui accedit, caueat ne id modo cõſyderet quàm illa res honeſta ſit, ſed etiam ut habeat efficiendi facultatem. Vbi uidetur Efficiendi, paſſiue dictum, atque ad rem gerendam referri, pro Vt efficiatur, uel effici poſſit. Cum ſi ad hominẽ referas, uideatur deſyderari pronomen ipſe: Participialium paſſiuorũ conſtructio.

& aliàs

& alias niſi Vt,pro,Quemadmodum,accipiatur,non commode ſuccedet uerbo Conſydero. Iam quæ ſub illa figura prolata ſunt,qualis eſt Plauti,Nominandi tibi iſtorum magis erit,quàm edundi copia.Et Ciceronis,Dolebas tantã Stoicos noſtros Epicureis irridendi ſui facultatem dediſſe.Et Cæſaris de bello Gallico,Vſque eo ut qui ſub ualle tenderent,mercatores recipiendi ſui non haberent poteſtatem.Terentius,Date creſcendi copiam nouarum.Liuius,Non uereor,ne quis hoc me ueſtri adhortandi cauſa magnifice loqui exiſtimet,ipſum aliter animo affectũ eſſe. Quis non uidet paßiuæ ſignificationis gerundi,& pro ueterum ſententia incerti generis & numeri eſſe?

Accuſatiuus in dum,qui poſt adiectiua locum habet,& poſt præpoſitionem Ad,uſurpatur, etiam abſolute legitur. Salluſtius in Iugurtha,Pauca ſuprà repetam,quo ad cognoſcendum, omnia illuſtria magis, magisq; in aperto ſint.pro Vt cognoſcantur. Item ablatiuus in Do,qui uerba ſequi,citra præpoſitionẽ ſolet.ut Vergilius,Alitur uitium,creſcitq; tegẽdo.Idem,Aegreſcitq; medendo.Idem,-Vritq; uidendo Fœmina.Idem, Cantando rumpitur anguis.Idem, Lenteſcit habendo. Quintil.Sed memoria excolẽdo,ſicut alia omnia, augetur.pro Cum uel dum tegitur uitium,Cum curatur æger, Cum uidetur fœmina,Cum cantatur, Cum habetur,Cum excolitur.Varro tamen de re ruſtica uidetur præpoſitionem addidiſſe in illo, Quàm pauciſsimos reliqueris, tam optimi in alendo fiunt propter copiam lactis.Et Columella,Atque ita cum ſuo ceſpite planta eruatur,qui ceſpes in eximendo ne ſoluatur.

Accuſatiuus in Tum uel Sum, paßiuè non legitur, niſi fortaſſe aut à talibus uerbis,cuiuſmodi eſt Vapulo,ut in ſuprà poſito Plauti exemplo, Coctum ego,non uapulatum dudum conductus ſum. Aut ante infinitum Iri, in talibus, quale eſt illud Terentij,Qui poſtquam audierat nõ datum iri filio uxorẽ ſuo. Et Quintilianus, Reus parricidij, quòd fratrem occidiſſet,

damnatum

damnatum iri uidebatur.

At ablatiuus in Tu uel Su, ferè ſemper paſsiuè accipitur, ac nomina ſequitur: ut Res digna memoratu. Vergilius, Nec uiſu facilis, nec dictu affabilis ulli. Salluſtius, Optimũ factu ratus fortunam bello tentare. pro Quæ memoretur, qui uideatur, quod fiat. Etſi rectè ſcriptũ eſt dictu affabilis, non dicto. pro Qui conueniatur, ſiue affetur communi genere.

Participiale uerò nomen, quod per Dus finitur, datiuũ agentis perſonæ plærunque poſtulat: ut Frater eſt expectandus mihi. Et, Reſtat Chremes, qui mihi exorãdus eſt. Raró ablatiuũ cũ præpoſitione. ut Cicero, Neque enim quæ tu propter magnitudinem & animi & ingenij moderate fers, à te nõ ulciſcẽda ſunt etiam, ſi non ſint dolenda.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENdata Structura liber quintus: ſiue, de non declinatarum conſtructione.

NEC indeclinabiles partes, utcunque fors tulit, in ſeriem orationis diſpenſantur, ſed earum quoque non paucis legitima quædam (quam Syncategorematicẽ appellauimus) debetur cum alijs conſtructio. Nam ſunt ex ijs, quæ promiſcue coniungi cum multis poſſunt. Quædam cum certis maritari recuſant. Quæcunque enim in ſua ſignificatione conſtructionis accidentium cuiuſquam uim aliquam præferunt, declinatarum uocum quibus eiuſmodi accidentia uarijs uocibus ſignificantur, eas duntaxat iungi ſibi patiuntur, quibus maxime conſimile aliquid adſignificatur, ut quibus ſi diſsimilem addas, ea ſtatim à ſimili ſit redarguenda. Rurſus quæ nullius eiuſmodi accidentis

cidentis uim aliquam in ſua ſignificatione ſubindicant, hæc nullius uocis ſocietatem, ea ſcilicet ratione, recuſant, ſed omnibus iungi citra uitiũ poſſunt. Sed hæc quãdo generatim ſic tradita, ſicut omnia quæ in uniuerſum ſunt præcepta, confuſiora obſcurioraq́; ſint neceſſe eſt, age membratim ea clarius explicemus. Heri, *nanque &* Vtinam, *aduerbia ſunt, quorum alterum, quòd præteritum tempus ſua ſignificatione definit, præteritis tantum uerborum iungitur,* Heri *ſcripſi. alijs temporibus non iungitur. non enim heri ſcribo, aut ſcribam dicas.* Alterum *quoniam optantis eſt aduerbium, ac certam modi differentiam ſuo ſignificato repræſentat, ex modis admittere niſi optatiuum non poteſt.* Vtinam *ſis, utinam uelis.* Non *autem utinam ſum, aut uolo.* Rurſus *hoc, quia nullam temporis differentiam ſua ſignificatione præſcribit, ex temporibus nullum reſpuit.* Vtinam *uelim, uellem, uoluerim, uoluiſſem.* Illud *cum nullius quatuor ſaltem modorum uim ullam ſubindicet, omnibus illis aſtrui tranſlatitie poteſt.* Heri *feci, utinam heri feciſſem, cum heri feciſſem, heri feciſſe.* Imperatiuos, *propterea quòd diuerſam ab ipſo naturam omnino habent, addi ſibi non patitur.* Nemo *enim heri lege, legatúe dixerit.* Spectant *enim in futurum* Imperatiui *omnes: quo factum eſt, ut futurum his ex temporibus non detur, ſicut alibi docuimus.* Vtrunque *horum aduerbiorum, quoniam nullius numeri, perſonæ, generisúe diſcrimen ſua ſignificatione inſinuat, omnibus iungi numeris & perſonis rectè poteſt.* Heri *feci, feciſti, & fecit.* Sed *& fecimus, feciſtis, & fecerunt.* Vtinam *uideam, uideas, uideat.* Vtinam *uideamus, uideatis, uideant.* Iam *qualitatis & quãtitatis aduerbia quando nullius modi, temporis, perſonæ, generis, numeriúe differentiam agnoſcunt, omnibus iungi modis, temporibus, perſonis, generibus, & numeris indifferenter poſſunt.* Bene *uel ſatis habeo, habebã, habebo.* Item, *bene uel ſatis habeto, utinam bene uel ſatis habeas.* Cum *bene uel ſatis habeas.* Bene *uel ſatis habere.* Præterea *bene uel*

ne uel ſatis exercitat, uel exercitatur. Habitus eſt, & habiti ſunt. Habita eſt, & habitæ ſunt. Eandem rationem in declinatis quoque partibus ſeruari deprehẽdet, quiſquis ritè eam in ijs examinabit. Ego, nanque pronomen, quoniam primæ tantum perſonæ eſt, primis demum perſonis uerborum additur, Ego ſcribo. Idem pronomen quum nullum generis diſcrimen ſignificatione ſua determinat, cum omnium generum uocibus coniungi poteſt. Ego æger, ego ægra, ego ægrum. Si per proſopopœiam, neutrũ aliquod fingatur loqui. Rurſus Sui, cum nec generis, nec numeri differentiam ullam in ſignificato præferat, utriuſque numeri & omnis generis uoces ſecum admittit. Sui ipſius, & ſui ipſorũ, uel ipſarum, ſeipſum uel ſeipſam, & ſeipſos uel ſeipſas. Ex nominibus quoque Centum, cum pluralis ſit tantum numeri, ſolis pluralibus iungitur. Cum omnis ſit generis, nullum meritò genus reſpuit: Centum uiri. Centum oues. Centum iumenta. Idem contemplari in participijs licet. Arans enim quoniam omnis eſt generis, & numeri tantum ſingularis, omnibus addi generibus poteſt, ſed dúntaxat ſingularibus: Vir arans. Mulier arans. Iumentum arans. Atque his iam puto clareſcit, quod obſcúrius eſſe ſuprà eſt propoſitum. Nunc ad ſingularum indeclinabilium partium conſtructionem propius accedamus.

PRAEPOSITIONVM CONSTRVCTIO.

PRæpoſitiones cum uerbis uel aduerbijs ſe coniungi niſi in compoſitione non patiuntur, autore Donato, qui de repente, exaduerſum, deinde, cum ſimilibus, cuiuſmodi ſunt, inſuper, deſuper, circumſecus, aforis, compoſitiones cenſet. Et Priſciano, qui præpoſitiones, quoties caſu carentibus iunguntur, dictionis uim amittere ait. Contrà cum ſolis caſualibus iunctas, dictionis uim ſeruare. Nos raro id quidem, ſed tamen aliter eſſe deprehendimus. niſi quis ad pridie, ad poſtridie & in ante (de quibus alibi præcipiemus) compoſitas uoces putabit.

Præp

Præpoſitiones accuſatiui.

Præpoſitiones quæ accuſandi caſum exigunt, etiam quocunque ſignificato accipiantur, modo præpoſitionis uim ſeruent, hæ ſunt, Ad, apud, ante, aduerſus uel aduerſum, cis, citra, circum, circa, circiter, contra, erga, extra, intra, inter, infra, iuxta, ob, penes, per, pone, poſt, prope, propter, præter, ſecundum, ſupra, ſecus, trans, ultra, uerſus. Annumeretur his & Vſque. ut Celſus, Itaque ſiqua ſunt, quæ exaſperatura eorum animos ſunt, optimum eſt, ea dum ægrotant, eorũ notitiæ ſubtrahere: ſi id fieri non poteſt, ſuſtinere tamen poſt cibum uſque ſomni tempus. Idem, Sed ieiunis etiam uſque ſudorem. Quorum exempla, etiam dictis autorum confirmata, ex præcedente libro, ubi ſignificata earum collegimus, petentur. Quæ uerò auferendi caſum uolunt, hæ ſunt, A, ab, abs, abſque, cum, coram, de, è, ex, pro, præ, palam, ſine, tenus. Quæ reliquæ ſunt & modò accuſatiuum, modò ablatiuum pro uario ſignificato uolunt, in hunc locum tractandas ſeruauimus. Sunt autem hæ, In, ſub, ſuper, ſubter, clam, & tenus.

Præpoſitiones ablatiui.

Præpoſitiones utriuſque caſus.

In.

Quarum In, accuſandi caſum tum petit, cum per eam tranſitus uel mutatio in aliquid ſignificatur. Vergilius, An, quò uia ducit, in urbem? Plautus, Dabo te in caueam. Terentius, Dic quid uelis tibi dari in manum, ut herus his deſiſtat litibus. Plautus, È manibus dedit ipſe mihi in manus. Martialis, Dicas in aurē. Differt ab Ad, quòd hæc ingreſſum termini ſignificat: Ad, tantum ad hunc acceſſum. Huc eſſe talia referenda liquet, qualia ſunt Rediit in gratiam. Et Ouidius, In noua fert animus mutatas dicere formas, Corpora. Idem, Verſa eſt in cineres ſoſpite Troia uiro. Et, Verſa in Latinam linguam. Et, Scinditur incertum ſtudia in contraria uulgus. Et, Sectus in minima, cum ſimilibus. Et cùm uerba ſequitur, quorum actio in futurum ſpectat. Liuius, Bellum in trigeſimum diem indixerunt. Idem, Deſignati conſules in eum annum fuerant. Terentius, Olimq; in hunc diem ſunt conſtitutæ nuptiæ. Plautus Stich. Alium conuiuam quærito in hunc diem. Cùm Ad, uel Pro, ſignificat. Plinius, Multis fortuna

parcit

parcit in pœnam. Item *Catullus*, In *bonam accipias partem rogamus. Cæcilius* Plin. *Sed annuos in alimenta ingenuorum pollicebamur.*Terentius,Et *aduerſarios rapere in peiorem partem.* Plinius *naturali hiſtor.* Pars *quædam* Aethiopum *locuſtis tantum uiuit,fumo & ſale duratis in annua alimenta.*Terentius, Emptos *obolo in cœnam ſeni.*Columella,*Cratibus in hoc factis.* Plinius *de* Ladano, Pretia *ſunt laudatiſsimo in libras, aſſes quadraginta.* Idem *de* Serichato,Permutatur *in libras* XVI. Item *de* Hammoniaco,Pretium *optimi in libras, aſſes* XL. Varro *de re ruſtica*, Alij *pretia faciunt in ſingula capita canum.* Idem, Numerus *de tauris & uaccis ſic habendus, ut in ſexaginta unus ſit anniculus, alter bimus.* Cum, *erga, ſignificat uel, uerſus.* Vergilius, Accipit *in* Teucros *animum regina benignum.* Celſus, Ante *aduerſam autem ualetudinem quædam notæ oriuntur, quarum omnium eſt commune,*Aliter *ſe corpus habere atq; conſueuit, neq; in peius tantum, ſed etiam in melius.* Cum, *apud.* Cicero Parad. Non *probantur in uulgus.* Tacit. Celebrata *in uulgus* Celſi *laus.*Cicero Attico,Alter *religioſus nunc dies,alter in uulgus ignotus.* Cùm,*contra.* Vergilius,Quid *meus* Aeneas *in te committere tantum?* Quid Troës *potuere? Sic dicitur,* Inuectus *in illum.* Quintil. Nam *quidam uehementer in eam inuehi ſolent.* Cicero *in* Salluſt. Nam *quòd iſta inuſitata rabie petulanter in uxorem & filiam meam inuaſiſti.* Cùm *quaſi(loco uel uice) ſignificat, quod tamen frequens non eſt, ut* Plin.*de urticis,*Ora *ei in radices eſſe traduntur.* Quintus Curt. Igitur *rex* Babyloniæ Agaticem *in præſidem eſſe iuſsit.* Cùm *(ad ſimilitudinem uel in formam) ſignificat.* Vergil. Portus *ab* Eoo *fluctu curuatus in antrum.* Idem, Tum *uerò in numerum* Faunosq; *ferasq; uideres. pro in ſimilitudinem uel formam antri, & ſimilitudinem numeri, id eſt, rhythmi,ut* Seruio *placet.* Apul. Lapis Parius *in* Dianam *factus.*Verg.Continuo *in ſyluis magna ui flexa domatur* In *burim, & curui formam accipit ulmus aratri.*

Cùm, uſq; ad. Varro, Pleræq; pariunt in decem annos, quædam etiam in plures. Mart. In lucē ſemper Acerra bibit. Cùm, ante, ſignificat. Terentius, Vereor te in os laudare. Hoc tamen & per ablatiuum effertur. Curt. In oculis maiora duo omnium nauigia ſubmerſa ſunt. Cùm, ſuper, ſignificat: ut Dormit in aurem. Et Varro, Qui onera extollere in iumēta poßit. Simili modo cum ad interpretamenta refertur: ut, Donatus in Terentium, Seruius in Vergilium. Si modò hæc loquendi ratio apud probatos inuenitur. At ablatiuo iungitur, cum pro, inter, accipitur. Vt Saluſt. Igitur imperator omnes res ferè aſperas per Iugurthā agere, in amicis habere. Quintilianus, Neq; Tiburcinabundū iam in nobis quiſquā dixerit. pro inter. In hac tamen ſignificatione & in accuſatiuo legitur. Cicero de nat. deorū, Homines morte deletos reponere in Deos. Item cum (intra locum uel rem, cōſiſtere uel agi aliquid) ſignificat, ut Verg. Lucus in urbe fuit media lætißimus umbra. Idem, Tum cornix plena pluuiā uocat improba uoce, Et ſola in ſicca ſecū ſpatiatur arena. Ad hunc modū dicimus, Terentius in Andria, Vergilius in Aeneide. Et, Veniſti in ipſo tempore. Aliter quoq;, ut Plin. Alterutrū quidem fore in cauſa, hoc eſt plenilunium aut interlunium, non erit dubium. Vbi ſignificatur uel pro cauſa, uel planè cauſam in accuſatiuo.

SVB, accuſatiuo iungitur, cum uel (paulo ante uel circa) ſignificat. Cæſar, Dies continuos triginta ſub brumā eſſe noctem. Sueton. in Aug. Sub horam pugnæ tam arcto repente ſomno deuinctus, ut ad dādum ſignū ab amicis excitaretur. Liuius, Vtrinque legati forte ſub idem tempus ad res repetēdas mißi. Hoc modo & cum ablatiuo legitur. Plinius de ceruis, Cornua ſoli animalium omnibus annis ſtato ueris tempore amittunt: ideo ſub ipſa die quàm maxime inuia petunt. Item cum (paulo poſt) ſignificat. Cicero ad Plancum, Cum his frigidas ſanè & inconſtantes recitaſſet literas Lepidi, ſub eas ſtatim recitatæ ſunt tuæ. Et cum, per. Vergilius, —Et ſimulachra modis pallentia miris

Viſa ſub obſcurum noctis. Idem, Et ſub noctem cura recurrit. Et cum pro, in. Idem, Nanque ſub ingenti, luſtrat dum ſingula templo. Item cum pro (ὑπὸ ſiue ſubter) ponitur: ſed cum motu ad id cui præponitur, ut Vergilius, –Poſtesq́; ſub ipſos Nituntur gradibus. Nam ſine tali motu ablatiuum uult. Vergilius, –At illum Sub pedibus Styx atra uidet manesq́; profundi. Horatius: Et adhuc ſub iudice lis eſt. Videri poteſt & cum motus aliquis intelligitur, ablatiuo coniungi. Vt, Arma ſub aduerſa poſuit radiantia quercu. In illis autem, Sub die, ſub manu, neſcio an pro, intra, interpretere. Seneca ad Lucilium, Conſilium naſci ſub die debet. Hoc quoque tardum eſt nimis. Sub manu quoque quod aiunt, conſilium naſcatur. Suetonius in Auguſt. Et quo celerius ac ſub manu annuntiari cognoſciq́; poſſet.

SVPER *cum, ſubter, præpoſitionis contrarium ſignificat, item cum (pro, uel de, uel ob, uel poſt) ſignificat, ablatiuo iunctum reperitur. Vergilius, Fronde ſuper uiridi: ſunt nobis mitia poma. Idem, Nec ſuper ipſe ſua molitur laude laborem, id eſt, pro ſua laude. Idem, Multa ſuper Priamo rogitans, ſuper Hectore multa. pro de Priamo. Cicero Attico, Hac ſuper re ſcribam ad te. Idem, Hac ſuper re ſcripſi ad te. Tacitus, Multus ea ſuper re uariusq́; rumor. Quo modo Gellius ferè loquitur. Vergilius, His accenſa ſuper iactatos æquore toto, Troas relliquias Danaûm, &c. id eſt, Ob hæc uel poſt hæc. Accuſatiuo uerò cum, prope, ſignificat. ut Liuius, Situs eſt, quencunque eum dici ius faſq́; eſt, ſuper Numicum amnem. Et pro, in, ut ad interpretationem refertur, ut cum dicimus, Seruius ſuper Vergilium. Et cum ultra, ſignificat, uel, inter, quaſi in tempore. Vergilius, Saturno quondam, ſuper & Garamantas & Indos Proferet imperium. Liuius, Super ripas Tiberis effuſus. pro ultra utrobique. Suetonius in Cæſare, Pridie quàm occideretur, in ſermone nato ſuper cœnam apud Marcum Lepidum, quiſnam eſſet finis uitæ commodiſſimus, repentinum inopinatumq́; prætulerat. Aliquando*

tamen ablatiuo pro, ultra, iungitur: ut, Nocte ſuper media. Sicuti rurſus in prima & propria ſignificatione, nempe, ut eſt contrarium, ſubter, interdum accuſatiuo. Vergilius, –Furor impius intus Sæua ſedens ſuper arma.

SVBTER, *uno ſignificato modò accuſatiuo iungitur apud autores, modò ablatiuo. Liuius, Pugnatum eſt ſuper, ſubterq́; terram. Statius, Deſilit in campos, qui ſubter mœnia nudos Aſſeruat manes. Vergilius, –Cum tamen omnes Ferre libet ſubter denſa teſtudine caſus.*

Similiter, clam, accuſatiuo: ut Cicero, Timens ne facinora eius clam uos eſſent. Plautus in Mercatore, Ratus clam patrē meum poſſe habere. Ablatiuo. Idem, Is amare occœpit Alcumenam clam uiro. Cicero Attico, Quinctiam paulo clam ijs eam uidi.

TENVS *ablatiuum poſt ſe tum ſingularem, tum pluralem recipit: ut, Pube tenus, Pectoribus tenus. Genitiuum uerò tantum pluralem: ut, Crurum tenus. Sic tamen Seruio præpoſitio non eſt, ſed aduerbium.*

Priuatim (tenus & uerſus) præter reliquarum naturam, ſequuntur dictiones, quibus inſeruiunt: ut, Romam uerſus. Pube tenus. Earumq́; naturam &, Cum, imitatur poſt prouocabulum & quædam pronomina: ut, Quicum, quocum, quibuſcum, mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, uobiſcum. Sunt qui ijs addāt, procul, quod tum ablatiuo iungitur, idq́; frequentius. Tacitus, Nec procul cæde aberam. Tum accuſatiuo. Plinius naturali hiſtoria, Villa eſt Campaniæ haud procul Neapolim. Liuius, Locus procul muros ſatis æquus agendis uineis fuit.

ADVERBIORVM CONSTRVCTIO.

ADuerbia quoque partim in quoſdam caſus, partim uerborum modos tempora'ue, partim in quædam priuatim nomina ius habent, ut per ſpecies contemplari licebit.

Ex ijs

Ex ijs igitur quæ loci eſſe diximus, genitiuis iuncta legimus: Vbi, ubinam, nuſquam, eo, & longe: ut, Vbi gentium, ubinam gentium, nuſquam gentium, longe gentium. Cicero ad Atticum, Tu autem longe gentium. Eo loci. De, procul, uerò ſiue præpoſitio ſit, ſiue aduerbium, mox dictum eſt. Vſq;, quod tum loci, tum temporis aduerbium eſt, his præpoſitionibus coniunctum legitur. Ab, ut: Siculo proſpexit ab uſque Pachyno. Ad, ut Hinc uſq; ad ſydera notus. Ex, ut Ex Aethiopia eſt uſq; hæc. In, ut Vſque in flumen. Sub, ut Vſque ſub obſcurum noctis.

Item ex his quæ tempus ſignificant, genitiuo iunguntur: Tunc, interea, pridie, poſtridie: ut, Tunc temporis, interea loci. niſi hoc compoſitum dicas. Pridie eius diei. Iuſtinus, Tunc temporis Perſarum Cambyſi mediocri uiro. Idem in Aemilio Probo legitur, ſed locus non ſuccurrit. Terentius, Te interea loci cognoui. Cicero ad Lentulum, Quòd iam illam ſententiam Bibuli de tribus legatis pridie eius diei fregeramus. Cæſar de bello Gallico, Poſtridie eius diei Cæſar præſidium utriſq; caſtris, quod ſatis eſſe uiſum eſt, reliquit. Nam quòd hæc poſteriora cum accuſatiuis leguntur, uel enallage eſt. Cicero ad Atticum, Tu pridie compitalia memento, balneum calefieri iubebo. Liuius, Etiam poſtridie Idus rebus diuinis ſuperſederi iuſſum eſt. Vel eclipſis præpoſitionum, ante & poſt.

DVDVM, *pridem, & nuper præteritis uerborum iungi poſtulant. Terentius, Narro huic, quæ tu dudum narraſti mihi. Plinius in naturali hiſtoria, Ipſi uerò pridem uidimus eadem ferme omnia, præter pubertatem in filio Cornelij Taciti equitis Romani. Cicero, Neque enim aſſentior his, qui nuper hæc diſſerere cœperunt. Hoc tamen & cũ præſenti iunxit Terẽtius in Heaut. Quanquam hæc nuper inter nos notitia admodum eſt.*

Iandudum & iampridem præſens magis uolunt: ſed ubi manere adhuc actio, non ceſſaſſe intelligitur. Terentius, Iandudum animus eſt in patinis. Vergilius, Iampridem nobis cœli te regia

Cæſar Inuidet. Idem, Iampridem à me illos abducere Theſtilis orat. Sed nonnunquam & præteritum admittunt. Vt Plautus, Iandudum mulier tibi non imprudẽs aduerſabar. Plinius, Iandudum ex eadem Hiſpania Zoeliton uenit in Italiã plagis utiliſſimum. Idem, Quod maiores noſtros iamprideẽ feciſſe manifeſtum eſt. Salluſtius, Iampridem equidẽ nos uera uocabula rerum amiſimus. Iandudum uerò pro continuo uel quamprimum, omnibus modis & temporibus iungi poteſt. Similem his conſtructionem habet (iam olim.) Quintilianus, Olim iam imperator inter fulgentes uirtutes tuas liuor locum quærit. pro iam longo tẽpore. Vergilius, At iam olim ſeras poſuit cum uinea frondes. Donec pro, quandiu, finitiuos uerborum adſciſcit modos. Ouidius, Donec erã ſoſpes. Et pro (quoad uel quouſq;) modos item finitiuos. Liuius, Donec ad hæc tẽpora, quibus nec uitia noſtra, nec remedia pati poſſumus, peruentũ eſt. Vergilius, –Donec regina ſacerdos Marte grauis geminam partu dabit Ilia prolem. Idem, Cogere donec oues ſtabulis numerumq; referre Iuſſit. Modos ſubiunctiuos. Columella, Donec ea aqua, quã adieceris, decocta ſit.

DVM de re præſenti non perfecta, fatendi modo iungitur. Terentius, Dum apparatur uirgo in conclaui. Idem, Dum hæc mecum reputo. Etiam pro donec. Vergilius, Tityre dum redeo (breuis eſt uia) paſce capellas. Cicero, Ego in arcano operior, dum iſta cognoſco. Idem Attico, Quòd ſi totum tibi perſuadere non poſſum, ſaltẽ dum quid de Hiſpanis agamus, ſcitur, expecta. Et pro, quandiu. Terentius, Ego te meũ dici tantiſper uolo, dum quod te dignum eſt, facis. Pro, dummodo, uerò aliàs potentiali. Idem, Dum id efficias, quod cupis. Neque modum benignitatis, neque, quid me ores, cogitas. Idem, Dum proſim tibi. Salluſtius, Neq; id quibus artibus aſſequeretur, dum ſibi regnum pararet, quicquam penſi habebat. Aliàs ſubiunctiuo. Terentius, Dum ne ab hoc me falli comperiam Chreme. Et pro donec ſubiunctiuo. Vergilius, Tertia dum Latio regnantem uiderit æſtas.

QVOAD *pro quandiu, indicatiuis. Terentius Phormione, Quid ſenem quoad expectatis ueſtrum?* Et *ſubiunctiuis.* Cicero, *Vt quoad poſſem & liceret, ab eius latere nunquam diſcederem.* Pro, *donec, ſubiunctiuis.* Plancus Ciceroni, *Omnia ut integra ſeruem, dabo operam, quoad exercitus ſummittatis.*

EX *negandi aduerbijs*, Non, *omnibus modis præter imperatiuum iungi poteſt: ut,* Non *facio, utinam non faciam, non feciſſem, cum non facerem, non facere.*

NE *uerò prohibendi aduerbium ſecundis perſonis non ſolum ſubiunctiuorum, ut Seruius præcipit, ſed etiam imperatiuorum.* Et *horũ quidẽ, ut Vergilius,* Ne *ſæui magna ſacerdos.* Idem, Ne *pete cõnubijs.* Idem, Ne *fugite hoſpitiũ, ne'ue ignorate* Latinos. Liuius, *Craſtino die oriente ſole in aciem redite, erit pugnãdi copia, ne timete. Subiunctiuorũ uerò, ut Terẽtius, –Ego quoq; unà pereo, quod mihi eſt charius,* Ne *iſthuc tam iniquo patiare animo.* Plinius *ad Suetonium, Aut ſi tutius putas illud, cautiſſimi cuiuſq; præceptum quod dubites, ne feceris, id ipſum reſcribe.* Terentius, *Hic, nebulo magnus eſt, ne metuas.* Ne *tamen pro non, etiam alijs modis & perſonis meritò adiũgitur. Optatiuo, ut* Cicero, *Sed ne uiuam, ſi tibi concedo.* Martialis, Ne *ualeam, ſi non multo ſapit altius iſtud.* Terentius, *Quod utinam ne Phormioni id ſuadere, in mentem ueniſſet. Subiunctiuo, ut Terentius,* Hoc *modo te obſecro, ut ne credas à me allegatum hunc ſenem.*

EQVIDEM (*ut Seruius notat*) *cum non ſolum pro,* Ego *quidem, ut apud Vergilium ubique, ſed etiam pro, quidem, accipiatur, non immeritò diuerſis perſonis iungitur.* Vergilius, *–Equidem per littora certos Dimittam.* Perſius, *Non equidem hoc dubites, amborum fœdere certo Conſentire Deos.* Idem, *Per me equidem ſint omnia protinus alba.* Cicero Attico, *Equidem id erat primum & maximum Clodiæ.*

Iurandi *aduerbijs finiendi modus, uel potentialis maxime conuenit.* Terentius, *Peræcaſtor ſcitus puer natus eſt è* Pamphi-

*lo.*Et,Non *hercle feciſſem.*

QVAE *uerò hortandi uocãtur,imperatiuos omnia poſcunt: ut,*Dic *ſodes,* Vide *ſis. Quædam tamen cum diſcretione.* Nam, *age,ſingularem ferè poſtulat.* Terentius, *Age ſi hic non inſanit ſatis ſua ſponte, inſtiga.* Rarius *plurali iungitur, ut* Valerius Flaccus,*Vos age funereas ad littora uoluite ſyluas.*Plautus,*Age licemini.* Age *ſultis.* Agite,*plurali.*Vergilius,*Quare agite ô tectis iuuenes ſuccedite noſtris.*Agedum,*utriq;.* Plautus *in Aſinaria,*Agedum *iſtum oſtende,quem conſcripſiſti ſyngraphum.* Cicero,*Sic agedum conferte nunc cum alijs uitam* Publij *Syllæ uobis populoq́; Romano notiſsimam.* Quintilianus,*Agedum ſi uidetur,extra portas proſpicite.* Agitedum,*plurali.* Liuius, *Agitedum ite mecum.*

Vocandi *aduerbia nominum iunguntur uocatiuis:ut,*O Melibœe, O *ſceleſte.* Amabo & *amabote ſiue aduerbia ſunt hortantis,ſiue interiectiones blãdientis,licet ſingularium ſpeciem præbeant,tamen ſingularibus & pluralibus accommodantur.*Singularibus:*ut* Cicero *ad Quintum fratrem, Amabote aduola, conſolabor te.*Pluralibus: Plautus *in* Truculento,*Properate,afferte menſam amabo.* Idem Rud. *Quo amabo ibimus?* Idem,*Ite, inquam,domum amabo.*

Optandi *aduerbia ut optatiuorum ſunt propria, ita meritò ijs ſolis iunguntur.*Terẽtius,*Vtinam ſic ſint,qui mihi male uolunt.* Vergilius, *O ſi remeaſſet in urbem.* Idem, *Si nunc ſe nobis ille aureus arbore ramus Oſtendat.* Idem, *O tantum libeat mecum tibi ſordida rura, Atque humiles habitare caſas.*

Quantitatis *aduerbia genitiuos poſt ſe recipiunt: ut* Satis *ſapientiæ,*Parum *animi.* Præterea,*multum,paulum & paululum, ſi modo aduerbia ſunt:ut,*Multum *eruditionis,*Paulum *otij.*

QVAE *diuerſitatis appellauimus, nempe, aliter & ſecus, in ablatiuum generalis qualitatis feruntur:* Multo *aliter,*Paulo *ſecus.*Quorum *naturã duo illa temporis imitantur,* Ante,&,*poſt: ut*

ut Multo antè, Paulo pòſt. Varro de re ruſtica, Præterea habenda ratio, quanto antè, quàm incipiat admiſſura fieri, mares à fœminis ſecretos habeant. Quibus addi, ut uidetur, poteſt, Clam. ut Cicero Attico, Quinetiam paulo clam iis eam uidi.

Quæ comparatiui & ſuperlatiui gradus ſunt, nominibus his, à quibus proximè ducuntur, ſimilem conſtructionem habent: ut Doctius illo, & doctiſſime omnium. Propius illo, proxime omnium. Propius uerò & cum datiuo legitur. Vergilius, Propius ſtabulis armenta tenebat. Vtrunq; uerò tam propius, quàm proxime accuſatiuo, ſicut prima eorum origo, iunctum reperitur. Cicero ad Octauium, Cur medio caſtra itinere longius aduerſariorum caſtris, & propius urbem mouentur? Idem pro Milone, Proxime deos acceſſit. Idem Attico, Officium meum eſſe putaui, quàm proxime hoſtem eſſe. Hircius, Cum propius hoſtem acceſſiſſet. Legimus & propius ad deos, & propius à terris. Cicero pro Ligario, Homines enim ad deos nulla re propius accedere, quàm ſalutem hominibus dando. Idem de natura deorum, Infra autem hanc propius à terra Iouis ſtella fertur.

HAEC intentionis aduerbia, per, &, quàm, illud Latinæ conſtructionis ius proprium habent, quòd, per, abſolutis iunctum legitur. Terentius, Perpulchra credo dona, haud noſtris ſimilia. Item quibuſdam uerbis: ut Peruelim, perplacet. Rariſſime ſuperlatiuis. ut Columella, Adhuc perpauciſſimis contigit agricolis. Quàm, uerò ſuperlatiuis. Terentius, Si quiſquam eſt, qui placere ſe ſtudeat bonis quàm plurimis. Quintilianus, Vt in manus hominum quàm emendatiſſimi ueniant. Rariſſime aliter: ut Plinius, Quare quæſo, niſi ut quàm multi eas conſerui inferrēt. Sed cum talia rariſſima ſint (quod dicendum ſemel fuerit) qui ſimiliter ueteribus loqui ſtudebit, non committet ut ea frequentet, in quibus, ſi non per incuriam ſunt admiſſa, certè illi fuere parciſſimi. Quàm, pro quantum poſitiuis iungitur, ſiue infinitè legatur. ut Cicero, Videte quàm ualde malitiæ ſuæ confidat. Siue

interrogatiue. ut Terentius, Reiecit ſe in eum flens quàm fami-liariter. Quibuſdam tamen interpoſitis uerbis, cuiuſmodi ſunt poſſum, ualeo, & ſynonyma, tum ſuperlatiuis, tum poſitiuis ad-ditur. Et ſuperlatiuis. ut Salluſtius, Iugurtha quàm maximas po teſt copias armat. Cæſar in Commentarijs, Itaq; re frumentaria quàm celerrime potuit comparata. Poſitiuis. ut Cicero in Phi-lippicis, Sed reliquum curſum uitæ, quàm quidem poſſum breui-ter perſtringam. Cum iiſdem uerbis &, ut, pro quàm uel quan tum ſubinde poſitum legas. Cicero de Oratore, Hæc ut breuiſſi-me dici potuere, ita à me dicta ſunt.

ETIAM *non minus eleganter nomen ipſum, Quantum. ut Cicero de amicitia, Tanta eſt inter eos, quanta maxima poteſt, morum ſtudiorumq; diſtantia. Quintilianus, Cum aliquid adhi-bitaq; quanta maxima poteſt cura, diligenter elimauerit.*

EX *aduerbijs ijs, quæ rei non planè peractæ appellauimus, Ferè, & cum uniuerſali ſigno & appoſito & omiſſo, idem ſub-inde ualet: ut, In feſtis fere hac utor ueſte. pro ferè ſemper. Et, Sic ferè uiuitur. pro ubiq;, uel ab omnibus. Et, Romani fere or-bem ſubegerunt. pro fere totum orbem. Cicero, Neganda ferè ſunt omnia. Quintilianus, Nam in omnibus ferè minus ualent præcepta, quàm experimenta. Idem, His ferè ueteres facultatem dicendi exercuerunt. pro ueteres omnes.*

ILLA *uerò complexa perquam, ſanequam, ualdequam, ad-modumquam, minuſquam, oppidoquã, & oppido perquam ab-ſolutis nominum maxime iunguntur, & quibuſdam uerbis. Ser-uius Sulpitius ad Ciceronem, Sanequam pro eo ac debui, graui-ter moleſteq; tuli. Decius Brutus ad Ciceronem, Nam ſuos ual-dequam paucos habet. Titus Liuius, Nec enim multa ſolum, ſed etiam pleraq; oppidoquam parua erãt. Cæſar in Commentarijs, Quibus rebus oppido perquam pauci ſub pellibus acquieſcebãt. Cicero ad Qu. fratrem, Sanequam refrixit. Cælius ad Ciceronẽ, Sanequam literis C. Cæſaris ſumus commoti. Plinius ad Suram,*

Perquam

Perquam uelim ſcire eſſe phantaſmata, ſeu habere propriam figuram, numenq́; aliquod putes. Rariſsime autem iunguntur ſuperlatiuis. ut Curtius, *Beſſum quoq; Bactrianorum ducem perquam maximo poſſet exercitu coacto, deſcendere ad ſe iubet.* Pōponius de origine iuris, *Nam ante eum Seruius duos libros ad Brutum perquam breuiſsimos ad edictum ſubſcriptos reliquit.* Simulem his & illa naturam habent, In primis, in paucis, cum paucis, inter primos, inter paucos, ſuper omnes, ante alios, præter cæteros, ut quæ abſolutis frequenter iungantur. Salluſtius, *Tamen in primis arduum uidetur res geſtas ſcribere.* Idem, *Id facinus ego in primis memorabile exiſtimo.* Superlatiuis raro iuncta legas. Sicut in illo Ciceronis in Verrem, *Homini in primis gloriosiſsimo reſpondet.* Et Plinius de abſynthio, *Conuenit dicere herbæ facilimæ, atq; inter paucas utiliſsimæ.* Et Vergil. *Petit ante alios pulcherrimus omnes Turnus.* Raro etiam comparatiuis. ut in illo Vergilij, *Scelere ante alios immanior omnes.* Et Suetonius in Galba, *Præter cæteras altiorem & dealbatam crucem ſtatui iuſsit.*

LONGE uero pro ualde, comparatiuis additur & ſuperlatiuis. Quintilianus, *Longe omnium quos quidē mihi uidere contigit, præſtantiſsimus Domitius Afer.* Vergilius, *At pedibus longe melior Lycus.* Præterea his, quibus diuerſitas ſignificatur, partim aduerbijs, cuiuſmodi ſunt, Secus, aliter: ut Longe aliter, Longe ſecus. Cicero de Amicitia, *Quod longe ſecus eſt.* Partim nominibus: ut alius, diuerſus, diſsimilis, alienus. Salluſtius, *Longe mihi alia mens eſt Patres conſcripti.* Pari modo ijs, quæ ſuperlationem quandam important, ſiue ea uerba ſint: ut Vinco, ſupero. & quæ ex præ, poſt, & ante componuntur: ut Præcello, præſto, poſthabeo, antecello. Quintil. *Sed cum longe præcedunt ingenia uiuentium.* Siue nomina ſint: ut Princeps, præcipuus, primus. Idem Quintilianus, *Nouem uero Lyricorum longe Pindarus princeps.* Cum his autem proximis nominibus, & generaliter

liter ſuperlatiuis, etiam, Facile, *pro haud dubie ſæpe iungitur.* Cicero pro Rabirio, *Virum unum totius Græciæ facile doctiſsimum* Platonem. *Idem pro Roſcio, Non ſolum municipij Larinatis,ex quo erat,ſed etiam regionis illius & uicinitatis uirtute, exiſtimatione,nobilitate facile princeps.* Quintil. *de* Euripide, *In affectibus tum omnibus,tum in ijs,quæ miſeratione conſtant, facile præcipuus & admirandus maxime eſt.* Dicimus etiam *facile ſecundus,ſed pari modo ad dignitatem referentes magis,quàm ordinem.* Alia *quoq;,quæ ad intentionem referuntur, ſuperlatiuis iunguntur:ut* Eximie,Egregie. Columel. *Stagnum cenſemus eximie optimum,quod ſic poſitum eſt.*

EX *ſimilitudinis aduerbijs, quæ imaginem potius innuunt, uerbi quidem ſubſiſtendi ſubiunctiuis iunguntur, fere'que ſi præſens præcedit, præterito imperfecto : ut* Incedis,ueluti rex eſſes. *Aliorum uerò uerborum,potentialibus potius:*Incedis,ueluti rex incederet. Et, Facis,ueluti uir probus faceret. Minaris, quaſi lædere poſsis. *Plinius in naturali hiſtoria,* Tanquam neſciamus hanc eſſe ſolam,quæ nunquam iraſcatur. *Quæ uero ſimilitudinem ſignificant,indicatiuis : ut* Fremis, ſicut uel ſicuti leo fremit,uel fremere ſolet. *In hoc genere ſunt,quæ inter ſe natura præcedant & ſequantur.* Præcedunt,Sic,ita,& itidem. *Sequuntur,*Vt,uti,ſicut,ſicuti. *Suet.* Centuriones ſtatione deſerta, itidem ut manipulares capitali animaduerſione puniuit. De Sic *adiurantis alibi dicetur.*

Ex *his duo,*Vt,atque,Ita, *ſuperlatiuis ſæpe iungi ſolent, & paria eſſe uolunt. Nam ſi prius ſuperlatiuū ſortiatur, reliquum quoq; ſuperlatiuum poſtulat.* Cicero de Oratore, *Vt enim quiſque optime dicit,ita maxime dicendi difficultatem,uarioſq; euentus orationis, expectationemq; hominum pertimeſcit.* Idem de Officijs, *Vt quiſque animi magnitudine maxime excellit,ita maxime uult princeps omnium,uel potius ſolus eſſe.* Quintilianus, *Quod ut longe optimum,ita difficillimum eſt. Similem his natu*

ram

ram habent, Tam & Quàm, ſiue pro iam dictis accipiantur. ut Salluſtius, Quàm quiſq; peßime fecit, tam maxime tutus eſt. Terentius, Nanq; adoleſcens quàm minima in ſpe ſitus erit, Tam facilime patris pacem in leges conficiet ſuas. Siue pro tantum & quantum accipias, maxime præcedente Tam: ut Hic eſt tam omnium optimus, quàm nobilißimus. Sic tamen etiam comparatiuos, tametſi raro, admittunt. Vergilius, Tam magis illa fremens & triſtibus effera flammis, Quàm magis effuſo crudeſcunt ſanguine pugnæ. id eſt tanto magis, quanto magis. Nam quod abſoluta hoc ſignificato recipiunt, ſicuti tantum & quantum, quorũ uicem explent, nemo dubitet. Non ſit hoc loco inutile monitu, quædam ex ſimilitudinis aduerbijs ſæpe amphibologiam in oratione creare, quæ aliter quàm ex circumpoſitis diſcuti uix poßit. Sicuti, quemadmodum & quomodo, ut in illo Quintiliani cum ſimilibus, Lumina non inter umbras quemadmodum Cicero dicit, ſed planè in tenebris clariora ſunt. Incertum enim eſt, ex ipſa dictione quid affirmare Ciceronem Quintil. uelit.

Demonſtrandi aduerbia nominatiuis frequentius iunguntur. Quintilianus, En improbitas. Vergilius, En Priamus. Cicer. Ecce tibi ſtatus noſter. Idem ad Atticum, Ecce tibi nuntius pueros ueniſſe Romam. Rarius accuſatiuis. Plautus in Bacch. Opus'ne erit tibi aduocato triſti, iracundo? Ecce me. Iuuen. En habitum. Priſci ex his aduerbialia nomina declinarunt, Eccus, ca, cũ, quod ecce hic ſignificat. Et ellus, la, lũ, quod ecce illic ſignificat. Conſtruitur autem utrunq; intranſitiuè cum eo quod demonſtratur. Terentius, Eccum Parmenonem. Idem, Sed ecca ipſa egreditur. Idem, –Ellum, confidens, catus: Cum faciem uideas, uidetur quantiuis pretij. pro ecce illic uirum. hoc enim ſubintelligitur.

QVAE *negatæ ſolitudinis ſiue cõgregandi diximus: ut Non ſolum, non modo, non tantum, nedum, ea duos ſenſus ferè poſtulant. Quorum ſecundus, ſi horum aliquod ſine altera negatione priorem occupat, per, ſed etiam, uel, uerum etiam, uel, ſed ne, uel,*

ſed

ſed nec,redditur. ut Cornelius Balbus Ciceroni, Nedum *hominum humilium,ut nos ſumus, ſed etiam ampliſsimorum uirorum conſilia ex euentu,non ex uoluntate, à pleriſque probari ſolent.* At *ſi additur illis alia negatio, ſuccedunt ferè, ſed nec, uel, ſed ne quidem.* Cicero Attico, Horum *ego ſummorum imperatorum non modo res geſtas non antepono meis, ſed ne fortunã quidem ipſam,qua illi florentiſſima,non duriori conflictati ſumus.* Aliquando *tamen ſic quoque ſuccedit, ſed etiam.* Cicero Dolabell. Contigit *enim tibi,quod haud ſcio an nemini, ut ſumma ſeueritas animaduerſionis non modo non inuidioſa,ſed etiam popularis eſſet.* Dixi *ſuprà, duos hæc ſenſus ferè poſtulare propter elegantem illam figuram,qua utitur* Quintilianus, Primi, *quorum quidem opera non uetuſtatis modo gratia uiſenda ſunt,clari pictores fuiſſe dicuntur* Polygnotus, *atque* Aglaophon. Idem, Et Quinti Hortenſij *filiæ oratio apud* Triumuiros *habita, legitur non tantum in ſexus honorem.*

Horum *aduerbiorum peculiaris quidem autorum uſus à* Laurentio *obſeruatur.* Nedum *enim cum poſteriorem clauſulam tenet, in affirmatione minoris momenti rei iungitur. ut* Effunderẽ *pro te ſanguinem,nedum pecuniam.* In *negatione contrà,* Non *effunderem pro te pecuniam, nedum ſanguinem.* Reliquorum *contrarium huic notat uſum,ut & priorem ſenſum occupẽt, & clauſulas,quæ res tum imparis,tum paris momenti ſunt,coniungant : & quæ impares ſunt, contrario ordine committant : ut* Non *ſolum,uel non tantũ,uel non modò pecuniam pro te effunderem, ſed etiam ſanguinem, uel ſed etiam mortem oppeterem.* Et *negatiue,* Non *ſolum non moriar pro te, ſed nec effundã pecuniam.* In *rebus paribus,* Non *ſolum ueſtes à me accipies, ſed etiam libros.* Videtur *tamen hic horum aduerbiorum uſus nonnunquam confundi.* Nam *&,nedum,in priore clauſula pro non ſolum, uel non tantùm legimus. ut* Cicero Attico, Tu *quoniam quartana cares,& nedum morbum remouiſti, ſed etiã grauedinem,*

nem,te uegetum nobis in Græcia ſiſte.Et,non modo,ſecundo loco poſitum pro nedum.Plinius in naturali hiſtoria,Cum res inter ruſticos geratur literarum expertes,non modò ſyderum. Eſt enim tanto maius eſſe literarum expertes quàm ſyderum, quãto ad earum peritiã facilius peruenitur. Trebonius Ciceroni, *Non enim neſcis,quanti te faciam, & quàm pro noſtro ueterrimo ueriſſimoq; amore omnibus tuis etiam minimis commodis,non modò tam magno gaudeam.* Hoc uerò & *inter paria, ut* Idem *notat,in ſecundo loco legitur.Cicero,Ad quod eſt adhibenda actio quædam,non ſolum mẽtis agitatio.* Quanquam *poteſt in his intelligi imparitas.* Non *ſolum,uerò inter paria & in poſteriore loco inuenitur. ut Cicero ad* Atticum, *Veſtrum iam conſilium eſt,non ſolum meum,quid ſit uobis faciendum.*

VT *(quod Græci apoſtaticon uocãt)hæc ferè ſequitur,*Tam, *talis,tantus,tot,adeò,ſic,ita.* Et *ſubiunctiuũ poſtulat uerbi,quod ferè,tum à ſuperiore eſt diuerſum, tum eius intentionẽ declarat.* Vnde *fortaſſe* Apoſtaticon *eſt dictum, quòd eiuſmodi digreſſum ad aliud uerbum facit.* Quintilianus, *Nunquam adeò pro nobis ſolicita lex eſt,ut quod præſtet,extorqueat.* Plinius, *Signis quæ uocant* Corinthia,*pleriq; in tantum capiuntur,ut ſecum circunferant.* Idem, N*ullum eſt tam impudens mendacium, ut teſte careat.* Cicero,*Cum ita ieiunus fuiſſem,ut ne aquam quidẽ guſtaſſem.* Idem *de Senectute,Senectus pleriſq; ſic odioſa eſt, ut onus ſe Aetnea grauius dicant ſuſtinere.*Huc *ſpectant & elocutiones illæ,quæ per,tantum abeſt,&,adeò non,figurantur.*

INTERIECTIONVM CONSTRVCTIO.

INteriectionem *uerbis cohærere non poſſe affirmat Seruius, atq; inde adeò factum,ut diuerſa pars ab aduerbijs conſtituta ſit. Sunt tamen quæ nominum uarios exigunt caſus.* Hei *nanque &* Veh *datiuis hærent.*Vergilius,*Hei mihi qualis erat.* Martial. *Veh tibi cauſidice.*Terent.*Veh capiti tuo.*Hei *uerò & nominatiuo*

tiuo. Idem, *Hei miſera.* Heu & *proh modo accuſatiuis.ut* Vergil. Heu *ſtirpem inuiſam.* Terentius, *Proh deûm atq; hominum fidem.* Modo *nominatiuis.* Vergil. *Heu pietas, heu priſca fides.* Plin. *Heu dementia, allatoris aduentus ſemper eſt gratus.* Terent. *Proh Iuppiter nunc eſt tempus profecto interfici me.* Ò *quoq; modo accuſatiuis iungitur :* Cicero, *Ò te felicem* Marce Porci. Vergilius, *Ò fortunatos nimium, ſua ſi bona norint,* Agricolas. Modò *nominatiuis.* Idem, *Ò fortunati, quorum iam mœnia ſurgunt.* Seneca, *Ò paupertas felix, quæ tanto titulo locum fecit.* Terentius in Phorm. *Ò uir fortis atq; amicus.* Modò *uocatiuis.* Cicero, *Ò nox illa, quæ tenebras attuliſti.* Minime *ignorandum tamen eaſdem in oratione abſolutè quoq; poſſe interſeri.* Vergilius, *Spem gregis, ab ſilice in nuda connixa reliquit.*

CONIVNCTIONVM CONSTRVCTIO.

Coniunctionis præcipua uis in iungendis longioris ſermonis ſenſibus eſt. Itaq; *nullam conſtructionis ſpeciem efficit, qualem hactenus tractatæ partes inter ſe conſtructæ.* Sed *eſt & alia uis eius, qua nimirum in uerba ius habet, ut quorũ modum nonnunquam mutet.* In *alias partes ſola fortaſsis opinione, qua ſcilicet uidetur etiam caſus, generis, numeri, & temporis rationes attingere.* Quorum *tamen leges ex alijs ſiquis penitus inſpiciat, omnino pendêre deprehendet.* Prior *eius uis ex definitionibus ſpecierũ ferè patet.* Alteram *hoc loco tractabimus adiectis nonnullis, quæ ad* Latini *ſermonis proprietatem pertinent.*

Copulatiuæ *igitur &* Diſiunctiuæ *caſualium dictionũ, quæcunque ad unum referuntur uerbum, ſimiles omnino caſus nectunt.* Xenophon & Plato *fuere æquales.* Socrates *docuit* Xenophontem & Platonem. Niſi *obſtet ipſius caſualis dictionis ratio ulla priuata.ut in his,* Emi *equum centum nummis, & pluris.* Fui Romæ & Thebis. Horatius *in Arte poëtic.* In Meti *deſcendat iudicis aures,* Et *patris & noſtras.* Aut *in illa diſcẽdi figura,* qualis

qualis eſt Plinij *in* VII. *Choromandorum gentem uocant* Tau*roni, ſyluestrem, ſine uoce, ſtridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis.* Qua *figura* Columella *non ſemel utitur.* Nec *ſi copulatiua particula hic deſyderatur, quicquam id refert, cum neceſſario ſubaudiatur.* Parem *his uim & illa quatuor habent,* Quàm, *niſi, an, prcterquam: ut* Alterum *uides, an utrunque?* Eſt *minor natu quàm tu.* Nemini *placet niſi ſibi, uel prœterquam ſibi.* Eædem *copulatiuæ & diſiunctiuæ in adiectiuis præter caſum, generis quoque & numeri ſimilitudinem exigunt: ut* Socrates *fuit modeſtus & grauis.* Idem *nonnulli grammatici de modo & tempore in uerbis præſertim diuerſis cenſent: ut* Sedeo *& ſcribo.* Sed *aliter ſæpe deprehendas. ut* Terentius, Niſi *me lactaſſes amantẽ, & falſa ſpe produceres.* Idem *in* Eunuch. Et *habetur & refertur à me* Thais, *ita uti merita es, gratia.* Cicero *ad* Atticum, Confidebam, *ac mihi perſuaſeram fore, ut omnia placarentur inter uos.* Cicero Trebatio, Ex *tuis literis &* Quinto *fratri gratias egi, et te aliquãdo collaudare poſſum.* De *quatuor tamen additis,* Quàm, *alijs interdũ modis reddit indicatiuũ: ut* Vtinam *cautior ſis, quàm ille fuit.* Quamuis *cautior ſis, quàm ille erat.* Priuatim *quædam copulatiuæ, ſicuti* Et, *cum ſynonymis, appellatiuis & proprijs, quæ coniungunt, pluralis numeri uim aliquando conferunt: quæ tamen aliàs ſolui in ſingulares poſſunt: ut* Conſules *erãt* Cæſar *&* Bibulus: Conſul *erat* Cæſar, *&* conſul *erat* Bibulus. Aliàs *nõ poſſunt, niſi falſum efficiant ſenſum: ut* Duo *& tria efficiunt quinque.* Non *enim ita ſoluas,* Duo *faciunt quinque, & tria faciunt quinque.* Et *Syrus &* Dromo *poſſunt ferre tot pondo.* Non *tamen ſtatim* Syrus *poteſt ferre tot pondo, &* Dromo *tot pondo.* Item Animal *diuiditur in rationale & irrationale.* Non *tamen* Animal *diuiditur in rationale, & animal diuiditur in irrationale.* Itaq; Dialectici *hæc niſi in ſenſu compoſito non concedunt.* Pluralis *uim his, quæ cõiungit, cõfert interdũ &* Neque, *geminata.*

p ut apud

ut apud Terentium, Hæc ſi neq; ego, neq; tu fecimus. Corn. Celſ. Eoq; ex toto neque uinum, neque aqua ſemper utilia ſunt.

EX *ijs quas diſcretiuas appellauimus, Autem, & Verò, non eadem indeclinabilia ſecum iungi patiuntur. Verò, enim ijs iungi ſolet, Neque, nec, tum, age, ſanè, iam, enim, at, quaſi, ceu, nunc: ut Neque uerò, Nec uerò, Tum uerò, Age uerò, Sanè uerò, Iam uerò, Enim uerò, At uerò, Quaſi uerò, Ceu uerò. Raro cum his iungitur Autem.*

VERÒ, *quoque cum pronomine Ego, non tam diſcretionem interim ſignificat, quàm (ut Hermolao placet) confirmationem, pro quinetiam, uel etiam. Plinius, Proinde occupantibus locum fauco, ego uerò & poſteris. Quod etiam confirmare uidetur Cicero ad Atticũ, qui Etiam, ſimili ratione utitur, ſic ſcribens ad Dolabellam, Quemadmodum tibi dicis placere, ſcripſi diligenter ego etiam ad Sicam. Sæpe ueluti in reſpõdendo adhibetur, ſignificatq; profectò, uel certe, uel potius γὲ Græcum. Cicero ad Atticum, Nam quod ſcribis te audire, me etiam mentis errore & dolore affici: mihi uerò mens integra eſt. Idem, Quod laudas, quia obliuiſci me ſcripſi ante facta & dicta noſtri amici: ego uerò ita facio. Seneca, Socratem cum Platone & Zenonem & Cleantem in animũ meum ſine dignatione recipiam? Ego uerò illos ueneror, & tantis nominibus ſemper aſſurgo. Cæcilius Plinius ad Fabatum, Adijcis poſſe eos nongentis millibus uenire, ac tanto magis quæris, an quod geſſit, ratum ſeruem: Ego uerò ſeruo. Idem ad Gallum, Quare ego uerò Coreliæ adero promptiſſime. Similem uſum habet & cum Tu, pronomine. Terentius, Quem tu uerò uidere uelles Phædria. Et cum Ille, pronomine. Cicero ad Atticum, De Lepido uerò & Tullio quod quæris, illi uerò non dubitant, quin Cæſari præſto futuri, in Senatumq; uenturi ſint. Legitur & cum nominibus. Terentius, Illa ilico ubi me accepit, læta uerò ad ſe abduxit domum. Autem, negationis Non & porrò, propria uidetur. ut Non autem,*

tem,Porrò autem. R*ariſsime enim legitur* Non uerò. *ut* Cice*ro de Senectute, At ij quidem iam mortui ſunt.* N*on uerò tam iſti,quàm tu ipſe nugator, &c.* SED *quoque cum* Ita , *uel* Sed.
T*amen,uidetur conditionem aliquam innuere. Cicero ad* Atti*cum,Scribis enim in cœlum ferri profectionem meam: ſed ita, ſi ante Calẽdas* I*anuarias redeam.*Celſus,S*i id nimiũ ſupercreuit, tentanda ſquama æris eſt,quæ leuiſsima eſt ex adurentibus,catenus ne quid eminere patiatur:ſed ita ſi nihil exacerbauit.*

DISIVNCTIVAE *autem in numerum propè nullũ ius habẽt,ſimile copulatiuis,niſi negatiuis particulis ſuccedãt,ſicut* Neque *,* & Minime*. qua ratione cum pluratiuis leguntur . ut apud* V*ergiliũ,*N*ec tiliæ leues,aut torno raſile buxũ,* N*on formam accipiunt,ferroq; cauãtur acuto.*Et Cor.Cel.*in primo,*M*inime aut frigus aut calor tuta ſunt,ubi ſubita inſuetis ſunt.* Diſiunctiuæ.

EX *rationis redditiuis* Quippe *,* & Vtpote,*illud præter alias ſui generis proprium habent,quòd nonnunquam* Qui *,* & Cum *ſibi comites adiungunt.*Quippe,*ut in illo antiquo,*Quip*pe qui ueſicam plenã uini habeant.*Et Columel.*in* XII.*de capari,*Quippe *quæ res etiam in deſertis agris citra ruſtici operã conualeſcit.*Cicero *in* Philip.L.*quidem frater eius , utpote qui peregre depugnauit,familiã ducit.*Salluſt.Antonius *procul aberat , utpote qui magno exercitu locis æquioribus expeditos in fugam ſequeretur.*Cicero Att.M*e & incõmoda ualetudo , qua iam emerſeram,utpote cum ſine febri laboraſſem , tenuit.*Dixi *admittunt.nam* Quippe *ſine his frequẽtiori eſt in uſu.ut* Quin*tilianus,*Quippe *id eſt homini naturale.*Vergilius, Quippe *domum timet ambiguam.*Quippe *, uerò etiam* Vbi *, ſibi ſubijcit.* Idem,Q*uippe ubi fas uerſum atque nefas tot bella per orbem.* Vtpote *, uerò & ſine ullo uerbo legitur.ut* Claudus *eſt altero crure,utpote curto.*Sed *ſic rationalis nõ uidetur,ſed potius aduerbium pro ceu uel tanquam.* Vt,*quoque,de quo alibi locuti ſumus,à quo hæc ducitur,ſic poſitum ſæpe legimus , ſed ſem-*

per cum ſubiunctiui uoce. Quintil. Et omnia noua offendit, ut qui ſolus didicerit, quod inter multos faciendum eſt. Idem, Nec ignoro igitur, quos tranſeo. nec utique damno, ut qui dixerim in omnibus eſſe utilitatis aliquid. Vix cum alio modo. ut Quintilianus, Cum me, ut cuius interiecto mari non fortunam quiſque noſſe, non natales, non patrem poterat. Niſi quis hic eradendam Vt, dicat.

HVIVS *generis Nam non tam cauſam aliquando reddit, quàm ingreſſum rei ſignat. ut Terẽtius, rẽ omnẽ à principio audies: Eo pacto & gnati uitã, & cõſiliũ meũ Cognoſces, & quid facere in hac re te uelim. Nam is poſtquam exceßit ex ephebis.*

ERGO & *Igitur breuioribus concluſionibus competũt. Cicero in Philippica* I. *Quis enim aut accuſator tam amens reperitur, qui reo condemnato obijci ſe multitudini conductæ uelit: aut iudex, qui reũ damnare audeat, ut ipſe ad operas mercenarias ſtatim protrahatur? Non igitur prouocatio iſta lege datur. Vergil. Huc ſe prouecti deſerto in littore condunt, Nos abijſſe rati, & uẽto petijſſe Mycenas. Ergo omnis lõgo ſoluit ſe Teucria luctu. Terẽtius, Ergo pretium ob ſtultitiã fero. Quare, & Quamobrẽ, longioribus dun'taxat cum coniunctiones ſunt: nam aduerbia & interrogatiue accipi, & infinite poßũt: ut, Quare inuides? Scio quare inuideas. Scire tamen licet Ergo, & Igitur, ingreſſum quendam materiæ nonnunquam ſignificare. ut, Vergilius, Et certamen erat Corydon cum Thyrſide magnum: Alternis igitur contendere uerſibus ambo Cœperunt.*

Aduerſatiuarum Etſi, tametſi, etiamſi, & quanquã, cum uerbis hærent, & orationem inchoant, indicatiuos magis poſtulãt. Cicero pro Milone, Etſi uereor iudices. Idem, Tametſi iactat ille quidem illud ſuum arbitrium. Salluſtius, Quæ tametſi animus aſpernabatur. Cicero Attico, Quam tibi, etiamſi non deſideras, tamen mittam. Quamuis & licet ſubiunctiuos ſæpius. Vergilius, Quamuis multa meis exiret uictima ſeptis. Idem, Quamuis

uis Elyſios miretur Græcia campos. Iuuenalis, Molles quod in aure feneſtræ Arguerint, licet ipſe negem. Vergilius, Fixerit æri pedem ceruam licet, aut Erymanti. Iunguntur tamen interim tum illæ ſubiunctiuis, tum hæ finitiuis, præſertim orationem non inchoantes. Cicero Lentulo, Quanquam aperte Volcatio aſſentirentur. Idem ad Atticum, Quanquam à meipſo nō diuellerentur. Quintilianus, Cædi uerò diſcipulos, quanquam illud receptum ſit, & Chryſippus non improbet. Cicero ad Atticum, Rhodum uolo puerorum cauſa, inde quamprimū Athenas, etſi Eteſiæ ualde reflauerint. Idem rurſum, At primum illud, in quo de Dicæarcho mihi aſſentire negas, etſi cupidiſſime expreſſum & expeditum à me ſit, &c. Hæc poſtrema etiam futuro abſoluto iungitur, cuiuſcunque id modi cēſeas. Cicero ad Atticū, Quare uelim, etſi (ut ſpero) te hæc legente aliquantulum tū uiæ proceſſero, tamen obuias mihi literas quàm argutiſſimas de omnibus rebus crebro mittas. His omnibus cum priorem ſenſum tenent, reddi ſolet Tamē. ut Quanquam hæc inter nos nuper notitia admodum eſt, inde adeò quòd agrum hic in proximo mercatus es, tamen uel uirtus tua me, uel uicinitas, &c. Hæc etiam interdum ſine illis ponitur, quaſi in correctione eius quod dixeris, & cum Si. ut Ouidius de Triſtibus, Nunc incorrectum populi peruenit in ora, In populi quicquam ſi tamen ore mei eſt. Sed & aliter quoque, ut in figuris docebitur.

CVM, *& coniunctio eſt continuatiua, aliàs pro poſtquam,* Cum. *aliàs pro quoniam uel quandoquidem: & copulatiua pro et, ſed ſequente tū: et aduerſatiua pro quanuis: et temporis aduerbium. Poſcit autem ex modis cum temporis eſt aduerbium uel indicatiuum. ut Vergilius, Cum uenit, aulæis iam ſe regina ſuperbis Compoſuit. Cicero, Tantum profectò cum à te conſulatum reppuli, profeci. Vergilius, Cū dabit amplexus, atq; oſcula dulcia figet. Vel ſubiunctiuum. ut Cicero, Quintus igitur Ligarius cum eſſet adhuc nulla belli ſuſpicio, legatus in Africam cum con*

ſule Conſidio eſt profectus. Vergilius,—nuper me in littore uidi, Cum placidum uentis ſtaret mare. Quum aduerſatiua eſt, ſubiunctiuum. ut Cicero, Satiſ'ne conſtanter facere uideamur, qui cum præcipi nihil poſſe dicamus, tamen alijs de rebus diſſerere ſoleamus, & hoc ipſo tempore præcepta officij proſequamur. Cum copulatiua eſt, & comitem habet Tum, pro &, uel minus quiddam, uel magis generale proponit: Tum uerò maius uel minus generale: finitiuo ferè iungitur. Cicero de natura deorum, Cum multæ res in philoſophia nequaquã adhuc explicatæ ſunt, tum perdifficilis Brute (quod tu minime ignoras) quæſtio eſt de natura deorum. Sed hic duplex eſt uerbum. Aliquãdo unum tantum eſt, & cui adhæreat Cum. ut idem in Tuſcul. Cum multis locis noſtrorum hominum ingenia uirtutesq; Brute ſoleo mirari, tum maxime in his ſtudijs, quæ ſero admodum expetita in hanc ciuitatem è Græcia tranſtulerunt. Aliquando tamen & ſubiunctiuo modo iunguntur. ut Cicero ad Atticum, Nos cũ multum literæ, tum non minimũ Idus Martiæ conſolentur. Aliquando hæc nulli uerbo adhærent, ut in ſubiectis exẽplis. Quintilianus, Quod opus Marcelle Victori tibi dicamus, quem cum amiciſſimum nobis, tum eximio literarum amore flagrantem, digniſſimũ hoc mutuæ inter nos charitatis pignore iudicabamus. Cic. Curioni, Qui cum ſuis laudibus, tum uerò te filio ſuperaſſet omniũ fortunam, ſi ei cõtigiſſet ut te antè uideret, quàm è uita diſcederet. Idem in Verrem, Factũ eſt, uti cũ ſummũ in ueteribus patronis multis, tũ nonnullũ etiã in me præſidiũ ſuis fortunis conſtitutum eſſe arbitrarentur. Pro quoniã uel quandoquidem ſemper ſubiũctiuũ petit. Cicero pro lege Manil. Quis nauigauit, qui non ſe aut mortis, aut ſeruitutis periculo committeret, cũ aut hyeme aut referto prædonũ mari nauigaretur? Ouidius, Cum ſis officijs Gradiue uirilibus aptus, Dic mihi matronæ cur tua feſta colant. Pro poſtquam, tum ſubiunctiuo. ut Cicero, Cum ille homo audaciſſimus conſcientia coniunctus reticuiſſet,

ſet,poſtremo patefecit. Tum indicatiuo. Idem pro Deiot. *Deinde etiam impunius fit,quòd cum eſt factum,negare poteſt.* Quintilianus, *Non inutilem ſcio à præceptoribus meis ſeruatum morem, qui cum pueros in claſſes diſtribuerãt, ordinem dicendi ſecundum uires ingenij dabant.*

DE *Si, Diomedes præcipit diminutè, ut arbitror, non ſecus ac de Cum: quippe quo autore finitiuis iungitur,quoties res facta ſignificatur.ut* Cicero, *Si illuſtrãtur,ſi erumpunt omnia.* *Nec enim dubitat,an illuſtrentur:ſed quia illuſtrãtur, ſuadet ut mutet Catilina mentem.* Et Vergilius, *Si te fata uocant.* Item, *Si potuit manes arceſſere cõiugis Orpheus.* *Affirmat enim potuiſſe.* Subiunctiuis uerò quoties cõditionalis & incertus eſt ſermo, ueluti, *Si facias,Si faceres.* *Qui enim ſic loquitur,nõ factum interim declarat.* Sic Diomedes. *Ego tamen finitiuis iunctã in cõditione ſubinde lego. ut* Terent. *Si illum relinquo,eius uitæ timeo:ſin opitulor,huius minas.* Idem, *Pamphile ſi id facis,hodie me poſtremum uides.* Quintil. *Iam ſi minor in eligendis cuſtodũ & præceptorum moribus fuit cura, pudet dicere, in quæ probra nefandi homines iſto cædendi iure abutantur.* Salluſtius, *Equidem ego uobis regnum trado firmum,ſi boni eritis:ſi mali,imbecillum.*

Num igitur ita potius præcipiendum? Cum res facta ſignificatur,finitiuis adijci,ut in memoratis exemplis. Cum potẽtialis in apodoſi, id eſt, reddita eius ſubijcitur, potentiali uel ſubiunctiuo iungitur. Quintilianus, *Nec ſi rationem ſyderum ignoret,poẽtas intelligat.* Cicero, *Si eſſet in his fides,in quibus ſumma eſſe debebat, non laboraremus.* *Aliter uerò niſi pro quamuis accipiatur,finitiuis ſubiunctiuiſq; indifferenter,idq; merito,cum duarum Græcarum εἰ & ἐὰν apud nos locum expleat, quarum altera ſæpe finitiuis,altera ſubiunctiuis aſtruitur.* Cicero, *Si uales,bene eſt.* Terẽtius, *Orare iuſſit hera,ſi ſe ames,iam ut ad ſeſe uenias.* Pro Quãuis,uerò,ſubiunctiuis iungitur. Terentius, *Non ſi capiundos mihi omnes homines inimicos ſciam.* Idem, Re-

deam? non, ſi me obſecret. Si, *tamen cum* Quis, *indicatiuo ferè iungitur.* Quintil. Inſtitut. *Deinde quòd ſi cui eſt mens tam illiberalis, ut obiurgatione non corrigatur, is etiã ad plagas, ut peßima quæque mancipia durabitur.* Et, *Siquis in hoc artem populo nõ nouit amandi.* Huic nonnunquã ſubijcitur Sin, *quum dictorũ ferè eſt oppoſitio. ut in ſuprà dicto exẽplo, Si illũ relinquo, eius uitæ timeo: ſin opitulor, huius minas.* Et longiore aliquando interuallo, *ſicut in illo eiuſdẽ, Si propter amorẽ uxorẽ nolit ducere, Ea primùm ab illo animaduertẽda iniuria eſt. Et nũc id operã do, ut per falſas nuptias Vera obiurgãdi cauſa ſit, ſi deneget: Simul ſceleratus Dauus ſiquid cõſili Habet, ut cõſumat nũc, cum nihil obſint doli. Quem ego credo manibus pedibusq; obnixè omnia Facturũ, magis id adeò, mihi ut incõmodet, Quàm ut obſequatur gnato.* SO. *quapropter?* SI. *rogas? Mala mẽs, malus animus. quẽ quidẽ ego ſi ſenſero. Sed quid opus eſt uerbis? Sin eueniat (quod uolo) In Pãphilo ut nihil ſit moræ.* Nã ita rectißime, ut mihi uidetur, Grocinus locũ correxit. Significat autẽ Sin, *ſi uero, uel ſed ſi.* Adhibetur & ubi non tam liquido cernitur dictorũ oppoſitio. ut in illo Cicer. ad Attic. *Tu ſi modo es Romæ (uix enim puto) ſin es, hoc uehementer aduertas uelim.* Ponitur aliquando & Sin, ſine Si. ut Terentius Adelph. *Hoc reliquũ eſt: ſin inficias ibit, teſtis mecum eſt anulus, quem ipſe amiſerat.*

NI & NISI *tum præcedentes, tum ſequentes, finitiuis & ſubiunctiuis iungi poſſunt.* Terentius, *Pamphilam ergo huc redde, niſi ui mauis eripi.* Idem, *– Non'ne tibi ſatis eſt hoc ſolidũ uiſum gaudium, Niſi me lactaſſes amantẽ, & falſa ſpe produceres?* Etiam potentiali ſiue optatiuo, ſi utique uerbum quod in apodoſi redditur, potentialis ſit modi. Vergilius, *Ni faciat, maria ac terras cœlumq; profundum, Quippe ferãt rapidi.* Terentius, *Dic mihi ſi omnes hunc coniectum in nuptias inimici uellent, quod, niſi hoc conſilium darent?* In ea tamen figura, quam exemplis ſubijciemus, indicatiuis ſemper iunguntur. Terentius,

Hac nõ ſucceſsit,alia aggrediemur uia: Niſi id putas,quia primo proceſsit parũ, Non poſſe iam ad ſalutem conuerti hoc malum. Cicero pro Milone, Vobis illæ uobis, ueſtro in conſpectu ſeræ, ſed iuſtæ tamen & debitæ pœnæ ſolutæ ſunt. niſi forte hoc etiam caſu factum eſſe dicimus. Salluſt. Fruſtra autem niti,neque aliud ſe fatigãdo niſi odium quærere,extremæ dementiæ eſt: niſi forte quem inhoneſta & pernitioſa libido tenet, potentiæ paucorum decus atque libertatem gratificari ſuam.

SIVE *cum ex Si,& Ve, compoſitum ſit, duorum generum uim ſimul obtinere uidetur. Itaque cum orationem inchoat, minime mirum eſt, ſi præter morem aliarum coniunctionum tres minimum ſenſus poſtulat,cum & Si,continuatiua ſuam apodoſin,& Ve, alteram diſiunctiuam exigat: ut, Siue me amas,ſiue odiſti,non magni æſtimo. Aliquãdo quatuor. Ouidius, Siue quis Antilochũ narrabat ab Hectore uictũ, Antilochus noſtri cauſa timoris erat. Siue Menœtiaden falſis cecidiſſe ſub armis, Flebam ſucceſſu poſſe carere dolos. In qua figura notandum eſt ſolere eleganter cum protaſibus apodoſes miſceri.*

Poſtquam Diomede autore non diuiſa finitiuis iungitur. ut Terentius, Poſtquã amans acceſsit,unus & itẽ alter. Et, Poſtquã exceſsit ex ephebis. Verg. Poſtquã te fata tulere. Diuiſa, ſubiunctiuis. Cicero, Poſtea quàm maximas exædificaſſet, exornaſſetq́; claſſes. Cæterũ legitur,arbitror,& cũ ſubiunctiuis non diuiſa. ut Plin. natur. hiſtor. Sed ſiue antè quàm uer præuenerit,ſiue poſtquã hyemarit,poſt eam diem, inquã,innumera ruſticos cura diſtringat. Et diuiſa cum indicatiuis. ut Cicero Appio, Poſtea uerò quàm ita cœpi. Idem Planco, Et abfui proficiſcens in Græciã,& poſtea quàm de meo curſu,reipub. ſum uoce reuocatus, nunquã per M. Antonium quietus fui. Legitur autẽ in diuiſione non ſolum interpoſito pronomine Ea, ſed etiam alijs, nec ſine gratia, idq́; ſiue Poſt, aduerbium ſit, ſiue præpoſitio relata ad tempus. ut Hircius ſiue Panſa in commẽt. Poſt diem tertium quàm Afri-

cam attigit. Cato de re ruſt. Poſtridie aut poſt diem tertiū quàm lecta erit. Cicero Attico, Quatuordecim annis pòſt prætor eſt factus Tuditanus quàm conſul Minutius.

VBI quoq; cum ſynonymos huius eſt, tum indicatiuis iungitur. Verg. Hæc ubi dicta dedit. Tum ſubiunctiuis. ut Idem, Ille ubi naſcentē maculis uariauerit orbem. Niſi id futurū abſolutū dicas. ut in illo Terentij, Vbi nos lauerimus, ſi uoles, lauato.

Rurſus Antequam (ut idem Diomedes inquit) cum indiuiſa legitur, ſubiunctiuis iungitur. ut Cicero, Antequam de repub. Patres Cōſcripti dicā. Diuiſa, finitiuis. Vergilius, Antè pudor quàm te uiolo. At ego tum diuiſam, tum coniunctā utrique modo additam lego. Cicero, Antequam proxime diſceßi. Idem Attico, Si quenquā nactus fueris, qui perferat literas, des antequam diſcedimus. Idem ad eundem, Quod putaſti fore, ut antequam iſthuc uenirem, Pompeium uiderem, factū ita eſt. Rurſum diuiſa ſubiunctiuis. Vergilius, Neq; antè Falcem maturis quiſquā ſupponat ariſtis, Quàm Cereri torta redimitus tempora quercu Det motus incompoſitos, & carmina dicat. Idem, Antè nouis rubeant quàm prata coloribus.

Priuſquam tum ſubiunctiuos ſubijcit ſibi. ut Salluſtius, Priuſquam incipias, conſulto: & ubi conſulueris, maturè facto opus eſt. Tum indicatiuos. Cicero Philipp. Priuſquam de repub. dicere incipio, pauca querar de heſterna M. Antonij iniuria. Terentius, Priuſquam pereo.

QVÒD cauſalis pro quia, frequētius ſubiunctiuū ſibi ſubijcit. Cicero Attico, Et accerſam, ſed prohibebo, quòd intelligam multo magis intereſſe tua, te agere quod agendum eſſet hoc tempore, quàm mea, te adeſſe comitijs. Idem, Mihi quòd defendiſſem, leuiter ſuccenſuit. Sed & indicatiuum. Idem, Quòd nō tam interfuit mea. Neque enim illæ res, &c. quàm reipub. quòd erant quidam improbi, qui contentionē fore aliquam mihi cum Pompeio ex illarum rerum diſſenſione arbitrarentur. Idem, Senatuſconſulta

conſulta duo facta ſunt odioſa, quòd in conſulem facta putantur Catone & Domitio poſtulante. De Quòd, formali diximus nō= nihil in conſtructione uerbi.

ILLVD tamen hoc loco addendum non fruſtra uidetur, quòd quāuis ibi ſub autore Laurentio dixerimus poſt quoddam uerborum genus infinitū per Quòd, ſolui, & ſequens uerbū uel indicatiuum uel ſubiunctiuum: ut Gaudeo quòd ſcribis & ſcri= bas: non tamen uidetur id in omnibus ſeruari temporibus. nam ut Gaudeo quòd ſcribis & ſcribas, recte dixeris: ita neſcio an Gaudeo quòd ſcribebas et ſcriberes, dixeris, præſertim ſubiūcti= uè. nam potentialiter ſic dici dubium non eſt. Dubito non mi= nus, an Gaudeo quòd ſcribes & ſcripſeris, ſubiunctiuè dixeris. Abſoluto uerò futuro ſic dici, dubitari non poteſt.

Quàm, electiua ſubiunctiuo iungitur: ut Aliud honeſtum iudicas quàm philoſophi ſtatuāt. Sed & indicatiuo. Cicero Att. Quē iam etiā grauius accuſas, quàm patitur tua cōſuetudo. Hæc cū duobus Ac, & Atque, uarijs particulis pro uarijs ſignificatis ſuccedūt. Nā & cōparatiuis. ut Plaut. Mer. Amicior mihi nullus uiuit, atque is eſt. Terent. Nō Apollinis magis uerum, atque hoc reſponſum eſt. Et uerbis, cuiuſmodi ſunt Præſto, Præualeo: ut Præſtat honeſte mori, quàm inhoneſte uiuere. Item poſt alius, & diuerſus. Terentius in Andria, Alium cenſes nunc me, atque olim cum dabam? Idem, Aliud mihi reſpondes ac rogo. Quintil. Inſtit. Pranſus quoque ac potus diuerſum ualent quàm indicāt. Poſt Secus, Aliter, Contrà, & Suprà. Virg. Haud ſecus ac iuſſi fa ciūt. Cicero de Orat. Quoniā cœpi ſecus agere, atque initio dixe ram. Idē in Verr. Quod iſte aliter, atque ut edixerat, decreuiſſet. Vbi ſignandum particulam Atque, etiam Vt, ſecum accipere, ut exemplum docet. Salluſtius, Vbi uidet Catilinam contrà ac ratus erat, contendere. Idem, Suprà quàm cuiquam credibile eſt. Pòſt ſimiliter, item æque, perinde, pariter, & iuxta, ſed ſic præpoſitæ tres particulæ pro Vt, uel Sicut, aduerbijs accipiūtur. Cicero Phil.

fers? Et *potētialibus.* Idem, An *mare quod ſuprà memorē, quodque alluit infra?* Idem, An *quicquam nobis tali ſit munere maius?* Cicero Attico, An *libertinis atque etiam ſeruis ſeruiamus? An mihi mutus non faceret fidem?* An, *dubitatiua ſicut* Vtrum, *eius ſynonymos, aliquādo in ſolutionibus & interpretationibus adhibetur, ubi ſcilicet hæ duplices afferuntur, neutra prælata. ut* Donatus *in illo* Adelph. -*Iube nūc iam* Dinumeret Babylo *illi uiginti minas.* Cui *inqt?* illi *Cteſiphoni, an lenoni.* Aeſchyno, *an Syro?* Et *ſtatim,* An *Inquit, fratrē* Babylonē *nimiā ob liberalitatē uocet, an* Aeſchynū *nimis prodigum?* Itē *in illo,* Omnia *hæc auferet mater.* An *Inquit, nutrix, an uera mater?* Gel. *Cur aquæ ex niue, glacie'ue liquatæ, ſunt uitioſæ?* An *quia cum aqua quæuis gelu concreſcit, eius pars tenuiſsima difflatur?* In *his notare licet duplicis modi uſum. Subiunctiui: ut in illo* Donati, An *uocet quod* Latinius *uidetur.* Et *Indicatiui: ut in exemplo* Gellij, *quod more potius dictum uidetur: cum* An, & Vtrum, *particulæ in tali genere infinita uideantur ſub uerbo aliquo ſubaudito, uide uel æſtima.*

Vt *perfectiua uel abſolutiua de præterito quidem, potētiali, iungitur: ut,* Aderā *ut uiderem.* Terentius, Filium *perduxere illuc ſecum, ut unà eſſet meum.* De *præſenti uel futuro, ſubiunctiuis.* Terentius, Et *nunc id operam do, ut per falſas nuptias* Vera *obiurgandi cauſa ſit ſi deneget.* Idem, Te *oro* Daue, *ut redeat iam in uiam.* Eiſdem *modis additur & pro* Ne non, *poſt* Verba *timoris.* Terētius, Metuo *ut ſubſtet hoſpes.* &, Metuebā *ut ſubſtaret.* Cicero Attico, Accepi *etiam à te literas, quibus uereri uideris, ut epiſtolas illas acceperim.* Vt, *concedentis* Pro, *dato quod, uel conceſſo quod, uel, ut aliqui interpretātur, pro quanuis, ſubiunctiuis iungitur.* Cicero Philip. Legem *illam appellare fas non eſt, & ut ſit lex, non debemus illam* Hircij *legem putare.* Idem Attico, Nam *quid de me dicam, cui ut omnia contingant, quæ uolo, leuari non poſſum?* Pro Vtpote, *quoque ſubiunctiuis* Vt perfectiua.

iunctiuis iungitur,ut ſuprà notauimus.Pro Poſtquã,indicatiuis. Cicero Bruto,Vt *ab urbe diſceßi, nullã intermiſi diẽ, quin ali=quid ad te literarũ darẽ.*Ouid.de Ponto, Nec *quicquam ad no=ſtras peruenit acerbius aures* , Vt *ſumus in* Ponto,*perueniatq́; precor.* Vt *pro* Quemadmodum *uel ſicut,aduerbium eſt,* & *finitiuis iungitur.ut* Terent.Tu *tamen has nuptias perge face=re,ita ut facis.* Aliter *quoq; pro Sicut,indicatiuis,ut in illa figu=ra dicendi,cuiuſmodi eſt illa* Cæſaris, Horum *autoritate finitimi adducti,ut ſunt* Gallorum *ſubita* & *repẽtina conſilia. pro ſicut ſunt.*Et Terent.Credo *ut eſt demẽtia.*Et *eiuſdem,* Tu *ut tempus eſt diei,uide ſis ne quo hinc longius abeas.* Nam *in illo* Cicero=nis,Multæ *ut in homine* Romano *literæ: paulo aliter accipi ui=detur.* Item *interrogatiuũ pro* Quomodo.Cicero,Vt *ſuſtinuit? imò uerò ut cõtempſit?* Poteſt *pro quomodo uel quemadmodum* & *potentialem recipere. ueluti,*Vt *feciſſes ?* Et *fac ita ut feciſ=ſes.*De Vt,*optandi,*& Vt,*apoſtatico,dictum in* Aduerbio *eſt.*

Variorũ temporum connexio.

HOC *loco quoniam ſub hac orationis parte plures ſenſus cum ſuis uerbis cõmittuntur, nõ intempeſtiue præcipiendum no bis eſſet de uariorum temporum inter ſe connexione.Sed quum idem in methodo docendi ad tyronum exercitationem iam latius propoſuerimus,hic ſpecimen dun'taxat rei poſuiſſe cõtenti eri=mus.*Poteſt *igitur ſpectari circa omnes ferè coniunctiones eiuſ=modi temporum connexio.*Verbi *gratia circa* Quòd εἰδικὸν.

Quòd.

DICO *quòd ſcribis* & *ſcribas uel non ſcribas , in finitiuo* & *ſubiunctiuo.*Et *quòd ſcribebas* & *ſcriberes,in indicatiuo* & *potentiali.*Et *quòd ſcripſiſti,non autem quòd ſcripſeris , ſaltem in præterito.*Et *quòd ſcripſeras* & *ſcripſiſſes:ſed hoc poſterius in potentiali tantum.* Et *quòd ſcribes* & *ſcripſeris:ſed ſecun=dum in futuro exacto ſiue abſoluto.*

Iterum,Dicebam *quòd ſcribas* & *ſcriberes,tum ſubiunctiue, tum potentialiter.*Et *quòd ſcripſiſti,tantum indicatiue.*Et *quòd ſcripſeras* & *ſcripſiſſes,*& *ſubiunctiue et potẽtialiter.* Et *quòd ſcribes*

ſcribes & ſcripſeris, in futuro exacto tantum.

Dixi *quòd ſcribis & ſcribas.* Et *quòd ſcribebas & ſcriberes, & ſubiunctiue & potẽtialiter.* Et *quòd ſcripſiſti, an etiam quòd ſcripſeris, æſtimãdum.* Et *quòd ſcripſeras & ſcripſiſſes, altero in ſubiunctiuo & potentiali.* Et *quòd ſcribes & ſcripſeris, in exacto futuro tantum.*

Dixeram *quòd ſcribis & ſcribas.* Et *quòd ſcribebas & ſcriberes, tam in ſubiunctiuo quàm potentiali.* Et *quòd ſcripſiſti & ſcripſeris.* Et *quòd ſcripſeras & ſcripſiſſes, in potentiali & ſubiunctiuo.* Et *quòd ſcribes & ſcripſeris, in exacto futuro.*

Dicã quòd ſcribis & ſcribas. Et *quòd ſcribebas, & in potentiali tantũ ſcriberes.* Et *quòd ſcripſiſti. æſtimandũ autem, an etiã quòd ſcripſeris.* In *paſſiuo dubium non eſt,* Dicam *quòd ſcriptũ aliquid à te ſit.* Et *quòd ſcripſeras: & potentialiter ſcripſiſſes.* Et *quòd ſcribes & ſcripſeris, in exacto futuro tantum.*

SVADEO *ut ſcribas, & in potentiali tantum ut ſcriberes.* Et *in præterito ſimili futuro exacto, ut ſcripſeris: non autem ut ſcripſiſſes, nec ut ſcripſeris in futuro.*

Suadebam ut ſcribas & ſcriberes: ut ſcripſeris autem, nec in præterito nec alterutro futuro: ut ſcripſiſſes uerò, potẽtialiter tantum. R*urſus, ſuaſi ut ſcribas: & potẽtialiter, ut ſcriberes & ſcripſiſſes: ut ſcripſeris autẽ, nullo arbitror nec modo, nec tempore.*

Suaſerã ut ſcribas: & in potentiali, ut ſcriberes & ſcripſiſſes: non ut ſcripſeris.

Suadebo ut ſcribas: non autem ut ſcriberes aut ſcripſiſſes. Et *in futuro exacto, ut ſcripſeris. Similis ratio iniri & in alijs debet, ſed cum acri omnino iudicio.*

CONIVNCTIONVM ORDO.

ORdo *in coniunctionibus uariè ſpectatur. Sunt enim aliæ quæ præponi ſibi aliquam dictionem omnino uolunt, ut quæ* E*ncliticæ dicuntur:* Q*ue, ue, ne pro an, quoque, quidem, autem,*

tem,uerò. Reliquæ omnes primum ipſæ locum in ſenſu ſuo uendicant, exceptis his, Nanque,etenim, ſiquidem,ergo & igitur, quæ translatitium ſitum habent. Rurſus aliæ ſunt, quæ ſenſum in quo habentur,præponi alteri ſenſui naturaliter uolunt,ueluti Continuatiuæ:ut Si,niſi. Subcontinuatiuæ: ut Quoniam,quum. Et Aduerſatiuæ,potiſſimum cum eas ſequitur Tamen:ut Quanquam,quamuis,etſi,licet. Præterea Ne,cum eam An,uel Ne,ſequitur. Leguntur tamen Continuatiuæ, Subcontinuatiuæ, & Aduerſatiuæ ſubinde ſecundo loco cum ſuo ſenſu poſitæ: ſed eſt tum inuerſus earum ordo, cum priorem locum natura poſtulent. Declarat ita eſſe, quòd ubi ſecundum ſenſum tenent, ilico ſunt inferendæ,ne ſi diſtinctionis mora intercedat, auditor ad ipſarũ ſenſum non ſit attẽtus, naturali ſcilicet earum ui,qua conſequentiam ſenſibus conferunt,omnino uaneſcente.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA STRUCTURA LIBER SEXTUS:

ſiue,de conſtructionis figuris.

ATQVE *ita quidem ad ſenſum animi prodendum,iuſta ſe habet partium inter ſe cõſtructio. Cuius uitium generali uocabulo Solœciſmos dicitur. Id in tribus ad ſummũ generibus ſpectatur, Numero,ordine,& immutatione. Quorum tamen certæ rationes ſunt,quæ quòd publicè ab illuſtribus autoribus uel neceſſitate,uel ſingulari cõmoditate frequentantur,figuræ pro uitijs ſunt appellatæ. De his Grammatico nõ minus certè quàm de recto genere agendum. Ad numerum igitur referãtur, quæ in defectu atque exceſſu conſiſtũt. Prioris generis ſunt Eclipſis,Apoſiopeſis,Zeugma,Syllepſis, Prolepſis, & Anapodotõ.*

Poſter

Poſterioris Pleonaſmos,& ſub eo Parelcō,& Epanalepſis. Ad ordinem ſpectant Hyperbaton,& quæ ſub eo ſunt, Anaſtrophe & Synchyſis. immutatio ipſa eſt Enallage. De his ordine deinceps agemus,non in uniuerſum tantum & ſtrictim, ſicut grammatici hactenus fecerunt, ſolis definitionibus cum exemplo contenti,ſed particulatim & diffuſe, quò ſimul cōfuſionem omnem diſcutiam,ſimul dicentes exerceam,qui his perceptis,reliqua ſimilis generis quæcunq; in lectione occurrēt,facile(arbitror)deprehendent. In quo tamen non dubito fore,qui hanc meam diligentiam,ut nimiam reprehendent. Sed ij potiſſimum erunt, qui cum ea quæ trademus,ipſi ſint conſecuti,aliorum cōditionis immemores,aut ſuperflua putabunt,quibus ipſi non egent: aut minuta & indigna præceptu,quæ legere ut noua nō poſſunt. Ego ſanè minuta ea & tenuia fateor, ſi cum maioribus & grauioribus conferantur:ſicuti totam artem ſi cum potioribus ſtudijs. Cæterùm tanta eſſe ea contenderim,ut ſine ijs omnis ſermo rudis & puerilis planè ſit,nedum parum Latinus. À quibus incommodis, quod ad hāc artem pertinet,horum tantum ope uindicatur, quæ omnem planè ſermonem ad eundem perpetuò modum ſe aliàs habentem,non ſolum aliqua nouitatis gratia excitatam commendant, ſed etiam mea quidem ſententia uelut coloribus ornant, &,ut ſic dicam, luminibus quibuſdā non ſecus ac rhetorum figuræ illuſtrant, ſicut in ſuis locis fortaſſis admonebimus. Qua fiducia ipſe contra iſtorum cenſuram ſecurus, inſtitutum meum quod diſcentium cauſa ſuſcepi,proſequar.

SEcantur igitur quæ in defectu conſiſtunt in duplex genus. Alibi enim foris petendum eſt quod deſit,ut in Eclipſi & Apoſiopeſi. Alibi ex proximo mutuandum,ut in reliquis. Eſt enim Eclipſis,dictionis ad legitimam conſtructionē neceſſariæ in ſenſu defectus: ſed quæ cum foris ſit petenda, uel conſuetudine autorum ſubaudiri ſolet, uel quia ex cæteris uerbis eſt certa. Qua maxime ratione Quintilianus (ut mihi uidetur) Synecdochem

appellat, cum alioqui Eclipſin pro uitio habeat. Sed cũ ſit aliàs ſynecdoche maiore ſui parte tropus, nobis hanc eius partem cum grammaticis eclipſin, ſi non tam appoſita, at certè recepta iam uoce potius appellare liceat, quàm figurã ſimul & tropum (qui ad grammaticum omnino non ſpectat) uno nomine confundere. Eſt ergo eclipſis omnium orationis partium communis, ut per ſingulas indicabimus: quippe nomina nec generis unius, nec uno modo ad conſtructionis numeros requiruntur, ut in ſubiectis patebit exemplis. Nam & appellatiua deſyderata uideas.

TEMPLVM *uel ædes. ut in illis,* Ad Veſtæ, ad Opis, ad Dianæ, ad Veneris. Cicero Philipp. *Vbi eſt ſepties millies ſeſtertiûm, quod in tabulis quæ ſunt ad Opis, patebat?* Terentius, *Vbi ad Dianæ ueneris, ito ad dexteram.* Horatius, *Ventum erat ad Veſtæ.*

NAVIS. *ut in illis,* Cicero, *Tu ſi ita expedit, uelim bona & certa tempeſtate conſcendas, ad meq́; uenias.* Idem, *Epheſo conſcendentes hanc epiſtolam dedimus.* Idem, *Hæc ego conſcendens è* Pompeiano, *tribui actuariolis.*

VIA. *ut in talibus,* Terentius, *Cur non recta introiſti?* Idem, *Poſtridie ad anum recta pergit.* Cicero, *Recta uenit ad me.* Aliquando apponitur. *ut* Cicero, *Si mihi inimico, ut prædicas, tuo conflare uis inuidiam, recta uia perge in exilium.*

LITERAE. *ut in illo* Ciceronis *ad* Atticum, *Acceperam autem ſatis celeriter Iconij per publicanorum tabellarios à* Lentuli *triumpho datas. In his illud confirmas, &c.*

ITER. *ut in talibus,* Cicero, *Nos in caſtra properabamus, quæ aberant bidui. Pro, bidui itinere.*

VOLVNTAS, *uel propoſitum.* Cicero *ad uxorem, Cum in animo haberet nauigandi.*

FRONDES, *uel ſimile aliquid.* Ouid. *Immoderata pati iam frigora, iamq́; calores, Sternere uel nuda poſſe ſuper ſilice.*

TENTORIA, *uel pelles.* Cæſar, *Vſque eo ut qui ſub ualle tende*

tenderent, mercatores recipiendi ſui facultatem non haberent. Vergilius,Hic ſæuus tendebat Achilles.

PRAEDIVM. *in talibus,Suburbanũ, Tuſculanum,Ocriculanum. Cæcilius Plin. Quantum copiarum in Ocriculano, in Narnienſi,in Carſulano,in Peruſino tuo,&c.*

PARTES. *ut in talibus,Quintil. Quamuis ei ſecundas ferè grammaticorũ conſenſus deferat. Idem,Secundas confeſſione plurimorum Philetas occupauit. Terent. Non poſteriores feram.*

CARO. *ut in illis,cum abſolute uſurpantur, Suilla, bubula, ouilla,caprina,ferina. Celſus, Inter domeſticas uerò quadrupedes leuiſſima ſuilla eſt,grauiſſima bubula. Vergil. Implentur ueteris Bacchi,pinguiſq; ferinæ. Rariſſime additur his uocabulum carnis.ut Salluſtius,Getulis cibus erat carõ ferina. Idem, Numidæ plerunq; lacte & ferina carne ueſcebantur.*

FEBRIS. *ut in illis, Tertiana,quartana, quotidiana, cum abſolute uſurpantur. Suetonius in Cæſare, Quanquam morbo quartanæ aggrauante.*

TABERNA. *ut in illis, Sutrina,piſtrina, etiam medicina, quæ(ut Donatus ait)ad tabernam referebant ueteres.ut Plautus Amphitryone,In medicinis,in tonſtrinis, apud omnes ædes ſacras. Nunc pro appellatiuis accipi uidentur. Cæterum adiectiua fuiſſe confirmat illud Plinij, Vnum laudibus eius dicauit uolumen Hippocrates clariſſimus medicinæ ſcientiæ. Legitur medicina & pro medela.*

PECVNIA. *quo nomine(ut Laurentius uult)omnia quibus diuitiæ conſtant,continentur,ut poſt participium,repetundarum. Suetonius, Dolabellam conſularem & triumphalem uirum repetundarum poſtulauit. Declarat eius appellatiui defectũ, quod aliquando adhibetur. ut Caluus ex Quint. Non ergo magis pecuniarum repetundarum,quàm maieſtatis:neque maieſtatis magis,quàm Plautiæ legis.*

NVMMVS. *ut in illo Varronis, Denarius, quòd denos æ-*

ris ualebat.

Seſtertius quoque,ut paulo infrà dicetur.

VERBVM *uel ſermo. ut in talibus, Quid multis moror? Quid multa? Paucis te uolo. Cicero, Paucis complectar, diſſeram pluribus.*

SERVVS *uel miniſter. ut in illis circuitionibus, A' pedibus,circum pedes,à manu,ad manum,à ſecretis,à libellis. Vt ſit, ſeruus uel miniſter à pedibus,à manu,uel ad manum.*

RECORDATIO. *ut in illo cum ſimilibus, Vbi eius aduenti uenit in mentem.*

PASSVS. *ut Cæſar de Britannia, Huius eſt longitudo lateris,ut fert illorum opinio, ſeptingentorum millium. pro millium paſſuum. Martialis, Te tamen ut uideam,duo millia non piget ire: Vt te non uideam,quatuor ire piget.*

HOMO. *ut in talibus elocutionibus,quales ſunt, Ferunt,dicunt,aiunt. Terentius,Ita aiunt. Idem,Ita prædicant. Cicero,Ex Xenophontis uoce Muſas quaſi locutas ferunt. Ouidius, Quem dixere chaos. Etiam ante prouocabulum, Qui, in illo loquendi genere,quale eſt Iuſtini, Sternuntq́; omnia, ut qui ſciant ſe pugnare non ſpe uictoriæ, ſed ultionis. Terentius, Ita tum diſcedo ab illo, ut qui ſe filiam Neget daturum. pro eo quod eſt, ab homine qui,uel ut Priſciano placet,ab illo qui. Item poſt adiectiuorum quæ etiam de hominibus dicuntur,maſculina, ubi ſine appellatiuo leguntur: ut Græcus, Italus, Britannus, grammaticus, dialecticus, iuſtus, amicus, familiaris, liber, neceſſarius,& quis. Quorum paßim ſunt exempla.*

HOMINES *uel populi. ut poſt nomina patria,ſicut Pariſij, Morini,Cantij, Brutij. Plinius quarto natur. hiſtor. Deinde Menapij, Morini,Oromanſaci iuncti pago,qui Cerciacus uocatur. Britanni,Ambiani,&c.*

SVNT *qui adiectiua hæc,quæ per Eclipſin unius alteriuſ'ue appellatiui abſolute pronuntiari dicimus, appellatiua dici malint:*

lint: quibus nihil præſcribimus, ſed ſine ulla (ut ſpero) artis grã-matice fraude, liberam opinionem permittimus, dum ne ignorẽt, cum adiectiuorum naturam deponunt, Enallagen ſaltem eſſe. cum alioqui pro ambiguis, id eſt, quæ modo appellatiua, modo adiectiua ſunt, à grammaticis non notentur.

DOMESTICVS, *Familiaris, uel miniſter, uel famulus poſt poſſeßiua pronomina, cum ſine appellatiuis uel proprijs ui rili genere leguntur.* Cæcilius Plin. ad Pompeium Celerem, *Hoc tamen differt, quòd ſollicitius & intentius tui me quàm mei recipiunt.* Cicero Valerio, *Nam illò ſi ueneris, tanquam Vlyſſes cognoſces tuorum neminem.*

ET *officium poſt eadem pronomina, cum in neutro leguntur ſola.* Terentius, *Tuum eſt, ſiquid præter ſpem eueuit, mihi ignoſcere.* Aliquando *adiungitur: ut* Nunc *tuum eſt officium, has bene ut aßimules nuptias.*

TEMPVS. *ut in talibus,* Ex *quo, ex eo, ex illo.* Vergilius, *—Impius ex quo Tydides.* Idem, *Ex illo fluere, ac retro ſublapſa referri.* Sueton. Domit. *Neque ceſſauit ex eo inſidias ſtruere fratri. pro, ex quo, illo, & eo tempore.* Et *in illo* Vergil. *& hoſti Ante expectatum poſitis ſtat in agmine caſtris. pro ante expectatum tempus.* Sic *dici poſt ea, & poſt illa, uidentur.* Terentius, *Tute ſcis poſt illa, quàm intimum habeam te.*

MENSIS. *ut poſt adiectiua illa, Ianuarius, Februarius, Quintilis, September: ut Calendis Ianuarij. pro menſis Ianuarij.* Nam *quòd adiectiua hæc ſint, declarat quòd intrãſitiue cum appellatiuis iunguntur. ut cum dicimus* Nonas, Calendas, *uel* Idus Ianuarias, Quintiles *uel* Septembres.

DIES. *ut apud* Ouidium, *Bruma noui prima eſt, ueteriſq; nouißima ſolis.* Vergilius, *Meus eſt natalis Iola.* Dies *uel lux. ut cum dicimus, Illuxit.*

FACTVM *quoq; in illo Ciceronis ſimul audiendum* Laurentius *cenſet, Obfuit plurimum eo tempore conſulum, ſiue ſtul-*

q 5 titiam,

titiam, ſiue malitiam dicere oportet. ut ſit, Obfuit conſulum factum, ſiue illud, ſtultitiam, &c.

APPELLATIVVM *aliquod cognatæ ſignificationis cum uerbo. ut in illis, Aduesperaſcit, dieſcit. niſi quis nominatiuum,* Deus, *ſubaudiri mauult, ſicut ante illa,* Pluit, *grandinat, ningit, tonat, quæ uulgus grammaticorum* Græcorum *ac* Latinorū *ad* Deum *referunt. ut ſit,* Deus *pluit, ningit, grandinat. quanquā leguntur hæc apud ueteres & ſub alijs nominatiuis.* Statius Thebaid. *Saxa pluunt.* Vergilius *in* Georgicis, *Tantum pluit ilice glandis.* Tibul. *Multus ut in terris deplueritq; lapis.* Plinius, *Effigies quæ pluerat, ſpongiarum ferè ſimulis fuerat.* Mihi *certe cum his quoq;, ſi per grammaticos, qui iam occuparunt, integrum ſit, aliquid eiuſdem ſignificationis ſubaudiri non diſpliceat. ut Grando, pluuia, tonitrus, nix. Cum præſertim diuerſarum nationum idiomata, ipſa rei natura, ut uidetur, impellente, talia ſubaudiant.*

APPELLATIVVM *aliquod eiuſdem ſignificationis & cum abſolutorum cæterorumq; neutrorū paßiuis ijs, quæ nos genus uocamus tertium paßiuorum, ſubaudiri* Apollonio *ac* Priſciano *placere uideo. ut cum ſedetur, ſeßio: cum curritur, curſus.* Huius *enim ex* XVIII. *uerba ſunt,* Sed *ſiquis & hæc omnia imperſonalia uelit penitus inſpicere, ad ipſas res uerborum referuntur, & ſunt tertiæ perſonæ, etiam ſi prima & ſecunda deficiantur.* Illius *uerba paulo infrà* Priſcianus *ipſe ſubiecit.* Mihi *certe religio eſt, ob delicias ne dicam iniquitatem eorū, qui* Græcè *neſciunt,* Græcorum *uerborum, niſi res impenſe exigat, quod non breuißimum ſit inſerere.* Sed *ſiquem tantorum uirorum autoritas mouet, non uideo cur is uerba huiuſmodi imperſonalia ſtatuat, potius quàm perſonalia per defectum nominatiui, qui uidelicet certus eſt, ritu aliorum, de quibus modo egimus, ſemper prolata.* Nam *qui ab hoc eiuſdem ſignificationis nominatiuo diuerſus eſt, is utpote incertus, planè proferendus eſt. ut* Ouidius,

Iam

Iam tertia uiuitur ætas. Et, *Tota mihi dormitur hyems.* Quòd ſi *hæc probabilia uidẽtur (ut mihi planè uidentur) non uideo quomodo hoc uerborum genus, à quocunq; etiam uerbo declinetur, tranſire in accuſatiuum poßit, ne ſi principale quidem in duplicem tranſeat, alterum perſonæ, alterum rei: ut* Doceo, oro. Non *enim oratur te, uel oratur regem, nec oratur pacem, dixeris: ſi uidelicet oratio pro nominatiuo intelligitur: niſi quis tam demẽs ſit, ut oratio oratur regem uel pacem, dici poſſe putet.* Ad eundẽ *modum, nec docetur te uel grammaticam, niſi etiam doctio docetur te uel grãmaticam, dici poßit, quod abſurdißimũ ſit.* Quare *ſiquæ apud autores huius figuræ leguntur, uel ſuſpecta ſunt, ut deprauata, uel alia quapiam ratione curanda.*

EIVSDEM *ſignificationis appellatio & poſt abſoluta per o, finita ſubauditur, ijſdem autoribus.* Poſt *curro, curſus.* Poſt *uiuo, uita.* Itaq; *nec profertur cũ certũ ſit.* Quod *diuerſum ab hoc eſt, proferatur, neceſſe eſt, utpote incertũ:* Curro *ſtadiũ.* Vixi *ætatem.* Adeò *ipſa quæ eiuſdẽ ſignificationis ſunt, ſiquando ea definiri aliquo adiectiuo uelis, neceſſe eſt adhibeãtur:* Viuo *uitã miſeram.* Cucurri *curſum longißimum.* Terent. Nam *ego uitam duram, quam uixi uſque adhuc, propè iam excurſo ſpatio, omitto.* Quintil. Qui *uitam beatã uiuere uolet, philoſophetur oportet.*

ANTE *genitiuum qui ſequitur uerbũ* Sum, *uidetur ſubaudiri appellatiuum aliquod, quod magis ſit cõmune, quàm id quod idẽ uerbũ præcedit: ut* Quintus *Cicero erat breuis ſtaturæ. pro eo quod eſt, homo breuis ſtaturæ.* Ouid. *de Põto,* Crede *mihi, ueri ſi ſum tibi cognitus oris.* Alibi, *res, ut* Plin. Felicitas *cui præcipua fuerit homini, non eſt humani iudicij.* Vergilius, *Grates perſoluere dignas* Non *opis eſt noſtræ. pro, res humani iudicij, & res opis noſtræ.* Et *in talibus,* Antiqui *moris eſt, & moris eſt.* Plinius, Omnia *ea non ſtatim moris eſt in ſua locari, ſed prius nutrici dari.* Quintilianus, Pythagoreis *certe moris fuit, & cum euigilaſſent, animos ad lyram excitare.* Quæ *etiã per nominati-*

uum interpretari licet:ut Antiquis mos eſt, & mos eſt. Eadē & per ablatiuum interpretantur autores. ut Plinius, Ludos ineunti ſemper aſſurgi etiam ab Senatu in more eſt.

SICVTI *autem in quibus ſubauditur uocabulum rei, ea per nominatiuum interpretari licet, ita alibi nominatiuū per genitiuum cum uocabulo rei poſito, uel ſubaudito interpreteris: ut Veſtri conſilij eſt, non ſolum mei. Et, Res ueſtri conſilij eſt. Frequens tamen eſt per nominatiuum ſermo. ut in illis Ciceronis ad Atticum, Sed tu id quanti æſtimes, tuum iudicium eſt. Et ad uxorem & filiam, Veſtrum iam cōſilium eſt, non ſolum meum, quid ſit uobis faciendum. Et iterum, Romæ'ne ſitis, an mecum aliquo tuto lōco, id non ſolum meum conſilium eſt, ſed etiam ueſtrum.*

NOMEN *cum præpoſitione, ut ante tales genitiuos: Animalium, quibus ſanguis eſt craßior, fortiora. Subauditur enim de numero, uel ex numero. Et Quintilianus, Veteres quorum fuerunt Ariſtoteles & Theodectes.*

ADIECTIVORVM ECLIPSIS.

ADiectiua *quoq; conſtructionis integritati non rarò deſunt, ut cum ijs quæ diſtributiua dicuntur, ubi pluraliter uſurpantur Singuli, quiſq;, uel unuſquiſq;. Plinius de canibus, Viuūt Laconici annis denis. Idem, Fœminæ duodenis. pro ſinguli Laconici, & ſingulæ fœminæ. Vergilius, Bina boum nobis Troia generatus Aceſtes Dat numero capita naues. pro in ſingulas naues. Cicero, Is ſe ternis nummis in pedem tecum tranſegiſſe dicebat. pro in quenq;, uel unumquenq; pedem. Simili ſubauditione utitur Priſcianus & in illis, In dies, in horas. ubi tamen nullum eſt diſtributiuum. pro in dies ſingulos, in horas ſingulas, accipienda eſſe dicens. Sic etiam interpretanda uidentur In libras, in modios. ut Plinius, Cinamo pretia quōdam fuere in libras denariûm mille. Idem, Pretium huic annona media in modios farinæ x l. aßes. Quanquam in his de numerali ambigas, ſit'ne cardinale ſcribendum, an diſtributiuum.*

CENTENA *millia, in illis nummarijs ſummis, Seſtertiûm centies, Seſtertiûm decies. Suetonius,* Etiam *circa ſeſtertiûm uicies proſecutus eſt.* Etiam *præter centena millia ipſe genitiuus, ſeſtertiûm.* Martialis, Habet Africanus *millies,& tamen captat. pro millies centena millia ſeſtertiûm.*

SOLVS,*ut apud* Ouid.*Faſt.*At *ruber hortorũ* Deus,*& tutela* Priapus,*Omnibus ex illis* Lotide *captus erat. pro ſola* Lotide.

VNVS,*ut Plinius natur.hiſtor.Primus autem hominum leonem manu tractare auſus, & oſtendere manſuefactum* Hanno *è clariſsimis* Pœ*norum traditur.*

Item NVLLVS, *præſertim ante, niſi, ut in talibus, Si niſi quæ facie,poterit te digna uideri,* N*ulla futura tua eſt.* E*ſt enim integrũ, Si nulla poterit te digna uideri, niſi quæ facie eſt te digna,nulla futura eſt tua.*

ALIVS, *ut in illo Cæcilij* Plin. *de quo genere alibi locuti ſumus.*Q*uòd deforme arbitrabar, cui aſſurgere, cui loco cedere omnes oportet,hunc omnibus ſedentibus ſtare.*Vult *enim omnibus alijs ſedentibus dicere.* Plinius *de obeliſcis,* Omnibus *quæcunque in mari uiſa ſunt,mirabiliorem.pro omnibus alijs.*

Huius *uel ſimilis nominis ablatiuus,& poſt comparatiua,ubi uel nullũ,uel ſolum ablatiuũ exceſſus ſecum habẽt, ſimul audiendus eſt.* Terent. *Siqua eſt habitior paulo,pugilem eſſe aiunt. pro cæteris habitior,uel quàm decet,habitior.*Alibi *aliud quippiam, quod comparationem perficiat:ut,*V*entriculi hyeme & uere calidiores natura ſunt. pro,quàm alijs temporibus calidiores.* Sic *ſuppleri poſſe uidetur & illud* Terentij *cum ſimilibus,–*Is *poſtquã exceßit ex ephebis* Soſia,Liberius *uiuendi fuit poteſtas.pro liberius quàm antè.* Nec *ignoro* Donatum *ſubaudire,aliquanto.* Sed *ſic quoq; expectat animus plenius abſolui comparationem.*

TALIS *quoque, uel* Is, *ut in illa figura,* Homo *illiteratus, ſed cui paucos anteponas.* Homo *illiteratus quidem,quem tamen multis non poſtponas . pro talis uel is , cui uel quem , autore*

Laurentio.

ALIQVIS, *ut in illis locutionibus, Sunt quos curriculo pul uerem olympicum. Et, Eſt qui nec ueteris pocula Maßici. Non defuerunt qui interpretarentur inſomnium. Item in talibus, Niſi qui ei diceret, Non habeo quem ſequar.*

PRONOMINVM ECLIPSIS.

D*Eſunt orationi nonnunquam & pronomina ferè omnis generis: nam ante uerba primæ & ſecundæ perſonæ adeò omitti ſolent ſimilia demonſtratiua pronomina, ut niſi certis de cauſis in publica dicendi conſuetudine raro adhibeantur: ut Arma, uirumq; cano. Et, Paulo maiora canamus. Et, Incute uim uentis. Et, Maturate fugam.*

Adhibentur uerò, aut diſcretionis cauſa: ut, Si uales, bene eſt: ego quidem ualeo. Et, Nos patriam fugimus, Tu Tityre lentus in umbra. Aut cum ſerium aliquid orationi promittitur: ut, Ego poſtquam te emi à paruulo. Aliquando in diſcretione omittuntur, ſed planè duriſsime. ut apud Horatium, Quòd ſi me Lyricis uatibus inſeris. ubi deſideratur tu.

PRIVATIM *uerò nominatiuus, tu (niſi adhibitum ſit) poſt omnem uocatiuum, cui ſubijcitur uerbum ſecūdæ perſonæ, deſideratur. ut Vergilius, Sed tamen iſte Deus qui ſit, da Tityre nobis. Idem, -Non me paſcente capellæ Florentem cythiſum & ſalices carpetis amaras. pro tu da, & uos carpetis. Etiā poſt ipſius uocatiuum. ut ſi in illo ſermone, O' tu accede, accipiatur, tu, uocatiuè, nihilominus ſubaudiendus eſt eiuſdem nominatiuus, ne deſit nominatiuus uerbo.*

IN *prima quoque appoſitiua ſæpiſsime omittuntur demonſtratiua primæ & ſecundæ perſonæ. ut Ouidius, Hanc tibi Priamides mitto Ledæa ſalutem. Vergilius, Troës te miſeri oramus. Terentius, Omnes deteriores ſumus licentia. Plinius, Magna pars ſtudiorum amœnitates quærimus. Horatius, Non ſemel dicemus Io triumphe, Ciuitas omnis. Iuuenalis, His emitur, quicquid*

quid graciles huc mittitis Indi.

PRAETEREA *ante infinita uerborum, quæ uim habeant ſenſus, ubi deeſt accuſatiuus, ſæpe ad cōſtructionis debitum ſuf= ficiendus eſt accuſatiuus pronominis eiuſdē perſonæ, cuius eſt no minatiuus uerbi finiti: ut, Memini uidere. pro me uidere. Credis latêre. pro te latêre. Credit ſcire. pro ſe ſcire. Vbi uerò datiuus præcedit, accuſatiuus ipſius, ut qui (quod ſatis ex eo intelligitur) merito omittatur: ut, Permitto tibi dicere. pro permitto tibi te di cere. Permitto illi dicere. pro permitto illi illum, uel ipſum dicere.*

SAEPE *etiam poſt uerba, quæ quum ſint tranſitiua, abſolu= te tamen proferuntur. ut Terentius, Facile ut pro Eunucho pro= bes. Idem, Hæc hinc faceſſat. pro te probes, & ſe faceſſat, ut uult Donatus. Et Vergilius, Dixit, & auertens roſea ceruice refulſit. Idem IIII. Aeneidos, Ingeminant curæ, rurſuſq; reſurgens Sæuit amor. Idem, Tum prora auertit. pro, ſe auertens, & ſe auertit, ut inquit Seruius. Sic dici uidētur, Bene habet, Bene uor= tat, Male uortat. Sicui in poſterioribus duobus non placet, Enal= lagen eſſe actiui pro paßiuo.*

ETIAM *tertiæ perſonæ demonſtratiua, ut, Idem, quod com poſitum eſt, ante prouocabulum, Qui. ut Plinius, Tarando ma= gnitudo, quæ leoni. Idem, Equo fere, qui homini, morbi. Idem, Vis bituminis, quæ ſulphuris, diſcutit, attrahit, glutinat. pro ea= dem quæ, ijdem qui. Ille uel is. Curtius, Hæc uociferātem, quibus erat imperatum, iugulant. Cicero, Initium dicendi quæ uellem. Vergilius, Quam quibus in patriam uentoſa per æquora uectis, Pontus & oſtriferi fauces tētantur Abydi. Integra enim horum ſunt, Illi quibus, & ea quæ.*

ITEM *ſimilia pronomina una cum præpoſitione repetita. Cicero ad Atticum, Quare ad illud redeo, Cura ut huius rei cau= ſa dedita opera mittat aliquem Balbus, ad quos uidebitur. pro ad eos, ad quos uidebitur.*

In illo uerò, Scio quem timeas, cum ſimilibus, nihil opus eſt

tali pro

tali pronomine, cum ſit ibi, Quem nomen infinitum, non prouocabulum, & à, quis, non à, qui, declinatum.

SAEPE *pronomen, ille, cum alijs quibuſdam additis, ut ſit, quantum ad illud, ſicut in quibus ſubaudiri uidetur uerbum reſpondeo, ut Cicero in epiſtolis, Quod ſcribis te uelle ſcire, qui ſit reipublicæ ſtatus, ſumma diſſenſio eſt, ſed cõtentio diſpar. pro eo quod eſt, quantum ad illud pertinet, quod ſcribis te uelle ſcire. Præterea ante relatiuum, cum ſequitur præut uel præ. Terentius in Eunucho, Præut huius rabies quæ dabit. Et Plautus in Perſa, Omnes res relictas habeo, præ quod tu uelis. Hic enim, Eo, uel Illo, illic, Illa, ſubintelligendum.*

RVRSVS *relatiua, ut Plinius, Impoſito raphano ſcorpionibus, moriuntur. Item in illa Græca figura, ubi redundare uidetur participium, de qua alibi dicemus, ut Vergilius, Et diuûm amplexæ ſimulachra tenebant. Aut enim uerbo, aut participio addendus eſt accuſatiuus relatiui pronominis, ut ſit, et amplexæ ſimulachra tenebant illa, uel tenebant ſimulachra amplexæ illa.*

RVRSVS *poſſeſſiua omnia pro materiæ circunſtantijs frequentiſſime. Terent. Non tu ibi gnatum? ubi deeſt tuum. Idem, Gnatam ut det oro. ubi deeſt ſuam. Ouidius in epiſtolis, Frigidius glacie pectus amantis erat. pro meum amantis.*

SAEPE *uideas omiſſum uel prouocabulum, Qui, uel certè relatiuum Is. ut Vergilius, Vrbs antiqua fuit: Tyrij tenuere coloni. Eſt enim integra locutio, aut quam Tyrij, aut eam Tyrij, ut ſit Parentheſis. Seruius tamen priorem rationem probat, uocatq; rationem hanc & cum Eclipſi pronominis, & citra hanc epexegeſin: ut, Eſt locus, Italiam Graij cognomine dicunt.*

VERBORVM ECLIPSIS.

V*Erba quoq; non pauca ad legitimam conſtructionem nonnunquam requiri ſolẽt, præcipue uerbum Sum, quod etiam in omnibus deſideratum legas. Indicatiuo: ut Vergilius, Sed uos qui tandem, quibus aut ueniſtis ab oris? Ouidius, Quid mihi cum*

Leſbo?

Leſbo? Sicelis eſſe uolo. Item Vergilius, Nec requies, quin aut pomis exuberet arbos. Idem, Hinc mihi prima mali labes. Idem, Et qua uectus Abas. pro labes erat, & uectus erat. Item in illa locutione cum ſimilibus, Immenſum quantum, Mirum quãtum. Liuius, Mirum quantum illi uiro nuntianti hæc, fides fuerit. pro mirum eſt quantum. Imperatiuo: ut Vergilius, Fas mihi Graiorum ſecreta reſoluere iura, Fas odiſſe uiros. pro fas eſto uel ſit, autore Seruio. In optatiuo: ut Vtinam non omnia uana, Vtinam hæc uera. pro ſint uana, ſint uera. In potentiali uel ſubiunctiuo. Terentius, Et uultu Soſia, adeò modeſto, adeò uenuſto, ut nihil ſupra. ubi deeſt, eſſet. Et Vergilius, Nunc quales Diomedis equi, nunc quantus Achilles. Deſunt enim eſſent, & eſſet. In modo infinito ſæpiſsime: ut, Vergilius, Promiſi ultorem. ubi deeſt fore, uel futurum eſſe. Et in futurorum modi huius periphraſi: ut, Dixi futurum, Dixi tibi cauendum.

PRAETEREA Fac, uel uide, ante ſubiũctiua præſertim cũ imperatiuorum locum, ſed mitius implẽt: ut Mittas, pro fac mittas. Ouid. Nil mihi reſcribas, attamen ipſe ueni.

ET, dico, uerbum, uel aliquid cognatum illi. Aliàs in talibus tranſitionibus, Sed de his pluribus, Sed de his hactenus, Sed hæc & multa alia coràm. Quid multa? Ne multa. in quibus ſupplendum (dicam, uel dictum ſit) prout ſenſus poſcit. Item in illis cum ſimilibus, Egomet continuò mecum, Et hæc ſecum. deſiderantur enim ibi dixi, hic dixit. Aliàs ante infinita uerborum, ut in ea dicendi figura, quam Quintilianus obliquam allocutionem uocat, qualis eſt illa Ciceronis, Habendas eſſe quam laxiſsimas amicitiæ habenas. Caput enim eſſe ad bene uiuendum. ubi dicunt, ſubaudiendum. Et Vergilius, Nam ſi ueſtra manus uiolaſſet dona Mineruæ, Tum magnum exitium (quod dij prius omen in ipſum Conuertant) Priami imperio Phrygibusq; futurum. ubi, dicebat uel dixit, adijciendum.

IN hac uerò figura, tum hoc uerbum ua ijs modis, tum alia

requi

requiri obſeruo. Et hoc uerbũ ſimpliciter, ut in iam poſitis exemplis. Modo cum coniunctione, enim. Cæſar de bello Gallico, Coniurationem nobilitatis fecit, et ciuitati perſuaſit, ut de finibus ſuis cum omnibus copijs exirent: perfacile eſſe, cum uirtute omnibus præſtarent, totius Galliæ imperio potiri. pro, dixit enim perfacile eſſe. Modo in participio præſentis. Cæſar eodem libro, Diuitiacus multis cum lacrymis Cæſarem cõplexus, obſecrare cœpit, ne quid grauius in fratrem ſtatueret, ſcire ſe illa eſſe uera, nec quenquam ex eo plus quàm ſe doloris capere. pro dicens ſe ſcire. Idem, Bello Heluetiorum confecto, totius ferè Galliæ legati, principes ciuitatum ad Cæſarem gratulatum conuenerunt. Intelligere ſeſe tametſi pro ueteribus Heluetiorum iniurijs populus Romanus, ab his pœnas bello repetiſſet, tamen eam rem non minus ex uſu terræ Galliæ, quàm populi Romani accidiſſe. pro, dicentes uel affirmantes ſeſe intelligere. Modo eius participium futurum, uel uerbum cum relatiuo, Qui. Idem, Hedui cum ſe ſuaq; ab his defendere non poſſent, legatos ad Cæſarem mittunt rogatum auxilium. Ita ſe omni tempore de populo Romano meritos eſſe, ut pene in conſpectu exercitus noſtri agri uaſtari, liberi eorum in ſeruitutem abduci, oppida expugnari non debuerint. pro, dicturos, uel qui dicerent, ita ſe omni tempore de populo Romano meritos. Tale eſt & Liuij illud, Tum ex conſilio patrũ Romulus legatos circa uicinas gentes miſit, qui cum finitimis connubia peterent; urbes quoq; ut cætera ex infimo naſci: deinde qua ſua uirtus ac Dij iuuent, magnas opes, magnumq; nomen ſibi facere: proinde ne grauentur homines cum hominibus ſanguinem & genus miſcere. ubi ante illud, Vrbes, ſimul audiẽdum (qui dicerent.) quod Cæſar quodam loco apponit. Modo in eadem eius generis allocutione, alibi Dico, alibi Moneo: ut, in illa, Is ita cum Cæſare egit, Si pacem populus Romanus cum Heluetijs faceret, in eam partem ituros, atq; ibi futuros Heluetios, ubi eos Cæſar cõſtituiſſet, atq; eſſe uoluiſſet. Sin bello perſequi perſeueraret,

ſeueraret, reminiſceretur & ueteris incommodi populi Romani, & priſtinæ uirtutis Heluetiorum. Vbi priore loco ante Ituros, ſubaudiendum uidetur Dicens, uel, ut diceret. Secundo loco, uel hortabatur, uel monuit reminiſceretur. Et paulo poſt in codē, Se ita à patribus, maioribusq; ſuis didiciſſe, ut magis uirtute, quàm dolo cōtenderent. ubi iterum, dixit, adijciendum. Et ſtatim poſt, Quare monuit ne committeret, ut is locus ubi conſtitiſſent, ex calamitate populi Ro. & internecione exercitus nomen caperet. Vbi iterum, monuit, ſubdendum. Alibi rogat uel rogauit, ibidem in Cæſaris allocutione ad omnium ordinum centuriones, Omniumq; ordinum ad id concilium adhibitis cēturionibus, uehementer eos incuſauit. Primùm, quòd aut quam in partem, aut quo conſilio ducerentur, ſibi quærendum, aut cogitandum putarent. Ariouiſtum ſe conſule cupidiſſime populi Romani amiciciam appetiſſe, cur hunc tam temerè quiſquam ab officio diſceſſurum iudicaret. Vbi ante Appetiſſe, dicit, ante Cur hunc rogat, ſubaudiendum uidetur. Et mox, Quòd ſi furore, atque amentia impulſus, bellum intuliſſet, quid tandem uererentur? aut cur de ſua uirtute, aut de ipſius diligentia deſperarent? Vbi iterum Rogat, ante Quid, ſubdendum.

Aliàs cum pronomine, ut ante Quaſi, in tali figura, qualis eſt illa Terentij, Ridiculum caput, quaſi neceſſe ſit, ſi illi non dat, te illam uxorem ducere. Idem, Modo introij. Quaſi ego quàm dudum rogem. Poſtulat enim plenus ſenſus ſubaudiri (hoc dicis.) Et cum relatiuo, Qui, ut in talibus: Quintilianus Inſtit. Ideoq; apud Cælium legimus Pelia Cincinnatus, & apud Mecœnatem bene fecit Enthia. Et apud Ciceronem, Hermagora, ne miremur quòd ab antiquorum plæriſque Aenea & Anchiſa ſit dictus. Plinius nat. hiſtor. Admouitq; ſibi gula ſapores, piſcibus ſatis & nouum incolam mari dedit, ne quis peregrinas aues Romæ parere miretur. pro, quod dico ne miremur, & quod dico ne quis miretur. Idem, Subciſiuis temporibus iſta curamus, id eſt, Hoc dico.

noctur

nocturnis, ne quid noſtris putes ceſſatum horis.

Hoc dico, uel quod dico.

Simili modo ante Vt, *uel* Ne, *ad hunc modũ, ut Cicero, Satiari delectatione non poſſum, ut meæ ſenectutis requiem oblectationemq́; noſcatis ubi, hoc dico, uel, quod dico, ſubintelligitur.*

Dico, puto, uel cenſeo.

DICO, *puto, uel cenſeo, prout ſenſui melius quadrabit, ut in illis interrogationibus, quæ per* Quò, *uel* Vnde *figurantur.* Horatius, *Quò mihi fortunam, ſi non conceditur uti? id eſt* Ad *quem uſum uel finem dicatis mihi eſſe fortunam?* Rurſus Idem, Vnde *mihi lapidem, quorſum eſt opus, unde ſagittas? pro putes uel dicas mihi eſſe. Simili ſupplemento egent & hæc.* Cicero ad Fab. *Martis uerò ſignum, quo mihi pacis autori?* Et Quintilianus, *Quo per fidem diuitias cæco?* Idem, Vnde *tantum uirium cæco, ut uno ſtatim ictu mors tota peragatur?* Iuuenalis, Vnde *tibi frontem, libertatemq́; parentis?* Eſt *tamen ubi uerbum, eſt, ſubauditur. ut* Quintilianus, Vnde *miſero tunc, unde ſomnus? pro eo quod eſt, erat ſomnus.*

DICO, *uel etiam facio, prout dictum factum'ue probatur in illis,* Bene Ennius, *Præclare* Anaxagoras, *Prudenter* Fabius. *Dixit enim uel fecit, pro conditione rei, ad orationis perfectionem addendum.*

DICO, *uel annuntio. ut* Cicero Attico, Pyliæ *paratum eſt hoſpitium, ſed uellem* Atticam: *uerum tibi ignoſco, quarum utrique ſalutem.* Idem *proxima epiſtola,* Pyliæ & Atticæ *ſalutem. pro, dices, uel annuntiabis ſalutem.*

VOLO. *ut in illis,* Ita *facere certum eſt.* Et Stat *caſus renouare omnes. pro, uelle facere, & uelle renouare, de quibus in uerborum conſtructione.*

FACIO. *ut in illo* Cæcilij Plinij, *cum ſimilibus,* Studes? *an piſcaris? an uenaris? an ſimul omnia?* Plinius, Atq; *pulmentarij uicem, quod non alia præter cotonea & ſtruthea. pro, an omnia facis? & non alia faciunt.* Et Mar. Nil *aliud bulbis, quàm ſatur eſſe uolo. pro, fieri bulbis.* Item *in illo loquendi genere,* Aequa-

uit ſum

uit ſummos uiros, idq́; in adoleſcentia. deeſt enim fecit. V*iuo in ſeceſſu, neque hoc uel neque id ſine conſilio uirorum pruden=tium.*S*upplendum enim facio.*

FACIO, *uel uolo. in illis,*D*ij melius,*D*ij meliora.pro faciãt, uel certe uelint.*

R*eſpondeo, ſubinde in oratione deſyderatur . ut in ſubiectis exemplis:* C*icero* A*ttico,* Q*uòd epiſtolam meam ad* B*rutum poſcis,non habeo eius exemplum.*

R*eſpondes uel certe confiteor.ut* Q*uintilianus,*S*ed ſi confeſ=ſionem culpæ meæ exigis, ego fui pater durus, & patrimonij, quod iam melius ab his adminiſtrari poterat,tenax cuſtos.*

DECET *uel oportet.ut in talibus,* V*ergilius,* M*e'ne incœ=pto deſiſtere uictam?* T*erentius,*A*h tantam'ne rem tam negligẽ=ter agere?* I*dem,* S*iccine me atque illam tua opera ſollicitarier?* I*dem,* S*eruón' fortunas meas me commiſiſſe futili?* P*lenæ enim constructiones fient per* D*ecet,uel* O*portuit.*

A*liquando hoc totum, uel ſimile aliquid* V*erum'ne eſt? uel* V*ere'ne ita eſt? ut* I*uſtin.* T*antam famæ uelocitatem fuiſſe, ut cum matutino tempore prælium in* B*œotia commiſſum ſit, me=ridianis horis in* A*ſiam per tot maria & tantum ſpatij,tam bre=ui horarum momento de uictoria nuntiatum ſit? pro, uerum'ne eſt fuiſſe?* P*linius ad* A*dri.* H*ominem'ne* R*omanum tam* G*ræce loqui?*V*ergilius,-*M*e'ne* I*liacis occumbere campis* N*on potuiſ=ſe?* I*tem in* G*eorgicis,-*S*ic omnia fatis* I*n peius ruere, ac retro ſublapſa referri.pro, uerum eſt uel certum eſt.*

EST *ubi* F*uerit, uel* F*ecerit,uel ſimile aliquid pro implenda constructione ſit addendum. ut* S*uet. in* C*æſare,* S*iue diuinitus, ſiue coniectura uincerent, ac ſibi haberent, dummodo ſcirent eum,&c.*V*ergil.-*P*rimusq́;* T*ymœtes* D*uci intra muros horta=tur,& arce locari:*S*iue dolo,ſeu iam* T*roiæ ſic fata ferebãt.pro, ſiue dolo id fecerit.* Fuerit, uel fecerit.

I*n eperoteſi quoque eiuſdem uerbi, ubi ſcilicet mutatur mo=* Rogo, uel ſimile.

r dus,

dus,uel Rogas *uel quid ſimile.*Terentius *in* Adel. *Quid is fecit? Quid ille fecerit? pro,*Rogas *quid ille fecerit?* Et in Eunu.*Nõ ui des?* Videã?*obſecro quẽ? pro,*Rogas *nũ uideã?*Et in Phor.*Quid ergo narras? Quid ego narrem? pro,*Rogas *quid ego narrem?*

DEBET *quoque. ut* Cor. Tacit. *Quibus operiri auxilia & trahere bellum uidebatur, Germanicarum legionũ uim famamq; extollebant. pro eo quod eſt operiri, & trahere debere.* Plinius,*In hunc ſpectare olíueta* Cato *iußit. pro, ſpectare debere.* Columel. *Iure igitur, quantum mea fert opinio,* M. Portius *talẽ peſtẽ uitare cenſuit.* Idẽ, *Cenſet propter hanc ſæpius diligenter ouiũ terga perſpicere.* Terentius,*Aliquot me adiere,ex te auditũ qui aiebant hodie filiã* Meã *nubere tuo gnato.*Cicero Att.Cato *tamen affirmat ſe uiuo illũ non triumphare. pro, debere triũphare.*Niſi *quis in aliquibus talẽ* Enallagen *dicat præſentis actiui pro futuro paßiuo.ut in illo* Catonis,*Talẽ peſtem uitare cenſuit.pro,uitandã eſſe.*Et *in illo* Taciti,*Operiri auxilia.pro,operienda eſſe.*Et *Trahere bellum,pro,trahendum eſſe.*

Aliquando parum integra locutio uidebitur, niſi Natum *eſt, uel* Ortũ *eſt,uel aliquod ſynonymũ ſubaudias.ut* Vergilius,-*Genus unde* Latinũ, *Albaniq; patres, atq; altæ mœnia* Romæ. Idẽ, *Vnde imber & ignes.* Nam *eas uoces aduerbia ferè ſubijciunt.*

SVNT *& alia, quæ omittuntur,quòd ea ex alijs ferè intelligãtur.ut* Plin.*ad* Pontium,*Quos* Latine *huius libelli amor docuit.Simul enim auditur* Loqui. *Sic dicitur fidibus ſcire, per defectum eius,quod eſt ſonare uel canere.*

Deſyderatur interim & integer ex nomine & uerbo ſenſus, ut in ethopœijs, ſiue perſona iactis,ut Quintilianus *notat.*Vergil. *Hic* Dolopum *manus, hic ſæuus tendebat* Achilles. *Deeſt enim* Dicebat *quis.*

IN *talibus quoque,quale eſt illud* Ciceronis *ad* Atticũ,*ire,uel aliquid ſimile,*Inde *ad* Taurum *cogitabam,ut cum* Mophagone *ſignis collatis ſi poßem.* In *priore* Ire,In *poſteriore* Cõfligerẽ,

uel

uel tale quippiã ſubauditur. Idẽ *ad eundem,* Rhodum *uolo pue=rorum cauſa:inde quamprimum* Athenas. Idem Mario, *Cũ* Li=*bone tuo,uel potius noſtro in* Pompeianum *ſtatim cogito.*

AVDIRE, *uel intelligere.ut in illo* Ciceronis *ad* Att. Hor*ribile eſt,quæ loquantur, quæ minitentur:cum ſimilibus. uidetur enim integrum,horribile eſt audire.*

PARTICIPIORVM ECLIPSIS.

P*Articipia rarius orationi deſunt,nõnunquam tamẽ ad legitimam conſtructionẽ ſuppeditãda ſunt.* In *ea enim appoſitiua,quam primam diximus,ſi* Ens *participiũ abſit, ubiq;,* Pri*ſciano authore,ſubaudiendum eſt:ut,*Homerus *poëta.* Nos *tamen appoſitiuam hanc inter legitimas cõſtructiones ideò adſcripſimus, quòd participiũ id minime uel à paucis receptũ,pro nullo habeatur.* Declarãt *autem huiuſmodi participium intelligi,maxime ablatiui illi conſequentiæ,* Me *duce,me autore,* Cæſare *&* Bibulo *cõſulibus, et alij cõſimiles,ut qui niſi participio ſubaudito,conſiſtere nõ poſſent.* Aliud *uerò participium ſenſui non quadrat.* In *hoc tamen genere figuratum uſu recipi neceſſe eſt, cum participiũ,quo ſuppleatur,receptũ in uſum publicum non ſit,tametſi à* Cæſare *probatum:atque ut ſcribit* Acron, Philoſo*pho,qui eo ſit uſus, etiam laudem attulerit.* Idem *participium, & ubi aduerſatiua coniunctio dictioni præponitur,non ſententiæ.ut* Affui *tibi,quanquam inimico pro inimico enti.*

IN ILLO *quoque &* Tu *ſoluendo nõ eras,*Ciceronis,*&* Qui *oneri ferundo eſſent,*Liuij,*cum ſimilibus, ſubaudiendũ uidetur uel ſufficiẽs,uel potẽs,uel ſimile aliquid,quod ſenſui quadret.* In *priori uerò,& appellatiuũ debito,uel æri alieno,uel ſimile aliquid.* Declarat *hoc* Celſus, *qui conſtructionem implet. eius uerba ſunt,* Si *cætera deſunt,imponi debent.* Primum *non pingue emplaſtrũ ut id reprimat:deinde ſi non repreſſit,quodlibet puri mouẽdo accommodatum.* Cæterum *hac ratione huiuſ=*

modi uoces gerundi modi non erunt, ſed potius participia. Illud tamen Apulei omnino gerundi uidetur, Cum Charite nubendo maturuiſſet. Simulus loquendi figura & per nomina prolata legitur. ut Macrob. Sunt de agricultura ſcriptores, qui nuces & mala ſic diuidunt, ut Nuces dicant omne pomum, quod foris duro tegatur, & intus habeat quod eſui eſt. Malũ uerò, quod foris habeat, quod eſt eſui, & durum intus includat.

Scriptura. IN *talibus quoque requiri uidetur participium, quale eſt Ciceronis ad Atticum, Occupationum mearum uel hoc ſignum erit, quòd epiſtola librarij manu eſt. Vbi Scripta, ſubaudiendum uidetur. Idem ad eundem, Venio ad epiſtolas tuas, quas ego ſexcentas uno tempore accepi, aliam alia iucundiorem: quæ quidem erant manu tua.*

Sciturus. ETIAM *in illa figura, qualis eſt Vergilij, Equidem per littora certos Dimittã, & Libyæ luſtrare extrema iubebo, Si quibus eiectus ſyluis, aut urbibus errat. Scitura enim uel ſcituros ſupplendum, uel quod certè idem fuerit Vt ſciam, uel Sciant. Sic enim uidetur Seruio illud eiuſdem ſupplendum, —Et omnem Proſpectum late pelago petit Antea, ſi quem Iactatum uento uideat. Eſt inquit ordo, Conſcendit ſcopulum requiſiturus Antea. quãquã mihi magis placet, requiſiturus ſi quem uideat, ut ſubijciatur pro epexegeſi Antea, Capyn, aut arma Caici. Cicero ad Atticum, Delatus eſt ad me faſciculus: ſolus ſolui, ſiquid ad me literarum: nihil erat. In quibus tamen omnibus Si, pro An, poſita uidetur, ut alibi eſt dictum.*

Dicturus. *Simili ratione ſupplendum uidetur & in illo Vergilij in ſeptimo, Pandite nunc Helicona deæ, cantusq; mouete, Qui bello exciti reges, quæ quenque ſecutæ Complerint campos acies. pro, dicturi, uel ut dicatis uel referatis.*

Maceratum. mollitum, uel madidum. *In illo quoque Terentij in Eunucho, Quo pacto ex iure heſterno panem atrum uorent. Intelligit Donatus uel maceratum, uel emollitum, uel madidum. Cuiuſmodi eclipſis & in alijs*

ſimilibus

ſimilibus eſt, quæ ſunt apud Celſum & Plinium plurima. Vt ſpongia ex aceto, offa ex uino uel poſca.

Item in illo Terentij cum ſimilibus, Signa uideo omnia ad ſalutem. ubi deeſt hærentia, uel ſpectantia. Hærentia uel ſpectantia.

PRAEPOSITIONVM ECLIPSIS.

PRæpoſitiones quoq; non poëtis modo, uerùm etiam oratoribus, frequentiſſime orationi deeſſe quis non animaduertat? Veluti Ab, & Ad, ante urbium nomina, quoties ad quæſtionem Quo & Vnde redduntur. ut Eo Romam, Venio Roma. In primo enim deſyderatur ad, in ſecundo ab. Cum nanq; ad quæſtionem Vbi reddũtur in genitiuo, In urbe, uel Oppido, ſubaudiendum uidetur, quæ etiam aliquando adhibita uidentur. Cæterum uſitatior eſt figurata, quàm integra locutio pro Varronis ſententia ex quadam Ciceronis epiſtola, & nõ minus Quintiliani, qui ſi quis Veni de Suſis, dicat, Solœciſmum cenſet. Sed adhibitis, ut dixi, præpoſitionibus ipſis, ſubinde magnos authores locutos inuenias, etiam Ciceronem ipſum, ſi codices deprauati non ſunt. ut in Verrem, Ea die Verres ad Meſſanam uenit. Et ad Terentiam in calce cuiuſdam epiſtolæ, De Venutio. Et alterius, De Brunduſio. Sal. in Catil. Nam Brutus ab Roma aberat. Liuius, Ab Lauinio uenerant antiqua auxilia. Cæſar uerò Auguſtus aliter loqui non ſolebat, authore Suetonio. Poëtæ uerò & ante prouinciarum uel regionum nomina, huiuſmodi propoſitionum defectum licenter abutuntur: ut Italiam fato profugus, Lauinaq; uenit Littora.

PRAETEREA ante accuſatiuos Calendas, Nonas, Idus, ferè ſubauditur præpoſitio Ante: ut Tertio Calendas, Nonas, uel Idus. pro, Tertio ante Calendas, Nonas, Idus. Idem dici poteſt, & de Pridie, quoties accuſatiuos præcedit: ut Cicero, Pridie Calẽdas Maias, de Brunduſio. cum proprius eius caſus, genitiuus potius ſit, cuius alibi ſunt poſita exempla. In illo quoque, Annos natus x, cum ſimilibus, Ante, ſubaudit Priſcianus, ut ſit,

ante annos decem.

AT *ubi* Poſtridie, *eiuſmodi accuſatiuos præcedit, ſubaudienda eſt præpoſitio* Poſt. Cicero Attico, *Itaque ſeſe ſcripturum aiebat, ut uenationem etiam, quæ poſtridie ludos Apollinares futura eſt, proſcriberēt.* Donatus *quoque in illo,* Quod te per hanc dexteram oro, Poſt *deſyderari ait, ut ſit, poſt quod. Vtcunque ſit, non incommode (ut mihi uidetur) in talibus* Quod, *per* Quare, *interpretere.*

IDEM Donatus *etiam præpoſitionem* Propter, *in talibus adijcit.* Terentius, *Magis id adeò, mihi ut incommodet.* Idem, *Nunc id prodeo, ut conueniam Parmenonem. In quibus, id pro ob id, uel propter id accipit.*

Verum ex præpoſitionibus, quæ ablatiuo debentur, frequentiſſime conſtructioni deficiunt hæ, A, *cum, de, è, pro, cum ſynonymis.*

AB *uel* IN. *ut* Vergilius, *-Cū Iuppiter æthere ſummo Deſpiciens mare ueliuolū.* Idē, *Stridens Aquilone procella Velum aduerſa ferit.* Idē, *-Atque imo Nereus ciet æquora pōto.* Ouidius Faſt. *Iuppiter arce ſua totum cum ſpectet in orbem.*

IN. *ut* Plin. *Vt dubium ſit, toga'ne, an bello præſtantior fuerit. pro, in bello, in toga.* Columel. *Nec denſa naſcitur humo.* Idem, *Non ut pinguiſſima, uel macerrima iacitur humo. pro, in humo.* Cicero *pro domo ſua,* Domo *me contineo.* Ouid. *Suſtinet inuidia triſtia ſigna domo.* Vergil. *Saxū antiquum ingens, cāpo quod fortè iacebat Limes agro poſitus.* Idem Georg. *Hūc quoque ubi aut morbo grauis, aut iam ſegnior annis Deficit, abde domo.* Suet. in Domit. *Natus eſt regione urbis ſexta. pro, in regione. Hāc & in citādis authorū operibus deſyderare ſolent ueteres Græco more: ut* Plautus Menæch. Terent. Phorm.

CVM, *comitantiæ, non inſtrumenti.* Vergilius, *Et magnis quatiūt clāgoribus alas.* Et Plinius *qui plurimū huius præpoſitionis eclipſi utitur: ut de Elaterio, Cuius cauſa, niſi maturius in*

cidatur,

cidatur, ſemen exilit oculorũ etiã periculo. Talia ſunt apud eundẽ miro compẽdio, Magna mortaliũ utilitate, & publico bono. Et Cicero, Ne dici quidẽ poteſt, quanta diminutione ciuiũ. Cæſar, Scribit Labieno, ſi reip. commodo facere poſſet, cum legione ad fines Neruiorum ueniat. Vergilius in IX. Tum demum præceps ſaltu ſeſe omnibus armis In fluuium dedit. Varro, Ac cum Luculli & Metelli uillis peßimo publico ædificatis certant. Inſtrumenti enim ratio ſolius ablatiui uis eſt, ſicuti Græcè datiui, ne quis deeſſe præpoſitionẽ hanc putet, quæ tamen ferè in publicis gentium idiomatis hodie adhibetur.

A uel E, ut Vergil. Proijce tela manu. pro è uel à manu. Item poſt Natus, & ſynonyma ſæpißime, de quibus alibi diximus. Liuius, Ioue nate Hercules ſalue. Vergil. Quo ſanguine cretus. Et alibi, Sate ſanguine diuûm.

DE. Vergil. Et afflictis melius confidere rebus. pro, de afflictis rebus, ut Seruius interpretatur.

PRO. ut Horatius, Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis.

ADVERBIORVM ECLIPSIS.

ADuerbia uix deſiderantur, ſiue quia certa non ſunt, ſiue quia id quod in nomine & uerbo incertum eſt, definiunt. Duæ tamen præpoſitiones cum aduerbiaſcunt, ad plenam aliquando conſtructionem requiruntur: hæ ſunt Ante, & Poſt. Hæc ante Quàm, electiuam, cum numeralia ordinalia ſequitur. Liuius, Quadringenteſimo anno, quàm urbs Roma condita erat. Idem, Anno triceſimo altero, quàm Roma condita erat, iterum mutatur forma ciuitatis à Conſulibus ad Decemuiros. pro, poſtquam Roma condita erat. Et poſt Alter. Idem de bello Maced. Altera die quàm à Brunduſio ſoluit. Item præcedente Protinus, uel Statim. Vt Plinius, Protinus intereunt, quàm litatum eſt illi deo. id eſt, poſtquam litatum eſt. Marcel. Iurecõſul. Omnes proconſules, ſtatim quàm urbẽ agreſſi fuerint, habent iuriſdictionem. Vlpian. Iudici eorũ ſtatim atq;

iudex factus eſt, omnium rerum officium incumbit. ſubauditur enim Poſt,*utrobique,ut ſit poſtquam,& poſt atque.* Requirũtur *eædem præpoſitiones, & poſt* Pridie,*&* Poſtridie, *cum eis ſubijcitur* Quàm. *Cicero ad* Terent. *Quid cauſæ autem fuerit, poſtridie intellexi,quàm à uobis diſceßi.pro,poſtridie poſtquam à uobis diſceßi.*

DEESSE *uidetur &* Non *ſolum, interdum non ſine quadam uarietatis gratia. ut Quintil. Cum Ciceroni dormitare interim Demoſthenis oratio, uerùm etiam* Homerus *ipſe uideatur. Cicero,* Vrget *illc quidem,&* Philotimus, *&* Cincius, *ſed etiam ipſe crebro interuiſo.* N*iſi in his* V*erum etiam, &* Sed *etiam, pro imò etiam accipias.*

Deſyderatur & aduerbium Ita, *ſimilitudinis ante* Vt,*in Horatio ſæpißime, ut in primo Sermonum,* –*Quanquam ridentem dicere uerum Quid uetat? ut pueris olim dãt cruſtula blandi Doctores,elemẽta uelint ut diſcere prima.*Idem,Vt *ſi Reticulum panis uenales inter onuſto Forte uehas humero, nihilo plus accipies,quàm Qui nil portarit.*Iterum *in eodem,*Vt *tibi ſi ſit opus liquidi nõ amplius urna Vel cyatho,& dicas,ex magno flumine mallem, Quàm ex hoc fonticulo tantundem ſumere.* Hanc Horatij *figuram amator eius Quintilianus ſæpe imitatur:ut in procemio, Seu quod proximum uero, nullam ingenij ſperantes gratiam circa res etſi neceſſarias, procul tamen ab oſtentatione poſitas, ut operum faſtigia ſpectantur, latent fundamenta.* Idem, *Non ſubeſt uera uis,nec penitus immißis radicibus nititur, ut quæ ſummo ſolo ſparſa ſunt ſemina, celerius ſe effundunt, & imitatæ ſpicas herbulæ inanibus ariſtis ante meſſem flaueſcunt.* In *quibus omnibus exemplis* Ita,*ante* Vt,*eſt audiendum:ut ſit,ita ut.*

VT, *quoque ſimilitudinis aduerbium ante exempla honeſte ſæpe deſyderãt eruditi.ut Quintilianus & paßim,& in* VIII. *de Enthymemate loquẽs, De hoc in argumẽtis ſatis dictum eſt.*

Non

Non ſemper autẽ ad probationẽ adhibetur, ſed aliquãdo ad ornatum, Quorũ igitur impunitas Cæſar tuæ clementiæ laus eſt, eorum ipſorũ ad crudelitatem te acuit oratio. Et paulo poſt, Eſt enim Epiphonema, rei narratæ, uel probatæ ſumma acclamatio, Tantæ molis erat Romanam condere gentem.

VSQVE. *ut Horat. Ad unguem factus homo. Vergilius, Iuppiter omnipotens, ſi non exoſus ad unum Troianos. Liuius, Romanus in Algido conſecutus ad unum omnes occidit.*

ETIAM *negatiua Non. Aliàs poſt huiuſmodi uerba, Vereor, metuo, caueo, ſequente Ne. Cicero ad Quintum fratrem, Quòd antè abfuiſti, uereor ne ſatis diligẽter in ſenatu actum ſit de literis meis. pro, ne non ſatis. Idem ad Attic. Si manet, uereor ne exercitũ firmum habere poſſit. etiam pro, ne non poſſit. Aliàs poſt Non modo, ſicut Græce poſt οὐχ ὅπως, ut uarijs locis diligenter notauit doctiſſimus Budæus. Cicero pro Sextio, Cum illi ſoli eſſent præter illum flagitioſum tribunum plebis duo reipub. turbines, qui non modo præcipitanti patriæ ſubuenirent, ſed etiam nimis tarde concidiſſe mœrerẽt. Idem de perfecto oratore, Nam ſic in epularum apparatu à magnificentia recedens, non ſe parcum ſolum, ſed etiam elegantem dici uolet. Columel. Nam uile ne captare quidem, nedum alere conducit. pro, non modo non ſubuenirent, &, non ſolum non parcum, &, nedum non alere. In hoc genere eſt, ubi negatiua Non, neceſſario deeſt, nempe ubi in priore ſenſu nullum eſt uerbum in quod cadat. ut in tali elocutione, Non modò ſtellæ, ſed ne luna quidem ad ſolem ſuum ſeruat ſplendorem. Si enim addita ea negatione, non ſtellæ dixeris, uidebitur de alio, quàm ſtellis uerbum inferri. At compoſita negatio præponi in tali figura poſſet: ſic, Non modò nullæ ſtellæ, ſed ne luna quidem ad ſolem ſuum ſeruat ſplendorẽ. Quòd autẽ in primo exemplo negatio deſit, facile appareat, ſiquis Zeugma ipſum ſuppleat hoc pacto, Nõ modò ſtellæ ad ſolem ſuum ſplendorem non ſeruant, ſed ne luna quidem ad ſolem ſuum ſeruat*

ſplendorem. Laurentius hoc,ubi contraria ſunt,tantum contemplatur. Deeſt negatiua particula & poſt Nedum,*ubi ad præcedens uerbũ non refertur,ſed ſuum habet, & ſemper in potentiali modo.* Horatius,*-Mortalia facta peribũt, Nedum uerborum ſtet honos & gratia uiuax.pro non ſtet.* Salluſtius,*Quippe ſecundæ res ſapientiũ animos fatigant, nedum illi corruptißimis moribus uictoriæ temperarent. id eſt, non temperarent.* Liuius, *Attonitus repentino malo, uix quid obijceretur, intelligere potui,nedum ſatis ſciam,quomodo me tuear.* Cic.pro Cluent. *Nec Metellus,nec Pompilius clarißimi uiri uim tribunitiam ſuſtinere ualuerunt,nedum his temporibus,his moribus, ſine ueſtra ſapientia,ac ſine iudiciorum remedijs ſalui eſſe poßimus.*

CONIVNCTIONVM ECLIPSIS.

DEſyderantur & coniunctiones Latinæ orationi uel maximè,ſed clauſularum connexioni, & ſermonis continuationi, potius quàm iuſtis conſtructionis numeris. Itaque nec huius loci propriè ſunt, ſiquis exacti ordinis ius ad unguem exigat: ſed nec alibi tamen commodius tractentur, cum fruſtra mea ſententia huic uni rei ſua quæpiam tractatio dicaretur. Itaque ad tantilla conniuentes, ſecuri quod cœpimus,peragamus. Deſyderantur copulatiuæ maximè,ubi celeritati ſtudetur. ut Vergilius, *-Alij naualibus? ite: Ferte citi flammas, date uela,impellite remos.* Terentius, *Viderem, audirem, eſſem unà, cum qua cupiebam Antipho.* Idem, *Ad ſepulchrum uenimus, in ignem poſita eſt, fletur.* Sed Eclipſin ubi copulatiuæ deſunt, Aſyndeton, uel Dyaliton uocant. Aliter quoque honeſtè inter duo commata,uel quaſi dictiones deſyderantur. ut in talibus, *Aequi, boni conſulere.* & Mart. *Excipere hos,illos,& tota ſurgere cœna.* Idem, *Atque inter menſas ire,redire ſuas.* Plinius,*At abundè orbe terrarum extra,intra indicato.* Sic dicuntur *ultro citro,hinc illinc, huc illuc.* Cicero ad Att.*Ne fortè aut abſim cum ueniet,aut curſem huc illuc uia deterrima.*

IN *numeris uerò ſæpißime deſunt copulatiuæ:ut,* Vixit *ui= ginti unum annos. ubi non minus ſubijcienda copulatiua eſt,ta= metſi appoſita,ordo ſit mutãdus,ut ſuprà docuimus.* Neq; *enim compoſitio eſſe poteſt,cũ plurali iũgitur.* Quod *autẽ de uiginti uno diximus,idem de alijs ſimilis formæ numeris dicendum.* Copulatiuæ.

IN *omni præterea diſtributione omitti copulatiua uide= tur, uix apponi.ut* Vergil. At *nos hinc alij ſitientes ibimus* A= *fros,*Pars *Scythiam,& rapidum* Cretæ *ueniemus* Oaxem. Ni= *ſi diſcretiuas* Quidem,*&* Autem *ſubaudire mauis.*Item *in illa fi gura,qualis eſt* Vergilij,*Haud mora,feſtinant iußi.pro,haud mo ra eſt,& feſtinãt.*Declarat *quòd etiam in eadem figura adhibe= tur.*Vergil. -Nec *longũ tempus,& ingens* Exijt *ad cœlum ra= mis fœlicibus arbos.*

DEEST *aliquando poſt* Non modo,*uel* Non *ſolũ,in alte= ra* ἀντιδιαστρέφουσι *parte* Etiam,*uel* Et.*ut* Quintil. Quo *quidem ita ſunt ſeuere uſi ueteres grãmatici,ut nõ uerſus modo cenſoria quadam uirgula notare:& libros,qui falſò uiderentur inſcripti, tanquã ſubdititios ſubmouere familia permiſerint ſibi:ſed auto= res alios in ordinẽ redegerint,alios omnino exemerint numero.* Et *mox,*Non *propter hiſtoricos modò,ſed uerba,quæ frequen= ter ius ab authoribus ſumunt.* In *illo enim* Ciceronis *ad* Atti. Ne *uiuam mi* Attice*, ſi mihi non modò* Tuſculanum*, ſed* μακάρων νῆσοι *tanti ſunt, ut ſine te ſim totos dies.* Videtur *uel il= lud* Modò,*uacare, uel poſt* Sed,*ſubaudiri* Ne. Deeſt *& totum* ἀντιδιάστροφον, *idq; honeſtiſſima figura. ut in illo* Columellæ, Neque *hæc tantum remedia ſalubritatem faciunt, multi largo ſale miſcent pabula.* Etiam,uel &.

SAEPE Diſcretiuæ. *ut* Terentius, Traditus *ſum mulieri, illa ilico ubi me accepit.pro, illa uerò.*Sed *præcipua cum gra= tia omittuntur in ea figura,in qua idem uerbum repetitur,ſed ta men cum aliqua contrarietate.ut* Cicero,Tu *cum principem ſe= natorem auunculum domi habeas, ad eum non refers,ad alios*

refers,

refers, qui ſuam domum non habent, tuam exhauriunt? Quintil. Pro patre mori poſſum, corā patre nō poſſum. In *utroque exē-plo deſyderatur* Autem, *uel* Vero: *ſed aptius certè, quàm appo-nitur, etiā ubi non repetitur idem uerbū, ut poſt negatiuā* Non. Cicero, *Tantum cibi et potionis adhibendum, ut reficiantur ui-res, non opprimantur.* Idem, *Hæc morum uitia ſunt, non ſene-ctutis. Sæpe etiam in excurſu poëtico, quem Seruius præcipit nō ultra tris uerſus extendendū. Confligunt: Zephyrusq; Notusq;, & lætus Eois Eurus equis, ſtridunt ſyluæ, ſæuitq; tridenti Spu-meus, atque imo Nereus ciet æquora fundo. pro, ſtridunt autē.* Et *in Georg. Omnia uentorū cōcurrere prælia uidi, Quæ grauidā late ſegetem ab radicibus imis Sublime expulſam eruerent, ita turbine nigro Ferret hyems, culmumq; leuem, ſtipulasq; uo-lantes. pro, ita uerò.*

Ex *diſiunctiuis quoque, modo* Seu, *uel* Siue. *ut* Mart. *Tuoq; triſtis filius, uelis nolis, cum concubino nocte dormiet tota. Seneca de ſtud. lib. Scias neſcias, fient.* Modo Vel, *aut* Ve. Plinius, *Continentur hiſpido calice per genera plus minus.* Quod Martialis *declarat, cum ait, Speranti plures (nam ſtare, aut creſcere debent* Munera) *uenerūt plus'ue, minus'ue duæ. Si-gnificatur autem circiter duæ.*

Sed diſiunctiua Vel, *aliter deſyderatur. ut* Cicero, *Quan-do enim frequentiſſimo ſenatu quatuor, ad ſummum quinque ſunt inuenti, qui Milonis cauſam non probarent.* Deeſt *enim* Vel, *ſiue* Aut.

DESVNT *orationis contextui & cauſales diuerſorum ge nerum.* Enim, *uel alia ſimulis ſignificationis. ut in illo* Terentij *authore* Donato, Obſeruabā *mane illorum ſeruulos uenientes, aut abeuntes. pro, obſeruabam enim.* Et *in* Adelph. *Hæc cum il-li* Mitio *dico, tibi dico. Tu illum corrūpi ſinis.* Vbi *deeſſe* Nam *inquit* Donatus, *ac feruentius aſyndetos dici.* Vergil. -Nunquā *imprudētibus imber Obfuit, aut illum ſurgētem uallibus imis*

Aeriæ

Aëriæ fugere grues.pro,aut enim illum.Idem, At ſi uirgineum ſuffuderit ore ruborem, Ventus erit,uento ſemper rubet aurea Phœbe.pro,uento enim.

VT,*finalis, uel perfectiua ante ſubiunctiua uerba frequentiſsime,præcipue poſt uerba* Volo,Nolo,Malo,Precor,Rogo, *cũ ſimilibus.ut* Cicero, *Tu uelim deſinas iam literis noſtris uti.* Idem,*Nolim me iocari putes.* M.Brutus,*Reſcribas ad omnia rogamus.*Præterea *poſt* Oportet, & Neceſſe eſt, & licet.*ut* Cicero,*Hominem occidat oportet,qui,&c.*Idem,*Hoc tu meum cõſilium laudes neceſſe eſt.*

ETIAM Ne,*finalis,neſcio an poſt aliud uerbum,quàm* Caueo:*ut Caue credas,Caue titubes.*Licetq́; *uel per defectum horum,uel plenè pro arbitrio loqui,niſi fortè cũ uerbo* Licet,*poſt quod perpetuò uidetur* Vt,*deſyderari:*Licet *facias*,Licet *uenias.*

QVOD *quoque idicon : ut* Volo *ſcribas.* Velim nos *facias certiores.pro,quòd ſcribas,quòd facias.*

HANC VERO *poſt uerba, quæ in infinitum feruntur, quoties infiniti ſolutionem per finitum uerbum potius uſurpare libet,ſupprimit ferè doctorum uſus.*Cicero *ad* Quintum *fratrẽ,* Non *prætermittam ne illud quidem,*M.Furium Flaccum *equitem* Romanum, *hominem nequam Capitolini &* Mercuriales *de collegio eiecerunt.pro,quòd eiecerunt.*Terentius, *Audiui* Archillis:*iandudum* Leſbiam *adduci iubes.*Idem, Ne *tu iſtas faxo calcibus inſultabis fruſtra. Supplendum enim,ut ſit,quòd iubes, quòd inſultabis.*Idem,*Hoc ſigni eſt,ubi primũ poterit, ſe illinc ſubducet,ſcio.* Vbi Donati *ſententia deeſt* Quòd,*et* Vnde:*ut ſit, hoc eſt ſigni, unde ſcio,quòd ubi primum poterit,ſe illinc ſubducet.* Mihi *uerò minus durum uidetur ſi uel uerbum* Scio, *per parẽtheſin legatur,uel* Quòd,*bis ſubaudiatur, quàm illud* Vnde,*ſubijci,quod alibi ſubintellectum non legi : adhibetur tamen ſæpiſsime eadem coniunctio.ut* Martialis, Hoc *ſcio,quòd ſcribit nulla puella tibi.*Horat.*Si tibi ſitim leuaret copia lymphæ,*

Narrares

Narrares medicis, quòd quanto plura paraſti, Tanto plura cupis. Seneca in natur. quæſtion. Miramur quòd acceßionē flumi num maria non ſentiant. æque mirandum eſt, quòd detrimentum exeuntium terra non ſentit. Et alibi, Nos putamus quòd quia nubes colliſæ ſunt, ideò fulmina emittunt. Plin. ad Seruianum, Gaudeo & gratulor, quòd Fuſco Salinatori filiā tuam deſtinaſti. Cicero in Saluſt. Credo quòd nō omnes tui ſimiles incolumes in urbē uenißēt. Hunc huius particulæ uſum quidā interpretes nimiū refugiētes, non ſolū inſipide, ſed etiā mea ſentētia, citra ullum autorem pro ὅτι Græco, alij Vt, alij Quoniam, alij Quia, non raro poſuere. Eſt tamē elocutio per Quòd, ut Theodorus cenſet, magis ſupina, per infinitū magis erecta & uegeta.

ITEM *Quòd, uel Vt, uel Ne, poſt uerba Cenſeo, ſuadeo, nuntio, dico, caueo, facio. Cicero, Treuiros uites cenſeo. Idem, Id ſi eſt, eſſedum aliquod ſuadeo capias. Cn. Plan. In quibus aperte denuntiat uideam, ne fallar. Idem, Caue feſtines, aut committas, ut aut æger, aut hyeme nauiges. Idem, Tu fac habeas fortem animum.*

DESYDERATVR *coniunctionum Vt, uel Quòd alterutra, poſt uerba Puto, opinor, credo, arbitror, fateor, & ſimilia. Vatinius, Non puto repudiabis in honore, quem in periculo recepiſti. Cicero, Niobe fingitur lapidea, propter æternum credo in luctu ſilentiū. Terētius, Eius anuis cauſa opinor, quæ erat mortua. In quibus exemplis, uel per Quòd ſupplere quod deeſt licet: ut, Puto quòd nō repudiabis in honore. &, Credo quòd propter æternū in luctu ſilentiū. uel per Vt: ſic, Propter æternum ut credo ſilentium. &, Non repudiabis ut puto in honore.*

OMITTITVR *in oratione nonnunquam & continuatiua Si: ut in illis, Dediſſes huic animo par corpus, feciſſet quod optabat. Iuuenalis, Græculus eſuriens in cœlum iuſſeris, ibit. pro, ſi dediſſes, ſi iuſſeris. Poteſt tamen in his & illud Dediſſes, accipi pro debueras dare. & Iuſſeris, imperatiue. In illo tamen Martialis*

tialis cum ſimilibus,omnino ſubauditur Si: Ergo *ero* Vergilius, *ſi munera* Mecœnatis *Des mihi,* Vergilius *nõ ero,* Marſus *ero.* Eſt *enim ſenſus,* Si *non ero* Vergilius, *ero* Marſus. Terentius, Negat *quis,nego.* Idem, Quàm *fortunatus ſum cæteris rebus, abſque hæc una foret. pro,ſi negat: ſi abſque foret, id eſt, ſi abeſſet.* Horatius,-Decies *centena dediſſes* Huic *parco paucis contento,quinq; diebus* Nil *erat in loculis.* Vergilius, -Tu *quoq; magnam* Partem *opere in tanto, ſineret dolor,* Icare *haberes. pro,ſi dediſſes,ſi ſineret.*

PRAETEREA *ſi non, uel ſi aliter. ut in tali figura dicendi,qualis eſt* Quintiliani, Quis *non obtundi poßit, ſi per totum diem cuiuſcunq; artis unum magiſtrum ferat, mutatione recreabitur? Sicut in cibis, quorum diuerſitate reficitur ſtomachus, & pluribus minore faſtidio alitur. Aut dicant iſti mihi,quæ ſit alia ratio diſcendi. pro,aut ſi ita non eſt,dicant iſti mihi.* Eſt *hæc ratio Græcis frequens.*

DESVNT *identidem & illatiuæ.ut* Vergil.Ceßi,*& ſublato montem genitore petiui. pro, igitur ceßi, autore Seruio.* Et Ouidius, Hunc *quoque ſyderea qui temperat omnia luce* Cepit *amor ſolem,* Solis *referamus amores.* Hians *enim oratio eſt, niſi* Quare, *uel aliquid ſimile ſubijcias. ut ſit, quare referamus.* Et Terent.Hac *nõ ſucceßit,alia aggrediamur uia.pro,ergo alia,uel quare alia.*Et *in illo* Horatij, Audiet *ciues acuiſſe ferrum.* Porphirio *ſubaudit* Itaque. Rurſus *in eo quod ſtatim ſequitur,* Quę *uocet diuum populus ruentis imperij rebus. Subaudit* Ergo, *additq; ferè hunc morem* Horatium *habere tranſcundi ſine coniunctionibus.*

ADVERSATIVAE *quoque deeſſe interdum uidentur, ut cum ſine his legitur* Tamen. Cicero *pro* Archia, Qui *ſedulitatem mali poëtæ duxerit, aliquo tamen præmio dignam.*Idem *pro* Milone, Qui *nondum libera ciuitate, tamen populi* Romani *comitijs liberatus eſt.* Integra *enim ſunt, quamuis mali,*

& quæ

& quamuis nondum. Idem ad Atticum, *Cæſarem quidem Lucio Cæſare cum mandatis de pace miſſo, tamen aiunt acerrime delectum habere.*

QVAM *quoque electiua poſt* Plus, minus, & amplius, *& in ſumma cõparatiua.* Varro de re ruſt. *Nõ minores oportet iniri, bimas, ut trimæ pariant.* Idẽ, *Videndũ ne ſint minores trimæ, maiores decem annorum.* Terentius, Quintiliano autore, *Accede ad ignem hunc, iam caleſces plus ſatis.* Idem, *Plus milies audiui.* quamuis Donatus in priori, Pleonaſmon potius uelit. Item Plinius x. *Plus uicena quina oua incubãda ſubijci uetant.* Idẽ v. *Torrentes uerò amplius centum.* Liuius, *Hoſtium plus mille cæſi, Romanorum minus mille interempti.*

MIHI *uerò hæc ipſa coniunctio cum adiuncto aliquo pro conditione materiæ deſyderari ſæpe uidetur, ueluti poſt comparatiua, ut alibi dictum eſt, quoties abſolute proferuntur : ut* Liberius uiuendi fuit poteſtas. *Simul enim audio* Quàm ante. Itidẽ in illo, *Vbi ſiqua eſt habitior paulo, pugilẽ eſſe aiũt.* uel quàm aliæ, *uel quid ſimile. Simile aliquid deſyderari uidetur, & cũ illa ſimilitudinis aduerbia* Tam, ita, perinde, adeò, *poſt negatiuam particulam abſolute ponuntur : ut in talibus,* Non perinde gratus, non adeò multa, non ita ſero, non tam pridem. Terentius, *Non ita diſsimili ſunt argumẽto.* Cicero, *Nec ita multo poſt edictum Bruti, affertur & Caſsij.* Plinius, *A pluuijs ſerenitatẽ non perinde certam.* Vergil. *Nec ſum adeò informis, nuper me in littore uidi.* Idem, *Non obtuſa adeò geſtamus pectora Pœni, Nec tam auerſus equos Tyria ſol iungit ab urbe.* Quintil. *Videlicet ut corpora infantium, nec caſus quo in terram toties deferuntur, tam grauiter affligit, nec illa per manus & genua reptatio.* Non ignoro hæc per Valde, nonnullos interpretari ſolere, ſed tamen tali quapiam, quali dixi ratione, huc uenerint.

IAM An, *dubitatiua nonnunquam deeſſe in oratione uidetur. Aliàs ſemel, ut cum in priori ſenſu, nec ipſa, nec eius ſyno-*

nymos, Ne, adhibetur: ut, Studes an ſcribis? Studes an non uel nec'ne? Cicero in Partitionibus, Rurſus ſuperioris generis ſunt tria, ſit nec'ne ſit, quid ſit, quale ſit. pro an ſit, an non ſit. Liuius, Hic Lucius Tarquinius Priſci Tarquinij regis filius nepos'ne fuerit, parum liquet. pro filius'ne, nepos'ne fuerit. Aliàs bis. Cicere de nat. deorum, Nec uerò Protagoras, qui ſe negat omnino de Dijs quid liqueat ſcire, ſint, non ſint, quales'ue ſint, quicquam uidetur de natura deorum ſuſpicari. Terentius, Quid cum illis agas, qui neq; ius, neq; bonum atq; æquum, ſciunt? Melius peius: proſit, obſit: nihil uident. Horat. Ludere par impar, equitare in arundine longa. Idem, Serius ocyus.

APOSIOPESIS.

R*Eſtat huius generis altera pars, in qua nimirum quod ſermonis integritati deeſt, aliunde quoque petendum ſit. Cæterum non tam quia certum eſt, uel quòd ipſa conſuetudine ſubaudiri ſolet, quàm quòd planè uel affectu aliquo, uel tranſitus cauſa ad aliud, quod magis urget, prætermiſſum eſt. Et affectu quidem multis modis. Nam & ira. ut in illo Vergilij, Quos ego. ſed motos præſtat componere fluctus. Et pudore. Vergil. Nouimus & qui te tranſuerſa tuentibus hirquis. Et timore, uel religione. Cicero, De noſtrum enim omnium, non audeo totum dicere. Idem, Data Lupercalibus: quo die Antonius Cæſari. Tranſitus ad aliud gratia. ut in illo, quod Quintilianus affert, Communis autem, tametſi ignoſcite mihi iudices. Donatus aliter diſtinguit, & trifariam. Cum per ſeipſum tacet quis, & ad aliud tranſit, quam uocat primam. Terentius, Ecce autem de integro, niſi quicquid eſt, uolo ſcire. Vergil. Nec requieuit enim, donec Calchante miniſtro. Sed quid ego hæc autem? Vel tacet, nec ultra aliquid loquitur. Terentius Adel. Iam ſi uerbum ullum poſthac. Vel alterius interuentu perſonæ tacet. Idem in Heaut. Ita res eſt hæc nunc quaſi cum. Interpellat enim Clitipho, Quas, malùm ambages mihi narrare occipit? Idem Phormione, Demiphonem*

ſi eſt domi, uiſam, ut quod. Demipho, *Nos ad te ibamus* Phormio. Phor. *De eadem hac fortaſſe cauſa.* Nec ignoro Quintilianum *ex his plæraq;, in quibus ſcilicet ex alijs certum eſt, quod omittitur, ad figuram quam ille ſub* Synecdoche *comprehendit, nos* Eclipſin *uocamus, referre. Ad* Apoſiopeſin *uerò ea duntaxat, in quibus uel id incertū eſt, qualia maxime ſunt quæ per iram reticentur, utique dum iratis ipſis non ſatis liquet quibus uerbis explicent quæ minantur, uel certè id longiore ſermone eſt explicandum, atque idcirco potiore aliqua re inſtante, omiſſum.* Nobis Apoſiopeſeos *appellatione latius uti cum grammaticis,* Quintiliani *pace libuit. Cui tamen eius ſententia placebit, uidet, arbitror, quid ſequatur.*

A COMMVNI.

SEquitur *detractionis genus, quod in pluribus eiuſmodi clauſulis conſiſtit, inter quas aliquid eſt commune, quod tamen in unica poſitum, in reliquis eſt ſubaudiendum.* Itaq; Græcis *generali nomine* ἀπὸ κοινοῦ *dicitur, quo etiam nomine* Porphirio & Priſcianus *aliquandò ſunt uſi.* Hoc *genus in tres ſpecies à grammaticis diducitur,* Zeugma, Syllepſin, & *de qua poſt agetur,* Prolepſin. Quintilianus *priora duo, uno genere comprehendit, quod* Synezeugmenon *uocat, atq; ita finit, ut ſit figura, in qua unum ad uerbum plures ſententiæ referuntur, quarum unaquæque deſideraret illud, ſi ſola poneretur.* Sed *grammatici diſtinguunt, ac ſeorſum definiunt.* Donatus *ad hunc modum,* Zeugma *eſt unius uerbi concluſio, diuerſis clauſulis aptè coniuncta: ut,* Troiugena *interpres diuûm, qui numina* Phœbi, Qui *tripodas,* Clarij *lauros, qui ſydera ſentis,* Et *uolucrū linguas, & præpetis omina pennæ.* Rurſus Syllepſis *eſt diuerſarum clauſularum per unum uerbum conglutinata conceptio: ut,* Hic *illius arma, hic currus fuit.* Et *ſubdit,* Hoc *ſchema late patet, & fieri ſolet non ſolum per partes orationis, ſed etiam per accidentia partium.* Diomedes *ſic,* Zeugma *eſt unius uerbi concluſio, diuerſis clau-*

Synezeugmenon.

Zeugma.

ſulis

ſulis coniuncta, cum duo aut complura ad unam partem orationis iungenda referuntur. Rurſus Syllepſis eſt diſsimilium clauſularum per unum uerbum conglutinata conceptio, cùm ſingularis dictio plurali uerbo, uel poſteriori tantum, uel ultimo redditur: ut, Hic illius arma, hic currus fuit. Sed cum multo latius pateant harum figurarum uocabula, quàm pro iam dictarum finitionum anguſtia, ſicut Donatus ipſe dicit, & tũ ipſe, tum Seruius, & Porphirio in Terẽtij, Vergilij, & Horatij enarrationibus ſubinde confirmãt: nos aliàs, quæ nominibus ſuis magis ſint pares, nec tamen à ſententia ueterum alienæ, adaptare tentemus. Eſto igitur Zeugma, quoties in ſimilibus clauſulis commune aliquid in una poſitum, in alijs non mutatum deſideratur. Sylleſis, cum in diſsimilibus eiuſmodi commune in una poſitum, in cæteris ſatisfacere non poteſt niſi mutatum. De his quoniam frequentiſsimus eorum eſt uſus, & magnam compendij gratiam ſermoni afferunt, non ab re mihi uidetur diffuſius, non ut grammatici (quod ſciam) hactenus fecerunt, ſtrictim, diſſerendum: præſertim qui ſingulas conſtructionis figuras, ſingula ſermonis ornamenta, quæ ſaltem grammaticus conferre queat, exiſtimem. Zeugma quid. Sylleſis quid.

FIT IGITVR *Zeugma ſiue id inſpicias, quod detrahitur, ſiue locum unde detrahitur, ſiue ea, quæ clauſulas coniungunt, multis ſanè modis. Quippe quod detrahitur, in uniuerſum triplex eſt. Aut enim ipſum eſt uerbum, aut aliquid quod uerbum præcedit, aut aliquid quod ipſum ſequitur. Et uerbum quidem ipſum, ſic, Non locus uirum, ſed uir locum honeſtat.*

QVOD *uerbum præcedit, quadrupliciter. Modò unica dictio: ut, Probus non ſolũ præſentes amicos colit, ſed etiã abſentes amicos obſeruat. Supplendum enim iterũ probus. Modò plures: Qui uir probus uideri uolet, præſentes amicos colet, & abſentes amicos tuebitur. Vbi totũ illud (qui uir probus uideri uolet) ſubdendum in ſecundo ſenſu eſt. Modò totum, quod uerbum præcedit cum ipſo uerbo: Qui uir probus uideri uolet, tuebitur*

amicos abſentes, nedum amicos præſentes. Petendum eſt enim à priori ſenſu totum illud (qui uir probus uideri uolet, tuebitur.) Etiam cum aliqua parte eius, quod uerbum ſequitur, ut ſi è proximo exemplo, amicos, ſemel dempſeris: ſic, Tuebitur amicos abſentes, nedum præſentes.

ALIQVID quod uerbum ſequitur, itidem quadrupliciter. Modò unica dictio: ſic, Vt probus abſentes amicos tuetur, ita improbus abſentes deſtituit. Modò plures dictiones hoc modo: Vt probus abſentes amicos ſua opera tuetur, ita improbus deſtituit. Modò totum quod ſequitur cum ipſo uerbo, ad hunc modum. Vt uir ingratus beneficio eſt indignus, ita & qui facilè obliuiſcitur. Etiam cum aliqua parte eius, quod uerbum præcedit, Non ſolum Mutius hoſti metum incuſſurus, manum rogo intulit, ſed etiam Ageſilaus.

VARIATVR Zeugma & à loco, ubi commune illud quod alibi ſubauditur, eſt poſitum. Nam id uel in priore aliqua clauſula ponitur, uocaturq; Prozeugma: ut, Vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia. Vel in poſtrema, diciturq; Hypozeugma, ut Ouidius, Nō Venus & uinū ſublimia pectora fregit. Terentius, Hoc pater ac dominus intereſt. Vel in media, cum Meſozeugma uocăt. ut in illo ſuprà poſito, Troiugena interpres diuûm, qui numina Phœbi, Qui tripodas, Clarij lauros, qui ſydera ſentis, Et uolucrū pennas, & præpetis omnia pennæ.

Prozeugma. Hypozeugma. Meſozeugma.

TERTIAM uarietatem accipit à particulis, quæ clauſulas committunt. Hæ tribus quatuor'ue ſummum partibus continentur, Nomine, aduerbio, coniunctione, & aliquando participio. Sunt igitur in nomine, quæ Zeugma faciunt, ea quæ relatiua dicuntur, tum ſubſtantiæ: ut Vergilius eſt qui enarratur. integrum enim eſt, qui Vergilius enarratur. Tum qualitatis: ut niger homo eſt, qualis Aethiops. Tum magnitudinis: Magni nominis erat, quanti quiſquam. Magnas copias ſecum duxit, quantas Xerxes. Magnum paſcit gregem, quantū Anglorum quiuis. Tum nume-

ri:ut, Centum uel multas exædificauit naues, quot non alius.

ET redditiua ſimili genere: Talis eſt hic, qualis ille. Tātū habet agri, quantum ciuis quiſquam. Tot tenet uerſus, quot audit.

ET uniuerſalia infinita: Quicunq; uult eſſe cōtinens, poteſt.

IN aduerbio uerò, dictorum iam nominum aduerbia: ut Facit aptè, qualiter ſemper. Studet impenſe, quantopere nullus. Pugnauit ſingulari certamine, quoties nemo alius. Et per relatiua: Diu fuit abſens, quàm diu præſens. Venit hora tertia, quando etiam præceptor. Pergit ad urbem, quò tuus pater. Tranſiuit Roma, quàm noſter hoſpes. Rediјt Londino, unde noſter Morus. Studuit Patauij, ubi Latimerus.

TVM collationis aduerbia, & ſimilitudinis: Sic uel ita tibi inuidit, ut mihi.

TVM paritatis: Tam deeſt auaro quod habet, quàm quod non habet: —Tam ſunt Arcturi ſydera nobis, Hœdorumq; dies ſeruandi, & lucidus anguis, Quàm quibus in patriā uentoſa per æquora uectis, Pontus & oſtriferi fauces tentantur Abydi. Accipiendum enim à priori (ſunt ſeruandi.)

ITEM congregandi, ſiue negatæ ſolitudinis aduerbia, Non ſolum nobis nati ſumus, ſed etiam amicis & patriæ.

IN coniunctione tum copulatiuæ, Socrates iudicatus eſt ſapiens, & Ariſtides iuſtus. Sol auget uentos & comprimit. Mutat colores Scytharum Tarandus, nec aliud ex ijs, quæ pilo integuntur.

TVM diſiunctiuæ, Vel quod certo ſcis, uel nihil eſt loquendum. Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim. In hoc genere, ubi ſcilicet duplex eſt coniunctio, uel particula, quæ ſimiliter duos ſenſus nectit, monet Laurentius, ſi præcedat coniunctiones, quod cum aliquo ſequentium eſt conſtruendum, obſequi illi debere clauſulas quæ ſequantur. non enim rectè dici, Tu nec faceres, nec ego te permitterem. Dicendum nanque uel tranſlata in priorem locum coniunctione, ſic, Nec tu faceres, nec

ego te permitterem. Vel *mutato ſecundo uerbo, ſic,* Tu *nec faceres, nec à me permittereris.* Rurſus *uitioſum eſſe,* Potes *cognoſcere partim ex aliorum ſermone, partim docebit te ipſe tabellarius.* Dicendum *enim uel ſic,* Partim *potes cognoſcere ex aliorum ſermone, partim docebit te ipſe tabellarius.* Vel *ſic,* Potes *cognoſcere partim ex aliorum ſermone, partim ex tabellario.* Accipiantur *enim hoc loco (partim, unà, pariter, ſimul) quaſi coniunctiones ſint: cum ipſa quoque priori loco poſita clauſulas geminent, ſicut copulatiuæ & diſiunctiuæ.* Sed *nec diuerſæ conſtructionis uerba, cum talis, qualem diximus, particula coniunctionem præceßit, coniungenda eſſe, idem* Laurentius *eſt autor. non enim ſatis* Latinum *eſſe,* Ille *mihi nec nocuit unquam, nec adiuuit:* Sed *dicendum eſſe, aut ſic,* Ille *mihi nec nocuit unquam, nec profuit.* Aut *ſic,* Ille *nec nocuit mihi unquam, nec me adiuuit.* Aliasq; *diuerſæ conſtructionis uerba uni caſui ſubieciſſe, parum terſæ* Latinitatis *uidetur, nec ſtudio ſequendum: quod genus eſt illud* Ouidij, Neſcia *gratentur, conſolentur'ue parentem.* Cæterum *ſiquid apud magnos autores contra* Laurentij *præceptum legitur, eſto* Syllepſis, *ſicut illud* Quintiliani, Et *quas res, quosq; homines, quibus rebus, aut hominibus, uel conciliaſſet, uel alienaſſet ipſa natura.* Et *illud* Terentij, Quem *neq; pudet quicquam, nec metuit quenquam, nec legem ſe putat tenere ullam.* De *quo alio loco plenius.*

PRAETEREA *diſcretiuæ: ut,* Is *adeò ex me natus non eſt, ſed ex fratre.* Et, Athenienſes *Peloponneſiacon bellum geſſerunt,* Thucydides *autem conſcripſit.*

ITEM *rationis redditiua,* Credibile *eſt illum feciſſe: nam frater non negat. uel quippe, uel etenim frater non negat.*

ET *ſubcontinuatiuæ,* Quoniam *hæc domus tibi non placet, altera tibi quærenda eſt.*

ET *continuatiuæ,* Si *alium ſuccurrere prohibetis, ſaltem hunc ne prohibete.* Si *tibi fui iniurius, qua quæſo in re?* Terentius,

tius, Et *hanc mihi niſi mors, adimet nemo. pro, nemo adimet.* Nam *(ſi adimat) ſubaudias,Syllepſis erit.*

ET *perfectiuæ,ut* Adijſti *me,non ut ſalutares,ſed ut tentares.*

ET *illatiuæ,*Vnicus *es patri,igitur hæres.*

ET *aduerſatiuæ,* Etſi *patri tuo multum debeo, non tamen & tibi.*

PRAETEREA *Quàm electiua,* Eſt *magis amicus tibi, quàm mihi.* Et *per ſynonyma,*Ac,&,Atq;,Magis *alienus uiſus eſt à nobis,atque à reliquis.* Item,*Aliud eſt eſſe ciuem,quàm aduenam.Præſtat in egeſtate uiuere,quàm inhoneſte.*

ETIAM *dubitatiuæ,* Eſt'ne Meliboei *hoc pecus, an tuum?* In *hoc genere ſæpe alter ſenſuum deſideratur totus, cum tamen coniunctio alterum omnino exigat, ut quæ aliter coniunctionis munere fungi non poſſit: ut* An *uenit? uel uenit'ne? ſupplenda enim utrobiq; oratio eſt per an non.* Sæpe *non modo alter tantum ſenſus cum ſigno, ſed etiam ipſius poſiti ſenſus dubitationis nota.* Veluti *in illis ſimplicibus interrogationibus,* Ibimus? *pro, an ibimus,an non?* Qualis *fortaſſe ſubauditio in illis non requiritur,ubi per interrogationem aliquid ueluti extorquemus.ut in illis,* Tu'ne *impune hoc facies? &* Ita'ne *paratus tandem aduenis? &* Hoccine *eſt credibile aut memorabile, tanta uecordia innata cuiquam ut ſiet?*

INCIDIT Zeugma *& ubi interponitur,ne dicam: ut,* An *ſperaſſet hoc uiuo* Milone,*ne dicā conſule.pro,conſule* Milone. In *quo genere notat* Laurentius, *ubi talis ſermo per nominatiuū figuratur,ſi proprium,appellatiuum'ue præcedat,rectius ſubijci accuſatiuum:ut,*Crudelis Caſtor,*ne dicam ſceleratū & impium.* Secus *autem ſi ſequitur.rectius enim dici,*Crudelis *ne dicam ſceleratus & impius* Caſtor: *quàm,ſceleratum & impium* Caſtorem: *Quæ diuerſitas in alijs caſibus non accidit.*

FIT *& aliàs ſubinde* Zeugma *in epexegeſi uerbi, dico. ut in illo* Horatij, Tutior *at quanto merx eſt in claſſe ſecunda,* Li-

bertinarum dico. Repetendum enim ad abſolutam ſtructuram illud, claſſe, ut ſit, dico claſſe Libertinarum.

SYLLEPSIS.

SYlleпſis, ut ſuprà diximus, eſt cum diſsimilibus clauſulis commune aliquid, quod in una ponitur, mutatum aliquatenus in alia deſideratur. Fit hæc (ut ſub Donato autore prædictum eſt) & per partes, & per accidentia partium. Et per hæc quidem, ubi quod ſubauditur, genere, perſona, numero, caſu, modo, uel tempore, ſi adhibeatur, eſt mutandum. Per partes modò, cum earum ſignificatio eſt uarianda: modò aliter, ut pòſt dicetur. Prior ratio, id eſt quæ per accidentia fit, per uerbum, adiectiuum nomen, præterea nomen, pronomen'ue relatiuum, aut participium fit: quæ particulæ in generis, ſaltem numeri & perſonæ ſyllepſi, tum ſingulariter communis locum ſuſtinere, tum pluraliter poſſunt: & ſingulariter quidē poſitæ conformari cum aliqua particula clauſulæ, in qua adhibētur, omnino debent: pluraliter cum eorum quibus in omnibus clauſulis reſpondent, maxime digno. Sed prius ut ſingulariter cōmunis locum ſuſtinent, agamus. Fit igitur Syllepſis communi eo, quod in clauſulis eſt, ſingulari & per genus, ſicut in illo Terentij, ut Donatus confirmat, Vtinam aut hic ſurdus, aut hæc muta facta ſit. Cui ſimile eſt illud eiuſdem, Dati anuli, locus, tempus cōſtitutum eſt. Et Vergilij, Tu quos ad ſtudium atq; uſum formabis agreſtem. In hoc quoque genere monet Laurentius, ut ſi commune præcedat, quæ ſubijciuntur in clauſulis præſertim duplici coniunctione copulatis, tum appellatiua, tum propria omnino obſequantur. Non enim apud Ciceronem rectè legi, Optima ſunt & mente & uiribus: ſed legendum eſſe, uel ſic, Et mente optima ſunt & uiribus. ut uidelicet commune illud appellatiuum ſequatur. Vel ſic, Optima ſunt mente & uiribus. altera ſcilicet coniunctione detracta. Nec dicēdum eſſe, Nulla uirgo eſt dicenda corrupta uel mente uel corpore: ſed uel mutato altero appellatiuo,

ut ſint

ut ſint ſimilia, ad hunc modum, N*ulla uirgo eſt dicenda corru-pto uel animo uel corpore.* V*el translato adiectiuo in medium uel poſtremum locum,qua ratione ſub generali* S*yllepſeos præ-cepto cadet,ut cum proximo appellatiuo conſentiat,hoc pacto,* N*ulla uirgo eſt dicenda uel mente corrupta uel corpore.*V*el ſic,* N*ulla uirgo eſt dicenda uel mente uel corpore corrupto.* Q*ua-re illud* G*ellij fortaſſe non probabitur,*I*nſpecto libro nullam eſſe in eo uerbo nec mendam nec uitium. Sed hic facile reijci culpa in librarium poteſt, ſcribentem mendam pro mendum, & nul-lam pro nullum.*

PER *perſonam uerò, & communi in clauſulis ſingulariter poſito.* Cicero ad Q*u.fratrem,*E*t penè ille timore,ego riſu cor-rui.*Idem *de ſomnio Scipionis,*E*go illum de ſuo regno,ille me de noſtra repub.percontatus eſt.* I*n hoc genere,ubi collatio aliqua ſubeſt,licet uerbum poſteriori loco adhibeatur,tamen cum prio-ris clauſula nominatiuo potius cõſentiet:ut* T*u melius iſta,quàm ego faceres,non facerem. &,*E*go melius iſta, quàm tu facerem, non faceres. Simuli modo,*T*u ita ut ego hæc feciſſes.* I*lle perinde ut tu liber eſt.*Cicero ad Atticum, N*unc cum hoc tempore nihi-lo magis ego,quàm uos ſubſidio* D*omitio ire poßim.Simuli mo-do ubi,niſi,clauſulam ſubiungit, tametſi uerbum poſteriori loco ponitur,tamẽ cum priori nominatiuo potius in accidentibus con cordabit.* T*erentius,*T*alem filium nulla niſi tu pareret.*L*egitur tamen & aliter apud alios poëtas,ſed figurate.*V*ergilius,*N*ihil hic niſi carmina deſunt.* O*uid.*Q*uid niſi ſecretæ læſerũt* P*hylli-da ſyluæ?*I*dẽ,*D*ij maris et cœli(quid enim niſi uota ſuperſunt?)*
Soluere quaſſatæ parcite membra ratis,

FIT *perſonarum* S*yllepſis & per,cum,ut comitem ſignifi-cat,ut in propoſita ratione,ubi ſcilicet communis particula ſin-gulariter adhibetur. ut in illo* O*uidij,*T*u quoq; cum* D*ruſo præ mia fratre feres.*E*t* H*oratij,*T*u quid ego & populus mecum de-ſyderet,audi.*

PER *numeros & communi ſingulariter poſito* Syllepſis *fit.ut in illo* Vergilij,*–hic illius arma,* Hic *currus fuit.* Item *in illo eiuſdem,*Socijs *& rege recepto.*

AT *cum plurale eſt id,quod in clauſulis commune eſt, cum digniore in ipſis,ut dictum eſt,coaptabitur.* Eſt *porrò inter genera maſculinum dignius fœminino & neutro.* In *perſonis prima præſtantior,quàm ſecunda & tertia:ſecunda uerò quàm tertia.*Ergo *per genera in hac ratione ſic fiunt* Syllepſes. Ouidius Faſtis,*Iane face æternos pacem,paciſq; miniſtros.*Idem,*Mulciberis capti Marſq; Venuſq; dolis.* Terentius, *Domus,uxor,liberi inuenti inuito patre.* Cicero de Offic. *Propter ſummam & doctoris autoritatem & urbis: quorum alter te ſcientia augere poteſt,altera exemplis.* Virgil.*–Cæſoſq; reportant,* Almonem *puerum fœdatiq; ora* Galeſi.

SVNT *qui fœmininum neutro præſtare uolunt, quorum eſt* Priſcianus,*illo nimirum* Lucani *inductus, Sunt leges & plebiſcita coactæ.* Ego *contrà,cum alibi ſemper neutro potius cedere fœmininum obſeruem,illud & monadicon & aliàs ad corruptelam lubricum,potius deprauatum cenſeo, cum diuerſæ rationis exempla ſint plurima. ut* Salluſtius,*Præterea diuitiæ, decus,gloria in oculis ſita ſunt.* Idem,*Genus,ætas,eloquentia,propè paria fuere.* Suetonius, *Pulſis cultoribus obtinuere terras,in quibus urbs & templum dedicata ſunt.* Nec *eſt quòd quiſquam illud* Lucani Græcorum *imitatione dictum,defendat, apud quos ſicubi talis locutio legitur, non niſi ubi ſexus eſt diſcrimen, & per participium id fieri obſeruatur. ut in illo* Homeri, αἱ δέ πυ ὑμέτεραι τ᾽ ἄλοχοι καὶ νήπια τέχνα εἵατ᾽ ἐν μεγάροισι ποτιδέγμεναι. Q*uaſi dicas,*At *ueſtræ uxores,& pignora neſcia fraudis,* Sub *tectis reſident expectantes.* Et *per,cum.* Ouidius Faſt. *Ilia cum* Lauſo *de* Numitore *ſati.*

PER *perſonas & commune plurale ad hũc modum.*Cicero, *Si tu &* Tullia *lux noſtra ualetis, ego & ſuauiſſimus* Cicero

ualemus

ualemus. Terentius, *Hæc ſi neq; ego, neq; tu fecimus, non ſiuit egeſtas facere nos.* Vergilius, *–ſpolia ampla refertus Tuq; puerq; tuus.* Horatius, *–ſi modo ego & uos Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto.* Et per, *cum.* Vergilius, *–diuellimur inde Iphitus & Pelias mecum.*

PER *numeros quoq; Syllepſin fieri ſub hac ratione uolunt Grammatici: ut –ſunt nobis mitia poma, Caſtaneæ molles, & preſſi copia lactis. Ponitur enim hic in una clauſularum, quod etiam mutato numero ſubaudiendum eſt in alijs. Volunt & in talibus Syllepſin eſſe,* Cicero & Hortenſius *regnarunt in cauſis. ſed paulo diuerſa ratione, cum id quo ſingula ſunt ſupplenda, in nulla poteſt non mutatum poni. In illo nanq; iuſta eſt Syllepſis,* Vixit annis uiginti uno, *ſiue uno & uiginti dicas, cum ſint poteſtate duo ſenſus, nec poſſit utriq; pluralis ille, annis, ſeruire.*

PER *cum.* Ouid. Metamorph. *Fors eadem Iſmarios Ebrum cum Strymone ſiccat.* Idem in primo, *Littera cum plauſu clamor ſuperaſq; deorum Impleuere domos.*

FIT *& per caſus Syllepſis, maxime in his clauſulis quæ per prouocabula & relatiua pronomina connectuntur, quoties ſcilicet quod per ea ad legitimos cōſtructionis numeros repeti natura debet, in diuerſo caſu ab eo, quo poſitum eſt, deſideratur: ut* Arma, *uirumq; cano,* Troiæ *qui primus ab oris. Nam ſi eodem, quo in altera clauſula ſunt poſita, in altera deſiderantur, Zeugma faciunt, non Syllepſin. ut* Ouidius, *Hanc tibi Naſo tuus mittit Rufine ſalutem, Qui miſer eſt, ulli ſi ſuus eſſe poteſt.* Itaque *tractari in Zeugmate magis poſtulabat: nos petita uenia, de utraq; ſimul ratione, quæ ſuccurrent trademus: ſi pauca, quorum ad utranq; rationem nonnulla pertinent, de uarietate eius, quod repeti per ſupradictas particulas ſolet, appoſuerimus.* Repetitur *ergo per has particulas modo proprium. ut in illo Ouidij modò poſito exemplo,* Hanc tibi, &c. Modò *appellatiuum. ut in illo, Fiſtula, Damœtas dono mihi quam dedit olim.* Modò *pronomē. ut Ille*

ut Ille ego, qui quondam gracili modulatus auena Carmen: & egreſſus ſyluis, uicina coëgi. Modò aliquid loco nominis. Cicero, Perdifficilis Brute quæſtio eſt (quod tu minime ignoras) de natura deorum. Repetitur enim pro nomine ſenſus, perdifficilem eſſe quæſtionẽ: ſed hoc penè in aperto eſt poſitum. In illo enim Terentij, –& laudare fortunas meas Qui gnatum haberem tali ingenio præditũ. id quod repetitur, planè incluſum in alio eſt. repetendus enim cum prouocabulo eſt nominatiuus pronominis primæ perſonæ, in poſſeßiuo, meas, incluſus. Eſt ubi in nullo includitur, ſed ex alijs ueluti certum habetur. ut in illo, Coràm quem quæritis, adſum. Et in illo Ouidij, ſed paulo durius; Præſide tuta Deo nemorum ſecreta ſubibis, Nec de plebe Deo; ſed qui cœleſtia magna Sceptra manu teneo. Vbi ut ſit à quo relatiuum, qui, caſum, genus, & numerum accipiat, ſubaudiendus ante id eſt ablatiuus, me: Vt ſit, me, qui. Eſt ubi quod per relatiuum repetitur, in alio tanquã genus in ſpecie includitur. ut in illo Salluſtij cum ſimilibus, Deinde Philenorum aræ, quem locũ Aegyptum uerſus finem imperij habuere Carthaginienſes. Et Vergilij, –arcumq; manu celeresq; ſagittas Corripuit, fidus quæ tela gerebat Achates. Idem, Interea ſocios inhumataq; corpora terræ Mandemus, qui ſolus honos Acheronte ſub imo eſt. Huc arbitror parentheſes illas referendas, Quæ tua eſt humanitas, Quæ tua eſt pietas. ut Cicero Attico, Quare quoniam hæc à me ſic petis, ut (quæ tua poteſtas eſt) id neges me inuito uſurum. Ouidius, Hæc quoq; dum ſtulte meditor (quæ ueſtra libido eſt) Eſſe peregrino captus amore potes. Quam figuram uariè interpretari poſſe Laurentius docet: ut Qua pietate es, Cuius pietatis es, & Ea tua pietas eſt, uel Eius pietatis es, uel Ea pietate es. Aliquando quod extrinſecus petitur, uidetur omnino alienũ. ut Cicero ad Terentiam, Plancus me retinet, ſperat poſſe fieri, ut mecum in Italiam decedat: quẽ ego diem ſi uidero, & in amplexum ueſtrum uenero, ſatis mihi magnum fructum uidebor

perce

percepiſſe & ueſtræ pietatis & meæ. Et Cornelius Nepos *in* Attici *uita,* Tranquillatis *autem rebus* Romanis *remigrauit* Romam,*ut opinor,*Lucio Cotta,& Lucio Torquato *Coſ. quē diē ſic uniuerſa ciuitas* Athenienſium *proſecuta eſt, ut lacrymis deſyderij futuri dolorem indicaret.* Cicero Attico,*Quinetiam feci quod profectò ante me nemo, ut ipſe me per literas conſolarer: quem librum ad te mittam, ſi deſcripſerint librarij. Aliquando generali poſito, ſpeciale quod ei ſubijcitur, repetitum per relatiuum uideas.ut in illo* Terentij *in* Phorm. *In quo hæc diſcebat ludo,ex aduorſum ei loco tonſtrina erat.*Eſt *enim illud,ei,demonſtratiuum, cuius indicationem relatiuum circunloquitur. Simile huic uideri poteſt & illud* Vergilij *in* VII. *Arte noua ſpeculata locū,quo littore pulcher Inſidijs curſuq; feras agitabat* Iulus. Et *quod per relatiuum nomen repetitur,tot ferè modis uariatur.*

SIMILIS *uariatio & per pronomen relatiuum fit.*Nam *& uocem quæ præceßit,aliàs ſub eodem caſu repetit. ut* Scribo Vergilium,*& eundem audio.Aliàs ſub diuerſo.*Cæſar,*Extremū oppidum* Allobrogum *eſt,proximumq;* Heluetiorū *finibus* Geneua,*ex eo oppido pons ad* Heluetios *pertinet.* Et *utroq; loco poſitum:ut in iam dicto exemplo, & in illo eiuſdem,* Diem *dicunt,qua die ad ripam* Rhodani *omnes conueniant: is dies erat ad quintum* Calendas Aprilis.Et *generalius aliquid quàm præceßit,cum quo in accidentibus conformetur,ſibi ſubijcit.ut* Cæſar, Millia *paſſuum decemnouem,murum in altitudinem pedum ſexdecim, foſſamq; perducit.* Eo *opere perfecto, præſidia diſponit,caſtella communit.* Plinius *natur.hiſtor.* Nam Thoës *luporum id genus eſt,procerius longitudine, breuitate crurum dißimile.*Et *iſodynamon aliquod in alio incluſum.ut in illo* Ciceronis *ad* Atticum,Bruto *ſuades ut reſcribam,eas literas cras habebis.*Quintil.De *pædagogis hoc amplius,ut aut ſint eruditi planè,quam primā eſſe curam uelim,aut ſe non eſſe eruditos ſciant.* Non *ignorandum autem id quod repetitur,ſi diuerſa uox eſt ab*

ea,

ea, quæ in altera clauſula præceßit, ſiue generale ſit, ſiue ſpeciale, omitti non poſſe. Sin eadem uox eſt, deſyderari alterutro loco poſſe. In poſteriori loco, ut in illo Vergilij, Sunt mihi bis ſeptem præſtanti corpore nymphæ: Quarum, quæ forma pulcherrima, Deiopeiam. pro quarum nympharum. Adeoq; deſiderari hoc loco ſolet, ſi priori adhibetur, ut Hieronymo uitioſum uideatur, ſi quis id apponat, & integram locutionem faciat, ut qui in Rufino id taxet. Cæterum adhibetur paßim apud probatißimos autorum. Apud Cæſarem certe frequentißime. ut in primo, Erant omnino itinera duo, quibus itineribus domo exire poſſent. Et ibidem, Omnibus rebus ad profectionem comparatis, diem dicunt, qua die ad ripam Rhodani omnes conueniant. Idem, Vltra eum locum, quo in loco Germani cōſederant. Suetonius, Deſedit apud Nicomedem non ſine rumore proſtratæ regi pudicitiæ, quem rumorem auxit, &c. Plin. Iuxta Mareotim lacum, qui lacus antea Arapotes nominabatur. Plinius de uiris illuſtribus, ſiue quiſquis fuit autor, Vbi poſt multos annos arcula cum libris à Terentio quodam exarata: qui libri, quia leues quaſdam ſacrorum cauſas continebant, ex autoritate patrum cremati ſunt.

IN priori autem loco deſideratur etiam honeſte, ſi in ſecundo loco poſt relatiuum ſit adhibitum. Quod oratores ſeruare Laurentius eſt autor. ut Quintil. Vereor ne quos porrexerim cibos, uenena fiant. Et Terent. Populo ut placerent, quas feciſſet fabulas. Et, Poſthac quas faciet de integro comœdias. Idem, Nocte illa prima uirginem non attigit. Quæ conſecuta eſt nox, eam nihilo magis. Iterum enim ſubaudiendus eſt ablatiuus, nocte. Poëtæ tamen ſæpe relatiuo id præponunt. Plautus Curc. Illum quem quæritis, ego ſum. Idem Amphit. Nauticratem, quem conuenire uolui, in naue non erat. Antiptoſin in his eſſe, ſicuti Seruius cenſet, nimiæ uidetur licentiæ, & quod autoribus imputare ſit durum, cum nec ulla nitatur ratione, & alioqui Donatus Syllepſin eſſe dicat, alia quidem ratione quàm adhuc ſit dicta,

utique

utique generali,qua multa, de quibus nos alibi agemus, ad Syllepſin trahit,cæterum cum noſtra non pugnante. Ait *enim in illo* Terentij *cum ſimilibus,*Populo ut placerent quas feciſſet fabulas. *Quod nomen* Fabulas,*ad uerbum* Feciſſet,*retulit, non ad uerbum* Placerent. *Qua ratione & Helleniſmon illum,*Scin'me in quibus ſim gaudijs?*ad hanc reducit figuram.*

MIHI *uerò & illa Syllepſes uidentur,ſiue ea per caſum,ſiue aliter fieri dicas:qualia ſunt* Terentij *illud,* Quem neque pudet quicquam,nec metuit quenquam, nec legem ſe putat tenere ullam. *Et Vergilij in* VIII, Queis neq; mos, neq; cultus erat, nec iungere tauros, Aut componere opes norant. *Non enim poteſt relatiuum, quod clauſulis eſt commune, ſingulis earum, niſi mutatum quadrare.*

SICVT *Quintiliani illud per genera,*Illud ingenioru͂ uelut præcox genus,non temerè unquam peruenit ad frugem. Hi ſunt qui parua facile faciunt. *Et illud Ciceronis ad Pætum, ſed alia ratione,*Ille uerò putabat te quæſiturum,an unum ſit cœlu͂, an innumerabilia. *Et illud Salluſtij,quod Seruius citat per numeros,*Quia Sertorio triplices inſidiæ per idoneos ſaltus poſitæ erant,prima,&c. *Item alio genere illud Vergilij,in quo copulantur duo uerba diuerſi numeri ſub uno nominatiuo, qui tame͂ co͂uenire utriq; uerbo non poteſt,*Troas relliquias Danaûm,atque immitis Achilli Arcebat longe Latio,multosq́; per annos Erraba͂t. *Non enim poteſt prioris uerbi nominatiuus,* Iuno,*qui à ſuperioribus petitur,ſecundo uerbo,cui nominatiuus deſit, ſatisfacere,ſed petendum extrinſecus eſt nominatiuus,*illi.

IN *ſuperioribus tame͂ exemplis Terentij & Vergilij,* Quem neq; pudet quicquam. *&,* Queis neque mos,neque cultus erat: *quatenus obſeruationi Vallæ de uerborum in talibus primæ dictioni obſequela aduerſantur, anacoluthon eſſe dixeris. De qua figura quoniam affinis quadantenus eſt his,quæ diximus, pauca in fine dicemus.*

PER *modos fit Syllepſis. Alias cum inter clauſulas interce-dit imaginis aduerbium:* Incedis *ueluti rex,uel quaſi rex.* Fremis *quaſi leo. Subaudiendum enim in altera,ut ſit plena cõſtructio, uel idem uerbum in potentiali modo,ſic,* Incedis *quaſi rex ince-dat,incederet'ue.* Vel *certe uerbum ſubſiſtendi in ſubiunctiuo & imperfecto tempore,* Incedis *ueluti eſſes rex. Fremis quaſi eſſes leo.* Hac *uerò poſteriore ratione innuitur per aduerbium imago, potius quàm priore. Cæterũ* Eclipſis *potius eſt, quàm Syllepſis.*

ALIAS *ubi,* Vt*,apoſtaticon interponitur.* Horatius*,* At *eſt bonus,ut melior uir non alius quiſquam.* Terent.Et *uultu Soſia adeò modeſto,adeò uenuſto,ut nihil ſupra. Supplendus enim u-trobiq; defectus eſt per diuerſum modum.*

ITEM *per,* Vt*,ſimilitudinis.* Horat. *Præterea ne ſic ut qui iocularia ridens percurram. Aſſumendum enim autore* Porphi-*rione cum,percurram,etiam percurrit,qua ratione fit Syllepſis.* Fit *eodem loco &* Zeugma *nomine, iocularia, bis accepto, ut idem eſt autor.*

ITEM *per copulatiuam coniunctionem: ut,* Et *ſtudes,& hortor ne deſiſtas.* Item*,* Nec *tu faceres,nec ego te permitterem. Subaudiẽda enim infinita ſtudere et facere,ut iuſta ſit cõſtructio.*

ET *per,Saltem. ut in illo* Terentij*, –ita'ne tandem idoneus* Tibi *uideor,quem tam apertè fallere incipias dolis? Saltem accu rate, ut metui uidear.* Vbi *inquit* Donatus*,* Saltem *accurate,* Zeugma *à ſuperiore, fallere incipias: aut certe Syllepſis, fallere inciperes.*

SIMILIS *Syllepſis & per prouocabulum fit: ut* Video *quos uolebam.Subauditur enim infinitum,uidere.quòd ferè acci dit,ubi ſecunda clauſula deponitur in uerbum deſiderandi, opi-nandi,uel noſcendi:* Ditior *eſt quàm opinabar.* Prudentior *eſt quàm intelligebam.*'Subaudiendum *enim utrobiq;,eſſe.*

PÉR *tempora:ut* Cum *antè te uirum oſtendiſti, tum hîc uel maxime. Addendum enim ad ſenſus abſolutionem, oſtendis.* Et

Longe

Longe doctior eſt, quàm olim. Subaudiendum enim eſt Erat. *Quoties enim in clauſulis ponuntur aduerbia diuerſi temporis, neceſſe eſt uerbum uariari :* Olim erat doctior, quàm nunc.

SVNT *(non ignoro) & aliæ huius per tempora & modos Syllepſeos rationes, ſed quas non difficulter (ut ſpero) per ſe percipiet, quiſquis has perlegerit.*

PER *partes uerò ipſas uariè fit hæc figura. Alibi enim aliquid detractũ cernas, quod ſit uoce tantũ, non etiã ſignificatione cõmune. ut in illo Ouidij de Triſt.* Non peto, *quas quondã petij ſtudioſus Athenas,* Oppida *non Aſiæ nõ mihi uiſa prius,* Non *ut Alexãdri clarã delatus in urbem,* Delicias *uideã* Nile *iocoſe tuas.* In *prioribus enim uerbũ* Peto, *pro adeo accipitur : in poſteriore pro poſtulo.* Et Iuſtin. *Prouolutæ deinde genibus Alexãdri, non mortem, ſed ut* Darij *corpus ſepeliant, dilationem mortis deprecãtur.* Et *eiuſdẽ,* Ita *egregius adoleſcẽs & cædẽ patris, & necem fratris, & ſe ab inſidijs* Artabani *uindicauit:* In *priori exẽplo uerbũ* Deprecor, *alibi pro precor, alibi pro precãdo auerſor.* In *poſteriori uerbum* Vindico, *priori loco pro ulciſcor, pòſt pro libero accipitur. Alibi tũ uoce, tum ſignificato diuerſum eſt ſubaudiendum, cum id quod in altera eſt clauſularũ, aptari alteri omnino non poßit. ut in illo* Vergilij VII. Ipſe Quirinali *lituo, paruaq; ſedebat Succinctus trabea.* Non *enim lituo ſuccinctus, commode dixeris: nec lituo erat, ut* Gellius *non ſatis* Grammatice *ſupplet. Sed nec promptum eſt, quo locum ſuppleas, niſi caſum mutes : uel* Inſignis, *ſubaudias, quod* Vergilius *alibi poſuit,* Et *lituo pugnas inſignis obibat & haſta.* Et in XII. Diſce *puer uirtutem ex me, uerumq; laborem,* Fortunam *ex alijs.* Vbi Opta, *ſubaudit* Seruius. *non enim diſcitur* Fortuna: *ait tamen eſſe* Zeugma *non integrũ.* Zeugma *quidem (ut ego exiſtimo) quòd diuerſitas accidentium in clauſulis non uiſitur.* Non *integrum uerò, quòd unicũ uerbũ duabus reſpõdere non poteſt, quæ generalis quædã Syllepſeos eſt ratio.* Tale *eſt eodem autore & illud*

in tertio, -Nec iam amplius armis: Sed precibus uotiſq; iubent expoſcere pacē. Non enim uult dicere, iubēt expoſcere armis: ſed Agere, potius ſubaudiendū. Et Ciceronis illud, Et tamē ſuſpicor iiſdē rebus te, quibus me ipſum, interdū grauius cōmoueri. Non enim utrobiq; apte reſpondet Suſpicor. Et in Georg. Ne tenues pluuiæ, rapidi'ue potentia ſolis Acrior, aut Boreæ penetrabile frigus adurat. Vbi ad illud Pluuiæ, uel Refrigerēt, uel Mergant, uel Suffocent, uel tale quippiā addendū eſt. Nam quāuis conſtet adurere ſolere tum ſolem, tum Boream, nemo tamē id dixerit efficere. tenues pluuias. Seruius quoque ipſe ſimile ſermonis genus Syllepſin ſeptimā uocat, in illo ſecundi Aeneidos, Sacra manu, uictoſq; deos, paruumq; nepotem Ipſe trahit. Licet enim (inquit) illud Trahit, nepotis tantum ſit, tamen & ſuperiora cōcludit, Sacra nimirū & uictos deos, quos tamen potius geſtabat. Tale eſt & illud Vergilij etiam in tertio Aeneidos, -Socijs tunc arma capeſſant Edico, & dira bellum cum gente gerendū. In quo Fabius ait planè figuram eſſe, propterea quòd diuerſa ſermonis forma coniungitur. diuerſæ nanque formæ ſunt, arma capeſſant, & bellum gerendum, quarum utrique unum Edico, non conuenit. itaq; ſubaudiendū aliud uerbū in altero mēbro uidetur, fortaſſe Iudico, aut mutandum illud Gerendū, in gerant. Quanquā ſimili dictionis forma Quintilianus ipſe uidetur uſus in primo Inſtitutionum, cum dixit, Nec ipſe uſque ad extremam anxietatem, & ineptas cauillationes deſcendendū, atque his ingenia cōcidi & comminui credo. Eſt Syllepſis & in illo Terentij, Audiſti ex aliquo fortaſſe, qui uidiſſe eum diceret Exeuntem, aut introeuntem ad amicam. Quo loco Donatus Syllepſin eſſe primam dicit, Veluti in illo eiuſdem, In ludū ducere atque reducere. quòd uidelicet illud Ad amicam, utrique clauſulæ non quadrat: ſicuti nec illud Ad ludum. ſed ibi Ab amica, petendum extrinſecus eſt, hic A ludo. Simile quid apparet in illo Vergilij VII. Aeneid. Hinc exaudiri gemitus, iræq; leonum Vincla recuſantum, & ſera

ſera ſub nocte rudẽtum: Setigeriq́; ſues, atq; in præſepibus urſi Sæuire, ac formæ magnorum ululare luporum. Non enim illud Hinc, in poſterioribus clauſulis rectè reſpondeat, ſed Hic, potius. Aliquando incertum uidetur, quod uerbum ſubaudiri poßit. ut in illo Quintiliani, Si furem nocturnum occidere licet, quid latronem?

Aliquando in una clauſula Syllepſin accidere uolunt poëtarum interpretes, quorum eſt Donatus, cum duarũ dißimilium uocum, altera earum non ad uocem alterius, ſed ad rem ſignificatam refertur. Idq́; modò per genera. Terentius in And. Vbi illic eſt ſcelus, qui me perdidit? Vbi ait Donatus, Ad intellectum, non ad uerbũ redegit: & eſt figura Syllepſis per genera. Idem in Eunucho, Vt illum dij deæq́; omnes ſenium perdant, qui me hodie remoratus eſt. Idem, Quinctiam inſuper ſcelus. poſtquam ludificatus eſt uirginem. Idem, Eas ſe perſonas nõ negat trãſtuliſſe in Eunuchũ ſuã. Et Vergilius, Præneſte ſub ipſa. Qualis fortaſſe locutio eſt, Mea Glyceriũ: cum ſimilibus, cũ ſint Græcorum diminutiua neutra. Quod confirmare aliquãtum uidentur tum Quintiliani uerba illa ex primo Inſtit. Nec ſtatim diligentem putabo, qui promiſcua, quæ epicœna dicuntur, oſtẽderit, in quibus ſexus uterque per alterum apparet: aut quæ fœminina poſitione mares, aut neutrali fœminas ſignificant, qualia ſunt Murena & Glyceriũ. Et alibi ex eodẽ, In eadem ſpecie ſunt, ſed ſchemate carent, ut ſuprà dixi, nomina fœminea, quibus mares utuntur: & neutralia, quibus fœminæ. Tum Priſcianus, qui docens primam & ſecundam perſonam primitiuorum pronominum neutrũ habere genus, hominum quoque inueniri propria neutra dicit: Marium quidem hoc Baßion & Heliconion: Fœminarũ Glyceriũ, Dorcium. Donatus tamen fœminina cenſet. Huc referri quodam modo poteſt & illud loquendi genus, in quo neutrum Latinum cum Græco maſculino cõiungitur, quod ſæpe uſurpant autores. Columel. Vinum abſynthiten, hyſſopiten

ten & abrotoniten, & thymiten, & glycirizen ſic condire oportet. Sed differt hoc genus à prioribus, quòd in eo non ad ſignificatam nominis Vini, refertur maſculinum, ſed ad aliam uocem, nempe Græcam οἶνος. Non deſit ſimilis rationis exemplum, ubi fœmininũ adiectiuum ſubijcitur appellatiuo neutro Latino, ſed planè ſimilis ſignificationis. Ouidius, *Hoc pecus omne meum eſt, multæ ſtabulantur in antris.* Etiam ubi fœmininum ſubijcitur maſculino. Idem, *Eſt ſpecus exoſus ſtructura pumicis aſper, Non homini facilis, non adcunda feræ.* Modò fit per numeros in una clauſula Syllepſis. Vergilius, *Pars in fruſta ſecant.* Ouid. *Pars uolucres factæ.* Modò per genera et numeros ſimul. Virgil. *Hic manus ob patriam pugnando uulnera paßi.* Idem, *Pars merſi tenuere ratem.* Liuius, *Maxima pars ab equitibus in flumen acti.* Idem, *Pars per urbes dilapſi.* Salluſtius, *Maxima pars uulnerati, aut occiſi.* Talia ſunt & illa: Liuius, *Samnitium cæſi tria millia trecenti.* Florus, *Duo millia electi, qui mori iuberentur.* Curt. *Duo millia crucibus affixi.* Hoc de quo agimus genus, ætas quæ poſt doctos ſucceßit, Syntheſim appellat, nullo (quod ſciam) ueterum authore, ſed Alexandro (ut uidetur) aſſenſi, à quo euocationem quoque ueteribus inauditam figuram didicit. Mihi ſanè piaculum ſit ueterum ſapientiam eius uel inſcitiæ, uel infantiæ damnare, ut quibus rebus hic præſertim noua nomina finxit, eos putem aut parum aduertiſſe, aut eloqui non potuiſſe: ſed iſtum (ſi dijs placet) tot ſeculis deſyderaſſe, à quo Latine diſcerent.

Vtriuſque figuræ rationes, Zeugmatis dico & Syllepſeos, in interrogatione et reſponſione incidũt. Nam ſi quod in interrogatione eſt poſitum, in reſponſione ſub ijſdem accidentibus ſubijcietur, Zeugma erit: ſi ſub diuerſis, Syllepſis. Sunt tamen & alia in reſponſionibus ſeruanda, quæ hîc non incommodè referentur. Quoties igitur de agente, uel patiente, uel denique alia quauis conſtructionis perſona fit quæſtio, reſponſio hâc ſub eodem

dem caſu cum eo, cui in interrogatione redditur, ſubijciet: uerbum autem utrobique erit commune, etiam cum appendice. Cuius rationis plenus ſermo talis eſt, Quis ſcribit? Morus ſcribit. Quis ſcripſit Vtopiam? Morus ſcripſit Vtopiam. Zeugmate figuratus, talis, Quis ſcribit? Morus. Quis ſcripſit Vtopiam? Morus. Non ignorandum tamen ſi uerbum in quæſtione primæ perſonæ ſit, uel ſecundæ, aliterq́; reſpondeat, ſolere id in reſponſione mutari. Prima ſcilicet ibi, in ſecundam hic: & ſecunda illic, in primam hic. Cui ſcribo hæc? ſtudioſis linguæ Latinæ ſcribis hæc. Sin idem qui quærit, reſpondet, non mutabitur perſona. Cui dono lepidum nouum libellum? Corneli tibi. Tertia perſona utrobiq; ſeruatur, Quis ſcripſit Georgica? Vergilius. Eadē ratio & in adiectiuis, ubi ſcilicet de accidentibus quæritur, ſeruanda erit. Quantus eſt mundus? immenſus. Qualis eſt terra? rotunda. Quot ſunt ſtellæ errantes? ſeptem. Aliquādo tamē peculiaris ratio eius, quod redditur, recuſat ſub eodem caſu inferri id cum eo, cui in quæſtione reſpondet. ut in illo Horatij, Quanti emptæ? paruo. Quanti ergo? octußibus eheu. Et Damnatus'ne eſt furti? Imò alio crimine. Et Cuius eſt codex? meus, nō autem mei. In genere uerò & numero nihil prohibet dißidere id, quod redditur ab eo, quod in quæſtione ponitur: ut, Quis ſcripſit hendecaſyllabes? Sappho. Quæ eſt hæc urbs? Thebæ. Quot oculos habuit Polyphemus? unicū. Etiā genere pariter & numero, Quot ſunt cœli ſtellati? unum. Ad eundem modum ſi de cauſa, loco, tempore, ratione interroges, ſubiectis in reſpōſione, quæ his ſatiſfaciāt uerbo ipſo communi interrogationis utêris, idq́; ſi figura uti, placet, ſuppreſſo: ſi non placet, poſito. Cur nō uenisti citius? quia imber uetuit. Quando uenit Clemens? dudum. Quomodo egit pedum mēſurā? magna dexteritate. At ubi de actione eſt quæſtio, ſi per generale uerbum Ago ſit uel Facio, per ſpeciale eſt reſpondēdum, ſeruato ſi tertiæ perſonæ ſit, nominatiuo utrobique communi: ſin primæ ſit, aut ſecundæ perſonæ, ſicut dictum

eſt,mutato. Quid facit,uel agit præceptor? enarrat,uel dictat. Quid facio? ſcribis. Quid agis? ludo. Ah quid egi? erraui. At ſi per ſpeciale ſit uerbum,per idem reſpõdebitur, Recitãt'ne claſſes? recitant,uel non recitant. Reſponderi poteſt, & per Sic,ita, uel etiam. Redditæ'ne ſunt literæ? ſic,uel ſic eſt, uel ita,uel ita eſt, uel etiam. Et per generale uerbum Facio. Dic dum hoc rurſum, Chereán' tuam ueſtẽ detraxit tibi? Factum. Et ea eſt indutus? Factum. Et pro te huc deductus? Ita. Sicubi autem negare ſimul quod quæritur,& corrigere placet,per Imò, reſpondeas: Conualuit'ne Polus? Imò recidit in morbum.

PROLEPSIS.

PRolepſis eſt,cum generalis dictio, quæ in multitudinis numero ferè præcedit, rurſus in partibus intelligitur, nec adhibetur. Aliter, Prolepſis eſt, cum generale præcedit, & idem diuiditur in partes, in quibus etiam ſubauditur prætereà coniunctio aliqua,quæ uel copulatiua ſit, uel diſcretiua: ut Aquilæ uolant,hæc ab oriente,illa ab occidente. Cepere captiuos, partim integros, partim ſaucios. pro, & hæc uolat ab oriente,& illa uolat ab occidente. Vel,& hæc quidem ab oriente, illa uero ab occidente. Obſeruatum eſt in hac figura præſertim extra carmen, ſi uerbum plurale in collectione præcedat,merito quoque nominatiuum unà præcedere: & contrà, ſi nominatiuus præcedat, etiam uerbum plurale præcedere, ut in iam dictis exemplis. Sin uerbum in partibus adhibetur, genitiuum in collectione præcedere debere: ut Aquilarum, alia ab oriente uolat,alia ab occidente. Ciuium,alios regere decet, alios parcêre. Quod tamẽ in collectione præcedit, plurale omnino eſſe poſtulat,uel uoce,ut in ſuperioribus exẽplis: uel certe ſignificatione: ut Auium genus,partim terreſtre eſt,partim aquatile. Et auitij generis, aliud eſt terreſtre,aliud aquatile. Humani generis, pars corpus excolit,pars animũ. Non ignorandũ,ut doctiſſimus Gaza præcipit, ſingulare eiuſmodi aliàs in ſingularia licere diuidere

dere, aliàs in pluralia. Humanum *genus, partim ſui iuris eſt, par tim alieni.* Humani *generis, alij probi ſunt, alij improbi. Quanquam hic duplex eſt figura, fortaſſe triplex, ut pòſt apparebit.* Et *rurſus plurale iiſdem modis: ut* Hominum, *alius eſt frugi, alius nequã.* Et Ciuium, *alij præſunt, alij parent.* Poteſt autẽ *utrunque, & quod in collectione, & quod in partibus ſumitur, per obliquum efferri, ſi participium loco uerbi ſit poſitum, & tranſitus perſonæ fiat: ut* Aquilarum *uolantium, alterius ab ortu, alterius ab occaſu, par eſt uelocitas.*

FIT Prolepſis *per omnia, quæ generale in partes diducunt.* Per *nomina: ut* Alius, *alter, unus.* Per *pronomina: ut* Ego, *tu, hic, ille.* Per *aduerbia: ut* Partim, *modò, aliquando, cum ſimilibus.* Etiam *ſine his per ſola interdum appellatiua uel propria. ut* Vergil. *Interea reges (ingenti mole* Latinus Quadriiu*go uehitur curru: bigis it* Turnus *in albis.* Hinc *pater* Aeneas Romanæ *ſtirpis origo,* Et *iuxtà* Aſcanius, *magnæ ſpes altera* Romæ) *Procedunt caſtris.*

EST *quando unico membro generalitatem ſequente, formula quædam huius figuræ repræſentatur. ut* Salluſtius, *Cœpere ſe quiſque magis extollere.* Terentius, *Aperite aliquis actutum oſtium. Supplendum enim ita quod deſit, Aperite oſtium, & aliquis actutum aperiat.* Et *cœpere ſe extollere, & quiſque magis ſe extollere.* In *illo uerò* Terentij, *–Verum* Demea *Curemus æquam uterque partem: tu alterum,* Ego *item alterũ.* Vtra*que earum quas nunc retulimus formarum, cerni poteſt: & prioris, quæ integra eſt: & poſterioris, in qua unicum membrum generalitati ſubijcitur.*

PLEONASMOS.

DIuerſum *ab his genus eſt, quod exceſſu conſtat,* Pleonaſmos *generatim appellari ſolet.* Accidit *autẽ, cum una, pluresúe dictiones ad legitimam conſtructionem non neceſſariæ in oratione redundant.* Id *ſanè fit per uarias partes.*

Nam & appellatiua nomina interdum ſic redundare uideas. ut Vergil. Sic ore locuta eſt. Terentius, Hiſce oculis egomet uidi. Item genitiui illi Loci, & Gentium, cōſtructionis legibus nihil conſerunt. Terentius, Te interea loci cognoui. Nonnunquā epitheſin aliquam adijciunt. Idem, Sed ubinam gentium eſt? In appoſitione quoq; ſi ſpeciale praecedit generale, ipſum generale, Quintiliani ſententia, abundat: ut ſi pro Fratres gemini, gemini fratres dixeris. Quod tamen intelligendum eſt de ijs, quae publice ſunt nota: ut Mulier ancilla, urbs Roma. cum alibi generalitatis appoſitio fortaſſe ſuperuacua non ſit: ut Sabrina flumen. Sicuti nec cum aequiuoco fit appoſitio, ut Taurus mons. Et alioqui non uidetur antiquitas redundantiam hanc ne in notiſsimis quidem ualde refugere, ut ex multis hoc in capite liquere poterit, cum & gemini fratres, & alia ſimilia ſaepe legas. Cicero, Procles & Calliſthenes Lacedaemoniorum reges gemini fratres fuerunt. Suet. Caeſare, Vt enim geminis fratribus aedes in foro conſtituta tantum Caſtoris uocaretur, &c. Plin. Fructus magnitudine auellanae nucis. Caeſar, Proximi Rheno flumini ſunt. Liuius, Tyberi amni ſeptus. Curt. Nilo amne uectus. Hominis quoq; uocabulum in eiuſmodi ſermonibus abundat, quales ſunt Terentij, Ego hominem callidiorem uidi neminem, quàm Phormionem. Et Suetonij, Ex nonnullis comperi perſuaſiſsimum habuiſſe eum neminem hominem pudicum. Et Ciceronis, Neminem tibi profecto hominem ex omnibus aut antepoſuiſſem unquam, aut etiam comparaſſem.

ET *adiectiua. ut Cicero in Verrem, Omnia quaecūq; Carpinatus poſtulabat, facere & decernere ſolebat. Et Valerius Max. in primo, Mox humani ingenij prona uoluntate uetita ſcrutandi, pone reſpiciens animaduertit immenſae magnitudinis ſerpentem, concitato impetu omne quicquid obuium fuerat, proterentem. Suet. Calig. Omnes Germanico corporis animiq; uirtutes, & quantas nemini cuiquam contigiſſe ſatis conſtat. Satis enim*

fuerant

fuerant Quæcunq;, & Quicquid, quæ ipſa uniuerſalia ſunt, & Nemini, detracto illo Cuiquam. ſimile eſt illud Terentij, Comperiebam nihil ad Pamphilum quicquã attinere. Vbi Parelcon eſſe illud Quicquam, Donatus ait.

PARVVS, *quoque & Minutus, cum diminutiuis adduntur, redundare uidentur. Cicero paradox. Accipies igitur hoc paruum opuſculum. Idem, Minutis interrogatiũculis, quaſi punctis id quod propoſuit, efficit.*

Neſcio an aliò, quàm huc referam, quod de interrogatiui neutro Quid, obſeruo. ut in illo Ciceronis in Partitionibus, Quid orationis, quot ſunt partes? Et iterũ, Quid quæſtio, quas' nam habet partes? Et rurſus, Quid in deliberatione, quid ſpectas? Item, Quid in iudicijs, quæ eſt collocatio? Videtur enim eo dempto, nihilo minus ſtare ſenſus, ſi modo ordo paulũ mutetur. Etiam in illis Quintiliani, Quid Herculis acta nõ bene Piſandros? Quid Nicãdrũ fruſtra ſecuti Macer atq; Vergilius? Quid Euphorionẽ fruſtra trãſibimus? Quid Horatius fruſtra Dircæum Homero ſubiungit? Et Terent. Quid pædagogus ille, qui cithariſtriam, quid rei gerit? Idem, Quid ſenem, quoad expectatis ueſtrũ? Vbi Donatus inquit Quid, ſecundum morem quotidianum tunc dici, cum tranſitus fit à mentione alterius rei in alteram.

Geminatorum etiam in accuſatiuo, & ablatiuo pronominum, ſi alterum redundat, quonam alio, quàm huc referam? ut in illis Vergilij, Me me adſum, qui feci, in me conuertite ferrum O Rutuli. Item – me me duce ferrũ Corripite ô Rutuli. Item, Verte omnes tete in facies. Et Quintil. Tete hoc loco mulier interrogo. Terent. Quæ ſeſe in ignem inijcere uoluit. Et in nominatiuo aliquando. ut Cicero in Philipp. Tutu faces illas incendiſti. De Se, geminato & ſimplici Seruius ex Cæſare hoc notat, Se ſimplex ponimus, cum aliquis ſe in alium quid feciſſe fatetur: Seſe, cum in ſe ipſum. Se geminatum. Seruius.

ILLE *relatiuum ſæpe poëtis Græco & Homerico more re-*

dundat. Vergil. *Multũ ille & terris iactatus.* Idem, *Nunc dextra ingeminans ictus, nũc ille ſiniſtra.* Idem, *Quid maiora ſequar? ſalices humilesq́; geniſtæ, Aut illæ pecori frondem, aut paſtoribus umbrã Sufficiunt.* Idem, *Vndiq; iam tergo ferratos ſuſtinet orbes, Puppibus illa prius, patulis nunc hoſpita plauſtris.*

PRAETEREA Hic, & Is relatiua. *Prius certe cum mira gratia. ut apud* Liuium, *Ita geniti atque educati, cum primũ adoleuit ætas, nec in ſtabulis, nec hi ad pecora ſegnes uenando peragrare ſaltus.* Poſterius. *ut Sal. in* Catilin. *Sed urbana plebs, ea uero præceps erat multis de cauſis.* Et Terentius, *Sed eas fabulas fictas prius Latinas ſciſſe ſeſe, id uerò pernegat.* Idem, *Tum hoc alterum, id uerò eſt, quod ego puto palmarium me repeRiſſe.* Idem, *Id propterea nunc hunc uenientem ſequor.* Huc pertinet & illud Vergilij, *Sed reuocare gradum, ſuperasq́; euadere ad auras,* Hoc opus, *hic labor eſt. Satiſfactum enim conſtructionis legibus fuiſſet, ſi* Superasq́; *euadere ad auras eſt opus & labor, dixiſſet, ſed minus uehemens fuiſſet oratio.* Item *illa paulo duriora meo iudicio, maxime quòd in principio orationis ſunt poſita.* Aemilius Probus, *Chabrias* Athenienſis, *hic quoque in ſummis habitus eſt ducibus.* Idem *rurſus,* Timotheus *Cimonis filius* Athenienſis, *hic à patre acceptam gloriam multis auxit uirtutibus.* Et Terentius, *Pamphilus ubinã hic eſt?* Cicero ad Att. *Poſthumius autem, de quo nominatim ſenatus decreuit, ut ſtatim in Ciliciam iret,* Fuſanoq́; *ſuccederet, is negat ſe iturum ſine Catone.*

IPSE *quoque epitagmaticon ſiue ſubiectiuum, cum poſt* Met, *diſcretionis item particulam adhibetur. ut* Terentius, *Sed quòd modo hic nos* Antiphonem *monuimus, id noſmetipſos facere oportet* Phædria. Et Cicero *de Officijs,* Niſi *noſmetipſos amabimus ualde.*

EX *uerbis quoque peculiariter* Dico, *præſertim apud* Ciceronẽ. *ut in illo, Cui cũ familiaris quidã quereretur, quòd diceret uxorem*

uxorem ſuam ſuſpendiſſe ſe de ficu. Idē, *Gregalesq́; eum cum nō ueniſſet in campū,requirerent,excuſauit* Veſpa Terētius,*quòd eum brachiū fregiſſe diceret.* Hic *enim ſatis erat,quòd brachiū fregiſſet:ibi,quòd uxor ſua de ficu ſe ſuſpēderat,omiſſo utrobique illo* Diceret. Non *diſsimile his uidetur & illud eiuſdem de lege* Manil. Reliquum *eſt,ut de* Q. Catuli *authoritate dicendū eſſe uideatur.* Satis *enim eſſet* Vt dicatur. *Cæterum in his nulla fit debitæ ſtructuræ iniuria: ſicuti nec in illis periphraſibus, quæ tamen redundantiā omnino præ ſe ferunt,quales ſunt & illa* Terētij *in* Hecyra, Si *eſt, ut uelit reducere uxorē,licet.pro,ſi uelit.* Et *eiuſdem in* Phorm. Si *eſt patrue,culpā ut* Antipho *in ſe admiſerit.pro ſi admiſit,ut* Donatus *interpretatur.* Idē, Si *eſt ut dicat uelle ſe,redde.ſi eſt,ut nolit,rectè conſului gnatæ meæ.*

Participium *quoque nonnunquam in ſtructura redundat,ſed* Græco *more,proinde in* Helleniſmis *dicetur.*

EX *præpoſitionibus uerò ijs, quæ cū uerbis cōponūtur,etiā nōnullæ ad cōſtructionē ſuperfluūt.* Terēt. Adeon' *ad eū?* Salluſt. Tanta *uis auaritiæ in animos eorū,ueluti tabes inuaſerat.* Staret *enim tum ſenſus,tum conſtructio,ſi demeres hic* In, *ibi* Ad. Sed *hūc* Pleonaſmon *in alijs quoq; præpoſitionibus affectare uidetur antiquitas, ut in ſuperiori libro multis exēplis uidere licet.*

RE *quoque in compoſitione non minus apud probatiſsimos authores ſæpe abundat.ut* Cicero *de fato,* Ad Chryſippi *laqueos reuertamur.* Nihil *enim aliud uult dicere,quàm ueniamus.* Quintil. Si *uerū eſt poſt multa ſecula & innumerabiles reddi rurſus alijs corporibus animas, fortaſsis in me renatus ſit aliquis ex illis.* Et Terentius, Renuntio *here futurum.* Quo *loco* Donatus, Re, *ſyllaba,inquit,apud ueteres interdum abundat:ut renuntio pro nuntio.*

ITEM *ante nomina urbium & oppidorum* Ad, ab, & per. *ut* Cicero, Ea *die* Verres *ad* Meſſanā *uenit.* Salluſt. Nā Brutus *ab* Roma *aberat.* Vergil. –Illis *qui ad* Troiam *forte diebus*

Venerat. Cicero, Circiter Idus Sextiles ab Epheſo in Syriam nauibus profectus eſt.

Ex aduerbijs autem poſt uerba quæ à Re, componuntur, cum Retro ſequitur, uel ipſum Retro, uel certe Re, abundat. Vergilius, Aſper acerba tuens retro redit. Idē, Et retro ſublapſa referri. Et Ante, poſt uerba compoſita à præ. Terentius, Nonne oportuit præſciſſe me ante? Et Simul, cum uerbis, à Con cōpoſitis. Idem, Multa ſimul concurrunt, qui coniecturā hanc nūc facio. Vbi etiam Qui, pro unde uidetur accipi, niſi fortaſſe queis ſcribendum pro quibus. Sicut in illo forſitan, Non qui argumētum narret. qui, pro qua.

Qua, longum quoque redūdat. ut Vergilius, Si qua fata ſinãt. Idē, Ne qua ſcire dolos medius'ue occurrere poſsit. Item Qua, breue. Vergil. Phœbe diu res ſiqua diu mortalibus ulla eſt.

Negatio præterea uarijs modis abūdat. Aliàs poſt compoſitam negationē primo loco poſitam. Compoſitas uoco, quales ſunt, Nego, neſcio, nequeo, nemo, nullus, nūquam. Terentius in Phor. Negat neque eius patrē ſcire quis fuerit. Cicero de finibus, Sed quanquam negent Stoici nec uirtutes, nec uiti creſcere. Et Neſcis nec in pace, nec in bello uiuere. Virgil. -nulla neque amnem Libauit quadrupes, nec graminis attigit herbam. Cicero Acad. Nullam denique eſſe artem nec dicendi, nec differendi putant. Nam ſi poſtponatur cōpoſita, decedet altera reliquarum. Terentius, Agrum in his regionibus meliorem, neque pretij maioris habet nemo. Si enim alteram appoſuiſſet, aut compoſitam præpoſuiſſet, aut poſtremo pro ea poſuiſſet affirmatiuam particulam, ut quiſquam, uel ullus. Declarat autem, quòd in his redundet negatio, quòd una detracta, idem ſenſus ſeruatur, Neque eius patrem ait ſe ſcire: Nec in pace ſcis uiuere, nec in bello: Nec ulla quadrupes libauit amnem, nec attigit herbam. Aliter quoque ſuperfluit negatio. ut in illo Terentij, authore Donato, Neque haud tu dicas tibi non prædictum caue. Item aliter, ſed

cum

cum quadam ui,ubi nimirum per ſecundam negationẽ adſtruitur quicquam ueluti maius, ut in talibus, Non *eam, ne nunc quidem cum accerſor ultro?* Cicero *ad* Lentulum, N*eque errarent ne aduerſarij quidem.* Q*uorum non admodum diſsimile eſt illud* Terentij, P*er omnes tibi adiuro deos nunquam eam deſerturũ.* N*on ſi capiundos mihi ſciã eſſe inimicos omnes homines.* F*igura certe eſt & cũ affirmatiuũ per duas negationes interpretamur.ut* Vergil. N*ec nocturna quidem carpentes penſa puellæ* N*eſciuere hyemem.* Et, N*equeo non mirari.* Et, N*emo non ſtupidus.Sed non huius loci.*

CONIVNCTIONVM *uerò quædam huic figuræ adeò ſunt obnoxiæ,ut cum nihil ad conſtructionem,uel ſenſum conferant,expletiuæ, uel ornatiuæ tantum dici meruerint,ut ſunt,* Num,nam,dum,in,etiamnum,numnam,& *adeſdum, aliæque.* Terentius, N*umnam perimus?* Idem, E*hodum bone uir ad me.* Idem, D*ic dum.* Vergilius, N*am neque* P*arnaſi uobis iuga,nam neque* P*indi.*

PRAETEREA *copulatiuæ: ut* M*ulta quoque & bello paſſus.* R*edũdat enim* E*t.* I*dem* Vergil. A*tque hinc, atque illinc humeros ad uulnera durat.Sed hæ ſæpiſsime cũ epexegeſin tantum adſtruunt.ut in illo* Vergilij, I*udiciũ* Paridis, *ſpretæq; iniuria formæ.* E*ſt enim interpretatio iudicij* Paridis, *ſpretæq; iniuria formæ.* T*alia ſunt & illa, -molemq; & montes inſuper altos* I*mpoſuit.* I*tem,* D*ixitq;,& prælia uoce diremit.*

VT, *quoque, cum ei ſuccedit* Ne, *uel ipſa otioſa eſt, uel* Ne,*pro* Nõ,*accipienda.ut* Terẽt. E*go pol te pro iſtis dictis & factis,ſcelus,ulciſcar,ut ne impune in nos illuſeris.* Idem, M*iſeret me.* I*taque ut ne uiderem miſera,effugi huc foras.* Q*uãquam* G*ræca potius talia uidentur,pro* ἵνα μή.

Et Ne. *ut in illo* Horatij *in* Sermonibus, N*emo'n' ut auarus ſe probet.* I*tem in illo,* O*' ſeri ſtudiorum,qui ne putetis difficile & mirũ,* R*hodio quod* P*itholeonti cõtigit:authore* Porphirione.

rione. Quãquã Priſcianus cõfirmatiuã in talibus dicit, pro etiã, ut Terent. Nunccine demum iſthuc uerbum in te incidit?

EPANALEPSIS.

HVc *ſpectat & epanalepſis, in primis ſcitu digna figura. Hæc accidit, cum poſt aliquammulta interpoſita, uel claritatis, uel alia quapiam cauſa reſumimus quod in principio collocauimus, cum alioqui ſine eo conſtructio ſuos numeros haberet. Reſumimus autem uel iiſdem uerbis. ut Vergilius,* Talis amor Daphnin*, qualis cum feſſa iuuencum* Per nemora, *atque altos quærendo bucula lucos*, Propter aquæ *riuum uiridi procumbit in herba* Perdita, *nec ſeræ meminit decedere nocti:* Talis *amor teneat.* Et Cicero ad Brutum, Caue enim *exiſtimes* Brute *(quanquam non eſt neceſſe ea me ad te, quæ tibi nota ſunt ſcribere), caue putes probitate, conſtantia, cura, ſtudio* Reipub. *quidquam illi eſſe ſimile.* Idem *in libris de* Oratore, Noſtra *eſt enim, ſi modò nos oratores ſumus, ſi in ciuium diſceptationibus, ſi in periculis, ſi in deliberationibus publicis adhibendi authores & principes ſumus.* Noſtra *eſt, inquám, omnis iſta prudentiæ doctrinæq; poſſeſsio.* Vel *diuerſis uerbis ab his quæ ſunt propoſita, aliàs poteſtate paribus. ut* Cicero *in* Tuſcul. *Confirmato illo, de quo ſi mortales animi ſunt, dubitare non poſſumus, quum tantus interitus in morte ſit, ut ne minima quidem ſuſpicio ſenſus relinquatur. hoc igitur probe ſtabilito & fixo, illud excutiendum eſt, ut ſciatur quid ſit carere. Aliàs magis generalibus.* Idem *pro* Marco Marcello, Verum *animum uincere, iracundiam cohibere, uictoriam temperare, aduerſarium nobilitate, ingenio, uirtute præſtantem. non modò extollere iacentem, ſed etiam amplificare eius priſtinam dignitatem. Hæc qui faciat, non ego ſummis uiris comparo, ſed ſimilimum deo iudico.* In *his ſi demas in prioribus* Talis amor, *&* Caue putes, *in tertio illud* Hoc igitur *ſtabilito & fixo, in quarto* Noſtra *eſt inquam, nihilominus integra ubique conſtru-*

ctio

ctio fuerit. In quinto exemplo Cicero figuram mutauit, ut magis apte clauderet. Adhibentur in hac figura aliquando notæ quædam, quales ſunt Inquam, igitur, & ſimilia, ut in modò dictis exemplis patet. Præterea Sed. ut Cicero in Philipp. prima, Collegam tuum aiunt in hac ſua fortuna (quæ bona ipſi uidetur) mihi ne grauius quippiam dicam, auorum & auunculi ſui conſulatum ſi imitaretur, fortunatior uideretur, ſed eum iracundum audio factum. Idem alibi, Quum audio ſocrum meam Læliam (facilius enim mulieres incorruptam antiquitatem conſeruant, quòd multorum ſermonis expertes, ea tenent ſemper quæ prima didicerunt) ſed eam ſic audio, ut Plautum mihi, aut Neuium uidear audire.

HYPERBATON.

CVm ordo legitimus dictionum, clauſularumq́; mutatur, Hyperbaton grammaticis dicitur. De recto huius generis ſeorſum tractauimus, tractatu quem de ordine inſcribimus. Huius uarias ſpecies faciunt grammatici, Anaſtrophen, Hyſterologian, Tmeſin, Synchyſin, Parentheſin. Dictionum præpoſterum ordinem, Anaſtrophen uocãt. Accidit hoc multis præpoſitionibus: ut Italiam contra. Et, His accenſa ſuper. Et, Maria omnia circum. Et, Spemq́; metumq́; inter dubij. Et, Multa de nocte profectum. Et, Quem penes arbitrium eſt. Item, Mecum, tecum, quicum, quibuſcum. Sed non ignorandum, quoties præpoſitionis alicuius caſus in genitiuum tranſit relatiui ſubſtantiæ, præpoſitionem cum ſuo caſu plerũq; in Hyperbato legi, ac genitiuo ſubijci: ut Cuius de honore agitur. Cicero, Cuius cum patre magna mihi fuit amicitia. Idem, Cuius ob oculos Graij ora obuertebant ſua. Idem, Quorum è numero primus eſt auſus Leontinus Gorgias in conuentu poſcere quæſtionem. Idem, Cuius in labris ueteres Comici, etiam cum illi malediceret (quod tum Athenis fieri licebat) leporem habitaſſe dixerunt. Idem, Cuius ad excogitatã ſpeciem imitando referuntur ea, quæ ſub oculos ipſa non cadunt.

Accidit prætereà aduerbijs, & coniunctionibus. Quum. *ut* Cæſar, *Frequentiſsime diutius quum noſtrorum impetum ferre non poſſent.* Item, *Diu quum eſſet pugnatum.* Item, *Ipſe quum primum pabuli copia eſſe inciperet. pro, quum diutius, quum diu, quum ipſe.* Item Vt, Terentio, & Ciceroni, & Cæſari *paſſim.* Terent. *Nec te quiuit hodie cogere, illam ut duceres.* Et, *Huc face ad me ut uenias.* Et, *Atque ex incommodis alterius ſua comparent ut commoda.* Cæſar, *Eaq́; res conſilium ut diremiſſet.* Idem, *Breui ſpatio interiecto, uix ut his rebus, quas conſtituiſſet, collocandis atque adminiſtrandis tempus daretur.* Enim. *ut* Terentius, *Enim non ſinam.* Que, *copulatiua. ut* Horat. *in* Car. *ſeculari, Orbis ut cantus referatq́; ludos.* Idem, *Ore pedes, tetigitq́; crura.* Idem, *Magna ſonabit cornua, quod uincatq́; tubas.* Tibul. *Meſſalam terra dum ſequiturq́; mari.* Ne. *ut* Horatius, *Cum faber incertus ſcamnum faceret'ne Priapum. Sed hæc ordinis mutatio in* Que, & Ne, *duriſsima eſt, quare imitandam non cenſeo.* Sedenim. Vergilius, *-impius ex quo Tydides ſedenim ſcelerumq́; inuentor Vlyſſes. pro, ſedenim ex quo.* Quoniam. Idem, *Inſanire libet quoniam. pro quoniam libet.* Relatiuum *quoq; ſubſtantiæ loco ſuo nonnunquam abeſt, non ſine gratia. ut* Cicero, *In medio relictū quod erat, populo* Romano *adiudicauit.* Terentius, *Mater quod ſuaſit ſua, adoleſcens mulier fecit.* Plautus, *Vix apud me ſum, uigilans qui prope dormio. Sicubi tamen longius à loco ſuo dictio eſt tranſgreſſa,* Hyperbaton *etiam ſpeciali nomine dicūt. ut in illo Ciceronis notat* Quintilianus, *Animaduerti iudices omnem accuſatoris orationem in duas diuiſam eſſe partes.* Rectum *enim eſſe ait, in duas partes diuiſam.* Ad *hanc* Hyperbaton *referri poteſt & dictio, quæ inter adiectiuum poſitum in accuſatiuo, & appellatiuum in genitiuo eſt interpoſita, quod ſæpiſsime factitatum ab autoribus leges. ut* Terentius, *Paululum da mihi operæ.* Cicero, *Sed amor uoluntatisq́; coniunctio plus habet ſuauitatis.* Idem,

Neque

Neque repeto pro illa quicquam abs te pretij.

HYSTEROLOGIA.

CVm præpoſitio non caſui, cui ſeruit, ſed uerbo, quaſi cum eo compoſitum ſit, iungitur, Hyſterologian Seruius uocat: ut Tyriam qui adueneris urbem, pro, ueneris ad Tyriam urbem. Et Quas uento acceſſerit oras. & Atque rotis ſummas leuibus perlabitur undas. Et Horatius, Innati triuijs. Donatus Hyſterologian, ſiue ὕστερον πρότερον, præpoſterum ordinem ſenſuum uocat, ut Et torrere parant flammis, & frangere ſaxo. Sed hæc ratio ad conſtructionis rationem parum pertinet. Huc pertinent illa, Vrbem quam ſtatuo, ueſtra eſt. Et Naucratem, quem conuenire uolui, in naue non fuit. Rectum enim erat, Quam urbem ſtatuo. &, Quem Naucratem cõuenire uolui. Qualis ordo apud oratores obſeruatur, ut antè eſt dictum.

TMESIS.

TMeſis uocatur, cum compoſita uoce diuiſa, dictio aliqua eius partibus interponitur, quod facere autores libenter uidentur. ut Quintil. Nam rogationibus plebis'ue ſcitis ſancta ſunt iſta præcepta. Vergil. Septemq; ſubiecta trioni. Et Terent. Quæ meo cunq; animo libitum eſt facere. Idem, Thais maximo orabat opere, ut cras redires. Idem, Omnia prius experiri quàm armis ſapientem decet. Plautus, Sed'ne ego ſtultus, qui rem curo publicam? Cicero, Quam rem procul inquit dubio dixiſſet. Idẽ, Rem uerò publicam penitus amiſimus. Idem, Ante Salaminam ipſam Neptunus obruet, quàm Salaminij tropæi memoriam, priusq; Bœotia Leuctra tollentur, q̃ pugnæ Leuctricæ gloria. Non minus libenter & illa congregandi aduerbia, non modo, non ſolum, non tantum, interpoſita dictioni dirimunt. Quintil. Sententijs quidem poëtarum non orationes modo ſunt refertæ, ſed libri etiam philoſophorum. Cicero, Eſt enim munus eius nõ ingenij ſolum, ſed laterum etiam, & uirium. Idem, Nec uerò dubitet agricola quamuis ſenex, quærenti, cui ſerat, reſpondere,

dijs immortalibus, qui me non accipere tantùm à maioribus uoluerunt, ſed etiam poſteris prodeſſe.

PARENTHESIS.

PArentheſis eſt ſenſus quiſpiam ſermoni antequam abſoluatur interiectus, qui quanquam eius uiribus aliquid confert, tamen ſublatus legitimum ſermonem relinquit: ut Iuppiter hoſpitibus (nam te dare iura loquuntur) Hunc lætum Tyrijsq; diem Troiaq; profectis Eſſe uelis. Horatius, Cætera de genere hoc (adeò ſunt multa) loquacem Delaſſare ualent Fabium.

SYNCHYSIS.

SYnchyſis eſt ordo dictionum confuſior, alicuius incontinuitatis uitandæ cauſa ſuſceptus. Donatus Hyperbaton obſcurum, & ex omni parte confuſum interpretatur: ut Treis Notus abreptas in ſaxa latentia torquet, Saxa uocant Itali medijs quæ in fluctibus aras. Quod ſic ordinat, Treis naues abreptas Notus torquet in ſaxa, quæ ſaxa in medijs fluctibus latẽtia, Itali uocant aras. Sed hic cõfuſio in una relatiui eſt clauſula. Aliquando duarum clauſularum miſcentur dictiones, ut apud Horatium ſæpenumero. ut in illo, Nanque pila lippis inimicum & ludere crudis. Idem, Pene macros arſit, dum turdos uerſat in igni. Et alibi, –cum mea nemo Scripta legat uulgo recitare timentis ob hanc rem, Quòd ſunt, quos genus hoc minime iuuat, utpote plures Culpari dignos. Et in illo anonymi autoris, Nam lacrymis ſtruit inſidias, dum fœmina plorat. Eſt enim ordo ibi, Ludere pila eſt inimicũ lippis & crudis. Et dum uerſat macros, turdos pene arſit in igni. hic, Sunt plures, quos genus hoc minime iuuat, utpote culpari dignos. In quibus exemplis hinc maxime confuſio oritur, quòd quæ dictiones alteri ſenſui debentur, in altero ſunt poſitæ. Vtitur hac cõpoſitione ſupra cæteros omnes (quod ſciam) autores Horatius, ut etiam in Satyra VIII. Lanea & effigies erat, altera cerea. Et paulo pòſt, –ſerpentes atq; uideres Infernas errare canes. Eſt enim ordo, Erat lanea effigies,

& altera cerea. Item, *Videres ſerpentes errare,atq; infernas canes.* Vbi Porphirio ait ſic ferè inſtituere Horatium coniunctiones,ut non ſuo loco ponat. Et iterū in Arte poëtica, *Qui variare cupit rem prodigialiter unam,Delphinum ſyluis appingit.* Et in eadem, *–chorusq; Turpiter obticuit ſublato iure nocendi.* Sic enim ordino, *Prodigialiter appingit. &, Iure turpiter nocendi.*

HVC quodāmodo ſpectat & illud Hypallages genus, quale eſt Vergilij in ſecundo, *Ibant obſcuri ſola ſub nocte.* pro, *ſoli ſub obſcura nocte.* Idem, *Sceleratam intorſerit haſtam.* pro *ipſe ſceleratus.* Idem, *Nanque omnem curſum mihi proſpera dixit Relligio.* pro, *omnis religio dixit proſperum curſum,* ut Seruius enarrat.

EST Hyperbaton & cum relatiuum *Qui,* non ex proxima clauſula, ſed ſuperiore aliquid repetit. ut in illo Vergilij, *Me puer Aſcanius,capitisq; iniuria chari, Quem regno Heſperiæ.* Tale uult Seruius & illud eſſe, *Sunt & Aminææ uites, firmiſsima uina, Tmolus & aſſurgit quibus,& rex ipſe Phaneus.* Ad *uites* enim referri ait,non ad *uina,* ne forte *uinis* dicere cogatur. Sed fruſtra, cum non ſolum eo caſu Latiniſsimi utantur. ut Plin. *Vaſa uiatoria ex ea uinis in Gallia facta mortifera fuiſſe compertum eſt.* Sed etiam genitiuo. Idem de Fauſtino, *Solum uinorum hoc flamma accenditur.* Vt merito coarguenda in talibus grammaticorum ſuperſtitio ſit,qui contra uſum ſummorum in Romana lingua uirorum multa temerè præcipiunt,ueluti etiam propria carere plurali.

AD hunc locum pertinet & naturalis ordo ſenſuum mutatus, ſiue Hyſterologian, ſiue ὕστερον πρότερον, ſiue ſenſuum metatheſin, ſiue quocunq; hunc nomine appelles. Cuiuſmodi eſt tum in eo,quod συνεσταμμένον Græcis dicitur, ubi relatiui ſenſus demonſtratiuo pronomini, cuius demonſtrationem interpretatur, præponitur. ut in illis Ciceronis, *Sed hoc non concedo, ut quibus rebus gloriemini in uobis, eaſdem in alijs reprehendatis.*

Idem, Quotus enim iſtud quiſque feciſſet, ut quibus partibus in diſſenſione ciuili non eſſet receptus, eſſetq; etiam cum crudelitate ciectus, ad eas ipſas rediret? Tum ubi relatiuum ſenſui, ad quẽ refertur, poſtponitur. ut Ouidius de Ponto, Quodq; ſoles animo ſemper, quod uoce precari, Omnia Cæſaribus ſic tua facta probes. Tale & illud Liuij cum ſimulibus, Quod bonum, fauſtum, felixq; ſit, inquit, Quirites, regem create.

Etiam talia, licet ſit Enallage relatiui, quale eſt Ciceronis ad Rufum, Tamen quæ tua ſuauitas eſt, quiq; in me amor, nolles à me hoc tempore æſtimationem accipere.

Tum uerò in illa figura, quæ Græcis eſt uſitatiſsima, in qua relatiui diuerſitatis ſenſus, quæ natura ſequi debeat, præponitur. ut in illo Ciceronis, Cæteris ſatisfacio omnibus, mihi ipſe nunquam ſatisfacio. Idem, Cui quidem amori utinam cæteris rebus poſſem, amore certe reſpondebo. Terentius, Adelph. -piſces cæteros purga Dromo, Congrum iſtum maximum ſinito in aqua ludere Pauliſper. Celſus, Ex ijs cæteræ quidem ſuturæ in unguem committuntur: hæ uerò, quæ ſuper aures trãſuerſæ ſunt, totis oris paulatim extenuantur.

Tum in illa figura, ubi eſt obteſtatio cum comprecatione. ut in illo Vergilij, Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos, Sic cythiſo paſtæ diſtentent ubera uaccæ, Incipe ſiquid habes. Horat. Sic te diua potens Cypri, Sic fratres Helenæ lucida ſydera, Ventorumq; regat pater, Obſtrictis alijs, præter Iapiga Nauis: quæ tibi creditum Debes Vergilium, finibus Atticis Reddas incolumẽ precor. Natura enim precatio præcederet. ut in illo Ouidij de Ponto, Idq; facis, faciasq; precor, ſic mater & uxor, Sic tibi ſint fratres, totaq; ſalua domus.

EORVM QVAE PARTIBVS ACCIDVNT, ENALLAGE.

SEquitur accidentium enallage, quam ideo in hunc locum diſtulimus, quòd ea maxime legitimæ ſtructuræ leges perturbat:

bat: quippe quæ in his potiſſimum uerſetur.

CASVM *igitur pro caſu poſitum, quæ* Antiptoſis *dicitur, multis modis apud illuſtres autores legimus.* Nam *& nominatiuus pro uocatiuo. ut* Vergil. *Proijce tela manu ſanguis meus. pro mi.* Idem, *Corniger* Heſperidum *fluuius regnator aquarum. pro fluuie.* Idem, Muſcoſi *fontes, & ſomno mollior herba,* Et *quæ uos rara uiridis tegit arbutus umbra,* Solſtitium *pecori defendite. pro arbute, quæ eos tegis rara umbra.* Et Perſius, Vos *ò patritius ſanguis. pro patritie.* Tale *mihi uidetur & illud* Plinij, Salue *primus omnium parens patriæ appellate.* Quod *exilius fortaſſe ſonaſſet, ſi* Prime *dixiſſet: rectius tamen eſſet dictum, cum in eandem recidat perſonam cum,* Appellate.

ET CONTRA, *uocatiuus pro nominatiuo. ut* Perſius, Cenſorem'*ue tuum, uel quòd trabeate ſolutas. pro trabeatus.* Et, Macte *uirtute eſto, inquit ſententia dia* Catonis, *apud* Horatium. Donatus *uerò ait & in illo* Terentij *uocatiuum poni pro nominatiuo,* Tu *modo anime mi noli te macerare.* Sed *fruſtra, ut mihi uidetur.*

RVRSVS *nominatiuus pro genitiuo,* Priſciano *autore. ut* Liuius, Periti *religionum, iuriſq; publici, quando duo ordinarij conſules eius anni, alter ferro, alter morbo perijſſet, ſuffectum conſulem negabant comitia habere poſſe.* Salluſtius, Igitur *initio reges (nam in terris nomen imperij id primum fuit) diuerſi, pars ingenium, alij corpus exercebant.* In *hoc tamen genere poſſunt & alij caſus in priori loco poni. ut* Plautus *in* Caſin. Habet *gladium, ſed duos: altero te occiſurũ ait, altero uilicũ hodie. pro quorum.* Quintil. Sed *autores alios in ordinem redegerint, alios numero exemerint.* Cæterum *ubiq; rectius, & magis ex arte, genitiuus in priori loco poneretur.* Non *infrequens tamen eſt diuerſus uſus, & Græcis uſitatiſſimus.*

GENITIVVS *pro ablatiuo. ut in illo* Plinij, *quod planè eſt* Solœcophanes, *modò rectè ſcriptum ſit,* Omnium *triumpho-*

rum lauream adeptę maiorem.pro,omni triumpho. N*um igitur forte omiſſum eſt,*Laureis,*fuitq́; uetus lectio,omnium triumphorum laureis lauream adeptę maiorem,aut laurea ſcriptum?* Cicero Attico,In oppido Antiochiæ. pro,oppido Antiochia. Et *pro accuſatiuo.ut in iuo* Vergilij *cum ſimilibus,* Et celſam Butroti *aſcendimus urbem.* Et, Fontem *ſuperare* Timaui. E*ſſet enim magis ex conſuetudine locutio,* Butrotum *celſam urbem,* & *fontem* Timauum.

DATIVVS *pro nominatiuo,uel accuſatiuo. ut* Vergil. *At puer* A*ſcanius,cui nunc cognomen* Iulo.Liuius,Scipio,*cui* Af*ricano fuit cognomen. Item,* Fauſtulo *fuiſſe nomen ferunt.* R*ecta enim locutio in omnibus talibus eſt per nominatiuum, uel accuſatiuum,*Iulus,Africanus,& Fauſtulum.*ut* Cicero, Argentarius Sextus Clodius,Cui Spuridion *fuit cognomen.* Terētius,Hecyra *eſt huic nomen fabulæ.* F*requens tamen eſt datiui uſus.*De *his ſuprà dictum in primo libro eſt.*

DATIVVS *pro genitiuo. ut* Vergil.*-ceruix cui lactea crines* Accepit.*pro,cuius ceruix.*Idem *in* VII. *At iuueni oranti ſubitus tremor occupat artus.* O*uidius,*Ille *pater,rectorq́; deûm, cui dextra triſulcis* I*gnibus armata eſt.pro cuius.*E*t illud* Terentij *in* Phorm. V*in' primum hodie facere quod ego gaudeam* N*auſiſtrata? Et quo tuo uiro oculi doleant?* Niſi Quòd,*pro,* Vt,*audis* Vergil.*-& cultor nemorum,cui pinguia* C*æe* Tercentum *niuei tondent dumeta iuuenci.*

DATIVVS *quoq́; pro accuſatiuo uariè uſurpatur.* A*liàs pro ſimplici,præcipue poſt infinitum* E*ſſe,ut in talibus quale eſt illud* Horatij,*–mediocribus eſſe poëtis,* N*on dij,non homines, non conceſſere columnæ.* Et Brutus *ad* Ciceronem,Et *quis ſupplicat,ut optime meritis de* R*epub. liceat eſſe ſaluis?* Martialis, N*obis non licet eſſe tam diſertis,*Qui *muſas colimus ſeueriores.* R*ectum enim in his eſt, mediocres, ſaluos, diſertos. ut* Quintil. P*rocuratorem tibi eſſe non licuit.* Terent. N*am expedit bonas.*

eſſe

eſſe uobis. Sed ſunt in datiuo ad Græcorum potius imitationem prolata. Aliàs pro accuſatiuo cum præpoſitione, duntaxat poëtis, ſæpiſsimeq́; Vergilio: ut, It cœlo clamor. Terent. Interea mulier quædam abhinc triennium Commigrauit huic uiciniæ. pro, ad hāc uiciniam. Donatus aduerbium in loco dicit Huc uiciniæ, cuius ad locum ſit, Huc uiciniam: quod tamen non congruit cum uerbo, cōmigrauit. Hunc datiuum, octauum caſum eſſe Sergius ait. Etiam alio modo cum Apud, præpoſitione, uel Secū dum: ut Pridie Nonas Ianuarias Cæſari Delphinus matutino exoritur. pro, apud Cæſarem, uel, ut alij Græco more ſunt locuti, ſecundū Cæſarem, uel iuxta Cæſarem.

ACCVSATIVVS *pro ablatiuo. ut Horatius in Epodis, Senem quo omnes irrideant adulterum, Nardo perunctum: quale non perfectius Meæ laborarunt manus. Hoc modo & nominatiuus pro ablatiuo. Idem in primo Serm. Occurrunt animæ, quales neque candidiores Terra tulit. pro, quali & qualibus. Ponitur enim utrobiq; relatiuum in ipſo caſu, quo demonſtratiuum talis (quod Priſciano autore, ubi adiectiuum nō præcedit, ſubauditur) poni deberet.*

ABLATIVVS *pro genitiuo. ut Vergil. Et iniquo pondere raſtri. Et alibi, Et acuto robore uallos. De quo genere alibi inter legitimas conſtructiones meminimus. Item ablatiuus cum præpoſitione pro genitiuo. ut in illo Terentij, Adibo, atq; ab eo gratiam hāc, quam uideo uelle, inibo. Vbi Donatus, Gratiam ab eo inibo, pro, eius gratiam merebor. Nam adeò amat Terentius Ab eo, pro Eius, ponere: ut in Andria, Ea primū ab eo animaduertenda iniuria eſt. id eſt, eius iniuria.*

ABLATIVVS *pro datiuo. Vergilius, Hæret pede pes, denſusq́; uiro uir. pro, pedi. Sunt & qui uoces illas Senatu, metu, ornatu, ablatiuos pro datiuis poſitos putent. ut in illo Vergilij, Parce metu Cytherea. Cum ſint ipſæ potius datiui à uulgatis genitiuis ſenatus, metus, ornatus, ut Cæſari ex Gellio placet: non*

aliter quàm illi Senatui, metui, ornatui, à priſcis & exoletis genitiuis Senatuis, metuis, ornatuis. Cuius generis apud Terentium legitur, Eius anuis cauſa. Sic in prima inclinatione antiquus genitiuus finiebatur in as. Ennius, Dux ipſe uias. Liuius Andronicus, Mercurius, cumq; eo filius Latonas. Cuiuſmodi genitiui ratio in paterfamiliâs & materfamiliâs adhuc durat. In tertia uerò terminabatur in i, præſertim in proprijs. ut Verg. Et uulnere tardus Vlyßi. Cicero, In Timarchidi poteſtate ſociorum populi Romani antiquißimorum, atq; amicißimorum liberos, matres, bona, fortunas omnes fuiſſe. In quinta per es, ij, uel e, exijt. ut Huius dies, huius dij, huius die. Cicero, Equites uerò daturos illius dies pœnas. Vergilius, Munera lætitiamq; dij. Salluſtius, Vix decima parte die reliqua. Nec lectorē perturbet, quòd quædam ex his ad Anacoluthon retulimus, cum ſit diuerſa utriuſque loci ratio. Hic nanq; accidentium immutatio tantum ſpectatur, ibi conſequutionis à ſuperioribus uariatio.

GENERVM ENALLAGE.

EX generibus uerò maſculinum pro fœminino aliquando ponitur: ut Amaræ cortices, & ualidi ſilices. pro amari & ualidæ. Et apud Horatiū, Et mammæ putres, equina quales ubera. pro qualia. Hoc autem penè Solœcophanes eſt, utpote dißidente adiectiuo ab eo, cui innititur, appellatiuo.

MASCVLINVM pro neutro. ut in illo Quintiliani, Ne miremur, quòd ab antiquorum plæriſque Aenea & Anchiſa ſit dictus. Niſi quis particulam, nominatiuus, ſubaudiat. Sunt enim quæ ἄπτωτα dicuntur, omnia neutra, nec declinata. Itaq; interpretes aliquando neutrum articulū Græcum ijs præponunt. ut Donatus ſuper illud in Andria, Ego'ne dicam? τὸ ego inquit, emphaſin habet. Quæ ratio ſi in multis ſeruaretur, nō parū claritati cōferret. Nos aliquādo eiuſmodi uoces nota, quæ cū articulū quodammodo repræſentet, à fronte includimus, ſemicirculo à tergo, ita nimirū à parentheſeos cōſuetis notis has diſtinguentes. Non

igno

ignorandum oratores rem pro uoce in quibuſdam huius generis loquelis libentius uſurpare.ut Virtus *à uiro eſt appellata, potius quàm nomen uirtus eſt dictum,uel deductum à uiro.*Cicero,Ipſe *animus ab anima dictus eſt.Vtriuſq; tamen dicẽdi generis exemplum eſt in illo* Ciceronis, Ab *inuidendo autem inuidentia rectè dici poteſt,ut effugiamus ambiguum nomen inuidiæ.*Quod *uerbum ductum eſt à nimis intuendo fortunam alterius,nequis altero tantummodo loqui putet licere.*

NEVTRVM *pro fœminino.Terentius in* Eunucho,*de ancillis loquens;* Continuo *hæc adornant,ut lauet.* Idem in Phormione,*Hæc illæ erant itiones.*Idem in Heaut. *Vel uirtus tua me, uel uicinitas,quod ego in propinqua parte amicitiæ puto.* Item in Eunucho, Ego *quoq; unà pereo, quod mihi charius eſt. pro qui mihi charior ſum,ut inquit* Donatus. Et Plin.*de tẽpeſtatum præſagijs,*Nube *grauida candicante,quod uocant tempeſtatem albam,grando imminebit.* Et Vergil.*de capris,*Hæc *quoq; non cura nobis leuiore tuenda.Simile his fuerit & illud eiuſdem,–hic illius arma,* Hic *currus fuit,hoc regnum dea gentibus eſſe.* Niſi *quis pro illo, hoc, aut hic, aut hanc ſcribendum putet: refertur enim planè ad* Carthaginem. Nec *ignoro hæc quoniam in diuerſis ſint ſenſibus,ad* Syllepſin *poſſe referri.*

NVMERORVM ENALLAGE.

EX *numeris quoq; ſingularis pro plurali.ut* Salluſtius,Interea *ſeruitia repudiabat,cuius rei initio ad eum magnæ copiæ concurrebant. pro quorum.* Terentius, *Cuius maxime mos eſt conſimilis ueſtrum,hi ſe ad uos applicant.* Idem, Adeon' *homines immutarier ex amore,ut non cognoſcas eundem eſſe?* Et Horatius, At *ueſtri proaui* Plautinos & *numeros &* Laudauere *ſales, nimium patienter utrunq;* Ne *dicã ſtulte mirati.* Et Ouidius,Et *fleſti,& noſtros uidiſti flentis ocellos.pro flentium:niſi noſtros pro meos dixeris.* Cicero *ad Cælium,* Vel *quia totum negotium non eſt dignum uiribus noſtris, qui maiora onera in*

repub. ſuſtinere & poßim, & ſoleam. In prima tamen perſona tolerabilius hoc eſt, quòd in ea pluralis pro ſingulari etiam cum gratia frequentiſſime poni ſoleat: in ſecunda & tertia non item. Huius generis eſt & illud Plauti cum ſimilibus, Nominandi tibi iſtorum magis erit, quàm edundi copia. Niſi Diomedis ſententia magis placet, qui participialia uerba certam habere perſonam, aut numerum, aut ſignificatum negat.

SINGVLARIS *pro plurali eſt & in illo Cnei Pōpei ad Lucium Domitium, Aequum eſt me à te impetrare, ut cohortes quæ ex Piceno & Camarino uenerunt, quæ fortunas ſuas reliquerunt, ad me miſſum facias. Sed hoc genus nunc in Archaiſmon abijt.*

ET *pluralis pro ſingulari. Plinius, In Africa maior pars ferarum æſtate non bibunt inopia imbrium. Vergilius, Pars in fruſta ſecant. Ouidius, Pars uolucres factæ. Idem in Faſt. Hoc dedimus nos tibi nomen eques. Sunt qui hæc Syllepſes uocant, ut antè eſt dictum. Cæterum huius generis ſunt & illud Vergilij, Frater ut Aeneas pelago tuus omnia circum Littora iactetur odio Iunonis iniquæ Nota tibi. Vbi notum potius uidetur dicēdum, cum referatur ad ſenſum. Senſus autem omnino ſingularis eſt numeri. Item illud eiuſdem, Fulmen erat toto genitor quæ plurima cœlo Deijcit in terras. Et Cicero pro Milone, Si tempus eſt ullum iure hominis necandi (quæ multa ſunt) certè illud non modo iuſtum, uerum etiam neceſſarium, cum uis illata defenditur. Et Terentius in Eunucho, Eunuchum dixti uelle te, quia ſolæ his utuntur reginæ.*

PERSONARVM ENALLAGE.

P*Erſona quoque permutatur, ſed minus uſitate: ut, Danai qui parent Atridis, contra Priamum arma ſumite. Cui tamen non ualde diſſimile uidetur illud Vergilij, Muſcoſi fontes, & ſomno mollior herba, Et quæ uos rara uiridis tegit arbutus umbra, Solſtitium pecori defendite. Aliter quoque fit mutatio*

perſonæ,

perſonæ, ſed tolerabilius. ut Terentius in Phormione, Siquis me quæret rufus. præſto eſt, deſine. pro præſto ſum: nam de ſe loquitur. Perſonæ enallage eſt in illo, Dij faciant ſine me non moriatur ego.

MODORVM ENALLAGE.

F*Requentiſſima tamen in omni ueterum lectione eſt immutatio modorum. Nam finitiuum pro imperatiuo legimus: ut, Itis, paratis. pro ite, parate. Et indicatiuum pro potentiali, maxime in præterito imperfecto, ut Vergilius, Etſi non alium late iactaret odorem, Laurus erat. pro eſſet. Plinius* VIII. *Figura & magnitudo erat lacerti, niſi crura eſſent recta & excelſiora. Idem* XVIII. *de Eriſimo, Idemq́; erat, niſi pinguius eſſet. Et pro ſubiunctiuo. Cicero ad Atticum, Dices quid? quaſi iſthuc erat magnum. pro eſſet.*

RVRSVS *futurum indicatiui pro imperatiuo. Cicero ad Trebat. Sed ualebis, meaq́; negotia uidebis, meq́; Dijs adiuuantibus ante brumam expectabis. pro, uale, uide, expecta.*

CONTRAQVE, *imperatiuus pro futuro indicatiui. Vergilius, Nunc te marmoreum pro tempore fecimus, at tu Si fœtura gregem ſuppleuerit, aureus eſto. pro, aureus erit. Et Ouidius in Metamor. Dent ocyus omnes quas meruere pati, Sic ſtat ſententia, pœnas. pro dabunt, niſi potentialem dicas, pro debent dare, qui tamen iſodynamos eſt futuro.*

Rurſus imperatiuus pro optatiuo. ut Vergilius, Viuite fœlices, quibus eſt fortuna peracta Iam ſua. pro uiuant. Qua interpretandi ratione non erit enallage in Sua.

Subiunctiuus quoque pro imperatiuo, cum alibi, ſicut prædictum eſt. ut Terentius, Quieſcas. Tum ubi imperatiuus deeſt præcipue: ut, Velis, malis.

ET *ſubiunctiuus, uel potius potentialis pro indicatiuo, ut in quotidiano uſu, Vellem adeſſet, nollem abeſſet. Ouidius, Nunc uellem formoſa forem. pro, uolebam. Nulla enim ratio eſt cur*

ſubiunctiui ſint, aut optatiui huiuſmodi uoces. Ne *in illo quidem* Vergilij, Hoc Ithacus *uelit: quod* Quintilianus *pro uellet expo-nit.* Donatus *autem in illo* Terentij, *Ita uelim me promerentem ames.* Velim, *inquit, antique pro uolo.*

PRAETEREA *infinitus modus pro præterito imperfecto finitiui. ut* Terent. *-facile omnes perferre, ac pati, Cum quibus erat cunque unà. pro perferebat, & patiebatur.* Idem, Ego *illud ſedulo negare factum. quod tamen* Priſciano *atq; etiam* Quinti-*lianò per defectum uerbi, cepit, exponitur: ut, Cœpi negare. ut* Vergilius, Ex *illo fluere, ac retro ſublapſa referri* Spes Da-*naûm.* Hanc *figuram, hiſtoricam uocat* Seruius, *ſed uſurpatur & ab oratoribus aliquando. ut* Cicero, Galba *autem alludens ua-rie & copioſe, multas ſimilitudines afferre, multaq; pro æqui-tate ius dicere.* Interdum *uerò uidetur infinitum pro præteri-to perfecto poni. ut* Terentius *in* Adel. Ille *contrà hæc omnia, ruri agere uitam, ſemper parce, ac duriter ſe habere. pro eo quod eſt, egit, habuit.* Nam *& ſequitur,* Vxorem *duxit, nati filij duo ſunt.* Et *in* Phor. Ita'ne *tandem uxorem duxit* Antipho *iniuſſu meo?* Nec *meum imperium. age, mitto imperiũ: non ſimultatem meam* Reuereri? *pro reueritus eſt.* Etiam *pro ſupino in ſum, uel tum.* Terentius, Vultis'ne *eamus uiſere?* Sed *hoc* Græcum *eſt.*

TEMPORVM ENALLAGE.

TEmpus *uero pro tempore poſitum frequentiſſime inuenias.* Nam *& præſens pro imperfecto & perfecto, tam in proſa, quàm in uerſu poſitum legas, maxime cum rem quaſi geri, & ſub oculus poni ſtudemus.* Vnde Energia *grammaticis dicitur.* Terent. *-accedo ad pediſſequas: Quæ ſit, rogo. ſororem eſſe aiunt* Chryſidis. *pro acceßi, rògaui, dixerunt.* Vergilius, Et *omnis humo fumat* Neptunia Troia. *pro fumauit.* Idem *in quar to,* At *regina graui iandudum ſaucia cura,* Vulnus *alit uenis, & cæco carpitur igni. pro alebat, & carpebatur.* Idem Quintilia-*no teſte,* Hoc Ithacus *uelit, & magno mercentur* Atridæ. *pro*

merca

mercarentur. Et *poſt continuatiuas* (*ſi & niſi*) *etiam eleganter, ut* Idem, Ni *faciat, maria ac terras, cœlumq́; profundum* Quippe *ferant rapidi ſecum, uerrantq́; per auras. pro faceret, ferrent, & uerrerent.* Plinius de Erinaceijs, *Si non ſint illi aculei, fruſtra uellerum mollities in pecude mortalibus data. pro, ſi non eſſent.* Terentius, Tu *ſi hìc ſis, aliter ſentias. pro eſſes, & ſentires.* Talia *uidentur & illa paßim uſurpata,* Quid *facias, & quid faciat.* Sic *uidetur & imperfectum pro plus quàm perfecto in* Adelphis *poni: ut,* Nam *ſi eſſet, unde id fieret, faceremus. pro fuiſſet, & feciſſemus.* Etiam *perfectum pro plus quàm perfecto. ut* Vergilius, *—& ni mea cura reſiſtat,* Iam *flammæ tulerint, inimicus & hauſerit enſis. ubi tulerint pro tuliſſent poſitum eſt.* Sic Liuius, Me *quoque iuuat, uelut in parte fuerim laboris.* Præſens *pro futuro, præſertim in infinitis.* Vergil. Progeniem *ſed enim* Troiano *à ſanguine duci* Audierat. *pro ducendam eſſe.* Item *aliter. ut* Seneca *in nat. quæſtion.* His *hoc nomen imponimus, an facio quod* Virgilius *qui dubitat de nomine?* Deinde *id de quo dubitauit, poſuit.* Item *præteritum pro futuro, ut in illa dicendi figura, qualis eſt* Hannibalis *apud* Liuium, Si *tales animos in prælio habebitis, quales hic oſtenditis, uicimus.* Et Quintilianus, Si *tales milites omnes habemus, mari uicimus.*

CAETERVM *præteritum perfectum pro imperfecto adeò frequenter, ut niſi quum rem inchoatam nec abſolutam ſignare ſtudemus, translatitie ferè pro eo poni uideatur.* Quod *liquido in narratione illa* Thaidis *in* Eunucho *perſpicienti patet,* Samia *mihi mater fuit, ea habitabat* Rhodi. Et *mox,* Ibi *tum matri paruulam puellam dono quidam mercator dedit.* Et *paulo poſt,* Matris *nomen & patris dicebat ipſa, patriam, & ſigna cætera neque ſciebat, neque per ætatem tum potuerat.* Mercator *hoc addebat.* Et *iterum,* Sororem *plærique eſſe credebant meam.* Ego *illo quocum uno rem habebam tum hoſpite,* Abij *huc, qui mihi reliquit hæc quæ habeo omnia.* Et *poſt pauca,* Interea *miles*

ſuetudinis,ſermonumq́; noſtrorum.

PORRO legitur nonnunquam & futurum uerbum cum fu turo participio coniunctum. In quibus Enallage eſt uel partici-pij,uel certe uerbi. Ouidius,–ſiquis tamen Hercule,ſiquis Forte Deûm doliturus erit. Idem,Tu procul abſenti cura futurus eris. Propert. Et ſiquid doliturus eris. Martialis,Mergite me fluctus, cum rediturus ero. Rurſus Ouidius, Enſifer Orion aſpiciendus erit. Idem, Huic pater ante oculos durus habendus erit. Cicero ad Atticum, Tu tamen ſiquid cum Silio uel ipſo die, quo ad Si-cam uenturus ero,certiorem me facias.

SVNT & aliæ non paucæ ſermonis formulæ in quibus le-gitima & naturalis emendatæ ſtructuræ ratio in genere & nu-mero ad unguem nõ ſeruatur maxime ubi inter appellatiua quæ idem aliquo pacto ſignificãt, uerbum ſubſiſtendi uocandi'ue in-tercedit, in quibus cum ratio uerbum, participiũ,& relatiuum, ad prius referẽda poſtulet,uſus etiam ad poſterius ſubinde refert. Verbum quidem, ut Terentius, Amantium iræ, amoris redinte-gratio eſt. Et Ouidius, Siue aliqua eſt oculos in me deiecta mo-deſtos, Vror,& inſidiæ ſunt pudor ille meæ. Idem, Veſtes quas geritis,ſordida lana fuit. Plinius,Iuſtum erat duæ libræ in ſemo-dios. In hoc genere ſunt, qui notẽt uerbum ad id,quod proxime ipſum præcedit, quamuis in ordinãdo ſenſu pòſt ſit ponendum, aptari debere, ut in iam dictis exemplis. Sed huic obſeruationi reclamare uidetur illud Liuij,Patres certe ab honore, Patricijq́; progenies eorum appellati. In prima quoque appoſitione ſimi-lis legitur generis, itemq́; numeri Enallage. ut in illis Plinij, Tungri ciuitas Galliæ fontem habet inſignem. Et Vulſinij op-pidum Tuſcorum opulentiſſimum, totum concrematum eſt ful-mine. Participium uerò ad poſterius refertur. ut in illo Terentij, Nunquam æque paupertas onus uiſum eſt mihi graue & miſerũ. Relatiuum uerò,ut Salluſtius, Eſt locus in carcere, quod Tullia-num appellant. Et Cicero, Tum domicilia coniuncta, quas ur-

bes di

bes dicimus. Et Liuius, Anxur fuit, quæ nunc ſunt Tarracinæ, urbs prona in paludē. Quintil. Nec miretur cur ex ſcamno fiat ſcabellum, aut à pinna, quod eſt acutum, ſecuris utrinq; habens aciem bipennis. Idem, Accentus, quas Græci proſodias uocant. Vergil. Hic ſubitam canibus rabiem Cocytia uirgo Obijcit, & noto nares contingit odore, Vt ceruum ardentes agerent, quæ prima malorum Cauſa fuit.

HAS *ſermonis formulas, quòd in promptu credo non erat ad quam maxime figuram ſpecies referrent, ueteres (quod ſciam) in incerto reliquerunt. Nobis uel propter examinis methodū, quam Latinæ linguæ tyronibus huic operi ſubijcere deſtinauimus, ad certum locum reuocandæ ſunt uiſæ. Itaq; quòd commodiſsimum eſt uiſum, in accidentium Enallagen ea retulimus, ut ſit in alijs numerus pro numero, in alijs genus poſitum pro genere.*

IN *illis uero Terentij cum ſimilibus, Et quod nunc tute tecum iratus cogitas, Egone illam? quæ illum? quæ me? quæ non? ſine modo, Mori me malim: ſentiet qui uir ſiem. Hæc uerba, una me hercle falſa lacrymula, Quam oculos terendo miſere, uix ui expreſſerit, Reſtinguet. Et, Quod plæriq; omnes faciunt adoleſcentuli, Vt animum ad aliquod ſtudium adiungant, aut equos Alere, aut canes ad uenandum, aut ad philoſophos: Horum ille nihil egregie præter cætera ſtudebat. Duplex ratio eſt. Nam uel Syneſtrammenon facias, eſtq; ſic Enallage ſingularis pro plurali in relatiuo, ut ſit quod pro quæ nunc tute tecum iratus cogitas. Et, Quæ plæriq; omnes faciunt adoleſcentuli. Vel Epanalepſin, cum ita concinnes ſermonem, ut ſit duplex figura, Eclipſis ſubaudito pronomine demonſtratiuo Illud. Et Epanalepſis reſumpto diuerſis uerbis quod prius erat poſitum, hoc pacto, Illud quod nunc tute tecū iratus cogitas, Egone illā, &c. Hæc uerba. Et, Illud quod plærique omnes faciunt adoleſcentuli, ut animum ad aliquod ſtudium adiungant, &c. Horum ille nihil egregie præter cætera ſtudebat.*

ANACOLVTHON.

DE *Anacolutho, quod huc diſtulimus, ſcire licet grammaticorum ſententia id tum accidere, cum ab ea quæ ponitur in protaſi, diſsidet uox, quæ adhibetur in apodoſi: ſicut notat* Donatus *in illo* Terentij, Omnia *prius experiri, quàm armis ſapientem decet.* Vbi *ait* ἀνακόλουθον *eſſe armis, pro arma.* Item *in illo* Eunuchi Phædr. *Cur ergo in his ego te conſpicor regionibus?* Thraſo, Vobis *fretus,* Anacoluthon *eſſe ait, & uitioſa ratio eſt.* Eſt Anacoluthon *& in illo* Columellæ, Nullum *enim temere uidemus locum, qui modò pigrum contineat humorem, non eundem uel nigrum, uel cinerei coloris.* Nec *minus in illo* Terentij, Nos *omnes, quibus eſt alicunde obiectus labor, omne quod eſt interea tempus, prius quàm id reſcitum eſt, lucro eſt.*

DE VARIIS IN EADEM ORATIONE FIGVRIS.

HAs *ſimplices figuras quiſquis rectè perceperit, facile deprehendet, ſicubi binæ, ternæ'ue coierint.* Nos *exempli cauſa paucas delibabimus.* Incidunt *pariter in eundem ſermonem* Eclipſis *&* Syllepſis*. ut in illo* Vergilij, Vnde *hominum genus & pecudes, unde imber & ignes.* Eſt *enim* Eclipſis *uerbi, ſum.* Quod *tamen niſi mutatum, accommodari quatuor diuerſis non poteſt. quæ ratio ſyllepſeos eſt. nam ſiue, ſit, ſubaudias, non reſpondebit pluribus: ſiue, ſint, non conueniet cum ſingularibus.*

PROLEPSIS *quoque ipſa multæ planè ſunt figuræ.* Nam *&* Eclipſis *in ea coniunctionis eſt, ut dictum ſuo loco eſt, & ſæpe* Anaſtrophe, *uel* Hyperbaton, *ut cum genitiuus præponitur dictioni, quæ in eum tranſit, &* Zeugma, *uel* Syllepſis, *ſemper cum quod in partibus deſideratur, à priore petatur.*

IN *illo quoque* Salluſtij *triplex non minus figura eſt,* Igitur *initio reges (nam in terris id nomen imperij primum fuit) di-*

uerſi,pars ingenium,alij corpus exercebant. Nam & Enallage *in illo,reges,pro regum,& præter* Prolepſin *etiam* Syllepſis *in uerbo,exercebant.* Accidit autem Prolepſis *cum alia* Syllepſeos *ratione in illo* Terentij, *–uerum* Demea *Curemus æquam uterque partem,tu alterum,* Ego *item alterum.* Refertur enim *illud,alterum, ad rem, non ad uocem.* Cum Prolepſi *uerò etiam* Eclipſis *alicuius generalis uerbi in illo* Vergilij *deprehenditur,* Continuò *reges, ingenti mole* Latinus *Quadrijugo uehitur curru, bigis it* Turnus *in albis.* Tum *pater* Aeneas Romanæ *ſtirpis origo,* Et *iuxta* Aſcanius, *magnæ ſpes altera* Romæ, Simul *enim cum illo, reges, audiendum eſt uerbum, procedunt, uel tale quippiam.*

IAM *in illo quoq;* Terentij,*Scin' me in quibus ſim gaudijs?* Notat Donatus *duplicem figuram,* Syllepſin, *quòd pronomen ad, ſcis,declinatum eſt,non ad, ſim.* Archaiſmon,*quòd huiuſmodi elocutio iam inueterauit,& quaſi exoleuit.* Mihi *tamen* Helleniſmon *eſſe magis placet, quàm* Archaiſmon, *cum ſit* Græcis *ſermo talis familiariſſimus,ut poſt dicemus.*

DVPLEX *figura eſt & in illo* Horatij, *Fuluius acer ambulat &* Caprius *rauci.* Nempe Sylleпſis & Zeugma.

HELLENISMOS.

RESTABANT *tradenda duo,* Helleniſmos,& Archaiſmos*(quorum uterq; à trita* Romanis *emendatæ ſtructuræ ratione nonnihil deflectitur) niſi mihi poſterioris generis illuſtrium grammaticorũ* Feſti, Nonij,Donati,*&* Seruij *diligentia laborem demeret: qui ferè quicquid huiuſce figuræ apud uetuſtiſſimos eorum, qui extent,*Plautum,Terentium,Ciceronem,*&* Vergilium *legitur,ſtudioſè notarunt.* De *reliquis enim,qui uel non extent,uel ſi extẽt, ad ſtylum* Latinum *efficiendum non multum conferunt (quanquam de ijs quoq; memorati grammatici curam habuerunt)quid*

attinet

attinet eſſe ſolicitos? De altero, cuius illi minus meminerunt, quoque autores qui habentur, frequentiſſime utuntur, potius quæ ſuccurrunt, ſed ad conſtructionem duntaxat pertinentia, age nonnulla delibemus.

GRAECAE *conſtructiones ſunt, in quibus dictio non ei caſui iungitur, quē Latina proprietas exigit, ſed Græca: quales ſunt illæ* Vergilij, *Cui nec certauerit ulla.* Et Ouidij, *Dum nouus eſt, etiam cœpto pugnemus amori. pro cum qua, & cum amore.* Sic enim Græci. Ἀριστοφάνης, Ἐγὼ περὶ ταύτης οὐ μαχοῦμαί σοι. *Præterea* Horatij, *Deſine curarum. pro à curis.* Græce enim, Λῆγε τῶν πόνων, *ait* Iſocrates. Eiuſdem Horatij, *Alium ſapiente bonoq́;*. Sic Græci, ἄλλον γε σοφοῦ κἀγαθοῦ τε. Nam Latini *alium à ſapiente dicunt.* Item Ciceronis ad Quintum fratrē, Nam quòd *inertiam accuſas adoleſcentium.* Et Aemil. Prob. *in* Lyſandro, In quo *accuratiſſime eius auaritiam perfidiamq́; accuſarat. Sic enim* Græci. Iſocrates, Μὴ δὲ καταγνῷς τῶν ἀνθρώπων τοσαύτην δυστυχίαν. Idem, Οὐκ ὅσην ἴσις οὐκ αὐτὸς αὑτοῦ καταγνώσεται τὴν μεγίστην ζημίαν. Nam Latine, Accuſas adoleſcentes inertiæ. Et, *Accuſarat eum perfidiæ potius diceretur.* Item Horatius, Agreſtiū *regnauit populorum.* Græci, βασιλεύω σου. Thucydides, Ἐπὶ κύρου πέρσων πρῶτος βασιλεύοντος. Et *ſtatim poſt*, ὃς μετὰ καμβύσην πέρσων ἐβασίλευσε. *Nobis enim abſolutum eſt.* Et Terentius, Vt *uobis decet.* Græcè, Ὥς πρέπει ὑμῖν. *Latinè enim decet uos dicitur.* Xenophon Apologia, Ὥστε πρέπουσαν φαίνεσθαι τὴν μεγαληγορίαν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ. Lucianus, οὐ δὲ πρέποντα σεαυτῷ.

AD *Græcam etiam formam figurata conſtructio eſt, & quoties in maſculino præſertim, uel fœminino ex intranſitiua fit tranſitiua, appellatiuo in genitiuum pluralem mutato, & adiectiuo genus ab eo ſortiente.* Vt Plinius, *Plani piſcium, quibus cauda non obeſt.* Idem, *Surdis etiam rerum ſua cuiq; ſunt remedia.* Idem, *In capite paucis animalium niſi uolucribus, apices.* Idem, *Canum degeneres caudam ſub aluum reflectunt.* Idem,

 Nigræ

Nigræ lanarum nullum colorem bibunt. Sic Græci. Iſocrates, Αἰσχρὸν μὲν γὰρ τοὺς γραφᾶς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζῴων, τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων.

GRAECA *Metabaſis & illa eſt, omnibus ferè uerbis communis, quam Græci* κατ' ἔλλειψιν. *Vergil. Nec memini, lætor'ue laborum. Cui ſimile eſt illud eiuſdem, –quos illi læta laborum, Ipſa ſuis quondam manibus Sidonia Dido Fecerat. Item, Iuſtitiæ'ne prius mirer, belli'ne laborum? Supplendum enim utrobique eſt, ut ſit cauſa laborum, cauſa iuſtitiæ. Sic illi. Plutarchus Ariſtide,* τοῖς μὲν πολεμίοις συγγνώμην ἔχειν φάσκοντος, εἰ πάντα πλούτου καὶ χρημάτων ὤνια νομίζοιεν. *Xenoph. pædia Cyri,* Ἐγὼ τοίνυν ἔφη ὁ Τιγράνης, εἰ μὲν ἄγασαι τοῦ πατρὸς, ἢ ὅσα βεβούλευται, ἢ ὅσα πέπραχε, τοῦ δοκεῖν πάντα ἡμαρτηκέναι πάνυ σοι συμβουλεύω τοῦτο μιμεῖσθαι. *Huc ſpectat & illud Salluſtij in Iugurtha, Quæ poſtquàm glorioſa modo neque belli patrandi cognouit. Vbi Priſcianus, cauſa, ſubaudit.*

GRAECA *non minus conſtructio eſt, & quam Latini poſt uerba, quæ in infinitum non feruntur per defectum, ut, finalis, per infinitum tamen eloquuntur, ſed quod per, ut, eſt interpretandum. ut illa eſt Perſij, –& pectore læuo Excutias guttas, lætari prætrepidum cor. Similiter poſt adiectiua. ut Vergil. Peſtis acerba boum, pecoriq; aſpergere uirus. In talibus enim auditur, ut, pro* ὥστε, *quod apud Græcos infinito ſæpiſsime iungitur. Iſocrates* πρὸς Νικοκλέα, καὶ γάρ τοι κύριοι γενόμενοι καὶ χρημάτων πλείστων, καὶ πραγμάτων μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς ἀφορμαῖς πεποιήκασιν, ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν πότερόν ἐστιν ἄξιον ἑλέσθαι τὸν βίον τὸν τῶν ἰδιωτευόντων μὲν, ἐπιεικῶς δὲ πραττόντων, ἢ τὸν τῶν τυραννευόντων. *Latinum enim potius ſit, Vt lætetur, Vt aſpergat. Huc ipſe cum Seruio & illa Virgilij referenda putem, Dederatq; comas diffundere uentis. Et, Ille ſuo moriens dat habere nepoti. Et, Magnum dat ferre talentum. Niſi Quintilianus & poſt eum Donatus in poſtremo Enallagen facerent uer-*

bi

bi pro participio, ut ſit, Dat *ferendum. Seruius tamen nobiſcum* Græcam *ait figuram, pro ut diffunderẽtur,* uel potius *ut ipſe interpretor,ut diffunderent ſe.* Ἀριστοφάνης, Εἴ μοι πορίσαις ἄρτον τιν' τοῦ πεπεμμένου, δοίης καταφαγεῖν. Theocrit. βόσκεν δέ μοι αὐτὸς ἔδωκεν. Et *in his quidem tacetur particula,ut:in illo uerò* Horatij *uidetur adhibita,*Tu *ne quæſieris, ſcire nefas, quẽ mihi,quem tibi* Finem *dij dederint* Leucothoë, *nec* Babylonios Tentaris *numeros,ut melius quicquid erit,pati.pro ut melius quicquid erit,patiaris.* At *in illo* Terentij *in Adelphis,* Itaque *unam hanc rem habere me præter alios præcipuam arbitror, fratrem hominem neminem eſſe primarum artium magis principem.* Videtur, *ut,particula ſubaudienda,ſed apoſtaticos,non telicos.ut ſit ſenſus,* Fratrem *talem,ut nemo homo ſit magis princeps primarum artium.*

Ἐ GRAECO *& illa* Eclipſis *accepta eſt,qua paßim pro particularibus utimur,*Eſt *qui,Sunt qui,*Eſt *quando,*Eſt *ubi.*Horatius,*Sunt quos curriculo puluerem* Olympicum *collegiſſe iuuat.*Et *iterum,*Eſt *qui nec ueteris pocula* Maßici. Dicunt *enim* Græci, Ἔστιν ὅς, & ἔστιν οὕς, & ἔστιν ὅτε, & ἔστιν οὗ. Etiam *illa,* Deiphobe Glauci, & Hectoris Andromache. *pro* Glauci *filia,* & Hectoris *uxor.* Hoc *genere(Seruio autore) circa patres & maritos duntaxat utimur.* Græci. Ariſtophanes, Ἔπειτ' ἔγημα Μεγακλέους τοῦ Μεγακλέους ἀδελφιδῆν. *Aliquando tamen uidetur & ad ſeruos referri. ut* Terentius,Fortè *huius uideo* Birriam.

GRAECA Eclipſis *eſt,& quum in citandis autoribus ablatiuo utimur ſine,in,præpoſitione. ut* Terentius Eunucho, Vergilius Aeneide,Plautus Milite. Quod *genus loquendi frequens eſt quum apud alios, tum maxime apud* Nonium Marcellum. Sic *enim* Græci. Plutarchus *in* Parallelis, Ὡς ἱστορεῖ Κριτόλαος τρίτῃ ἠπειρωτικῶν. Ὡς Θεόπομπος δευτέρῳ μακεδονικῶν. Ὡς Ἀριστείδης ἐννεακαιδεκάτῳ ἰταλικῶν.

Græcam *eſſe figuram affirmat* Seruius *etiam in illis elocutio-*

nibus, Expleri mentem nequit. Et, *Os, humeroſq́; Deo ſimilis.* *Item, Omnia Mercurio ſimilis, uocemq́; coloremq́;.* Et, *Nuda genu.* Et, *Faciem mutatus & ora.* Quum *ſint ad ſimiles Græcas affictæ, in quibus deeſt præpoſitio* κατὰ. *Latinè enim per ablatiuum potius loquimur. ut* Martialis, *Ore tener, latus pectore, crure glaber.* Græci *per accuſatiuum & præpoſitionem ſubauditam. ut* Iſocrates, Ἀλλ᾽ ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἤθη συνδούλοις πεφυκέναι δόξουσι. Et Theocrit. Μορφῇ μὲν ἀγαθῷ, τὸν δὲ τρόπων οὐκ ἔθ᾽ ὁμοίῳ. Ex *hac, quòd in ea plerunq; proprietas partis toti tribuitur, præbita eſt neotericæ erroris occaſio, ut quod in ſtructuræ ratione hic nouatur: Synecdochen appellarent: quum ſit in Græcis* Synecdoche Tropi *ſpecies*, *non* Lexeos *figura.* Idem Seruius *ait hanc rem poëtarum propriam.* Reperitur *tamen & apud hiſtoricos.* Pomponius Mela *de priſcis Britannis,* Vltrò *corpora infecti.* Idem *alibi, Sarmatæ totum brachati corpus, & niſi qua uident, ora tecti.* Mihi *quoque accuſatiuus adiectiuorum nominum, quæ ad quantitatem referuntur, ad eundem modum per Eclipſin Græco more poſitus uidetur, Multum, paulũ, paululum, nimium, minimum, plurimum, aliquid, quippiam, aliquantulum, quantum* . *Addantur his (cæterum & cætera) præcipue quum uel comparatiuis iunguntur. ut* Terentius, *Eius frater aliquantulum ad rem eſt auidior.* Et Quintilianus, *At quidã ſi fortè ſuſceperint negotia paulum ad dicendum tenuiora.* Valerius Maximus, Quantum *domo inferior, tantum gloria ſuperior euaſit.* Varro, *Praxiteles propter artificium egregium nemini eſt paulum modò humaniori ignotus.* Vel *ijs uocibus, quæ comparatiuorum uim habent. ut* Vergilius, *O præſtans animi iuuenis, quantum ip ſe feroci Virtute exuperas.* Vel *ſupra neceſſarias uerborum tranſitiones adhibentur. ut* Cicero *pro Plancio,* Quoniam *iſtis ueſtris lacrymis, de illis recordor, quas pro me ſæpe & multum profudiſtis.* Vergilius, *Hei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo Hectore.* Terentius, Num *illi moleſtæ*

quipp

quippiam hæ ſunt nuptiæ? Columella, Circa uillã deinceps hæc eſſe oportebit, furnum & piſtrinum, quantum futurus numerus colonorum poſtulauerit, piſcinas minimum duas. Plinius de ca*nibus*, Ferunt LXX. *diebus, & plurimum tribus menſibus.* Et de *urſis, Pariunt plurimum quaternos.* Pro hoc uulgus, ut plurimũ, dicit, Græcorum more, qui ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον dicunt, ſicut & ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, quod ad conſuetudinem etiam refertur. Eodem modo &, quid, uſurpatur, licet ad quantitatem non referatur. Quintilianus, *Quid tibi tantum mali feci? Quid offendi?* Terentius, *Homini homo quid præſtat?* In quibus Laurentius, quid, pro in quo accipit. Quo modo etiam Græci τί pro κατὰ τί. Ariſtoph. Τοῖς δ' ἐμβαδίοις τί χρήσεταί τις ἐπί μοι. Demoſthenes, Τί δὲ χρησόμεθα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τούτῳ; Aliquando ſimile quid in pronomine accidit. Cicero, Hoc *præſtat amicicia propinquitati.* Terentius, *Hoc pater ac dominus intereſt.* Nec obſtet huic ſententiæ, quod in idiomatis uerborum de, intereſt, aliter præcepimus, Et Cicero, *Scipio Africanus id ætatis, atque ijs rebus geſtis.* Et Vergilius, *Teq; adeò decus hoc æui te conſule inibit.* Terentius, *Ego iſthuc ætatis amori operam non dabam.* Niſi duo poſteriora temporis eſſe accuſatiuos mauis. In illis uerò, *Multum uigilo, plurimum ambulo,* tranſitionem uerborum, ut alibi diximus, explent, nec ulla opus eſt præpoſitione ſubaudita. Declarat ea, quæ ſuprà diximus, accuſatiuos eſſe potius, quàm aduerbia, quòd etiã aliqua ex ijs in multitudinis numero leguntur. Verg. *Multa gemens ignominiam, plagasq; ſuperbi Victoris.* Liuius, *Ergo uirũ, cætera egregium, ſecuta, quam in petendo habuerat, etiã regnantem, ambitio eſt.* Plin. *Tradunt in Myſia feram, quæ Bonaſus uocetur, equina iuba, cætera tauro ſimilem.* Græci. Plutarchus in Cicerone, Πολλὰ αὐτὸ χου παρακελευομένου τοῖς κοινοῖς ἐπιβαλεῖν πράγμασι. Et in uita Ant. Ἦν δὲ καὶ τὰ πολλὰ ῥωμαίοις ἐπαχθὴς ἡ τῶν τριῶν ἀρχή. Sic etiam dicunt uulgo μέγα, & μείζω φρονεῖν. Iſocrat. Πλεῖστα ὠφελῆσαι δυνηθῶσι. Idem in Areopag. Οὐ τοῖς τείχεσι μέ=

γιστα καὶ κάλλιστα προβεβλημένοις. Et ſtatim poſt, Ἀλλὰ τοῖς ἄριστα καὶ σωφρονέστατα τὴν αὐτῶν διοικοῦσιν.

Græca mihi uidetur Eclipſis & in illo Quintiliani in primo, de quo alibi diximus, Quamlibet multa egerimus, quodam tamen modo recentes ſumus ad id, quod incipimus. Quis non obtundi poſsit, ſi per totum diem cuiuſcunque artis unum magiſtrum ferat? mutatione recreabitur, ſicut in cibis, quorum diuerſitate reficitur ſtomachus, & pluribus minore faſtidio alitur. aut dicant iſti mihi, quæ ſit alia ratio diſcendi. Videtur enim deeſſe ſermoni (Si non ita eſt) ut ſit, aut ſi ita non eſt, dicant mihi. Sic Græci. Demoſthenes Olynth. Καιρὸς μὲν δὴ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι πρὸς τοῦτο πάρεστι φιλίππῳ τὰ πράγματα. ἢ παρελθών τις ἐμοί, μᾶλλον δὲ ὑμῖν δειξάτω, ἢ ὡς οὐκ ἀληθῆ ταῦτ᾽ ἐγὼ λέγω, ἢ ὡς οἱ τὰ πρῶτα ἐξηπατημένοι τὰ λοιπὰ πιστεύσουσιν αὐτῷ. Eclipſis uerò illa Cæcilij Plinij ad Caleſtrium tyronem, Increuerat ualetudo, quam temperantia mitigare conſueuit, tentauit, perſeuerantem conſtantia fugit. Iam dies alter, tertius, quartus: abſtinebat cibo, &c. ad illam Demoſthenis formata uidetur. Demoſthenes, Καὶ μετὰ ταῦτα διελθόντος τοῦ ἐνιαυτοῦ τούτου, ἑκατομβαιῶνος, μεταγειτνιῶνος, βοηδρομιῶνος: τούτου τοῦ μηνὸς μόλις μετὰ τὰ μυστήρια δέκα ναῦς ἀπεστείλατε ἔχοντα Χαρίδημον, κενὰς καὶ πέντε τάλαντα ἀργυρίου.

ECLIPSIS Græca eſt & in illo Terentij in Adelphis, Ne nimium modo bonæ iſtæ tuæ nos rationes Mitio, & tuus iſte animus æquus ſubuertant. pro uide ne ſubuertant. Sic Græci. Ariſtophanes. Ὅπως δέ μοι καὶ τ᾽ ἄλλα συμπαραστάται ἔσεσθε, καὶ σωτῆρες ὄντως τοῦ θεοῦ.

Atticos imitari uidemur & in nominibus oppidorum & urbium, quum tres motus localis differentias, quas illi diuerſa duntaxat uocis terminatione θι, θεν, & δὲ diſcernunt, nos tribus caſibus citra præpoſitionem efferimus. Vbi enim illi ad quæſtionem Ποῖ, ἀθήναζε reſpondent, nos per accuſatiuum Athenas

nas dicimus. Vbi illi ad quæſtionem πόθεν, ἀθήνηθεν, *nos per ablatiuum Athenis. Vbi rurſus illi ad quæſtionem* ποῦ, ἀθήνῃσι *dicunt, nos aliàs per ablatiuum uel datiuum, nonnulla circa id doctorum diſcordia. ut Carthagini, uel Carthagine. Aliàs per genitiuum, ut Rhomæ. Simuli cum illis ratione & in uocabulo domus utimur. Sicut enim illi* οἴκοθι, οἴκαδε, & οἴκοθεν *dicunt, ita nos domi, domum, & domo dicimus. Hac fortaßis interpretatione quidam etiam docti ſunt inducti, ut dubitent, an aduerbia ſint cenſenda. Quum tamen nomina eſſe illud haud dubie uincat, quòd adiectiuis & relatiuis accidentium legem præſcribunt. Adiectiuis. ut Ouidius, Doctas eat, inquit, Athenas. Vergilius, –Tyria Carthagine qui nunc Expectat. Suetonius in Galba, Carthagine noua conuentum agens tumultuauit. Titus Liuius, Capuam flectit iter luxuriantem longa fœlicitate ac indulgentia fortunæ. Relatiuis. ut Cicero ad Lentulum, Te cum claſſe & exercitu proficiſci Alexandriam, ut eam cum pace præſidijsq́; firmaris. Lentulus Ciceroni, Nulla alia re cõfiſus, Laodiceam, quæ eſt in Syria, ſe contulit. Seruio tamen aduerbia eſſe placet, ſuper illo Vergilij, Omnia ni repetant Argis.*

GRAECI *ſunt & illi pleonaſmi. Vergilius, Oeſtron Græci uertere uocantes. Idem in Georgicis, Sæpe uolutabris pulſos ſylueſtribus apros Latratu turbabis agens. Et in Aeneide, Et diuûm amplexæ ſimulachra tenebant. Et rurſus, –Clypeoq́; ſiniſtram Inſertabam aptans. In quibus uel redundãt participia illa, Vocantes, Agens, Amplexæ, Aptans. uel ſubaudiendum eſt pronomen pro loco, illum, illos, uel illa, ut ſit Eclipſis. Græcis nanq; hæc ratio familiariſsima. Ariſtoph.* Ἀλλ' οὐ λαχοῦσ' ἔπειτ' ἐν τῷ γράμματι. *Idem,* φέρε νῦν, νόμος γάρ ἐστι, τὰ καταχύσματα ταυτὶ καταχέω σου λαβοῦσα. *Idem,* Οὔκουν ὁρᾷς ἀνύσα σακνισμόν τινα.

Pleonaſmus ad imitationem Græcorum eſt & in illo Terentij in Phormione, Negat. neq; eius patrem ſe ſcire qui fuerit. negat. Neque Stilphonem ipſum ſcire qui fuerit. negat. Integra enim

eſt locutio, ſi demas, neq;. Sic Græci. Ariſtophanes, Ἐξόμνυς ἐστι μηδ' ἰδεῖν με πώποτε. In illo enim Horatij, Neque ſe fore poſt hac tam facilē dicat: Hypallage Græca potius uidetur. Sic Græci, Οὔ φασι παραγενέσθαι. pro φασὶν οὐ παραγενέσθαι. Homerus ϛ Iliados, Οὐ γὰρ ἐγὼ σέο φημὶ χερειότερον βροτὸν ἄλλον ἔμμεναι. Αἰσωφ. Εἰ τοῦτο γένοιθ' ὃ ποθεῖθ' ὑμεῖς, οὔ φημ' ἂν λυσιτελεῖν σφῷν.

ENALLAGE Græca eſt & cum præſens pro futuro accipitur. ut in illo Phormionis, Quid ago? dic Hegio. Sic Græci, τί δρῶ. Αἰσωφ. Ἡ τἀπὶ τούτοις δρῶ. Præterea Terētij illa, in qua ad ſingulare redditur plurale, Si quiſquā eſt, qui placere ſe ſtudeat bonis Quàm plurimis, & minime multos lædere. In his poëta hic, nomen profitetur ſuum. Sic Demoſthenes in Olynthiacis, Εἰ μὲν γάρ τις ἀνὴρ ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμπειρος πολέμου καὶ ἀγώνων, τούτους μὲν φιλοτιμίας πάντας ἀποθεῖν αὐτὸν ἔφη.

GRAECA Enallage eſt & cum, Si, pro An ponitur. ut in illo Terētij, Eſt'ne ea intus? Si ſit, rogas? Idem, Viſam ſi domi eſt. Columella, Animaduertat an pulli roſtellis oua procuderint, & auſcultetur ſi pipiant. Ariſtop. Πλούτῳ, Πευσόμενος εἰ χρὴ μεταβαλόντα τοὺς τρόπους, εἶναι πανοῦργον, ἄδικον, ὑγιὲς μηδὲ ἕν.

ITEM, Niſi, pro Sed. ut Terentius, Neſcio, niſi Deos fuiſſe iratos mihi ſatis ſcio, qui illi auſcultauerim. Et ſæpe alibi. Græci enim, Ariſtophanes, εὖ τοι λέγειν ἔμοιγε φαίνεσθον πάνυ, πλὴν ἓν μόνον δέδοικα.

PRAETEREA quum, hoc, pro partim legitur. ut Vergil. Georg. –Iamq́; reperti, Qui ſaxo ſuper, atq; ingentis pondere teſtæ Vrgerēt, hoc effuſos munimen ad imbres, Hoc, ubi hiulca ſiti findit canis æſtifer arua. Ἰσοκράτ. συμμαχικῷ. τοῦτο μὲν γὰρ τὴν περσῶν δύναμιν ἅπαντες ἴσμεν τηλικαύτην τὸ μέγεθος γεγενημένην, οὐ διὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν φρόνησιν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον τῶν ἄλλων τὴν βασιλείαν τιμῶσι, τοῦτο δὲ Διόνυσον τὸν τύραννον ὅτι παραλαβὼν τὴν μὲν ἄλλην σικελίαν ἀνάστατον γεγενημένην, τὴν δ' αὐτοῦ πατρίδα πολιορκουμένην.

λιθρκυμένην, οὐ μόνον αὐτοὺ τ̃ παρόντων κινδύνων ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ καὶ μεγίστην τ̃ ἑλληνίδων πόλεων ἐποίησεν.

Et quum, At, pro ergo uel quare, ſicuti ἀλλὰ *apud Græcos. Ouid. in Metamorph. ſecundo,–Vix me patiuntur, ubi acres Incaluere animi, ceruixq́; repugnat habenis. At tu funeſti ne ſim tibi muneris autor, Nate caue. Sic Homerus,*

Ἀλλ᾽ ἴθι μή μ᾽ ἐρέθιζε, σαώτερος ὥς κε νέηαι. *Idem,*

Ἀλλὰ πίθεσθε καὶ ὔμμες, ἐπεὶ πείθεσθαι ἄμεινον.

EST, quoq; pro licet ad imitationem Græcorum ſimili figura uidetur dictum. ut Vergil. Cernere erat. pro licebat. Et Plin. de Erinatijs, aliter non eſt occidere, & tergori parcere. Idem, Nocturnorum animalium, ueluti felium in tenebris fulgent, radiantq́; oculi, ut cõtueri non ſit. Et affirmatiue, ut alibi diximus. Plinius, De noſtris moribus bene ſperare eſt, ſi tanta apud maiores fuere auiaria. Horat. Cois tibi penè uidere eſt ut nudam. Et Gellius ſæpe, Vt multos uidere eſt pecuniæ cupidos. Idem, Animaduertere eſt pleraq; uerborum Latinorum ex ea ſignificatione, in qua nata ſunt, deceßiſſe. Sic Græci ἐστὶ *pro* ἔξεστι *dicunt. Demoſthenes* κατὰ μειδίου, Οὐ μόνον δ᾽ ἐπὶ τούτων τοῖς ἐκ προαιρέσεως ὑβρίζουσι χαλεποὺς ὄντας ἰδεῖν ἐστὶ τοὺς νόμους, ἀλλὰ καὶ ἐφ᾽ ἁπάντων.

PRAETEREA, In, pro inter ſimuli imitatione ponitur. ut Plinius de Cilio, Hoc uulnere diductum non coaleſcit. in paucis humani corporis membris. Lucianus ταῦτα μέντοι τὰ τέκνα δρώμενα ἐν τοῖς θεοῖς.

GRAECA imitatione uſurpata eſt illa locutio Plinij, de helpide & leone cum ſimilibus, Miremur poſtea ueſtigia hominis intelligi à feris, quum etiam auxilia ab uno animalium ſperent? Terentius, Eho non'ne hæc iuſta tibi uidentur poſtea? Et Græcè, Aeſop. εἶτ᾽ οὐ ξυνίης τὴν ἐπίνοιαν τοῦ θεοῦ. *Idem,* ὦ μιαρώτατε ἀνθρώπων ἁπάντων, εἶτ᾽ ἐσίγας πλουτῶν ὤν. *Hanc figuram per, &, nonnunquam efferre uidentur Latini. Vergil.–& quiſquam numen Iunonis adoret Præterea, aut ſupplex aris imponat honorem?*

norem? In quo genere aduertendum Latinos ferè uel potentiali modo uti ſolere, uel eius periphraſi. ut Cicero, Et dubitari poteſt, quin ille ſeu uictus ſeu uictor redierit, cædem facturus ſit?

CASVS *quoque nonnunquam ad Græcum idioma immutatur. Aliàs in tali figura, qualis eſt Terentij, Quum meipſum noris quàm elegans formarum ſpectator ſiem. Idem rurſus, Scin' me in quibus ſim gaudijs? Idem, Obſerues filium, quid agat. Sic enim Græci ſæpiſſime. Ariſtoph. Pluto,* Ἄγε δὴ σὺ πρότερον σαυτὸν ὅσις εἶ, φράσον. *In his enim omnibus Latina potius locutio eſt per nominatiuū, Quum noris quàm elegans ego ipſe formarum ſpectator ſiem. Et, Scin' in quibus ego ſim gaudijs? Et, Obſerues quid filius agat. Aliàs ſub hac figura, qualis eſt in Rhetoricis ad Herennium, Inter inſinuationem & principium hoc intereſt, quia principium eiuſmodi debet eſſe, ut ſtatim apertis rationibus, quibus præſcripſimus, aut beneuolum, aut attentum, aut docilem faciat auditorem. Et Terent. Reſtitue in quem me accepiſti, locum. Vtrobique enim prouocabulum, qui, non ad ſuum, ſed præcedens uerbum refertur: quum rectum ſit, quas præſcripſimus, &, in locum, in quo accepiſti. Ita Græci. Iſocrat.* Τοῖς γὰρ ἄλλοις οἷς ἔχομεν, οὐδὲν τῶν ἄλλων ζώων διαφέρομεν. *Ariſtop. Pluto,* Τάλαιν' ἐγὼ τῆς ὕβρεως ἧς ὑβρίζομαι.

ALIA *rurſus figura nominatiuus pro accuſatiuo, Nempe poſt infinitum, quoties ea uerba ſequitur, quæ in ſenſum infinitiui duntaxat feruntur, qualia ſunt, Dico, Sentio, Aio, cum ſynonymis, & eadem eſt agens perſona uerbi finiti, & infiniti. ut Catul. Phaſellus iſte, quem uidetis hoſpites, ait fuiſſe nauium celerrimus. Et Parodia de hoc ipſo, Sabinus ille, quem uidetis hoſpites, ait fuiſſe multo celerrimus. Ouid. –ſed enim quia rettulit Aiax eſſe Iouis pronepos. Verg. Senſit medios illapſus in hoſtes. Terentius, Quæ ſeſe optauit inhoneſte parare hic diuitias potius, quàm in patria honeſte pauper uiuere. Lucanus quoq; paulo etiam durius, –tutumq; putauit Iam bonus eſſe ſocer. Nec minus*

*minus dure,ut uidetur,*Ouidius de Triſtib. *Acceptum refero uerſibus eſſe nocens. Sic Græci.* Iſocrat. Καὶ σεαυτὸν ὡς ἀνθρωπίνων ὑπομιμνήσκεις. Δημοσθένης ἐν τῷ παραπρεσβείας, Εἰ μὲν γὰρ ἅπαντα ὅσα ὑπέσχεθ᾽ ὑμῖν ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονε καὶ τοσαύτης ἀναισχυντίας καὶ κακίας ὁμολογεῖτε ὑμᾶς εἶναι μεστοί.

A' Græcis planè & illa caſus mutatio accepta eſt, Quum ablatiuus in cōſequentia diuerſa perſona non eſt ab ea, quæ finitū uerbū præcedit.ut Qu.Tul.*ad* Tyron. *Nō potes effugere huius culpæ pœnā te patrono, Marcus eſt adhibendus.pro ipſe patronus, uel ſi ipſe ſis patronus.* Volcatius Sedigitus *apud* Gellium, *Eum me iudice errorē diſſoluam tibi. Sic Græci.* Plato Apolog. Ἀλλ᾽ ἀπορίᾳ μὲν ἑάλωκα οὐ μέντοι λόγων, ἀλλὰ τόλμης καὶ ἀναισχυντίας καὶ τοῦ μὴ ἐθέλειν λέγειν πρὸς ὑμᾶς τοιαῦτα οἷα ὑμῖν μὲν ἥδιστ᾽ ἂν ἦν ἀκούειν θρηνοῦντός μου καὶ ὀδυρομένου καὶ ἄλλα ποιοῦντος καὶ λέγοντος πολλὰ καὶ ἀνάξια ἐμοῦ ὡς ἐγὼ φημί.

SED *& illa, quum præpoſitioni, in, pro ablatiuo ſubijcitur accuſatiuus. ut* Gellius *notat in oratione* Ciceronis *de imperio* Cn.Pompeij, *Quum noſtros portus, atque eos portus, quibus uitam ac ſpiritum ducitis, in prædonum fuiſſe poteſtatem ſciatis.* Et in Amphit. Plauti, *Nunc uerò mihi in mentem fuit. pro in poteſtate, in mente: quod contrà rarò, aut uix fit.* Ideoq; illud Vergilij, *Rapuitq; in fomite flammam:* Seruius *eſſe ait penè* Solœcophanes. *Tale tamen eſt & illud* Ouidij Metamor. *–aſpice uultus* Ecce *meos, utinamq; oculos in pectore poſſes Inſerere. Niſi quis in pectora ſcribendum cenſet.* Plutar. *in* Antonio, Ἀντώνιος δὲ τὴν πόλιν ἐκλιπὼν, καὶ τὰς μετὰ τῶν φίλων διατριβὰς, οἴκησιν ἐνάλιον κατεσκεύαζεν αὐτῷ περὶ τὴν φάρον εἰς τὴν θάλασσαν.

GRAECAM *Antiptoſin uocat* Seruius, *quum poſt paßiua datiuus loco ablatiui cum præpoſitione adhibetur.ut* Vergilius, *Nec cernitur ulli.* Horatius, *Scriberis* Vario *fortis & hoſtium uictor.* Xenophon, Ὁσίως μοι καὶ δικαίως ἅπαντα τὸν βίον βεβιωμένον. *Iſocrates ad* Demonicum, Ὥστε μηδὲ τὸν ἅπαντα χρόνον

δύνασθ

δύνασθαι λήθην ἐμποιῆσαι τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων.

Græcæ non minus ſunt & illæ, de quibus ſuprà in Enallage *dixi,* Nobis non licet eſſe tam diſertis. *Et* Macrob. Si uobis uolentibus eſt. *Sic Græci.* Ariſtoph. Οὕτως γὰρ ἐστὶ πλουσίοις ἅπασιν ἡμῖν εἶναι. Et, Ἐμοὶ βουλομένῳ ἦν.

GRAECA *quoq; antimeria eſt, quum nomen pro aduerbio ſumitur, ad hunc modum.* Plinius, Hæc ſingula & matutina & ueſpertina dantur. *pro mane & ueſperi.* Vergilius, Nec gregibus nocturnus obambulat. *pro noctu.* Idem rurſus, Nec minus Aeneas ſe matutinus agebat. *pro mane. Huc attinet & illud eiuſdem,* uibranti gladio connixus ab aggere dexter Occupat. Aeſop. Δῆλος δ' ἐστὶν ὅτι τοῦ πράγματος ἀκήκοέν τι τῇ βαδίσει καὶ τῷ τάχει. Homerus, Ἄλλοι μέν ῥα θεοί τε καὶ ἀνέρες ἱπποκορυσταὶ εὗδον παννύχιοι. Idem, Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα.

GRAECA *uidetur & illa* Enallages *forma, quæ in* Prolepſi *ſæpe uſurpatur. ut* Salluſtius, Itaque initio reges diuerſi, pars ingenium, alij corpus exercebant. *De qua in enallage diximus. Eſt enim Græcis familiariſſima.* Cebes, αὗται τοίνυν ἔφη, ἡ μὲν τὴν μάστιγα ἔχουσα καλεῖται τιμωρία, ἡ δὲ τὴν κεφαλὴν ἐν τοῖς γόνασιν ἔχουσα λύπη, ἡ δὲ τὰς τρίχας τίλλουσα ἑαυτῆς ὀδύνη.

Græcum eſt & illud Salluſtij *cum ſimilibus, in quibus poſt maſculina & fœminina ſubijcitur neutrum.* Huic ab adoleſcentia cædes, rapinæ, diſcordia ciuilis, grata fuere. Terentius, Atque hæc, qui miſit, non ſoli ſibi poſtulat te uiuere. *Ad* Eunuchum *enim & ancillam refertur illud,* hæc. Idem, Tamen uel uirtus tua me, uel uicinitas, quod ego in propinqua parte amicitiæ puto, facit ut audacter moneam & familiariter. Cicero de Offic. Quam ſimilitudinem natura, ratioq; ab oculis ad animum trãſferens, multo etiam magis pulchritudinem, conſtantiam, ordinem in conſilijs, factisq; conſeruanda putat. *Sic Græci.* Iſocrat. κόσμον, αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην. τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι, &c. *Tale putat* Seruius *& illud* Terentij, Qui

habet

habet ſalem, quod in te eſt.

Homerica figura eſt, qua utitur Vergilius *in comparationibus interdum, qualis in illa cernitur,* Qualis *populea mœrens* Philomela *ſub umbra, Amiſſos queritur fœtus, quos durus arator Obſeruans, nido implumes detraxit.* Et, Qualis *ubi in lucem coluber mala gramina paſtus.* Et Ouid. *–falcata nouiſsima cauda eſt,* Qualia *dimidiæ ſinuantur cornua lunæ. Eſt enim* Enallage, Qualis, *pro qualiter. ut in illa* Homeri,

Οἵη δ' ἄρτεμις εἶσι κατ' οὔρεος ἰοχέαιρα,
Ἢ κατὰ τηΰγετον περιμήκετον ἢ ἐρύμανθον
Τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείαις ἐλάφοισι.
Τῇδε θ' ἅμα νύμφαι κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο
Ἀγρονόμαι παίζουσι, γέγηθε δέ τε φρένα λητώ.
Πασάων δ' ὑπὲρ ἥγε κάρη ἔχε ἠδὲ μέτωπα,
ῥεῖα δ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι,
Ὣς ἥγ' ἀμφιπόλοις μετέπρεπε παρθένος ἀδμής.

IN *illa tamen primi* Aeneidos, *quæ ex hac eſt uerſa,* Qualis *in* Eurotæ *ripis, aut per iuga* Cynthi Exercet Diana *choros, quam mille ſecutæ* Hinc *atq; hinc glomerantur* Oreades: Eclipſis *uel prouocabuli, qui, uel aduerbij, quando, magis quadrare uidetur, propter* Apodoſin *illam, talis erat* Dido: *ut ſit,* Qualis Diana, *quæ exercet, uel qualis* Diana, *quum uel quando exercet choros. Simile eſt & illud* Horatij *in Sermonibus, –eoq;* Non *ut magna dolo factum negat eſſe ſuo pars,* Quòd *nō ingenuos habeat, claroſq; parētes,* Sic *me defendam.* Sic Theocritus, ἅδιον ὦ ποιμὰν τὸ τεὸν μέλος ἢ τὸ καταχὲς τῆν' ἀπὸ τᾶς πέτρας καταλείβεται ὑψόθεν ὕδωρ.

IN *illa uerò ſexti* Aeneidos, *uix hoc ſufficiat,* Quale *ſolet ſyluis brumali frigore uiſcum* Fronte *uirere noua, quod non ſua ſeminat arbos,* Et *croceo fœtu teretes circundare* truncos: Talis *erat ſpecies auri. Supplendum enim uidetur, quale eſt uiſcum, quod uiſcum ſolet brumali frigore, &c.*

Index

INDEX IN THOMAE LINACRI GRAMMATICA, IVXTA NVMERVM PAGINARVM.

A uaria ſignificat 52
A, ſubauditum 263
A cōmentarijs, à libellis, &c. 53
A pecunia imparatus 52
A ſecretis 244
A ſenatu ſtare 52
Ab, abs 53. 299
Ab, ſubauditū 262
Ab eo, ꝓ eius, frequēs Terēt. 311
Ab Roma aberat 261
Abde domo 262
Abdico 162
Abdita rerum 103
Abeſt 152
Abhinc 56
Abhorreo 170
Abiero 25
Ablationem ſignificantia 164
Ablatiuus 17
Ablatiuus loci in ablatiuo 176
Ablatiuꝰ loco poſt, poſitus 177
Ablatiui comitātiæ, frequentes Plinio 262
Ablatiui temporis 176
Ablatiuꝰ pro genitiuo, item pro datiuo 311
Abſoluo 160
Abſoluta noīa 15
Abſoluta uerba duplicia 23. 246
Abſolutiua 23
Abſolutū uerbum pro actiuo 87
Abſolutū pro comparatiuo 80
Abſque 77
Abſq; una hæc foret 288
Abſtineo 169. 173. 180
Abſtinens 124
Abſum 170. 173
Abſunt paſsibꝰ ſeptem 152
Abundans 124
Abunde 73
Abundo 153
Abutor 159
Ac 61. 64. 235
Ac, pro quàm 92
Accedo 171. 174. 190
Accido 171
Accidit 154
Accingūt operi 87
Accliuis 152
Accommodo 169. 171
Accuſo 160
Accuſas inertiā adoleſcentiū 320
Accuſari 164
Accuſatiuus 17
Accuſatiuus temporis 177
Accuſatiuꝰ pro nominatiuo 319
Accuſatiuus ꝓ ablatiuo 311
Accuſatiuus āte infinitum 251
Accuſatiuꝰ poſt uerba tranſitiua 251
Accuſatiuū regentia nomina 128
Acquieſco 151
Actiuum uerbū 22
Actiuū pro neutro abſoluto 86
Actiuorū uerborū tres ſpecies 22
Actiuorum triplex ratio 22. 143
Actiuorum tertium genus 150
Actiuorū conſtructio 144
Actiuum pro paſsiuo 89
Actutum 57
Ad 49. 208. 299
Ad uaria ſignificat 46. 47
Ad, ſubauditū 261
Ad diem 47
Ad manum 244
Ad Meſſanam uenit 261
Ad ſalutē ſigna 261
Ad ſummū 58. 61. 268
Ad tempus 47
Ad unum occidit omnes 265
Addico 161
Addo 169. 172
Adeò 59. 65. 172
Adeò, pro etiā 65
Adeò, ꝓ ualde 81
Adeo non 223
Adeo, adis 170
Adeſſe 171
Adhæc, adhoc 47. 64. 65
Adhæreo 152. 171
Adhibeo 169. 171
Adhortor 169
Adhuc 58
Adiectiuū nomē 10
Adiectiuū non eſt ſine ſubſtātiuo 98
Adiectiuū cū ſubſtantiuo 99
Adiectiuorum ſpecies 10
Adiectiuorum eclipſis 248
Adiectiuū pro aduerbio 69
Adiectiua in ax, q̄modo conſtruantur 223
Adiectiuū cū ꝓprio uel appellatiuo de quo dicit 102
Adiectiuū proprium 20
Adijcio 169. 171
Adimo 164
Adiungo 169. 171
Admirantis interiectio 63
Admodum 61
Admodum quàm 218
Admoneo 161. 180
Admoueo 169. 171
Adſcribo 172. 182
Adſto 152
Adſum 152. 170
Aduenio 174
Aduerbiū quid 56
Aduerbium ꝓ nomine 73
Aduerbiū ꝓ præ-

poſitione 78
Aduerbiũ uice ꝓnominis 75
Aduerbium & ỳbũ pro uerbo 88
Aduerbia numeralia 119
Aduerbiũ tẽporis pro aduerbijs ſolitudinis 91
Aduerbiũ loco ꝓuocabuli 75
Aduerbium pro cõiunctione 78
Aduerbia qualitatis pro aduerbijs intendendi 90
Aduerbiorum eclipſis 263
Aduerbiorum conſtructio 211
in Aduerbijs enallage 89
Aduerbiale nomẽ 8
Aduertite animũ 88
Aduerſatiuarũ coniunctionũ cõſtructio 228
Aduerſatiuæ coniunctiones 67
Aduerſor 159
Aduerſus, aduerſũ 48. 127. 208
Aduesperaſcit 246
Adulor 159
Adultus 89
Aduoco 269
Aedepol 60
Aeditus 200
Aedes ſubauditum 242
Aegrè 61. 73
Aemulor 158
Aemulus 125
Aequalis 127
Aequè 61
Aequi boni 267
Aequus 127
Aeſtimo 166. 167
Aetatem 57
Aeternum 57
Affero 169. 172
Afferũtur literę 88
Afficio 161
Affirmatiue reſpõdẽdi aduerbia 59
Affirmo 144
Affluo 153. 281
Age, agedum 216
Age, agite agedũ 60
Agens 317
Agite, agitedũ 216
Agnomẽ apud eruditos nõ legit, ſed cognomen 8
Ago 160
Ah 63
Aio 145
Ait fuiſſe celerrimus 330
ἀιτητίον 46
Aiunt 244
Aliàs 57
Alicunde 56
Alienus 125
Alij, alij 295
Alioqui 64
Aliquando 57
Aliquantiſper 57
Aliquanto 81
Aliquantulum 324
Aliquid 167. 324
Aliquis 14. 84
Aliquis pro quiuis uel quicunque 84
Aliquis non uidit me 84
Aliquis exoriare 20
Aliquis ſubauditũ 250
Aliquò 57
Aliquotfariã 59
Aliter 60. 216
Aliud quid 84. 130
Aliud, alius 130
Alius 14. 161. 235
Alius, ſubauditum 249
Alius ſapiente bonoque 310
Allelopatiha 139
Alligo 160
Allocutio obliqua 253
Alloquor 158
Alo, alis 165
Alter 14. 130
Alter Aiacum 108
Alter alterum 139
Altera die quam 163
Altercor 158
Altero & uiceſimo die 84
Altero, tertio 83
Alteruter 15
Altus 128. 152
Amabilis 128
Amabo, amabo te 60. 216
Amandus 118
Amans 124
Amatum iri 34
Ambigua noĩa 10
Ambo 161
Ambulo 148
Ambulo plurimũ 325
Amens 125
Amicisſim' nobis 132
Amicus 127
Amolior 173
Amplexæ 206
Ampliſsima arborum 116
Amplius 74
Amplius trib' 272
An 131. 236
An, ſubauditũ 271
An uenit? 279
An pro ſiue 92
Anacoluthon 318
Anaſtrophe 303
Animaduerto 190
Anime mi 309
Anne 67
Anniculus 12
Annotinus 12
Annuntio, ſubauditum 256
Annuus 12
Antè 77
Ante 49. 177. 202. 217
Ante ſubauditum 161. 162
Ante alios 22. 119
Ante omnes prim' 115
Ante præſcire 300
Antecedo 180
Anteeo 180
Antehac 57
Antepono 161
Antequam 234
Anteſtat 180
Antimeria 68
Antimetabaſis 137
Antiptoſis 309
Antiquitus 62
Anuis 312
Anxius 113
Apage, apageſis 63
Apollonius 97
Apoſiopeſis 273
Apparet 149
Appellati Veneti 104
Appellatiua ĩ genitiuos ꝓpriorũ & appellatiuorũ trãſeuntia 106. 107
Appellatiuum 9
Appellatiuũ ꝓ aduerbio 70
Appellatiuũ cognatæ aut eiuſdẽ ſignificationis ſubauditum 246
Appellatiuorũ uim obtinentia 9
Appellatiuum pro partitiuo 80
Appello 169
Appetens 114

Appetēs alieni 41. 76
Applico 169
Appoſitio uaria 105
Appoſitiones receptæ 100
Apprime 61
Appropinquo 172
Aptans 327
Aptus 128
Apud 48. 49. 108
Aratur plus cinerū 22
Arbitror quod 170
Arceo 174
Arceſſo 160
Archaiſmos 314
Ardebat Alexi 87
Arguo 160
Argutus 41. 89
Ariſtarchus 21
Arius finita numeralia 123
Aro, aras 21. 151
Aratur 20
Aſpicio 170
Aſpiro 151
Aſſentio 181
Aſſentior, aſſentor 159
Aſsis 165
Aſſueſco 172
Aſt 65
Aſtringo 160
Aſyndeton 266
At 65
At pro ergo 328
At pro ſaltem 92
Atat 63. 64
Atque 64. 79. 235. 279
Atq; pro ſtatim 79
Atque ꝓ quàm 92
Atque ut 235
Atqui 65
Attendo 181
Attulit 41
Au 64
Auarus 125
Aucupor 158
Audax 123
Audeo 144
Audiens 124
Audire, ſubauditū 158
Audito 9
Auello 164. 173
Auertens 251
Auerto 169
Aufero 164
Auferor 164
Aufugerim 318
Auguror fore 146
Auidiſsimus habēdi 132
Auidus 123
Aurigor 158
Auſculto 189
Auſpicatò 69
Auſus 36
Aut 66
Autē 65. 126. 278
Autē, ſubauditum 268
Autor eſt 88
Authypotactos 28. 35
Auxilior 159
αὐτων δ'ἕτερα 23
αὐτοπαθητικὰ 23
Ax terminata adiectiua 123.

B

Bacchanalia uiuūt 70
Bacchor 158
βαδίσιον 46
Barbariſmus 96
Bellantur 87
Belli 175
Bene 61. 73
Bene Ennius 256
Bene habet 251
Bene pro ualde 90
Bene ueniat 251
Benedico 152
Benefacio 151
Benefit 152
Benignus 125
Bifariam 59
Bimus 22
Bini 22
Bis 57
Bis & tricies centū milia 120
Bis & uicies 119
Blandior 159
Bono potiores diuitiæ 9
Bonus 128
Breuis pede 132
Breuiter 59
Bubula 243

C

Cachinnor 158
Cæcus 125
Cædo 165
Cætera 14
Cætera egregium 325
Cæterum, cætera 65. 324
Callidus 123
Cano receptui 155
Capax 123. 127
Cardinalia 117
Cardinalia pro ordinalibus 83
Cardinalis numerus 13
Cardinaliū numerorū cōſtruct. 117
Careo 153
Carius 168
Caro, ſubauditum 143
Caro uel care 168
Caro ferina 143
Caſſus 129
Caſtor 60
Caſtꝰ moribꝰ 133
Caſu 62
Caſus nominis 16
Caſus ꝓ caſu in oratione poſitꝰ 309
Caue credas 269
Caueo 190
Caueo quod, ut, ne 270
Cauſa, ſubauditum 321
Cauſales coniūctiones deſunt nōnunquā orationi 268
Cauſatiuꝰ caſus 17
Cautus 42. 89
Cedo 190
Cælo 161. 181
Cenſeo 144. 256
Cenſeo quod, ut, ne 270
Centena milia ſubauditum 249
Centenarius homo 123
Centenarius lapis 14. 123
Centeſimum granum 83
Cereꝰ ꝓ aptꝰ 128
Cernitur ulli 332.
Certauit illi 329
Certe 60
Certior 125. 127
Certò 69
Certū eſt 154. 157
Certus 125
Ceſſo 148
Ceu 62
Cingo 161
Circa 77
Circiter 48. 77. 177
Circum 77
Circū pedes 244
Circundat 93
Circūſpectus 42. 89
Cis 48
In citādis autoribꝰ præpoſitio nonnunquā deeſt 332
Citra 48
Citro 57
Clam 47. 77. 212. 217
Cœnatus 36

Cœpit 179
Coërceor 165
Cogitabā ad Taurum 259
Cogito 144
Cognatus 124
Cognomen 8
Cognomē illi Phormioni & Phormio 97
Cognomē Iulio illi eſt 310
Cogo 144
Collectiuæ 67
Collectiuum 10
Colore fuſcos 132
Cominus 56
Commilito 127
Commodum 57
Commodum ſignificantia 127.165
Commoneo 161
Commune duûm generum 16
Commune trium generum 16
Commune ỽbum 23. 142
Communico 162
Communis 127
Communiū ỽborū cōſtructio 148
Comparo 161.172
Comparādi aduerbia 61
Comparatiua 15
Comparatiuū pro abſoluto 80
Comparatiuū pro ſuplatiuo 82
Comparatiuū pro contrario poſitiui cū minus 81
Cōparatiuus caſus 17
Comparatiuus partitur duo 82
Comparatiui ablatiuus 130
Cōparatiui aduerbij cōſtructio 217
per Cōparatiuum collatio quadruplex 131
per Cōparatiuū minꝰ ſignificatum q̄ per poſitiuum 80
Cōparatiuorū conſtructio 130
Compertum habeo 88
Complacitum 37
Complacitus 89
Compleo 162.164 181
Compos 125
Concedentis aduerbia 59
Concionor 158
Cōclamatū eſt 150
Concludo 174
Condemno 160
Conduco 181.191
Confabulor 158
Confero 161.172
Conficio 162
Confido 152.181
Confido fore 146
Confluens 42
Cōfirmationis aduerbia 59
Confiteor ſubauditum 257
Congredior 158
Congregādi aduerbia 60
Coniunctim 60
Coniunctio 64
Coniunctio ꝑ aduerbio 79
Coniūctio pro nomine 75
Coniunctio loco ꝑ nominis cū præpoſitione 76
de Coniūctione copulatiua præceptio 100
Coniunctiones nō ſuo loco ponit Horatius 307
Coniunctionum cō ſtructio 224
Coniūctionum ediplis 266
Coniunctionum ordo 254
Coniunctionū ſpecies 64
Conqueror 182
Conſcendas 242
Conſcius 123
Conſeruus 127
Conſilium meum eſt 248
Conſolor 158
Conſulo 191
Conſulo, pro conſiliū do, & proſpicio 152
Conſulo 77
Conſultus 124
Conſtat 154
Cōſtructio infinitorū ſubiūctorū 108
Cōſtructio quid 94
Cōſtructionis accidentia 94
Cōſtructionis duo genera 94
Conſtructio uerbi Sum 154
Conſyderatꝰ 42.89
Contentus 42.89 124.129
Contineo me domo 162
Continens pro cōtinuo 42
Cōtinens ꝑ firmamēto rationis 42
Continēs terra nō inſula 42
Contigit 153.191
Continuatiua uerba 24
Continuatiuæ coniunctiones 66
Continuo 57.79
Contrà 77
Contra 235
Contrarius 127
Cōtubernalis 127
Conuenit 153.191
de Copulatiua coniunctione præceptio 100
Copulatiua ꝑ diſiunctiua 91
Copulatiuæ coniūctiones 64.91
Copulatiuæ pro electiuis 92
Copulatiuæ ꝑ rationis redditiuis 91
Copulatiuarum cō iunctionum conſtructio 124
Coràm 77
Cortices amaræ 312
Coruſca 76
Coruſcat 148
Crapulor 158
Cras 57
Craſſus 128
Craſtinus 86
Creatus 200
Credita eſt puer 103
Credo 145
Credo quòd 270
Cretus 200
Criminor 148
Cuius, cuia, cuium 11.12
Cuiuſmodi 12
Cum 53.119
Cum & tum 64
Cū, ſubauditū 262
Cum paucis 219
Cum quis 84
Cumprimum 57
Cunctor 158
Cunctus 14
Cupidus 123

Cupiens 124
Cupio 144
Cur 76. Curꝰ 59
Curo 167
Curritur 149
Curritur ſtadiũ 22
Curro 148. 165
Curro curſum 149. 247
Curro ſtadiũ 247

D

Damno 160
Damnum ſignificã tia 242
Dandi caſus 17
Dat habere 324
Datiuũ regẽtia 227
Datiuus 17
Datiuꝰ loco ablatiui cum præpoſitione 334
Datiuus poſt uerbum 165
Datiuus pro accuſatiuo 310
Datiuus pro genitiuo 310
Datiuꝰ ꝓ nominatiuo uel accuſatiuo 310
Datiuꝰ ỹborũ 176
Datur nuptui 155
De, uaria ſignificat 53
De, ſubauditũ 263
De Venutio 261
Debeo 144
Debet 179
Debet, ſubauditum 258
Decent 146. 182
Decet, ſubauditum 257
Decet uobis 323
Decies centum millia 220
Declarandi aduerbia 62
Dedecet 182
Dederat diffundere 324
Dediſſes 271
Dedo 161
Defectus 89
Defetiſcor 158
Deficit 191
Definitiuæ coniunctiones 67
Defectiua neutra ĩ genitiuum 157
Defungor 159
Degeneres canum 200
Degere uitã 149
Deijcio 173
Delunc 58
Deinceps 58
Deinde 58
Delectat 146
Delector 159, 165
Delibuo 162
Demonſtrandi aduerbia 61
Demonſtrandi aduerbiorũ conſtructio 221
Demonſtratiua 12
Demonſtratiua primæ & ſecũdæ perſonæ 250
Demõſtratiua pronomina 18
Demonſtratiua tertiæ perſonæ 251
Demonſtratiuũ ꝓ poſſeſsiuo 85
Demum 58. 60
Denique 58
Denominatiuũ nomen 7
Dent 215
Denus 82
Deorſum 57
Deponẽs ỹbum 24
Deponentium conſtructio 158
Deprecor 158
Derepente 57
Deridentis interiectio 64
Deriuatum nomẽ 7
Deſignatꝰ cõſul 99
Deſine curarũ 323
Deſinit 179
Deſino 148
Deſiſto 173
Deſum 152
Determinatũ ſit 28
Detraho 173
Detrudo 173
Deuius 113
Deuoueo 161
διαβάσις 160
διαιρετικόν 13
Dialyton 266
Dicdum 301
Dicebat, uel dixit, ſubauditum 255. 258
Dicebaſ Auguſtus 99
Dicẽdaſtultitia 204
Dico 144. 145
Dico ſubauditum 253. 256. 279
Dico ꝙ, ut, ne 270
Dictum ſit 28
Dicturi, ſubauditũ 260
Dictus Africanꝰ 99
Dicunt 244
Dies, ſubaud. 145
Dieſcit 246
Differt 192
Digladior 158
Digniſsimum laude 232
Dignor 162
Dignus 228. 229
Digredior 158
Dij meliora 257
Diligens 42
Diminutiuorũ cõparatiuorũ cõſtructio 230
Dis 229. Diſco 144
Diſcretiuæ coniunctiones 65. 227
Diſcretiuæ conſũctiones ſubauditæ 267
Diſcretiuarum coniunctionũ cõſtructio 226
Diſcretus 89
Diſcrucior 182
Diſertus 42. 89
Diſiunctiuæ cõiunctiones 66
Diſiũctiuę coniũct. ſubauditæ 268
Diſiunctiua pro copulatiua 91
Diſiunctiuarũ coniunctionũ conſtructio 227
Diſpliceo 152
Diſſentio 182
Differenat 148
Diſsimilis 227. 229
Diſtat 152
Diſtributiua 118
Diſtributiua ꝓ cardinalibus 122
Diſtributiuꝰ numerus 13
Diſtributiuorũ numerorum obſeruatio 118
Diu 57
Diuerſitatis aduerbia 61
Diuerſitatis aduerbiorꝫ conſtr. 216
Diuerſitatis nominũ conſtruct. 229
Diuerſus 218
Diues 229
Diues opum 229
Diuidendi aduerbia 59
Diuinitus 62
Diuiſiua ſiue diſtributiua ꝓ cardinalibus 82
Diuiſiuꝰ numerꝰ 13

Diuiſi

Diuſfidius 60
Dixit uel dicebat, ſubauditum 258
Do 161
Do fidem 84
Do pignori 155
Do uenum, nuptũ 202
Docendus 128
Doceo 161
Doceor 164
Docibilis 128
Docte 61
Doctus 124
Dolentis interiectio 63
Doleo 182
Dolet 153
Domeſticus ſubauditum 245
Domi 176
Dominor 159
Donat⁹ præſens & præteritũ optatiui ſuſtulit 19
Donec 214
Donicum 66
Dormitur 247
Dubito 144
Dubitandi aduerbia 61
Dubitatiuæ coniũctiones 67.236
Dubium genus 16
Dubius 123
Ducere laudi 156
Dudum 57.213
Dulce ſatis hũor 8
Dum 214.301
Dum gerũdi terminata quomodo cõſtruantur 204
Dũ terminatio participialis ỹbi 44
Dumtaxat 60
Duo 13
Duo & uiceſimus 118
Duodena 82
Duodeuiginti 117
Duplices 83
Duplicia 80
Duriuſculus 130
in Dus futura 43
Dus finita participialia 127
Dus participiale ꝑ nomen, quomodo conſtruitur 205

E

E, præpoſitio 54
E, ſubauditum 263
E pueris minor 130
Eare 67
Ecaſtor 62
Ecce 61.221
Eccos 221
Eclipſis 241
Eclipſis participiorum 259
Eclipſis ỹborũ 252
Ecquid 59
Ecquis 11
Edax 123
Edoceo 161
Effectum dabo 89
Efficiens 114
ἔγκλισις 26
Egeo 153
Ego 18
ἔγωγε 69
Egredior 173
Egregie 60.221
Egregius 123
Eho 63
Ehodum 60
Eia 60
εἰδικῶς 145
Eius generis 85
Eiuſmodi 12
Elegans 125
Eligẽdi aduerb. 61
Ellus 221
Eminus 56
Emollitum 260
Emoueo 173
Emungo 161
En 61.221
Enallage 69
Enallage eorũ quæ partibus accidunt 309
Enallage generum 312
Enallage numerorum 313
Enall. Græca 330
Energia 316
Enim 66.240.304
Enim ſubaud. 268
Enoſigæus 10
Ens 104
in Ens, uel ans 124
Ens ſubaud. 259
Eò, aduerbium 56
Eò loci 113
Eo, ꝑ tantum 76
Eo uiam 149
Epanalepſis 302
Epexegeſis 65.98
ἐπίκοινον 16
Epitagmaticon, ipſe 19
Epulor 158
Equidem 60.215
Erat cernere 331
Erat ferundo oneri 259
Ergo 67.228.240
Ergo, ſubaud. 271
Ergò 75
Erigit 93
Eripio 164
Erudio 161
Eruditus 124
Eſſe 310
Eſt 133.157.183
Eſt, ꝑ intereſt 133
Eſt, ꝑ licet 153.328
Eſt antiqui moris 147
Eſt breuis ſtaturæ 247
Eſt ea res mihi infamiæ 156
Eſt præſtare 124
non Eſt noſtræ operis 147
Eſt quãdo 112.314
Eſt qui 112.250.315
Eſt tuũ conſiliũ, & tui iudicij 149
Eſt ubi 112.315
Eſt uidere 331
Eſto 59
Eſto, pro eris 315
Et 64.214
Et, pro εἶτα 79
Et pro nam 91
Et, ſubauditũ 267
Et id, uel, & hoc 265
Et, interrogatiuum 331
Et, redundãs 301
Etenim 66.278
Etiam 58.59.64.79.226
Etiam, ſubaud. 267
Etiamſi 228
Etſi 228.240
Euado 170.192
Euax 63
Euenit 153
Euent⁹ aduerb. 61
Eueſtigio 57
Euge 63
Euidens 42.89
Euocatio 104
Ex 54
Ex aceto ſpongia 261
Ex duob⁹ filijs maior 130
Ex eo, ex illo 245
Ex omnibus doctiſſimus 116
Ex quo 245
Exceſſum ſignificãtia 164
Exclamãtis interiectiones 64
Excluſionis aduerbia 60

Excretus 89
Execrabilis 118
Exeo 171
Exigo 145. 161. 174
Eximie 220
Exire 174
Exiſtimo 144
Exoletus 89
Exonero 162. 170
Exorior 158
Exoro 161. 164
Exoſus 200
Expedio 162. 170. 174
Expedit 153
Expello 170
Expergiſcor 158
Experiens 124
Experior 148
Expers 125. 126
Expertus 124
Explanandi aduerbia 62
Expleo 162
Expleri mentē nequit 325
Exploratum habeo 88
Expoliantur 87
Extemplo 57
Extorris 129
Extra, aduerb. 56
Extra 48
Extrâ 77
Extraho 170
Exubero 152
Exulo 146. 174
Exultantis interiectio 63
Exuo 161. 170

F

Fabulor 158
Fac, ſubauditū 253
Faceſſat 251
Facile 220
Facile ad credendū 129
Facio 162. 167. 183
Facio, ſubaud. 256
Facio ꝙ, ut, ne 270
Facto opus 78
Factum 294
Factū, ſubaud. 245
Factō oportuit 77
Falſō 69
Falſus 42. 89. 124
Familiaris, ſubauditum 245
Famulor 159
Famulus, ſubauditum 245
Faſtidio 184
Fatendi modꝰ 26
Fateor 158
Fateor quod 270
Fatur 161
Faueo 151
Febris, ſubauditum 243
Fecerit, ſubauditū 257
Ferax 123
Ferè 61. 218.
Ferens 124
Ferina 243
Ferūdo oneri eſſet 136
Ferunt 244
Feſſus 125
Fidens 124
Fido 152. 184
Fidus 127
Figuræ uariæ in eadē oratione 321
Filia, ſubaud. 325
Finiēdi modus, indicatiuus 27
Finitimus 127
Finitiuus modꝰ 35
Finitiuus pro imperatiuo 315
Fio 23. 146
Fiſus 36
Fit ut 183
Flagito 161. 164
Fleuit 198
Flocci 165
Fluuius, pro fluuio 309
Fluxus 42
Fœcunda annonæ 130
Fœcundus 129
Fœlix decore 132
Fœmininum 15
Fœmininū neutro præſtantius Priſciano 282
Fœneror 159
Fœtus 129
Foras 57
Fore 146
Fore, pro eſſe 318
Foris 56
Fors 62
Forſan, forſitā, forſitaſsis, fortaſſe 62
Forſit 62
Forte fortuna 62
Forte, fortuito 62
Fortiter 61
Fraudo 162
Frondes ſubauditū 241
Fruiſcor 159
Frumentor 158
Fruor 159
Fuerit, ſubauditum 257
Fugax 123
Fugiens 124
Fugitans 114
Fugitans litium 42
Fulminat 148
Funditus 61
Fungor 148. 159. 184
Furens 124
Furor 158. 164
Futurum eſſe 145
Futurum exactū 25
Futurū in to, tor, ſo te non habet imperatiuum 29
Futurū īdicatiui, ꝓ imperatiuo 315
Futurū tempus 15
Futurum ꝟbum cū futuro participio coniunctum 319

G

Gaudeo 145. 153
Gauiſus 36. 327
Gelat 148
Gemens ignominiam 36
Gemini 83
Genera nominū 15
Genera pronominum 20
Generaliter 60
Generatim 60
Gñe Andria 145
Generum dignitas 282
Generum enallage 312
Genitiuus 17
Genitiuus pro ablatiuo 310
Genitiuus antiquꝰ primæ declinationis in as, tertiæ nero in i 311
Genitiuꝰ antiquus quītæ declinationis 312
Gentile nomē 13
Gentilia pronomina 19
Gerundi 37
Gerūdi modi accuſatiuus quibus iūgat, item ultimum gerundi in u 129
Gerūdi modus 42
Gerūdi per o finitū cōmunē habet ultimam ſyllabam 38
Gerundi ſiue participialis conſtructio 198. 200. 201
Gerundiū uel gerūdiuū nulla analogia nominatū 41

Geſticulor

Geſticulor 158
Gignēdi caſus 17
Glorior 159
Glorioſa belli patrandi 314
Gnarus 76.125
Gradior 158
Gradiuus 10
Græcæ conſtructiones 311
Grandinat 246
Grādior natu 132
Graſſor 158
in Gratiam alicui' aliquid fieri ſignificantia 165
Gratificor 158.161
Grator 159
Gratulor 158.159
Grauor 184
Grocinus 26
Grocini temporis diuiſio 26

H

Ha ha he 64
Habet me deſpectui 156
Habitæ querc' 103
Habito 184
Hāc 57
Hactenus 58
Hæc, pro hæ 313
Hæreo 152
Hærentia, ſubauditum 38
Hæret pede pes 311
Haud 59
Hei 64.213
Helleniſmos 322
Hercule 60
Heri 57
Heſternum cras 75
Heſternus 85
Heu 63.214
Heus 59
Hic 56.141
Hic, pro tunc 90
Hic pronomen & aduerbium 18
Hinc 56
Hinc illinc 266
His amplius 65
Hiſpanienſis 13
Hiſtrio 11
Hoc æui 317
Hoc amplius 65
Hoc dico, ſubintellectum 255
Hoc eſt 61
Hoc, ꝑ partim 330
Hoc, ꝑ tanto 76
Hoc præſtat 317
Hoccine 279
Hodie 57
Hoi 63
Homo 60
Homo, ſubauditū 244
Hominem nox ſonat 70
Homines, ſubauditum 244
Horrētia arma 88
Horribile eſt 259
Horridū uiſu 129
Horſum 43
Hortādi aduerbia 60
Hortandi aduerbiorū conſtruct. 216
Hortor 148.158. 161
Huc 57.75
Huc illuc 266
Hui 64
Huiuſmodi 22
Humanitus 62
Humi 175
Hyemat 148
Hypbaton 303.306
Hyperbatō & in relatiuo qui 307
Hypotheticos 28.35
Hypozeugma 276
Hyſterologia 305.307
Hyſteron proterō 305.307

I

Iacebat cāpo 261
Iaceo 148
Iam 57
Iamdudum 57.213
Iamolim 57.213
Iampridem 57.213
Iamprimum 57
Ianuarius, adiectiuum 245
Ibi 56
Ibi, pro tunc 90
Id ætatis 317
Id eſt 61
Idcirco 67
Idem 18
Idem, ſubaud. 251
Idem, pro etiam 70
Idem omnibus pſonis iunctum 18
Identidem 58
Ideo 67
Idiomata uerborū 180
ἰδιωτισμὸς 14
Idoneus qui 128
Idus finita adiectiua quomodo conſtruantur 113
Igitur 67.128.303
Igitur, ſubaud. 271
Ignarus 125
Ignotus 42.89
Ilicet 60
Illa nox quæ tenebras atuliſſi 20
Illabor 73
Illac 57
Illatiuæ coniunctiones ſubaud. 271
Ille 18.141
Ille relatiuum 197
Ille, ſubauditū 251
Ille mos precor redi 21
Ille quidem 142
Illic 56
Illico 57
Illō aduerbiū 57
Illorſum 57
Illudo 185
Imaginor 158
Imbuo 162
Imō 61.301
Immemor 126
Immenſum quantum 253
Immineo 72
Imminet 152
Immunis 125
Impar 117
Impauidus 123
Impendet 152
Impendio 61
Impenſe 61
Imperatiuus 27.34
Imperatiu', ꝑ futuro indicatiui 315
Imperatiu' ꝑ optatiuo 315
Imperatiu' non habet futurum 27
Imperatiui plus ꝙ perfectum 28
Imperatiui præſentis duplex uox 28
Imperatiui tēpora, præſens, & præteritum 27
Imperfectū ꝑ pluſquāperfecto 317
Imperfectum præteritum 24
Imperitus 125
Impero 144.145. 161
Imperſonale 23
Impertio 161.186
Impleo 161.186
Impono 169.172. 192
Imprudens 126
In 168.208
In pro inter 208
In, ſubauditum 262
In cum accuſatiuo 331

335
In animo habere 242
In diem 58
In dies 58
In genitiuum uaria adiunctiuorum genera 108
In gratiam 156
In horam 58
In horas 58. 248
In libras, in modios 248
In more eſt 248
In paucis 219
In plumbo 93
In primis 58. 61. 219
In ſpem uenio 88
In ſumma 61
In totum 61
In uniuerſum 61
Inanis 126
Incedo 172
Incertus 125
Inceſsit 285
Inchoatiua ỽba 24
Incido 285
Incipio 244
Incipit 279
Includo 170. 172
Incommodū ſignificantia 127
Inconſyderatus 89
Incumbo 152. 172. 192
Incuſatiu' caſus 27
In uſo 160
Inde 56
Indefinitum 26
Indeclinabiliū partium cōſtruct. 105
Indicatiuus pro potentiali 315
Indicatiuus modus 27, 34
Indico 244. 261
Indidem 56
Indigeo, idiget 253
Indignans 224
Indignus 128. 129
Indignus qui ibidē
Indigus 224
Indoctus 224
Induco 269
Indulgens 42
Indulgenior 89
Induo 162
Ineptus 228
Inferne 56
Inflci 258
Infigo 274
Infinita 102. 206
Infinita ꝓnomina uocatiuis carēt 21
Infinita ſubiūcta 22
Infinita uniuerſalia 213
Infiniti ſenſus 9
Infiniti ỽborū uim nominū habētia 9
Infinities 58
Infinitiuus pro imperatiuo 315
Infinitum 302
Infinitū, per ut, interpretatum 315
In infinitum relliqui ſoluuntur modi 35
Infinitum ꝓnomen quare quid dicaſ 22
per Infinitū loquutio Græca 324
Infinitus mod' 33. 35
Infinitus modus ꝓ præterito īperfecto, uel pfecto 315
Infinitus præcedēs uerba 245
Infra 56. 75
Ingeminãt, pro ingeminantur 86
Ingeminant curæ 251
Ingredior 258
Inibo ab eo gratiam 311
Inijcio 170
Inimicus 227
Inops 225. 228
Inquam 303
Inſcius 223
Inſeruio 151
Inſideo 172
Inſidior 159
Inſilio 173
Inſimulo 160
Inſiſto 173
Inſolens 226
Inſtans tempus 24
Inſtituo 244
Inſto 152
Inſtrumentū in ablatiuo 165
Inſtruo 162
Inſulto 285
Inſum 273
In ſumma 58
Inſuper 64
In tantum 62
Integer 225
Integer pudore 232
Intelligere, ſubauditum 259
Intendendi aduerbia 61
Intentionis aduerbia 217
Inter 49. 130. 202
Inter Acheidas pulcherrima 125
Inter eos fortior 230
Inter nos 239
Inter paucos 219
Inter primos 219
Interdico 286
Interdiu 57. 59
Interea 57. 223
Interea loci 295
Intereſt 233. 257. 193
Interiectio 63
Interiectio ex duabus partibus ꝓ ỽbo 88
Interiectionum cōſtructio 223
Interim 57. 101
Interim pro aliquãdo 90
Interpretor 248
Interrogãdi aduerbia 59
Interrogandi caſus 27
Interrogandi modus 293
Interrogandi mod' indicatiuus 27
Interrogari aliqd ſignificantia 264
Interrogatiua 102. 206
Interrogatiua uocatiuis carent 20
Interrogatiuum duplex 22
Interrogatiuum nomen 22
Interrogo 264
Interuallum ſignificantia 152
Intra 56. 74. 178
Intra aduerbiū 56
Intranſitiua cōſtructio 98
Intrō 57
Intro 171
Intus 56
Inuado 171
Inuenerit aliquam cauſam 25
Inueteratus 89
Inuicem 57. 139
Inuideo 285
Inuidus 223
Inuigilo 152
Ipſe 28
Ipſe ego 28
Ipſe epitagmaticō 298
Ipſe triū perſonarū ſignifi

Significationē repræſentat 19
Ipſi illi 19
Io 63
Iocor 158.169
Iraſcor 159
Ire, ſubauditū 258
Ironiæ interiectio 64
Is 18.142
Is, ꝓ talis 76.85
Is, omiſſum in oratione 252
Is, relatiuum 298
Is, ſubauditū 249
Iſte 18.140
Iſtac 57
Iſtic 56
Iſthinc 56
Iſthorſum 57
Iſthuc ætatis 327
Iſtiuſmodi 12
It clamor cœlo 17
Ita 59.62.91.220.294
Ita, ꝓ ualde 92
Ita, ſubauditum ante ut 264
Itáne 279
Itaq;, ſubaud. 264
Item 80
Item, pro ſic 80
Itemq; 64
Iter, ſubauditū 242
Itidem 62.220
Itum eſt 150
Itur 150
Iubeo 144.157
Iubeo ut 145
Iucunda auditu 129
Iudico 144
Iurandi aduerb. 60
Iurādi aduerbiorū conſtructio 215
Iuratus 89
Ius finita adiectiua quomodo conſtruantur 123
Iuſſeris 270
Iuuat 146
Iuxta 51.77
Iuxta ac 235

L

Labor 158
Laboro 193
Lachrymor 158
Lædor 157
Læſus lumine 132
Lætitiæ interiectio 63
Lætor 145.159.165.175
Lætor laborū 324
Lapidat 148
Lapſus 124
Largior 148
Largus 126
Latine 258
Latinus caſus 17
Latus 128
Laudantis interiectio 63
Lauerit ꝓ lota ſit 86
Laurētij Vallæ locus corruptus 37
Legibilis 128
Lenocinor 159
Leuo 162
Liber, liberalis 126
Liberalia 84
Libero 162
Libet 153
Libitum 37
Liceo 23.146
Licet 60.153.228.240
Licet facias 269
non Licet nobis eſſe tā diſertis 334
Licitum 37
Lignor 158
Liquet 154
Lis finita uerbalia 128
Literæ, ſubauditū 242
Locale nomen 13
Localia duplicia 56
Loci aduerbiorū conſtructio 213
Locuples 129
Locus ꝓ tēpore 90
Longe 62.213
Longiſsime 62
Longum 128
Longus 128
Loqui, ſubauditū 258
Loquor 162.187
Lucri 265
Lucror 158
Luctor 158
Ludo 187
Lugētis interiectio 63
Lux, ſubaud. 245

M

M, litera 221
Maceratum, ſubauditum 261
Macte uirtute eſto 309
Mactus 124
Madidum 261
Magis 62
Magni ītereſt 167
Magno 168
Magnopere 62
Magnū ſtridēs 70
Magnus 168
Maior natu 132
Maior uiginti annis 132
Maiuſculus 131
Male 62
Male, ꝓ ualde 90
Male uertat 251
Maledico 152
Malefacio 151
Malefit 152
Malo 144
Malo deſinas 269
Malum 70
Mandatiuus mod⁹ 28
Mando 145
Maneo 193
Manu tua erat epiſtola 260
Maſculinum 15
Maſculinum ꝓ fœminino poſitū 312
Maſculinū ꝓ neutro 312
Materfamiliàs 312
Materiale nomē 12
Maturus 126
Matutina dāt 334
Matutinus ſe agebat 334
Maxime 62
Maximo orabat opere 305
Maximus 267
Maxim⁹ natu 134
Me miſerum 88
Mea intéreſt 133
Mea refert ibidem
Meatim 62
Mecum 62
Medeor 159
Medicina 243
Medicor 159
Meditari 158
Medius 103
Mediuſfidius 60
Mehercules 60
Melius 168
Melius peius 272
Melius petitu 132
Meme 297
Memini 145
Memor 126
Memoria noſtra, et memoria patrum noſtrorum 177
Mene 257
Menſis, ſubauditū 245
Menſium nomina adiectiua 245
Menſuram ſignificantia 167

Menſurarum genitiui literis ſignati apud antiquos 111
Mentiſ, pro dixit 93
Mereor ære paruo 168
Meridior 158
Meſozeugma 276
Metatheſis ſenſuũ 207
Methodum grammatices promittit Linacer 310
Metor 158
Metu 311
Metuens 114
Metum capio 88
Metuo 193
Meus, pro mi 309
Militiæ 175
Mille 121
Millia ire 244
Millia quomodo numeretur 118
Millies 53.149
Miluus 26
Minime 61.217
Minimo 168
Minimi pretij 167
Minimũ 103.316
Minimus 167
Minimus rerũ 116
Miniſter, ſubauditum 245
Minitor 159
Minor 159
Minor uiginti annis 110
Minoris 166
Minus 61.74.150.172
Minus quàm 118
Minutis interrogatiunculis 297
Miror 187
Miror iuſtitiæ 314
Mirũ quantũ 253
Miſceo 187
Miſer 316
Miſereor 158.187
Miſereſcit 178
Miſeret 178
Miſerum eſt 179
Miſit puerum 88
Miſſum facio 88
Mitto 161
Moderor 159.187
Modicum 61
Modo 60.91
Modo non 59
Modorũ diuiſio 26
Modorũ enallage 315
Modus potentialis 30
Modus ỹborũ 26
Molior 158
Moneo 161
Moneo quòd 145
Moris eſt 247
Moror 142
Multifariam 59
Multi moror 144
Multitudinis, numerus 17
Multo 81
Multo, multis 160
Multo aliter 216
Multo utiliſsima 131
Multum 103.167.216.316
Munero 162
Muſtella 16
Mutant, pro mutantur 86
Mutatus 124
Mutatus facië 326
Mutuo 139

N

Næ 60
Nam 66.238
Nam, ſubaud. 263
Nam, pro autẽ 92
Nam neque 301
Nanciſcor 158
Nanque 66
Naſcitur humo dẽſa 261
Naſcor 158
Nataturi unda 22
Natione Syr' 132
Natu monoptoton 131
Natum eſt, ſubauditum 218
Natus 109
Natus Ioue 263
Natus regione urbis ſexta 261
Nauci 265
Nauigo 22
Nauſeo 148
Nauis, ſubauditum 242
Ne 67.91.236.246.301.304
Ne, pro non 59 91
Ne, pro uide ne 318
Ne, ſubaud. ante aliquot ỹba 269
Ne dicam 279
Ne multa 253
Ne nunc quidẽ 300
Nec 65.227.267
Neceſſe eſt facias 263
Nedum 60.211
Nedum non 266
Nego 144
Negandi aduerbiũ 59
Negat neq; uel nec 300
Negatæ ſolitudinis aduerbia 60
Negatę ſolitudinis aduerbiorum conſtructio 221
Negatiua nomina 106
Negligens 124
Nemini cuiq; 297
Nemo 14
Nemo, pro ull' 85
Nemo habet neq; 300
Nemo homo 296
Nempe 59
Nequaquam 59
Neque 65.68
Neque, pro & non 92
Nequeo non mirari 302
Nequicquam, pro non 90
Neſcis nec 300
Neſcius 123
Neue 65
Neu ibidem
Neuter 14.168
Neuter, neutri 115
Neutiquam 56
Neutra adiectiuo 9
Neutra in ablatiuũ 153
Neutra in datiuum 151
Neutralia paſsiua 23
Neutropaſsiua uerba 36
Neutrorũ conſtructio 151
Neutrum, pro fœminino 313
Neutrum genus 16
Neutrum ſubiectũ poſt maſculinũ & fœmininum 334
Neutrum ỹbũ 23
Ni 65
Ni, niſi 230
Ni faciat 317
Nictor 158
Niger ore 132
Nigræ lanarũ 313
Nihil 14.150.167
Nihil quicquã 197
Nihili 165
Nimio 168
Nimirum 59
Nimium 316
Ningit 148.246

Niſi 65.226.140 281
Niſi, pro quàm 92
Niſi, pro ſed 330
Niſi quis 84
Nitor 188
Nobiſcum 62
Nocto 151
Noctu 57
Nocturnus obambulat 334
Nolo 144
Nolo deſinas 269
Nomen 7.8
Nomẽ cũ præpoſitione ſubaud. 248
Nomen, pro aduerbio 334
Nomen, pro interiectione 70
Nomẽ, pro participio poſitum 76
Nomen & ỳbum, pro uerbo 87
Nomẽ fuit ei Fauſtulo 310
Nomen illi Phormioni & Phormio 97
Nomẽ præpoſitionis loco poſitũ 69
Nomen quid 7
Nomina in accuſatiuum 128
Nomina in ablatiuum 129
Nominatim 60
Nominatiuus 16
Nominatiuus, pro accuſatiuo 312
Nominatiuus, pro genitiuo 309
Nominatiuus, pro uocatiuo ibidem
Nominis diuiſio 7
Nomino 162
Nominum uim habentia 8
Non 59.215
Non, ſubauditum poſt nedum 265
Non, ſubauditum poſt uereor, metuo, caueo 265
Non duntaxat 90
Non homo 56
Nõ modo 60.221. 305
Non tantum ibidẽ
Non 67.301
Non ſolum, ſubauditum 221
Nonagies octies cẽtena decẽ & octo millia 120
Noſtras 20
Noſtratim 62
de Noſtri & ueſtri obſeruatio 136
Noſtri ibidem
Nouiſsime 58
Nubo 87
Nuda genu 255. 316
Nudiuſquartus 57
Nudiuſtertius 57
Nugor 158
Nulla neque, nec 300
Nullus 14.161
Nullus, ꝑ non 70
Null⁹, ſubaud. 149
Num ſi 301
Numerale 13
Numeralia aduerbia 119
Numeralia in genitiuũ feruntur 116
Numeralia iu rius 14.213
Numeri, pro rhythmo 90
Numeri nominum duo 17
Numerorum diſpoſitio 117
Numerorum enallage 313
Numerus 17.35
Numerus centenarius 213
Numerus certus ꝑ incerto 83
Nummus, ſubauditum 243
Numnam 301
Nunc 57
Nunquam 57
Nunquis 21
Nunquid 67
Nuntio 161
Nũtio quod, ut, ne 270
Nuntius 123
Nuper 57.213
Nuſquam 56.213
Nutritor 87

O

O litera 214
O, dolentis 63
O, exclamãtis 64
O ſi 60
O tempora 88
Ob 49.102
Obedio 151
Obijt morte 151
Obijcio 161
Oblector 162
Obloqui 17
Obliuiſcor 158. 182
Obnoxius 123
Obſecro 161
Obſequor 159. 161
Obſeruans 214
Obſiſto 151
Obſonor 158
Obſto 151
Obſtrepo ibidem
Obſum 152
Obtempero 151
Obtrecto 188
Occumbo ibidem
Occurritur 152
Occurro 151
Ocriculanum 243
Octauus caſus 19
Octau⁹ decim⁹ 119
Octies quiquies cẽtena ſeptuaginta octo milia 110
Octonis mẽſib⁹ 14
Oculis hiſce uidi 296
Ocyus 57
Officio 152
Officium, ſubauditum 245
Oh 65
ἐγκωμιαστικὰ 19
ἐγκωμιαστικόν 13
Oleo 288
Olim 57.90.214
Olim, ꝑ aliqñ 214
ὀλιγωρητικὰ 22
Ominor 146
Oĩa quæcũq; 296
Omne quicqd 296
Omnibus trãſitiue coniunctis cõmune 106
Omnino 58.62
Omnis 14.123
Oneratus 224
Onero 162
Operior 158
Opinor 145.158
Opinor quod 270
Oportet 146
Oportet facias 169
Oppido quàm 218
Oppido perquàm 218
Oppidorum noĩa quo caſu ponãtur 174
in Oppidorum nominibus quomodo Atticos imitãtur Latini 318
Oppidũ Antiochiæ 310
Oppono 162
Optandi aduerbia 60

Optandi aduerbiorum cōſtruct. 116
Optād.mod. 9.34
Optatiu' quicq; habet tempora 19
Optato 69
Opto 144
Optimū factu 129
Opus eſſe 194
Orationis partes quot 7
Oratum uelim 88
Orbus 129
Ordinalia 118
Ordinalia, pro cardinalibus 83
Ordinalium numerorū cōſtruct. 113
Ordinalium numerorum obſeruatio 118
Ordinalis numer' 13
Ordinis aduerbia 58
Ore locuta eſt 295
ὀργᾶς accepta 17
Orior 158
Ornatu 311
Ornotinus 12
Oro 161.164
Ortum eſt, ſubauditum 258
Ortus 200
Oſculor 148
Oſtendo 144
Otior 158
Ouilla 243

P

Palàm 78
Palleo 157
Palleo, palleſco 148
Palpo 159.188
Palpor 159.188
Papæ 63
Par 127.136
Par impar 273
Parco 151.194
Parcus 126
Parentheſis 306
Pariter 60.278
Pariter atque 235
Paro 144
Pars, pro alij 80
Pars, alij 309
Pars ſecant 324
Partes, ſubaud. 243
Partes orationis quot 7
Particeps 126
Participij compendium 200
Participij ſpecierū enallage 88
Participiale 38
Participiale, ꝓ interiectione 72
Particip. nomē 7
Participiale ṽbum 41
Participiale uerbū q̄modo iterpretari debeat 43
Participialia nomina 41
Participiale in dū 44
Participialium actiuorū cōſtruct. 200
Participialiū paſsiuorū cōſtruct. 319
Participialiū ṽborū terminationes 41
Participiorum eclipſis 259
Participiorū intrāſitiua cōſtruct. 198
Participiorum tempora 35
Participiorum triplex genus 36
Participium 35
Participiū, pro nomine 76
Participiū, pro aduerbio 72
Participiū, pro uerbo 77
Participium paſsiuorū præſens 36
Participiū præſens in paſsiua ſignificatione 40.41
Participium ſequiſ ſubſtantiuū 102
Participo 162
Particulare nomen 14
Particularia infinita 15
Partim 73.278
Partitiua 108
Partitiua pronoīa uocatiuis carēt 20
Partitiuum 14
Partitiuū, ꝓ numerali 71
Parum 61.167
Parumper 58
Paruo 168
Paruū opuſculum 297
Paruus 168
Paſſer 26
Paſsim 56
Paſsiua, pro actiuis 89
Paſsiuorum cōſtructio 146
Paſsiuorum naturā imitantia 146
Paſsiuorū præſens participium 36
Paſsiuorum tertiū genus 150
Paſsiuorū triplex ratio 23
Paſsiuum 23
Paſsiuū, pro actiuo 87
Paſsiuum participi 164
um pro actiuo 89
Paſs', ſubaud. 244
Pater 10
Paterfamilias 312
Patet 253
Patiens 124
Patria 29
Patria pronoīa 19
Patrium nomen 13
Patrius caſus 27
Patrono te 333
Patronymica ducta à locis, ꝓ poſſeſsiuis 85
Paucis 244
Paucis animalium 223
Paulatim 62
Paulisper 57
Paulo 82
Paulo ſecus 216
Paululo 167
Paululum 103.326
Paulū 326
Pauper 126
Pauxillum 167
Peccātur multa 22
Pecunia, ſubauditū 243
Pedetentim 62
Pelles, ſubaud. 242
Pello 174
Peius 62.168
Peius, ꝓ ualde 90
Pendo 166
Penè 62
Penes 49
Penetrabilis 228
Penitus 62
Pepigi 194
Per 217.299
Per, uaria ſignificat 50
Per cauſam 50
Per me didici 50
Per ſpeciem ibidē
Per tempus ibidē
Percontor 158.162
Perendie 57
Perfectiuæ 279
Perfectiuæ coniunctiones 67

Perfectum præteri-
tum duplex 14
Perfregit brachiũ 87
Pergo 148.194
Pergræcor 158
Perierim 318
περίφρασις 87
Perinde 91.172
Perinde ac 235
Perinde quaſi 235
Peritus 116
Perlabor 174
Permiſsiuus mod' 27.34
Permitto 145
Peroſus 200
Perquam 61.118
Perſona 95
Perſeuero 149
Perſona in ỹbo 35
Perſona in prono-
mine 10
Perſona prima 10
Perſona ſecunda & tertia pronominũ 10
Perſonalia aduer-
bia 62
Perſonarum digni
tas 182
Perſonarũ enallage 314
Pertæſum eſt 179
Pertæſus 36.188.200
Pertinax 113
Peſsimè 61
Peſſum 57
Peti aliquid ſignifi
cantia 164
Petitu melius 131
Peto 161.164
Piget 178
Pili 165
Piſtrina 143
Placeo 151.165
Placet 153
Placetur 152
Placitum 37
Plane 181
Plani piſcium 313
Plebiſue ſcitis 305
Plenus 119
Plenus laboris, & uino 119
Pleonaſmi Græci 319
Pleonaſmos 295
Plerunque 57
πλησίον 46
Plinij locus emen-
datur 309
Pluit 148.146
Pluralis pro ſingu-
lari 314
Pluralis numer' 18
Plures 81
Pluries 58
Plurimum 61.167
Plurimus 167
Pluris 166
Plus 74.167
Plus min', plus mi nuſue 268
Plus tribus 272
Plus quàm perfe-
ctũ imperatiui 18
Plus quàm perfe-
ctum præteritũ 14
Pl' quàm perfectũ,
pro impfecto 318
Poëtor 158
Pœnitet 178
Pol 60
Polliceor 161
Pomponius 15
Pondus ſignifican
tia 168
Ponè 77
Populi, ſubauditũ 144
Porrigitur 151
Porrò 65
Poſco 161.164
Poſitio, ſiue poſiti-
uus 15
Poſſeſsiua pnomi-
na 19
Poſſeſsiua ſubaudi-
ta 151
Poſſeſsiuum 11
Poſſeſsiuũ, pro pri
mitiuo 86
Poſſum 152
Poſt 78.177.117
Poſt, ſubaud. 161. 163
Poſt, uaria ſignifi-
cat 51
Poſt ea 145
Poſt hominum me
moriam 51
Poſt illa 51.145
Poſt tempus 50
Poſtea 51
Poſtea interrogati
uum 331
Poſterior 81
Poſteriores ſcram 143
Poſterius 57
Poſthac ibidem
Poſtpoſitiuus arti-
culus, quod 11
Poſtquam 233
Poſtremo 58
Poſtremus 103
Poſtridie 57.73.213
Poſtridie calendas 161
Poſtridie poſtquã 164
Poſtridie q̃ 264
Poſtulo 145.160.161.164
Potens 114
Potẽs, ſubaud. 159
Potẽtialis modi pprietas in præteri
to iperfecto, & pl'
quàm perfecto 32
Potẽtialis mod' 30
Poteſt 179
Potior 159.188
Potiſsimum 61
Potius 61
Poto, potas 22
Præ 78
Præ, quàm uaria ſi
gnificet 55
Præ me fero 55
Præ quod 252
Præcedit 164
Præcello ibidem
Præceps 116
Præcipio 161
Præclare Anaxa-
goras 256
Prædicant 244
Præditus 119.148
Prædiũ, ſubauditũ 143
Præfatus 142
Præfectus 114
Præfero 164
Præfert frons ho-
minem 72
Prægnans 42
Pragmatici 142
Præire 189
Prælationem ſignificantia 164
Prælibatus 142
Prælior 158
Prçmõneo ꝙ 145
Præniteo 152
Prænomen 8
Prænomen quãdo
imponebatur 8
Præpono 162
Præpoſitio 46
Præpoſitio, p uer-
bo 73
Prçpoſitio pro ad-
uerbio 77
Præpoſitio, pro cõ
iunctione 78
Præpoſitio cũ ſuo
caſu omni uerbo
ſuccedens 168
Præpoſitiones q̃t
numero 46
Præpoſitionũ con-
ſtructio 107

Præpoſitionũ eclipſis 261
Prępoſitionum pleonaſmos 299
Præſcius 113
Præſens pro futurò 317
Præſens, pro imp̃fecto, & perfecto 316
Præſens participiũ paſsiuum cum gerundi confundit Laurentius 37
Prætens paſsiuorũ participium 36
Præſens tẽpus 24
Præſens & prætertũ imperatiui 27
Præſentis ĩperatiui duplex uox 27
Præſideo 152
Præſtans 124
Præſtare 164
Præſtat 153.195
Pręſto 152.162.219
Præſtolor 189
Præter 51.78
Prętet cæteros 219
Pręter opinionem 51
Præter ſpem 51
Præterea 57.64.76
Præteriti imperfecti & plus quàm perfecti potẽtialis modi proprietas 33.34
Præteriti tẽporis triplex ratio 24
Præteritum, pro futuro 317
Præteritum imperatiui 27
Præteritum perfectũ ꝓ futuro 318
Præteritũ perfectũ ꝓ imperfecto, & pro præſenti 318
Præterquam 125
Præualeo 152
Præuaricor 158
Præut 56.252
Precor 161
Precor deſinas 269
Premor 165
Pretio minore 166
Pretium ſignificantia, in quo caſu ponenda 166
Pridem 57.213
Pridie 57.73.213
Pridie calẽdas 261
Pridie compitalia 214
Pridie quàm 264
Primi generis appoſitio multifariã 105
Primi rerum 104
Primum 57.58
Primus 13.82.221
Pricipalia noĩa 15
Priſciani locus 43
Priuatim 60
Priuo 162
Prius 57
Pri⁹ experiri quàm 305
Prius quàm 234
Pro eo ac, uel atq; 236
Pro, quàm uaria ſignificet 55
Pro, ſubauditũ 263
Probes 251
Probo 87
Procul 46
Procul inquit dubio 325
Prodigus 123
Profecto 59
Profluens, pro flumine 42
Proficiſcor 158
Profundus 128
Profus⁹ 42.89.124
Profuſus fui 76
Progredior 158
Prognatus 200
Proh 64.214
Prohibendi aduerbia 60
Prohibeo 161
Prolepſis 294
Promiſcui generis uoces 16
Promiſsiuus mod⁹ futurum 25
Promitto 161
Pronomen 18
Pronomẽ, pro aduerbio 70
Pronomẽ, pro coniunctione ibidem
Pronomẽ certã perſonæ differentiam includis 21
Pronomẽ loco nominis 76
Pronomẽ infinitũ, quod 21
Pronomina geminata 297
Pronomina cũ prępoſitione repetita 251
Pronominale nomen 7
Pronominum conſtructio 133
Pronominum eclipſis 250
Pronominum reciprocatio 136
Pronominum ſpecies 18
Pronunciatiuus 26
Pronũciatiuus modus 34
Propè 73
Propemodum 61
Prophetor 158
Propinquo 152
Propinquus 127
Propoſitum, ſubauditum 142
Propter 50
Propria non carẽt plurali 307
Propria, ꝓ ſuis poſſeſsiuis 80
Propriorũ nominũ ſpecies 8
Proprium, pro adiectiuo 80
Propriũ nomen 8
Proprius 127
Prorſum 57
Proruunt 87
Proſequor 162
Proſit obſit 273
Proſopice 95
Proſper 126
Proſpiciens 124
Propter, ſubauditũ 262
Propterea quòd 66
Prorſus 59
Protinus 57.79
Protin⁹ quàm 263
Prouidus 123
Prouocabula 11
Prouocabulũ, qui 99
Prouocabulũ, qđ 21
Proximus 116
Prozeugma 276
Prudens 76.126
Prudẽs cõſilio 132
Prudẽter Fabi⁹ 256
Pſeudulò 69
Pudet 178
Pugnaretur 150
Pugnemus amori 323
Pulcherrimus forma 132
Pulchre 61
Puto 144.145
Puto quòd 270
Puto, ſubaud. 256

Q

Quà 57.70

Quaqua

Quaqua 57
Qua, pro quacunque 90
Qua pietate es 284
Quacunque 57
Quæ meo cunque 305
Quæ nominum habeant uim 9
Quæ tua eſt humanitas 284
Quæro 164
Qualis 11
Qualis, pro qualiter 335
Qualiſcunque 14
Qualitas uerbi, qui & modus 24
Qualitatis aduerbia 61
Qualitatis aduerbia, ꝑ aduerbijs intendendi 90
Qualiter 277
Quàm 61.217.221.225.
Quam, pro quantũ 59.73
ante Quàm, ãte uel poſt ſubaud. 263
Quàm electiua 235 279
Quàm electiuũ ſubauditum 271
Quàm quòd, uel q 132
Quàm, ut ibidem
Quamlibet 59
Quãobrẽ 67.228
Quampridem 57
Quamprimum 57
Quamuis 58.228
Quamuis, ſubauditũ ante tamẽ 271
Quamdiu 57.181
Quando 57.66
Quandudum 57
Quanquã 229.240
Quanti 166
Quanticunq; ibidẽ
Quantilibet ibidẽ
Quantitatis aduerbia 61
Quãtitatis aduerbiorũ conſtruct. 116
Quantiuis 166
Quantiuis pretij ibidem
Quantopere 277
Quantum 59.61.217.316
Quantumlibet 59
Quãtumcũq; ibidẽ
Quantũuis ibidem
Quantus 11.180
Quantuſcunque 14
Quãtuſquantus 14
Quaqua 57
Quaquauerſus 57
Quare 67.228
Quare? 59
Quartana 243
Quaſi 62.210.288
Quaſi, iſtuc erat magnum 315
Quatenus 67
Quater 57
Que 64.91.304
Que, pro etiam 91
Quemadmodũ 59.62.221
Queror 158
Qui 110.217.300
Qui cum præcedẽti conueniens 102
Qui dicerent, ſubauditum 254
Qui, quæ, quod 21
Qui, pro quis 84
Qui, pro qualis 85
Qui, ꝑ utpote 112
Qui prouocabulũ & infinitum 110
Quia 66
Quianam 59
Quicquid erit 113
Quicunque 14.84.113
Quid 9.108
Quid, ꝑ quorsũ 74
Quid, appellatiui uim obtinens 9
Quid facias 317
Quid multa? 259
Quid offendi? 317
Quid orationis q̃t ſunt partes? 297
Quidam 14.84
Quidem 60.65
Quidni? 59
Quieſcas 315
Quilibet 15.108
Quin? 65
Quindenis & uigenis 83
Quinetiam 64
Quinquagenis annis 13
Quinquies & uicies 120
Quippe 66.278
Quippe qui 112
Quippe q, cũ 217
Quippiam 326
Quirinus 20
Quis 11.84.114
Quis doctior 114
Quiſpiam 14
Quiſquam 14.85.113
Quiſque 14.114
Quiſque, ſubauditum 248
Quiſquam ueſtrum 108
Quiſq; 14.108.113
Quiuis 15.108
Quô 57.75.256
Quò, ꝑ quãto 76.85
Quo, pro ad quem uium 59
Quo, pro quia 66
Quoad 215
Quocunque 57
Quod 9.68
Quod, pro cur 71
Quod, appellatiui uim obtinẽs 9.21
Quod bonum, fauſtũq; ſit 308
Quod dico, ſubauditum 256
Quodcunque 9
Quod militum 103
Quòd cauſalis 234
Quòd idicon 238
Quòd idicon, deſyderatum in oratione 269
Quòd niſi 65
Quod, poſtpoſitiu[9] articulus, prouocabulũ, ꝑnomẽ infinitum 21
Quòd ſi 65
Quòd, ſubaud. poſt aliquot ꝟba 270
Quodcunq; appellatiui uĩ obtinẽs 9
Quomodo 59.62.221
Quoniam 66.240.279.304
Quoque 64.91
Quoquò 56
Quoquouerſus 57
Quorſum ibidem
Quot 11.12.108
Quotcunque 14
Quotennis 12.57
Quotenus 12
Quotidiana 243
Quotidie 57
Quoties 57.277
Quotquot 14
Quotus 11.114
Quotus quotus 14
Quotuſcunq; ibidẽ
Quotuplex 12
Quotuplus ibidem
Quotuſquiſq; 114
Quouſque 57
Quum 57.66.304
Quum, pro quo 75
Quũ, ꝑ poſtquã 79

K

I N D E X.

R

Radicitus 62
Rapax 123
Raro 57
Ratiocinor 158
Rationis redditiuæ coniũctiones 67. 217
Re 299
Recens 69
Recipio 195
Reciprocatio 136
Reciprocatio pronominum ibidem
Reciprocum 19
Reciprocum poſſeſſiuũ, pro relatiuis 86
Reciprocũ primitiuum, ꝓ relatiuo 85
Reclamatũ eſt 150
Reclamatur 152
Reclamo ibidem
Recordatio, ſubauditum 244
Recordor 189
Recta iuit 243
Rect⁹ noĩatiuus 16
Redditiuum 12
Reddo 161
Refert 133. 157
Refercio 158. 189
Refragor 159
Regnauit agreſtiũ populorum 200
Rei nõ peractæ aduerbiorũ conſtructio 218
Rei non planè peractę aduerbia 61
Relatiua 11. 102
Relatiua pronomina 141, 252
Relatiua uocatiuis carent 20
Relatiuum cum antecedente 99
Relatiuum nomen, quod 21
Relatiuum pronomen 98
Relatiuum ſubſtantiæ loco ſuo nonnunꝗ̃ abeſt 303
Reliquus 14
Reminiſcor 158
Remittendi aduerbia 61
Remitto 161
Renaſcor 158
Renuntio 195. 300
Reor 158
Repente 57
Repoſco 161
Repugno 151
Requierunt 87
Reſcribo 161
Reſonare 87
Reſpondendi 59
Reſpondendi modus 293
Reſpondeo, ſubauditum 257
Reſpondere 195
Reſtat 153
Retranſitio 137
Retro redit 300
Rettulit eſſe Iouis pronepos 332
Reuerentior 124
Reuertamur ad laqueos Chryſippi 192
Reuertor 158
Reus 126
Rex 10
Rhetoricor 158
Ridentis interiectio 64
Rixor 158
Rogo 161, 164
Rogo deſinas 269
Rogo, ſubaud. 257
Romanenſis 13
Romani, Sabinorũ nomina ſuis præponentes 8
Rorat 148
Ruber crine 132
Ructo 148
Rudis 126
Ruebãt ſpumas 87
Ruri & rure eſſe 176
Rurſum 57
in Rus futura 42
Ruſticor 158

S

Sabini, Romanorũ nomina ſuis prę-ponentes 8
Sæpe 57
Salutatorius caſus 17
Salutẽ Atticæ 256
Sagax 123
Sane 306
Sanequam 218
Sanus 126
Sapiẽs uĩtatu 129. 132
Sapienter 61
Sapio 196
Sate ſanguine diuũ 262
Satis 73
Satisfacio 151. 189
Satisfit 152
Satius 61
Satur 126
Saturnius 126
Saturo 164. 189
Satus 200
Scelerata haſta 307
Scias neſcias 268
Scilicet 60
Scire 17. 144
Scire fidibus 268
Scire tuum 9. 76
Sciſcitor 164
Sciturus, ſubauditũ 262
Scitus 42. 89
Scortor 158
Scriberis Vario 333
Scribo 161
Scriptura, ſubauditum 260
Secum 62
Se, pro eum 86
Secũda perſona 20
Secundas ferre 243
Secundum 68. 78. 311
Secundum, uaria ſignificat 51
Secundus 117
Securus 126
Secus 60. 78. 216. 235
Sed 65. 80. 227. 303
Sed, pro imo 80
Sed de his pluribus 253
Sed & 64
Sedenim 65. 304
Sedulo 69
Segregatim 60
Semel 57
Semel et uicies 119
Semper 57
Senatu 311
Senſim 61
Sentio 144
Seorſum 60
Separandi ibidem
Separationẽ ſignificantia 164
Sepono 162. 174
Septem ſubiecta trioni 305
Septeno gurgite 82
Septimus caſus 17
Septuageno coitu 13
Septuagenus 82
Serius ocyus 273
Sermo, ſubauditũ 244
Sermocinor 158
Sero, ſerius 57
Serpens 42
Seruans 124

Seruit

Seruitur 152
Serus 126
Seruus 10
Seruus, ſubauditũ 245.325
Seſe 297
Seſtertius,ſubauditum 244
Seu 66
Seu,ſubauditũ 268
Sexagenis dieb⁹ 13
Sexcenta 83
Sexies 57
Sexta ceruice 83
Sextus caſus 17
Si 65.231.240
Si,pro an 330
Si,ſubauditum 270
Si aliter,ſubauditũ ibidem
Si eſt ut 299
Si eſſet 317
Si non,ſubaud. 271
Si quibus eiect⁹ ſyluis 260
Si ſi 60
Si ſint 317
Sibi,pro illi 86
Sibila 76
Sic 59.61.73.220. 294.308
Siccatus 157
Siccine 257
Sicut,ſicuti 62,65. 220
Signa dedi 88
Significationis eiuſdē appellatio ſubaudita 247
Silentium iniungētis interiectio 64
Silices ualidi 312
Similis 127,236
Similis os deo 326
Similitudinē ſignificantia 127
Similitudinis aduerbia 62
Similitudinis aduerbiorum cōſtructio 220
Simul 57.60
Simul,pro & 65
Simul,ꝑ poſtquam 79
Simul concurrunt 300
Sin 66
Singularis 17
Singularis,pro plurali 314
Singulę ſororũ 108
Singuli 13
Singuli, ſubauditũ 248
Sino quòd 145
Siquidem 66.240
Siquis 84.110
Siſtunt,pro ſtāt 86
Sitiens 124
σπινίον 46
Siue 62.66.92.233
Siue, ꝑ ſi & uel 92
Siue quis 84
Siue,ſubaud. 268
Socius 127
Sodes 60
Sola auium 108
Sola ſub nocte 307
Solœcophanes 78
Solet 179
Solitus 36
Sollicitus 126
Solœciſm⁹ 96,240
Soluendo non erat 252
Solum 60
Solummodo ibidē
Solus,ſubaud. 249
Sol⁹ de ſuperis 108
Solutio reliquorũ modorum in infinitum 34
σοφῶς grande 75
Spatior 158
Spatium ſignificantia 152
Speciatim 60
Species pronominis 18
Species interiectionum 63
Specierũ participij enallage 88
Spectātia,ſubauditum 261
Spernax 123
Spero fore 146
Spolio 162
Spolior 164
Spondeo 161
St 64
Stat 154
Stat ſententia 87
Statim 57.79
Statim quàm, uel atque 263
Statur 149
Status ꝓbi, quì & modus 24
Sterilis 126
Sternere 242
Stipulor 148
Sto 143.196
Studeo 144.151. 197
Suadeo quòd, ut, ne 270
Suatim 62
Sub 210
Subcōtinuatiuę 66
Subeo 189
Subiectiuũ ipſe 18
Subijcio 161
Subinde 57
Subito ibidem
Subiunctiuus, pro imperatiuo 315
Subiūctiuus uel potentialis, pro indicatiuo ibidem
Subiunctiuus modus 33.35
Sublime uolat 70
Submitto 161
Subſtātiua duo inuicē ſequētia 107
Subter 46,78,212
Subtus aduerb. 56
Subuenio 151
Suburbanum 243
Succenſeo 152
Succurro 151
Sufficiens, ſubaud. 259
Sufficio 196
Sufficit 153
Suffragor 159
Sui 114.137
Sui,reciprocum 19
Suilla 243
Sultis 60
Sum 23.154.156. 183
Sum uel ſu,ſupinorũ conſtruct. 203
Sum, requiſitũ aliquũ in oratiōe 252
Summa rerum 116
Summoueo 174
Summum 61
Summus 103
Sumpti 265
Sunt qui 112,249. 325
Super 78
Super 73.211
Super omnes 219
Supereſt 153
Supereſſe 196
Superior 81
Superlatiua 15
Superlatiui aduerbij cōſtructio 217
Superlatiuorum cōſtructio 114.131
Superlatiuum, pro abſoluto 82
Superlatiu⁹ tria uel plura partitur 82
Superari 164
Superne 56
Supero 164
Superque 64
Superſedeo 153
Superſtes 126

Supina

Supina 23
Supinorũ conſtructio 200
Supinum 41
Supra 56.76.78.235
Supra, uariæ ſignificat 52
Surdis rerum 323
Surſum 57
Suſpenſiuæ coniunctiones 65
Suſpenſus 124
Suſpicor fore 146
Sutrina 243
Suus 114
Suus, pro eius 86
Sylleplis 275.280.
Syllepſis per cum, per numeros 281
συλλήψεως 157
Syncategoremata 10.95
Synchyſis 306
Synecdoche 241.306
Syneſtrãmenõ 320
Synezeugmenon 274
Syntheſis 292

T

Taberna, ſubauditum 243
Tacitus 42.89
Tædet 178
Talis 12
Talis, ſubaud. 249
Talis qualis 277.335
Tam 61.91.221.272
Tam quàm 277
ante Tamen, quãuis ſubauditũ 284
Tametſi 228
Tandem 58
Tanquam 62.90
Tanta, quanta 115
Tãtę molis erat 12
Tanti 167
Tanti non æſtimo 12
Tanti perire potuiſti 166
Tantidem ibidem
Tantiſper 57
Tantiuis 166
Tãto cõſtãt ibidẽ
Tãto peſsim⁹ 131
Tantum 62
Tantum abeſt 224
Tantum non 61
Tantũ, quantũ 277
Tantummodo 62.
Tantus 12.180
Temerè, ꝑ ferè 61
Temperius 57
Tempero, ꝑ moderor 152
Templum, ſubauditum 42
Tempori 57
Tẽporis accuſatiu⁹ uel ablatiuus 176
Tẽporis aduerbia 57
Temporis aduerbiũ, ꝑ aduerbio ſolitudinis 91
Temporum uariorũ connexio 238
Tempus, ſubauditum 245
Tempus in uerbo triplex 24
Tenax 123
Tẽdebat hic Achilles 243
Tentoria, ſubauditum 142
Tenus 212
Ter 57
Terunci 166
Ternarius 14
Ternis 82
Terq; quaterq; 83
Tertiana 243
Teſtato 9
Teſtificor 161
Tete 297
τεχνικῶς accepta 17
Theodorus 97
θετικόν 46
Timentis interiectio 63
Timeo 144.197
Timidus 123
Tmeſis 305
τὸ ego 312
To, tor, tote, non ſunt futuri imperatiui uoces 27
Tollo 197
Tonat 148.246
Toruũ clamat 69
Tot 12
Totidem ibidem
Tot, quot 277
Toties 57
Totus 14
Trãſcurſo op⁹ 77
Tranſgreſsiua uerba 36
Tranſitiuũ uerbũ 24
Trepidus 123
Tres 13
Trifariam 59
Trimatus 12
Trinus 118
Tripho 20
Triſte lupus 9
Triſtis 93
Triſtor 158
τρόπος 25
Trunca pedũ 130
Truncor 158
Truncus 119
Tu 18.250
Tuatim 62
Tum 57
Tum, tum 64
Tum uel tu ſupinorum cõſtruct. 203
Tumultuor 158
Tunc 213
Turbatus 93
pręterita in Tus, ſus xus 42.124
Tuſculanum 243
Tutu 297
Tutus 42.89

V

Vacat 153
Vaco 197
Vacuo 162
Vacuus 129
Vacuus frugũ 129
Vah 63
Valde 61
Valdequàm 218
Vale dicto 76
Valeo 198
Validus 123
Vapulo 23.146
Variant, ꝑ uariantur 86
Vbi 56.234
Vbi, ꝑ poſtquã 79
Vbi, ubinam 215
Vbinã gentiũ 296
Vbique 56
Ve 66
Ve, ſubauditũ 268
Vel 66
Vel, ꝑ etiam 91
Vel, ſubaud. 268
Velim 316
Velit ibidem
Velis nolis 268
Velitor 159
Velle 17
Velle tuum 76
Vellem 315
Velox ĩgenio 132
Velut, ueluti 62
Veluti 220.288
Veneo 23.146
Veneror 148
Venor 158
Venit in mẽtẽ 244
Verba duo ſine aduerbio aut nomine eſſe nõ poſſunt ſimul 98
Verbale nomen 8

Verbalia in genitiuos trāſeūtia 107
Verbalia in tor & trix 10,42
Verbi diuiſio 21
Verbi ſpecierū enallage 86
Verbo quę accidāt 24
Verborum datiuus 176
Verborum eclipſis 252
Verborū idiomata 180
Verborum tria genera 21,142
Verbum, pro aduerbio 72
Verbum, pro coniunctione ibidem
Verbum, ꝓ nomine 76
Verbū cum nominatiuo 96,98
Verbum quid 21
Verbū,ſubaud. 244
Verecundor 159
Vereneita eſt? ſubauditum 257
Vereor 158
Veritum eſt 178
Vero 65,69,231
Vero, ſubaud. 267
Verſor 158
Verſus 208
Vertere uitio 155
Verùm 65
Verumenim ibidē
Verūenimuero 65
Verumne eſt? ſubauditum 257
Veſperaſcit 148
Veſpertina dāt 334
Veſtras 20
Veſcor 159
Veſtrat'm 62
Veſtri 136
Veto 261
Via,ſubauditū 242
Vias,genitiu⁹ 312
Viceni ſinguli 118
Vicinus 127,317
Viciſsim 58
Victus 124
Vide,ſubaud. 253
Videlicet 60
Vidēdo urit fœmina 38
Videro 25
Viduus 229
Viduo 162
Vigilo multū 327
Vili Vilius 168
Villicor 158
Vindico 163
Vinorū,uinis 307
Vtrum da te mihi 198
Viſendus 128
Vitātis interiectio 63
Vitātu ſapiens 132
Viuere ętatem, 149
Viuere noſtrū 76
Viuere uita 151
Viuitur 247
Viuiť ex rapto 149
Viuo uitam 23
Viuo ætatem,/uitā 247
Vix 61
Vlciſcor 189
Vllus 14,108,112
Vls 48
Vltima rerum 116
Vltrà 48,208
Vltro 57
Vltro citro 266
Vlyſsi genitiu⁹ 312
Vnà 60,278
Vnde 56,75,256
Vndecunq; 56
Vndequaq; ibidē
Vndeuiginti 117
Vndeunde 56
Vndenis mēſib⁹ 14
Vniuerſale nomen ibidem
Vniuerſalia infinita 14,113
Vniuerſaliter 60
Vniuerſim ibidem
Vniuerſus 14
Vno aut altero 83
Vnquam 113
Vnū aut alterū 83
Vnus 13,122
Vnus, ꝓ prim⁹ 83
Vnus,ſubaud. 149
Vnus & uiceſimus 118
Vnuſquiſque 14
Vnuſquiſq; ,ſubauditum 248
Vobiſcum 62
Vocādi aduerb. 59
Vocādi aduerbiorū conſtruct. 216
Vocantes 329
Vocātis iteriec. 64
Vocatiuis carēt ad quæ ſermo dirigi non poteſt 20
Vocatiuus 17,98
Vocatiuus, pro nominatiuo 309
Vocatiu⁹ omnis ſecūdæ perſonæ 29
Vociferor 159
Voco 162
Volo 145,269
Volo datum 77
Volo deſinas 269
Volo ꝙ,facias 269
Volo Rhodum 259
Volo ut 148
Voluēda dies 37,41
Voluntas, ſubauditum 242
Voluptatem capio 145
Voluptatem ſignificantia 127
Vox ꝑfecti duplex in paſsiuis 24
Vrbs Butroti 310
Vrbium nomina in q̄ caſu ponāť 174
Vſquam 56
Vſque 57,78,212
Vſq; ,ꝓ aſsidue 57
Vſque,ſubaud. 265
Vt 60,67,73,304
Vt, pro poſtquā 79
Vt, pro quod 93
Vt, pro utpote 66
Vt,ſubauditū 264
Vt, ſubauditū ante aliquot ṽba 145
Vt, ſubauditum in infinitiuis 200
Vt, ſubauditū poſt aliquot ṽba 270
Vt apoſtaticō 223
Vt deficiens in oratione 200,324
Vt ne 178
Vt non, ꝓ niſi uel quin 92
Vt particula 224
Vt perfectiua 237
Vt plurimum 61
Vt qui 112
Vt telicon 178
Vt,uti 62,67,220
Vter 11,108,114
Vteruter 14
Vter dignior 114
Vterq; 14,84,161
Vterq; noſtrū 108
Vterq;,utriq; 116
Vti 62,220
Vtinam 60,206
Vtique 59
Vtor 159,189
Vtpote 66,227
Vtpote qui cū 227
Vt primum 57
Vtrobique 56
Vulnerauit pedē 87
Vt ut 73
Vxor,ſubaud. 325

Z

Zeugma 275

II
14
A